This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

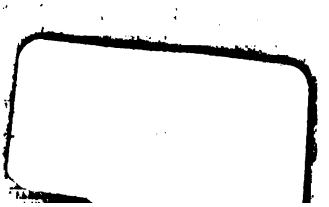

Thököly
FP

MONUMENTA HUNGARIAE HISTOR

MAGYAR
TÖRTÉNELMI EMLÉK

KIADJA

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

MÁSODIK OSZTÁLY.

IRÓK.

HARMINCZNEGYEDIK KÖTET.

Ára 2 forint.

BUDAPEST, 1896.

A M. TUD. AKADÉMIA KÖNYVKIADÓ-HIVATALA

(Az Akadémia épületében.)

MONUMENTA

HUNGARIAE HISTORICA.

SCRIPTORES.

XXXIV.

Dr. Császár Mihály
könyvtári

(Thököly
FP

MONUMENTA HUNGARIAE HISTORICA.

MAGYAR
TÖRTÉNELMI EMLÉKEK.

KIADJA

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA.

MÁSODIK OSZTÁLY.

IRÓK.

HARMINCZNEGYEDIK KÖTET.

BUDAPEST, 1896.
A M. TUD. AKADÉMIA KÖNYVKIADÓ-HIVATALA.
(Az Akadémia épületében.)

THÖKÖLY IMRE

FEJEDELEM

1691—1692-IKI

LEVELESKÖNYVE.

A M. TUD. AKADÉMIA TÖRTÉNELMI BIZOTTSÁGÁNAK MEGBIZÁSÁBÓL

AZ EREDETIRŐL KÖZLI

THALY KÁLMÁN,
M. TUD. AKAD. R. TAG.

A »FLÓR«-ALAPÍTVÁNYBÓL KIADJA A M. T. AKADÉMIA.

BUDAPEST, 1896.
A M. TUD. AKADÉMIA KÖNYVKIADÓ-HIVATALA.
(Az Akadémia épületében.)

THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
373410A
ASTOR, LENOX AND
TILDEN FOUNDATIONS
R 1928 L

Budapest, 1896. Az Athenaeum r. társ. könyvnyomdája.

ELŐSZÓ.

Történelmünk vezéralakjai közűl alig van valaki, a ki a naplóirásra, iratásra, levelezések s leveleskönyvek folytatására és rendbentartására kiválóbb gondot fordított volna, mint a viszontagságos pályájú Thököly Imre, az életét 13 éves gyermekkorától kezdve maradandó otthon nélkűl, úgyszólván folytonos nyughatatlanságban, bujdosásban töltött »*kurucz király*«. Sokat hányatott sorsában bárhol tartózkodott, táborozott légyen, Pozsonytúl el Kis-Ázsiáig, jó és balszerencsében, a munkácsi, pataki, kassai fényes palotákban csak úgy, mint az oláhországi vagy balkáni nyomorúlt sárgunyhókban egyaránt, ernyedetlen szorgalommal, csodálkozást keltő pontossággal vezette maga is és vezettette megbizott belső embereivel, diplomatáival részletekre kiterjedő diáriumait, páriás-könyveit, végzett s végzendő dolgairól.

Ő maga jó példával, serényen járt elől, sajátkezével, napról-napra szorgalmasan írván naplóját még magánéletében, igen fiatal korában is, — mint azt a »*Diarium educationis Celsissimi Principis Tökölyi*«, s 1676—78-iki fenmaradt naplói bizonyítják. És ugyane pontosságot szigorúan megkívánta híveitől, kivált követeitől. Így azután zaklatott életének változatos folyamán át tömérdekre fölszaporodának az udvari cancelláriája levéltárában őrzött ilyes kézirat-kötetek, csomagok.

Mikor keserves számkiüzetésében, a hajdani Bithynia fővárosában Nicomédiában, a mai Izmid-

ben — a Márványtenger legbelsőbb, ázsiai öblénél — Thököly 1705. szeptember 13-kán örök álomra húnyta fáradt szemeit: régi ismerőse, Feriol őrgróf, konstantinápolyi franczia követ, kiküldé oda titkárát Bellínt, s a bujdosó kurucz király értékesb holmiit és irományait, végrendeleti örököse, mostoha fia, az ekkor épen dicsősége tetőpontján tündöklő II. Rákóczi Ferencz fejedelem számára lajstromoztatván és elpecsételtetvén, a galatai »*erdélyi házhoz*« szállíttatta, ahol ez időben Rákóczi portai residensei laktanak. A végrendelet, a Zrínyi Ilonáról s a régi Rákóczi fejedelmekről maradt emléktárgyak, ereklyék és a szükségesebb iratok Thököly hű tanácsosa Bay Mihály, titkára Komáromy János és kamarása Szőllősy Zsigmond által Rákóczi rendeletére csakhamar elvitettek Magyarországba, — a hátramaradt diáriumok, leveles-, páriás- és egyéb könyvek s okmánycsomagok ellenben még ott maradtanak egyelőre a konstantinápolyi erdélyi szálláson. Ezeket csak Rákóczinak főtitkára s 1708. tavaszán rendkívüli követe a török portához, *Pápay János*, szedte, irta össze és szállította azután haza, mint azt a vörösvári Rákóczi-levéltárban alólírottól még az 1860-as években föltalált következő czímű jegyzéke tanúsítja:

»Az erdélyi háznál, ládákban, ládákon kívül heverő, idejövetelem alkalmatosságával öszveszedett s conservált könyveknek, leveleknek, diáriumoknak, fermányoknak seriesse .... Anno 1708. 28. Maÿ Constantinápolyban.«[1]

E jegyzékben többek között előfordúlnak: 55. »*Huszonhárom diáriuma, páriás-könyve idvezült fejedelemnek*«; 57. »*Vita Principis Emerici Thökölyi*«; 58. »Anno *1689. Maga kezével irt diáriuma*

[1] L. a Magy. Történelmi Emlékek, Írók, XXIII-ik kötete előszavában általam ismertetve.

idvezült fejedelemnek«; 74. »Diarium educationis Celsissimi Principis Tökölyi«, etc.

Íme, tehát csak e helyütt *huszonhat kötet* Thököly-naplóirat említtetik, a melyek Törökországból Pápay által mind hazahozattak és a Rákóczi-levéltárba tétettek le, további megőrizés végett; a mint is a végrendeletet, valamint a (már csak töredékesen fennlévő) 1689-iki naplót onnét közöltük. A többieket a Rákóczi-archivum viszontagságos sorsa szétszórta. E levéltárnak ugyanis csak féltettebb és actuális értékű irományait vitette ki 1711-ben magával a kibujdosó II. Rákóczi Ferencz fejedelem Lengyelországba, Jaroslawba, Danczkára, honnan utóbb Konstantinápolyba, s végre, a fejedelem halála után, Jávorka Ádám ezredes közvetítésével titokban haza, Rákóczi Juliána herczegasszony utódaihoz, a gr. Aspremontokhoz jutottak. Az archivumnak hasonlíthatlanúl nagyobb tömege azonban Munkács várában maradt és ennek capitulatiója után Kassára szállíttatván, a szepesi kamara levéltárába, ennek rendezetlen »*lymbus*«-részébe kebeleztetett. Idők jártával pedig, nevezetesen 1773-ban, e kamara megszűntettetvén, levéltárát Budára költöztették, az általános, nagy, kir. kamarai archivumba, mely a mai orsz. levéltárnak magvát képezi.

Mind a szepesi kamara, mind pedig a budai kir. kamara levéltára többször ment által oktalan és szakértelmetlen ú. n. *kiselejtezésen;* mely alkalmakkor a kimustrált iratok társzekerekszámra küldettek beáztatás, beolvasztás végett a m. kir. egyetem körmöczi papírgyárába. Egyes érdeklődők is vásárolhattak potom pénzért eme kiselejtezett iratokból, mint pl. *Jerney János* és *Magyar Mihály* antiquárius nem keveset vásárolt, melyeket viszont ez az utóbbi megint eladott. Még Körmöczön, Selmeczen is történtek kiválogatások s eladások. Az 1866-iki háború alkalmával pedig csak az akkori kir.

kamarai levéltárnok, az öreg *Gerray Antal* jóindulata és gondos iparkodása mentette meg az egész »*lymbus*«-t a végmegsemmisüléstől; mert már ki vala reá mondva a halálos ítélet: a *papirosmalom.*

Ily körülmények között könnyen elgondolható, hogy a kir. kamaránál bizalmas összeköttetésekkel bíró befolyásos állású *kéziratgyűjtők* is juthattak nem egy becses régi iromány birtokába. Így szerzett meg nevezetesen gyűjteménye számára még a múlt század derekán *Jeszenák János* udv. ágens (mint minden indicium mutatja: a szepesi kamara archivumából) *hat kötet II. Rákóczi Ferencz-féle udv. cancelláriai leveleskönyvet*, (ugyanegy ilyet, továbbá Beniczky Gáspár udv. titkár naplóját és Thököly 1705-iki, utolsó leveleskönyvét *Jankovich Miklós), továbbá egy kötet Rákóczi levéltár-indexet és egy kötet Thököly-féle leveleskönyvet*, melyeket aztán mind egy formára, szépen, aranyosan beköttetett. Egy terjedelmes kötet sajátkezű naplója pedig Thökölynek, — az 1693—94-ik évi — az esztergomi prímási levéltárba került. Végre egy kötet Thökölynapló, de csak másolatban, Erdélybe, a gr. Korniss kézirat-gyűjteménybe származott el.

Mennyi veszett el ily Thököly-féle napló csak a föntebb kimutatott 26 kötetből is, és mennyi lappang még valahol ismeretlenül? Ki tudná azt megmondani! . . .

A mit eddigelé fölfedezni sikerült: a magy. tud. Akadémia, Monumentáiban nem késett napfényre juttatni, történetirodalmunk gyarapítására: úgymint a Magy. Történ. Emlékek (»Írók«) XV-ik kötetét *Nagy Iván*, XVIII-ik kötetét *Torma Károly*, s XXIII., XXIV. és XXVII-ik köteteit *Thaly Kálmán* közlésében. Eddig tehát *öt vaskos* kötet, részint magától Thököly fejedelemtől, részint főhíveitől, jelent meg.

Most, e jelen kötettel veszi a t. olvasó a *hatodik*

darabot. Ez a Jeszenák-féle kéziratgyűjteményben Pozsonyban megőrzött 1691—92-iki leveleskönyvnek eredetije, mely is az említett Rákóczi leveleskönyvekkel együtt, a kegyeletes emlékű 1849-iki vértanú br. *Jeszenák János* fenkölt lelkű özvegyének, szül. gr. *Forgách Aloyzia* úrnő ő mlgának liberalitásából lőn hozzáférhetővé számomra, és válik most már — mint örök letét a nemzeti múzeumban — a nemzet tulajdonává. Figyelmeztetésemre a magy. tud. Akadémia történelmi bizottsága elhatározván ennek is közzétételét, gondozásával engem bízott meg.

A leveleskönyv — mint mondám — *eredeti*, egész ívrét-alakban iratott; régi füzését vagy kötését elvetették, — ma a Jeszenák udv. ágensféle, bőrsarkos, papírtáblás kötésben van. A benne foglalt *több mint 600 levelet* — s illetőleg levélkivonatot — Thökölynek többbrendbeli bizalmas hívei másolták le urok titkos cancelláriája számára; így *Sándor Gáspár*, *Bay Mihály*, *Komáromy János*, Ládonyi *Horváth Ferencz*, *Inczédy Mihály*, *Székely Zsigmond* és *Bay András* kéziratait állapíthattam meg közöttük.

A mi már a kötet tartalmát s történelmi becsét illeti: az nem Thököly Imre életpályájának zeníthjéről, fénykorából (1678—1685.) való ugyan már, — mindazáltal olyan korból, a mikor az ámbár a szövetséges török hatalommal egyetemben immár hanyatló csillagú, de törhetetlen erélyű »*kurucz király*« még mindig oly jelentékeny politikai tényező vala, melylyel ellenségnek és jó barátnak számolni kellett. A szultánok, nagyvezírek, szerdárok kikérték tanácsait, igénybe vették közreműködését s még ezerekből álló hadierejét; a franczia király állandó követet tartott mellette; összeköttetésben állottak vele a lengyel országnagyok, a moldvai, havaselvi vajdák, a tatár chán; érintkezésben az angol követ; sőt Veterani erdélyi

vezénylő-tábornok és volt hadifoglya, Heissler révén maga a császári udvar is sűrűen tárgyala vele, kivált a bécsi tartózkodásából hozzája bocsátott hű hitvese, a hőslelkű *Zrínyi Ilona* ügyeiben.

Mindezen viszonyokra, valamint az erdélyi határokon, különösen a Vaskapunál, úgy a Nagy-Várad, Gyula, Jenő, Világosvár, Arad, Lippa, Lugos, Facset, Temesvár, Bokcsa, Szeged, Szente (Zenta), Becse, Becskerek, Zalán-Kemény, Csernecz, Mehádia, Titel, Pancsova, Zimony, Nándor-Fejérvár, Új-Palánk, Új-Moldova, Orsova, Vég-Szendrő, Viddin, Rám, Galambvár, Poserovicza, stb. szóval a Maros, Alsó-Tisza, Alsó-Duna és a Timok, Morava tájain folyó hadivállalatok eseményeire nézve száma nélküli érdekes részletet tartalmaznak e levelek. Megismerjük belőlök egyszersmind a török hadi készülődések arányait, irányát; a még mindig félelmes ottomán birodalom intéző férfiainak terveit, szándékait, magoktartását és viszonyukat a kurucz királyhoz. Megismerjük — s becsülni tanúljuk — ennek, főbb híveinek és a mellette a balszerencsében is hűségesen kitartó, sokat szenvedő, koplaló, nélkülöző, nyomorgó s mégis vitéz kurucz hadak derék viselkedését. Megismerjük Zrínyi Ilona s a Rákóczi-árvák némely viszonyait a bécsi udvarral szemben. Itt-ott európai híreket: franczia, velenczei, német-birodalmi, lengyel stb. tudósításokat is kapunk; és az ú. n. »temesi bánság« s aldunai tájak nagyon becses geographico-topographiáját, a ma már feledésbe ment, vagy oláhba, ráczba olvadt régi magyar helynevekkel, — a mire a délvidék monographusait különösen figyelmeztetjük.

Egy szóval, hiszszük, hogy tartalmi súly tekintetében is kötetünk méltán fog sorakozni az eddig ismert Thököly-naplókhoz, leveleskönyvekhez.

Érdekes, hogy a török főemberekkel való sűrű, benső érintkezései folytán Thököly annyira elsajá-

títá a keleti udvariasság szólamait, formáit, hogy abba egészen beleéli magát, és a fővezérek, portai ministerek, szerdárok, basákhoz szóló levelei ugyancsak törökös stylban, modorban tartvák; sőt nemcsak keleties szólamokat, hanem török szavakat is gyakorta használ, ha törököknek ír. Ezek azonban a magyar olvasóra nézve alig okoznak nehézséget; mert vagy oly közkeletűek, mint pl.: *díván*, *fermán*, *szerdár*, *effendi*, *bék*, *kadi*, *csuhadár*, *konak*, stb.; vagy pedig maga a szöveg adja meg értelmüket, p. o. *kardas* (testvér, barát), *vekil*, *vechil* (helyettes, biztos), *kislak* (kvártély), *muhafezet* (helyőrség), *bujurulti* (rendelet), *tedarik* (utalvány), *tameszuk* (nyugta), s több efféle. Egyébiránt az ily, akkoriban nálunk sűrűn előforduló török szavak magyarázó szótárát adja Szilády Áron a »*Török-magyar Történ. Emlékek*« II. oszt. (Okmánytár) II-ik kötete 461—480. ll.; a t. olvasót tehát oda utaljuk.

Végre, a mi a kötetünkben foglalt levelek keltét tüzetesebben illeti: e leveleskönyv 1691. márczius 23-kától 1692. végéig (deczember 28.) tartalmaz iratokat; a legelső ugyan 1691. április 4-kén kelt, s az április 3-iki, márcz. 27. és 23-iki csak ez után, de oly közel iktattattak be, hogy e kis eltérésért nem véltük érdemesnek az eredeti — egyébként általában jól fenntartott — sorrendet megbolygatni, híven követvén inkább az egykorú szöveget.

Név- és tárgymutató a megelőző Thökölykötetek mellett sem lévén: ehhez sem készítettünk; ugyanis czélszerűbb és jobban használható lesz most már, ha mind a hat kötethez *egy* közös ily mutató-lajstrom készülend.

Budapest, 1896. május 15.

Thaly Kálmán,
r. tag.

PARIA CERTARUM QUARUNDAM EXPEDITIONUM AC INSTRUCTIONUM A DIE SECUNDA MENSIS APRILIS ANNI MILLESIMI SEXCENTESIMI NONAGESIMI PRIMI CONSCRIPTA AC IN SERIEM REDACTA.

1.

1691. apr. 4.

Instructio pro spectabili ac magnifico domino Stephano Petrőczi consiliario nostro intimo, necnon Transylvanorum supremo generali.

Primo. Isten ő kglmit Váradra vivén és az váradi passával s több ottan levő török urakkal conferentiát tartván, első dolga is az legyen, hogy az hadakot, kiket ottan tanál, jó rendben vegye, seregekre, zászlókra osztván, és közöttök tiszteket constituálván, az oda küldött lovas és gyalog kapitányokot penig az ő rendi szerint instelláltatván, az ki másutt volna is, corpusra vervén, Váradon kívül szállítsa egy bátorságos helyre, kit sánczokkal s árokkal meg is erősíttessen; kiben is magát alkalmaztathatja az ott való hirekhez és az ottan tanálandó hadaknak számához képest.

2-do. Minekelőtte Váradra bémenne, az hadakot maga eleiben kihozassa, és előre az váradi passához is emberit küldvén, bémenetelinek módjáról antecedenter végezzen, és ez iránt az mi méltóságunkra vigyázzon.

3-tio. Erdélybe és Magyarországba túl s innen az Tiszán patenseivel bizonyos postáit expediálja, alkalmaztatván expeditiókot nála levő plenipotentiánknak értelmihez, hogy, ha kik az ő kglme személyibe az mi hűségünkre magokot tempestive nem accomodálják, jövendőben legyenek magok-menthetetlenek. Irasson penig leveleket nem csak az vármegyéknek s véghelyeknek, hanem privata personáknak is, az kiknek illendőnek látja.

4-to. Az mely személyek váraink feladásában s az ellenség keziben való juttatásában, vagy más nevezetes dolgokban s kárainkban voltanak interessatusok, az olyaknak ő kglme specialis consensusunk nélkül gratiát, annyival inkább maga neve alatt hitlevelet ne adjon.

5-to. Az hadaknak rendben való vétele után, az hol az több tisztek között az ezerek strázsamestereket értjük,

élésmestereket, szekérmestereket is constituáljon, kiknek az ő kglme keze alatt levő hadaink assistentiájával legyen arra gondjok, hogy az mi szükségünkre is élést, borokat, lovas és ökrös társzekereket szerezzenek, dispositiójok alá adván pro discretione sua valamely helyeket, az kikből az oly alkalmatosságok procuráltathassanak, hogy az conjunctiónak idein az iránt fogyatkozás ne legyen. Ha penig az alkalmatosság megengedi és az holdoltatás küljebbre terjedhet: dragonyink, palotásink, mokányink és francziáink alá vagy kétszázig való lovat is szereztessen, nyergestől, kantárostól és conserválja arra az időre, az midőn megegyeztet Isten bennünket; hasonlóképpen négy vagy ötszáz kapát, annyi ásót, vagy kétszáz fejszét, mondva csináltakot, jó szíleseket, erőseket szereztessen, hogy conjunctiónak idejin azok készen találtassanak, és négy vagy ötszázig való hosszu puskát is az várasokra imponálván s limitálván és bár nékünk tartozandó adajokban tudván.

6-to. Ha Tömösváratt valamely Ismael Cselebi nevü töröktől requiráltatnék, dolgának eligazítását az nem sokára leendő kiljebb menetelünkre és velünk való szemben lételire relegálja.

7-mo. Első leendő alkalmatossággal az erdélyi, hűségünkben szenvedő statusok, rendek s hadak szükségekre egy tanult, becsületes praedicatort küldjön ő kglme.

8-vo. Tömösváratt lévő sátorainkot kerestesse, vizsgáltassa, és ha kézre kerülhetnek, adja egy ott levő török ur gondviselése alá s felőle bennünket tudósítson, hasonlóképpen cselekedvén Váradon is, az mi még jovainkban megmaradott, azokra maga kezit tegye ő kglme, kezihez vévén mind az passátul s mind az porkolábtul, keze legyen ugyanazon jókon ő kglmének, de tovább is az várban tartassa, továbbvaló dispositiónkig. Az midőn penig onnét való eljövetele lészen ő kglminek, az Váradon lévő sátorokot és egyéb egyetmásokot magátul el ne hagyja.

9-no. Az váradi tömleczben lévő rab kapitányinkot, Pál Deákot és Kis Mihált, tovább is ő kglme vasban és várban tartassa, ezután leendő dispositiónkig.

10. Az mi időre az mi szükséginkre is valamely tábori alkalmatosságokot szereztethet ő kglme és kivált az midőn az hadakkal együtt onnan el kellene jőni, az élésmestert az oly alkalmatosságokkal és Váradról hozandó sátorokkal s portékákkal együtt bizza az gyalog kapitány gondviselése alá, és tegyen oly dispositiot, hogy az utban az gondviseletlenség miatt kár ne essék.

11. Az mely palotásink, mokányink, karabélyosink

innen az zászlók alól elszöktenek, ő kglme azokban megfogasson és vasban veressen, az kiket penig meg nem fogat is, maga mellé vegye, hasonló hivatalban mint itt szolgáltak, szolgáltassa és hajduból az feljebbemlített lovak megszerzése alkalmatosságával szaporítani és sereget felállítani igyekezzék.

12. Lehetnének több dolgok is, de ezekben is az alkalmatosság és az discretio mutatnak utat; azért mind ezekben, s mind egyebekben nem kételjük, ő kglme szorgalmatoskodni, minden, hűségünket illető és hazája jovára célozó dolgokot elkövetni igyekezik, kiváltképpen az gyakor tudósítást, az ő kglme informatióihoz képest moderálhatván mi is dolgainkot, az ellenségnek minden dispositiói és az két hazának mostani állapotja s constitutiója felől való hirek ő kglmit érhetvén hamarébb minálunknál; úgy várhatja ő kglme is az mi kegyelmességünket. Bajilest, die 4. Aprilis 1691.

2.

1691. apr. 4.

Gyepessi János patense.

Emericus Thököllyi, etc. Minthogy eleitől fogva Istennek jóvoltából abban voltunk foglalatosok, édes nemzetünket és nemes Erdélyországát is az német nemzetnek siralmas és elviselhetetlen lelki-testi oppressiója alól felszabadíthassuk (azon képtelen tereh-viseléseket itt előszámlálnunk nem szükség, mert azt mindenek közönségesen érzették s érzik, és az gyermek is tudja) és régi csendes állapotjára helyreállíthassuk, mely jó szándékunkban Isten ő felsége bennünket ingyen való jóvoltából boldogítván, hiszszük ő felségit, továbbra is igaz ügyünk mellől el nem áll, hanem velünk lészen. Intünk azért minden rendeket kegyelmesen, ki-ki józonon gondolkodván arról, hogy most micsoda nagy gonoszban vadnak helyheztetve, jövendőre penig hazájoknak, magoknak és kedveseknek micsoda nagy jót és securitást ígírhetnek, idejin-korán nyuljanak fegyverhez, és az ellenség ellen minden utakot, módokot kövessenek el, addig is, míg magunk is Isten jóvoltából, az fényes posta segítségiből az ellenséghez közelebb nyomulunk. Erre a végre, hogy kit-kit serkengessen, expediáltuk nemzetes vitézlő Gyepesi János hívünket. Az kik kegyelmességünket veszik és hazájok oltalmára felkelnek: magok és házok népe securitásban maradnak, az szófogadatlanok penig ha elraboltatnak kedvesekkel együtt, jovok penig elpraedaltatik, magok szófogadatlan-

ságának tulajdonítsák. Secus nec facturi. Datum in Bajilest die 4. Aprilis Anno 1691.

3.

1691. apr. 3.

Plenipotentia spectabilis ac magnifici Stephani Petrőczi.

Emericus Thökölyi, etc. Édes hazánknak s nemzetünknek lelki-testi szabadságának helyben való állításáért eleitől fogvást mennyi nyughatatlanságokot, keserves bujdosásokot szenvedtünk légyen, mind az két magyar hazának felső, közép és alsó rendeinél nyilván vagyon. Mely keresztyéni kötelességünk szerint való munkánkban mennyire progrediáltunk és mostan is mennyire munkálódjuk mind az hatalmas török nemzet s mind penig más, keresztyén nagy monarchák előtt, jövendőben, hiszszük Istent, hamar időn hasznos és kívánatos gyümölcsit is: mind az két hazának mindenféle rendei megfogják tapasztalni. Jóllehet penig Isten segedelme velünk lévén, magunk is hamar időn hazánkhoz s országunkhoz közelebb menni igyekezünk, mindazáltal előre is Várad körül levő és naponként gyülekező mindenféle rendekből álló híveink közé becsületes meghitt belső tanács úr hívünket s atyánkfiát, tekintetes ngos Petrőczi István uramot, nemes Erdélyországának főgenerálisát magunk személyünkben expediáltuk teljes plenipotentiával, adván ő kglmének oly authoritást, hogy addig is, míglen magunk személyünk szerint is, hatalmas, győzhetetlen császárunk mellénk óránként várandó, már utban lévő felesszámu hadaival arrafelé penetrálhatnánk, feljűl megírt becsületes úr hívünk mind az két nemes haza dolgait folytathassa, igaz magyar vérünket, édes hazájok lelki-testi szabadságát szívesen óhajtó s abban munkásoknak lenni kívánó igaz hazafiait és hadainkot szaporíthassa, egyszersmind az kik az mi kegyelmességünkhöz folyamodnak, nevünk alatt gratiát is adhasson. Parancsoljuk azért kegyelmesen és igen serio mindenféle rendeknek és eddiglen gyülekezett, Váradnál lévő hadainknak is, megírt becsületes úr hívünket, mi személyünket praesentáló plenipotentiáriusunknak ismervén lenni, acceptálják illendő becsülettel, ő kglmétől függjenek mindenekben és ő kglme által kiadott parancsolatunkhoz magokot alkalmaztatni el ne múlassák; ígírvén mi is mindenekben minden igaz hazafiaihoz, nekünk igaz híveinkhez minden kegyelmességünket, most lévén az ideje, hogy ki-ki hazájához s hozzánk való hűségit megmutassa. Datum in Bajlest, die 3. Aprilis Anno 1691.

4.

1691. apr. 4.

Iratott váradi Ali passának. Die 4 Aprilis. Ao. 1691.

Édes jóakaró Uram! Kglmed irta volt ez napokban, hogy az ott Várad táján levő s gyülekező hadaink igazgatására kapitányomot küldeném; minthogy penig Isten jóvoltából magunk is nem sokára, mihelt az hatalmas császár mellénk rendeltetett hadaival megegyezhetünk, az ellenség ellen hatalmas császár szolgálatjában személyünk szerént is megindulunk és kglmetekhez közelebb megyünk: azért jobb embert nem küldhetünk magunk képiben Petrőczi Istvánnál, az ki atyánkfia is és hadainknak is generálisa, és Orta-Magyarországban, Erdélyben is nagyhírű ember. Kegyelmedet azért, mint jóakarómot kérem, Isten oda vivén ő kglmit, lássa jó szivvel és szeretettel. Hatalmas császár szolgálatjában és az ellenségnek kárára értsen mindenekben egyet véle, hogy így az hatalmas császár dolga és szolgálatja is jobban véghez mehessen, és az én hadaim is jobban szaporodhassanak. Ha penig kglmed az én szándékimot és az hatalmas császár kapuja felől való hireket kérdezi: szóval Petrőczi uramtól izentem kglmednek, az ő kglme szavainak hitelt adjon. Isten kglmeddel. Bajlest, 4. Aprilis A. 1691.

5.

1691. apr. 4.

Iratott 4. Aprilis Ao. 1691. Az mostan Constantinápolyból jövő és Váradra menő Abdullalik passának.

Kegyelmed levelit vettük, Vidinben való érkezésit kedvesen értettük és igen akartuk, hogy ilyen régi jóakarónkot kglmedet fővezér Váradra rendelte. Azért, hogy egymással szemben lehessünk, ihon egy hintó-kocsival és katonáimmal kglmed hozzám való el kísérésire ezen levelem megadó szolgámot küldöttem. Ha Isten adja, mikor kglmed ide jő, minden dolgokról barátságoson beszélgetvén, mivel szándékom volt Petrőczi-ogli atyámfiát is Váraddá küldeni iszkilotának, ott való hadaim köziben: ha kglmednek az lészen akaratja, Petrőczi uram is kglmeddel együtt járhat. Az mi az utra való költséget illeti, arrul is izentem kglmednek ezen szolgám által. Isten hozza kegyelmedet!

6.

1691. apr. 5.

Iratott Bosztancsi Huszaim passának Tömösvárra, 5. Április 1691.

Hogy hatalmas császárunk fermánjával kegyelmed is Tömösvárra rendeltetett, értettük. Istentől kglmednek mindenütt az császár szolgálatjában szerencsét kívánunk; mi is arra felé küldjük Petrőczi István atyánkfiát, hogy kglmeddel szemben legyen, megparancsoltuk; nékünk kglmed régi jóakarónk s fogadott apánk lévén, kglmed is mifelőlünk fiárúl el ne feledkezzék. Levele által gyakran tudósítson, — és mikor Várad felől emberink jőnek, azokot kglmed egy órával elébb kísírtesse ide, kérjük, hogy azokot az dolgokot s hireket mi is az hatalmas császár kapujára küldhessük.

7.

Bohus Márton élésmesterünk instructiója.

Primo. Nicápoliban érkezvén és Rahován is általmenvén, az boros embereket curiose megjártassa, az hol legjobb bor találtathatnék, kikerestesse és annyit igyekezzék alkunni és elpecsételni szükségünkre, kivel tábori szükségünket, és az míg az Duna mellett leszünk, karcsománkot is beérhesse. Az mely borokot penig ezen utjával el nem hozathatna is, azokban is kóstolót hozzon, hogy bennünket informálhasson, az oly jó, elhagyandó borokot is elpecsételvén.

2-do. Az mely posztókot, élésnek való fedeles hajót, és ha mi egyéb volna is, megszegődött felőle már, végezett is Nicápolyban komornikunk Ugróczi László: azon hajót ha alkalmatos lészen, úgy az posztókot is megvegye s elhozza és azon vásárlásokkal az hajón borokot is, az mennyit elbirhat. Az mely vásárlásokot penig ezen utjával el nem hozhatna, azok mellett emberit hagyja, ki is keressen alkalmatosságot, hogy vagy Ali passával, az feljövő Duna-kapitány alkalmatosságával, vagy bérben fogadandó hajón is, az oly elmaradó állapotokot és vásárlásokot utána hozhassa. Mind maga, mind penig az utána jövő ember is az alkalmatosságra és az jobb securitásra vigyázzanak, nem lévén már szüneti ezután az feljövő éléses és fegyveres hajóknak.

3-tio. Az mely abákot, eötveseknél, órás-mestereknél levő munkákot az komornik Nicápolyban hagyott, magával azokot elhozza, és az említett abák mellé többet is vegyen,

és veresben annyit festessen, az mennyit az mostani szükség az komornikok informatiója szerint fog kívántatni.

4-to. Az komornikok és praefectus uram lajstroma szerint az mely vásárlások vagy élések Nikápolyban nem tanáltathatnának, vagy az mit Orosz-Csíkon jutalmasabban vehetne embere, Orosz-Csíkra is leküldjön, és nemcsak az Duna mellett, de más helyeken is, az hol tanáltathatik, megszerzeni igyekezze; kiben is élhet az Ali passa assistentiájával, kinek az végre levelet is irattunk.

5-to. Minthogy az ellenség földiről hadaink marhát, juhot fognak hajtani: azért az kereskedő emberekkel, kiknek nevezet szerint lisztjek, kalpokjok, posztajok, veres muszulylyok és az hadak szükségire csizmájok volna, úgy is tractáljon s végezzen, hogy az olyan portékáért, élésért, az boros emberek penig az borért az marhát és juhot is elvegyék, ideértvén az peszmeget, riskását, vajat és árpát is, minthogy mindezeket pénzünken is procuráltatni kívánjuk az tábori szükségre. Ha penig azon az uton nem lehetne, tehát factorokot keressen, az kiknek azon marhákot eladhassa, és azon az pénzen második útjában az hadak szükségire való feljebbírt alkalmatosságokot megszerezhesse, egész készülettel indulhasson az táborra. In Bajilest, 9. Aprilis Ao. 1691.

8.

1691. apr. 4.

Instructio pro generoso Sigismundo Pogány, certae militiae nostrae capitaneo, etc.

1. Ó-Becsére érkezvén, vigyen magának postának való embereket, kikben a halmásiakhoz küldhessen és az kik által minket is az oda való érkezésiről és az occurrentiákról tudósíthasson, végezvén az correspondentiárul és levelek folytatásárul az Ó-Becsén lévő sallagvardiákkal és kivált az Halmás vidékire küldendő embereket jól disponálván, hogy azon embereknek állapotjokról bizonyost hozhassanak.

2. Az Duna mellyékit egész Hersváig curiose megvizsgálják s jártassák és az hol hajó tanáltathatnék, magokkal elvigyék, és nevezet szerint Hersva és Csernecz között lakó halászokot felkerestessék, az mi számunkra és az magok mindennapi szükségekre fordítsák és strázsáltassák azon embereket. Az halaknak az szépiben mihozzánk is elküldjenek és ott is conserválják s szaporítsák odamenetelünkre.

3. Az paricsai commendánssal correspondentiát tartson, és az hirekről, kivált az béjövő és felmenő hajók alkal-

matosságával, ha mi megírásra való hireket ért, sietve bennünket tudósítson, magunk hajduja s embere által.

4. Az törökök részirŏl való főagával, kinek is commendója alatt lesznek az török hadak, barátságot és jó correspondentiát tartsanak, és egyenlő akaratból, az hadaknak számához képest, az ottan lévő kapucsi passa jelenlétiben, az mint jobban tudják, intézzék el s oszszák fel magok között az szigetet; az kinek az mely rész jut, azt fortificálják és erősítsék és az török s magyar strázsák, mint magok között, rendelést tegyenek.

5. Az kapucsi passát Amhet agát mi nevünkkel köszöntvén és levelünket megadván az vidini passának, continentiája szerint az éléseket és az költséget mi nevünkkel az hadak számára praetendálják, minthogy mind az fővezértől az hadak fizetésivel hozott pénz emberünkkel együtt elveszett, mind az komornikunkon szerencsétlenség esett; kit exaggeráljanak is az kapucsi passa előtt: az havasalföldi vajda miatt mennyi ember és egyéb kárral vagyunk.

6. Az hol föld lakossa vagyon és holdolni nem akar, azok aránt az kapucsi passának is opinióját vévén, az török agákkal való egyértelemből, az olyan emberekre, ha módjok lesz benne, reámenjenek, és ha mi marhát és juhot nyernének, azt az mi táborunkra küldjék, magok élésire is meghagyván, az mennyit elegedendőnek ítílnek.

7. Minthogy az innepek után magunk is arrafelé megindulunk, mihelt az mellénk rendeltetett passákkal és lovas hadakkal megegyezhetünk: ott az szigetben is egy alkalmatos helyben számunkra is egy górét csináltassanak, és az béholdoló szegénységtől mi szükségünkre is élést szerezzenek és conserválják. In Bajilest, 4. Aprilis Anno 1691.

9.

1691. márcz. 27.

Instructio pro spectabili ac generoso Joanne Daczó, etc. Die 27. Martii Anno 1691.

1. Mindenféle posztónak árát, singinek, véginek számát megtudni, az kereskedő rendekkel conveniálni, mustráját az informatióval együtt megküldeni.

2. Fegyvert mennyit és mineműt és mi áron kaphatna ember.

3. Zászlónak való rácz taffotát, és másféle lengyelországi taffotát is, az ki nem dufflás, hány singet mineműáron és mi szinűt tanálhatna ember.

4. Fűszerszámot s tengeri halat mennyit, mineműt s mi áron tanálhatni, ideértvén az jóféle nádmézet, jóféle sáffránt, mondolát és apró malossa-szőlőt is keresni s felőle tudósítani; úgy narancs, czitrom s pomagranátot is.

5. Az mi Bukurestre bocsátott franczia tisztünk felől értekezni.

6. Az elszökött doctort, Gyulai urammal elment vén szakácsot megfogatni.

7. Szegény Okolicsáni elszökött szolgáiról s elvitt portékájárul, úgy az Baloghi s Bodoni gyilkosirul s elpraedált jovairól az vajdát megtanálni.

8. Szebenből szabadult Pap Jánosról s véle eljött tizenkét rab kuruczokrul az vajdát requirálni.

9. Mi számunkra tiz oka fahíj-vizet, 10 oka czitromvizet, tiz oka szekfű-vizet főzetni s kíszíteni és Bajiné aszszonyomtól elküldeni.

10. Visszáját venni, ha az vajdában, mint azelőtt, lészen-e most annyi discretio, hogy az mely vásárlást ottan vétetünk, az alá vecturát, az mi emberink mellé maga portárját adatja-e? mert az vásárlás két vagy három szekér terhe lészen.

11. Targovistyán maradott munitiókrul és szekerekrül minemű dispositiót tészen? annak is visszáját kivenni.

12. Az mi csengettyűnket és tintás ládánk porozóját megcsináltatni.

13. Öt matring aranyfonalat, öt matring ezüstfonalat és fejér czérnát.

14. Kaperlót, czitromot, narancsot, poma-granátot és habarniczát, heringet, más tengeri halat is, az kit kaphatni, husz tallér árát hozzon magával és, egynehány okával az feljebbemlített vizekben, az mennyit tudniillik elhozhatna és az mit az ötven talléron vehetne az aprólékokban.

15. Az vásárlásért menendő embernek az vajdától passust kell extrahálni és vecturát is kell kérni, etc.

10.

1691. márcz. 23.

Replica passae, kadiae et agae janizarorum Vidiniensium ad decem puncta suae Celsitudinis Principalis. 23. Martii Anno 1691.

Ad 1-mum. Csudálkozással értik az vajda hadainak az ő Nga hadain annyi és annyiszor elkövetett kártételeit, mely dologról egyszer az portát genuine informálták; továbbra is készek az fényes porta ministerit mindazokról

informálni, s ha az mi kglmes urunk ő Ngának tetszik, az vajdához is készek magok emberit expediálni, és kérdést tenni: micsoda okból kelletik az ő Nga hadait persequálni, ölni, károsítani? és arról is megkérdeni: híve-e a fényes portának, avagy ellensége? magát adja ki. És mindezekre miképpen fog resolválni, arról is, ha kívántatik, készek az portának írni; ha az mi kglmes urunk ő Nga ezeket jovallja, adja értésire az passának, kadiának, jancsár-agának, és azonnal embereket az vajdához expediálják.

Ad 2-dum. Csak két-három szóval irjon az fényes portára, s elhiszik ők, hogy nemcsak az károkot kelletik megfordítani, de tíz annyival sem köti be.

Ad 3-tium, 4-tum et 5-um. Másoktól hallották ők is az Tömösvár felé való lövéseket; melyre nézve ha (Isten) az mi kglmes urunkot ő Ngát intentiója szerint Vidinhez viszi: ők is ő Ngához mindennap általjőnek s ő Nga is, elhiszik, gyakron általmegyen, egyező elmével s akarattal valamit legjobbnak látnak lenni, igenis, elkövetik; ha ő Nga arra felé portát expediál: készek ők is mind lovast s mind gyalogot adjungálni, s csak arra nézve is, hogy ő Nga közelebb szálljon, accelerálni akarják.

Ad 6-tum. Igenis, jovallják, akár felűl, akár alól Vidinyen, valahol ő Nga alkalmatos helyet talál, kerestessen ő Nga; ha sánczot akarnak is vetni: ásókkal, kapákkal, valami kitelhetik, készek segíteni, és ha ellenség jűne is, minden tehetségekkel segíteni kívánják; az minthogy csak azért is szükség ő Ngának közelebb szállani, hogy kglmes urunk ő Nga velek, ők penig ő Ngával erősbek lennének.

Az hetedik punctumról vagyon válaszok az hatodik punctumban, és hogy levelekben is ő Ngát arról assecurálják, de levelek mit contineál? nem tudom, mert előttem meg nem olvasták.

Ad 8-um. Most semmi hajójok nincsen, de ha valamely kereskedő embere kérkeznek: ha mind pénzen vagy erővel veszik is el, ő Ngát hajó nélkül nem hagyják; egyébiránt is ő Nga hajók iránt jó reménségben lehet, mert Ali passát az tengertől fogva Budáig Duna-kapitányának tevén az fényes porta, ő Ngának succurrálhat hajók dolgából.

Ad 9-num. Az szénát igen kedvessen vette s köszönte a passa, s négy szekérrel tegnap általvive Szalontai uram s praesentálta is.

Ad 10-mum. Ordinarius jasakcsiak az szigetben nincsenek, de az törökök szabadoson járnak közökben, megparancsolják, hogy kglmes urunknak ő Ngának is, mint fényes porta királyának, fejet hajtsanak, kedveskedjenek; mindazon-

által azon kérik ő Ngát: az mely Dunántúl levő parasztság ide általjött volt és most vissza akarna menni, ő Nga kglmessen parancsoljon az salvo guardiáknak, bocsássák által őket.

11.

1691. apr. 15.

Az bujdosó magyarországiaknak közönséges propositiójok, mely iratott husvét első napján, 1691. esztendőben.

Noha az hatalmas fővezért mostanában, előtte fenforgó dolgaira nézve, nem kellene búsítanunk: kételeníttetünk mindazonáltal ez alább megirt dolgokot ő Nga méltóságos személye, mint nekünk s egész nemzetünknek édes atyja előtt nagy alázatossággal repraesentálnunk.

Primo. Nyilván lehet az fényes porta és hatalmas fővezér urunk előtt huszonkét esztendőktől fogva keserves számkivetésünk, mely idő alatt noha sok változások és szerencsének játéki mind kglmes urunk ő Nga személyire, mind az közönséges ügyre nézve ottan-ottan érdeklettek bennünket: mindazonáltal arrul merünk mind Isten s mind világ előtt dicsekedni, hogy az kinek fényes köntösse szárnyai alá folyamodtunk, semmit nem gondolván annak sem jó, sem gonosz szerencséjivel, annak szárnyainak árnyéka alatt fedhetetlenül megmaradtunk; mert noha az németnek Sejtan Ibraim passa által lött mesterséges practicájából az mi kglmes urunk ő Nga az egész világ csudájára, minden ok nélkül gyalázatoson megfogattatott, mi mégis, az fényes porta hűségiben, kglmes asszonyunkkal együtt, az ki ez mai napig is az fényes portához való hűségiért kemény és gyalázatos rabságot szenved, és mintegy világ nevetséginek tartatik, Munkács várában, mint egy erős fészekben, tántorodás nélkül megmaradtunk. Első obsidióját állhatatoson sustineálván, annyira megerősedtünk, hogy az németnek sok esztendőkig való munkára okot adtunk volna, ha az Szulimán passa fővezér bennünket azon erősségből ki nem bontakoztatott volna, hóról-hóra való fizetést, ruházatot és minden alkalmatosságot ígírvén; kiről való turalis assecuratiója ma is kezünknél vagyon és kapucsi előtt repraesentáltatik, és ha Szulimán passának hirtelen való változása ne essék: eleget tött volna fogadásának, noha ő utánna való fővezérek is, az mostani fővezér urunkig, kit Isten sokáig szerencséssen éltesse és ellenségin győzedelmessé tegye, voltanak némünémű kegyelmességgel, de számunkhoz és érdemünkhöz képest, az assecuratióhoz képest is, az igen kevés volt. Könyörgünk

azért alázatoson az hatalmas fővezérnek, mint kegyelmes urunknak, tekintse meg nagy fogyatkozásinkot, költségtelen, ruhátalan, fegyvertelen voltunkot: tegyen alkalmatossá bennünket az továbbvaló hasznos szolgálatra.

2-do. Noha Istenen ő felségin semmit erővel nem vehetünk, tudhatja ő Nga az elmult esztendőbeli hűséges forgolódásunkot is, kiről az mellettünk levő szerdár és passák tanubizonságot tehetnek: eléggé kívántuk az hatalmas Galga szultánnal való conjunctiónkot, kihez is, az midőn már az ellenség kinyomott volna Erdélyből, magunk felei közűl háromszáz válogatott vitézeket küldettünk, kik is általvágván magokat az országon, Váradra penetráltanak; de mégis mire nézve kellett eloszlani ott az tájon levő hatalmas császár fegyverinek? nem tudhatjuk. Azután meghallván sokan az Erdélyben és Magyarországban levő vitézek társainknak Váradon való léteket, csakhamar számoson töltenek; melyek közé, hogy annál jobb rend tartassék, újonnabban kapitányokkal, hadnagyokkal és fő-főlegényekkel Petrőczi uram ő Ngát küldötte el kglmes urunk ő Nga, kiről tanubizonságot tehet az hatalmas váradi passa. Hogy azért azoknak személyek felől se feledkezzék el az hatalmas vezér, alázatoson kérjük.

3-tio. Nyilván vagyon az fényes porta előtt: micsoda hasznos szolgálatot tettünk kegyelmes urunkkal ő Ngával akkor, az midőn az egész lándorfejérvári lakosokot, kincsekkel és gazdagságokkal együtt, az ellenség keziből nemkülönben, mint az éh oroszlány szájából, kiragadtuk; kik is ebbeli szolgálatunkért mire ajánlották vala magokot: kitetszik arról való levelekből; ez mai napig abból sem tölt semmi is. Kérjük azért az hatalmas fővezér urunkot, tétessen ő Nga satisfactiót.

4-to. Keservessen érezzük azt is, hogy mind az mi kglmes urunk ő Nga személyit, mind az magunkét közönségesen nagy mértékben deferálták az hatalmas fővezérnek nagy méltatlanúl. Ítílje meg bölcsen ő Nga, ha az ő Nga kegyelmes dispositiója szerént az nekünk rendeltetett quártélyra, Lugos, Karánsebes háta mögé, az ellenség közé mentünk volna: mint lehetett volna subsistálnunk? nagyobb jót látván benne, hogy éhen, hó-háton, erdőken, berkeken conserváljuk jobb időkre magunkot. Ilyen reménlenségek között lévén, hozzá kellett nyulnunk eledelünkre valóhoz, kit az vajda megengedni nem akarván, hogy annyival is inkább az kételenség miatt az némethez hajoljunk vissza, fellázasztotta ellenünk az egész föld népit; öltek, vágtak bennünket mindenütt; az minthogy együtt is, másutt is ötszá-

zig való feleinket fogyatták el, kiből nem magyarázhatunk egyebet, hanem hogy az nímettel egyet ért az vajda és az mit az német véghez nem vihet maga erejivel: az vajda lator mesterségivel kívánja véghez vinni. Elhiszszük annakokáért, hogy az hatalmas fővezér, mint édes atyánk, az mi ártatlan vérünknek kiontásáért, melyet magunknak vindicálni nem volt illő, bosszut áll.

Quinto. Noha az ellenség csúfol bennünket, hogy ennyi szolgálatunkért az fényes porta éhséget, mezítelenséget szenvedtet velünk, de mi azzal nem gondolunk; csak már most, az midőn már az hatalmas császárunk szolgálatjára többire kengyelben lábunk, tegyen alkalmatosokká bennünket, hogy annál is bátrabb szivvel szolgálhassuk az hatalmas és győzhetetlen császárunkot, kegyelmes fejedelmünkkel ő Ngával együtt. Datum ex castris principalibus e regione Vidini positis, 15. Aprilis Anno Domini 1691.

12.

Erdélyországából kibujdosott úri, főnemesi és vitézlő rendek közönséges propositiójok, mely iratott 15. Aprilis, Anno 1691. Baló Mátyás kapithiának, Amhed aga által.[1])

Nem vagyunk elégségesek érdemessen való nemhogy megszolgálására, de csak tisztességes megköszönésire is hatalmas császárunk kegyelmességinek, hogy midőn az német nemzettül szintén már az földig lenyomattatunk, minden szabadságinktól megfosztattunk, jovainkból kifogytunk: reánk császári kegyelmes szemekkel tekinteni méltóztatott, hogy nekünk nemcsak okos, vitéz, nagy, királyi nemzetből, amaz nagy szerencséjű, az fényes portához példátlan hűséggel viseltetett Bethlen Gábor nemzetségiből származott fejedelmet adott, hanem örökös nyúgodalmunkra, sok nyomorúságink s tovább elviselhetetlen igánktul való megkönnyebbedésünkre, erős hittel megerősíttetett athnámét adott; kiért Isten ő hatalmasságának egy napját sok ezerekké tegye, császári székit erősítse és szerencséjit gondolatja felett terjeszsze.

Mi, kik már ő hatalmassága fényes köntösihez mindkét kézzel ragaszkodtunk, elhagyván mindenünket, ő hatalmasságához való hűségünkért kíteleníttetünk megsirathatatlan sorsunkot méltóságos fővezér urunk ő Nga eleiben terjesztenünk. Mi ő Ngához még édes hazánkban, becsületes főren-

[1]) E három utolsó szó betoldás más kézzel.

den lévő követ atyánkfiait küldettük volt ő Ngához. Isten áldja meg ő Ngát és minden ellenségin tegye szerencséssé s győzedelmessé, hozzánk őket kegyelmes s kívánságunk szerint való válaszokkal bocsátotta, mint azt kglmetek is jól tudja; meg is parancsolta volt ő Nga Galga szultánnak, hogy bizonyosszámu hadakkal segítségünkre menjen Erdélyben, az mellettünk levő hadainak s passáknak is, hogy minket Erdélyben bevigyenek, édes hazánkban. Az havasalföldi vajdának is, hogy velünk elbujdosott házunk népinek quártélt adjon. Igaz dolog, Galga szultán nagy erős hadakkal, noha nem az idejiben, Erdélyben bement, de magát az vezér ő Nga parancsolatjához nem tartotta: mert hazánkot égettette, raboltatta. Az velünk levő szerdár s passák is mind az parancsolattul s mind az nekünk még hazánkban adott erős hitektül elállottanak, bennünket hazánkban vissza nem vittenek, sőt legnagyobb szükségünknek idejin mellőlünk elállottanak, minden gondviselés nélkül hagytanak az pusztában s széjjeloszlottanak, csak magunk maradván az mi kglmes urunkkal ő Ngával. Az vajda is, jóllehet szállásokot adatott velünk nyomorgó házunk népinek, de semmi segítséggel s provisióval nem volt, elannyira, hogy mindeneknek ára felett való adatása miatt teljességgel mindenekből már házunk népei kifogytanak, többire élhetetlenekké s majd éppen mezítelenekké löttenek; mi magunk az türhetetlen télnek idején mezőben maradtunk, olyan nyomorúságokban s szenvedésekben, minemű soha nem hallatott hatalmas császárunk országiban s szárnyai alá folyamodtak között; kifogytunk mindenünkből, az vajda hadaitúl, az föld latraitól mindenütt ölettetünk, vágattatunk, praedáltatunk, sokat emésztett meg, sőt penig nagy rendeket, az fegyver, de még annyit, sőt többet az hallatlan éhség, midőn pénzünkért is minden eltiltatott tőlünk. Az sok, éhség miatt ellankadott emberek, mint az árnyékok alig járhattak, elsárgultak, és bátron merjük mondani, hogy talám mindenestől éhhel holtunk volna meg, ha az mi jó kglmes urunk ő Nga az magáébul nem táplált, segített volna bennünket. Nem merünk már sohuvá is pénzünken való vásárlásra küldeni is: mert nemcsak az szárazföldet, hanem az Dunát is elállják, még az mi kglmes urunk maga udvarabeli emberit is felverik, ő Nga maga jovait is elviszik, mint közelebb cselekedtenek az ő Nga Nikápolyból feles jókkal jövő komornikjával és világ csudájára, fővezér urunk fermánjával s dispositiójával jövő s nekünk is ő Nga kegyelmes succursussát hozó emberivel, Bertóthi urammal, kit is minden véle levőkkel együtt kegyetlenül, ártatlanul

megölének, mintha valahol az nyilvánvaló ellenség földin lett volna. Az mi szívünk elkeseredett, reménségünkszinte elfogy, tagaink elcsüggedtenek elgondolásával az továbbvaló gonoszoknak, ha Isten után fővezér urunk hathatósan s idején meg nem orvosolja. Ez már az nehezebb, hogy ennyi gonoszinknak, nyomorúságinknak s példátlan szenvedésinknek hire az ellenség közé ment: azok örülnek, csúfolnak bennünket, azokat, az kik tőlünk otthon maradtak, hatalmas császárunkhoz való folyamodástól idegenítik, magokhoz penig édesitik. Teljességgel elfogytunk, rongyosodtunk, lovatlanodtunk, sokakot közűlünk, költségünk nem lévén, szolgáink is elhagytanak, nagyrendűek közűlünk egy-egy lóra szorultanak, sokan gyaloggá maradtanak, úgy, hogy még az emberek előtt is szégyenlik járni.

Nekünk ennyi gonoszink, szenvedésink között nem lévén másra kire Isten után szemünket vetnünk, hanem az kinek fényes köntösit megfogtuk, hatalmas, győzedelmes császárunkra és ő hatalmassága után fővezér urunkra, reménkedvén nagy alázatosan kglmetek által ő Ngának, sőt kénszerítvén ő Ngát az élő Istenre s felveendő nagy dolgaink kívánt szerencséjire, lelkinek paradicsombeli következendő boldog nyúgodalmára, hogy ez példátlan, hatalmas császárunk szárnyai alatt s országában esett méltatlanságinkot, szenvedésinket, praedáltatásunkat, ölettetésinket hathatóson mennélhamarébb bölcs s igazsággal tündöklő ítíletivel orvosolja meg. Édes hazánknak is elviselhetetlen gonoszit irtsa ki, úgy rendelvén az dolgokot, hogy az kétféle fegyvertűl megmaradott kevés része szegény hazánknak az raboltatástúl és égetéstűl maradhasson meg. Azonban méltóztassék olyan fermánt is adni, hogy valaholott az tengeren innen olyan magyar s erdélyi rabokra tanálunk, kik az mi jó kglmes urunk ő Nga fejedelemségitől fogva raboltattanak el, adassanak meg; elmegyen annak hire messze való országokra, sokan édesíttetnek hatalmas császárunk fényes portájához, mi penig ennyi szenvedésinknek s hűségeskedésinknek abbeli gyümölcsit érezvén, Istent fogjuk szüntelen imádni hatalmas császárunk boldog országlásáért és fővezér urunk sok időkre nevekedő szerencséjiért. Ezen dolgaink végett credentiákot küldettünk, fővezérnek, tihájának s az Réznek szólókot. Azonban kértük arra is az kapucsit, hogy szóljon nevünkkel az fővezérnek, hogy kglmeteket tegye alkalmatossá az következő hadi expeditióra, kire az kapithiákot ezelőtt is az fővezérek segítették. Isten éltesse kglmeteket.

13.

1691. apr. 15.

Iratott az fövezérnek az erdélyiek által 15. Aprilis A. 1691.

Lamentabilem nostrum statum, passiones, miserias' incommoditates, injurias, humillimaque desideria multis exprimere et per hoc coram Excelmo ipsius conspectu molesti esse nolentes, uberius modo a Vidinio reverso Excellentiae Vestrae homine domino Amhet Aga oraliter ac dominis nostris in fulgida porta residentibus scriptualiter declaravimus, multis lachrimis ad pedes Vestrae Excellentiae provoluti, Vestram Excellentiam humillime rogamus, dignetur suspiria nostra cordi sumere, tantis nostris malis medelam efficacem adhibere nosque quantocius juxta vota gratiose consolari. Obligabit nos Vestra Excellentia ad debitam semper fulgidissimae portae fidelitatem, omnia denique humillime perpetuo sibi inserviendi studia, sicuti sumus et manemus.

14.

Thiajának, Réz-effendinek és jancsár-agának ugyanakkor

Quantis malis, miseriis, incommoditatibus, violentiis et injuriis indesinenter premamur, a reverso a nobis domino Amhet Aga et dominis nostris residentibus Illustritas Vestra uberius est intellectura. Qua in re dum lamentis humillimis excellentissimum dominum supremum vezerium supplicamus, Vestram Illustritatem obsequentissime rogamus: dignetur efficacisse causae nostrae innotuae coram sua excellentia patrocinari, totque malorum nostrorum medelam efficacissime operari. Factura est Illustritas Vestra rem non tantum nobis universis summopere gratam, imo obsequiosis semper servitiis temerendam atque omni occasioni recordandam. Datum e regioni Vidinii, 15. Aprilis Anno 1691.

15.

Contradictio ablegationis ac tractatus Nicolai Bethlen Viennae cum ministris caesareis habiti et per suam Majestatem confirmati.

Nos status et ordines regi Transylvaniae cum celsissimo principe, domino domino nostro Emerico Thökölyi pro libertate patriae pugnantes. Damus pro memoria quibus expedit universis. Quandoquidem dominus Nicolaus de Beth-

len in anno praeterito 1690. ablegationem aliquam Viennae egerit, ibique non habita a regnicolis instructione, nonnulla regnum Transylvaniae concernentia cum ministris caesareis tractaverit, concluserit perque sacratissimam caesaream Majestatem 15-ta elapsi Novembris confirmari fecerit. Cum ea publicam nostram libertatem (pro cujus vindicta arma sumpsimus) tangere ac laedere pro certo videantur: totam illam praefati Nicolai Bethlen ablegationem, tractatum, conclusum per suam Majestatem confirmari curatum nullomodo approbamus, ideoque nec acceptamus, sed eidem in toto contradicimus et sine scitu atque concordatia nostra confectum nullaque in parte a nobis acceptatum atque approbatum esse coram orbe christiano profitemur harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum in castris ad ripam Danubii ex opposito Vidinii positis, die 21. Aprilis Anno 1691.

Status et ordines regni Transylvaniae pro libertate patriae pugnantes.

16.

1691. apr. 21.

Iratott az erdélyiek által az francziai oratornak, 21. Aprilis Anno 1691.

Durum Germanorum jugum, ingentemque avitae libertatis nostrae jacturam ac labefactationem amplius supportare valentes, occasione foelicissimi principatus celsissimi principis ac domini domini nostri clementissimi Emerici Thökölyi, qualiter protectionem fulgidissimae portae ottomanicae amplexi, magno numero ad fidelitatem ejus refleximus et amissis omnibus bonis, qualiter cum praelaudata sua celsitudine patria nostra excedere debuerimus: nihil dubitamus sufficientissime Vestrae Excellentiae innotuisse. Postea vero sine quartiriis hybernantes, nullamque provisionem fulgidae portae sentientes, propter ineffabiles calamitates, miserias, inopiam, famem, nuditatem, sed maxime domini principis Valachiae inimititiam et contrarietatem ad quem devenimus statum, qualique mundi ludibrio simus expositi? multis Vestram Excellentiam molestare nolentes, uberius generosis dominis summe memoratae suae celsitudinis et nostro residenti declaravimus, genuine Vestrae Excellentiae expositura. Debuerunt aliqui magnae prosapiae viri et multi inferiores nobiles, qui a carnificina Valachorum supermanserunt, propter talem improvisionem et defectum mori, plurimi vero etiam ad praesens summis doloribus cru-

ciantur et defacto neque tanti superessemus, nisi misericordia plenus, clemens ac multum in modum de nobis sollicitus princeps et dominus noster (cui perpetua fidelitate debemus) propriis suis sumptibus ac commoditatibus nos non sustentasset. Tantum igitur abest, ut pluribus quoque vexandi, sub alis potentiae (sub quas refugimus) Ottomanicae, ad ad stuporem mundi, posteris vero in imitabile exemplum penitus antequam restitueremur, in hoc deserto deficiamus. Excellentiam Vestram, tanquam imperatoris christianissimi vere christianum oratorem humilime rogamus, ex respectu altenominatae suae Majestatis (cui obsequentissima semper devotione gens nostra est obligata) sua generositate et magnanimitate ac propenso in nos et causam nostram affectu, dignetur calamitates nostras tamque inauditas miserias cordi sumere nobisque coram excelso supremo vezerio efficacissime patrocinari, ut desideratam per merita et assistentiam Vestrae Excellentiae qua celeriorem habere possimus consolationem. Caeterum faventer cognoscet Excellentia Vestra a praefatis dominis residentibus, quale malum contra libertatem nostram Viennae conclusum sit, ita etiam publicam nostram ad eam contradictionem, ut christianissimae suae Majestati aliisque provinciis christianis innotescat superesse adhuc aliquos etiam ex Transylvania Domui Austriacae, violentiisque Germanorum contrarios. Excellentiam Vestram summa confidentia rogamus, dignetur modum et occasionem adinvenire, ut conclusio ista cum nostra contradictione in imperatorium suae quoque Majestatis conspectum deduci, inque quam plurimis locis puclicari possit. Obligabit nos Vestra Excellentia ad omnia semper submisse inserviendi studia, quem in reliquo divinae recommendamus protectioni.

17.

1691. apr. 21.

Iratott az kapithiának ugyan az erdélyiek által, 21. Aprilis Anno 1691.

Édes hazánk lelki-testi szabadságáért való elbujdosásunk alkalmatosságával lett külömb-külömbféle nyomorúságinkot, szenvedésinket, éhezésinket, ruhátalanságinkot, minden költséginkből való kifogyásinkot, sokak szolgák s lovak nélkül való maradásunkot, praedáltatásunkot, vagdaltatásunot, ölettetésünket s több előszámlálhatatlan boldogtalanságinkot, elhiszszük, kglmetek eddig mind mások, mind magunk informatiójiból s közelebb ezelőtt datált levelünkből

bőven értette. Meg kell vallanunk, azért esnek nekünk mindezek legnehezebben, hogy annak országában kell szenvednünk, kinek szárnyai s oltalma alá folyamodtunk. Nem hallatott soha, hogy hatalmas császár fényes köntösihez ragaszkodók valaha ily példátlan nyomorúságokot szenvedtek volna, még pedig maga birodalmában. Éljen hatalmas császár, éljen méltóságos fővezér urunk is, tündököljék győzedelmesen sok száz esztendőkig hatalmas császárunk fényes kapuja is! Ő hatalmasságához való hűségünkért mi mindezeket békével szenvedjük, elhivén, hogy fővezér urunk ő Nga előbb s feljebb mintsem gondolnók, ennyi gonoszinkot megorvosolja. Az bizonyos, kevés élne már bennünk, ha az mi jó kglmes urunk fejedelmünk ő Nga bennünket az magájébúl nem tartogatott volna, éléssel, költséggel nem segített volna. Az mi proviziója volt volna is az portának, nem vehettük, az az oka, hogy Bukuresten levő atyánkfiai közül az kénszerítő szükség miatt felessen: Ugron Ferencz, Mihácz János s sokan többek is, alábbvaló rendűek az német hűségire visszaszöktenek; az kik ott maradtanak, az mindennek ára felett való adása s vevése miatt, nem vehetvén semmi gazdálkodását az vajdának, nagy szegénységre jutottanak; sokan közűlünk is pedig, az kik, mint Bodoni Balázs, Tótt Mihályék s mások, az oláhoktúl meg nem ölettek is: az provisio nem lévén, az nyomorult életet nem szokván, elbetegesedtenek, egynehányan az első rendűekben, mint csak itt is, mióta ide szállottunk, Bánfi Boldizsár, Bánfi György és Donáth János uramék (sok volna előszámlálni az közönséges nemes embereket) megholtanak, sokan mint Lázárok, ágyokban szegeztettenek, kínlódnak, sokan mint az árnyékok, az éhség az nyavalyák miatt úgy járnak. Az lelkire kötjük azért kegyelmeteknek s kénszerítjük igaz magyarságokra, lelkek idvességire: sokképpen kglmetek megvilágosított dolgainkot s nyomorúságinkot az fényes kapun vigye be és ennyi gonoszinknak minél hamarébb való orvoslását quam efficacissime munkálódja. Irtunk alázatoson az francziai király ő felsége méltóságos orátorának is; de sok szókkal terhelni nem akarván, kglmetekre relegáltuk. Kérjük, declarálják előtte voltaképpen dolgainkot s kérjék az fővezér ő Nga előtt való promoveálására, mert nagy bizodalmunk vagyon hozzá, hogy megcselekeszi. Azonban hazánknak micsoda szabadsága ellen való tractát confirmáltatott Bécsben Bethlen Miklós, igaz pariáját kglmeteknek odaküldöttünk; úgy azt is, az ellen mi mint contradicáltunk. Az pár egy, az contradictio kettő. Kérjük kglmeteket, az egyik contradictiót adják az francziai oratornak, az tractatus

pariájával együtt, kérvén szónkkal, hogy az felséges francziai királynak küldje el őket és hogy kinyomtatva szélesztesse el az keresztyénség között: tudódjék meg ez világon, hogy vadnak még olyak közűlünk, kik szabadságunkért fegyvert fogtunk és az német erőszakos dolgainak (hogy maradékink is ne átkozzanak) contradicáltunk. Az másik contradictiót s tractatus párját (melynek ezen szükségre való parialására kérjük kglmeteket) azért küldtük kglmetek keziben, hogy tegyenek kérdést az francziai oratortúl: oda adhatja-e kglmetek az angliai oratornak mi nevünkkel? hogy az ő királyának küldje meg, hogy mint református király, láthassa, mi, kik többen reformátusok vagyunk, az nímettül mint nyomorgattatunk; ha tetszik az francziai király oratorának, hogy odaadja kglmetek az angliai oratornak, kglmetek cum summa reverentia et bona declaratione nevünkkel adja oda; de ha nem tetszik: mintsem az iránt legkissebben offendáltassék s scrupulizáljon, (noha megmondhatja kglmetek, hogy bizony nem egyébért, hanem hogy Angliában is divulgáltassék, cselekeszszük), inkább múlassa el kglmetek, küldjék vissza. Elküldtük kglmeteknek az hitnek formáját is: mint esketik Erdélyben az császár hűségire az embereket, mind az barompásztorig; azt is interpretálja kglmetek az oratornak. Bizzuk ebbeli dolgainkot kglmetek igaz magyarságára s dexteritására, conscientiájára, kiknek minthogy szives elkövetésiben nem kételkedünk, úgy abbeli fáradságáért mi is kglmeteknek kész szolgálatunkot s meghálálásunkot ajánljuk közönségessen.

18.

1691. apr. 20.

Iratott az havasalföldi vajdának, 20. Aprilis Anno 1691.

Literas Celsitudinis Vestrae grato animo accepimus, summe aestimamus, quod annexas nobis transmittere non dedignata fuerit, neque modicam concepimus spem, quod declinatus fraternitatis Celsitudinis Vestrae affectus et dudum culta synceritas cum tali Celsitudinis Vestrae accommodatione (in qua nec dubitamus) iterum recrudescet. Improvisam fidelis nobis tam syncere dilecti Joannis Daczó mortem magno cordolio intelleximus, qui quoniam in tanto servitio boni publici et nostra fidelitate vitam amiserit, nihil dubitamus in christiano Celsitudinis Vestrae affectu, quod relictae ipsius viduae Celsitudo Vestra non illibenter sit patrocinatura. Licet alias quoque literas ex fulgida porta

per alium passum acceperimus, nostris tamen cum illis resolutionem transmissionibus Celsitudinem Vestram aggravare nolumus, sed cum illis expressum nostrum expedivimus. Datum in ripa Danubii e diametro Vidini.

19.

1691. apr. 21.

Iratott az havasalföldi vajdának, az vidini révből, 21. Aprilis Anno 1691.

Generosum Joannem de Bethlen, aulae nostrae primarii ordinis familiarem, dum occasione aegritudinis vel hactenus mortis quoque dilectissimae matris suae Bukurestinum proficiscentem, Vestrae Celsitudini recommendamus; insimul per ipsum transmittimus Vestrae Celsitudini mandatum imperiale super duobus millibus kilis farinae, nobis suppeditandae oblatum. In hoc quanto acceptamus tres mille occas farinae circa fluvium Argjes praestitas et illas quas in Brankovani officiales Celsitudinis Vestrae nobis administrarunt; residuam partem (siquidem totum illum quantum ad quartirium in districtu Halmágy nobis fieri debens fuerat ordinatum) per benevolentiam Celsitudinis Vestrae quantocius expectamus et commodissimo foret dicto quanto in Orosz-Csík aliquam commodam navem conduci curare et beneficio Danubii et occasione camerarii nostri in Orosz-Csík pro nostra necessitate certas substantias mercaturi, cumque iis mercibus ad castra nostra reversuri, tanto commodius et securius huc adferri possit. Instantis campaniae necessitas exigit, ut etiam munitiones nostrae in Tergovista relictae ad nos deferantur; fraterne igitur Celsitudinem Vestram rogamus, iis quoque ad castra nostra deducendis dignetur suppeditare modalitatem. Factura est Celsitudo Vestra rem nobis gratam et reciprocis servitiis demerendam, etc.

20.

Iratott az havasalföldi vajdának, az Dunapartrúl, Vidin elleniben, 30. Aprilis Anno 1691.

Tragicum fidelis nostri Sigismundi Bertóthi casum, duplicatum nostri camerarii super Danubio infortunium certorum etiam militum nostrorum, corporis scilicet nostri custodum, equorum abactionem, ex fundamento investigare volentes, tamen ad tempus hujus investigationis detinere

debuimus et certo jam edocti sumus omnia illa scelera et latrocinia per incolas ditionis Celsitudinis Vestrae et aliquot ejusdem milites stipendiarios patrata esse. Quod Vestrae quoque Celsitudini luculenter innotuisse non dubitamus. In secundo camerarii itinere adjunctum sibi habebat aulae nostrae primarii ordinis familiarem, generosum Joannem de Bethlen, Bukurestinum intendentem, cui concredideramus mandatum imperiale super duobis mille kilis farinae adhuc ad quartirium nostrum in districtu Halmágy fieri debens administrandis ad Vestram Celsitudinem directum, acceptantes in illo quanto tres mille occas farinae penes fluvium Argyes administratae atque ducentas kilas itidem farinae per officiales Celsitudinis Vestrae in Brenkovani militibus nostris erogatas. Quandoquidem nos, sic volente Deo modo extra regnum et dominium nostrum exulemus, Celsitudo autem Vestra pacificum in suo principatu dominium et omnes commoditates habeat, si non expectato altero (quod nobis adferri curare facillimum erit) mandato imperiali, illas bis mille kilas farinae, exceptis illis penes fluvium Argyes et in Brenkovani erogatis, Vestra Celsitudo (et commodissimum foret conducta aliqua in Orosz-Csík navi, occasione camerarii nostri, beneficio Danubii) quantocius administrari curaret, faceret rem sua fraternitate atque magnanimia dignam, atque officiosis servitiis demerendam. Caeterum necessitas praesentis jam campaniae requirit, ut omnes munitiones nostrae in Tergovesta relictae ad castra nostra quantocius deferantur, quarum commoditatem Vestram Celsitudinem fraterne rogamus: dignetur accelerari curare, ut scilicet quantocius ad castra nostra deferantur. Ex fulgida porta super eo habemus documenta, quod fidelibus nostris Transylvanicis in Bukurest existentibus, Vestra Celsitudo aliquam gratiam portae praestare deberet, pro cujus facili accommodatione cognita fideles nostri Transylvani nobiscum in castris existentes, suam recognoscent obligationem. Mandatum illum imperiale, quod scilicet praefatus Joannes Bethlen deferebat, erat novum, — ut scilicet farina illa ex Orosz-Csík huc ad castra nostra devehatur. In reliquo Celsitudinem Vestram Domino commendamus, etc.

21.

1691. apr. 28.

Iratott az nikápolyi kadinak, 28. Aprilis Anno 1691.

Édes jóakaróm! Az elmúlt napokban micsoda dolgok estenek, mennyi káraim és kitűl lettenek az Duna mellett,

kglmed is tudhatja. Az komornikomot újabban küldettem volna Orosz-Csíkra, Bukurestre és Nicápolyban császár fermánjival, hogy másszor is felverték, azok is az ellenség kezi-ben estenek, Sztanbul penig messze; nekem igen nehezen esett, hogy már az fővezértül két-három ízben is hozattam meg az négy-ezer kila árpa felől való fermánt, hogy kiadják Nicápolyból: de ihon, most is elveszett. Azért ezen levelem fermeszuk helyett lészen; kérem kglmedet, azt az négyezer kilát adassa ki ezen levelemre, — annyiban tartom, mintha kglmed és ottvaló P. kardasom magok adnák; mert én ugyan az fermánért elküldök újabban is, de húsz, harmincz nap kell hozzá, míg az megjő, én penig császár szolgálatjában lévén, azután hasznát nem vehetem.

22.

Pogány Zsigmond palotások kapitánja instructiója, 3. Maji Anno 1691.

1. Karánsebesig kívánván csataképpen bizonyosszámú lovas katonáinkot küldenünk, kik mellé az hersvai szigetbeli gyalogságból is kívánván deputálni, ha az lovasnak útja Karánsebesig az pandurokra nézve félelmes volna; azért ezen expeditiót ottvaló tiszteink mennyiben jovallják? sietve tudósítsanak bennünket, úgy, hogy hétfőn reggelig itt érjen bennünket az tudósítás.

2. Az cserneczi kapitánynyal legyen szemben, és credentiánk mellett szóval lött parancsolatunkat nekie megmondván, arra való válaszát maga hozza meg.

3. Az ottvaló szigetben levő agák micsoda formában panaszoljanak itt az passának, kitetszik az levélből; azért azon panaszokhoz képest mind az parasztembereket, mind az vitézlő rendet hütök szerint vallattassa s vizsgálja meg: mennyiben van az dolog? és az ki vétkesnek találtatik, akár tiszt, aknr közlegény legyen, fogja meg s hozza kezünkhez. Azon szigetekben, az hol emberek laknak, palotásokból újabb sallagvardiákot constituáljon; az kik ott voltak eddig, vigye ki és ha mit azon sallagvardiák vagy az tisztek is vettek volna azon szegénységen, adassa vissza vélek.

4. Viza és egyéb hal adásra is az szegénységet ne kénszerítsék külömben, hanem az mint most vélek fog végezni az kapitány.

5. Mindenekfelett azt igyekezzék hittel is kikeresni: az dumencsi passát ki verte meg? az kit az vezér is protegálni kíván; kiről mi is az vezért assecuráltuk, hogy az mi

embereink miá az ott levő szegénységnek baja s búsulása, kára nem lészen. Azért, az ki azt az embert megverte, ugyanazon embert az passa agája jelenlétiben keményen pálczáztasson meg.

6. Az szigetekben levő hajókot és az mi hadainknál levőket is számláltassa meg, és ha az mi részünkről valók annyi hajót tanáltak volna elvenni az szegénységtől, ki miatt az szegénység szükséget látna és méltó panasza volna, adassa vissza. Az hajduság szükségire is mindazonáltal hagyasson meg benne. Mert lám Paricsáról is hoztak magokkal.

7. Ha Mihada (Mehádia) és Halmágy vidéke meglátására kémeket nem küldettenek volna, küldje el, ki is curiose igyekezze megvizsgálni, kitanulni: az dolgok ott mint vadnak, hogy ahhoz képest lehessen innen is az oda való expeditió.

8. Hersva és Csernecz körűl az Duna és Csernecz víze mellett levő fűveket s táborhelynek való, helyeket jártassa meg, úgy az forrásokat is. Mert az doctor jovallása szerint az feredést is egy hét alatt elvégezvén, azután mi is arra igyekezünk; kire nézve ott az szigetben lévő sánczban is az górét megcsináltassák, és egyéb szükségre való deszkáknak szerit tenni igyekezzék, akkori oda való menetelünkre. Datum in castris nostris ad ripam Danubii, e regione Vidini positis.

23.

Iratott az Lippán lévő Szulimán passának in mense Martii, die 19. Anno 1691., két katonák által.

Klgmed levelit vettük, mit írjon, megértettük. Az hatalmas fővezér urunkhoz postán emberünket küldettük és minden dolgokot ő Ngának értésire adtunk. Az Isten kglmedet több ott levő török nemzetséggel együtt minden kártól és veszedelemtől oltalmazza, jó reménségben s jó vigyázásban legyen kglmed; ha látja az ellenségnek kglmetekre táborostól való menetelit, és az város oltalmazására elég népe nincsen: az városból az török nemzetet az várban beszorítsa, az várost inkább maga égesse fel olyankor. Igy az várat az császár szolgálatjára avval az kevés néppel is megtarthatja. Erdélybe kémjeit jártassa, ha az ellenségnek bizonyos gyülekezésinek és gonosz szándékának hírit bizonyoson meghallja, minket is póstái által tudósítson, kglmedet magunk személyiben is megsegéljük s segítségire mentest megindulunk. Azonban Váradon levő hadainknak parancsoltunk, hogy az jenei hadakkal megegyezvén, kgl-

meteknek, ha az szükség úgy kívánja, segítségire menjenek. Ha az ittvaló híreket akarja tudakozni kglmed: hatalmas fővezér urunk sokkal nagyobb készülettel vagyon most, mint az elmult esztendőben; Orosz-Csíkhoz is az császár fermánja érkezett, hogy az hidat megcsinálják. Nekünk is érkezett az indulásról való fermányunk. Legyen jó reménségben kglmetek.

24.

Iratott az beligracsiaknak. Die 8. Maji Anno 1691.

Én az banjai feredőben indulván, beteges állapottal lévén, holnap konakom az Timok mellett lészen; kglmetek közűl, az kik ott elsőbbek, két-három ember jőjjön hozzám, beszédünk lészen kglmetekkel, és el se múlassa. Azonban igen jól cselekeszi, ha én számomra egy vagy két szekér terhivel hordós bort, valami jó bort hoz, az árát megadjuk, és azon kívül is ajándékunkot veszi, az ki valami jó bort keres és hoz szükségemre, a mellett pénzemért konyhámra egynéhány tyúkot, ludat, vagy pulykát is.

25.

Iratott az nissi passának. Die 8. Maji 1691. Megyeri Josep által.

Kglmedet kérdezem, mint vagyon, hogy vagyon? Istentől kglmednek jó egészséget s minden jókot kívánok. Akarám kglmednek, mint jóakarómnak, értésire adni, hogy Isten akaratjából az elmult télen többet lévén beteg, mint egészséges, az doctorok jovallották, hogy érvágással, serbettel és egynéhány napi feredéssel remélhetem s nemkülömben jobbra fordulandó egészségemet; kire nézve könnyű szerrel általjöttem az Dunán, hadaimot Vidin elleniben hagyván, magam kglmed szomszédságában, az banjai feredőben igyekezem, egynéhány napig feredés kedviért. Kglmedet azért kérem, mint jóakarómot: az míg egynéhány nap az banjai feredőben leszek, engemet jóakaróját, ha mi hírei lesznek Belográt vagy vezér urunk ő Nga felől, tudósítson, úgy arrúl is: ezen az földen hogy tolvajok, pandurok vagy egyéb ellenség vagyon-e? Minthogy én is, nem sokad magammal jövén, hadd tudjak vigyáztatni és tadarikot tennem. Azon is kérem kglmedet, hogy, ha Várad vagy Tömösvár felől valami ember jönne: az olyan embert küldje hozzám, hadd én is szólhassak vélek, mivel énnekem is kapi-

tányim és hadaim vadnak (ott), s viklem-formában Petrőczy uram is ott vagyon. Azonban emberemet küldettem Sarkői és Szófia felé; kérem kglmedet, adjon kalaúzt és bujurultit nekik, hogy járhassák meg útjokat egy órával elébb, etc.

26.

1691. máj. 10.

Iratott ugyan az nissi passának, die 10. Maji Anno 1691.

Kglmedhez küldettem vala tegnap emberimet, azonban ideérkezvén, mivel itten pénzen is semmit sem tanálhatni: kérem kglmedet, parancsolja meg ottan, az kinek eladó élése volna és mennyire való, vagy hoznák ide, vagy hogy magunk küldenénk érette, — csak tudhassuk, mit kaphatni és min vehetni. Azonban egy kapitányom lévén az német rabságában, valamely Solari nevű német kapitánt kérnek érette, ki is Nissen vagy Szófiában volna rab. Kglmedet mint jóakarómot kérem, olyan néven való német kapitány van-e ottan, vagy Szófiában, és egyéb német rabok is? engem jóakaróját tudósítson. Azonban az német kapitányrúl kglmedhez küldett embereinknek is parancsoltam; kérem kglmedet, levelemet adják meg nékiek, etc.

27.

Iratott az nissi passának, 12. Maji Anno 1691.

Édes jóakaró uram! Kglmed írta volt: noha drágán, de ugyan kaphatni élést Nissen. Azért, minthogy itten élés dolgából megfogyatkoztunk, küldettem oda valamely szekerekkel, hogy élést vegyen ottan szükségemre, levelem megadó szolgámot: kglmedet azért kérem, mint jóakarómot, legyen segítséggel, hogy egy órával elébb megtérhessen és az élést is jutalmasabban vásárolhassa.

28.

Iratott az nicápolyi Szali passának, 24. Maji Anno 1691.

Kglmed levelit szeretettel vettem, hogy rólam el nem feledkezett, kedvesen veszem. Istennek hála, én is most jobban vagyok az Banján levő feredés után. Kglmedet igaz jóakarómnak megismervén, ezután is az barátságot megtartsuk. Az hirekről semmit most kglmednek nem írhatok, mivel az mely emberem Erdélyből jött volna, azt is az oláhok megölték, az kik pedig Váradról Petrőczitől jöttek volna, azokat az ellenség elfogta, etc.

29.

Iratott az havasalföldi vajdának 28. Maji Anno 1691.

Ex literis Celsitudinis Vestrae 10. Maji datis, mentem ejusdem longa serie declaratum bene intellexi; quae cum secundum puncta in iisdem expressa novam ex mea etiam parte et circumstantialem desiderent replicam, vel in primis ratione interfecti domini Bertóthi et spoliati duabus vicibus mei camerarii, necnon etiam praetensae a Celsitudine Vestrae argenteriae et aureorum quorundam pro viatico domino Casparo Sándor concessorum, ut in his omnibus praescriptis et aliis pluribus a Celsitudine Vestra enumeratis me expectorare possem, et vel maxime in praetenso illo debito certi aliquid cum Celsitudine Vestra concluderem: decrevi aliquem ex fidelioribus meis nobilibus fide dignum ad Celsitudinem Vestram expediendum; verum dum ne tot exempla terrent, et nullam eidem securitatem pollicear: donec assecuratio Celsitudinis Vestrae sub fide christiana de securo ad Celsitudinem Vestram aditu et reditu ad manus meas perveniat, et praeterea bona comitiva ex aula Celsitudinis Vestrae deputanda pro usu et securitate mei hominis ad me transmittatur. Itaque si cautionem praescriptam non deneget Celsitudo Vestra homini meo Bukurestum expediendo, per eundem in omnibus se resolvat, et Celsitudo quoque Vestra convincetur. Ea, quae contra Bertóthium et camerarium meum, aliaque patrata fuere complurima ab incolis hujus provinciae et militibus Celsitudinis Vestrae Szadova existentibus patrata fuisse bene agnoscet. Quod residentia Celsitudinis Vestrae prope Bajilest existens, ex consensu vel intimatione mea combusta fuerit: male in hoc puncto Celsitudo Vestra est informata; etsi ab aliquo malo homine, vel casu combusta fuerit, hoc non mihi imputandum; de quo tamen seriam faciam inquisitionem. Interim non satis etiam mirari possum, quare Celsitudo Vestra dominos Transylvanos nobiles, Bukuresti existentes, vel etiam aulicos conventione mihi obligatos, a fide et obligatione mihi domino suo debita avocare et eos, qui ad aulam meam venire vellent, impedire conetur, nullas illis praebendo viae securitatem et commoditatem, qua muniti vel munitae ad me secure pervenire possent; quibus tamen ex vi humanitatis et christianitatis, principalisque sui status omnem humanitatem et assistentiam praebere deberet, cum praeterea Celsitudo Vestra bene scire debet, quod illis in aula mea praesentibus vel non praesentibus, tamen negotia mea fluunt

et fluere debent, causaque nationum Hungariae et Transylvaniae in aulis protectorum meorum bene promovetur, cujus et effectum brevi experientur. Justum itaque esset illos dominos Transylvanos nobiles ibidem existentes cooperantes se etiam agnoscere; etsi Celsitudo Vestra virili sexui non parcit: parcat tamen sexui femineae, sicut est domina Bajiana, cujus negotium et securitatem porro Celsitudini Vestrae fraterne recommendo, secundum repraesentationem illius in suis literis et suis inclusis factam. Interim maneo.

P. S. Per supranominatum hominem meum habeo intentionem communicandi cum Celsitudine Vestra literas celsissimi et excelsi supremi vezerii, in quibus mihi significat, quod perditas et Constantinopoli coëmptas res, pecuniamque a potentissimo imperatore mihi transmissam, quae omnia cum Bertóthio perdita fuere, a Celsitudine Vestra debeam expectare. Interim, cum bene mihi constet Celsitudinem Vestram plura ex Transylvania et Polonia obtinuisse nova, si ea mecum etiam communicet, pergratissimum mihi accidet.

30.

1691. máj. 31.

Iratott az havasalföldi vajdának, az Dunapartról, Vidiny ellenében, 31. Maji Anno 1691.

Capitaneus Celsitudinis Vestrae in Krajova existens nomine Isztraczie Armas, eo ferme quasi momento significavit mihi per literas et homines suos, quod Celsitudo Vestra munitiones meas in Tergavesta relictas, huc ad castra mea deportandas mandaverit, cum plane potentissimi ottomanici imperatoris in eodem negotio mandatum Celsitudini Vestrae sonans supervenit; quod ipsum ex parte aliqua officialis Celsitudinis Vestrae effectuavit, verum non integre, quia rheda aliqua, chorio obducta, praedicantis mei et praeterea pulvis pyrius cum aliquot instrumentis, in quibus conservari solebat, et cujus vel maxime necessitatem habemus, praeterea granatae manuales et res aliquae ad tentoria mea spectantes non sunt adducta. Non dubito Celsitudinem Vestram de his specialiter mandasse, verum accidere solet, quod aliquando servi et subditi principalium mandata male exequuntur; et quamvis supranominatum mandatum imperiale Celsitudinis Vestrae praescripto capitaneo ego transmiserim, tamen Celsitudinem Vestram fraterne rogo, ut authoritate sua residuas adhuc res ad castra mea deduci

curet, ita et Brenkoványi quae in monasterio erant relicta. Supremus enim vezerius mihi hoc intimat, quatenus eundem informem: qualiter tam in negotio Bertótiano et perdita apud eundem imperiali pecunia, ita et in rerum praenominatarum in castra mea deductione Celsitudo Vestra se accommodari velit. De quo ego nihil ad supremum vezerium scribendum statui, antequam Celsitudinis Vestrae replicam ad modernas et antea tribus diebus scripti accipiam. Hoc etiam significandum duxi Celsitudini Vestrae, quod ante duos dies iterum aliqui ex ditionibus Celsitudinis Vestrae, Silum trajiciendo, in milites meos equestres prope Bajilestum existentes irruerunt, ibidemque Lasztonini *(így)* nomine famosum et antiquum meum militem trucidarunt, equos etiam aliquos ipsorum abduxerunt. Hostilitates a Valachis non cessant, quos si Celsitudo Vestra refrenare non possit, vel nolit: facillime hoc ego efficere potuissem, nisi alia respexissem. Accludo extractum rerum, quae in Tergavista remanserunt, ex quo Celsitudo Vestra judicabit: praeceteris quanta quantitas pulveris pyrii remansit et quale damnum intervenerit tormento majori, Nicopoli mihi ante annum dato.

31.

Iratott Ali passának az Dunapartrúl, Vidiny elleniben, 31. Maji Anno 1691.

Noha kglmed énrólam régi jóakarójáról igen elfeledkezett, sem az thiájátúl, sem más, ezen az Dunán felmenő embereitől levele által nem tudósított; de az világ dolga olyan: az mikor jó állapotban és szerencsében vadnak, könnyen jóakarójokról elfeledkeznek; én penig kglmedhez azon szívvel és barátsággal akarok lenni, az kiben azelőtt voltam, miolta megismerkedtünk. Kérdezem kglmedet, mint van? egészsége és állapotja felől kglmed engemet, jóakaróját tudósítson, úgy az hirekről is: mi hirei vadnak mind az hatalmas vezér kapujáról, mind pedig az szilisztriai passa és egyéb hadak felől is? Azonban, édes jóakaró uram, ezt is akarom kglmednek értésire adni, hogy az hatalmas vezér (Isten sokáig éltesse!) énreám tekintett; ő Nga levelit vettem, kiben írja, hogy az vlak béknek megparancsolta, hogy az én Havasalföldiben elveszett embereimet, az eszki kapithiámot és az nála levő elveszett költséget is előállítsa. Az is van értésemre az kapithiámtul, hogy ezen dolog végett agája ment volna az vezérnek Bukurestre; azért kglmednek mi híre van ezen dologban? Valamely 4 ezer

kila árpárul is most harmadszor hozattam ki az hatalmas vezér kapujáról az fermánt; azért is küldettem leginkább ezen levelem megadó árpa-jeminemet, hogy azon árpát az fermány mellett kezihez vegye és ide is hozza. Kglmedet igen-igen kérem, legyen jóakarattal, segítséggel mind az árpa dolgában, mind más egyéb dolgokban, ha miben kglmedet megtalálja. Kglmed azt az árpát az én kezemben hozathatja, ha akarja, költség nélkül, kglmed lévén az hatalmas császár hajói felett, és hogy jó árpát adjanak császár tisztei, kglmed szolgálhat abban is; ha penig kglmed jóakaratja által azon árpa ide Vidinben nem szállíttatik: azon árpa-jeminemnek megparancsoltam, hogy újabb fermányért is elmenjen az vezérhez. Ha penig az idevaló híreket kérdezi kglmed, egyebet nem írhatok, hanem, hogy az Duna mellé, mind Szeged, Szólnok s mind Karánsebes s Lugos felől feles ellenség gyülekezik, feles hajójok is vagyon, az Nándor-Fejérvárra felmenő hajókra vigyáznak, az mint halljuk, hogy azokban kárt tehessenek; vagyon hire, hogy az Volkány havasának az túlsó részihez is feles ellenség gyülekezik, az kik Erdélyben teleltetnek, azok közűl, és erre az havasalföldi földre is jött valamely része által. Ezen hirekre nézve én is már ez mai napon kétfelé is csatacsi vitézimet küldettem, mivel az én katonáimból fogtanak el; az mikor azok megtérnek, ha Isten adja, azok bizonyosabbat hoznak. Csak kglmed is tudósítson: mikor kel fel és mikor várjuk ide? Mert én kglmednek igazán irom, mint kglmed jóakarója és hatalmas császár szolgája, hogy kglmed onnét való felkelése és egy órával elébb az Vaskapuhoz való menése most leginkább megkívántatik hatalmas császárunk szolgálatjára nézve.

32.

Iratott a nicápolyi Szali passának, ugyan 31. Maji Anno 1691. az Dunapartrúl.

Édes jóakaró uram! Hatalmas vezértől emberem érkezvén, most már harmadszor küldötte meg az 4 ezer kila árpáról való fermánt az kapithiám. Lovaink tartására eddig is sok pénzünk ment, kit egy talléron, másfelen és most utólszor két talléron is hozattuk az árpának kiláját; azonkívül már ezután az mellettünk levő főemberek és az csatát járó vitézeink is megkívánják az abrakot, azoktul is búsíttatunk. Kglmedet kérem, legyen jóakarattal ezen Nicápolyban ment árpa-jeminemnek, és nevünkkel az ott levő kadi jóakarónkot is köszöntvén, mutasson annyi barát-

ságot, hogy az árpa jó legyen, és ne legyen szagos, mert mi annak egy részit meg is őrletjük, és az hadak számára kenyérnek rendeljük; ha csak valamely részi lesz is az árpának az kit lisztnek fordíthassunk, igen kérjük kglmeteket. Ha peniglen az híreket kérdezi kglmed ... (Az hírek írattak meg, mint az felső levélben.)

33.

Iratott Topal Huszaim passának, 31. Maji Anno 1691. Az Dunapartrúl.

Édes jóakaró uram! Az mely agája kglmednek énnálam volt, elhittem, az én szavaimot kglmednek megbeszéllette; de, hogy kglmednek hozzánk se embere, se levele nem jött azután, azon igen csudálkozunk. Kglmedet kérjük, jóakarójáról el ne feledkezzék. Minthogy penig kglmed agájának úgy kötöttünk szót, hogy, ha valami híreink lesznek, kglmedet tudósítjuk: írhatjuk kglmednek, etc. (mint az felső levélben), hoc addito: Várad, Tömösvár felől Petrőczi-oglitól semmi hírem sem jöhetett, mivel két rendbeli embereimet is, az kik onnét jöttenek Petrőczi-ogli kardasomtól, az ellenség elfogta, az útakat strázsáltatja.

34.

Iratott Havasalföldiben, 11. Junii 1691. az Dunapartról, Czernecz iránt, az havasalföldi vajdának.

Epistolam Celsitudinis Vestrae die 7-ma praesentis conscriptam me percepisse significo. Munitiones Tergovista relictas adhuc me ibidem existente, Celsitudini Vestrae per Dominum Nemessányium notificavi et extractum ea occasione transmisi, et officiales Celsitudinis Vestrae isto tempore penes me existentes, penes alium extractum easdem munitiones perceperunt. Non itaque taliter Celsitudo Vestra de illis scribere poterit, cum ad iteratas requisitiones meas munitiones illas transmittere noluit. Tamquam de munitionibus ab imperatore potentissimo Ottomanico pro servitio imperii sui mihi concessis, supremo vezerio mentionem facere cebui, et itaque videat Celsitudo Vestra, si adhuc ea, quae destant, non mittat, in his me minus offendet. Quod autem roncernit eos, qui sub nomine obligationis et datae mihi fidei ibi reperiuntur, quod Vestra Celsitudo illos non detineat, sed quod ipsi pergere nolint, hoc satis mirari non possum, nec ita Celsitudinem Vestram, sed ipsos causare

debeo. Nec tamen negotia fluunt et procedunt bene etiam sine ipsis, hoc Celsitudo Vestra bene experiatur.

35.

1691. jún. 20.

Iratott Topal Huszain passának, 20. Junii 1691. Az Dunapartrúl, Vidiny elleniben.

Ali passa Duna-kapitánya kardaşom megadá kglmed levelit; mi van benne, megértettem. Én szintén Hersváig 12 napig odajártam, tegnap érkeztem csak ide, hadaimot penig csatacsi formában mind Karánsebesre, mind egyéb helyek felé Hersván túl elküldöttem vala, és mikor visszajöttem is, az hersvai szigetben levő 4 zászlóimat megint újabban 2 zászlómmal megszaporítottam, és két zászlóalja gyalogot az Lándor-Fejérvár felé felmenő hajók mellé is rendeltem, az meddig Ali passa thiája kívánta. Hála Istennek, odavaló járásommal az ellenségnek feltett szándékát elbontottam; csak azt kívánom, hogy az Isten az török nemzetnek adjon jó szerencsét, és minden dolgaiban kívánsága szerint boldogítsa. Én tovább is magam az török császár szolgálatjától nem szánom. Kglmedet mikor várhassuk ide és mennyi hadakkal? bizonyos embere által tudósítson, hogy én is tudjam magamot mihez alkalmaztatni; jó tedarikkal is, mennél többed magával, szükséges kglmednek indulni: mert az erdélyi Vaskapu és Karánsebes táján az ellenség nagy vígyázással vagyon.

36.

Iratott az havasalföldi vajdának, 20. Junii Anno 1691. Az Dunapartrúl, Vidiny elleniben.

Scripseramus nuper Celsitudini Vestrae, quod si securitatem suppeditaret, certum nostrum ad Celsitudinem Vestram expediremus hominem; sed neque responsum ad nostras, neque desideratam securitatem habemus, quam si haberemus, expeditionem illam non differremus. Interea literas nostras, fidelibus nostris Transylvanis in Bukurest commorantibus sonantes' Celsitudini Vestrae his inclusis recommendamus quam citissime tradendas, atque confidenter rogamus: si praefati fideles nostri assistentiam Celsitudinis Vestrae imploraverint in majorem commoditatem certarum literarum in Transylvaniam expediendarum, dignetur illis suppeditare ex reflexione sua christiana, in permansionem

regni Celsitudinis Vestrae regno ita vicini; benevolentiam Celsitudinis Vestrae grato animo recolemus, eandemque bene valere desideramus.

37.

Erdélyországából kijött rendeknek patensinek pariája, melyet beküldöttenek Erdélyben, 21. Junii Anno 1691.

Nevelő édes hazánk jovára mely megbecsülhetetlen jót követett légyen el sok költségivel, fáradságával az mi jó kglmes urunk s fejedelmünk ő Nga, s mint inducálta az hatalmas török nemzetet amaz boldogemlékezetű Bethlen Gábor fejedelem idejebeli dolgokra való reflexiókra: ő Ngának az elmúlt esztendőben Keresztyén-Szigetin celebráltatott közönséges országgyűlésiben mind az három nemzettűl, nemine contradicente, unimini voto et consensu fejedelemségre való szerencsés választatásakor publicáltatott hatalmas török császár és felséges tatár chám fényes athnáméjokból és egynéhány ízben kibocsáttatott ő Nga méltóságos leveleibűl kglmetek megértette. Mely nagy jót noha kglmetek közűl sokan szívek-szakadva régtől fogva vártak, mindazáltal midőn Isten jóvoltából minden munka s fáradság nélkül elérték, némelyek kglmetek közűl (mert mindeniket nem okozhatjuk) maga sorsával való meg nem elégedésbűl-e? személye vagy jószága féltésibűl-e? tiszte s jószága nevelésibűl-e? törvénytelen dolgainak mástúl függés nélkül továbbvaló folytathatásábúl-e? nem jó úton keresett vagy apprehendált jószágának szabadabb birhatásábúl-e? szokott vétkeknek inkább gyakorolhatásábúl-e? az szegénység nyomorúságával élhetésibűl-e? vagy egyébb gondolatokból, kit inkább magok tudnak, (az bizonyos: nem hazája szeretetibűl, mert kicsoda szenvedne szánt-szándékkal fenét maga testiben?!) magok lelkek ismeretek tilalma ellen, meg nem emlékezvén dicsőűlt eleink nyomorúságokbúl lett szabadulások alkalmatosságokkal való régi egynéhány példákról, igaz magyarságokkal nem gondolván, nemhogy felköltenek volna s velünk együtt az közjóban cooperáltanak volna: sőt az kik felköltek volt is, fel se állottak, nagyobbra becsülvén magok privatumát az publicumnál; de az mi nagyobb, nemcsak fel se állottak: sőt kglmes urunk ellen provocálták az idegen nemzetet, vagy inkább az haza s abban magok továbbvaló oppressiójára s nagyobb nyomorúságára. Igaz dolog, az az tőle való elszakadásunkért felette igen megharagudt hatalmas nemzet, boszúját az szegény hazán visszajövetelekor

bőven kitölti vala, népit kit levág, kit rabságra viszen vala, nagyobb részit az országnak porrá, hamúvá teszi vala; de hathatós interpositiója által azt az gonoszt az mi jó kglmes urunk ő Nga elfordította oly reménség nyújtásával, hogy talám még kglmetek resipiscálna. Melynek mindeddig is semmi gyümölcsit nem tapasztalván, sőt az másfelé való öszveesküvésben ellenkezőt látván: midőn már most az egész, még az földnek is nehéz erő megmozdúlt, elsőbb szándéka az volt, hogy minekelőtte kglmes urunk ő Nga bemenne is, lepné el minden erejivel, sok ezernyi ezer tatárral, chalmukkal maga az tatár chám azt az külömben is megnyomorítatott, sokképpen és éppen elvesző hazát, tanítaná meg: mit tegyen valakinek egy török császárt játszó-társának tartani! de annak ő Nga bemeneteliig való halasztását, maga kereszténségitűl viseltetvén s az mi sok alázatos könyörgésünkre nézve is, nagy efficatiával most munkálódja az mi kglmes urunk ő Nga.

Annakokáért édes nemzetünkből álló nemes Erdélyországának minden rendbeli státusi s lakosi, édes véreink, tagaink, intünk, kérünk s kénszerítünk benneteket az élő Istenre, lelketek ismeretire, magok, szerelmesek, maradékok boldogúlására: vegyék észre magokot, avagy csak már most, rettenetes veszedelmeknek előtte, ez utolsó intésen fordúljanak jobbra, ne recipiálják magokot német mellé, az kik oda recipiáltak is, álljanak el mellőle, hajoljanak az mi kglmes urunk ő Nga és ő Nga által hatalmas török császár hűségire; ha magokot nem szánják: szánnák meg az földnek sok ártatlan, éhhel halásra jutandó népit, az sok özvegyet, árvát és azokot az apró lelkeket, kik jobb és bal kezek között külömbséget nem tudnak tenni, ne veszessék ily vakmerő- és szemlátomásképpen magokot s magokkal együtt azt az szegény hazát, kit az mi régi eleink sok vérrel oltalmaztak. Még vagyon kglmeteknek kevés ideje az megtérésre; ne iszonyodjanak az mi méltóságos, az egész keresztyénségben az magyar s erdélyi szabadságokért egyedűl magát minden szerencsétlenségekre így elszánt s azért mindenit elhagyó s most is velünk együtt sokat szenvedő, több idejit azért bujdosásban s boldogtalanságban eltöltő, érette vérit, sőt életit is nem kímélő s immár sok szíves munkájával hazánk jovát ennyire munkálódó, ritka példájú jó kglmes urunktól fejedelmünktől; mert bizonnyal írjuk: ha kik kglmetek közűl ő Nga ellen legvétkesebbeknek ismerhetnék is magokot, nem vétkek ellen való keménységit, mint ő Nga méltóságos assecurátiójából is megérthettük, sőt fejedelmi kglmességit remélhetik ő Ngának; mert úgy lát-

juk, arra született és természet szerint hajlandó s olyan, ki meg tudja kinek-kinek hűsége szerint való maga alkalmaztatását jutalmaztatni személyválogatás nélkül. Megértvén azért kglmetek bemenetelit ő Ngának, semmit ne késsenek ő Nga mellé jőni, hűségeknek is bizonyos jeleit megmutatni, hogy azzal az ő Nga kglmességit is demereálhassák, azonban az ő Nga mellett leendő török nemzetnek kglmetek elveszésire eltökéllett szándékát elfordíthassák. Máskínt mi most ezen dolgot az mi lelkünkről leteszszük; protestálunk Isten s az világ előtt, hogy mi kglmeteket praemoneáltuk, hogy ne mi legyünk okai annak az hallatlan veszedelemnek, az mely kglmeteket követi, hanem azok, kik szánt-szándékkal magokra vonták; az maradékok is és az következő világ minket ne átkozhassanak. Az nagy Istenért kérjük arra is kglmeteket, hogy ne rejtsék el az föld népitől is ezen levelünket, hogy kicsintől fogva nagyig tudhasson ki-ki magárúl idejin gondot viselni, magát erős helyekre is recipiálni és sallagvárdiákkal oltalmaztathatni, kiknek adásárúl mi alázatoson fogunk instálni kglmes urunknak ő Ngának. Isten tartsa meg kglmeteket s segélje minden jóra! Irtuk Vidiny elleniben, az Dunaparton.

38.

Erdélyországában beküldött manifestumnak párja.

Tudva van nemes Erdélyországának minden rendeinél, mely szívesen munkálódtuk az hazának az elviselhetetlen iga és szabadságtalanság alól való felszabadítását, egynéhány rendbeli patens-leveleinkben admoneálván az haza minden rendeit, hogy az ellenség mellől elálljanak és velünk együtt az haza szabadításában cooperáljanak, és midőn az közelebb elmúlt esztendőben az országnak fejedelemségére unanimi voto et consensu regnicolarum inauguráltattunk volna is: akkor is minden rendek, valakik magokot az ellenséggel associálták, avagy magokot félrevonták, az nemes országtól admoneáltattak és bizonyos terminusra hivattattanak sub poena in articulis regni superinde expressa, hogy ad obedientiam et praestandum homagium mellénk compareáljanak. De némelyek nemhogy azt elkövették volna, és engedelmességeket mutatták volna, sőtinkább in perniciem regni, hazájok, nemzetek szabadságának nagyobb romlására, veszedelmes tractátusokra mentenek, egész ország nevivel repraesentálvá az dolgokot, holott az országnak nagyobb részinek sem hír

sem tanácsa nem volt alattomban való méreggel teljes practikájoknak. Minekokáért mostan is ultimatim, hazánkhoz, országunkhoz való keresztyéni kötelességünktől viseltetvén, akarók az hazának minden rendeit kegyelmesen admoneálnunk: resipiscáljanak, az ellenség mellől álljanak el, hozzánk és az fényes portához való igaz hűségeket mutassák meg, consuláljanak édes hazájok, nemzetségek s országok megmaradásának. Assecurálunk minden rendeket sub verbo nostro principali: ha kik ellenünk vétettenek is, csak redeáljanak hűségünkre és contestálják igaz hűségeket hozzánk, és hazájok szabadításában mutassanak oly meritumot, kikkel magokot érdemessé tegyék gratiánkra, — sem személyekben, sem jószágokban bántódások s kárvallások nem lészen. Másként, legyen tudtokra minden rendeknek: ihol hatalmas török császár és tatár chám hadai mindenfelől megindultanak, útban vadnak és Isten segítsége által azt az nemes hazát az ellenségtől minden úton-módon vindicálni akarják, és (ha) az hazának akármely renden lévő tagjai hűségtelenségben és az ellenség mellett való operátióban találtatnak: édes hazájok romlásának és reájok következhető veszedelmeknek azok lesznek okai. Ezen patens-levelünket peniglen senki elrejteni ne merészelje, hanem mindenütt publicálják az országban, mert jövendőben is az olyaténok comperiáltatván, kemény büntetésünket el nem kerülik. Datum ex castris nostris ad ripam Danubii e regione Vidiny positis, die 21. mensis Junii Anno millesimo sexcentesimo nonagesimo primo, etc.

39.

Stephanus Petröczi de eadem, Celsissimi Dni, Dni Emerici Thököly, Dei gratia Principis Transylvaniae consiliarius intimus, plenipotentiarius ac regni Transylvaniae supremus generalis, etc. Universis et singulis salutem et officiorum meorum promptitudinem. Az mi kglmes urunk ő Nga mely buzgó szeretettől viseltetett édes nemzetéhez s hazánkhoz és annak elnyomattatott lelki-testi szabadságának helyben-hozásában mely szívesen munkálódott légyen eleitől fogva, nem szükség bővön leírnom, mert kglmetek azt jól tudja; csak egyéb nem volna is, ez elmúlt boldogtalan esztendőben nemzetünk közjováért minemű példa nélkűl való bujdosást szenvedett ő Nga, kglmetek hazájának, magok dolgainak előmozdítására felindítana. De ámbár ezeket fél részént szemlélje is kglmetek, csak nézzék meg valóságoson a német nemzetnek hazánknak elnyomoríttatásában végben vitt sokféle mesterségét: bizony nem mondhatom okosnak,

a kit fel nem indítana és mint valóságos gonoszakaróknak, ellene való fegyverfogásra nem készerítene; ki is nem elégvék azzal meg, hogy édes hazánkot, nemcsak az igaz keresztényeket, hanem mindeneket irtóztató, példa nélkül való portiózás alá vetette, hanem nemes hazánkot ugyan örökösévé tevé, hogy ne lenne senkinek is csak reménsége is a nagy gonoszok alól való falszabadúlásban. Sok volna leírni édes nemzetünknek lelki-testi szenvedésit; minthogy kglmetek azt jól tudja s szenvedte is, itt elmúlatom. De az isteni bölcs tanács most végezett volt édes nemzetünknek s hazánknak jovára. Hatalmas, győzhetetlen császárunk s kglmes urunk ő Nga fegyverével más nagy hatalmasságok fegyverét öszvekötvén, egészen útat nyitott arra, hogy a nagy iga alól felszabadúljunk és eltapodtatott régi szabadságunk helyben állatódjék. De minthogy az ilyen fegyverkezésnek idején az ártatlanok is szenvedni szoktak: hogy az bűnösök és megáltalkodtak az ártatlanokkal együtt ne szenvedjenek, a mi kglmes urunk ő Nga, mint nemzetünk jovát munkálódó keresztyén fejedelem, engemet előre expediált, egész plenipotentiával, arra az végre, hogy mindeneket serkentenék a közönséges ügynek előmozdítására; minthogy intek is mindeneket, sőt Istene s lelkére kénszerítek kit-kit; siessen mellém jőni és azzal igaz magyarságokat megmutatni. Ha kik magok jovára engedelmeskednek, az elkészült nagy fegyver s nyomában jövő nagy had ellen securitásban mindenestől megmaradnak; az kik penig az ellenségnek szárnyai alatt akarnak megmaradni: ám lássák, legyenek magok veszedelmének Isten s ez világ előtt okai. Isten vezérelje minden jóra kglmeteket! Váradon, 1-ma Maji 1691.

40.

Comes Ladislaus Csáky de Keresztszeg, sacrae caesareae regiaeque majestatis consiliarius, camerarius, generalis-vigiliarum-praefectus, unius regiminis Hungarici equestris ordinis actualis colonellus, certae militiae Hungaricae campestris generalis et praesidii Sz.-Jóbiensis supremus capitaneus. Universis et singulis cujuscunque status, gradus, honoris, conditionis, dignitatis et praeeminentiae hominibus, praesentes visuris, lecturis aut legi audituris salutem, quibus vero competit, etiam officiorum meorum promptitudinem. Sub prima Mai Váradról költ patens hozattatott kezemhez Petrőczi István nevezetin, rabok szabadulása színe alatt; mivelhogy penig álnokság nem vitéz embert illet, magyar nemzetünk boldogúlása peniglen, vagy annak terehviselése

nem olyan díb-dáb embereknek való, mint Petrőczi vagy ura: ki bizta őreájok Isten dicsőségét és országunk oltalmát? Sok tolvajlás, praedálás nem Isten dücsősége kereseti és sok ezer ártatlan lelkeknek elraboltatása, hát mennyi ezereknek vére kiontása, siralmas emlékezet, régi híres magyar nemzetünknek az egész világon tündöklő fegyverviselése és pogány ellen való oltalma, ma penig két-három embernek uralkodást szomjúhozó barátságáért, hát jó római császár, koronás király urunk ő felsége elárulása, hazája megvetése, czégéres pogány mellett való pribéksége, török császár hadi kijövetele, mind Thököly érkezésével együtt is, semmi botránkozást nem tészen; kiket is kglmes urunk római császár koronás király urunk ő felsége elegedendő fegyvere készen vár, semmi fenyegetés kegyelmes koronás király urunk ő Felsége hűségétől el nem vonszon igaz lélektől született keresztény magyart, sőt készebbek vagyunk vérünkkel pecsétlenünk tökéletes hűségünket, mintsem czégéres pribékséggel, törökkel, vagy Thökölyvel s avagy akárkivel is tartani; szánja Isten szegény magyar vitézeket, kik a latrok hazugságán építnek! Valaki ezentúl afféle leveleket hordoz, bizonynyal felkaróztatom. Datum Sz.-Jób, 9. May Anno 1691. L. S.-C. Ladislaus Csáki.

41.

1691. jún. 22.

Iratott Petröczi István uramnak ő Ngának, 22. Junii Anno 1691. Az Dunapartrúl, Vidiny elleniben.

Spectabilis ac magnifice, fidelis nobis syncere dilecte! Salutem et gratiam nostram. 18. praesentis érkezvén Muharim aga hozzánk, praesentálta kglmed 20., 21., 22. Maji Váradon költ leveleit; örömmel értettük s tudósítását kglmednek kegyelmesen agnoscáljuk. Magát Muharit postán úgy küldjük az fővezérhez, hogy legalább négy napok alatt odamenjen, dolgát efficaciter recommendáltuk, hogy mások is az törökök között az ő példájával hozzánk s szolgálatunkban való hűségeskedésre édesíttesenek; költségire pénzt is adattunk, s megtérvén, mentest visszaküldjük kglmedhez.

Minthogy kglmed oly helyen vagyon, holott az vitézlő rendnek nem fogyását, sőt naponként való szaporodását remélhetni: alkalmaztassa úgy kglmed mind az lovas s mind az gyalog seregek dolgát, hogy egy-egy seregben ötven vagy hatvan katonánál s hajdúnál többet ne hagyjon, hogy így az zászlók, seregek dolga is nagyobb opinióban legyen mind

az török nemzet, mind az ellenség előtt; azon seregekbeli katonák, gyalogok superfluitásábul újabb seregeket kezdvén felállítani s tiszteket constituálván nekik, mivel ott az feljebb megírt számra könnyen maga seregit ki-ki kitöltheti, és minden lovast, gyalogot, hazája, neve szerint, s ki volt úgy kurucz, s ki mostan lett, jó formában való regestrumban íratván, bennek csak egyet is ki nem hagyván, mennél hamarébb küldje kezünkhez kegyelmed; melyet most is kellett volna követni kglmednek, tudván afféle dolgainknak ezelőtt való practizálásit és az hadak körül való curiositásságunkot is.

Jól czirkálja ki kglmed, kik voltak nekünk ezelőtt is palotásink s mokányink? azokból állítson palotás s mokánysereget, hatvan számra töltvén, (kiket az Borbélly István uram keze alatt levő hajdukból kitölthet) és őket pro sua discretione vagy az városok alkalmatosságábúl, vagy az már kezihez jutott pénzbűl vétetendő posztóbúl megruházván, vegye jó rendben. Az gyűlekező puskások dolgát is az szerint accommodálja kglmed, megválogatván őket, minthogy már itt is jó csuport puskásunk vagyon, kiknek kapitányoknak Toldolagi János uramot tettük, úgy intézvén az új kuruczokból felállítandó seregek dolgát, hogy közöttök való tiszteket, tizedeseket, az régi kuruczokból tegyen, de mind írástudó strázsamestereket, míg Isten bennünket kglmetekkel megegyeztet s magunk fogjuk őket revideálni.

Igen jól esett az pocsai hídnak s sáncznak megépítése, az porta előtt is nagy respectusban leszen, csak immár legyen kglmednek reá oly vigyáztatása s dispositiója, hogy annak alkalmatosságával az hadak quártélyi s béholdolt helyek s magok is az hadak conserváltassanak.

Ha azok az tatárok magokot úgy alkalmaztatják és Horvát Ferencznek is úgy obtemperálnak, az mint kglmed írja, állítsa seregben azokot is kglmed, conserválja, megbiztatván őket, hogy Isten bennünket kglmeddel megegyeztetvén, leszen nekik is jó accommodátiójok szolgálatjokhoz képest. Gyűjtsön kglmed török sereget is, kiknek is agájoknak karabélyosink között levő váradi Ibrahint constituálja.

Minthogy mostani kglmed tudósításábúl úgy mindeneket az mint kívántatott volna, meg nem érthettük: ezután kglmednek mindenekről világosb s minden circumstantiákkal való tudósítását kívánjuk, ismervén már kglmed bennünket, mind kicsi s mind nagy dolgot az hadak iránt minden homály nélkűl látni s érteni kívánunk cum omnibus circumstantiis.

Szántai minthogy függetlensége s oda alá-felé való já-

rása miatt esett rabságra, meg kell ugyan kglmednek szabadítani, hogy ezt az szolgálatot tette: de újolag, mihelt megszabadúl, megfogatván kglmed, veresse vasban, legyen fogva, míg Isten bennünket kglmeddel megegyeztet.

Jaxa Mátyást, Csontos Jankót, Andrási Jánost is kglmed vasban veretvén, az váradi temleczben erős fogságban tartassa újabb dispositiónkig.

Deák Pált, Kis Mihált, Semseit is erős fogságban, jó vigyázás alatt tartassa kglmed újabb dispositiónkig.

Nagy János nevű palotásunkot míg meggyógyúl, kglmed ne bántassa, meggyógyulván, őtet is fogassa meg kglmed.

Az elfogott vagy fogandó rabok dolgát kglmed úgy alkalmaztassa, hogy az kik közűlök régi kuruczok voltak, Törökországban való bujdosásunkkor szöktek el tőlünk: azok iránt azt követtesse el kglmed, az mit effélék iránt azelőtt is mások példájára el szoktunk követtetni, hanemha magokot valamely nevezetes szolgálatra offerálnák és speciális jelit mutatnák hűségeknek. Az kik penig az váradi, rajtunk esett casus alkalmatosságával elabáltak, vagy még többször kuruczok sem voltak, azokot, az mint kglmednek magunk eleiben adtunk, meggratiázhatja, tudniillik az közönséges rendűeket, az nevezetesebbeknek penig dolgokot kglmed szemben-lételünkre suspendálja; jól investigálja kglmed, az kik régi kuruczok raboskodnak, s megszabadítani igyekezze őket.

Menjen jól végire kglmed Berzeviczi Ádám nevű lovászmesterünk-féle dolgának, ki azelőtt Semsei Andrást szolgálta: ha most Semsei Lászlónál lakott-e? s felőle bennünket tudósítson.

Ezen volanter bennek meghagyott, erdélyi híveink Erdélyben írt leveleket s azokban levő mi patenseinket bepecsételvén, ha kglmed megolvassa az volanter hagyattatottat is, kglmed vagy küldje Gyepesi kezihez, hogy odabe széjjel-hintesse, vagy más jó alkalmatosságokkal küldözze széjjel kglmed Erdélyben; maga penig kglmed micsoda helyekre küldözött maga neve alatt olyan patenseket az mineműt ide is küldött? kglmed tudósítását elvárjuk, hogy mi is ahhoz képest küldhessük azon helyekre manifestumunkat.

Orlai uramot kglmed mások felett respectálja, az dolgokban is ő kglmét adhibeálja; melyet elhiszünk, kglmed ezenkívül is elkövet pro sui discretione.

Az debreczeniek dolgárúl írtunk az fővezérnek s igyekezzük, az mennyiben lehet, dolgokot subleváltatni. Ott is kglmed az passa s jancsár-aga előtt nevünkkel mindent kövessen el szóval mellettek, hogy nyavalyások exactiókkal

ne terheltessenek; kiknek tett válaszunkot kglmednek recommendáljuk.

Az passának s jancsár-agának tett replicáinkot is kglmed megtarthatja.

Tolvaj Haszon bék dolgát is efficaciter recommendálni fogjuk az fővezérnek, kglmed felőle tett recommendátiójáért, annyival is inkább, ha magát jól alkalmaztatja.

Az pandurságnak és azok erősségire feles erdélyi német s magyar hadaknak az Duna mellett való öszvegyűlekezésire, az hajókot impediálni s felverni akarásokra nézve ez napokban Hersva felé mentünk volt, hadainkot Karánsebes felé az mihádiai s halmási szorosakra is mind elszélesztettük volt, s hogy az ellenség széjjeloszlott, visszatértünk, hagyván az hersvai szigetben nyolcz zászlóalja gyalogunkot. Már pedig Isten jóvoltából az új szerdárral Topal Huszain passával az segítségünkre rendeltetett hadak az Dunán általjövén, nem késünk véle megegyezni s operátióhoz fogni; kglmednek pedig nemsokára mutatunk olyan alkalmatosságot, hogy mindenestől, minden impedimentumokkal együtt velünk megegyezhetnek.

Az szerdárral való megegyezésünknek helye Kraljova tájéka lészen, hová az szigetből gyaloginkot is elhívatjuk s arra szándékozunk bémenni valamelyik passuson.

Kglmed minden rendeket bízvást animálhat, hogy az fővezér olyan erővel jő, hogy mind Erdély, Magyarország az némettől való felszabadúlást remélheti, — kivel Isten kglmedet is vígasztalja meg!

42.

Memoriale.

Ezelőtt is volt olyan szokás hadaink között, hogy az kik közűlök szekeretlenek voltanak, tizedenként egy-egy hatökrű szekérre quártélyokból épültenek, éléssel megrakodtanak; most is azért kglmed vélek azon praxist követtesse, hogy élésekkel megrakodva, tizedenként szekerek készen legyen, hogy mihelt parancsoljuk, mentest indulhassanak, és azon éléshez ne nyúljanak, mindennap sustentátiójokra más élést szerezzenek.

Kglmed discretiójára bízzuk, mi számunkra is az mennyi szekereknek szerit tétetheti az városokból, borral, fejér lisztel, szalonnával s eczettel, füstölt hússal, kerti veteménynyel megrakatva, egyébbel is, az mi kitelhetik. Az debreczeniekre penig s szoboszlaiakra s más tehetősb helyekre indisposi-

tive reájok vesse, hogy az Hegyaljáról számunkra mennél jobb bort hozassanak; ha egy-egy hordóval nem, bár csak egy-egy átalaggal találtassunk minden számunkra készítendő szekereinken. Melyek iránt való provisiót kglmed discretiójának s dispositiójának recommendáljuk; míg oda bizonyos élésmesterünket küldenénk: addig kglmed constituáljon valamely alkalmatos embert az élés mellé, ki reá gondot viseljen; és minthogy odaki az ló bővebb, Semsei felverése alkalmatosságával is felesszámú lovakot nyertek: igyekezzék kglmed meglovasítandó nímetink s francziáink, mokányink szükségekre ötven vagy hatvan lovat szerzeni, s míg kglmeddel megegyezünk, jó gondviselés alatt tartatni, nyergestől, pokróczostól, szíjszerszámostól, ezek felett az Hajszler négy taraczkjafélék eleiben hat-hat erős lovat hámostól; azonban az négy taraczk mellé négy lovas munitiós kocsit jó készűlettel, kiknek záros, lakatos fedelek legyen. Ezeknek praestálását proportionaliter az városokra kell vetni, ha másképpen semmiképpen ki nem telnék, szerit kell tenni az feljebb megírt pénzből is, melyet inkább bízunk kegyelmed dexteritására.

Kedves dolgot cselekeszik kglmed, ha mi magunk számunkra is két vagy három jó paripát szerez pénzünken.

Ha esős idő volt is, csakugyan meg kellett volna látni Tömösváratt lévő sátorainkot, tudhattuk volna: mi van s mi nincs bennek? Váradon penig az mi alkalmatosságink megvadnak, azokot szekerekre rakatván, el ne hagyja kglmed magától.

Az városokra kglmed azt is reá vetheti, kivált Debreczenre, hogy számunkra vagy százig való hosszú puskákot szerezzenek; annál jobban esnék, ha olyakot, mineműt Gyepesi magával ide hozott volt, melyet is bízunk kglmed discretiójára, mint és hol tétesse szerit. Az debreczeniek mondják ugyan, hogy az fejedelmeknek semmivel nem tartoztanak: de az mint értjük másoktúl, volt ezelőtt is bizonyos adózások, mint az mely kétezer forintot szoktak adni az collégiumnak Enyedre.

Orlai Miklós uramnak az mi pénzünkből adasson kglmed száz forintot, holmi szükségire ő kglminek.

Azonban végire kell menni kapitány Horvát Ferenczтúl is: mit ért volna az az lova, kit sántán magától itt elhagyott volt? contentálni kell érette illendőképpen.

Minthogy pedig Isten jóvoltából már ott mind kglmednek, mind kapitányok Horvát Ferencz s Borbély István uraméknak olyan commoditást adott, hogy itt maradott marhájokra, szekerekre szükségek nem lészen: azért jobb

lenne, hogy itt közönséges szükségre fordíttatnának, vagy ott venné ki kglmetek az árát az mi pénzünkből, vagy várja kglmetek tőlünk; kiről való tudósítását is elvárjuk kglmednek.

Nem tudósított kglmed arrúl: magának, Orlai uramnak, Horvát Ferencz, Borbély István uraméknak micsoda quártélyok vagyon? Látjuk, Kurolt, Új-Várast kglmetek másnak adta; azt meg kellett volna gondolni, hogy azok azelőtt is mi magunk quártélyai voltanak, azért most sem engedjük másoknak. Számunkra foglalja vissza s adóztassa kglmed, úgy Margitát, Diószeget, Szoboszlót, Túrt is, de az túriakot valami füstölt húsnak, száraz halnak adásánál egyébre ne kénszerítse.

Sztaniszló penig, úgy tudjuk, feleségem jószága; azt is respectusban kellett volna venni s aggraválni nem kellett volna.

Micsoda patenseket irattunk az Tiszán túl s mellyéki városokra, kglmed megláthatja; kglmed proportionaliter mindenikre vessen élést, az alábbvaló helyekre maga patenseit is küldje, világosítván az büntetést, hogy az bírák karóban száradnak meg harmad magokkal, ha nem obtemperálnak, és az éléseket három holnapra semel pro semper kívánja meg rajtok, kénszerítse kglmed praestalását, az hol meglehet, militaris executióval is. Az bort penig könnyen ne hagyja kglmed túl is, innen is az Tiszán, kivált az tehetősb helyeken.

Micsoda helyekre küldi kglmed az élés felől patenseit, regestrumban írassa, hogy az kik szót nem fogadnak, számot vétethessünk tőlek.

43.

Iratott az váradi passának, 22. Junii 1691. Az Dunapartrúl, Vidiny elleniben.

Muharim aga megérkezvén, örömmel értettem, hogy kglmed Petrőczi kardasommal Váradra érkezett, és az kevés idő alatt is miolta ott vagyon, az hatalmas császár szolgálatjában hogy olyan szép dolgok mentenek véghez, igen szeretem. Muharim agát, az vezérnek és jancsár-tiszteknek szóló levelekkel, magam is levelet írván az vezérnek, elküldöttem póstán, ha Isten adja, tíz nap alatt visszavárom, és megint kglmetekhez elküldöm. Azonban legyen kglmednek híre benne: az jövő héten, az mely következik, hatalmas császár mellénk rendeltetett szerdárjával Topal Huszain passával, kinek az szilisztriai manszup adatott az császár-

tól, megegyezünk, és császár szolgálatjában véle együtt utasok leszünk, ha Isten adja, Erdélyben bémenvén, kglmetekhez is közelebb leszünk. Az mikor Muharim aga megérkezik, általa mihez tartsa magát hadainkkal Petrőczi uram? megírjuk. Kglmedet kérem, gyakrabban tudósítson és Petrőczi kardasunkkal barátságoson éljen. Az vezérnek ő Ngának kglmed felől mi is minden jót írtunk.

44.

Iratott Szerhatli Mehemet passának, 22. Junii Anno 1691.

Kglmed levelét vettük, mi van benne, megértettük. Mi kglmednek ennekelőtte is jóakarói lévén, az miben lehet, az vezér előtt jó szívvel szolgálunk. Ha Isten adja, mi is az jövő héten Topal Huszain passa szerdárral megegyezvén, azután mi is császárunk fermánja szerint utasok leszünk, nemsokára kglmed is velünk megfog egyezni, — akkor lészen annak ideje, az mely dologról kglmed ír.

45.

1691. jún. 22.

Iratott jenei Sain passának, 22. Junii Anno 1691.

Várad felé menvén embereim, nem múlathattuk el, hogy ezen alkalmatossággal kglmedet is ne látogassuk meg. Az török nemzet hiti mellett kglmed is eleget szenvedvén ezekben az esztendőkben, ha Isten adja, mostani császárunk és vezérünk idejiben nem lészen híjában kglmed szolgálatja, legyen jó reménségben. Azonban adjuk kglmednek is értésire, hogy ez jövő héten Topal Huszain passával, kinek mostan az szilisztriai manszup is adatott az császártúl, Erdélyben az császár fermánja szerint, Isten segítségiből bémegyünk, az hul is kglmetekhez közelebb lévén, ha Isten adja, kglmetek dolga könnyebben lészen. Ezen Váradra küldött emberünket, kglmedet kérjük, hatalmas császár szolgálatjában járván, egy órával elébb kísértesse Váradra kglmed.

46.

Iratott az váradi jancsár-agának, 22. Junii Anno 1691.

Kglmed levelit vettük; hogy hozzánk jó szívvel vagyon, azt minekünk Petrőczi kardasunk is megírta; adja Isten,

kglmednek megszolgálhassuk! Ha Isten adja, mi is Topal Huszain passával utasok leszünk császár szolgálatjában, és kglmetekhez is közelebb megyünk. Muharim agát azokkal az levelekkel, kiket Váradról kglmetektől hozott, az vezérhez postán elküldettük, legyen hírével.

47.

1691. jún. 22.

Iratott az lippai Ali passának, 22. Junii Anno 1691.

Kglmed levelit vettük, mit írjon Lippa vára felől, megértettük; azért az hatalmas vezérnek is: annak az várnak dolga miben legyen, értésire adtuk, és úgy hiszszük, kglmedet ottan sokáig nem tartják. Isten segítségiből az jövő hétre kelve, Topal Huszain passával, kinek is most az szilisztriai manszup adatott, utasok vagyunk Erdélybe, az hova is bemenvén és Lippához is közelebb lévén, ha Isten adja, Lippának is, kglmednek is dolga könnyebben lészen. Petrőczi-ogli kardasomnak is megírtuk, hogy, ha szükséges lészen s kglmed kívánni fogja, Lippára segítséget küldjön az ottan levő hadainkbúl. Az mi Váradon levő portékáinkot illeti: igaz dolog, az mi embereink és az váradi porkoláb is nekünk úgy adta értésünkre, hogy kglmed keze által költenek volna el holmi ottan hagyatott jovaink; de mi azt meg nem hittük, kglmedtől várván válaszát: mit vett kezihez s mit fordított maga szükségire az mi portékáinkból?

48.

1691. jún. 22.

Iratott az tömösvári Bosztancsi Huszain passának, 22. Junii Anno 1691.

Édes jóakaró apám-uram! Miólta kglmed Temesvárra ment, azólta Várad felé menő embereimtől két ízben is írtam, de az onnan Váradról jövő Muharim agától értem, mindkét rendbeli emberim is elvesztenek, sem Tömösvárra, sem Váradra nem mentenek. Hála Istennek, az hatalmas vezér megindúlván Sztambulból, az jövő héten az szilisztriai passával Topal Husszain szerdárral mi is megegyezvén, császár fermánja szerint utas leszek; ha Isten adja, nemsokára kglmedet is meglátom. Csak azon kérem kglmedet, énrólam fiáról el ne feledkezzék, mikor Várad felől emberem jő, ottan levő hadaimtúl, levele által tudósítson. Kglmednek Petrőczi-

ogli által is írtam, de kglmednek egy levelit sem láttam, igen elfeledkezett kglmed! Azonban Muharim agát az fővezérhez küldvén, az mely leveleket hozott, azokra való válaszszal magam embereit küldettem Váradra; kglmedet kérem, Temesváratt ne engedje múlatni és kísírtesse Lippáig. Akkori fővezér Musztafa passa, Tömösváratt megholt Ibraim passa sátorait császár fermánjával nekem adta vala, kiket is én kezemhez vevén, mikor Jegen passa Lándor-Fejérvárra hivatott, Csafer pass akeze alatt hagytam vala; kglmedet kérem, vétesse kezihez s viseltesse gondját és tudósítson: mennyi és micsoda sátorok és ha valaki nem vitt el bennek?

49.

Iratott az lándor-fejérvári Fybrementjes passának, 23. Junii Anno 1691. Vidiny elleniben, az Dunapartról.

Váradról az ottvaló passától és Petrőczi-ogli kardasomtól érkezvén Muharim nevű aga levelekkel, küldöttem egy jazoglanomot és egy Ibrahim nevű agámot újabban Váradra. Isten segítségiből császárunk fermánjával én is már utas lévén, ha Isten adja, Topal Huszain passával az jövő hétre kelve megegyezni igyekezem; kglmedet azért kérem, egy órával elébb ezen levelem megadó embereimet Tömösvárra küldeni és el is kísírtetni egynéhány lovassal ne neheztelje, hogy az Váradon levő török nemzet és az én ott levő hadaim is vehessenek annál több szívet császár szolgálatjára.

50.

Iratott vidinyi Juszup passának, 23. Junii Anno 1691.

Édes jóakaróm! Isten s az egész török nemzet látja, az császár szolgálatjában sem magamot, sem hadaimot nem szánom: de igen nehezen esik, hogy az mindennapi élésink dolgában is így vagyon dolgunk. Kegyelmed az kadi effendivel arra ajánlotta magát: ha az császárnak élése van, az peszmeg helyiben lisztet vagy búzát adat; kglmedet azért kérem, ne tartson ellent benne, hogy az mostan jött császárunk búzájából az hátra levő peszmegben had vehessek az mennyire szükségem van; ha penig azon peszmegben nem adhatja, hála Istennek, az császárom s vezérem előtt van annyi becsületem, az császáré lévén az búza is, az császáré lévén én is s hadaim is: ha az mostani időben, midőn már

az indúlásról való fermány is fejünken van: én az vezért ő Ngát az arzuálom által megtanálom, hogy erre az utunkra vettem kezemhez, az vezér ő Nga megérti, meg nem haragszik jól tudom, kglmed is penig az én temeszukommal adhat választ. Tudja Isten, már magam asztalára is búzám, lisztem nem maradt, mindennap csak az orta-magyarországi s erdélyi urakra kenyérből is sok költségem megyen; azok peszmeghez is nem szoktak, de igen szegény lévén az peszmeg, még az hadak is nem eheték, etc.

51.

Iratott Veteraninak. Az Dunapartról, Vidiny elleniben. Anno 1691. Mense Maji.

Responsionem Illustrissimae Dominationis Vestrae sub dato 10. Aprilis Cibini datas, recte ego quoque percepi. Quod rascianorum necnon mercatoris et praedicantis reformati [1]) Illustrissima Dominatio Vestra se ita resolverit, grato recognosco animo, cujus et effectum praestolabor. Quando rasciani illi ultra noningenti numero omnes se perditos agnoverunt, isto tempore nulla fuit inter illos distinctio, sed juramento deposito, conjunctim et personaliter unus quisque pro uno quoque capite duodecim imperiales promiserunt, et praeterea ducentos adhuc captivos turcas. Lytri adhuc ipsorum major pars restat, ex Turcis etiam nisi quadraginta comparuere, praeter eos, quos Dominus Lejtnantius Lakosta mihi aliquos resignavit. Re ita cognita, Dominus Generalis Hofkirker mihi decretum generale super hoc negotio per officialem quendam exhibuit et quamvis non Illustrissimae Dominationis tempore et sub illius commenda acciderit, tamen suprascripto Generali successit. Et an Generalis successoris sui parolas decretaque in justis et licitis servare debeat, hoc ipsa Illustrissimus Dominatio Vestra judicabit? Si enim negotium hoc non complanitur: durante bello captivis aliis et quidem germanis difficultatem causabit. Domino episcopo reformato Trannico si Illustrissima Dominatio Vestra facultatem concessit transmittendi huc praedicantem, ipse coram Deo et hominibus in futurum daturus est rationem. In negotio Domini Abrahami Barcsai dum cautionem dimissorum sub Cibinio a me officialium germanorum Domini Generalis Hajszler et Marchio Doria etiam assumpserint, ipsos itaque monui, et in hoc puncto Illustrissimam

[1]) Kimaradt: in causa.

Dnationem Vestram molestare nolo. In toto orbe terrarum usitatum est captivos ad fidem datam compellere; idem est negotium Domini Vaji, qui qualiter fuerit coram Illustrissima Dominatione Vestra suspectus, de eo inquiro; tamen velut obligationi fideique datae satisfaciat, velut fidefragus remittatur, hoc porro postulo; inveniet hic realem captivitatem, si mecum taliter nugari ausus est, et Vestra Illustrissima Dominatio pensitabit, quae in bello justae possint esse praetensiones, et quod si hodie ex parte illa, cras etiam ex parte nostra similes inconvenientiae subsequi poterunt. Si meus vicecamerarius Cassoviae liber dimittatur, quamprimum ad me redibit, ego quoque officialem pro eodem compromissum sine ulteriori mora ad Illustrissimam Dominationem Vestram expediendum statui, de quo Illustrissima Dominatio Vestra assecuratur. His Illustrissimam Dominationem Vestram diu valere desideramus, maneo.

52.

Patens mandatum pariája, mely iratott 22. Junii Anno 1691.

Akartuk értésekre adni, hogy hatalmas török császárnak és felséges franczia királynak nagy erejek megindúlt az német ellen; Isten segítsége által mi is semmit el nem múlatunk azon alkalmatossággal Magyarország szabadságinak is helyreállításában és az nagy iga alól való felszabadításában, kirűl az egész országra kibocsátandó manifestumunkból többet érthetnek. Minthogy penig küljebbmenetelünkig dolgainknak való folytatását hadaink főgenerálisára, T. N. Petrőczi István uramra bíztuk: parancsoljuk kegyelmesen és serio, késedelem nélkűl ő kglmihez menjenek el és magokot mindenekben alkalmaztassák ő kglme által való parancsolatinkhoz; másképpen, hogy ha kimenetelünkig ő kglme által való parancsolatinkot végben nem viszik: reájok következő magok veszedelmeknek s kárvallásoknak magok lesznek okai. Különben azért ne cselekedjenek.

53.

1691. júl. 27.

Iratott Ali passának az Duna-kapitányának, 27. Julii Anno 1691.

Kglmed levelit vettem, hogy felőlem jóakarójáról el nem feledkezett és az arra felé való hírekrűl bennünket tudó-

sított, igen kedvesen vettem. Adjon Isten mind kglmednek, mind kglmedhez tartozandóknak az török császár szolgálatjában jó szerencsét. Értjük azt is kglmed leveliből, hogy ott az táján levő vitézeinkben némelyek az szegénységnek vasfazakát elvették volna; az én vitézimnek is, az kik ott az táján hatalmas császár szolgálatjában vadnak, kglmed az kapitányok; tudjuk jól, hogy kicsin dologért is minket ér az szó; kglmed hozzánk való atyafiúsága, barátsága azt kívánja, hogy, ha az mi embereinktől valami rossz dolog esik: azt el ne szenvedje, az ilyen atyjafiának s barátjának becsületire vigyázzon. Azért mitőlünk kglmednek szabadság azokra, az kik rossz dolgot cselekszenek, hogy megbüntethesse. Ime, ihon egy erős parancsolatunkot küldettük azokra az hadnagyokra, az kik arra felé vadnak, kiben is parancsoljuk, hogy kglmedtől függjenek, az mit az szegénységtől elvettek az hajduk, visszaadassák az tisztek; kglmed maga eleiben hivatván, adja meg pecsétes bujurultinkot. Ha penig minket kérdez kglmed, Isten segítségiből mi is ez hétre kelve innen felkelünk és az Vaskapu felé megyünk. Az szerdártúl még semmi bizonyos hírünk nincsen; vagyon ugyan híre, hogy áltoljött volna Nicápolynál erre Havasalföldire. Hanem egy Muharim aga nevű ember érkezék Váradrúl Petrőczi uramtól levelekkel, azzal az hírrel, hogy Petrőczi kardasom az ellenség ellen Pocsajnál az hidat megcsináltatta és erős sánczokot csináltatott, kiben is hétszáz gyalogomot tette bé egy kapitányommal muhafezetnek. Horvát Ferencz kapitányomot pedig Debreczentűl elküldvén az Tisza felé, némely magyarországi végházakon is belől küldvén, akadtak egy Semsei nevű kapitányra nyolczszázad magával, kit Isten akaratjából Horvát Ferencz felvert, zászlójokot, muzsikáló szerszámokot elnyervén, magát is az kapitánt egynéhányad magával elfogta és Váradra bevitte. Kglmedet kérem, engemet jóakaróját tudósítson: mikor hol leszen kglmed, és küldjön vagy két sajkát az hersvai szigethez, hogy az Vaskapuhoz érkezvén, küldhessük bizonyos emberünket bizonyos hírekkel kglmed után; így az hatalmas császár szolgálatja is jobban megyen véghez, tudhassuk mi is, hol és micsoda dologban lészen kglmed és tudhassa kglmed is, mi is hol s hírekkel micsoda dolgokban leszünk. Ilyen időben egymást kell értenünk mind az császár szolgálatjában, mind az barátságban, etc.

54.

1691. jún. 28.

Iratott az kralyovai kapitánnak Madács Péter uram által, 28. Junii. Anno 1691.

Kglmedet mint jóakarómot kívánom tudni, egészségben van-e? és mi hírei vadnak az szerdár felől és az tatárokrúl kglmednek. Az mint az én uramnak fejedelmemnek írják, ki kellett Bucsákból indulni. Azonban az lengyelek felől is mi hirei vadnak kglmednek? és igaz-e, hogy Molduvában lengyen tábor érkezett volna és az előljárója Jakxinhoz szállott volna? Az fejedelem az én uram is igen kedvesen veszi, ha kglmed ezekrűl tudósítja ő Ngát. Hajszler uram is, az rab német generál, egy levelet írt kglmednek, kéreti kglmedet, hogy azon emberrűl tudósítsa kglmed, kit kegyelmedhez küldettem ezelőtt nyolcz hetekkel; valami orvosságokot és ruházatjára való köntöst kért, hogy küldjenek neki Erdélyből. Kglmed az választ kezemhez küldje. Kglmed azt is izente, hogy Bukurestben levő erdélyiek útban vadnak, erre jőnek; arról is tudósítson kglmed, mikor küldjek elejekben?

55.

1691. júl. 5.

Iratott Petrőczi uramnak ő Ngának. Die 5. Julii Anno 1691. Az Dunapartról.

9-ik Junii datált leveleit kglmednek Nándor-Fejérvárról Ali passához küldvén, Ali passa küldötte meg nekünk, melyekben való tudósításit, hűséges maga alkalmaztatásit kglmesen értettük; tovább is nem kételkedvén kegyelmed hozzánk való igaz hűségiben: mind elmenetelekor kglmedre bízott dolgainkot, mind azokot, melyekről minap Dósa által írtunk, (melyeket most is, ha azok eltévedtek volna, duplicáltattunk s elküldtünk kglmednek) s mindezeket kglmed dexteritásának recommendáljuk, úgy ezen Magyarországra szóló manifestumoknak megküldésit.

Az mint már előre kglmeteknél híre volt, vezér Topal Huszain passával, az mellénk rendeltetett hadak szerdárjával, Isten jóvoltából megegyeztünk s continuáljuk arra felé való utunkot, utánunk jő az tatár chám is, sok ezer tatársággal. Egynehány ezertül penig Kameniczben élést küldvén, azokot Lengyelországban becsapatta, arra az hírre nézve, hogy az lengyen király fiának híre hallatott, hogy

menne Erdély segítségire, kire nézve az is megtartózkodott. Maga az fővezér is siet, már Szófiánál vagyon, de ott sem lesz múlatása. Az szerdár minket az új szultán, Amhet török császár fermánjával örvendeztetett meg, s újolag az magyarországi s erdélyi dolgokban confirmálván, huszonheted magunkkal kaftányoztatott fel; ő minket fiának, mi őtet apánknak fogadván, erős hittel sokra offerálta magát. Holnap már Isten jóvoltából megindulván, mindeneket elkövetünk az mire Isten segít; kglmetek azért legyen jó reménségben, conserválják magokot odaérkezésünkig, már az hadat ne periclitáltassa kglmed, hanemha igen szükséges s kínszerítő dolgokban. Ezután már az tudósításokot kglmed gyakrabban s duplicate is elkövesse; mi is hasonlót fogunk követni.

56.

Iratott az rámi Juszup passának. Die supra notato.

Az kglmed levelit vettem, az Váradról jött levelekkel együtt. Hála Istennek, az szilisztriai passával vezér Huszain passával megegyezvén, császár fermánjára felköltünk és Tömösvár felé sietünk; ha Isten adja, ezután kglmednek is, az arra felé való végházaknak is dolgok könnyebben leszen. Ha mi újabb híre leszen kegyelmednek, tudósítson bennünket, igen kedvesen veszszük. Ha kglmed Váradra császár szolgálatjában menő embernek s leveleknek bátorságot ígírhet, ne kerüljenek Beligrád felé; ha penig az útok nem bátorságosok, Lándor-Fejérvárra küldje kglmed.

57.

1691. júl. 5.

Iratott az lándor-fejérvári passának, 5. Julii.

Akarám értésíre kglmednek adni, hogy hatalmas császárunk fermánjával Topal Huszain passa vezérrel megegyezvén, Isten segítségiből ennek az holnapnak 12. napján török holnap szerint, felköltünk Tömösvár s Várad felé. Hogy azért arra az Várad felé levő végházak tisztei is tudhassák s érthessék felkelésünket s menetelünket: az szerdárral együtt küldettük leveleinket; kglmedet azért kérjük, birszatraerrel küldje postáinkot s embereinket Tömösvárra és mivel már mi is kglmedhez ezután közelebb leszünk, minket is jóakaróját az Eszék felől való ellenség dolgairól tudósítson.

58.

1691. júl. 5.

Iratott az tömösvári Bosztancsi Huszain passának, ugyan az feljebbírt napokban.

Édes jóakaró apám uram! Kívántam szívemből, hogy császárunk szolgálatjában ez idén oly helyen legyen hadakozásunk, az hol együtt tanáltathassunk az császár szolgálatjában; az Isten megadta. Ihon, Isten akaratjából hatalmas császár szerdárjával Topal Huszain passával megegyeztünk, felköltünk és arra felé megindultunk. Kglmedet azért kérjük, hogy Várad táján levő hadaink is érthessék arra felé való menetelünket: ezen postámot, ki is az én és szerdár Huszain passa apám levelit viszi az oda levő végházakra, egy órával előbb küldje el kglmed, és ha erre levelek jőnek arról Várad felől, sietve küldje előnkben.

59.

1691. júl. 6.

Iratott az váradi passának, 6. Julii Anno 1691.

Kglmed levelit vettem, hogy **Holstan** herczeg olyan szégyent vallott az pocsai sánczban levő vitézimtől. El hamdubilla, — Isten akaratjából már mi is szilisztriai vezér Huszain passával megegyezvén, holnap felkelünk s mindennap ezután kglmedhez közelebb megyünk. Adjon Isten mindnyájunknak jó szerencsét! Hála Istennek, mi is az tegnapi napon az új császár szultán Amhet kegyelmességiből felkaftányoztattunk. Kglmedet kérem, az odavaló hírekről tudósítson, mi is Tömösvárhoz közelebb menvén, kglmedet tudósítjuk újabban. Hála Istennek, már az fővezér is Szófiához érkezett, Muharin agát egynehány napig maga mellett tartóztatta, ki is ha onnét megérkezik, egy órával előbb kglmedhez küldeni el nem múlatjuk.

60.

1691. júl. 5.

Iratott az havasalföldi vajdának, 5. Julii Anno 1691.

Non dubito, quin Vestra Celsitudo ex relatione etiam fidelium suorum uberiorem informationem habitura sit, qualiter hesterna die cum celeberrimo Serascherio ad has partes

destinato convenissem, meque condigno honore in castris suis excipiendo, ex mandato potentissimi noviter inaugurati imperatoris, cum viginti sex, ex potioribus fidelibus et officialibus meis, vestibus etiam imperialibus condecorasset; Deique omnipotentis benefitio jam in his partibus morari nolentes, juxta mandata imperatoris iter continuaturi, pro posse imperata ejusdem exequemur. Ex literis Celsitudinis Vestrae non ita pridem nobis expeditis intellexi, quod Dominos Transsylvanos Bukuresti existentes ad castra nostra venire nullatenus impediret, verum venire nolentes cogere minime vellet. Verum quidem hoc est, quod Vestra Celsitudo illos non detineret, tamen securitatem et comitivam sufficientem illis denegando: qui etiam animam huc veniendi haberent, ob hanc causam nullo modo venire posse, metuentes, ne in itinere aliquid mali ipsis eveniat, edocti jam tristi et horrendo nonnullorum fidelium meorum exemplo. Nuper dierum etiam, cum in servitio potentissimi imperatoris Hersovam versus ad liberandas naves onerarias profecti fuissemus in servitiisque Portae occupati, ex militibus meis contra hostes a tergo relictis, in reditu ultra triginta per incolas hujus terrae crudeliter interfecti sunt. Bene constat Celsitudini Vestrae, posteaquam resolutionem Celsitudinis Vestrae accepissemus, noviter sigillatim commissiones expediri curavimus, sub gravi poena in eisdem literis declarata, ut universi Transylvani, nemine excepto, ad castra nostra terminumque praefixum comparere velint; qui etiam jam elapsus, de intentionibus ipsorum nihil habeam, et bene sciant: ne ipsis in ista materia, cum prostitutione dignitatis meae, amplius non scriptarum, suo tempore et loco singuli actionum suarum rationem reddituri. Proinde Vestram Celsitudinem praesentibus etiam requirendum volui: placeat rem bene perpendere tamquam christianus, qui bonum emolumentum patriae desiderant, dictos Dominos Transylvanos juxta mandata etiam celeberrimi Serascherii quo citius ad castra nostra cum sufficienti ac bona comitiva concomitari velit. Quia certe difficile est unicuique contra stimulum calcitrare, quos enim Deus et potentissimi imperatores Turcarum et Galliarum protectioni suae devoverunt, facient omnia, quae ex Dei voluntate possibilia forent.

61.

Szerdár Topal Huszain passa fermánja az vajdára.

Orta-magyarországi király és erdélyországi fejedelem embereivel együtt suplicatiójok hozzám jővén, most az hatal-

mas császár fermánja szerint mind orta-magyar, mind erdélyországiak mellém rendeltetvén, kívántatik: hatalmas császárunk táborára menjenek. Azért akár erdélyi, akár maga szolgái közűl valakik Bukuresten vadnak, hogy az magok fejedelme mellé jőjjenek s mellette találtassanak, mitőlünk s az fejedelemtől embert küldettünk, úgymint egy csauzt azért, hogy ide küldjed és mellékek kísérőköt is rendelj, míg ideérkezhetnek; azért kívánták tőlem ezen bujurultimot. Odaérkezvén azért ezen bujurultim, valaki az fejedelem alattavalói közűl, akár erdélyi, akár maga szolgái közűl legyen, fermányom szerint egy órával elébb az fejedelem emberével és azon csauzommal ideküldjed; melyben igen igyekezzél, etc.

62.

1691. júl. 8.

Iratott Ali passának, 8. Julii Anno 1691.

Kglmed levelit vettem kglmed emberinek érkezése előtt egy nappal. Mindazokra az dolgokra való válaszszal, kikről kglmed annakelőtte írt, gyalogim bass-kapitánya által kglmednek írtam és izentem. Ideküldött emberivel is kegyelmednek egyszer-kétszer beszéllettem és az mi az szívemen volt, el nem titkoltam, megtartván azt, hogy emberséges emberhez illik: az mi szíviben van, szájában is az legyen, és jószántambúl az mit most írtam és most is azt írom, hogy kglmedtűl olyan levelet nem érdemlettem; de azt is tudom, hogy kglmed hirtelen ember s hamar hiszen.

63.

1691. júl. 8.

Iratott az havasalföldi vajdának, 8. Julii Anno 1691.

Accepimus literas Celsitudinis Vestrae; recrudescentis talis correspondentiae, alicujus quasi novitatis specimen nobis repraesentari videtur. Quod attinet negotium fidelium nostrorum Transylvanorum Bukurestini existentium: alia-vice scripserat Celsitudo Vestra illos Vestram Celsitudinem ibi per vim non detinere, et cogere ad veniendum non posse. Cui praesens Celsitudinis Vestrae declaratio contrariatur; quandoquidem jam nos ex mandato feliciter creati novi imperatoris per celeberrimum Serascherium Topal Huszain passam vestibus imperialibus condecorati fuerimus, proque ejusdem Transylvanis idem Serascherius penes suum mandatum divani

csauzium expediverit: non cogitamus Vestram Celsitudinem in hac materia ulterius contrariare, vel facere ad nos venire volentibus aliquod impedimentum. Recognoscet Celsitudo Vestra a propriis suis hominibus, quantae munitiones nostrae remanserint in Tergovista, etiamque quantae sint ad castra nostra deductae; hoc certum est, quod e decem et sex trinis pulverum ne unica quidem libra est allata in hac campania, quali nostro defectu ipsa Celsitudo Vestra dijudicabit. Penes Brankovani in monasterio, apud manus calugerorum reliquimus ittem certas arcas plenas libris et literalibus instrumentis magnae considerationis, quarum etiam ad castra nostra securam devectionem recommendamus fraternitati ac dispositioni Celsitudinis Vestrae, ut pro aliqualiter abalienandis ne debeamus in fulgida porta quaerelas instituere, pro scilicet rebus fulgidae portae et nobis tam proficuis. Nihil igitur dubitamus, quin tam in his, quam fidelium nostrorum Transylvanorum Bukurestini existentium ad castra nostra cum omni securitate expeditionum facilitatem suam Vestra Celsitudo sit contestatura, propter evitandas oriundas abutrinque difficultates. Recommendamus responsorias fidelium nostrorum Vestrae Celsitudini, cuique tradendas.

64.

1691. júl. 1.

Orta-magyar- s erdélyországi hadak suplicatiója Topal Huszain passa szerdárhoz. Die 1. Julii Anno 1691.

Ngodot kénszeríttetünk ez alázatos suplicatiónk által megtalálnunk. Mivel mi az hatalmas császár köntösihez ragaszkodtunk, házunk népét s országunkot elhagyván, tőlök messze estünk, hatalmas császárunkért mindeneket elfelejtettünk, hatalmas császár ellenséginek ellensége, jóakaróinak jóakarói vagyunk, éjjel-nappal szolgáljuk az hatalmas császárt; már az hatalmas császár fermánja szerint az indulás előttünk lévén, az mi kegyelmes urunk bennünket megmustrált. Az mely költség rendeltetett volt hatalmas császárunk részirőI, az mikor az ő Nga eszki kapitihája Havasalföldire jött volna, magával együtt az költség is elveszett, azonkívül mennyiszámú embereinket megöltenek! Mi penig hatalmas császárunk szolgálatjától magunkot nem szánván: csakhogy nehéz az minekünk, hogy tábori szükséginkre költségünk nincsen, kglmes urunknak is ez télen quártélya nem lévén, keziben semmi nincs, csak az Isten tudja, állapotunk miben legyen. Ngod hatalmas császárunknak híres vezére s szer-

dárja lévén, az míg az költségünk elérkezik, mutassa hozzánk valami pénzbeli kegyelmességit; tudjuk, hogy meg sem fogyatkozunk az Ngod kegyelmességiben. Az fermány Ngodé.

65.

1691. júl. 10.

Iratott Topal Huszain passának. Die 10. Julii Anno 1691.

Ali passa kglmednek szóló levele jövén kezemhez, kglmednek megküldöttem. Értettem, édes jóakaró apám uram, hogy kglmedhez az hatalmas fővezér agája érkezett volna, és valami hadak is jőnének; ezekről és onnan mikor való felkelésiről s hová való szállásárúl kglmed engem jóakaróját s fiát ha tudósítja, igen kedvesen veszem. Én itt Füredin elleniben egy tiszta helyen az Duna mellett szállottam meg; legyen híre benne kglmednek.

66.

1691. júl. 13.

Iratott az vidinyi Juszup passának. Die 13. Julii Anno 1691.

Kglmedhez küldöttem ezen Vekil Haszimot, hajót is küldöttem vele; nem hihetem, hogy kglmed, ilyen jóakaróm lévén, ilyen kicsin dologban magát egyvelítse. Kglmednek tudtára légyen, hogy hatalmas császár fermánjával nekem 4 ezer kila rendeltetett, az mely árpám Vidinyben van, az is azon négyezer kila árpa számában van; én az árpát elhozattam volna, de nem lévén min hozatnom, úgy végeztek embereim valamely kereskedő emberekkel, hogy az mely pénzzel az adósságot fizetni kellett volna, azon árpát másutt vegyenek, és Vidinyben levő árpát, hogy el nem hozhatták, azért adták volna oda. Kglmedet azért kérem, ebben az dologban inkább az én élésmesterimnek segítséggel legyen. Azonban, mivel az vezértől fermányom jött, ő Ngával ez napokban szemben leszek; kglmedet kérem, ha maga nem jöhet kadi apámot küldje holnap hozzám; én holnap itt leszek, noha az azerlehom az konakcsimmal előrement.

67.

1691. júl. 14.

Iratott Ali passának. Die 14. Julii Anno 1691.

Édes jóakaró kardasom! Akarám kglmednek tudtára adni, hogy hatalmas vezér parancsolatja érkezvén, hogy ő

Ngához menjek: ha Isten adja, egy órával elébb szali formában felkeresni igyekezem ő Ngát. Azért ihon küldtem egy postámot az vezérhez levelekkel; kglmedet kérem, mennél hamarébb emberemet ő Ngához küldeni el ne mulassa, és engem is jóakaróját tudósítson, az Duna mellett való dolgokról, és az lovak költöztetésire való hajókot hol keressem s hol találhatom? hogy azokon mehessek által az vezér parancsolatjára. Jeni-Palánkon is van-e valaki török nemzet részirŏl és utamot merre jovallja? kérem, ezen emberem által jóakaróját kglmed tudósítson. Az mely hadnagyimra panaszolt kglmed, azokot fogva tartom az kglmed juhai miatt; kglmeddel szemben lévén, azt az dolgot is eligazítsuk. Édes jóakaróm, Bukuresten levő erdélyiek közűl írja egyik, hogy kglmed az havasalföldi vajdával énellenem szót kötött volna, kit én ugyan egészen nem hiszek, de ha úgy vagyon az dolog: Isten kglmednek úgy fizet meg, az mint cselekeszik, mert én kegyelmednek nem vétettem, hanem volt inkább oly idő, hogy szolgáltam.

68.

1691. júl. 14.

Iratott az rámi Juszup passának, 14. Julii Anno 1691.

Az vezérhez sietve küldtem postámot, mivel ez napokban ő Ngával szemben lenni igyekezem; azért kglmedet kérem, ezen levelemmel menő postámot egy órával elébb küldje az vezér táborára és az hírekről tudósítson. Ha Isten adja, mi is két három nap alatt az bugazokon Mihádia felé kimegyünk és az vezérhez szali formában sietünk.

69.

1691. júl. 16.

Iratott Veteraninak, 16. Julii Anno 1691.

Literas Illustritatis Vestrae per furierem transmissas me percepisse notifico. Verum, quod secundum declarationem antehac factam nullam adhuc effectivam satisfactionem Michaelis Vaji, capitanei Rascianorum Vallinii et mercatoris pro quo Illustrissimae Dominationis Vestrae pater fuit obses, obtinere valuerim, et in his tergiversationibus ac dilationibus tantum utatur Illustrissima Dominatio Vestra, mirari satis non possum, nec haec categoricum et realem hominem decent. Videat tamen Illustrissima Dominatio Vestra, ne

dammo suo et sui similia experiantur; bene enim sciat, quod in Generale Haiszlero et Marchione Doria et aliis satisfactionem mihi pendere possum, et nisi praescripta complanent Generales suae Majestatis, non deerunt occasiones, ubi vicem pro vice reddam vobis amice. Annecto copiam literarum Illustrissimae Dominationis Vestrae Domino Petrőczi exaratarum, ut me sciat in meis manibus originales habere; male judicat Illustrissima Dominatio Vestra, si in reductione Petrőczii et defectione et ipsa et suus Absolon magistrum pro suo Domino efficere posse supponat, cum per defectionem plurimorum, sicut est Petrőczius, parum adhuc hactenus in re ipsa habuerunt commodi. Interim maneo.

70.

1691. júl. 16.

Iratott az Ali passa tihájának, 16. Julii Anno 1691.

Vezér Huszain passával ő kglmével ide Cserneczhez való érkezésünköt kglmednek értésíre adjuk, értvén kglmednek is az Vaskapunál való létit. Kglmedet is azért mint jóakarónkot kérdezzük, mint vagyon? és azt is kérdezzük kglmedtűl: kglmed passája, Ali passa atyánkfia hol légyen? Lándor-Fejérvár és Eszék felől és egyéb helyekről is mi hírei vadnak? császár szolgálatjában mi is utasok lévén, az hírekről bennünket tudósítson.

71.

1691. júl. 16.

Iratott vidinyi Juszup passának, 16. Julii Anno 1691.

Kglmed levelit vettem, mi van benne, megértettem; magam is nem hittem egészen élésmester tiszteim szavokot, azért küldtem törökűl tudó szolgámot kglmedhez. Annakelőtte, mikor Oszmán passa és kameniczi Huszain passa vezérekkel együtt táboroztunk: akkor is kglmedet megismertük, most annyival is inkább, miólta mi is kglmed szomszédságában tanáltatunk, kglmed emberségit s barátságát megtapasztalván, mi is kglmednek emberséggel és barátsággal adósok leszünk; ha Isten adja, mikor az vezérrel szemben leszünk, tudjuk, mit kellessék kglmed felől az vezér előtt szólanunk. Csak azt kívánjuk Istentől, hogy Isten kegyelmedet is minden kártúl, búsulástúl oltalmazza, és nekünk ebben az mostani utunkban, császár szolgálatjában legyen jó szerencsénk.

72.

1691. júl. 16.

Iratott az vidinyi kadiának, 16. Julii Anno 1691.

Kglmed attyafia nekünk írt levelit megadta, mi van benne, megértettük. Kívántuk volna kglmeddel való szembenlételünket, de így is jól van. Az Szej effendivel és kglmed attyafiával eleget beszélgettünk; szavainkot meg tudták mondani. Értettük kglmed betegségit is, kívánjuk, Isten kglmedet gyógyítsa. Az mi az kazeszkernek s kajmekámnak való írást illeti: kglmedért nemcsak ilyen dologban, de nagyobban is fáradságunkot nem szánnók; de nekünk jobbnak látszott, hogy ez az dolog abban maradjon, míg az fővezérrel szemben leszünk, azután sem lesz késő; jobb, hogy az fővezér előtt tegyünk elsőben kgld és az vidinyi passa atyánkfia felől emlékezetet. Ha Isten adja, hogy az fővezérrel szemben leszünk, tudjuk, mit kellessék mind kglmed, mind vidinyi Juszup passa atyánkfia felől szólanunk. Azonban az minemű agaraink tanáltattak, kglmed két fiának mulatságokra két agarakot küldöttünk.

73.

1691. júl. 18.

Iratott az Ali passa tihájának, 18. Julii Anno 1691.

Kglmedet hallottam, hogy az szerdárnál, apámnál volt és az én sátoromhoz is nem messze volt. Én kglmedet szeretettel híttam, és jó szívvel láttam volna, egy-két szóm igen szükséges lett volna kglmeddel: de kglmed engem ember gyanánt nem tartott s azzal meg nem becsült, hogy meglátogasson. Édes jóakaróm, én kglmedet bujurultival nem híttam, hanem mint jóakaró jóakarót; azért kglmeddel császárunk szolgálatját illető dologban akarok beszélni, magam is utas lévén, az fővezérhez ő Ngához megyek sietve Beligrádra. Kglmed ha maga nem jő is, lássa; ha az én dolgomot császárunk dolgának tartja is, nem is, azt is lássa, kglmed adja ezután válaszát. Kglmedtől egy sajkát kérek Güercselenig, addig innen fel nem kelhetek, míg hátra való hajóimot fel nem szállíttatja és nem segíti idejőni. Én az hatalmas vezér urunknak kglmedről választ adok; kglmed tudja, mit cselekszik.

74.

1691. júl. 19.

Iratott ugyan az Ali passa tihájának, 19. Julii Anno 1691.

Édes jóakaróm! Vidinből jött árpa-eminem megérkezvén az estve: hogy kglmed emberségit mutatta hozzá az hajó felszállításában, igen kedvesen vettem; újabban is az emberemet küldtem kglmedhez egy hajdúmmal, kit valami parasztemberek az szigetben megvagdaltak volt; kglmedet kérem, orvosolja meg dolgát. Azonban Ali passa és az fővezér felől is mi hírei vadnak? tudósítson; úgy hallom, valami ember jött onnan alá, ki Ali passa után ment volna, kinek is lehetett arrúl híre: ha Szófiátúl, vagy Nicápoly felől jőnek-e utánunk valami hadak? Kirűl is kérem, tudósítson.

75.

1691. júl. 24.

Iratott temesvári Bosztancsi Huszain passának. Die 24. Julii Anno 1691.

Akarám kglmednek értésire adni, hogy, Istennek hála, szilisztriai vezér Huszain passával Karánsebesig érkeztünk; az mely commendáns Duma nevű kapitánynyal itt volt, azok megijedvén jövetelünknek híritől, az várból kiszöktek, kilencz darab álgyút és taraczkokot hagytak itten. Hatalmas vezér parancsolatja lévén, hogy ő Nga után sietve menjek Beligráddá: azért, hogy ezen úttal kglmednek kezit nem csókolhatom, levelem által kívántam véghez vinnem. Kglmed régi jóakarójárúl, fiárúl el ne feledkezzék; ha Isten adja, megint az régi barátságot s jóakaróságot megújítsuk. Várad felől, az én hadaim felől kglmednek mi hírei vadnak? kérem, engem jóakaróját tudósítson és Váradra menő embereimet egy órával elébb Lippára küldeni ne nehezteljen. Édes jóakaró apám-uram, mikor Tömösvárról eljöttem, akkor ott maradt hasznadárom keze alatt egynehány sátoromot hadtam ott, Ibraim passa sátoraiféléket; úgy hallom, hogy Csafer passa ő kglme maga szükségire elvett volna bennek; kglmedet kérem, vonassa ki és nízesse meg: nincsen-e kár bennek? és mennyi darab és micsoda-féle sátorok maradtak meg bennek? Mert az vezér kapuján úgy tudják, hogy azok az sátorok mind megvadnak. Ez napokban, midőn sátorok felől szóltak volna kapitiháim, az volt válaszok: azelőtti vezérek-adta sátorokban elég sátorom van Tömösvárban. Azonban mikor Tömösváratt voltam: akkor az én hadaim

Várad s Gyula vidékin voltak, különben császár szolgálatjában őket el nem hozhattam, hanem egy hópénz fizetésivel; pénzem nem lévén, Csafer passa kezességire Temesváratt lévő jancsár-aga és ugyan temesvári Iszmael Cselebi adtak egynehány erszény pénzt, kivel fizettem az hadaknak; mivel penig én azt magamra nem költettem, hanem az hadakra, császár szolgálatjába kifizettem: kglmedet kérem, hivassa maga eleiben az agákot és Iszmail-Cselebit, és hogy hatalmas vezér is megismerje: nem én magamra, hanem az hadakra fizettem ki, és hadd fizethessek meg az adósoknak, mivel eddig tavaltúl fogva erre az esztendőre nekem egy pénzt sem adtak császár részíről; az télen kislakom sem volt, Isten tudja, mint éltem; ország s manszup nélkül ennyi embert tartani, ítílje meg kglmed, mint lehessen? Azért kglmedet mégis kérem, mint kedves apám-uramot, az agákot Iszmail Cselebivel maga eleiben hivatván, az én adóslevelemmel küldje utánam Iszmail Cselebit Beligráddá: hadd szakadjon vége egyszer; mert tudom, az adósoktúl elég búsításom lészen; talám az vezér is ezt így értvén, nagyobb kegyelmességgel leszen. Az agák neve alatt küldjön nekem egy hucsetet, hogy ez az dolog így volt.

76.

1691. júl. 24.

Iratott lippai Ali passának, 24. Julii Anno 1691.

Akarám kglmednek értésire adni, hogy Isten segítségiből ennek az holnapnak 25. napján ide Karánsebeshez szerencsésen érkeztünk; az mely Antoni nevű német commendáns és Duma kapitány 500 muhafezettel az várba voltanak, azok előrejött hadainkot látván, éjszaka az várból kiszöktenek, az várat pusztán hadták, 9 álgyúval együtt.

Erre az földre való érkezésünknek és arra felé való menetelünknek hírével azért küldettünk el; ezen levelünk megadó embereinket küldtük Váradra, kglmedet kérjük, kísírtesse el sietve Jenőig, és ha mi hírei vadnak, jóakaróját tudósítson. (Jenei passának hasonló formában íratott.)

77.

1691. júl. 24.

Iratott váradi passának, 24. Julii Anno 1691.

Akarám kglmednek értésire adni, hogy ide Karánsebeshez érkeztünk és az várat pusztán tanáltuk 9 álgyúval. Az

fővezér parancsolatjábúl az szilisztriai vezér Huszain passának egy órával elébb Váradhoz kell mennie. Én penig negyed nap alatt, ha Isten adja, az vezérrel szemben leszek szali formában, — ott minden dolgokról beszélgetvén, míg Váradot éri az tábor, szali formában lévén, elérem, és sietek egy órával elébb kglmeddel és Petrőczi urammal megegyezni. Az hatalmas tatár chám is már Havasalföldiben érkezvén, hadának egy részivel nyomunkon jő, egyik részit penig hadának az császár parancsolatja szerint már is Erdélybe beküldte. Kglmedet kérem, jóakaróját az odavaló állapotokról tudósítson.

78.

1691. júl. 24.

Iratott Szerhátli Memhet passának, 24. Julii Anno 1691.

Isten segítségiből ide Karánsebeshez érkezvén szilisztriai vezér Huszain passával, kglmedet kérdezem: ejiniszem hosmiszen? Ha Isten adja, az régi doszlenkságot ismét megújítsuk. Ez napokban, ins Alla, az vezérrel szemben lévén, kglmedet az minapi írás szerint az vezérnek megemlítem. Azonban kglmed is engem jóakaróját, ha mi hírei vadnak, tudósítson és arrúl is: most Temesvárba micsoda teszkerek vadnak? mivel tudjuk, hogy azokot is velünk fogják rendelni. Eszék vagy Veteráni felől mi hírei vadnak? úgy arrúl is, hogy az Tömösváratt levő hadak eddig micsoda fermánnyal voltanak ottan? bennünket tudósítson, etc.

79.

1691. júl. 28.

Iratott temesvári Bosztancsi Huszain passának, 28. Julii Anno 1691.

Ezelőtt négy-öt nappal küldöttem vala embereimet kglmedhez levelekkel és azokkal együtt Váradra menő embereket is küldöttem, kik által hírt adtam erre az földre való érkezésünkről, és Karánsebesnek dolga mint ment véghez. Hogy eddig választ nem hoztak, nem tudjuk mire vélni. Egy-két nappal utunk hátrább maradott, míg Facsatig s Dobráig portásink azt az földet megnyargalták és Lugos várának is dolga véghez ment, Istennek hála. Az némethekben is egynehányan hűségünkre állottanak. Azért kegyelmedet újabban is kérdezem: mint vagyon? és az vezér ő

Nga felől, úgy az ellenség felől mi híre vagyon? Az holnapi konakra nem messze az Ordi-Kuprisihoz szállunk holnap estvére, elvárjuk oda mindenekről kglmed tudósítását. Legyen az is hírivel kglmednek: minthogy Lugos várát jó várnak tapasztaltam lenni, itt négy zászlóval hadaimot hadtam, és az karánsebesi álgyúkot, taraczkokot is idehozattam magam szekerein.

80.

1691. júl. 28.

Nemzetes Inczédi István, Lugos várában hagyatott hadaink előljárójának instructiója. Anno 1691. Die 28. Julii.

1. Hogy Istentől közösségesen áldást várhassanak magokra: mindennap kétszer az isteni szolgálatot el ne múlassák, írástudó strázsamesterek által könyörgést tetetvén; azonban estvének idején minden kapuzáráskor Jézust kiáltsanak.

2. Az bástyákra, az vár defensiójára rendesen az tiszteket s az vitézlő rendeket feloszsza, hogy ki-ki az szükségnek idejin tudhassa az maga helyit, és míg az szegénységgel magokot segíttetnék is, ki-ki az állásokot s egyéb szükséges alkalmatosságokot tudhassa maga alattavalójáról.

3. Az lovas sereget benn hálassa; annál jobb lesz, ha nappal is benntartatja, hiszem most abraknak is szerit tehetik, fűvet közel kaphatni, strázsát szünetlen tartván és mindennap minekelőtte fűért-fáért és egyéb szükséges dolgokért kimennek, az leshelyeket megjártatván, az vár mellett az burjánt is, mennél tovább lehet, lekaszáltatván.

4. Az hidaknak, malmoknak jobb gondját viseltesse, az malmokban jó molnárokot tartván.

5. Az körűl levő falubelieket az várhoz eskettesse, hogy az híreket mindenfelől béhozzák; azonban mind az Vaskapu s mind az erdélyi egyéb határ felé az embereket szűntelen jártassa.

6. Ha mikor az falukra juh, vágó vagy egyéb élés felől parancsol, proportiónaliter vetvén reájok, nem erejek felett: azt nem levéllel, hanem szóval s izenet által kövesse el; mennél több embereket kénszeríttessen az várnak építésire, s aratásra azokból telhetnek ki az fűhordó szekerek is.

7. Magunk s az tábor szükségire is az mennyi élésnek szerit tehetik, szorgalmatoskodjanak, az végre élésmesterünkkel egyetértsenek, és az miben kívántatik, assistentiával legyenek neki. Azonban, az mely búzának szerit tehe-

tik, csak mindegyre őröljék, oly készen lévén, hogy az mikor parancsoljuk onnat való jöveteleket, mentest jöhessenek, akkor széjjel ne kapjanak.

8. Az Karánsebesből hozott munitióknak ágyakot csináltassanak s az bástyákra vonassák, hogy az szükségnek idejin azokot is accommodálhassák.

9. Parasztemberből álló postákot tartsanak benn az várban egynehányat, hogy az tudósításokot azok által követhessék; katonát penig ne fáraszszanak tudósítással, hanemha olyan dologgal, kit parasztemberre nem bízhatni.

10. Az vár oltalmazására hűségünkben öszveesküdjenek és fejek fennállásáig az ellenségnek fel ne adják, hogy azzal a mi fejedelmi kegyelmességünket is demereálhassák.

81.

1691. júl. 30.

Iratott Petröczi István uramnak ő Ngának, 30. Julii Anno 1691. Az temesvári hídnál.

Isten segítségibűl Lugosnak is meghódítása és az erdélyi határig való földnek csaták által való megjártatása s nyelvek fogási után, indultunk ezen órában az fővezérhez conferentiára. Az tatár chámnak az az híre szintén most: az Eszék felé való hadak megpróbálására az vezér maga mellé viteti, és az Dunán által is költözteti. Muradin szultán penig erre és Erdély felé rendeltetett. Isten életben megtartván, holnap Pancsováig igyekezünk menni. Jaxát nem láttam; (ha) Lándor-Fejérvár felé ment, ott megtanáljuk, de az mint az tömösvári passa az hírt kegyelmetek felől izente: az pocsai sánczból kijött és Szalonta s Gyula felé fordult; his rebus stantibus jobb, hogy Jenőig vagy Lippáig előnkben jőjjön és az had is ott kglmetekkel megegyezvén, én is azalatt megtérek; mert noha az vezér determinatióját még nem tudom, de minthogy az Dunát kötik által az törökök: inkább hiszem, Szeged felé leszen az vezér hada nagyobb részinek fordulása, ha az igaz lészen, hogy Eszéktől egynehány ezerig való ellenség általjövén a Dunán, Bácskára, Isten tudja merre szándékozik; de az is még csak egy hír, de az hamarébbvaló megegyezésünk iránt kglmednek is directiójára lehet. Sátorink elhozását, ha csak az jovában is, de ha lehet, mind is elhozza kglmed; és az jó bort is recommendáljuk kglmednek, (mert) az ki bort hoztak is magunkkal, mind megveszett. Marháknak, vágóknak, szekereknek tegye kglmed szerit, az nélkül ne jőjjön. Kis Farkast se felejtse el kglmed, szekeret s éléseket szereztessen cselédinek.

82.

1691. aug. 4.

Iratott Petröczi István uramnak ő Ngának Nándor-Fejérvárról, 4. Augusti Anno 1691.

Spectabilis ac magnifice, nobis syncere dilecte, salutem et gratiam meam! 14. datált levelit kglmednek csak tegnap vehettük, arra nézve késett, hogy Jaxa erre felé jövén, kapitiháink Jeni-Palánk felé küldötték előnkben, úgy levén elébbeni dispositiónk, hogy magunk is arra jőjjünk; de azonban Karánsebes felé jövén mi Tömösvárhoz: ő Temesvárnál nem ért bennünket, Madács uram sem fárasztván annál tovább, más által küldte ide utánunk kglmed levelit az inclusákkal, melyeket kegyelmesen vettünk, hűséges kglmed maga alkalmaztatását, az dolgokban való szíves, dicsíretes forgolódását kglmednek kegyelmesen acceptáljuk, semmit nem kételkedvén tovább is kglmed hűségeskedésiben, igaz s tökéletes magyarságában.

Mi Madács uramot egy rész hadakkal, az gyaloggal s impedimentuminkkal Tömösvár mellett hagyván, magunk az könnyű hadakkal tegnapelőtt ide az fővezérhez jöttünk; meg sem engedvén szállanunk tisztességesen készíttetett szállásunkon, egyenesen publica audientiára magához vitetett, nagy becsülettel cum omni contento et satisfactione látott, magunkot nustval béllelt kafftánynyal, embereinkben harminczötöt felkaftányoztatott, tisztességes köves-botot (buzogányt) adott kezünkben hatalmas császár nevivel, hogy az királyságunk alatt levőket s leendőket azzal igazgassuk, magunknak s szolgáinknak sátorokot vonatott, maga szolgáit tartja s ministráltatja mellettünk, maga konyhájáról való mindennapi háromszori provisiókkal; privata conferentiákra is gyakran admittál bennünket s igen confidenter, syncere tractál velünk. Úgy hívatott volt ide bennünket, hogy mentest visszabocsásson; de interveniálván elsőben Badensis herczegnek Varadinhoz való szállása, ott impedimentumoknak besánczolása, ott hagyása, magát egynehány ezer magyarral, ráczczal megerősítvén, erre felé Szlankaminái̇g való penetrálása és már az vezér portásival s dunai classisával való ellenkezése: bennünket megtartóztatott két-három napokig, suspendálván nekünk adandó ordinantiáját az tatár chám elérkezésire, ki legfeljebb negyednapra itt leszen; de addig is, úgy látjuk, minthogy már munitióit s az jancsárságot az Száván általköltöztette, elérkezvén az arnoltokkal Halil passa, Mamhutbég is, az sáncza is eddig Zemlínnél tizenhat erős bástyákra,

hová az szükségnek idejin lovas hadai is recipiálhatják magokot, elkészűlvén, és ma az boncsokját is előreküldvén által, holnap maga is általmegyen, az harczot continuálni akarja, egész resolutióval lévén; az dolog elválván, az tatár chámmal is conferálván, úgy akar bennünket expediálni olyan erővel, Isten segítsége mellett, hogy nemcsak az két hazának jovára legyen, sőt az császár haereditaria provinciájinak is megérzésére. Már azért kglmed is addig legyen patientiával s jó dispositióval, conserválja az hadakot, negyednap múlva bizonyos emberünket indítjuk kglmedhez, Isten életünket megtartván, az továbbvaló dolgokkal; és noha mi úgy reméljük, hogy az ellenség az tatárnak Erdélyre való csapása alkalmatosságával jobban is, mint kglmed írja confundálódott, és onnét távozott: mindazáltal, ha tovább ott subsistálniok nem lehetne vagy az élés nem léte, vagy más kínszerítő szükség miatt, in tali casu recipiálja kglmetek magát Lippához; ha ott sem lenne bátorságos subsistálhatások, Tömösvárhoz, s conjungálják magokot ottlevő hadainkkal. Mert abbúl is megítílheti kglmetek, az fővezér mennyire bírja magát, hogy nemhogy kglmetek, vagy Tömösvár mellett levő hadaink ide hívatását kívánná: de csak azokot sem kívánja, az kiket Pancsovánál hagytunk, sőt most küld az Tömösvár mellett levők számára ötven szekér élést s tovább is sustentálni akarja. Istenen áll ugyan az dolgoknak folytatása s elvégezése, de az mint ezek az dolgok megértek, emberi mód szerint negyednap alatt decidálódnak, annál tovább mi sem késünk itt, de, mint feljebb is írók, addig is kglmedet mindenekről újabban tudósítjuk. Tetszik nekünk az mint kglmed replicált az Schlik colonellus patensire, és hogy Jaxát is elbocsátotta; megparancsoltuk Madács uramnak, hogy Jaxát Muharim agával kglmedhez visszaküldje, kit kglmed az mi hűségünkre esküdtessen meg, és ha valamely vacuus tiszt lészen, kglmeddel való megegyezésünkig is accommodálja; minthogy ezen útját is híven megjárta, tovább is hűségeskedése szerint demereálja az mi kegyelmességünket.

Csontos Jankónak dolga annyiban lévén az mint kglmed recommendálja, kglmed bocsáttassa el s küldje hozzánk.

Semsei László dolgával, úgy az ellenség keménységiért való bosszúállásokkal nem kell hirtelenkedni; egyébiránt is magyarokon követni el affélét, az németnek nem sok injuriájára lenne. Csak kglmed tanúlja ki jobban s bizonyosabban azon dolgokot: Hajszleren, Dorián kívül is lesz módunk benne, hogy azt németekben bosszuljuk meg; bízvást megírhatja kglmed az olyan keménykedőknek, hogy bizony semmi

el nem múlik benne, hogy, ha affélét cselekedtek, úgy visszaadjuk; nec differtur, quod aufertur.

Mikor mi az élések szerzése iránt disponáltunk, arra nézve cselekedtük, az mint akkor az dolgok folytanak; úgy fordúlván az dolgok az mint kglmed írja, ki kívánhatna kglmedtűl lehetetlenséget? Most sem írunk egyebet: ha mód lesz benne, éljenek az alkalmatossággal, igyekezzék annyi élésre, commoditásra venni magokot, hogy mind nekünk, mind maguknak jusson. Ad impossibilia autem nemo obligatus.

Az debreczeniek dolgában az mi tekintetünkért az fővezér fermányokot adván: kglmed magának pariáltatván s magánál párban meghagyván, publicáltassa, maga előtt az díványban is elejekben adván: mint recognoscálta az fővezér is, hogy mi vagyunk ura Debreczennek és az mi tekintetünkért cselekedte; azért accommodálják dolgokat, különben magunk jószágát mi sem hagyhatjuk, és felbomol az közöttünk való barátság is miatta. Azon alkalmatossággal az debreczeniek ígírte pénznek megadását kglmed könnyen ne hagyja és legyen azon, hogy azon quantumban bár csak két vagy három (hordó) hegyaljai jó bornak tegyék szerit.

Az váradi passának dolgát az fővezérnek recommendáljuk, csak tovább is alkalmaztassa jól magát.

Az hadak, zászlók rendiről való elébbeni dispositiónkat most is confirmáljuk.

Az puskásokot kglmed válogattassa ki s próbálja meg jól: kik lesznek az puskásságra alkalmatosok?

Micsoda praetensiónk vagyon Gyulán levelünk alkalmatosságával az vásárhelyieken: kglmed Békési Dávidtúl informáltathatik felőle; izenje meg azért kglmed nekik: arra felé való penetrálásunkig effectuálják, különben nemcsak duplumot, sőt életekkel is fizetnek közűlök érette.

Az tudósítást kglmed gyakorta kövesse el. Az hadaknak bíztató levelet irattunk, az dolgok miatt kglmedre relegáltunk.

83.

1691. aug. 4.

Iratott az Váradon levő hadaknak, 4. Augusti Anno 1691.

Generosi, egregii, nobiles et strenui, fideles nobis dilecti salutem et gratiam nostram. Örömmel értettük kglmetek s hűségtek hűségünkben való álhatatosságát s igaz magyarságokhoz képest az dolgokban való szíves forgolódását; tovább is azt követvén, mind Istentől áldást, mind tőlünk fejedelmi kegyelmességet, ki-ki érdeme szerint reménlhetnek. Miben

legyenek dolgaink? (most végezvén szintén az fővezérrel ő Ngával az közjóra való dolgokot), megértik az úrtól Petrőczi István uramtól ő kglmitől; már Isten nemsokára megegyeztetvén bennünket, ki-ki sok szenvedésinek, igaz hűséginek megjutalmaztatását, az mi nagyobb, édes hazája lelki-testi szabadságának helyreállatását reménlheti Isten segítsége által.

84.

1691. aug. 4.

Iratott Madács Pélernek, 4. Augusti Anno 1691.

Kglmed levelit az annexákkal együtt kglmesen vettük. Tegnapelőtt érkezvén ide az fővezérhez, minket nagy kegyelmesen látott, előnkben csauz-passáját küldvén ki, igyenesen magához vitetett, nuszttal béllelt kaftánynyal megkaftányoztatott, embereinkben is harminczötöt, köves-botot adott kezünkben császár nevivel, kivel királyságunk alatt valókot s leendőket igazgassunk; igen confidenter tractált, beszéllett privatim is egynehányszor velünk. Igaz dolog, úgy hivatott, hogy mentest visszabocsát: de superveniált badensis herczegnek híre, hogy magyarral, ráczczal megerősödvén, az impedimentumit Váradinnál az sánczban hagyván, maga erre felé indult, és már Szlankamináig elérkezett; arra nézve az fővezér, egész resolutióban lévén, már az Száván mind munitióit, jancsárit, arnoltit s ma az boncsokját is általküldvén, holnap maga is utánnok megyen, és minthogy Zemlínnél 16 erős bástyákkal megerősíttetett sánczot csináltatott, olyat, kiben az lovassa is magát az szükségnek idejin recipiálhassa: addig is az harczot continuálni akarja, míg az tatár chám elérkezik. Az mi elbocsáttatásunkot az dolognak kimenetelire (mely, az mint az dolgok folynak, legfeljebb négy napra elválik) és az tatár chám elérkezésire suspendálta; akkor olyan erővel kíván bennünket arra felé expediálni, mely nemcsak az két hazának jovára, sőt az császár haereditaria provinciájának is megérzésire lészen. Arra nézve nem kívánta, hogy Váradtúl, Tömösvártúl, csak innét Pancsovátúl is hadainkot elhivassuk; sőt az mely ötven szekereink itt voltanak is, éléssel megrakatta, melyet megindúlásunkig is oda megindítunk.

Azonban bizonyos okra nézve nem akarván Lugost conserválni, accedálván nekünk is bizonyos ratiókra nézve consensusunk reája: porral széjjelhányatni parancsolta, kire fermánját is adta s ahhoz értő emberit küldte; kglmed azért tegyen olyan dispositiót, hogy Lugostól az mi hadaink addig

el ne jőjjenek, míg az várat egészlen jól nem demoliálják éppen le nem rontják; küldjön bizonyos embert, sőt, mintsem az dologban fogyatkozás legyen: inkább odamenjen, ha azon hadnak addig securitást nem ígírhet, többel is erősítse meg; mert ez nekünk az fővezérrel kötött szónk s becsületünkben járó dolog. Küldjön kegyelmetek elégséges szekereket idejin, kiken az ott szerzett élést, gabonát, s talám nem árt, ha az ott körűl levő falubelieket is, az kik közelebb vadnak, (minthogy azoknak az török kevesebb hasznát veheti, ha az várat elhányják) elhozatja, kiből azoknak szükségit suppleálja, az kiknek élések nincsen, s mi számunkra is az tábor számára is maradhat benne. Jó vigyázásban, strázsálásban legyenek az várhányatás alkalmatosságával, hogy valami non putarem ne kövesse. Ha minden scrupulus nélkűl való securitása nem lehet ott az hol vadnak lovainknak s ott levő jovainknak: inkább Tömösvárra kell bevitetni, valamely jó szállásra; szükséges kglmednek magokra nézve is jól vigyázni, minthogy Varadinnál az ellenség hidat kötött által. Jaxát kglmed hűségünkre esküdtetvén, expediálja Muharim agával, s mondja meg neki: parancsoltunk Petrőczi uramnak, hogy dolga accommodáltassék, tovább is hűségeskedésihez képest fogja demereálni kegyelmességünket. Kglmed az tudósításokot elkövesse. Az várat jól széjjelhányatván, az kívánt élést s szükséges dolgokot onnét kihozatván, az hadak tovább ott ne legyenek, menjenek kglmed mellé az többihez. Lugosra kglmed az szekerek számát úgy küldje, hogy onnét azokot is, az miknek hasznát vehetni, hozhassák el, kglmed tegyen jó dispositiót felőle; az hidakot, malmokot is mind rontassa el kglmed Lugos körűl. Jaxának kglmed adasson az élésmesterrel harmincz forintot, Muharim agának húsz forintot, és minthogy derék dolgokról való fermányokot visznek, kglmed pro discretione kísírtesse el egynehány katonával Váradig.

85.

1691. aug. 30.

Iratott Bosztancsi Huszain passának, 30. Augusti 1691.

Klgmed levelit vettem, mi van benne, megértettem; kglmed kapuczizar tihájával s hasznadárjával is eleget beszélletem. Isten tudja, kglmedhez micsoda szívvel voltam s vagyok és ha szívem alatt volna is, nem tagadnám meg kglmedtől; de kglmed az én dolgomot úgy tudja: hogy az hatalmas vezért reám haragították volt, nekem sem kis-

lakom ez télen nem volt, élést is az mennyit az császár részirŏl adtak, azzal kevés ideig érhettem meg, pénzen kellett élnem midŏn Erdélyből kijöttem; addig, az míg nekem az vezér egy pénzt is nem adott: vagyok negyven erszény pénzzel adós, mindenemet erre az tábori készületre fordítottam. Éléses hajóim is Jeni-Palánkánál vadnak; ha sok szekeret látnak is, az sok cselédem rajta, tíz emberre egy szekér. Az miből lehet, kglmednek jó szívvel kedveskedtem; talám az vezér most engem is megsegít, megszán és költség s élés nélkül nem hágy. Mindezekrŭl szóval kglmednek többet izentem.

86.

1691. aug. 21.

Iratott Madács Péter uramnak, 21. Augusti Anno 1691. Lándor-Fejérvárről.

Miben legyenek az dolgok és micsoda kimenetele lött az tegnapelŏtti harcznak? jóllehet levelünk praesentáló embereink is kegyelmednek megmondhatják: akartunk mindazáltal rövideden írnunk kglmednek, hogy az dolgokot is világosabban érthesse, és hogy még életben vagyunk az jó Isten kegyelmességiből. Zemlínnél az török besánczolván magát, reájött volt az német armada (mely is legalább állott negyvenezer emberből); de az sánczot meg nem próbálván, visszament Szlankaminához; oda az török utána menvén és magának sánczot vetvén, az Magni regimentit, más egy regimentnek felivel éppen deleálván, sokszámú, minden éléssel rakott szekereket elnyervén, azután való nap, úgymint 19. praesentis, túl Szlankaminán megbarczoltak, rettenetes véres harczot töttek: csak az ostrom tartott negyedfél óráig; melyben, igaz dolog, mind az vezér s mind jancsár-aga elveszett, sátorokot, lövŏ szerszámokot elvesztették: mindazáltal, minthogy kivált az Mahumet zászlóját ŏrizŏ vitézek, veres-sárga lobogósok igen jól viselték magokot, egynehányszor vissza, meg visszavágván magokot az armadán által: alig mondhatja ember, melyik félé lött az nyereség? Mert az németnek az gyalogjában nem sok maradott és annyira vesztek, hogy bizonyosan legalább fele oda lött az armadának; derék emberek estek el, kiknek még neveket jól még ki nem tanúlhattuk. Az vízen is kétszázig való hajóját nyerték el, az hídját is; az mi hajdúink tizenhét hajót nyertek, mely hajók egészlen borral, liszttel, sok több éléssel, egyetmással voltak tele, németet is vágtak le, legalább háromezerig valót. Az mint az hír jŏ, még sincs vége az dolognak: mert feles jancsár-

ság, mely hátramaradott volt, sánczban vervén magát, most is harczol, és hogy valami francziák is ellenek rebelláltak volna s azok is még most is velek puskáznak. Minthogy azért az töröknek nagyobb része megmaradott, egyébiránt is Gurcsi Mehemet passa Omer passával tízezered magokkal (kiknek jobb része jancsárság, tegnap érkeztek s holnap is várnak egynehány ezeret, az tatár chám is Pancsovához érkezett, fővezérnek az császár dispositiójáig substituálták Halil passát, ki is nekünk még az másiknál is jobb akarónk s felette nagy confidentiával tractál bennünket), úgy látjuk, azon vadnak, hogy az nímetre újabban reámenjenek, ha az tatár chám tetszése is az leszen. Immár az mi dolgaink az véle való szembenlételre függesztettek, mely holnap meglészen, azután operátióhoz fogunk, vagy az Száván túl, vagy általmegyünk az Dunán. Isten segítségivel operátióhoz fogunk, mert az dolgok, áldassék szent neve érette, semmi desperátióban nincsenek. Legyen azért kegyelmetek jó reménségben, Isten kglmeteket nemsokára gondolatja felett megörvendezteti, szemben lévén kglmetekkel.

87.

1691. aug. 21.

Halil passa substitutus fővezér levelinek pariája, melyet írt az Várad és Tömösvár mellett levő hadaknak, 21. Augusti Anno 1691.

Hatalmas, győzhetetlen császárunk szolgálatjában való léteteket, az uratok orta-magyarországi királ és erdélyi fejedelem hűségiben való állhatatosságtokot mindnyájan értettük; és minthogy Thökölyi királt az török nemzetnek régi igaz szolgájának és nem idegennek tartjuk: azért hatalmas császárunk és az egész török nemzet, az kik ő mellette hatalmas császárunkot szolgálják, hasonlóképpen maga híveinek tartja s oltalma alá vette és gondját is viseli, s ha Isten adja, nemsokára Orta-Magyarországban és erdélyi fejedelemségben az uratokot Thökölyi Imre királt beülteti; akkor az ti nyomorúságtok örömre s keserűségtek édesre fordul. Az hatalmas vezér Thökölyi királt csak addig várakoztatta, míg az német ellenséggel dolgunk egyfelé elválik; de az Isten akaratjábul az harczon elesvén: míg az hatalmas császárunk fermánja érkezik, új fővezér tétettetik; addig az királynak magának is úgy tetszett, hogy velünk együtt legyen. Hatalmas császárunk fényes hadai mindenfelől szaporodván, Isten segítségibűl az ellenséget újabban meg akarjuk pró-

bálni. Azért jó kedvvel jó reménséggel legyetek, az hol találtattok, hatalmas császárunkot az ottvaló passával egyetértvén, együtt szolgáljátok. Ha Isten adja, az hatalmas császárunk válasza érkezvén az vezérség felől, egy órával elébb az uratokot Thökölyi királt hadakkal együtt közötökben küldjük; mind fizetés, mind annak idejiben quártély iránt hatalmas császár kegyelmességit mutatja hozzátok, úgy tudjátok. Míg pedig az király veletek megegyezhet is, az váradi passának írtam: gondotokat viselje és benneteket minden kártúl oltalmazza.

88.

1691. aug. 21.

Iratott Battir agának, az tatár chám vezérjinek, 21. Augusti Anno 1691.

Ez világnál inkább akartam és örömemet megírni nem tudom, mikor értettem az hatalmas tatár chámnak sok szép hadakkal Tömösvárhoz közel való érkezésit; adja Isten, mind nekem, mind az egész török nemzetnek szerencséjire legyen! Azért kérdezem kglmedet: az chám ő Nga és kglmed is mint vagyon? nékem mit parancsoltok? Ihon, Isten akaratjábúl az fővezér, Küprüli vezér az harczon elveszvén, annyival is inkább most az chámra ő Ngára maradtam, engem el ne felejtsetek, magatok mellé vegyetek, és Váradnál, Tömösvárnál, az mellettem levő hadaimot is az chám ő Nga maga mellé vitesse: ő Nga mellett több szolgálatot tehetnek. Miólta Erdélyben az elmult esztendőben Küprüli vezér beküldött: azolta sem nekem, sem hadamnak költséget s fizetést nem adtak; Isten tudja, mint vagyunk, ha az chám ő Nga, kegyelmed is meg nem szán bennünket.

89.

1691. aug. 21.

Iratott az substitutus vezérnek Halil passának, 21. Augusti Anno 1691.

Édes jó uram! Ngod kegyelmességét ígírte tenirunk felől; már az Dunán innen levő hadaim is elérkeztek, kapumhoz való embereimmel és az Dunán marol valókkal ezer embernél egy egynehánynyal feljebb vagyok. Ló is több kilenczszáznál; az embereimnek háromszáza gyalog, az többi lovas. Az mint több, császárunk hadait, engemet is és az hozzám tartozókot ne felejtse Ngod, és az én hadaimnak

is úgy adassa ki, mint más, császárunk hadainak éléseket, árpájokot. Ha pedig az én konyhámra is Ngod azt az élést kiadatja, az mint Küprüli vezér rendelte volt, — mivel az magam szolgáimon kívül is erdélyi s orta-magyarországi urak s főrendek felesen vadnak körülöttem, — az is Ngod kegyelmessége; az fermány Ngodé!

90.

1691. aug. 21.

Iratott az teffterdárnak, 21. Augusti Anno 1691.

Édes jóakaró uram! Hála Istennek, már hatalmas császárunk részire mai napon éléses és árpás hajók érkeztek; igaz, hogy kapumon levő embereimnek kglmed valamely kenyeret, abrakot adatott: de az hadaknak nem adatott. Kérem azért kegyelmedet: az hadamnak is adasson húst, kenyeret, abrakot; tudja kegyelmed, itt sokáig én nem leszek, utam lészen; annyiban tartom, mintha magáét és ajándékon adná kglmed, és ha Isten adja, megszolgálni igyekezem.

91.

1691. aug. 24.

Iratott az substitutus vezérnek, 24. Agusti Anno 1691. Halil passának.

Édes ngos uram! Akarám Ngodnak értésire adni: Tömösváratt levő kapitányimtól emberem jött, hogy Erdélyből az ellenség reájok készül bizonyoson, kímjek meghozta; az várban is helyek nem lehet, mert teli török nemzettel. Az Tömösvárnál levő hadaim között hét-nyolczszáz arabacsi és ezerig való cseléd is van, az hadak fejeinek is mindinkább feleségek, gyermekek vagyon; azt írják: az ellenséget ott meg nem várhatják, az váron kívül vadnak, élések nincsen, sokan csaknem éhhel halnak, az mint írják, talám eddig az Duna mellé megindúltak. Ha azért az hatalmas császár szolgálatjára szükségesek: Ngodot kérem, viselje gondjokot, engem is bocsásson közökben; az fermány Ngodé.

Hatalmas vezér, itt is annyira vagyunk: fegyvereket adják el hadaim, úgy élnek; még eddig az tefterdár 45 oka húsnál és 40 kila árpánál többet nem adatott. Ngodé az fermány!

92.

Iratott az substitutus vezérnek Halil passának.

Édes ngos uram! Mivelhogy hatalmas császár szolgálatjában együtt az tatár hadakkal rendeltetvén Ngtok fermánjával, bajomot és szükségemet meg kell jelentenem, Ngod megbocsásson, és Istenért s jó szerencséjiért, minekelőtte útra bocsátana: dolgomot vegye jó rendben, hogy így én is császárom szolgálatjában jobban eljárhassak. Szulimán passa fővezér micsoda levél mellett hozta ki Munkács várából az én hadaimot: ihon, Ngod láthatja; de az vezérek, ha néha valamely költséget adtanak is, de bizonyos fizetéssel, az mint megígírtetett, hóról-hóra nem tartottak, sőt esztendeje elmúlt, hogy Küprüli vezér nekem, sem hadaimnak sem költséget, sem fizetést nem adott, az télen kislakunk is nem volt, az tavasztól fogva is élést ritkán adtak, pénzen többet éltünk, és minden költségünket tartásunkra költettük el; vagyok ötven erszény pénzzel adós, kit az adósok kérnek rajtam, — magamra nem költöttem, hanem az császár szolgálatjában levő hadakra költöttem; az én hadaim penig az mi adósságok az török nemzet között volna is, meg nem vehetik, kit temeszukjokból megláthat Ngod. Ngod az Temesváratt s Váradon levő hadaimnak szép leveleket írt, és ha semmi nélkül megyek közökben és valami baxest, vagy egy-két hópénzt közökben nem oszthatok: tőlem elidegenednek és mostani időben kedvetlen szolgálnak. Nagyságod mutassa költségből, élésből kegyelmességit, hogy magammal Tömösvárra elvihessem; és minthogy hadaim között cselédes emberek sokan vadnak, az sok cselédet, asszonyembert magammal el nem hordozhatom: egy helyecskét mutasson Ngod, az hol cselédinket, agillikunkot, beteginket, sebesinket, s ha Isten ad, nyereségünket tarthassuk, míg Isten az császár kegyelmességibűl egy manszupot, vagy egy országot mutat is. Azonban Bukuresten levő erdélyiek és magam szolgái, azoknak cselédgyi felől is egy fermányt kérek, hogy az kik szolgálatra s hadban valók lesznek, azokot az havasalföldi vajda hozzám kísírtesse, az kik ott maradnak, az cselédjeknek taínt adasson mellé, máskínt éhhel halásra jutnak. Az fermány Ngodé.

93.

Iratott Halil passának az substitutus vezérnek, 26. Augusti Anno 1691.

Édes nagyságos uram! Ngodot szégyellem ilyen állapotjában búsítani, de mit tudjak tenni mostani időben; ha

Ngod jót nem teszen velem, mástúl jót nem várhatok. Mind Váradon s mind Temesváratt mely rendeletlenűl és rosszúl legyenek hadaim, — annálinkább ez az hideg hír is érvén őket, — Ngodot nem illett sokkal terhelnem; csak az egy Isten tudja, mindennap micsoda kárral vagyok. Itt is az mi élést, árpát adnak, csak az kapumot sem érhetem be véle; az hadaim lovokot, fegyvereket adják el, úgy élnek, lovok is mind elvész. Istenért kérem Ngodot, valamely hadakot is mellém rendelvén, bocsásson el egy órával elébb gondviselésekre, hogy mind hadaim s mind egyéb jószágocskánk s cselédink egy órában el ne veszszenek. Ha Ngod kglmessége: míg az tatár vagy török hadak utánnam költözhetnek, bocsásson engem Ngod Tömösvárra, hogy agyellikomot, cselédinket hadd küldhessem el jó tedarikkal Jeni-Palánkhoz; adjon egy fermánt, hadd szállhassanak Jeni-Palánkban és azon helyt sánczokkal, taraczkokkal megerősítsék s magokot jövendő, császár szolgálatjára megtarthassák. Szali formában az több hadaimmal, az hová fermánja lészen Ngodnak, oda mehetek, és ha Isten adja, hogy Erdélyben vagy Orta-Magyarországban kislakunk lehet: oda azután cselédinket is elhozhatjuk. Az fermány Ngodé.

94.

1691. aug. 26.

Iratott Madács Péter uramnak, 26. Augusti Anno 1691.

Kegyelmed hosszas levelit, az Váradról jött levelekkel együtt Csontos Jankó meghozta; mely dolgokra szánt-szándékkal nem teszünk választ kglmednek, reménlvén: két-három nap múlva mi magunk kglmetekhez közelítünk, beszélhetünk kglmetekkel. Nem szükség azért, hogy Váradra is kglmed egyebet írjon, hanem, hogy oda vár bennünket; Isten kegyelmetekkel bennünket szemben juttatván, megvígasztaltatnak. Ehhez képest, — az mint parancsoltunk volt kglmednek az szekereknek Pancsovához való küldése felől, immár kglmed el ne küldje: mivel Istennek ő szent Felséginek másforma provisióját reménljük mind az cselédek sustentátiója, mind az hadak conservátiója iránt, kglmeteknek gondolatja felett; hanem az szekereket kglmed az dispositióink szerint csak tartsa készen s onnét meg ne indítsa. Az mely hadak kiszéledve vadnak is, kglmed hivassa be: találjuk az hadat mind egy corpusban, mivel Isten odavívén is bennünket, ott sem késünk. Jól cselekszi kglmed, hogy az törökökkel való alkalmatlanságokot kerüli, az meg-

történteket orvosolja, tovább is kglmed nekünk azzal nagy contentumot tészen, etc.

95.

1691. aug. 26.

Iratott Petrőczi István uramnak, Visniczéről, 26. Augusti Anno 1691.

Bő declaratióval írt kglmed leveleit meghozta Csontos Jankó, melyekben való tudósítását kglmednek kegyelmesen agnoscáljuk. Minthogy Isten jóvoltából két-három napok alatt Temesvárhoz való penetrálásunkot reménljük és onnét kiváltképpen való hívünket küldjük kglmedhez oly dolgokkal, melyekből kegyelmetek gondolatjok felett való vígasztalást vehet: sokat ahhoz képest most kglmednek nem írunk, magunkot előre azon hívünkre relegáljuk. Azonban küldünk magunk hírivel az kglmeteket boszontó s kglmeteknek élődésit akadályoztató ellenségre hadakot is, kiknek dolgát szükség kglmednek titokban tartani. Az hadakot igyekezze kglmed conserválni, hogy az gondviseletlenség vagy valami indisposita excursiók miatt úgy ne járjanak, mint Harsányban; inkább, ha külömben nem lehet, maga kglmed fordúljon ki velek Gyula felé, vagy más bátorságos oldalra, az merre alkalmatosnak ítíli, hogy az hadak élődhessenek, kglmed maga alkalmatosságával inkább is széjjel nem oszolnak, s jobb móddal is conserválódnak. Mint feljebb is írók, nemsokára kegyelmetek gondolatjok felett való dolgokkal vígasztaltatnak meg.

96.

1691. aug. 27.

Iratott az Váradon levő hadaknak, 27. Augusti Anno 1691.

Nagy örömmel értettük kglmetek s hűségtek igaz magyarságoknak dicséretes próbákkal való megbizonyítását, a hűségünkben való igaz állhatatosságát; melyért ki-ki személy szerint Istentől is áldást, tőlünk pedig érdemihez képest való jutalmat várhat. Isten segítsége által nem késünk kglmetekkel s hűségtekkel mi is megegyezni, és édes nemzetünk jovára közönséges dolgot egy szívvel-lélekkel fogván, mindeneket elkövetni. Legyenek azért jó reménségben és mindenekben alkalmaztassák magokot az úr Petrőczi István uram által való dispositiónkhoz; nemsokára gondolatjok felett való dolgokkal Isten jóvoltából örvendeztetnek. Tiszteink abban bizo-

nyíthatják meg hozzánk való kötelességeket, hogyha az kezek alatt való hadakot ezen levelünk vétele után csuportban tartják, hogy tanálhassa készen újabb parancsolatunk; máskínt az kinek gondviseletlensége miatt az hadak azon szükségre készen nem lesznek, számot ad róla.

97.

1691. aug. 26.

Iratott temesvári Huszain passának, Visniczéről, 26. Augusti Anno 1691.

Micsoda szívvel igyekeztem és fáradoztam Tömösvár és benne levő török nemzetség jovára szolgálnom, levelem megadó, Tömösváratt lakó Musztafa aga meg fogja mondani. Én is, ha Isten adja, két-három nap múlva kglmeddel szemben lészek, és akkor az régi jóakaratot s barátságot megújítsuk. Adja Isten, császárunk szolgálatjában dolgunk szerencsés legyen!

98.

1691. aug. 26.

Iratott Topál Huszain passa szerdárnak, Visniczéről, 26. Augusti Anno 1691.

Klgmed levelit vettem, mi van benne, megértettem. Kívántam volna Istentől, ha kglmed az mostani időben hatalmas császárunk szolgálatjában jelen lehetett volna; de így is az egész török nemzet előtt való kegyelmed jó híre s emlékezeti nekem elég örömemre vagyon, mert tudom, az mikor kglmednek dolga jól leszen, akkor énrólam is fiárúl el nem feledkezik. Miben legyenek itten az dolgok és micsoda szívvel szolgáltam Tömösvár és kglmed dolgában is itten, levelem megadó Musztafa aga meg tudja mondani; magam is, ha Isten adja, két-három nap múlva kglmeddel szemben leszek, és akkor mindenekről beszélek. Elég hadak menvén kglmed mellé, hiszem Istent: az mit most az török nemzet elmúlatott, még az idén helyben állítjuk és hatalmas császárunknak hasznos szolgálatot teszünk.

99.

1691. aug. 26.

Iratott az váradi passának, Visniczéről, 26. Augusti Anno 1691.

Kglmed levelit vettem, mi van benne, megértettem. Kglmed dolgait az megholt Küprüli vezérrel elvégeztem vala;

mind az én hadaimnak, mind kglmednek ugyan énáltalam kincset is küldött volna: de ha Isten akaratja így volt fővezérünk felől, mit tehetünk róla, — szabad Isten mindnyájunkkal. Ha Isten adja, az kinek hatalmas császárunk pecsétjét küldi, újabban is az előtt az vezér előtt kglmednek jó kapitihája kívánok lenni. Ha Isten adja, harmadnap múlva magam is Temesvárhoz megyek, az honnét is az mely hadakot kglmed kíván, elküldöm kglmetek segítségire; csak, kérem kglmedet, ezen dolgot az jancsár-agah jóakarómnál és Petrőczi-oglinál több ne tudja. Titokban legyen kglmeteknél, hogy az ellenség idejin észre ne vegye.

100.

1691. aug. 26.

Iratott az váradi jancsár-agának, 26. Augusti Anno 1691.

Kglmed levelit vettem, mi van benne, megértettem. Én kglmed felől itt az portán is jó emlékezettel voltam és megmondottam azt is, hogy ottan kglmednél jobbakarónk nincsen; és noha Isten akaratjából az jancsár-aga ő kglme is az harczon elesett: mindazáltal Erdély és Magyarország részéről való kapitiháinknak megparancsoljuk, hogy ezután is kglmed dolgát mi dolgunknak tartsák. Kglmedet kérem, ezután is az eddigvaló jóakaratot fentartsa és embereinkkel barátságosan éljen; ha Isten adja, én is meg igyekezem kglmednek szolgálni, etc.

101.

1691. aug. 30.

Iratott az Rézeffendinek, 30. Augusti Anno 1691. Visniczéről.

Édes jóakaró uram! Az Tömösváratt levő hadaim nagy szükségben lévén, küldöttek ide százharmincz szekereket, puskás emberekkel és zászlós gyalog-sereggel kísértetvén. Azért kglmedben, mint megismert jóakarómban bízván, küldöttem kglmed kezihez ezen arzuált; kérem, szerezzen jó választ az vezértől. És minthogy az császárunk részéről most mind hajókkal, mind szekereken sok élés jött, szerezzen annyi élést, hogy ezen száz 30 szekereket megrakathassuk, félelmesek lévén az útak, héjában ne fáradjanak, mint az minapi szekereknek is nagyobb része. Itt is penig mint legyen dolgunk, kegyelmednek legyen hírivel: itt 300 gyaloggal és 600-ig való lovassal vagyok, — lovunk több

kilenczszáznál is; miólta az vezérhez jöttem Tömösvártúl 40 kila árpánál, 160 kenyérnél és 40 oka húsnál többet nem adtak, hanem egyszer lovasinknak száz kila lisztet és másfél száz kila árpát. Gyaloginknak kétszer osztottak, mikor az Dunásmával voltak, kevés peszmeget. Ítílje meg istenesen, ilyen drága helyen annyi lovat s embert mint kell tartanunk! Azt az rendelt élést is néha adják ki, s néha nem, és már harmadnaptúl fogvást 20 kila árpánál többet nem adnak.

102.

1691. aug. 30.

Iratott Battir agának Visniczéröl, 30. Augusti Anno 1691.

Édes jóakaró uram! Kglmed énfelőlem igen elfeledkezett; énvelem elég jót tenne csak egy szavával. Ha útunk Várad felé nem lehet: bár az Váradnál és Tömösvárnál lévő hadaimot együvé vihessem és éhel ne haljanak meg s ne oszoljanak, az mint van dolgok szegényeknek. Az előbbi tatár chámtúl kglmed szerzette vala nekünk az athnámét, mely most is kezünkben van; kegyelmedtől, mint apánktól várunk jót és hogy az mostani tatár chámtúl is hasonló levelet szerezzen, és mi mellettünk az török nemzetnek szóljon, hogy míg Isten valahol manszupot mutat is, élésből, fizetésből minket se felejtsenek. Már, Istennek hála, az tatár hadak is, kik Varadin felé voltak, megjöttek. Kglmedtől választ várok: mihez tartsam magamot? Édes jóakaró uram, valami katonám esett az tatárok keziben, ha kglmed kezemben küldi, igen jó dolgot cselekeszik, és az nímet nyelvekben is egyet küldjön, az ki okosabb, hozzánk.

103.

Iratott Halil passának az substitutus vezérnek, 30. Augusti Anno 1691.

Hatalmas vezér! Tegnap estve Pancsovához százharmincz szekerünk jött Tömösvárrúl; hadaink nagy szükségben vadnak élés dolgából. Ngodot kérem, mint uramot, adasson annyi élést, hogy azon szekereket megrakhassák, sokszor Ngodot se búsítsák, és minthogy az útak is félelmesek, gyakron hadaim az élés miatt ne kénszeríttessenek fáradni. Azonban, ha Ngod kegyelmessége, míg engem innen felköl: hadd füveljenek hadaim Pancsovánál, mivel itt mindennap vesznek lovaink, sem fű, sem széna, sem abrak nem lévén.

104.

1691. szept. 5.

Iratott az úrnak Petröczi uramnak, 5. Septembris Anno 1691.

Emericus Thökölyi, Dei gratia Princeps Transylvaniae, partium regni Hungariae Dominus et Siculorum comes. etc.

Spectabilis et magnifice, fidelis nobis syncere dilecte, salutem et gratiam nostram! Akartuk kglmedet tudósítanunk: már Isten jóvoltából vezér Omer passával s véle lévő török, tatár hadakkal ide Dentéhez érkeztünk; holnap, ha Isten engedi, az szerdárral Topal Huszain passával is s Tömösvárnál levő hadainkkal megegyezünk, várván magunk után magát is az tatár chámot sok ezer törökkel, tatárral, kiknek ezen velünk levők csak előljárói. Annakutána Isten segítsége által operátióhoz fogunk, melyben kglmed s Várad s Gyula táján lévő hadaink jelenlétele is szükséges lévén: parancsoljuk kegyelmesen és serio kglmednek, ez levelünk vétele után ne késsék semmit is megindulni, és az ott levő mindenféle hadakkal, szekerekkel, impedimentumokkal Lippához jőni, előre tudósítván bennünket: mikorra intézi oda való érkezését? hogy mi is ahhoz képest indúlhassunk s mehessünk oda s magunkat Lippánál conjungálhassuk. Ez szerént parancsoltunk Gyula táján lévő hadainknak is, hogy azok is mindenestűl Lippához jőjjenek s előre azok is bennünket tudósítsanak. Meghirdettesse kglmed az egész mellette levő hadak előtt: senki is el ne maradjon, máskínt soha az mi zászlónk alatt nem lakik, sőt hívünknek sem tartjuk, hanem ellenségünknek, aminthogy kglmed is annak tartsa, és az olyanokat fogassa, jovokat praedáltassa. Cselédjek, igaz dolog, ilyen szoros expeditióban velünk nem járhat, mert igen akadályos is volna, de azokon ne gondolkozzanak: mert az több cselédekkel s impedimentumokkal együvé, bátorságos helyre rendeljük a dolog kimeneteléig, jó provisióval, melyet a vezér már ki is mutatott. Ha kiknek semmiképpen módjok nem volna cselédjeknek vagy valami impedimentumoknak elhozásában, azokat hagyják el Váradon, de azok mellett kglmed bizonyos embert hagyjon, ki reájok vigyázzon, és hogy azok annak s az váradi tisztek hírek nélkül sohuvá el ne mehessenek, semmieket el ne vihessék; egy szóval, hagyja jó dispositióval kglmed. Nékünk is a mi jovaink ott vadnak, kglmed ott ne hagyja, kivált köntösinket s fejérruháinkot a maga lovain is elhozassa. Az rabokot kglmed mind ott hagyja, hanem csak az

három kapitányokot: Semseit, Kos Mihályt, Pál Deákot hozassa el jó vigyázással, az ott maradóknak penig neveket s ki hovávaló? írassa fel. Az kik innét hír nélkül mostanság oda mentek, azokot is kglmed fogassa meg. Bíztassa meg kglmed az egész kegyelmeddel eljövő vitézlő rendet, hogy ki-ki érdeme szerint való böcsületit, jutalmát várja, csak az közjóban velünk együtt szívesen cooperáljon. Indifferenter penig senkit kglmed ott ne hagyjon, hanem cselekedjék az feljebb megírt mód szerént. Ex Castris ad Dente.

105.

1691. szept. 5.

Gyulánál levő hadaknak írt levél pariája, 5. Septembris Anno 1691.

Emericus Thökölyi, etc. Generosi, egregii, nobiles ac strenui, fideles nobis dilecti, salutem et gratiam nostram. Akartuk értésekre adni, hogy Isten segítsége által vezér Omer passával s véle levő feles török, tatár hadakkal ide Dentéhez érkeztünk, holnap, ha Isten engedi, szerdár Huszain passával s Tömösvárnál lévő hadainkkal megegyezünk, azután Isten segítsége által operátióhoz fogunk, várván magunk után a tatár chámot minden erejével s feles török hadakkal, kiknek ezen velünk levő török s tatár hadak csak előljárói. Mely operátióhoz való fogásunk hogy jobb móddal lehessen, parancsoljuk hűségteknek kegyelmessen és serio: mihelt ezen parancsolatunkat veszik, mentest mindenestül induljanak meg s jőjjenek Lippához, senki is el ne maradjon, különben, ha valaki magát félrevonja, soha ezután zászlónk alatt nem szenvedjük, sőt hívünknek is nem tartjuk, hanem ellenségünknek. Mikorra ügyekezzenek az megírt helyhez? előre bennünket póstán tudósítsanak, hogy mi is a hadakkal akkorra odamehessünk és hűségtekkel megegyezhessünk. Megparancsoltuk Váradnál levő hadainknak is, hogy azon helyre jőjjenek; ha kiknek kglmetek közűl Váradon valami impedimentumi maradtanak: minden seregből érette visszaküld hűségtek s elhozathatják a több onnan jövő hadak alkalmatosságával; különben ne cselekedjenek. Ex castris ad Dente.

P. S. Az mi, akármiféle élésnek szerit tehetik, magoktól el ne hagyják, hanem magokkal együtt elhozzák.

106.

1691. szept. 7.

Ugyanakkor, 5. Septembris. Postscriptában íratott az úrnak Petröczi uramnak.

Kglmednek magának az dolgot világosítani akarjuk. Szándékunk az, hogy az Erdélyben lévő németnek az többivel való megegyezését praepediáljuk, megegyezhetvén Lippánál kglmetekkel, minthogy másunnan is confirmáltatik Dobrához, Illyéhez való gyülekezések. Mi ugyan azonkívül is Lippát is, mint Tömösvárt, ezen útunkban emberrel, éléssel muniáljuk. Az vezér az dolognak elválásáig az cselédek, impedimentumok conservátiójára Jeni-Palánkot, Rámot rendelte, oda már bizonyosszámú kila életet is küldött, úgy Palánkban taraczkokat, munitiókat, a Dunán hajókat s malmot, melyet, a dolgot Isten jobban adván, könnyű leszen odahagyni; már oda feles élésünket egynehány zászlóalja gyaloginkkal küldtük; odaküldjük Tömösvártól Daróczi uramat is az cselédekkel és impedimentumokkal, az kglmeddel lévő hadak cselédi is azokkal el lehetnek, míg az dolog egyfelé elválik. Mert dívánban concludáltatott: addig semmiféle hadak le nem szállnak, míg újabb harczot nem tesznek. Az tatárchám penig most mindennap elkövetteti a velitatiókat.

107.

1691. szept. 9.

Iratott az úrnak Petröczi uramnak, 9. Septembris Anno 1691. Váradra.

Emericus Thökölyi etc. Spectabilis et magnifice, fidelis nobis syncere dilecte, salutem et gratiam nostram. Micsoda szándékunk volt Tömösvárhoz való jövetelünkig, másik leveünkből kglmed megláthatja, melyet János Deáktúl küldtem. Hogy Lippához érkezett, úgy vötte észre éjszaka a némletnek Lippa alatt való létét, s arra nézve továbbmenni nem bátorkodván, azzal a hírrel tért hozzánk vissza; kirenézve mi szót kötvén az szerdárral s Omer passával, mentest indultunk Lippa felé, hogy próbát tegyünk az ellenségen; ki is, a mint most onnan érkezvén Forgács, beszéli: Lippa alá a szorosban szállott, de sem egy, sem más részről semmi lövés nem hallatik; tartóztattuk János Deákot ezen dolognak kimeneteléig, hogy általa felőle kglmedet tudósítluk. Melyre nézve Horváth István hadnagyunkat küldöttük kglmedhez, ki minden eddigvaló dolgokban forogván, tudja.

referálni, bízván szóval is némely dolgokat reá, melynek mind kglmed, mind az hadak adjanak hitelt. Minthogy penig nekünk mind az substitutus vezér, mind az tatár chám hütöt adtak, hogy minden erejekkel utánunk jőnek, s már az impedimentumokat el is küldtük Jeni-Palánkra, Rámra, melyek a dolgok kimeneteléig nékünk s hadaink számokra rendeltettek, az egész Erdélyig, Havasalföldéig való földdel, Almás, Tömösvár vidékivel, — míg az tatár chám, szerdár elérkeznék is: az velünk lévő hadakkal, az mire Isten segít, operátióhoz fogunk, s az ideig, ha tovább nem penetrálhatnánk, itt Tömösvár, Jeni-Palánk felé leszünk. Szükség azért, hogy kglmed az hadakot, az hol alkalmatosabbnak ítéli, conserválja, és túl a Maruson, melyet könnyen elkövethetnek, az ellenségen próbákat tétessen. Elérkezvén az derék török s tatár erő, mentest kglmedet tudósítjuk; akkor osztán praefigáljon kglmed bizonyos napot: mikorra, s mely helyre ügyekezik kglmed a Marus-partra? Mi is, valahol leszünk, akkorra a Marusnak inneksö partjára menünk; s kglmed azalatt szekerekre csolnakokat szereztetvén, szekerekre tétetvén, az mi oda való érkezésünkkor bátrabban általköltözhetnek, ha Lippa azalatt oda tanálna lenni; mely tudósítást kglmed clavis által, Horváth Istvántúl kövesse el. Mit kövessen kglmed azok ellen, kik el nem akarnának jőni, úgy a rabok, egyetmásink s egyébb dolgainkban is? másik levelünkben megírtuk; kglmed azért tartsa ahhoz magát. Azonban a János Deák lovainak viseltesse gondját. Irtunk a váradi passának s a gyulai béknek, hogy in casu necessitatis jóakarattal, assistentiával legyen kglmetekhez. Ha az ellenségtől valami megszorúlások lenne: in eo casu is Horváth Istvánt a tudósításra applicálják. Eidem in reliquo gratiose propensi manemus. In castris ad Sarad positis, etc.

P. S. Az mely kuruczok kglmedtűl elmaradnak, az olyanok ellen a falukra is patenseket folytasson, hogy mindenütt fogják, karózzák őket. Ha penig módját látják, hogy könnyű-szerrel a lovasok egyfelé, a gyalogosok másfelé, tudósításunk vételéig is hozzánk eljöhetnek: nem bánjuk, sőt akarjuk; in tali casu a rabokat, mi egyetmásinkat s magok impedimentumokat is nem szerencséltethetik, hanem bizonyos embereket rendelvén mellékjek, hagyják Váradon, de oly dispositióval: úgy ne járjunk vélek, mint azelőtt ott hagyottakkal jártunk. Az szerdár megparancsolta az jenei s váradi török hadaknak, hogy a mi hadainkkal conjungálván magokat, Lippánál az ellenségen próbát tegyenek. Kglmed Horváth Istvánnak adasson egy hatvan forintos lovat, etc.

108.

1691. szept. 9.

Ugyanakkor az hadaknak.

Emericus Thökölyi, Dei gratia Princeps Transylvaniae, etc. Generosi, egregii, nobiles et strenui, fideles nobis dilecti, salutem et gratiam nostram! Nándor-Fejérvártól visszajövén, micsoda szándékban voltunk, másik levelünkből megérthetik. Minthogy onnan nem is egyéb végre jöttünk el, hanem, hogy hűségtekkel megegyezzünk és egy szívvel munkához fogjunk: most is azon szándékunkat le nem töttük; hallván az ellenségnek Lippa alá való szállását, mi is rajta próbálni akarunk; várván ezentúl minden órán utánunk hatalmas török császár s tatár chám erejeket, azon szándékunkat halasztottuk. Mikor s melyre kellessék megindulniok az velünk való megegyezésre? az úrtól Petrőczi uramtól megérthetik; alkalmaztassák azért magokat mindenekben ő kglme által való parancsolatunkhoz, és senki is akkor el ne maradjon; különben az olyanokat, mint másik levelünkben is megírtuk, soha többször zászlónk alá nem fogadjuk és hívünknek nem tartjuk, hanem ellenségünknek, az minthogy hűségtek is magok között úgy tartsák, és úgy bánjanak vélek, mint nyilvánvaló ellenségekkel. Hitessék el magokkal, hogy az dolgok nem úgy vannak, mint az ellenség híresíti; Istennek hála, semmi desperatióban nincsenek; csak legyenek az mi hűségünkben igazak, állhatatosak, és a dolgot egy szívvel fogják velünk: hiszszük Istent, nemsokára gondolatjok felett való dolgokat érnek, Istentől penig áldást s tőlünk ki-ki érdeme szerént való becsületet vesznek. In castris ad Sarad positis, 9. Septembris Anno 1691.

P. S. Némely dolgokról izentünk Horváth István nevű hadnagyunk által. Azért tartsák ahhoz magokat.

109.

1691. szept. 9.

Iratott a váradi passának, 9. Septembris.

Tekintetes nagyságos váradi passa; nékem jóakaró uram!

Isten kglmedet hatalmas császár szolgálatjára sokáig jó egészségben éltesse. Akarám kglmedet levelem által látogatnom; kívánom, találja kglmedet jó egészségben. Istennek hála, Nándor-Fejérvártól Omer passával s véle levő feles török, tatár hadakkal Tömösvár felé jövén, Tömösvárát éles-

sel megrakván, s hallván hírét, hogy az ellenség Lippa alá szállott, feléje indúlván, mostan vagyunk munkában, hogyha mit ellene elkövethetünk. Azonban várván magunk után hatalmas császárunk nagy erejével felséges tatár chámot is, a mellénk rendeltetett, itt is velünk levő szerdárral nem késünk azon a földön levő hadainkkal is megegyezni, s továbbra mindeneket elkövetni, az mire az jó Isten segít bennünket. Míg azért ezen hadainkkal megegyezhetnénk, ha valami szorulások tanálna lenni, (kit Isten ne adjon), kglmedet kérem: legyen a miben kívántatik, jóakarattal, segítséggel nékiek; mely hatalmas császárunk fényes kapuja előtt is dícséretben lészen, mi is kglmednek barátságos jóakarattal megkölcsönözzük. Isten kglmedet éltesse! In castris ad Sarad.

Ezen formában iratott az gyulai béknek is.

110.

1691. szept. 9.

Item, az váradi jancsár-agának, ugyanakkor.

Tekintetes nagyságos váradi jancsár-aga, nekünk jóakarónk!

Isten kglmedet hatalmas császárunk szolgálatjára éltesse sokáig! Értvén kglmednek becsületes úr hívünkhöz tekintetes nagyságos Petrőczi István uramhoz s ő kglmével lévő hadainkhoz való jó maga alkalmaztatását, minekelőtte több jeleit vehetné azért kglmedhez való jóakaratunknak: megértheti ezen kglmedhez írott levélből is, mely szívesen munkálódunk kglmed becsületi nevelésében. Istennek hálá, Nándor-Fejérvártól Omer passával, véle levő feles hadakkal Tömösvárra jövén s szerdár Topál Huszain passával megegyezvén, minekelőtte hatalmas császárunk nagy ereje az felséges tatár chámmal utánunk érkeznék s Váradnál levő hadainkkal megegyezhetnénk is, el nem múlatunk semmit az ellenség ellen hatalmas császárunk szolgálatjában; s most közelebb az Lippa alá szállott ellenség ellen próbálni akarunk. Kérjük kegyelmedet, míg hadaink onnan eljőnének is, annyival is inkább, kit Isten ne adjon, ha valami szorúlások lenne, legyen kívántató jóakarattal, segítséggel nékiek; kglmednek barátságos jóakarattal megkölcsönözzük. In castris ad Sarad positis, 9. Septembris Anno 1691.

Édes jóakaró uram! Miért indúlhatánk oly késén Pancsovától, az hatalmas tatár chám embere meg tudta okát mondani; csak már az törökök kétökrű szekerekben az

marha romol. Omer passa nem tudván az élést hová tenni, magunk terhes szekereire kellett az élést felrakatnunk, hogy el ne maradjon; itt az velünk levő török-tatár had penig kevés, az pusztákon levő ellenség penig feles, és már végházakból is sokan gyűltek. Petrőczi-ogli kardasunktól és más végbeli passáktúl érkezett hírünk ez éjjel, hogy Veteráni Dobrához érkezvén az lippai útban, onnan két nap alatt Lippa alá szállhat. Az mely gyalogot Tömösvárra, Lippára rendelt, azok is mind eloszlottanak. Ha onnét az táborrúl egynéhány ezer ember nem jő segítségre, Lippa ellenség keziben esik.

111.

1691. szept. 10.

Iratott Lippán levő Menhet és Ali passáknak.

Akarám kglmeteknek értésére adni ide Tömösvárhoz való érkezésünket, és hogy Lippa vára szükségére élést is hoztunk, kit, ha Isten adja, Lippa várában bévinni nem késünk. Lándor-Fejérváron volt szó kglmetek felől is, legyen jó reménségben; küldöttek ide fermánt is Lándor-Fejérvárról, hogy Lippa várában innen kétszáz gyalogot küldjek. Kegyelmeteket kérjük, Gyulárúl és Váradrúl ha mi hírei vannak az mi hadaink felől, úgy az Erdélyben levő német ellenség felől is, tudósítson, és az kinél az mi levelünk nem lészen, az olyan kuruczot megfogassa kegyelmetek és arra ne bocsássa. In castris ad Tömösvár positis, 6. Septembris *(így)* Anno 1691.

112.

1691. szept. 10.

Iratott Topál Huszain passának, 10. Septembris Anno 1691.

Édes jóakaróm! Ihon, egy vekil-haraczomot visszaküldöttem kglmedhez, hogy az mely élésem ott maradott, abban kárt ne valljak; kérem kglmedet, vegye maga kezéhez és viseltesse gondját. Tudja kglmed, az én hadaim Petrőczi-ogli kardasommal hol vannak, tegnap azokhoz embereimet elküldöttem, és azoknak napot s helyt adtam, és azokkal egyátaljún-véggel meg kell egyeznem. Azért is, ha Isten adja, hogy hadaink agerlikját s cselédjét Jeni-Palánkhoz letehetem és tedarikot tehetek, megint lovas hadaimmal visszafordulok, akkor kell az az élés énnekem. Rabot is küldöttem kglmed kezéhez, ki több német rabjainknak postája; jó embereim estenek rabságra: hadd azok is szabadúljanak

kglmed embersége által; az én dolgom ottan kglmedé, azonban azon rabnak elküldése kglmednek is ottan hasznára lészen. In castris ad pontem Tömösváriensem positis.

113.

1691. szept. 16.

Iratott az szerdárnak Halil passának, 16. Septembris Anno 1691. Lándor-Fejérvárról.

Mikor ezen levelünkkel kapitányunkat akartuk küldeni, érkezett Ngod fermánja. Noha magam is az hideglelés miatt rosszúl vagyok, és élésünk is nincsen annyi is, hogy még csak kapunkon levő embereinknek is útra való kenyeret nem adhatok: de ha Isten adja, kocsira tétetem magamat, mégis elmegyek császárom szolgálatjában; csak azon kérem Ngodat, hogy az mely hadaim és cselédim itt Jeni-Palánkon maradnak, azoknak szükségére az mely malmot Ngod ígért, küldje el, mert annélkül nem lehetnek, és élést is küldjön, bárcsak négy vagy ötszáz kilát: mert ha mi innen elmegyünk, az malmokban is embereim nem járhatnak, az tolvajok miatt; már is két vagy három helyről is kapták el embereimet. Az mely kapitányomat odaküldöttem, szóval mondandó szavaimat, ha kérdezi Ngod, meg tudja mondani. Ex Jeni-Palánk, etc.

114.

1691. szept. 16.

Iratott az új jancsár-agának ugyanakkor.

Édes jóakaróm! Nagy örömemre vagyon, Isten hatalmas császár kegyelmességéből az főjancsár-aga méltóságát kegyelmednek rendelte; Isten kglmedet éltesse s áldja meg ebben az tisztben! Kglmedhez küldöttem egy kapitányomat, kérem, legyen véle szemben és légyen az szerdár előtt dolgomban mellettem; már, Istennek hála, megesmérkedtünk egymással; ha élek, én is kglmedről feledékeny nem leszek. Az kultihájának is, mind az egész jancsár-tiszteknek szolgálatomat.

115.

1691. szept. 16.

Iratott ugyanakkor az arnót passának, Csafer passának és Mamhut P. oglinak külön-külön.

Édes jóakaróm! Biztomban kglmedhez kellett folyamodnom, mivel megismértem, hogy kglmed jóakaróm. Kül-

döttem embereimet az szerdárhoz Halil passához valamely dolgokkal, meghagytam: kglmedet megkeressék; kérem kglmedet, légyen segítséggel jó szavával; ha Isten életemet megtartja, nem leszek háládatlan s feledékeny. Ex Jeni-Palánk, etc.

116.

Az bas-teskerecsinek.

Az szerdárhoz ő Ngához emberimet küldöttem. Kglmed mindeneket megértvén, kérem, legyen jó segítséggel mellettek; ha Isten adja, nem lészen hejában. Az puskákat megszerzem, s megküldöm kglmednek első alkalmatossággal, etc. Ex Jeni-Palánk, 16. Septembris Anno 1691.

117

1691. szept. 20.

Iratott az pancsovai kadiának, 20. Septembris Anno 1691.

Az Lándor-Fejérvárnál levő hatalmas szerdár, vezér Halil passa levelét vévén, hogy mi is innen felkeljünk és hatalmas, győzhetetlen császárunk Pancsovánál általjövő és Tömösvár felé rendeltetett hadaival megegyezzünk. Azért küldöttük kglmedhez ezen levelünkkel embereinket: tudakozzuk kglmedtűl, ha az török és tatár hadak mind általjöttenek-é? Tömösvár felé valamely része már bennek elmentenek-é? és Pancsovától mikor s mely felé indúltak? kglmed bennünket tudósítson ezen levelünket megadó embereink által. Azonban szerdár Halil passa mellett levő kapitihánknak is írtunk egy levelet: azt is küldje kglmed által Fejérvárhoz és kerestesse fel kapitihánkot, az szerdár mellett feltanálják. Ezután is penig ha mi hírei kglmednek lesznek, ide Jeni-Palánkra tudósítson; ha innen magunk felkelünk is, úgy tudja, hogy itten feles hadaink s kapitányink fognak maradni.

118.

1691. szept. 25.

Iratott az úrnak Petröczi uramnak Váradra, 25. Septembris Anno 1691.

Emericus Thökölyi, etc. Spectabilis et magnifice, fidelis nobis syncere dilecte, salutem et gratiam nostram. Heizler urammal való tractátusunk végbenmenvén, ma az lugasi

úton Erdélyben béküldöttük, és noha általa is kglmednek külön levelet küldöttünk, az melyben az kglmed dolgait illető punctumot in veris paribus inclusive elküldöttük; mindazonáltal pro meliori esse ezen levelünkben is duplicative elküldöttük. Álljon azért kglmed szabadságában: ha ő kglmével akarja-é felküldeni expressus emberét s az mi embereinkkel és az asszonyt ő kglmét feleségemmel együtt akarja-é lehozatni? avagy, hogy kegyelmed megvárja udvartúl az passust s az mellett küldi fel embereit? Azonban Szántai szabadúlása is azon tractátusban includáltatván, arra igérte magát, hogy egy magyar hadnagyért elbocsáttatja. Requiráltatván azért kglmed ő kglmétűl azon materiában: egy magyar rab-hadnagyot bocsáttasson el érette. Azon levelünket penig kglmed Heizler uramtól várja. Eidem in reliquo gratiose propensi manemus. Datum in castris nostris prope Tömösvár, ad pontem Tömös positis.

P. S. Elhiszszük, kglmed értette az elől, az szerdár mellé jött szultánnak az Veteráni generál hadainak egy részén lött szerencséjét; Lippa alá csapván az szultán hadának egy része: az zsákmányosiban, lovak s marhák őrzőiben másfélszázig való németen feladott, ezerhétszázig való lovat, marhát hajtottak. Az kik közűlök visszaszaladtak, hírt adván az táborra: egy colonellussal egynehány companiák jöttenek az tatárok után ki; az tatárok hátra lest hagyván, s az német előtt magokat szaladni tettetvén, midőn az lest az német meglátta, confundálódván, emezek is megfordulván s közben vévén, ötszázig való rabot hoztanak el, s még annyit vágtanak le. Levágták az colonellust is, kinek az köntösét s regiment-pálczáját az szerdár nékünk küldötte; derék két tisztviselő vagyon az rabok között, azokat magunkévá akarjuk tenni. Egy része az tatárságnak fordult Csanád felé, mivel mintegy ötszázig való német holmi szekerekkel Lippáról odament. Hiszszük Istent, ezután jobb híreket is fog kglmetek hallani.

119.

1691. szept. 26.

Iratott ugyan az úrnak, Petröczi uramnak, 26. Septembris Anno 1691.

Kglmed levelét vöttük, tudósítását kegyelmesen agnoscáljuk. Nagy örömmel értettük az kglmed mellett levő hadaknak hűségünkre való magok declarátióját, melynek — hiszszük Istent — nemsokára gyümölcsét el is veszik; kiknek mi

is közönségesen íratván, kglmed őket egyben gyűjtetvén, olvastassa el előttök. Azonban kglmed maga is oly készen légyen s őköt is oly készen s csoportoson tartsa, hogy mihelt kívántatik, minden késedelem nélkül indúlhassanak. Miben legyenek az dolgok, az inclusából kglmed megérti; magát azért kglmed ahhoz képest alkalmaztassa, és mennélhamarébb adjon hírt Vásárhely s Túr tájékának s az Tiszán túl s innen való földnek, hogy az kinek megmaradás kell, idején tanáljanak meg bennünket. Minthogy már Isten kegyelmességéből itt Tömösvárnál vagyunk és a tatár chámmal megegyeztünk: ne okozhassanak bennünket, hogy nem tudták; s ha elmúlatják, magok legyenek magok veszedelmének okai. Eidem sic facturo gratiose propensi manemus. In castris prope Tömösvár positis, etc.

120.

1691. szept. 26.

Iratott az Váradnál levő hadaknak, 26. Sept. Anno 1691.

Emericus Thökölyi, etc. Spectabilis, magnifice, generosi egregii, nobiles et strenui, fideles nobis dilecti, salutem et gratiam nostram! Az úr Petrőczi István uram ő kglme levelébűl nagy örömmel értettük kegyelmeteknek s hűségteknek igaz magyarságokhoz képest hűségünkre való magok szíves declarátióját és az igyhez való állhatatosságokat. Melynek Isten jóvoltából nemsokára kévánt gyümölcsét, hiszszük Istent, el is érik. Már Isten jóvoltából az Tömösvárnál levő, egynehány ezerekből álló török s tatár hadakkal megegyeztünk, két-három nap alatt nagyobb táborral is megerősödünk, és semmit nem késünk, az jó Isten segítsége által operátióhoz fogunk és mindeneket elkövetünk az két haza javára. Legyenek azért tovább is hűségünkben állhatatosok, és oly készen s csoportosan, hogy mihelt tudósításunkat veszik, mindjárást indúlhassanak, alkalmaztatván mindenekben magokat az úr Petrőczi uram által leendő paranesolatunkhoz. Quibus sic facturis gratiose propensi manemus. In castris nostris prope Tömösvár positis, etc.

121.

Petrőczi uram leveléhez való.

Az gyulaiak mind itt, mind Lándor-Fejérváratt panaszt töttenek kglmetek ellen, hogy az Gyula körűl lévő falukat semmivé tették, pusztították; kiknek is az mostani üdőhöz képest

lött illendő válaszok. Mikor azért kglmed az hadakkal onnét meg fog indúlni: úgy alkalmaztassa a dolgot, hogy az szegénységnek marhájának legalább felét az szegénységnél hagyják, ha felét elhozzák is arra az szükségre, az miről az inclusában írtunk. Minthogy itt az abrak szűk, vagy két-három (?) szekér abrakot hozasson az mi lovaink számára.

122.

Az úr levelében való P. S.

Kglmedtől azt is nem akartuk eltitkolni, hogy Sándor Gáspár uramnak az francziai királylyal való szembenlétele, Constantinápoly felé való jövése felől való levelét is vöttük; írja ő kglme, hogy az francziai király nagy kegyelmesen látta és kívánságunk felett való válaszokkal bocsátotta. Új fővezérnek kajmekám Ali passa tétetett, az réz-effendi helyében hagyattatott, jancsár-agának penig az kul tihája tétetett. Az új fővezér maga is megindúlt és Tatár-Posarcsíkig el is érkezett. Akartuk kglmednek azt is értésére adni, hogy az új fővezér köszöntése alkalmatosságával, császárhoz, vezérhez, francziai oratorhoz való követségekben fogjuk küldeni Kálnoki Farkas, Bay Mihály, Horváth Ferencz uramékot, mely alkalmatossággal praesentálják Magyarország részéről kapitihájának Szalontai István uramat. Erdély részéről penig az erdélyi kapithia confirmáltatik.

123.

1691. szept. 24.

Iratott Halil passának az lándor-fejérvári szerdárnak, 24. Septembris.

Édes ngos uram! Ngod méltóságának igen örülök, hogy hatalmas császár az szerdárságot olyan hatalommal adta Ngodnak; adja Isten, az egész török nemzetnek szerencséjére legyen! Azonban Ngodnak hírré akartam adni: ide Jeni-Palánkhoz érkeztem hadaimmal együtt; de ezen a jöldön sok pandúr vagyon, két helyben is embereimben kárt töttenek. Az mely (rácz) ellenség felől Ngodnak hírt töttem, most is az karassói víz mellett vagyon, német is van köztök; hadaimat utánok küldöttem, mit ád Isten, meglássuk. Malom s élés nélkűl, nagy szükségben vagyunk; igaz dolog, malom ezen a földön tanáltatik: de ki puszta s ki penig olyan helyen vagyon, hogy az pandúr már is elvitt embereinkben az malombúl; mindenütt zászlós hadakkal nem őriz-

tethetjük az malmokat; ha Ngod Dunára malmot nem ad, az ittvaló malombúl hasznunk nincsen. Ngodat kérem, ne felejtsen minket! Ngodat rendelte most Isten apánknak, anyánknak: legyen szeme rajtunk, hogy az mi nemzetünkben is legyen örökké híre, hogy Halil passa szerdárságában volt az kuruczoknak könnyebben dolgok. Kérem Ngodat, küldjön egy fermánt is kezünkben: az ki nékünk itten hódolni nem akar, az olyanokra szabad legyen rámenni s elrablani, mert a nélkül az föld népe nem hódol.

124.

1691. oct. 2.

Iratott az váradi passának, 2. Octobris.

Köszöntés után. Kglmed levelét vöttem, mi van benne, megértettem; kglmednek dolgát, miben legyen? az hatalmas fővezérnek Ali passának is hírré töttem. Lándor-Fejérvártól az váradiaknak fizetésére való kéncset elhoztuk, magam tihájával, vitézivel előre Gyulára elküldöttem, magam is eddig, az Marusig jöttem, az szerdár és a tatár chám is utánam érkezik, ha Isten adja, a tatár chámmal együtt dologhoz fogunk; kglmetek azért jó reménségben lehet, Isten ellenségünket megszégyeníti.

125.

1691. oct. 2.

Az gyulai béknek, 2. Octobris.

Tekintetes ngos gyulai bék, nékünk jóakarónk!

Isten kglmedet hatalmas császárunk szolgálatjára sokáig éltesse! Isten jóvoltából ide Fenlakhoz érkeztünk hatalmas császárunk Tömösvárnál lévő hadainak szerdárjának tihájával és a véle levő hadakkal, várván magunk után magát is az szerdárt és a felséges tatár chámot, ki is tegnap az Tömösvárnál lévő Tömös hídjához érkezett; kikkel és Gyula táján levő hadainkkal megegyezhetvén, nem késünk Isten segítsége által az ellenség ellen való dologhoz fogni, és mindeneket, az mint Isten segít, elkövetni. Némely dolgokat írásban le nem tehetvén, bíztuk szóval hadaink közé küldetett becsületes főrenden levő hívünkre, kapitányunkra, nemzetes vitézlő Madács Péter uramra; kglmed ő kglmétűl meg fogja érteni. Elküldtük ő kglmétűl hatalmas császárunk váradi, gyulai, jenei végházak szükségekre rendelt kéncsét is; kiből is megismérheti kglmed: mi azoknak a végházak-

nak micsoda kapitihái legyünk az fényes portán, kitől ezután is meg nem szűnünk, nevezetesen kglmed részéről, csak kglmed is hozzánk s hadainkhoz magát panasz nélkül alkalmaztassa.

126.

1691. oct. 2.

Iratott az váradi jancsár-agának, 2. Octobris.

Tekintetes nagyságos váradi jancsár-aga, nekünk jóakarónk! Isten kglmedet hatalmas császárunk szolgálatjára éltesse! Kglmednek két rendbeli levelét kedvesen vöttük, fogadja Isten; semmit jónál egyebet kglmedre nem mondhatunk, hadaink sem mondhatnak; kglmednek sem lehet, úgy tudjuk, mi ránk semmi panasza: mert minden alkalmatosságokkal mind hatalmas császárunk, mind méltóságos főjancsár-aga kapuján kglmednek jó kapitihái vagyunk, melyet megismerhet közelebb az minap kglmednek küldött főjancsár-aga leveléből. Kérjük kglmedet, tovább is nékünk s hadainknak legyen jóakarónk, az miben kívántatik, dolgokat segítse, melyért mi bennünk is egyebet barátságos jóakaratnál nem tapasztal. Akartuk kglmednek értésére adni, hogy Isten jóvoltából ide Fenlakhoz feles török-tatár hadakkal érkeztünk, várjuk magunk után hatalmas császárunk Tömösvárnál levő szerdárját s hadait, úgy a felséges tatár chámot is, ki is tegnap Tömösvárhoz, a Tömös hídjához érkezett. Nem késünk Gyulánál levő hadainkkal megegyezni és mindeneket az ellenség ellen elkövetni, az mire az jó Isten segít.

127.

1691. oct. 10.

Iratott Halil passának, 10. Octobris.

Akarám Ngodnak értésére adni, hogy Sajin aga ő kglme mellé a magam tiháját rendelvén, hálá Istennek, Gyulára az császár kéncsével együtt elkésértettem; hálá Istennek, békével vissza is jött és Petrőczi-ogli kardasommal levő hadaim is velem megegyeztek, és Isten segítségéből az hatalmas tatár chámmal és vezér Huszain passával együtt felkelvén, én is császárom hasznos szolgálatjában tanáltatni kívánok, hadaimmal együtt. Minthogy penig hadaim megszaporodtanak, és ide, hatalmas császár szolgálatjában lévén, azalatt Jeni-Palánknál az ellenség miá nagy károkat val-

lottunk: Ngodat kérem, felőlünk el ne feledkezzék, és a jeni-palánki kadiságban levő ellenségre küldjön hadakat, kik az én jenipalánki kapitányommal egyetértvén, míg mi ide leszünk, annak az ellenségnek ártani ügyekezzenek.

128.

Az új fővezérnek.

Hatalmas fővezér! Ez világnál inkább örültünk rajta mindnyájan, hogy Isten Ngodat az török birodalomnak fővezérjévé tötte, és abban az méltóságos hivatalban állította; adjon Isten Ngodnak abban az méltóságos hivatalban s tisztben, hatalmas császárunk szolgálatjában mindnyájunk örömére jószerencsét és ellenségi ellen való győzedelmet! Minthogy penig én is az hatalmas császár csirákja és Ngod árvája vagyok, kit Sain aga ő kglme is Ngodnak meg tud mondani, Ngodat kérem: mint az előbbi vezérek, Ngod is engem szolgáját el ne felejtsen, sőt kegyelmességgel hozzám s hadaimhoz legyen, hogy én is Ngod fővezérségében minden jót láthassak; kiért Isten is megáldja Nagyságodat, etc.

129.

Réz-effendinek.

Igen örültem, midőn hallottam, hogy Isten kglmedet az mostani hatalmas új fővezér ő Nga mellett a török nemzetnek réz-effendijévé tötte; adjon Isten kglmednek az új hivatalban jó szerencsét! Minthogy penig az több fővezérekkel is ismeretségben voltam, az török császár szolgája lévén én is, ez világnál inkább akarnám, ha az mostani hatalmas fővezérünknek is esmeretségiben juthatnék és ő Ngának köntösét csókolhatnám; kglmedet azért kérem, az vezér ő Nga kapuján legyen kapithiám, dolgaimat segítse, légyen mindenekben jóakarattal, kiért Isten is megáldja kegyelmedet, én is, Isten éltetvén, meg ügyekezem szolgálni.

130.

Mahmut bék-oglinak.

Akarám kglmedet ezen levelem által látogatnom, mint jóakarómat, s kérdezem is: mint vagyon, hogy vagyon? Isten kglmednek az hatalmas császár szolgálatjában mindenkoron adjon jó szerencsét! Minthogy penig kglmeddel az fővezérnél ő Ngánál létemben megismerkedtem, szót kötöttem, s nékem is jóakarómmá lött, kit ha Isten éltet, el sem felejtek, ha-

nem inkább, Isten boldogítván, megszolgálni ügyekezem. Kglmedet kérem, ezután se felejtsen el, hanem az kapukon az miben kapithiám megkeresi kglmedet, legyen segítséggel és jóakarattal. Miben legyen penig mostan dolgunk és császár szolgálatjában merre vagyunk útasok s mi híreink legyenek? mindazokat kapithiámnak megírtam, s megparancsoltam, hogy kglmednek megbeszélje; kérem azért kglmedet, szavainak adjon hitelt és az mely dologrúl kglmedet megtanálja, adjon jó választ; kit, Isten éltetvén, én is megszolgálni el nem múlatok.

131.

Bas-teskeredcsinek.

Kglmedet mint jóakarómat kérdezem: mint vagyon, hogy vagyon? Istentől kglmednek mindenkor jó egészséget, s jó szerencsét kívánok. Ha penig kglmed az idevaló híreket s állapotokat és hatalmas császárunk szolgálatjában való útunkat tudni akarja, megírtam kapithiámnak: mindazokat kglmednek megbeszélje; kérem is kglmedet: az velem kötött jóakaratot, barátságot ezután is tartsa fenn és a miben kapithiám megkeresi, legyen jóakarattal; ha Isten éltet, én is meg ügyekezem szolgálni kglmed jóakaratját. Azonban az mely pár puskát kglmednek ígértem volt ottlétemkor, most vervén fel vitézim valamely német ellenséget, abbúl az nyereségbűl kglmednek egy pár puskát küldöttem.

132.

Csafer passának, etc.

Kglmedet mint régi jóakarómat akartam látogatni ezen levelemmel; kívánom Istentűl, levelem tanálja kglmedet jóegészségben. Azonban kérem kglmedet, az régen kötött barátságot, jóakaratot ezután is fentartván, engem jóakaróját szívébűl ki ne vessen, hanem az miben kapithiám megkeresi kglmedet, legyen jóakarattal. Miben legyen penig dolgunk és mi híreink legyenek, megírtam kapithiámnak, s meg is parancsoltam neki, hogy kglmednek mindazokat megbeszélje. Kglmedet kérem, levele által tudósítson és rólam el ne feledkezzék.

133.

1691. oct. 24.

Az jenei passának, 24. Octobris, az Körös mellett.

Két álgyúlövést hallván Jenőből, annak tudakozására küldöttem kglmedhez ezen levelem megadó embereimet;

kérem azért, a mi híre van, tudósítson. Az jenei agáktúl küldött kglmed levelét vöttem; egyebet nem írhatok: hogy innen Várad felé segítség menne, sem töröktűl, sem tatártól haszon nincsen. Várad alá az mely katonáimat csataképpen küldöttem vala, megérkeztek, azok olyan hírt hoztak, hogy az várost is az ellenség megvötte, felégette és népét az várban szorította. Isten légyen segítséggel szegényeknek!

134.

1691. oct. 26.

Az váradi passának, jancsár-agának és több várbeli békeknek, agáknak.

Akaránk kglmeteknek értésire adni, hogy noha még az hatalmas császárnak és fővezér urunknak híre benne nem volt, hogy kglmeteknek micsoda állapotban legyen dolga: de én írtam volt meg az fényes portára, hogy az ellenség tábora az midőn Szegedtűl Szólnok felé vötte útját és ott a Tiszán Szólnokhoz közel hídat csináltatott, nyilván Váradnak veszedelmére ügyekezik; az minthogy hatalmas császár részéről mind az tatár chámnak erős fermánja jött, hogy megsegítse Váradot, és a passáknak is erős fermánjok jött, hogy kglmetek várában bémenjenek; mely dolog eddig is miért haladott? kglmetek ezután megértheti. De azonban nékem is megírták az portáról, hogy kglmeteknek adjam értésére: hatalmas császár várát az ellenségnek fel ne adja, ha arra menne is az dolog, hogy az városból az várban beszorítanák az népet, haszontalan népet és cselédet az várban ne szorítson, az éléshez képest hagyjon az várban embert az jancsár-aga, az Ilize felől éjszakának idején az török nemzet közűl az kinek odabé élése nem leszen, kijöhet és Gyula s Jenő várában eljöhet; mert ilyen időben, csak az mennyi embernek enni adhat az ember várban és a mennyi szükséges az vár oltalmazására, annyit kell benne tartani, az a tiszteknek okossága. Egyébiránt úgy tudja kegyelmetek: mind minékünk, mind az szerdár apánknak az a parancsolatunk a fényes portától, hogy az váradiakban valaki a passa és jancsár-aga híre nélkűl kiszökik, megölessük, és hogyha olyan dolog esnék, hogy az ellenségnek az császár várát hütre feladná: egynek is, az passa és jancsár-agától fogvást az legkisebbikig, kegyelem fejének ne adattassék. Azért, ha Isten úgy rendelte: jobb császártokért, hitetekért s jó hiretekért dícséretesen, ellenség fegyvere által meghalni, mint hóhér fegyvere által megölettetni. Kglmetek engem jóakaróját maga

állapotjáról tudósítson. Isten legyen segítsége kglmeteknek! Az Körös mellett, 26. Octobris, etc.

135.

1691. nov. 8.

Iratott Batir agának, 8. Novembris Anno 1691.

Elhittem, kglmednek és az hatalmas tatár chámnak nincsen hírivel, az micsoda hatalmasságokat követnek el itten az tatárok. Mostan legközelebb fa dolgából szűkösök lévén, szekerekkel küldtünk volna ki fáért, kikre reámenvén az tatárok, embereinket megfosztogatták, az marhákat elhajtották. Azonban két vagy három tatár az sánczba béjövén és az palánknak is kapujában jövén, vitézinkhez fegyvert fogtanak és nyíllal is az kapu közt belőttek az egész nép szemeláttára, így hatalmaskodtak; melyet nem szenyvedhetvén az mi vitézink is, azon tatárt megfogták és kéznél vagyon. Kglmedet azért kérjük, jelentse meg az hatalmas tatár chámnak, és ha már künn hatalmaskodnak, legalább itt az palánkban ne engedjék meg nekik az ilyen rossz dolgokat elkövetni. Avagy két vagy három szejbánt küldjön kegyelmed, kikkel az mi embereink is erősebbek lehessenek, az megfogatott tatárért penig kglmed küldje maga embereit, hogy adhassuk kézbe és büntesse is meg kglmed érdeme szerint. Azonban szintén most érkeztek meg Szendrőtűl az hajókkal, kit kglmed által értésére kívántam adni az hatalmas tatár chámnak. Jeni-Palánk, etc.

136.

1691. nov. 14.

Iratott Halil passának, 14. Novembris Anno 1691.

Kglmeddel való végezésünk szerént küldöttük ezen levelünket megadó kapitányunkat, eszki kapithiánkat az hatalmas török császár fényes portájára. Kegyelmedet kérjük, az mint megígérte: mellettünk az hatalmas fővezérnek írni, ezen emberünk kezében adni ne neheztelje, hogy az fővezérnek kglmed jóakaratja által való jó válaszát kglmednek köszönhessük meg.

137.

Az főjancsár-agának, etc.

Kglmeddel való végezésünk szerént, levelünket megadó becsületes főember-szolgánkat, az hatalmas császár fényes

373410A

kapuján ezelőtt lakó eszki kapithiánkat expediáltuk. Kglmedet kérjük, minthogy kglmed köntösét megfogtuk, az mint az beszéd köztünk volt, dolgainkat az fényes portán előmozdítani és jó válaszát az fővezérnek megszerzeni ne neheztelje. Mely iránt való kglmed jóakaratját és az fényes portának dolgainkra való jó válaszát teljes életünkben meghálálni s szolgálni el nem múlatjuk, etc.

138.

1691. nov. 16.

Iratott Ali passának, a Duna kapitányának, 16. Novembris.

Édes jóakaró uram! Értettem, hogy kglmed Hersovánál volna. Minekelőtte kislakra ment, igen akartam volna kglmeddel szemben lenni. Kérdezem kglmedet, mint vagyon? Kglmed régi jóakarójáról el ne feledkezzék és leveleink által egymást tudósítsuk. Azonban hatalmas császárunk kapujára menvén levelünk megadó emberünk Horváth Ferencz uram, kit kegyelmed is jól ismer, ő kglme által szóval izentünk kglmednek; azokra az dolgokra kglmed válaszát elvárjuk és Istentől jó egészséget kívánunk. Jeni-Palánk.

139.

1691. nov. 16.

Az tömösvári passának, 16. Novembris.

Szívem szerént bánom, hogy nem tudtam ottlétemkor kglmed Tömösváron való maradását, minthogy együtt hatalmas császárunk szolgálatjában sok sót és kenyeret ettünk. Akarám azért kegyelmedet ezen levelem által látogatnom, kérdezvén: mint vagyon, hogy vagyon kglmed? Isten kglmedet ezen hivataljában áldja meg, hogy legyen az kglmed ott való lakása az egész török nemzet hasznára, szerencséjére s tömösvári végháznak megoltalmazására s gondviselésére. Kérdezem azt is kegyelmedtűl, mint régi kedves jóakaró uramtól: onnan az végházak felől mi hírei vannak és Váradnak dolga miben maradott? Az mit érthet kglmed, kérem, tudósítson. Írhatom kglmednek, hogy Istennek hála, hadaim az kik elmaradtanak volt is, szépen begyűlekeztek, mind régiek s mind az kiket Petrőczi István uram gyűjtött Váradnál; kihez képest csakhamar az ellenségen egy felé próbát is tettünk Isten jó voltából. Vártam én is valamely embereimet Lippa s Erdély felől, kiktől feleségem felől

várnék igaz hírt; kik is ha arra jöttenek volna és kglmednek eljövetelekben valami híre volna: mindezekről, kérem, tudósítson, és ha ezután jőnének is s kglmednek valami jóakaratjával élni kívánnának, legyen jóakarattal nekik. Ha mikor kglmednek erre lészen dolga: itt mi mintegy révhelyben is lévén erre az országra, ha kglmed bennünket megtanál, meg nem fogyatkozik, szolgálatunkat kegyelmedtűl nem szánjuk. Azonban ezen levelemet megadó szolgámnak vötték el Tömösváratt egy lovát, kinek is dolga, az mint értettem, kglmed előtt forgott; mely ló hogy igaz marhája volt s pénzen vötte, előttünk megbizonyította; kérjük kglmedet, az egymás közt levő barátságra nézve adassa meg neki, ne maradjon kárban; hasonló dologban ez iránt való kglmed jóakaratját megszolgáljuk. Jeni-Palánk.

140.

1692. nov. 16.

Iratott Battir agának, Jeni-Palánkról, 16. Novembris Anno 1692. (sic!)

Kglmed czédoláját az hatalmas tatár chám parancsolativál vettük; kglmedet kérjük, mi nevünkkel a tatár chám köntösit megcsókolván, jelentse meg, hogy, ha Isten adja, az hajókon levő ő Nga agollikja az mi embereinkkel le fog menni az Dunán, itt csak addig várakoztatjuk, míg az bogdán békre szóló levelet és az mellett egy úti-levelet, kire kglmedet ezelőtt is kértem, kezemhez küldi kglmed, mely két levél nélkűl ez Jablanoczkihoz rendelt két emberemet el nem küldhetem. Kglmedet azért még is kérem, azt az két levelet küldje kezemhez ezen emberem által, hogy azon emberek mellett azon hajókon embereimet Orosz-Csíkig leküldvén, azután Orosz-Csíkról ők is magok lovokon Galaczra és Jáczra mehessenek. Talám, ha Isten adja, Lengyelországból olyan hírekkel érkeznek, kivel az hatalmas tatár chám és az fővezér előtt kedvet tanálok, jó embereim lévén mind Jablanoczki, Jeninoszki, Ubimiriszki. Az mely szajbánok lovairól kglmed ír, azokban hetet kikerestettem, s kezihez adattam az tatároknak, az mint az jal-aga ő kglme is látta; eleget igyekeztem az lovak keresésiben, de többet nem tanáltathattam.

141.

1691. dec. 2.

Iratott Pasariczáról, 2. Decembris Anno 1691. Jenőben lakó vezér Memhet passának.

Kglmednek Jenőből egy agája jött hozzánk az falukon való adó végett, és noha nekünk írt kglmed levelit nem mutathatta; de mi kglmed tekintetiért, az mi lehetséges, magunkot kglmed szolgálatjától nem szánjuk, az régi jóakaratjáért többet is akarunk. Minthogy Lándor-Fejérvárra útja volt, odakísértettük, az hol is az mint dolgát végezi és mi is mi válaszszal bocsátottuk? kglmednek meg tudja mondani. Kglmedet kérjük, Várad felől, Várad alatt és Erdélyben levő ellenség felől s annak dolgai felől bennünket tudósítson; mi is, megérkezvén embereink, kglmedet az idevaló hírekről tudósítjuk.

142.

1691. dec. 2.

Iratott Topal Haszain passának Pasaroviczáról, 2. Decembris Anno 1691.

Kglmedet mint jóakaró apám uramot akarám ez levelem által látogatni, s kérdezem is: mint vagyon, s hogy vatyon? Azonban ezen levelem megadó tolmácsomot küldöttgem kglmedhez némely dolgokkal, és hogy az Karasó felé járt hadaink (mely városból való népek két ízben is az Palánk alá jövén, károkot tettenek), micsoda dologgal és miképpen jártak? meg tudja mondani kglmednek. Azonban valamely dologban izentem kglmednek, kérem, azon szómmal mondandó szavainak hitelt adván, bocsássa jó válaszszal, melyért én is kglmed jóakaratjáról, Isten éltetvén, el nem feledkezem.

143.

1691. dec. 6.

Iratott Topal Huszain passa tihájának, 2. Decembris Anno 1691.

Kglmed levelit vettem, mi van benne, megértettem. Kglmetek Haszan nevű agájával magam kapitányát küldvén az kadit eleiben, ott miként igazodott el az dolog, maga meg tudja kglmednek mondani. Azonban egy tolmácsot némely dolgokkal Haszan agával együtt küldöttem az passához ő kglmihez, kglmedet is kérem: azon dologban legyen

jóakarattal és az passa apámtól szerezzen jó választ; én is kglmed jóakaratjáról, Isten éltetvén, nem feledkezem el, mivel én kglmedet egy jóakarómnak tartom.

144.

1691. dec. 6.

Iratott ugyan Topal Huszain passa tihájának, 6. Decembris Anno 1691.

Édes jóakaró uram! Akarám kglmednek értésére adni, hogy ide az végházakból: Váradról, Jenőről, Tömösvárrúl valamely agák érkezvén és itt is semmit múlatni nem akarván, mennek az hatalmas császár kapujára. Hála Istennek, Várad alól az ellenség szégyennel elmenvén és túl az Berettyón kislakra szállván, az váradiak Várad várát az benne valókkal hatalmas császárnak megtartották. Mondottuk az agáknak, miért nem mentek elsőben Lándor-Fejérvárra? de arra azt felelték: kerülő útjok volna, igen sietö penig az útjok, mivelhogy az ellenség az füvet sem fogja várni, mihent tavaszra fordúl az idő, megint megszállja Váradot.

145.

1691. dec. 7.

Iratott Fundluk passának Pasaroviczáról, 7. Decembris Anno 1691.

Kglmed levelit vettük, mi van benne, megértettük. Mi újabban is az Dunántúl azon az országon levő falukra parancsolatunkot küldettük, hogy valahonnan az élést be nem vették, haladék nélkül beszolgáltassák, mert különben kiküldünk reájok és mint ellenséggel, azt követjük el vélek. Megtapasztalja kglmetek, mind az hatalmas császárnak micsoda szolgálatjára leszünk, és az végházaknak is micsoda hasznára vagyunk itt, Duna két felin lévén quártélyunk. Az mely két temesvári emberek mellett írt kglmed, megparancsoltuk az jeni-palánki kapitányunknak, hogy behivatván az falubeli szegénység közül egynehányat, juttassa szembe az törökökkel s igazítsa el dolgokot. Azonban ideérkezvén az váradi agákkal kglmed emberei is, magam emberemet vélek együtt küldöttem az hatalmas vezérhez, megírván kglmed dolgait is, megtapasztalván kegyelmed irásiból, hogy az régi jóakaratot s barátságot igyekezi megújítani. Kérem kglmedet, az ottan levő hírekről, de kivált feleségem jövetele és

Lippa felől mi hírei vadnak s vagy ezután lesznek, tudósítson bennünket. Azonban kglmed kívánsága szerént ím küldöttem kglmednek egy béllést, viselje kglmed jó egészséggel! Több kívánságira is kglmednek gondunk lészen, kglmedről el nem feledkezünk.

146.

1691. dec. 7.

Iratott Kurk béknek Pasaroviczáról, 7. Decembris Anno 1691.

Kglmed levelit vettük, de az lippai kadiáért micsoda nímetet kíván? nem érthettük. Az temesvári Zain és kegyelmed emberinek dolga iránt parancsoltunk az jeni-palánki kapitányunknak, hogy az szegénységet béhivatván, juttassa szembe vélek és szép szerint az mit adhatnak, alkudtassa meg; az szegénységet felettébb ne terheljék, mert az Duna két felin levő darab föld az mi hadaink quártélya lévén, az mije az szegénységnek van, ezeknek is abbúl kell élniek. Hogy peniglen most az adajokot úgy meg nem adhatják az faluk mint eddig: azzal az szpáhiától el nem vétetik, hanem ezután is övék leszen, csak el ne pusztúljanak.

147.

1691. dec. 7.

Iratott Muszli alaj-béknek Pasaroviczáról, 7. Decembris Anno 1691.

Kglmed levelit vettük, mi van benne, megértettük. Az mely törököknek dolgai felől írt kglmed, megparancsoltuk az jeni-palánki kapitányunknak, hogy dolgokot eligazítsa, az szegénységben béhivatván, vélek egyeztesse meg, az mit jóakaratjokból adhatnak. De minthogy az mi hadainknak rendeltetett élődésekre az az darab Dunántúl való föld is, ezeknek is a szegénység jovaiból kell élniek: azzal az szpáhiától el nem vétetik, hanem ezután is övé leszen, nem kell teljességgel elpusztítani az szegénységet.

148.

1691. dec. 2.

Iratott vezér Omer vidini passának, 2. Decembris.

Köszönet után. Értettem, kglmed ezen a télen muhafezetnek Vidinben rendeltetett; azért azelőtt is egymás közt

barátságunk levén, kérdezem kglmedet: mint van s hogy van? Legyen azonban kglmednek abban is híre, hogy én is kislakra ide Posorolczára szállottam és Jeni-Palánk oltalmára s annak az országnak vígyázására tizennyolcz zászló gyalogimat, és tíz zászlóval lovasimat rendeltem. Hála Istennek, Tömösvárrúl jönnek-mennek és szabadon járhatnak most embereink; ezen az országon most az tolvajoknak s panduroknak, miólta ideszállottunk, híre is nincsen. Azért ezután posták által kglmed is bennünket leveleivel megkeressen, kglmed az odavaló hírekről s onnan alól is az mi hírei lesznek, minket tudósítson, mi is kglmedet tudósítjuk. Ha penig az Várad felől való híreket kérdezi kglmed: olyan hírünk van, hogy Váradtúl, hála Istennek, Princzlin herczeg szégyennel elment, az ottvaló jancsár-aga igen jól viselvén magát, császárunknak az várat megtartotta; hanem Olasziban maradt öt vagy hatezerig való gyalog ellenség, az többi általment az Berettyón.

P. S. Édes jóakaró uram! Itten élésből nagy szükségünk vagyon, mert magunk is kukoricza-kenyérre szorúltunk; ennek az országnak és túl is az Dunán az ellenség és az sok tolvaj minden marháját elhajtotta; kglmedet kérjük, tudósítson: császárunk részéről ottan peszmeg, liszt, árpa, riskása vagyon-é és mennyire való? és pénzen is mit kaphatni ottan? Hogyha ott császár élése van, az hatalmas vezért arzuálunkkal meg akarjuk keresni; kegyelmed jóakaróját tudósítsa. Kglmedet valami szijván sátor és egy szürke ló felől is megtanáltattam volt, kglmed Vidinre halasztotta, mikor odamegyen; kglmedet kérjük: pénzünkért meg ne tartsa és mi lesz az ára? bennünket tudósítson, elküldünk érette. Azonban az elmúlt napokban küldöttük az Dunán le embereinket az hatalmas vezérhez, kik is voltanak-e ottan és mikor mentenek el? bennünket tudósítson.

149.

Instructio pro generoso Andrea Daróczy, militiae nostrae pedestris supremo capitaneo, necnon confinii Új-Palánk commendante.

1. Ezen végháznak rendesebb igazgatására publicálni szükséges edictuminkat; publicáltassa azért, és az kik az ellen cselekesznek, minden kedvezés és tekintet nélkül az edictumokban specificált büntetés szerént megbüntettesse, becsületi elvesztése alatt, törvénynyel revideáltatván; mindazáltal az oly excedensek és edictum ellen cselekedőket,

és az kiket az törvény megsententiázna, executiójokat suspendája az mi továbbvaló dispositiónkig.

2. Az falukra, mind lovas s gyalog quártélyira, nevezet szerént az mi quártélyunkra, megvizsgálja: kiket rendel salvagvárdiáknak; az kik eddig voltanak és alkalmatlanoknak ítéltetnek, azokat változtassa, mindeniket külön-külön maga elejében hivatván, jól instruálja: mint viseljék magokat az szegénység oltalmazása, az kémek jártatása, az hírek megküldése, és az levél nélkül járók vagy innen elszökők iránt, és hogy az szegénységtől az salvagvárdiák is fáradságokért mit várhassanak, és ha többre erőltetik, az salvagvárdiák ez iránt való dolgát animadversióban vegye. Minden holnapba penig kétszer hiteles, írástúdó embereit az falukra exmittálja és revideáltassa: az szegénység között mind az salvagvárdiák mint viselik magokat, mind penig az kiknek quártélyúl rendeltetnek, mint élnek az szegénységgel? Az salvagvárdiáknak penig azt is meghagyja, hogy mindenütt az szegénység fegyverét igen curiose és caute megvizsgálják, s az hírét meghozzák ő kglmének. Az salvagvárdiáknak nagyobb securitásáért penig mindenik faluból zálagokat tartson benn, és az távulyabb való helyeken azt is megengedheti, hogy az szegénység laboncz vagy német salvagvárdiákat is tarthasson, és az olyan salvagvárdiákat is háborgatni ne engedje.

3. Az szegénység tehetsége szerént minden faluból illendőképpen szalahorokat tartson benn, s azokat hetenként váltassa, és a végházat teljes tehetsége szerént erősíteni mennél jobban ügyekezzék; az vitézlő renddel is segíttetvén, ki-ki az maga státiója mellett való részen az árkot szélesíteni s mélyebben kiásni ügyekezzék.

4. Az salvagvárdiaknak és az szegénységnek nagyobb erősségére az mi nevünk s pecsétünk alatt osztassa ki az oltalomleveleket.

5. Az mi itt maradó tiszteinknek, az mikor tőlök requiráltatik, minden szükséges dolgainkban assistálni tartozzék.

6. Az fáért, szénáért s egyébb szükséges dolgokért zsákmányra kijárók, az lesjárók, az külső strázsák, és az hírt be nem hozók iránt az végházakban való rendtartásokat observálja, tőlünk szóval vött instructiója szerént.

7. Afféle bitangokra, kik sem zászlóhoz, sem senkihez nem tartják magokat köteleseknek, nagy vigyázása légyen, és arra kiváltképpen, hogy akárki honnan jőjjön is, maga elejében vitesse, és az olyan idegeneket megexaminálja; hütös tisztet állítson az révhez és az kapukhoz is, az olyan idegenekre való vigyázásra nézve.

8. Az quártélyokat, az mint elintéztettek, kiosztatván és azokban élésért kiküldvén, az edictum tenora szerént cselekedjék; az kik penig még bé nem holdoltak, nevezet szerént az karassóiakhoz és Halmágy-vidékiekhez újobban postákat s leveleket küldjön ki, és mindazokat, mind másokat, ha kik tanáltathatnának, Karánsebesig, Facsátig, Havasalföldéig behódítani ügyekezzék.

9. Az hajókat minden hozzávaló készületivel s requisitumaival készen tartsa, gondviseléseket, kinek számadásában is járjon, bizonyos emberre bizza. Az kik penig az mi szükségünkre Posorolczához és az Morava révéhez rendeltettek, azokat felküldje késedelem nélkül.

10. Az itten és Rámban leendő hír-lövetés és az contigens casusokban szükséges correspondentia iránt micsoda rendet observáljon, tőlünk szóval vött instructiójához tartsa magát.

11. Az mely zászlók és seregek itt maradnak, azokat szép rendesen, az belső sánczban megszállítsa, helyeket elintézvén, az kiknek hol státiója lészen, azon helyet vélek erősíttesse, kiknek tudniillik státiójok az sáncz és árok mellé esik.

12. Szénát az belső sánczban rakatni ne engedjen, hanem ki-ki szénájának az külső sánczban tartson szállást.

13. Egyebek bizattattak az ő kegyelme discretiójára, hozzánkvaló hűségére s kötelességére. Datum in Jeni-Palánk, etc.

150.

Edicta militaria.

1. Az ki Isten ellen káromkodik, elsőben két izben megpálczáztatik, harmadszor megölettetik érette.

2. Az ki lop, meghal érette.

3. Az ki egyik az másik quártélyát pusztítja, vagy az ide béjövő szegény embereket, annyival inkább az kik ide-be valamit hoznak, megfosztja, meghal érette.

4. Az ki éjszakának idején lő, háromszáz pálczával megpálczáztatik érette.

5. Az ki kapun kívül éjszakának idején kimegyen és nappal is az sánczot meghágja, meghal érette.

6. Az hírlövéskor minden ember fegyverben készen legyen, és ha az sánczon kívül volna, béjőjjön, mert az ki bé nem jő, megpálczáztatik érette.

7. Az ki salvagvárdiára támad, meghal érette.

8. Senki kapitánya levele nélkül ne járhasson, és az kapitány s egyéb tisztek is az feljebbvaló tiszt és az itt-

való végház kapitánya levelével s hírével járjanak; másképpen az salvagvárdiaknak parancsolatjok levén az levél nélkül járókat megfogniok, béhozatván, megpálczáztatnak érette.

9. Az czégéres nős paráznák és erőszaktévők törvényesen revideáltatván, kedvezés nélkül, törvény szerént megbüntettetnek.

10. Az kik tisztjeket nem becsülik, megpálczáztatnak érette, az kik reájok támadnak, meghalnak érette.

11. Az ki maga quártélyára hetenként vagy holnaponként valamit vet, azt az szegénységgel való egyszeri végezés ellen ne szaporítsa, és az végház kapitánya híre nélkül az oly impositiókat ne követhesse; az ki penig csak magától alkudnék meg, az megírt kapitány híre nélkül, példáson megbüntettetik érette. Datum in Jeni-Palánk, etc.

151.

Posorolczai quártély alkalmatosságával való edictumok, etc.

1. Az ki Isten ellen káromkodik, két izben megpálczáztatik erősen, harmadszor megölettetik érette.

2. Az ki lopásban comperiáltatik, meghal érette.

3. Az ki egyik az másik quártélyát pusztítja, vagy az ide béjövő szegény emberekét, annyival is inkább az kik ide bé valamit hoznak, megfosztja, meghal érette.

4. Az ki éjszakának idején lő, háromszáz pálczával megpálczáztatik érette.

5. Az ki salvagvárdiákra támad, meghal érette.

6. Az czégéres nős paráznák és erőszaktevők törvényesen revideáltatván, kedvezés nélkül, törvény szerént megbüntettetnek.

7. Az kik tisztjeket nem becsülik, megpálczáztatnak érette, az kik reájok támadnak, meghalnak érette.

8. Az ki maga quártélyára hetenként vagy holnaponként valamit vét, azt az szegénységgel való egyszeri végezés ellen ne szaporítsa, és az quártélymesterünk s praefectusunk híre nélkül az oly impositiókat ne követhesse; az ki penig csak magától alkudnék meg, az megírt tiszteink hírek nélkül, példáson megbüntettetik érette.

9. Senki sem puszta, annyivalinkább ép helyeket, sem házakot, sem sövényeket, sem akármi névvel nevezendő épületeket ne pusztítsa, kétszáz pálczának büntetése alatt.

10. Senki törökkel ne veszekedjék, annálinkább házára, szállására ne menjen, vallását ne szidja, mert meghal érette.

11. Senki gazdáját ne verje, ne tagolja, hanem az mint az rendelés lészen, avval elégedjék, mert erősen megpálczáz-

tatik érette. Az gazda is adja meg, az mit reá vetnek. Ha az gazda megadni nem akarja, quártély-mesterünk requiráltatván, érdeme szerént büntettessék az gazda.

12. Senki az falukon ne kóboroljon, annálinkább marhát ne hajtson tiszti híre nélkül, mert az kinél afféle tanáltatik, meghal érette.

13. Az elpecsételt boroknak senki pecsétét fel ne szakaszsza, mert különben meghal érette. Az gazda is peniglen kemény büntetés alatt ne merészelje az oly elpecsétlett borokat megfúrni, se maga, se szállója számára.

14. Valaki az malomban megyen, az vámot igazán kiadja, az őrlőkkel ne alkalmatlankodjék, mert valaki ez ellen cselekszik, kemény büntetésünket el nem kerüli. Datum in Posorolcza, etc.

152.

1691. dec. 13.

Iratott Ugróczi Lászlónak, 13. Decembris 1691. Poserolczán.

Die 8. Novembris Jessen nevű városbúl írott tudósításodat vettük: lehet, hogy az az ok is okozhatta ottvaló két heti haszontalan pausádat, a kirűl írsz leveledben, kiben mi Thamások vagyunk: mert mi annak a felsíges udvarnak dolgainak sok helyeken való folytatásit és arra való elmójefüggesztésit jól tudjuk, azért talám tikteket is azért temporizáltatnak; mi mindazáltal, noha a terminus elmult, új esztendő napig patientáljuk magunkat, sem a zálogokat, sem az rabokat rosszúl nem tractáltatjuk. Azért, ha látod, hogy haszontalan töltetik veletek az időt, az új esztendő napra lévén reflexiód: akkor bennünket minden úton-módon igyekezzél felkeresni. Kétsígkívül jól tudják a felsíges udvarnak ministeri, hogy nekünk más országokra s nemzetsígekhez is vadnak expediált embereink; ha új esztendőig sem complanáltatnak az tractátus szerint való dolgok: egyébnek azután nem mondhatjuk, hanem, hogy mindazoknak parolájok, a kiknek generális Hajzler uramon való felesígem permutátiójában interveniált, prostituáltatik, és ez világnak minden nemzetsíge előtt az honestum noment az generális is elveszti. Mert ugyanis, ha az én felesígem szabadúlása differáltatik helyes és minket convincálható ratiók nélkül: parolája mellé való visszajövetelit generális Hajzler uramnak megkévánjuk. Az mely vásárlásokat reád bíztunk, legalább háromezer aranyig, azokat megszerezni igyekezzél, és kivált az posztókban fogyatkozás ne lígyen, etc.

153.

1691. dec. 11.

Iratott az lándor-fejérvári passának, 11. Decembris Anno 1691. Pasarolczáról.

Kglmed levelit vettem, kibűl értettem, hogy az tihájját az Száva mellé valamely ellenségre küldötte volna; adjon Isten kglmednek császár szolgálatjában mindenkor jó szerencsét! Innen most kglmednek semmi egyéb hírt nem írhatok, hanem hogy Veteráni német generál az kezemnél levő Hajszler zálagihoz és egyéb rabjaimhoz egy postát küldett, azzal a hírrel, hogy feleségemet Bécsből kiindították s útban vagyon; kérdezi Mamhut bék-oglinál lévő német kapitánt is, ki azelőtt Halil passa rabja volt: ha idehozták-e? mert azért az német kapitányért, mihent idehozzák, ő is Memhet passát kiadja. Küldte az Palánkon meghalt Doria testiért is; kéri, hogy küldjem meg az testit nekie. Mamhut bék-oglit kglmed, hol legyen? jobban tudja s kérem, tudósítson, és egyéb híreiről is jóakaróját tudósítson.

154.

1691. dec. 13.

Iratott az temesvári Fundluk Musztafa passának, 13. Decembris 1691. Pasarolczáról.

Kglmed írta volt egyik leveliben, hogy valami rókanyakbéllésre volna szüksége; ím, az minéműnek szerit tehettem, kglmednek elküldöttem, s vegye jó néven, és megbocsásson: mert ha szebbet s jobbat kaphattam volna, jó szívvel kedveskedtem volna. Nem tudom, Tömösváratt úgy van-e? de itt az lovaknak nagy dögi vagyon, magamnak is miólta itt vagyok, két jó török lovam megdöglött, embereimé is naponként vész; az mikor azért valami jó lovaknak szerit tehetem, kglmedéit meg nem tartom. Kglmed dolga felől az vezér kapujára is kívánsága szerint írtam. Kérdezem azonban kglmedet, mint van s hogy van? Erdély s Várad felől és az én feleségem felől mi híre van? Ideérkezett egy német posta az Doria testiért, hogy elvigye, az olyan hírt hozott, hogy feleségem eddig Erdélyben érkezett volna és vagy Lippa, vagy Karánsebes felé fogják kiküldeni; azért kglmednek is ha mi híre leszen, kérem, jóakaróját tudósítson. Úgy értettem, az búza s liszt Tömösváratt most olcsó volna; kglmedet kérem, ezen emberemtől

tudósítson; ha odaküldenék, sokat kaphatnék-e? és mint jár okája az búzának? Váradra, Gyulára is valamely dolgok végett embereimet akarnám küldeni; az Maros dolga felől is, kérem, tudósítson: ha most tanálni-e gázlót? és kglmed hírivel Gyulán most és Váradon kurucz rendben levő vitézek vadnak-e? Mert elmaradtanak tőlem, nem tudom, az végházakban tanáltatnak-e, vagy hova lettenek? Horvát Ferencz kapitányomot arra Lugos és Zsidó vára felé küldöttem, meghagytam, hogy az holdolni nem akaró és az Karánsebeshez tartozó falukra leveleit küldje az Temesvárra való holdolás felől.

155.

1691. dec. 14.

Iratott az Topal Huszain passa tihájának Pasarolczáról, 14. Decembris 1691.

Halil passa vele levő szolgámmal megérkezvén, mind az passa s mind kglmed leveleit megadták. Kglmed emberségit mind magok szavaiból, mind az levelekből megértvén, kglmed jóakaratját igen köszönjük és Isten minket is éltetvén, kglmed felől feledékenyek nem leszünk. Juszup aga is ezen menvén el, Rámban kísírtettük, és onnan is tegnap, úgymint csütörtökön leindult az Dunán Guercselin felé; mi is írtunk az hatalmas vezér kapujára. Az Dunán túl lévő lovas hadaink tiszteitől jövén tegnap egy emberek, kéredzettek, hogy Becskerek felé bocsátanók őket nyerességre és hogy élést szerezhetnének ottan; de az passa apánk híre nélkül nem engedtük meg; talám az az hely holdol Beligrádra kglmeteknek? azért ezen dologra kglmednek válaszát várom. Azonban jöttenek embereink Karánsebes, Lugos felől is, olyan hírrel, hogy Erdélyből Karánsebeshez szekereken sok élést hoztanak, és hogy Bokcsát, Lugost, Zsidóvárát is megszállotta az ellenség. Lugos körül sorompót, palánkot építenek. Szinte ez mai nap rendeltük el Horvát Ferenczet bizonyosszámú lovas hadakkal, hogy azt az földet Karánsebesig, Lugosig, Facsátig béjárják, és az ellenségnek arrafelé való dolgáról bizonyos hírt és nyelvet hozzanak; meghagytuk, hogy Tömösvárra is hírt adjon mindez dolgokrúl. Az mely róka-nyak bélésről kglmed leveliben emlékezik, nem szükség. Az temesvári passa írt volt nekünk felőle, s annak szükségére kerestettük és már megszereztetvén, Horvát Ferencz által el is küldettük. Szali passa jóakarónkot köszöntjük, és kglmedtől kérdezzük: miképpen

legyen ottan? bírja-e még az nicápolyi manszupját, s miben legyen dolga? Az kapucsilár tiháját, Fasli agát, Topal Oszmanj agát is köszöntse kglmed mi szónkkal, úgy az dívánj-effendit is. Az passa apánknak is kegyelmed mi képünkben kezit csókolja: fiáról ő kglme ezután is el ne feledkezzék!

156.

1691. dec. 15.

Iratott Topal Huszain passának Pasarolczáról, 15. Decembris Anno 1691.

Szintén most éjfél tájban érkezék palánki kapitányunknak embere, hogy hatezerig való ellenség, kinek háromezere német, Erdélyből kijövén, két mozsárral és taraczkokkal Palánkhoz tegnap öt órányi földre érkezvén, s az ottan levő katonáimban ellenek portát bocsátván: már az ellenségben belekaptak és igyenesen Palánk alá jőnek, reggelig Palánkhoz is érkeznek; én is szinte most éjfél tájban indulok Rámhoz, az Palánknak segítségire. Kglmedet kérem, hajókon küldjön segítséget egy órával elébb, hogy Isten segítségiből azon ellenséget megszégyeníthessük.

157.

1691. dec. 17.

Iratott lándor-fejérvári Topal Huszain passa tihájának, 17. Decembris Anno 1691. Pasarolczáról.

Akarám kglmednek értésire adni, hogy az mely Palánk alá jövő ellenségnek hírire nézve egyik tolmácsunkot Huszain agát küldettük volt kglmetekhez: minthogy mi is Palánkhoz elmentünk vala itt Pasarolczán és körűl quártélyban lévő hadainkkal, annak az ellenségnek miben legyen dolga? azokkal az hírekkel küldettük újabban levelünk megadó emberinket az passa apánkhoz és kglmedhez. Minthogy azért az ellenség Halmágyon innen, egy Pataz nevű helyben sánczokot csinálván és Bokcsát is erősítvén, azon helyekből is Palánkhoz közelebb jött, Erdélyből Karánsebeshez sok élést és munitiót hozott: az passa apám tanácsát és segítségit is várjuk; ha az passa apám az Lándor-Fejérváratt levő hatalmas császár hadaiban csak kétezerig valót küld is, hiszszük Istent, azt az ellenséget felverjük, megszégyenítjük, és az hadakkal elmenni magunk is készek vagyunk. Azon ellenség már az falukot, kik Palánkot tartották, pusz-

títani és széleszteni kezdette, és ezután az Palánkon levő hadaknak, az falukot elpusztítván, az éhségnél nagyobb ellenség nem lehet. Azért egy bizonyos választ kívánok az passa apámtól, mihez tudjuk magunkot tartani és hadainkot is mivel bíztatni?

158.

1691. dec. 18.

Iratott Katona béknek Pasarolczáról, 18. Decembris Anno 1691.

Kglmed levelit vettük és azután érkezvén Huszain aga tolmácsunk, általa lött izenetit is értettük. Mi az kglmeddel való barátságot ezután is mint eddig meg akarjuk tartani, kglmednek jóakarói akarunk lenni. Az mely dolog felől kglmed írt volt, eligazíttattuk és kglmedért az megfogott törököt is elbocsátottuk. Ezután nemcsak itt az szomszédságban, hanem Erdélyben s Magyarországban is, ha Isten adja, egymás barátságával éljünk.

159.

1691. dec. 18.

Iratott Pajazet béknek Pasarolczáról, 18. Decembris Anno 1691.

Ez napokban kglmed embere által küldött levelit vevén, azzal együtt hozták vala az lándor-fejérvári passának szóló levelit is, kit is mi az passának megküldvén, minthogy rabok szabadulását illető levél volt, mi választ írt reá az passa, íme kglmednek az levelét megküldettük. Minthogy penig, az mint levelekből is megláthatja kglmed, az passa ezen rabnak dolgát mireánk bízta és minket kér, hogy megszabadítsuk: azért kglmed azon postát, az ki azt az levelet hozta, küldje ide, avagy ha ott nincsen, tudósítson felőle, hol kerestessük? azon posta vagy azon rab ki rabja legyen és hol kellessék keresteini?

160.

1691. dec. 18.

Jeni-Palánk, Karánsebes és Lugos táján lévő falukra küldött pátensek. Pasarolczáról, 18. Decembris Anno 1691.

Esett értésünkre, hogy Karánsebeshez, Lugoshoz, Bokcsához és az Halmágy vidékire már is valamely ellenséges hadak gyülekeztenek és szaporodni is fognak, arra az

végre, hogy Jeni-Palánkon levő hadainknak ártsanak és az országot is, az kik az mi Jeni-Palánkon levő hadainknak s nekünk is béholdoltak, elpusztítsák s marhájokat elhajtsák és semmissé tegyék. Adjuk azért értése(te)kre falusi bírák és lakosok, hogy ha minekünk igaz híveink s jóakaróink és az török császárnak igaz jobbágyi vagytok: magatok oltalmáért, megmaradásáért és jövendőbeli jovatokért, hogy az hatalmas császár és vezérek előtt én is minden jót írhassak mellettetek, — az mi hadainkkal együtt támadjatok s keljetek fel arra az ellenségre, az ki titeket el akar pusztítani; menjetek reá, az kinek fegyvere van, fegyverrel, az kinek nincsen, fejszível és láncsával. Így cselekedvén, mi is megismerjük, hogy nekünk is igaz híveink s jóakaróink vagytok, és az török császárhoz is igazak vagytok; melynek nagyobb bizonyságára adtuk ki ezen pecsétes levelünket.

161.

Második pátens.

Ezen levelünket mutató embereinket rendeltük és pecsétes írásunkot azért is adtuk keziben, hogy minden emberek tudják s higyjék, hogy az az mi akaratunk, hogy valakik az palánki, verseczi, halmágyi, bakcsai, lugosi és karánsebesi kadiságokban fegyverekkel bennünket és az hatalmas török császárt akarnák szolgálni: zászlónkat kiadjuk szabad nyereségre; az kik minekünk holdolni és fejet hajtani nem akarnak, az olyanoknak marhájokra, jószágokra, magokra s cselédjekre szabadságot adunk: valamit az ellenség ellen és az nekünk holdolni nem akaró parasztság ellen elkövethetnek, szabadosok legyenek. Az kik penig az régi kurucz zászlóink alá akarnak is állani, akár lovon, akár gyalog: meghagytuk Palánkon lévő hadaink tiszteinek, hogy az kik bé fognak jőni, az olyanokot béfogadják, és mint az több hadainknak, azoknak is úgy leszen állapotja. Melynek nagyobb bizonyságára adtuk ezen pecsétes és magunk kezeírása alatt költ levelünket.

162.

1691. dec. 19.

Iratott az mostani urmeli begler-béknek Mamhut bék-oglinak Pasarolczáról. Die 19. Decembris Anno 1691.

Köszönet után. Kglmedet, mint jóakarómat mostani manszupjában s kislakjában akartam levelemmel s embe-

remmel meglátogatni, kérdezvén kglmedet: mint vagyon s hogy vagyon? Adjon Isten kglmednek jó egészséget s minden dolgaiban jó szerencsét, az török nemzetnek hasznára és hatalmas császárunknak szolgálatjára! Ha penig az idevaló híreket kérdezi kglmed: hála Istennek, Várad vára az ellenségtől most egyszer megszabadúlt; az mely herczeg Prinszlin megszállotta volt, az hadát Debreczen és Szathmár körűl megszállítván, maga Bécsben ment. Ha penig minket kérdez kglmed: elég bajjal és nyomorúsággal élünk ezen az rossz és puszta földön, hatalmas császár részéről is még sem élésünk, sem költségünk nem jött, hadaink s szolgáink mezítelenek. Az mely élést Halil passa ő kglme Nicápolyból rendelt is, azt sem vehettük kezünkhöz; élésből s mindenből nagy szükségben vagyunk. Az ellenséggel is nagy bajban vagyunk: mert Karánsebest, Zsidóvárát, Lugost, Mihádiát, Bokcsát és Halmágyot az ellenség megszállván, Palánkon lévő, tizennyolcz seregből álló zászlós hadainknak élését elfogta; mindennap csatázunk vélek. Most penig mozsárokat s taraczkokat is hoztak ki Erdélyből és csak idejét várja, minden órán Palánkra ügyekezik. Az feljebbemlített helyeken levő ellenséget mintegy négyezernek mondhatni, de Erdélyből többet is várnak magok mellé. De ezen az ellenségen kívül is, ha az vizek megfagynának, tanálnánk ellenséget s nyereséget az Bácskában is. Azért, ha most kglmed tiz-tizenöt napi élés-tihadárikjával két-három ezer embere jöhetne segítségünkre: hatalmas császárunknak nagy szolgálatot, magunknak becsületet és az ellenségnek nagy kárt tehetnénk. Azonban, édes jóakaró uram, Lippán elfogatott Memhet passa levelét vöttük, postáját ideküldötte volt, azt gondolván, hogy Solari, az ki őtet szabadítaná, itt vagyon; mihelt ideküldi kglmed: hírt adván az német generálisnak, Memhet passát mindjárt ideküldik; de addig semmit sem írhatok sem az generálisnak, sem Memhet passának. Valamely magyar leány felől is írtam volt kglmedhez, kinek az apja feleségem szolgája volt, és várom feleségemmel együtt azt is; ha kglmed ideküldi azt az leányt, én is adós leszek az kegyelmed jóakaratjáért.

P. S. Szintén hogy Halil agát akartam kglmedhez küldeni, érkezék kglmed levele. Igen nagy örömmel olvastam, hogy Isten kglmedet közelebb hozza; hozza Isten kglmedet szerencsésen, jó egészségben, császárunk szolgálatjára! Kglmed írásához képest annál nagyobb gondom s vigyázásom leszen az útakra és révekre. Az mely Huszain nevű rab inas felől penig kglmed ír, Antoni nevű ráczok generálisá-

hoz postámat küldöm; ha penig másnál vagyon is, tudósítson, az kglmed dolgában szívvel-lélekkel fáradozok. Memhet passa dolgáról penig szóval izentem többet Halil agától.

163.

1691. dec. 28.

Iratott az tömösvári passának, 23. Decembris Anno 1691.

Köszönet után. Ennekelőtte egynehány nappal katonáinkat küldöttük volt levelünkkel kglmedhez, valamely rókanyak-bélést is küldvén kglmed szükségére: nem tudjuk mire vélni, hogy azon levélre kglmed válaszát nem vöttük és katonáink is meg nem tértek; kérdezzük azért kglmedet, mint vagyon, hogy vagyon, és levelünkkel az bélést is vötte-é? Az végváriakat, az mikor ideérkeztek, másnap kalauzt adván nekiek, hatalmas császár kapujára leküldöttük; azokat is már ezután mindennap várjuk jó válaszszal. Irhatjuk kglmednek azt is, hogy az mostani urmeli passa Mamhut bék-ogli levelét vöttük, hogy hatalmas császár parancsolatjából ezer arnóttal erre az Duna felé indult; mi is emberünket küldöttük eleiben. Az idevaló hírekről tudósítván kglmedet is kérjük; ha Erdélyből s Várad felől ha mi hírei vannak, engemet jóakaróját tudósítson. Azon is kérjük kglmedet, hogy ha az mi hadainkban levelünk nélkül oda tanálnak menni: kglmed megfogassa, tömlöczben tétesse és minket is felőlök tudósítson, mert az olyanok nem igaz járatbeliek, hanem tőlünk szöknek; sőt az ilyen dolgot az több végváriaknak is adja értésére, kérem kglmedet. Az ottvaló jancsár-aga s Kurt bék jóakaróinkat köszöntse kglmed szónkkal.

164.

1691. dec. 24.

Iratott az lándor-fejérvári Topal Huszain passa tihájának Pasarolczáról. 24. Decembris.

Kglmed két rendbeli leveleit vettük; kglmed emberségiért mi is sokkal leszünk adósok kglmednek, és hiszszük Istent, az mivelünk való barátsága kglmednek is nagyobb hasznára és előmenetelire leszen. Kglmed izente volt, hogy valami katonákot küldenék oda, de nem tudá megmondani Füleki: hány katonát kíván és micsoda szükségre? Tudja kglmed, széna, szalma sohunt nincsen az katonának, az kinek még lovacskája megmaradott: az minden

gazdagsága s kincse; ha Lándor-Fejérvárnál tartóztatja kglmed, szénája s abrakja nem leszen, kedvetlen leszen az szolgálatra, lovok elvész. Ha penig olyan formán kívánja kglmed, hogy által az Száván, vagy Bujurdelen felé elküldje és Lándor-Fejérvárról mikor elküldi, élést adat nékiek, az más dolog; tudósítson kegyelmed, hadd tudjam magamot ahhoz alkalmaztatni és katonáimot is készíteni. Ha az idevaló híreket kérdezi kglmed: az mely ellenség Erdélyből és egyéb helyekről is egybengyűltek s Palánk felé megindúltak volt, de értvén, hogy mi is Rámhoz szállottunk és hadainkban általköltöztettünk, és annak is nagy híre lévén közöttök, hogy kglmedet az passa apánk ezerig való jancsárral leküldötte az Dunán segítségünkre, mivel mi is úgy írtuk volt hadainknak Palánkára: szándékát most az ellenség abbanhagyta és újabban Bakcsához és Halmágy vidékire mentek vissza és most is ottan vagynak. Egy része penig az ellenségnek, mintegy ezerig való, vagyon Karasicza és Karánsebes között való falukon. Hadaimban mintegy másfélezerig valót megindítottam vala, de az hidegek miatt nem lehetett, nagyobb része hadainknak mezítelen, most is egy ingben vagyon, az kinek pénzi volna is, ruházatjára valót pénzen sem kaphat; hanem Moldova felé küldettük volt valami gyaloginkot: azok vertek fel valami rácz pandúrokat, ezeknek az az vallások, az mint feljebb írtam. Az mely német követek Eszékhez érkeztek, azokot kglmed mikorra várja? micsoda emberek és micsoda dologgal jőnek? és ha Lándor-Fejérvárra érkeznek, az passa apánk tartóztatja-e, vagy leküldi? az mi feleségünk felől azoknak micsoda híri vagyon? ha minket jóakaróját tudósít, kedvesen veszszük. Hajzlernek az mely két gróff zálogja vagyon és az mely német és magyar kapitányok rabjaink vagynak: azoknak postájok jövén Erdélyből, azt írják nékiek, hogy Hajszler Bécsből feleségemet kihozta, és eddig is, az mint írták, ide kellett volna érkezni; nem tudom, hazudnak-e, vagy miben legyen az dolog? Úgy hiszem, azok az németek kiket oda vár kglmetek, bizonyosabbat tudnak mondani. Mamhut bék-ogli levelit is vettem, hogy az hatalmas császár Lándor-Fejérvár felé rendelte volna ezerig való arnóttal; az hírekről tudakozódik, én is Halil agát küldöttem eleiben; elhiszem, az passa apánknak valóságosb hírei vagynak felőle. Az ittvaló borok dézsmájáról szóllottak embereink, de nem érthettük, hanem újabban is várjuk erről kglmed tudósítását.

165.

1691. dec. 26.

Iratott az Topal Huszain passa tihájának, 16. Decembris Anno 1691.

Köszönet után. Kglmed levelét vöttük, mit írjon az posorolczai szegénység felől, megértettük. Isten tudja s emberek is látják, hogy miólta emberkort értünk s hadat tartunk, soha nagyobb fenyítékben s vigyázásban hadainkat nem tartottuk, mint mostan; noha sem magunknak, sem hadainknak rosszabb telelése nem is volt, miólta hadat tartunk. Igen csudáljuk, hogy tudnak hazudni ezek az rossz emberek! Kglmed írására nézve mind az parasztembereket, mind az törököket előnkben hívatván, megnémúltak, nem tudtak szólni előttünk. De mégis tellar által megkiáltattam, hogy senki itten embereink közűl egy lóra ne kívánjon többet két oka abraknál az gazdájától; noha itt is csak annyi lovast hagytunk magunk mellett, az kik, mikor valahová kimegyünk, kikésérhessenek bennünket, — mindinkább kiküldöttük az falukra, hogy inkább kedvezhessünk nekiek. Magunk lovait pénzes árpával tartjuk, úgy az magunk mellett levő urak s főemberek, az kiknek jobb lovacskájok volt, egy-két lovokat eladván, annak az árán tartják az többit. Az bor iránt való panaszszok is hazugság; mert mi azért pecsételtettük el s két-két okájával fizetjük okáját, hogy az szálló el ne vesztegesse, és az kiknek az elsőbb rendek közűl is egy okánál többet adnak, megfizetik az árát. Kglmed küldjön ide egy agát, nékünk vagyon sok panaszunk: nem élhetünk itt csak így is és csak egy holnapig is ezzel az tedarikkal is, nem tarthat az szegénység bennünket; ha másképpen felőlünk gondviselés nem lészen, el kell hadainknak oszlani. P. S. Minekelőtte ez a hó esett, két helyen ütöttek az pandúrok embereinkre s mindkét helyről embereket s lovakat vittek el. Az jó rendtartás azt kívánná, hogy csoporton tartanánk embereinket, az kiket általhoztunk az Dunán: de, hogy az szegénységnek marhája nincsen, fát, szénát nem hordhatnak, ezzel is akartunk az szegénységnek kedvezni. Az mely Szulimán nevű török felől, ki is mostan rab, írt az passa apám s kglmed, úgy van hírünkkel, hogy az Halmágy táján levő kapitány kezében vagyon; embert küldöttünk érette, és az mint jobban tudunk, kglmednek becsületiért fáradozunk érette. Posorolczáról.

166.

1691. dec. 15.

Iratott az lándor-fejérvári Topal Huszain passa tihájának, Anno 1691. 15. Decembris.

Kglmed levelit, kit Filekitől küldött, igen kedvesen vettem, az passa s kegyelmed riskásával és kávéval való kedveskedésit köszönöm; én is az minapi hadaim kicsiny nyereségekből az passának konyhájára egynehány juhot, kglmednek is tíz juhot és egy tehenet küldöttem; megbocsásson kglmetek, Isten hadainknak ezután jobb nyereséget mutatván, ezután is kedveskedni kívánunk. Az Faszli aga számára való ökröket is most elküldöttük. Az rámi palánk minthogy kicsiny hely, mi huszonöt emberünket tettük be, és azt is őriztetjük. Szükségnek idején könnyű többet is betenni; de bár csak két taraczkot és az mellé két vagy három tonna puskaport küldjön oda kglmetek. Bizony az mi porunk is Palánkon mind elfogyott és az ellenségnek kétszeri reá való jövetelivel igen sokat elvesztegettek; azért oda is egynéhány kantár port, és kiváltképpen az ki apróbb és puskások puskájához való volna, olyat is vagy két mázsával kglmetektől kívánok, és vagy tíz oka salétromot, tíz oka büdöskövet is, és vagy két kantárral vasat is az palánki épületre és szükségre: mivel hallván, hogy Bokcsához újabb ellenség szállott, építeni akarnánk császár szolgálatjára azon palánkot. Egy jóakarónk írja Erdélyből is, egyátaljában Veteráni mindenek hallatára megesküdt: nem szenvedik Palánkon az kuruczot; és általlátták, ha az télen megmaradhatnának is, tavaszra kelve reájok jő Veterányi. Az lovas hadainknak, kiket tíz zászlóval túl hagytunk vala, ott megmaradások semmiképpen nem lehetvén, idejöttek vala az tisztek előnkben, egy választ kérnek: vagy általhozassuk s quártélt adjunk, vagy el kell oszlaniok magok élete táplálására. Azért az passa apám lévén vekellje az hatalmas császárnak: ha hadaink szükségesek az császár szolgálatjára, mutasson helyt s quártélt nekiek az Dunán innen; mert én nem tarthatom, nemhogy őket tarthatnám, de magamot s kapumhoz való embereimet is nem tarthatom. Ide is nyolczszázad magammal szállottam, az ország puszta lévén, csak ezt az kevés hadat is Pasarolczához s Rámhoz való rossz faluk már is nem tarthatják; itt is az szállásokkal s törökökkel nagy bajunk van, kérem, az passa orvosolja meg, és az hadaknak is mutasson quártélyt, mert máskínt eloszlanak. Én megírtam; ezután kglmetek ne mondja, hogy

nem tudta; mert ilyen dologban s időben az fővezér kapuja messze, ez ily dologban császár kára forogván, az passának is orvoslása keziben van, vezérje s vekellje lévén ezen az földön az császárnak.

167.

1691. dec. 27.

Iratott Bajazet béknek Pasarolczáról, 27. Decembris Anno 1691.

glmed levelit vettük, mi van benne, megértettük. Szulimán rab dolga felől Lándor-Féjérvárra hírt adtunk, onnan az pénz felől megjövén az válasz, megint kegyelmedet tudósítjuk. Daróczit is magunk eleiben hívatván, kglmed embereivel is szemben volt; az mit elvettek hajdúink kglmed embereitől, megadatja; meghadtuk: szépen éljen kglmeddel. Noha az mi embereink, kiket kávéért és egyéb más vásárlásért küldettünk el, még meg nem érkeztek: de értvén kglmed szükségit kávé dolgából, az mi kevés tanáltatott, abból is egy okát küldöttünk; kívánjuk egészségire kglmednek.

168.

1691. dec. 28.

Iratott az szerdár tihájának, 28. Decembris Anno 1691. Pasarolczáról.

Akarám kglmednek értésére adni, hogy az Szulimán nevű török rab felől, kiről kglmed írt, Pajazet békkel írattunk volt annak az kapitánnak, az kinek rabja; mely kapitánnak is válasza jövén, mi az levelet kglmednek odaküldettük, kiből is kitetszik, mit kívánnak érette. Azért, hogy kglmed kívánsága szerint azon rab mennél hamarébb szabadúlhasson: újabban embert küldöttem, hogy az Duna mellé hozzák; mivel pénz nélkül az Dunán nem akarják általbocsátani, azért az pénzt kglmed küldje ide, hogy az mikor abban az Duna mellett való Silovicza nevű faluban hozzák azt az rabot, az pénzt küldhessük el érette; egynehány embert is rendelünk akkor az pénzt mellé és az rab elhozására, kglmed becsületiért.

169.

1691. dec. 29.

Iratott Bajazet béknek Pasarolczáról, 29. Decembris Anno 1691.

Ezen levelünket megadó emberünket küldjük Halmágy vidéke felé, az ott levő kapitányokhoz, valami rabok szabadulása végett, minthogy mi rabságunkban is vadnak valami pandúr rabok. Kglmedet kérjük, tétesse által ottan az Dunán, hogy dolgában fogyatkozás ne legyen, onnan visszakísírtesse ide kglmed; jóakaratját megszolgáljuk kglmednek.

170.

1691. dec. 29.

Iratott Katona béknek, 29. Decembris Anno 1691. Pasarolczáról.

Kglmed levelit vettem; az mely muzsikása felől kglmed tudósított volt, felkerestetvén, megfogattattam s kglmedhez visszaküldöttem. Ezután is minden szükséges kívánságiban kglmednek itt az szomszédságban jó szívvel szolgálok.

171.

1691. dec. 29.

Iratott az lándor-fejérvári szerdár tihájának, 29. Decembris Anno 1691.

Kglmed levelivel jöttek ide valamely öszvérekkel az nicápolyi passa emberei, kiket is, kalaúzt rendelvén mellé-jek, resovai kapitányomhoz elkísírtettem, oda is megírtam, hogy az paratíni vendégfogadóig kísírjék; az mely ember pedig az pasarolczai falukra küldetett, az mellé is embert rendeltem, az falukra kiküldöttem, és azon falukra szemem leszen, ha miben megtanálnak, segítem. Ezeket kívántam kglmednek megírni, hogy híre legyen kglmednek benne.

172.

1691. dec. 29.

Iratott az lándor-fejérvári szerdár Topal Huszain passa tihájának, die 29. Decembris Anno Domini 1691.

Édes jóakaróm! Megérkezvén élésmesterem Lándor-Fejérvárról, örömmel értettem, hogy hatalmas császárunk kapucsi passája érkezvén oda, az ki kegyelmednek, az bosznai

pasaságot is meghozta: kglmed szerencséjét s előmenetelit kívánom, de magam részirŏl, míg Isten engemet erről az országrúl császárunk fermánjával másfelé fordít, hogy Lándor-Fejérvárról elmegyen, azt bizony valóba bánom; már egymással megismerkedvén, ha egymáshoz közel telelhettünk volna, al lett volna nekem is kedvem szerint. Adjon Isten kglmednek császárom kegyelmességiből annál is nagyobb állapotot az török birodalomban! Én, mikor Küprülli vezérhez mentem: mind életiben, mind holta után az akkori, kapun levő uraknak megmondottam, hogy szerdárok s passák tihájára olyanra nem akadtam, mint kglmed volt; s talám az mi szónk sem ártott. Kglmedhez küldöttem azért sietve Fülekit, hogy mind arról: kglmed helyiben ki leszen az szerdár tihája, és mikor kél fel kglmed Fejérvárról? az kapucsi bassa mikor indult ki az császártól s mi hírekkel jött? és akkor bementenek volt-e már embereink az vezérhez? és az Eszékre jött németek felől is, ha érkeztenek, bizonyos hírt hozzon, azért küldöttem leginkább. Kglmedet azért kérem: mindezekről, mint jóakarója jóakaróját, engemet Füleki által tudósítson, és arról is végezzen Fülekivel, hogy az hova Isten kglmedet viszi, ezután is közöttünk levelek által mint folyjon az dolog és az barátság; mert mi nem egynehány holnapra kötöttük kegyelmeddel az barátságot, hanem ezután is meg akarjuk tartani.

173.

1691. dec. 30.

Iratott az szendrei kadiának, 30. Decembris Anno 1691. Pasarolczáról.

Kglmed írt volt egynehány emberek felől, kik azelőtt noha Batuczán laktak, és az illenék, hogy ők is az ott levő seregünknek valamit adnának és az falubelieket segítenék. De kegyelmedet becsületes embernek hallván, és jó hírít is értvén kglmednek, elbocsátottuk, és megparancsoltuk ott levő hadnagyinknak, hogy semmit tőlök ne kérjenek és ezután hozzájok közököt ne tartsák. Vegye kegyelmed hasznokot; így mondottuk meg az embereknek.

174.

1692. jan. 2.

Iratott az lándor-fejérvári Topal Huszain passának, Pasarolczáról, 2. Januarii Anno 1692.

Halil aga tolmácsunkot küldettük volt az urumelli beglerbékhez Mamhut passához; ki is onnan visszajövén

minthogy kglmednek is levelet hozott, kglmedhez küldettük, hogy az mit ottan látott s hallott, maga megmondhassa kglmednek; mi is szóval holmi dolgokról, és az rácz kapitányoknál levő Szulimán aga nevű rab töröknek állapotjáról izentünk kglmednek. Kglmedet kérjük, nevünkkel mondandó szavainak hitelt adjon, és az ottan levő hírekről kglmed is tudósítson. Kglmed jóakaratját kedvesen veszszük.

175.

1692. jan. 4.

Iratott az lándor-fejérvári szerdárnak Pasarolczáról, 4. Januarii 1692.

Akarók kglmednek értésire adni: Lippáról érkezvén kglmednek szóló levele az ottvaló commendánsnak, tudván azt, hogy kglmed maga ellen való dolognak nem tartja, azon levelet mi szakasztottuk fel, ilyen időben tudni akarván mi is az dolgokot; mivel penig egy császár szolgálatjában vagyunk mindketten: kglmed is ezután, ha mi levél nekünk szóló kglmed kezihez jő, hasonlót kövessen el, az apaságnak megbizonyítására. Minthogy penig magam embereim Tömösvár és Gyula felől megérkeztenek, kik is az minemű, kglmednek szóló leveleket hoztanak, az lippai commendáns levelivel együtt kglmednek megküldettük. Kglmedet kérjük, az apaság és fiúság között való barátságot ezután is fentartván, szívből ki ne vessen, és az mi hírei lesznek, tudósítson; mi is mindenekben hasonlót követni el nem múlatunk. Írhatjuk azt is kglmednek: most egyszer Palánkon újabban hadainknak lármájok vagyon, Palánkhoz közel az ellenség hadainkban el is fogott; az kik közűlök elszaladtanak, azt beszélik, hogy egynehány sereget láttanak. Az falukon levő salvagvárdák is penig úgy izenik, hogy bizonyosszámú német had öszvegyűlt és útban is volna; mely híreknek jobban való kitanúlásáért és nyelvfogás kedviért egy kapitányunkot válogatott lovasokkal elküldettük, és kglmedet ezen dologrúl tudósítjuk, miben fog maradni ezen dolog. Ha penig az Várad felé való híreket kérdezi kglmed: az az egynehány ezer ellenség, az ki Várad alatt maradt volt, ezelőtt húsz-huszonöt nappal is hányta reájok az bombát; kikre kicsapván az váradiak is, mind az német, mind az török résziről is alkalmasint veszett, az váradiakban is jó emberek vesztek; igen nagy nyomorúságban vagynak szegények, Isten legyen segítséggel nekiek!

176.

1692. jan. 4.

Iratott vidinyi Omer passának Pasarolczáról, 4. Januarii Anno 1692.

Értettük, kglmed fejire hatalmas császárunknak micsoda fermánja jött, és hogy Vidinből kijövén, széjjel az erdőkön és mezőn bujdosik. Hatalmas császárnak ez ily állapot nem első dolga; de keziben lévén mind élete s halála, az kire megharagszik, gyakorta kegyelmességgel szokott lenni; haszontalan peniglen előtte szaladni, mert hosszak lévén kezei, messzére kiterjednek, s parancsolatinak végben kell menni. Íme azért, kglmed keresésire küldettük ezen levelünk megadó embereinket, hogy kglmedet felkeressék és mihozzánk hozzák. Mi, kit kglmed tud, ennekelőtte is kglmednek jóakarói voltunk, ezután is kglmedhez barátságunkat meg akarjuk mutatni. Kglmed mihozzánk bátorsággal eljöhet, és ha mit tudunk, hatalmas császárunk s fővezér előtt kglmed mellett törekedünk, etc.

177.

1692. jan. 4.

Iratott vidinyi Juszup passának, 4. Januarii 1692. Pasarolczáról.

Kglmed levelit vettük, hatalmas császárunk kapucsi passájának oda való érkezésit s Omer passának onnan való kibujdosását értettük; mi eddig is hatalmas török császárunk igaz és hív szolgái voltunk, és ellenségit magunk ellenséginek tartottuk. Kihez képest az kucsajnai kadiságban quártélyozó seregeinknek mentést parancsolatunkot küldettük, hogy Poricsa felé széjjel és az Timok mellé kiszélledjenek, és valaholott Omer passát hallják, mint hatalmas császárunk ellenségit, megfogják és mihozzánk hozzák, etc.

178.

1692. jan. 6.

Iratott az tömösvári Fundluk passának, 6. Januarii 1692. Pasarolcza.

Kglmed válaszát az katonák meghozták; mit írjon az hírekről is, megértettem, kit is kglmedtől kedvesen veszek. Irja kglmed leveliben, hogy Gyulánál lettenek volna az

falukon valami, mi hadainkhoz tartozó katonák; ha kglmed emberit küldötte hozzájok, jól cselekedte, s kívánjuk is kegyelmedtől, hogy az kik elsőbbek közöttök, azoknak nevit írja meg minekünk, és, ha Jenőnél vagy Gyulánál tanáltatnak-e most bennek. Mi is innen bizonyos tiszteinket és embereinket kívánnánk küldeni, de elsőben kglmed tudósításától várunk, mert ilyen téli időben örömest héjában embereinket nem fárasztanánk. Írja kglmed, hogy az lándorfejérvári Haszeki aga keziben császár résziről volna kglmednek valami költsége; ha azért azon költség ide jő hozzánk, kirűl mi is írtunk az Haszeki agának: az végbeli agákkal, kiket minden órán várok ide az császár kapujáról, bátorsággal elmehet azon kglmed költsége is, csak hozzák ide. Az Gyula táján levő kuruczok is penig, ha kglmed szavára s hitlevelire el tanálnak jőni, kglmed böcsületiért nem bántatjuk. Ha penig az idevaló híreket kérdezi kglmed, — egyebet nem írhatok, hanem Mamhut passa, ki mostan urumelli passája az császárnak, az mely hat s hét-ezer arnóttal s urumelli szpáhiákkal megindúlt vala: császár fermánjából hadait Leskóczán, Urkupon és ott az táján megtelepítvén az tihájával, s maga több hadakért menvén, minden órán azok az hadak készen vagynak, és éléseket is Lándor-Fejérvárhoz hozták; az magunk kapitihája is azt írja: minden órán készen legyünk, mert fermányunk fog jőni az indulásról. Kamenkas passa több nímely passákkal, Váradnak meg nem segítésiért megöletett. Vezér Omer passa Vidinyben levén quártélyban, kapucsi bassa jött, császár fermánját hozván fejire; kiszaladván Vidinyből Omer passa, utána vagynak mindenütt. Az ott levő jancsár-agának és Kurt béknek ajánljuk szolgálatunkot, köszöntse kglmed. Az Lándor-Fejérvárra és Drinápolyban szóló leveleket bizonyos emberünk által elküldettük. Ha az válaszok megjőnek, megint Temesvárra megküldjük. Az mi nímet rabjaink és Semsei kapitány írtak magok szabadúlása végett az lippai commendánsnak és Veteráninak, az leveleket, kérjük, küldje az lippai commendáns keziben és feleségem dolga felől is újabban tudósítson, úgy az váradiak dolgáról is ezen postáink által.

179.

1692. jan. 6.

A lándor-fejérvári Haszeki Musztafa agának, 6. Januarii 1692. Pasarolczáról.

Az mostani tömösvári Fundluk Musztafa passa ő kglme levelit vettük, kiben jelenti, hogy hatalmas császár résziről

kegyelmed kezinél valamely költsége volna, és kívánja tőlünk, hogy Temesvárra kísírtetnők. Azért, ha kglmed kezinél van azon költsége, küldje ide, és tudósítson felőle, hogy az hatalmas császárunk kapujáról visszajövő temesvári, jenei, váradi agákkal is azon költség is elmehessen. Az mint hírünkkel vagyon, azon említett agák most csakhamar ideérkeznek, és ezekkel együtt mi is embereinket küldjük Tömösvár és Várad felé.

180.

1692. jan. 8.

Iratott az lándor-fejérvári Topal Huszain passának, 8. Januarii 1692. Pasarolczáról.

Kglmed levelit megadá kegyelmed Gömli agája, mit írjon Szulimán aga szabadítása felől, megértettem; hogy kegyelmednek kedvét tehessem, Szulimán agáért Toma nevű kapitányhoz elküldöttem; azon vagyok, hogy egy órával előbb szabadúlván, mehessen kglmedhez. Azonban, édes jóakaró uram, értettem az Gömli agától: tegnap kellett érkezni Lándor-Fejérvárra az német követeknek. Az én itt levő német rabjaim és magyar rab kapitányim reménkedtenek; egyiket közűlök bocsássam hozzájok; én is feleségemért nagy búsulásban vagyok, noha levelek s postájok jő: de talám hazudhatnak; magam is egy kapitányomot küldeném kglmedhez, hogy feleségem felől bizonyost érthetnék. Kglmedet kérem, tudósítson igazán dolgok felől, s micsoda követek? az császárunkhoz leküldi kglmed? és merre küldi? s mi hírei vagynak?

181.

1692. jan. 8.

Iratott Toma nevű rácz kapitánnak, 8. Januarii 1692. Pasarolcza. Petröczi uram ő Nga neve alatt.

Az én kegyelmes uram, az magyarok és erdélyiek fejedelme parancsolatjából küldöttem kglmedhez ez levelem megadó német tisztet, ki is az felséges német császár hadaiban strázsamesterséget viselt. Küldöttem olyan formában, hogy, ha kegyelmed Szulimán nevű török rabot elbocsátja érette: maradjon az strázsamester is oda, és szabadúljanak mindketten; ha penig kglmed el nem bocsátja Szulimánt az német strázsamesterért: úgy is az német strázsamestert, nála levő leveleivel, küldje be Erdélyben Vete-

ránihoz, mert ő maga és több itt kezünkben levő német rab urak szabadítása végett kezességen bocsáttatott el. Írtam volt kegyelmednek valamely pandúr rabok végett is; újabbban hoztak be egynehányat rabúl az mi vitézeink; kglmed vitézi közűl is van egy kezünkben; azért, akarja-e szabadítani az említett pandúr rabokot, nem-e? adja értésünkre. Az német strázsamester mellé rendeltem egy paraszt postát is, azért, hogy kglmed válaszát s akaratját meghozza.

Inclusa. Édes jóakaróm! Ertette az én kegyelmes uram s királyom: kglmed vitéz ember és jó vitézei is vagynak; értettük azt is, hogy mikor kglmed az török császár szolgálatján volt is, kétszáz embernek volt feje és jó szolgája volt. Prisztinai Huszain passa, az ki most lándor-fejérvári vezér, az is kglmednek ismerőse s jóakarója; az király közt és Huszain passa közt van oly szó és végezés, hogy, ha kglmed vissza akarna jőni: mind az király, mind Huszain passa hitlevelet küldjenek kglmednek, és ha kglmed az királt akarja szolgálni, mind magának s mind népinek quártélya lészen; ha penig az török császárt akarja szolgálni, ott is kglmednek állapotja s fizetése lészen, kiről hitlevelet is adnak. Elhiszem, értette kglmed, hogy az német császár követeket küld most az török császárhoz, békesség dolgában, kik is Lándor-Fejérvárra érkeztek; azért gondolkodjék kegyelmed: nem jobb-e addig kglmed dolgát elvégezni, míg az két császár között való békesség megleszen? Ide Huszain passának azon dolog végett az én királyom mellé egy agája is érkezett, kinek is neve pristinei Saban Gömli aga. Ha azért kglmednek kedve lészen ehhez az dologhoz: én ebben az dologban kglmednek jó szívvel szolgálok, csak adja értésemre akaratját, és ha kedve lészen hozzá: Golubecznek elleniben jőjjön kegyelmed az Duna mellé és hozza oda Szulimán agát is, — én is Golubeczhez megyek, és az én királyom parancsolatjából mind Szulimán dolgát s mind kglmed dolgát szépen elvégezzük, kiről egymásnak hitet adjunk. Sabán Gömli agát is elviszem-magammal, és vagy egyképpen, vagy másképpen Szulimán dolgát elvégezzük; kglmed is megint visszamehet quártélyában.

182.

1692. jan. 8.

Iratott Pajazet béknek, Pasarolczáról, 8. Januarii 1692.

Akarám kglmednek értésire adni, hogy Szulimán aga nevű rab dolgában, ki is Toma nevű rácz kapitánnál van

fogva, küldöttük el katonáinkkal egy német rab tisztünket. vele egy paraszt rácz postánkot is. Megirattuk Toma kapitánnak, az mi szükséges volt megiratni. Azért kglmed egy órával elébb az mi katonáinknak jelenlétiben tétesse által az Dunán ezt az német tisztet, és ha Szulimán agát elküldi. vagy az válasza megjő: azt egy órával elébb küldje kglmed kezünkhez; maga addig hozzánk ne fáradjon, míg ezen dolgot meg nem látja és ezen német tiszt vissza nem tér. mert más dolog végett is kglmednek Guercselinben lenni szükséges; kiről kglmednek izentünk ezen levelünk megadó karabélyosunknak kapitányjától.

183.

1692. jan. 9.

Iratott az nissi tiszteknek, 9. Januarii 1692. Pasarolczáról.

Az császárunk fényes kapujára az végvárak és ezen országon levő palánkok dolgával sietve küldöttem ezen levelem megadó Szalik agát; kglmetek azért, császár dolgában járó embernek tudván, kérem, adasson egy menzilt és kalauzt melléje és küldje egy órával elébb Szófia felé. az másik emberemet penig Urkup és Leskócza felé, Mamhut bék-oglihoz.

184.

1692. jan. 9.

Iratott Mamhut passa tihájának, 9. Januarii 1692. Pasarolczáról.

Küldöttem ezen emberemet valamely dolgaim végett arra felé; kglmedet kérem, az miben kglmedet megtanálja, énérettem legyen segítséggel. Ha az idevaló híreket kérdezi kglmed: az ellenség Váradot még is szorongatja; egynehány ezer gyalog van most itt alatta, és az Dunántúl az tömösvári szancságban való palánkokot mind megszállotta.

185.

1692. jan. 9.

Iratott az lándor-fejérvári Topal Huszain passának, 9. Januarii 1692. Pasarolczáról.

Kglmed Gömli agáját, míg Szulimán agáért küldött emberem megérkezik, itt várakoztatom. Kglmed tekintetiért, hogy hamarébb szabadíthassam és kglmedhez küldhessem,

szívesen igyekezem. Azonban akarám azt is értésire adni, hogy egynehány pandúrok s orgazdák esvén kezemben, kadia eleiben is küldvén őket és latorságok megbizonyosodván: több orgazdáknak s pandúroknak rettentésire karóban vonattam; azoknak szavok s vallások után többeket is kerestetek embereimmel.

186.

1692. jan. 10.

Iratott Topall Huszain passa divánj-effendijének, 10. Januarii 1692. Pasarolczáról.

Halil aga megérkezvén, az passa apám levelit megadta; hogy ő kglme jóakaratját mutatta, kedvesen veszem. Szulimán agát, hogy egy órával elébb szabadíthassam, azon igyekezem. Halil aga jelentette, hogy az passának húsra nagy szüksége vagyon, de úgy hiszszük, eddig az passa főmészárosa is odaérkezett; az mely negyven vágót vett itt az passa számára, vele együtt elküldettük: de már ezután, hogy ezen az földön vehessen, nem biztathatjuk, mivel igen megszűkült; magunk is pénzen veszszük magunk konyhájára, és már is sok helyeken húst nem adhat az szegénység az quártélyban levőknek. Az Isten hozná egy órával elébb az passa embereit és az én embereimet is az császár kapujáról. Ha azért kglmeteknek elsőben lesz hírek: kérem, tudósítson; ha minekünk leszen elébb, akár onnan s akár másunnan, mi is tudósítjuk kglmeteket. Ennekelőtte az tihájját, most penig kglmedet tartjuk kapitihánknak azon az kapun; kglmed azért jóakarójáról el ne feledkezzék. Szóval is kglmednek Füleki által izentünk.

187.

1692. jan. 10.

Iratott Szali passának, Pasarolczáról, 10. Januarii 1692.

Kglmed levelit vettük, mit írjon az szilisztriai Zain felől, megértettük; kglmed becsületiért, az mikor el akar menni, jó szívvel, segítséggel leszünk nekie, etc.

188.

1692. jan. 10.

Iratott Pasarolczáról Katona béknek, 10. Januarii Anno 1692.

Kglmed levelit vettük, mit írjon valamely az szendre kadiságnak egyik falujának határáról elhajtott sertések felől

megértettük. Az mely hajdúk azon sertéseket elhajtották, magok és több itt levő, császárunk szolgálatjában éjjel-nappal strázsáló s szolgáló gyalog hadak között felosztották; de annyit, az mennyit kglmed ír, nem hajtottak. Ha az hatalmas császár kegyelmességéből, az mint mindennap reménljük, valamely költség érkezik hadaink fizetésire: az szegénységet kárban maradni nem engedjük; addig legyenek várakozásban. Kglmed maga tudja, az mi népünk kukuricza-kenyérhez nem szokott volt, az hús penig szűk; ha effélével mindennapi élődésit nem segíti, hogy-hogy élhessen? Azon kívül is rongyos s fizetetlen lévén az had: ha most kénszerítjük azon sertéseknek megfizetésire, költsége sem lévén, nagyobb rossz dolog jő ki belőle. Kglmednél az értelem; kglmed is hadat tartó ember lévén, adjon szép szót az szegénységnek, hogy várakozzanak; mert ha az lándor-fejérvári passától jön levél mellettek, oda is csak azt iratjuk, etc.

189.

Iratott Topal Huszain passának, Lándor-Fejérvárra, Pasarolczáról.

Édes jóakaró apám uram! Akarám kglmednek értésire adni, hogy már is Pasarolczán az palánkot megcsináltattam, az palánk körűl levő árok is nagyobbrészint elkészűlt; kglmedet kérem, hogy az híre is az ellenség között elmenjen: küldjön ide minekünk az bástyákra öt vagy hat taraczkot, és ahhoz való puskaport s golyóbist is; kglmed azt nekünk kölcsön adja, valamikor akarja, elvitetheti. Ihon, szintén most is Galambvára felől olyan hírünk vagyon, hogy egynehány száz pandúr általjött az Duna jegin, az Duna két helyen is általállott. Halmágyot, Bokcsát, Karánsebest, Zsidóvárát, Mihádiát, Karasiczát ellenség lakja s megszállotta; azt nem mondhatjuk, hogy ellenségünk nincsen. Ha penig kglmed ide taraczkokot nem küld: kíntelenek vagyunk Palánkon levő magunk taraczkjait elhozatni, ki nélkül az palánkiak is, ha ellenség jő reájok, mit tehetnek? kglmed ítíletiben álljon; de, magunk fejihez közelebb lévén, ha kglmed onnét munitiót nem küld: az magunk taraczkjait s munitióit hozatjuk ide, — kiben kglmednek kívántunk elsőben hírt adni, etc.

190.

1692. jan. 11.

Iratott az lándor-fejérvári muftinak, Pasarolczáról, 11. Januarii 1692.

Kglmed levelit vettem, mi van benne, megértettem. Nem tudjuk, kglmednek mint van hírivel: de az mi vitézeink az szegénységgel eddig szépen alkudtak; az ki rosszúl cselekedett penig, mindeneknek láttára meg is bűntetettük; az mi népünknek is hatalmas császár szolgálatjában élni s halni kell. Az mely faluja felől penig megtanált kglmed fia: nem bánjuk, hogy az mivel tartoznak, kglmednek is az szegénység megadja; kirűl tiszteinknek parancsoltunk.

191.

1692. jan. 12.

Iratott Katona béknek, Pasarolczáról, 12. Januarii 1692.

Kglmed levelit vettük, mi van benne, megértettük. Az hadak között levő húsbeli szükség, az kukuricza-máléhoz is nehezen szokván az mi népünk, volt oka, hogy hadainkban néha az Moraván is által, az Morava erdejire, húsnak való sertések keresésire jártak ki az vitézek. De értvén az kglmed panaszát: mai napon tellár által megkiáltattuk, hogy senki, élete s feje vesztése alatt se sertést hajtani, sem egyébért azMoraván túl ne menjen; hanem, ha kinek Szendrőben vagy Lándor-Fejérvártt volna is valami dolga, mi levelünkkel járjon. Ha kik penig az mi levelünk nélkűl tanáltatnak: kglmed fogassa meg s vitesse be, nekünk hírt adván. Minthogy penig magunk is pénzes húsra szorultunk, kglmedet kérjük: ezután maga embereit is hús-keresni másuvá küldje, mert magunk is pénzen megveszszük, ha kaphatjuk. Ha mi marhák tanáltatnak penig, az kglmed tufekesi basájának elvinni megengedtük. Értvén penig kglmed szükségit agarakra: mi egy párt kglmednek küldöttüuk, az minemüek tanáltatnak; kívánjuk, egészségben nyulászhasson vélek kglmed. Az mely portékáját penig az szegény embereknek elvitték az hajdúk, kglmed küldje be az embereket s az teftert is: mieket vettek el? kikerestetjük és az ki oka lészen, megbüntettetjük.

192.

1692. jan. 12.

Iratott az szendrei kadiának, Pasarolczáról, 12. Januarii 1692.

Kglmed levelit vettük, mi van benne, megértettük. Írja kglmed, hogy az mi embereink általmenvén az Moraván, egy parasztembert pandúrnak fogván, igen megverték s kínozták volna, holott azt az embert igaz embernek tartja kglmed. Azért mi is, az ki oka lészen, az ki azon szegény embert bántotta, avagy portékájában az szegénységnek valami kárt tettek, kikerestetjük, s ezután olyan dolog nem lészen, etc.

193.

1692. jan. 18.

Iratott az szilisztriai passának és Ali passának az Duna kapitányának, Pasarolczáról, 13. Januarii Anno 1692.

Ezen itt lakos Zani Cselebi menvén Szilisztriában, akarók kglmedet ezen alkalmatossággal meglátogatnunk. Kérdezzük azért: mint vagyon s hogy vagyon kglmed? és kívánunk hatalmas császárunk szolgálatjában kglmednek mindenkor jó egészséget. Ha peniglen minket kérdez kglmed: Istennek hála, jó egészségben vagyunk és hatalmas császárunk szolgálatjában foglalatoskodunk, kívánván mindennap hatalmas császárunk szolgálatjában tanáltatni. Ha penig az ittvaló híreket kérdezi kglmed: vagyon olyan hírünk Erdélyből, hogy Veteráni mellé ment volna téli quártélyban valamely ellenség, de nem igen sok. Várad alól penig noha Badensis herczeg elment és lovas hadait quártélyban szállitotta, de hagyott az vár alatt is valamely ezer gyalog ellenséget. Az Tömösvár körűl levő palánkokot peniglen, úgymint Zsidóvárát, Facsátot, Lugost, Bokcsát az ellenség megszállotta; Karánsebesben is feles ellenség vagyon, úgy Halmágy vidékire is quártélyban szállott, az karasiczai lyuk mellett is sorompót csináltatott, és újabb erősséget akar ottan, az mint értjük, csináltatni; honnan kiterjedvén, Jeni-Palánkon levő hadaink quártélyaiban az szénát elégette, sőt az avarat is mindenütt égetteti, el akarván széleszteni az falukot is: az minthogy már is egynéhány faluból, feleségestől, gyermekestől felkelvén, elmentenek, és fegyvert fogván, sokan az ellenség mellé állottanak. Minthogy penig Lengyelországban küldött embereinket nemsokára vissza-

várjuk, kiknek is arra levén útjok, kglmedet kérjük, az mi tekintetünkért, ha miben kívántatik, legyen jóakarattal nékiek. Innen is szükségesképpen, mihelt az Dunának jégtől tisztulása lészen, holmi dolgaink végett kívánjuk bizonyos embereinket kglmedhez küldenünk, kik által kglmedet minden ittvaló dolgokról bővebben tudósítjuk; de addig is kglmedet kérjük: az odavaló hírekről és ottan az Duna mellett tanáltatható mindennemű élésnek, okájának és kilájának áráról minket jóakaróját tudósítson; ha penig írni akar kglmed, az vidini passa nekünk jóakarónk lévén, csak odaküldje kglmed az levelet, az hegyeken által jártatjuk arra embereinket s postáinkot, s azok meghozzák, etc.

194.

1692. jan. 14.

Iratott Katona béknek, Pasarolczáról, 14. Januarii Anno 1692.

Kglmed levelit vettük, és holmi sertéseknek elhajtása felől való újabb panaszát értettük. Noha eddig is az mi hadainknak quártélya hatalmas császárunk országában volt, és az mikor ilyen szükségek volt, mint most vagyon, kezek nem volt megkötve az ilyen kara hajván hajtásában: szó sem volt felőle, sem panasz nem ment hatalmas császárunk kapujára. Mi mindazáltal, kglmed tekintetiért, nem akarván az szegénységet is egészlen kárban maradni: mihelt hatalmas császárunk kapucsi bassája érkezik valamely költséggel, akkor bejövén az szegénység, eligazíttatjuk dolgokot. De míg az lenne is, addig tefterit hozza be az szegénység: kinek mennyi sertésit hajtották el? quártély-mesterünkhez, kössenek szót és vele alkudjanak meg. Ezután az sem lészen, mivel megkiáltattuk tellár által, hogy sertések hajtására senki az Moraván által ne merészeljen menni, etc.

195.

1692. jan. 17.

Iratott Pajazet béknek, Pasarolczáról, 17. Januarii 1692.

Kglmed levelit vettük, mit írjon az Szulimán aga dolga felől, megértettük. Kihez képest mi is kglmedhez egy-két nap múlva emberünket küldjük, ki által az Szulimán aga sanczát is megküldjük. Azért kglmed bizvást hitlevelet küldhet annak az Toma nevű rácz kapitánnak, hogy

csak Szulimán agát hozzák oda, megszabadítjuk. Azonban, minthogy kegyelmed azt írja, hogy ott az Duna annyíra általállott, hogy álgyúkot is elbírhatna: ahhoz képest mi is egy csuport gyalogainkot és egynehány katonáinkot küldöttük Galambvárára vigyázásnak okáért; csak addig lesznek ott, míg az jég tart; kglmed adasson helyt és szállást nekiek az várban. Megparancsoltuk nekiek, hogy velek egyetértsenek, kglmed is azokkal erősebb lehet; magok quártélyából visznek azok magok élődésire való alkalmatosságot, ha az ott levő szegénység nem gazdálkodhatnék is nekiek: mindazáltal, minthogy hatalmas császárunk és kglmetek szolgálatjára rendeltettek: viselje gondjokat és az miben kívántatik, legyen segítséggel s jóakarattal nekiek. Az mely dologról kglmed szóval katonáinktól izent, kedvesen vettük, nevit penig azon töröknek írja meg kglmed, hadd tudjuk kerestetni. Azonban, az mely pandúr rabokot mi az két arnolt rabért küldöttünk, kglmed izenetihez képest az arnótok az szabadítást nem érdemlik, minthogy nekünk is vagynak kurucz rabjaink: azokot kell rajtok szabadítani.

196.

1692. jan. 17.

Iratott az paricsai és hersvai szigetekben levő törökök nek, 17. Januarii 1692. Pasarolczáról.

Esett értésünkre, hogy az Dunántúl levő ellenségnek előljárói s fejei egybengyűlvén Karánsebesben, dívánt tartottak és azt végezték, hogy mind az poricsai, s mind az hersvai szigetet, az Duna általállván, minden bizonnyal megpróbálják; Veteráni is Erdélyből, mihelt kitavaszodik az idő, kijőjjön, és azokat az szigeteket elfoglalván, azon vagynak, hogy az Dunán egy hajót is fel ne bocsássanak. Igy értvén azért az ellenség szándékát: az szigetek körűl, az mennyire lehet, az jeget egy darabban vágják le, és mindenfelé jó vigyázásban legyetek, és mi is itten egynehány ezer emberből álló haddal lévén s tanáltatván, hatalmas császárunknak csak közel Ürküpön s Leskóczán hatezerig való kész hada lévén quártélyban, mihelt valamí híretek lészen, bennünket tudósítani el ne múlassátok, segítségtekre leszünk. Az hírt Galambváron vigyázásnak okáért levő egynehány lovasaink behozzák, csak azokot tudósítsátok, etc.

197.

1692. jan. 17.

Iratott az tömösvári Fundluk passának, Pasarolczáról, 17. Januarii 1692.

Akarám kglmednek értésére adni, hogy az fővezér ő Nga Ibraim nevű agája érkezvén, ki azelőtt Sziaus vezér hasznadárja volt, kívánnám tudni: most Váradnak miben legyen dolga. Küldöttem azért ezen levelemet kglmedhez, hogy engem jóakaróját egy órával elébb, mi hírei lesznek, tudósítson, mivel Erdélyből az szegény váradiak felől itten rossz hírek folynak; adja Isten, úgy ne legyen! Írhatjuk kglmednek új hírül azt is, hogy más agája ment az vezérnek Lándor-Fejérvárra, ki is az tömösváriaknak kéncset hozott s az lándor-fejérvári praesidiumnak is. Az mely követek az török nemzet részíről Bécsben voltak, onnan kijövén, útban vagynak és hatalmas császárunk kapujára visszabocsáttattak.

198.

Urunk ő Nga propositiói az magyar- és erdélyországi bujdosó rendekhez.

1. Sándor Gáspár és Horvát Ferencz uramék expeditiójának okáról; Sándor uram megérkezésiről és az portai s francziai protectióról, és az tatár chám, Battir aga, úgy az jancsár-aga miért változtatott?

2. Az porta és francziai király kegyelmességit magától az orátortól és az vezértől fogom kezemhez vétetni, az kapucsi és Sándor uram intimatiója szerint.

3. Feleségem útjáról és az permutatió felől mit ír Veteráni és az több eljövő fő-assszonyokról.

4. Az kurucz raboknak specificatiójáról és Szántairól.

5. Sennyei, Kos Mihály és Semsei sanczáról.

6. Az quártélyokban való élések módjáról.

7. Az Gyula táján tanáltatható kuruczokról, és mit írjon ez iránt az tömösvári passa.

8. Az hadak cselédjiről és vonó-marhájokról.

9. Az bujdosó magyaroknak és erdélyieknek az porta és francziai király eddig való szenvedéseket s szolgálatjokat recognoscálja és jutalmát ígíri.

199.

1692. jan. 18.

Iratott Hajszler generálisnak, Pasarolczáról, 18. Januarii Anno 1692.

Repraesentatae sunt mihi literae Vestrae Magnificentiae, Viennae 22. Decembris datae. Vix sufficiunt rationes istae ad convictionem morarum complemento tractatus interventarum; tam enim Augusta Aula scire debebat meum statum et negotia vel saltem a captivis Hungaris ac Germanis hinc plane dimissis; quod ego qualiter praesenserim, ex informatione Dominorum Comitum pro Vestra Magnificentia fidejussionem agentium, uberius est intellectura, ad quam me singulariter refero, ac Vestram Magnificentiam benevalere desidero.

200.

1692. jan. 18.

Iratott Veteráni generálisnak, Pasarolczáról, 18. Januarii 1692.

Cibinii 4-ta praesentis datas Illustritatis Vestrae literas cum honore accepi oblata in negotio meae Principissae et impertitam meo servo benevolentiam magne aestimo ac reciprocis demerebor officiis. Ratione permutationis refero me ad Illustrissimos Dominos Comites, qui pro Magnifico Domino Barone Haiszlero apud me fidejussionem agunt, et credo, quod benevolentiam Illustritatis Vestrae, juxta rerum exigentiam, ea quoque tandem occasione sum cognitura. Quod attinet captivos, dimitti adusque non peterunt, quousque mei Kuruczones in Hungaria et Transylvania captivi non specificabuntur, Szántai quoque et (si captivus est) Malatinszki ex fundamento tractatus non dimittentur; modo quoque sunt aliqui ex meis a Jeni-Palánka per Rascianos capti et ex illis decem in Bokcsa, duo vero in Halmás ducti. Rogo Vestram Illustritatem, ne gravetur illorum quoque captivorum rationem habere, ut tanto facilius aliis quoque cognitis captivi libertatem assequi possint. In negotio Vullinii evidentissimum Illustritas Vestra habere potest documentum, dum pro ipsius incaptivatione ipsamet Illustritas Vestra serios alias etiam dederit ordines, decretoque Domini Generalis Hoffkirker confirmabatur; si tamen ipse depraehendi non posset, multi adhuc inveniuntur in partibus Sacratissimae Suae Majestatis Rasciani, qui plus-

quam octingenti et sexaginta, in duodecim pro quovis capite Talleris capitularunt, sicut ex aliquorum quietantiis apud Rascianos constat. Debitum vero Michaëlis Vaji ex literis meis absolutionalibus ipsi tempore dimissionis datis, et post ex suis propria manu scriptis inque majorem fidem per ipsummet Semseium coram praefatis Dominis Comitibus pariatis atque his inclusis Vestrae Illustritati transmissis evidenter constat. De quibus cum jam expressum acceperit Illustritas Vestra Suae Majestatis Sacratissimae mandatum: si mihi justitiam administraverit, ipsumque Vajium, si solvere nollet, ad me transmittere dignabatur, factura est rem acceptatissimam ac debitis servitiis demerendam. Recommendo literas meas ad meam Principissam datas Vestrae Illustritati, rogo, quantocius transmittere ne gravetur, et in simul gratias ago, quod sautiatum illum Kuruczonem sanari et ad me mitti curavit, adeoque intendam, ut Vestra quoque Illustritas similem meam experiatur discretionem. Penes benignas Suae Majestatis Sacratissimae literas salvi passus Magnificus Dominus Petrőczi duos mittit ex suis pro sua consorte, Dominus autem Nemessányi unum servitorem; rogo Vestram Illustritatem, dignetur ipsis securitatem et commoditatem tam euntibus, quam redeuntibus impertiri, etc.

201.

1692. jan. 21.

Iratott az lándor-fejérvári szerdárnak, Topal Huszain passának. Die 21. Januarii Anno 1692. Pasarolczáról.

Tömösvári passától megérkezvén emberem, kglmednek írt levelit az Katona bék embere ma megvitte; nekem is azt írják, hogy az végházakból az ellenség öszvegyűlvén, Tömösvárnak az várasára igyekezik. De az ellenségnek olyan dolga vagyon: nem oda megyen, az hova hirdeti. Most az vizek mindenütt megfagytak, ha ereje leszen, próbálhat innen az Dunán is. Ezekhez az hírekhez képest, ha lehetne, kétfelé szakasztanám magamot: mert itt is most kellene legjobban az vigyázás, de Drinápolyban való menés annál szükségesebb. Azért én Petrőczi-oglival, több kapitányimmal holnap dívánkozván, az mint legjobb leszen és kevés erőm engedi, jó tedarikot tenni igyekezem, magam penig, ha Isten adja, az jövő csötörtökön fővezér urunkhoz indulok; kit kglmednek is értésire adni kívántam. Édes jóakaró uram, az taraczkokot itt magam is megnéztem; itt por, ólom, kanótt, kézi gránát elég vagyon. Kegyelmedet kérem, paran-

csolja meg, hogy onnan az bék az álgyúkkal együtt az hozzávaló szükséges dolgokot is egy órával elébb küldje Pasarolczára; Pasarolcza ide közel lévén, az levelek felől is parancsoljon, hogy itt ne tartsák, etc. *(Vég-Szendrő.)*

202.

1692. jan. 21.

Pajazet béknek, 21. Januarii 1692. Pasarolczáról.

Hatalmas császárunk Lándor-Fejérváratt levő vezérjeivel, Huszain passa és Csáfer passa vezérekkel tegnapi napon dívánkozván: császárunk szolgálatja kívánván, küldöttük oda Galambvárára egy kapitányunkot bizonyosszámú lovas és gyalog hadainkkal, az gyalog közűl praesidiumnak is. Ebből is megismerheti kglmetek, hogy ezután arra az helyre is gondviseléssel akarunk lenni; melyhez képest küldöttünk valami taraczkokot, hozzátartozó eszközökkel együtt, az odamenő kapitányunktúl szóval is üzentünk, attól végire mehet kglmed minden dolgoknak.

203.

1692. jan. 22.

Iratott Topal Huszain passának, 22. Januarii 1692. Pasarolczáról.

Ma, úgymint kedden, déltájban ide Pasarolczára érkezvén, értettem, hogy Szalik passa itt az város mellett ment el tegnap, és az elmúlt éjen Palánkon volt konakja; postát küldtem utána, ha elérnék, hogy vigyázva menjen: mert Becsétől valamely ellenség jött ki az pusztára, más sereg ellenség Lugosnál jött által az Tömösön. Azért kglmed is legyen vigyázásban, hogy az jégen általjövén Pancsovánál vagy Visniczénél, valami kárt ne tegyen. Ha kívántatott volna, mi is adtunk volna valamely lovasokot Szalik passa mellé, kik Tömösvárig kísírték volna. Hogy jobb tedarikot tehessek: mind Jeni-Palánkra, Rámra, úgy Guercselinben is magam elnyargalok. Guercselinből penig, az ki az tihámnak vechillje volt Tömösvárnál létiben kglmednek, úgymint Madács Péter kapitánt, rendelem Galambvárában, hogy addig ott lakjék az én gyalog zászlómmal együtt, míg az Duna jege fel nem bomlik. Kglmedet azért kérem, küldjön egy erős bujurultit az galambvári békre, hogy szót fogadjanak és az én odamenő vitézimnek az várban szál-

lásokot mutassanak. Horvát Ferencz kapitányom ma ment arra 300-ad magával, és csatát fog küldeni által az Dunán, Halmágy felé; ha mi híreim lesznek, kglmedet tudósítom, és kegyelmed is minket jóakaró fiát tudósítson mind Sulfikar effendi felől, mind egyéb híreiről. Azonban Szemendréről kglmed bujurultija mellett adtak ki négy taraczkot, az többi álgyú lévén; az mi mostani szükségünkre ezekben az palánkokban taraczkok kellenének inkább. Hanem, ha kegyelmed jóakaratja leszen, az szendrei bástyákon vagyon 8 álgyú, ketteje kicsin taraczk, — parancsolja meg kglmed: azt az két taraczkot adják az idevaló szükségre, és helyiben az mely öt szép álgyú az földön vagyon, tegyék fel az bástyákra. Kézi gránátot is egyet sem adhattanak, puskaport is csak két kantárral adhattanak; kérem azért kglmedet, hogy küldjön vagy ötszáz jó és kész kézi gránátot, négy kantárral tufekben való port s négygyel taraczkokban valót, és négy topcsiát *(tüzért)* is, mert a nélkül nem lehetünk; kiknek is fél oka hús és fél oka kenyér tahinjokot mi is mindennap kiadatjuk.

204.

1692. jan. 22.

Iratott Csáfer passának, 22. Januarii 1692. Pasarolczáról.

Kglmed kívánta az mi borbélyunkot, kglmed komornikja gyógyítására. Ime, azért kglmed kívánsága szerint elküldöttük; adja Isten, használhasson az kegyelmed komornikjának. Azonban, az mely dolog felől kglmednek szólottunk, ha írni fog az jancsár-agának felőle, az levelet csak küldje kglmed kezünkben, ha maga embere által elküldötte is penig kglmed, bennünket jóakaróját tudósítson felőle.

205.

1692. jan. 22.

Iratott Katona béknek, 22. Januarii 1692. Pasarolczáról.

Sietve kelletvén kglmedet tudósítanunk; hatalmas császárunk Lándor-Fejérváratt levő vezérjinek Topal Huszain passának is irattunk, melyet kegyelmed kezihez küldöttük, kglmedet kérjük, küldje meg Lándor-Fejérvárra. Azonban Orlai Miklós uramot is kglmedhez küldöttük, minthogy az álgyúkhoz is jól ismer: az ottan tanáltatható álgyúk közül ismét válaszszon el kettőt, mivel az bujurulti szerint hatot kellett volna adatni, Borbély István kapitányunk penig

csak négyet hozatott el. Kglmedet kérjük. az mely álgyúkot választani fog, adassa kezihez és küldje ide, etc.

206.

1692. jan. 24.

Iratott Fundluk passának, Jeni-Palánkról, 24. Januarii 1692.

Kglmed levelit vettem, mit írjon, megértettem. Noha az ellenségnek olyan dolga vagyon: nem oda szokott menni, az hová hirdeti; mindazáltal, hogy kegyelmed segítséget kíván s éntőlem az illik, hogy küldjek, a mint az szükség kívánja és az én megnyomorodott, mezítelen, lovatlan hadaimtól kitelik, — mert kglmed soha olyan szegényül, oly mezítelen s lovatlan az kurucz hadat nem látta, az mint most vadnak szegények; de, hiszszük Istent, az mi nyavalyánkot is megorvosolja hatalmas fővezérünk. Ihon azért, édes jóakaróm, vitézimben zászlóstól küldöttem Tömösvárra, hogy ott egynehány napig legyenek is s szolgáljanak, ha az ellenség oda tanálna menni, az mint kegyelmed írja, hogy Csanádhoz gyülekezett. Ha Csanádhoz gyűlt annyi ellenség, az mint kegyelmed írja: ott sokáig nem hever, egy felé elmegyen; ha pedig eloszol, és az rossz hírek csendesednek, kglmed az én vitézimet bocsássa vissza: mert itt is megkívántatik az vigyázás, az én fejemen is itt palánknak, váracskáknak lévén most gondviselése, úgymint Jeni-Palánknak, Posorolczának, Rámnak, Guercselénnek és Resovának, az hol is mindenütt praesidiumom vagyon. Ha penig én felőlem tudakozik kglmed: legyen hírivel, hogy harmadnap alatt az hatalmas császár kapujára Drinápolyban utas vagyok, vecheljemnek Petrőczi-ogli kardasom marad; ha ezután ír kegyelmed, neki is írjon, az nekem irandó leveleket penig utánam küldi az fényes portára.

207.

1692. jan. 28.

Iratott az vidinyi Juszup passának, 28. Januarii 1692. Rasnáról.

Kglmed régi jóakaróm levén, nem múlathattam el, ezen menvén el, hogy kglmedet levelem által meg ne látogatnám; kérdezem, mint vagyon s hogy vagyon? Kglmeteknek legyen híre benne: én hatalmas császárunk kapujára egy

órával elébb sietek. Vecheljemnek Petrőczi-oglit hagytam hadaim között. Mikor ideindúltam, Guercselinben egy zászlóalja gyalogomot tettem be, és Tömösvárra is egy kapitánnyomot küldöttem zászlóstól, katonákkal, az tömösvári passa levelit vévén valamely hírekről; hála Istennek, az tihám is Sándor Gáspár, ki az francziai patisámhoz ment vala, megérkezvén, az fővezér mellett vagyon. Az tavalyi kadiánknak, ha ott vagyon, és jancsár-agának mondja szolgálatomot.

208.

1692. jan. 28.

Iratott az urumelli beglerbéknek, Mamhut bék-oglinak, 28. Januarii 1692. Rasnáról.

Mint kardasomnak, akarám kglmednek értésire adnom, hogy hatalmas vezérünk parancsolatja s kapucsi passája érkezvén hozzánk Pasarolczára, Petrőczi-oglit hagyván vecheljemnek hadaim között, magam felköltem postaképpen és egy órával elébb sietek Drinápolyban. Azért, ha kegyelmednek emberre fog oda jőni: minket jóakaróját el ne felejtsen, és az odafelé való hírekről tudósítson, kiváltképpen azokról az hadakról, az melyekről fermánja ment kglmednek, hogy Lándor-Fejérvárra küldje kglmed. Ha Várad felől tudakozódik: hála Istennek, még eddig török kéznél vagyon, noha még is sánczokban körülötte vagyon az ellenség. Akarám kglmednek azt is értésire adnom, hogy Erdélyből jött levelünk Veteráni nímet generálistól, és más helyekről is, kiben Solari nevű német rabja és Memhet passa felől tudakoznak; oda olyan hír ment, hogy Solari meghalt; ha életben van, kglmed küldje Pasarolczára Petrőczi-ogli kezéhez, hogy Memhet passa mennélhamarébb szabadúlhasson, etc.

209.

1692. febr. 2.

Petrőczi uramnak ő Ngának, 2. Februarii 1692. Szófiából.

Mamhut bék-ogli levele érkezék, kit is kglmednek inclusive megküldöttem. Megírtam neki, Solarit kglmedhez küldje; azért az mikor Solari odaérkezik: Solarival együtt odamenő Memhet passa postáját küldje el Veteránihoz, maga is írjon Veteráninak. Feleségemtől Mehemet passát el ne hagyják, együtt küldjék el, mi is az zálagokkal együtt küldjük el Solarit. Itt az útakon mindenütt, az vezér parancsolat-

jából becsülettel látnak; sietnénk de, lovaink bágyadtak. Sat cito, si sat bene. Veteráninak írt levelünket, parancsolja meg Daróczi uramnak: az szokott mód szerint küldje el; mikor kglmed az Memhet passa postáját elküldi, irasson az német zálagokkal is Veteráninak, hogy Solari odaérkezett s egészségben vagyon, etc.

210.

1692. febr. 2.

Iratott Veteráninak, Szófiából, 2. Februarii Anno 1692.

In meo, ad Fulgidam Portam Ottomanicam itinere Szofiam perveniens, accepi literas Mamhut bek-ogli, passae scilicet hujus loci ac provinciae, in quibus significat Dominum Comitem Solari et cum eo postam Mehemet passae expedivisse ad me; qua occasione recommendatas mihi hasce literas, praefato Mehemet passae sonantes, his inclusis transmitto Vestrae Illustritati. Dedi Domini etiam Petrőczio (qui de praesenti Pasarolczae meus locumtenens est) ordines, ut quamprimum Comes Solari et posta illuc pervenerint, statim postam mittat ad Vestram Illustritatem, ipsum vero Comitem Solarium, cum aliis obsidibus Domini Generalis Hajszler, accommodet ad tempus permutationis, sicut alios obsides, honeste. Rogo igitur Vestram Illustritatem, ne gravetur eundem Mehemet passam hinc, quando mea Principissa veniet, mittere. Facio securam Vestram Illustritatem, quod quo ipsa quamprimum ad me venerit: cum reliquis obsidibus eundem Comitem Solarium dimittam; sed ante permutationem dimittere non possum, vigore tractatus super personam ipsius cum Domino Generale Hajszler initi.

211.

1692. febr. 2.

Iratott Mamhut bék-oglinak, az urmelli passának, 2. Februarii 1692. Szófiából.

Kglmed levelivel emberem Sárkőnél ért el bennünket; miképpen kegyelmed is császárunk dolgában fáradozik, értettem. Isten kglmednek is, nekem is legyen segítségem, hogy ellenséginket szégyeníthessük meg! Itt kglmed muselimjinek voltunk vendégi; fogadj Isten kglmednek, kglmed becsületiért bennünket becsülettel látott. Ha Isten adja, egy órával előbb én is sietek az hatalmas császár kapujára;

reménlem, onnan visszajövén, nemsokára császárunk szolgálatjában kegyelmeddel együtt fogunk tanáltatni. Solari rab dolgát, mint kglmednek megírtam Nisről is: rendelést tettem Pasarolczára, hogy mihent odaérkezik, ott szépen tartsák és posta által odaérkezésiről Veteráninak és Memhet passának hírt adván, Memhet passát szabadítsák. Azért kglmed ne késsék Pasarolczára, Petrőczi-ogli kardasomhoz küldeni; az míg én visszamegyek, Petrőczi-ogli annak dolgát látja.

212.

1692. febr. 2.

Iratott az tatár hámnak, Szófiából, 2. Februarii. 1692.

Ngod méltóságát és az hatalmas török császárunktól tatár hámságra való felkaftányoztatását örömmel értettem az magam, franczúz patisámtól megtért tihámtól, ki is akkor Drinápolyban tanáltatván és Ngoddal szemben lévén, Ngod szép szavait és hozzám mutatott kegyelmességit nekem is megírta. Azért ezen levelem által Ngod köntösit csókolom; ellenségin az török nemzetnek, hogy Isten Ngodot szerencséssé tegye, minden ellenségit szégyenítse, szívemből kívánom! Adja Isten, én is Ngod mellett szolgálatban tanáltathassam, és Erdélyországában Ngod fegyveri által az hatalmas császár után Ngodnak is csirákja lehessek. Ngodat kérem, engemet szolgáját szíviből ki ne vessen. Ezen menvén el Drinápolyban, egy órával elébb sietek. Ngod kegyelmességiért Ngod áldója kívánom lenni.

213.

1692. febr. 2.

Iratott Ali passának, az Duna kapitányának, Szófiáról, 2. Februarii 1692.

Ezen menvén, hatalmas császárunk kapujára sietve, itt értettem, hogy hatalmas császárunk újabban kglmedet az Duna kapitányságra felkaftányoztatta; kit igen szeretek, és Istentől kglmednek az török nemzet szolgálatjában jó szerencsét kívánok. Ha kglmednek embere jő Drinápolyban: minket is jóakaróját el ne felejtsen, és levele által tudósítson. Azonban az hatalmas tatár hámnak írtam egy levelet; kglmedet kérem, levelemet Bucsakban elküldvén, válaszát is küldje kezemben.

214.

1692. febr. 15.

Iratott az moldovai vajdának, Drinápolyból, 16. Februarii Anno 1692.

Az hatalmas török császárunk parancsolatjából ide díványban hivattatván és itten, Isten ő Hatalmasságának sok jót adjon, minden becsülettel és méltósággal excipiáltatván: vettünk ugyanitten alkalmatosságot kglmednek való írásunkra, és kglmed itten levő emberivel való beszélgetésünkre, kívánván, kglmedet találja levelünk szerencsés órában és jó egészségben. Minthogy mostan kglmed mellett levő becsületes hívünk Inczédi Mihály uram informátiójából is, azelőtt penig egyéb jelekből is meg kellett ismernünk kglmed hozzánk való affectióját: azért ezen levelünk által kegyelmed atyafiúságát köszönjük, és mi is magunkot mind ezen az hatalmas portán, mind penig egyéb helyeken kglmednek való szolgálattól nem szánjuk, és ugyaninnen ez napokban kglmedhez bizonyos emberünket expediáljuk, kitől is kglmedet mind maga dolgairól s mind penig egyéb szükséges dolgokról tudósítjuk; azért az mely becsületes hívünk, Inczédi Mihály uram, kglmed mellett vagyon, annak is akkor köldjük meg dispositiónkat: mihez alkalmaztassa magát továbbvaló utazása iránt? Azért addig is recommendáljuk azon becsületes hívünket kegyelmed jóakaratjában és protectiójában, és Istentől kegyelmednek minden jókot kívánván, ajánljuk Isten oltalmában.

215.

1692. febr. 18.

Iratott Petröczi István uramnak ő Ngának, 18. Februarii Anno 1692. Drinápolyból.

Ma lévén hetednapja ide való szerencsés érkezésünknek, jól tudván, hogy kglmetek közönségesen impatienter várja az innenvaló híreket és megtérésünket: adjuk értésire, hogy, Istennek hála, itten mind az portai s mind az francziai ministerekkel már egynéhányszor szemben lévén, Istennek legyen hála, kívánságunk szerint folynak dolgaink. Az fővezér csauz-passáját küldvén előnkben, más egy török császár nagyrendű emberivel együtt, azokkal egy felöltöztetett lovat is, azon jöttünk be ezen várasban, az csauzpassa az belső szállásunkig kísírvén be bennünket. Ennek az

nemzetnek politikájához képest, az kit meg akarnak becsülni, mind az szállás alkalmatosságában, mind az felöltöztetett házak s mind az gazdálkodás iránt: mi iránt unk is elkövetik. Az fővezér publica audientiára ugyan maga lován vitetvén fel, akkor is az csauz passát és feljebbemlített császár emberit küldötte érettünk, és publice, az császár nevivel, az magyarországi és erdélyi fejedelemségre nusztal béllelt kaftánnyal felkaftányoztatott, úgy az mellettünk levő híveinkben, az mennyit magunk kívántunk. Az fővezér tihája és réz-effendi által tractálván velünk az dolgokról, ezen porta ministereivel órákig tartó conferentiánk volt már egynehányszor. Az mely nap ideérkeztünk: ugyanazon éjszaka az francziai orator, az melléje rendeltetett francziai király secretariusát Monsiur Bulchent *(Bechont?)* küldvén hozzánk, másnap éjszakára maga is az orator, incognito, harmadmagával szállásunkra jött, és mi is tegnap voltunk nála, és vagyunk oly szándékkal, hogy az felséges francziai királyhoz újabban emberünket expediáljuk. Minden dolgokon s végzéseken általesvén, nincsen egyéb hátra: az császárnál leendő audientiánk és pro valedictione az fővezérnél, egyszer; de feles vásárlásinkhoz képest is még alkalmasint beletelik öt-hat nap ittvaló múlatásunkban, hogy útunkra is annál jobban indúlhassunk. Sándor Gáspár uramot kívántuk volna eddig is előre expediálni: de az portai és francziai ministerekkel való ismeretségekre nézve magunk mellől el nem küldhettük; hanem innen megindúlván, csak első vagy második státióból is praemittáljuk és akkor értésekre adjuk: meddig és mi formában kívánjuk előnkben az kísérőt? mert az sok alá s fel való járkálás s garádicsok miatt ma s tegnap rosszabbúl kezdettünk lenni, és mint idejövet, visszamenet lassabban járhatunk. Szinte akkor tájban, hogy ideérkeztünk, érkezék az török császárhoz kétszázad magával az perzsák követje is; hozott az császárnak elephántot, több ajándékokkal s raritásokkal együtt és egynehány ezer ember esztendeig való fizetését, pro succursu praesentis campaniae. Egynehány ezer arnolt is, az ki az portától elszakadott volt és nímettel s velenczéssel tartott, meghajolván, az császár fizetésit s baksisát vették fel háromezeren, és azok is ebben az campániában compareálnak. Az velenczésektől is egy nagy erősséget vettek meg, certe árultatással az törökök in mense Decembri; egy nagy kősziklán vagyon, Kandiához közel az az erősség, az kik látták, megvehetetlennek mondják. Az német, lengyel és az muszka insinuálják ide az békességet: de eo non obstante is az porta most sokkal nagyobb készületet teszen az tavalyinál is; már is

actu Haszan passa nevű passával egynehány ezer gyalog török, kiket sürüköknek hínak, az Vaskapu és több Dunamelléki helyek defensiójára, lyuk és hersvai szigetben rendelendők kívül, szintén Pasarolczáig és Szendrőig kelletik jőni. Az szilisztriai passa az nicápolyi és szilisztriai tartományokkal Vidinyhez menni parancsoltatott, az arnolt hadaknak penig Mamhut passával Lándor-Fejérvárhoz menni parancsoltatott; az moldovai és havasalföldi vajdáknak is fermányok ment, hogy az tatársággal, azután velem megegyezzenek és addig is, hogy az havasalföldi vajda, az mely károkot nekem tett, megfizessen; úgy az bukuresti erdélyiekhez és Bajiné asszonyomhoz az vezér agájával magunk emberre is fog expediáltatni. Ali passára az Duna kapitányára kapucsi passa ment, az ki az Orosz-Csíkon telelt furkátákot, sajkákot felköltse; az tengeri lapátos-gályák kapitányát is, Mezo-Motuot is idehítták és az lapátos-gályákból is hatot, és az furkáták auctiójára hogy Constantinápolyból húsz furkátákot megindítson az Fekete-tengeren és maga is velek az Dunára menjen; úgy hogy az portának leszen ebben az campaniában a Dunán tízezer fegyveres embere effective. Az dolgok oly dispositióban vagynak, valamint magunk kívántuk, és hiszszük Istent, máskínt az császár kegyelmességitől cum omni satisfactione bocsáttatunk. Azért ezen dolgokhoz képest recommendáljuk specialiter kglmednek és kglmed által több híveinknek az táborozáshoz való készületjeket; instructiójokhoz tartsák magokot, praefectusunk és élésmesterünkkel; kivált ha az hajókat meg nem indíttatta volna kglmed Niss felé: mihent levelünket veszi, mentést indíttassa meg jó dispositióval, rendelvén parasztembereket is az hajdúk mellé, kik is az árvíz alkalmatosságával az fákat tisztítsák, az merre útjok és az hol akadályok lehetne az hajóknak; húszezer okáig való borunk és tizenötezer oka lisztünk levén Nissen és valamely három-négy darabból álló taraczkok is: az elküldendő hajóknak ehhez képest való capacitások legyen, hogy elbirhassák az terhet. Azonban parancsoljon az praefectusnak arról is, hogy az hajókon üres hordókat hozzanak mennél többet, az kikben az feljebbemlített húszezer oka bor beférhessen; mert az hordó Nisről ki nem telik, rendkívül nagy hordókban lévén az bor, az Moravára semmiképpen nem vihetik. Az hadak cselédje Pasarolczán fog maradni, az míg az ellenséggel való dolgon általesünk; azért az pasarolczai palánkot instructiója szerint mennél jobban erősíttesse: mert egy ideig az mi híveinknek, magunknak is fog deserviálni azon helynek alkalmatossága; meglássuk, micsoda industriáját fogjuk experiálni Orlai uramnak, míg

visszatérünk. Feleségemnek írtam; egynehány szóval kglmed az zálagokkal iratván, includáltassa az magok levelekben és recommendálja Veteráninak; irassa meg vélek, maga is írja meg: levelünk vétele után minden órán vár bennünket, azért, ha az tractatusnak eleget nem teszen Hajszler: az világ előtt micsoda neve leszen? Az minthogy az Bécsben levő török követek előtt, ezen porta előtt való hitelünknek megcsonkítására sokat hazudtak. Ha oda való érkezésünkig az tractátus punctumi nem complanáltatnak és feleségemnek arról való recognitiója nem jő: mind az zálagok s mind egyéb rabok az császár tömlecziben Constantinápolyban készüljenek; azért ezután legyen jobb vigyázás reájok; ha penig complanálják, feleségünket szabadítjuk, abban minket ez az porta nem impediál. Az elmúlt pénteken nekünk és az perzsa követjinek akarván az császár azzal is contentumot tenni: extraordinárius pompával, feles felöltöztetett lovakkal ment az szultán Szelim mecsetjiben; azon pompát, az honnét néztük az császárt, ez posta meg tudja mondani. Az császárnál leendő audientia alkalmatosságával több czeremóniák is lesznek, és akkor fognak fizetni az hadaknak is. Solari felől kglmed tudósítson, de kiváltképpen feleségem felől való hírt várom impatienter, és noha az mellett az fermány mellett is, az ki mellett az kujlucsi Szalik aga ment, küldhetett volna kglmed embert: de ex superabundanti, ihon török császár czímere és neve alatt költ menzil-fermányokot küldöttünk kglmednek, kettejit his annexis, egyike penig ezen posta szükségire adattatott. Az hadak szükségire abát, kalpogot, rását, dimittet, veres fejczet, csizmát eleget viszünk, egyebekről is Deus providebit. Ha az feleségem Hunyad vármegyében érkezett és az tractátus punctumit complanálta Hajszler és az cautiót az feleségem eleiben küldendő comitiva iránt kglmed kezihez küldötték: Sándor Gáspár uram viszi meg arról való dispositiónkot is.

216.

1692. febr. 20.

Iratott Petröczi István uramnak ő Ngának, Drinápolyban, 20. Februarii Anno 1692.

Stephan postánk tegnapi napon szintén akkor érkezék meg, az mikor mi is emberünket kívántuk volna kglmetekhez expediálni; később érkezhetett az rossz utak és sárok miatt. Kedvesen értettük kglmed industriáját az Morava útjának tisztítása, posorolczai palánk erősítése és az jeni-

palánki szükségre való fáknak már is nagyobb részint való megszerzése iránt. Elhittük, eddig vehette az kujlucsi Szalik aga által írt levelünket és azokkal küldött fermányokot; mi is megküldöttük ezen postánk alkalmatosságával az nissi passának az Nisről kiadandó 15,000 oka lisztről iratott császár fermányát, Oblanczkit is expediáljuk ugyan Nisstáján vásároltatott 20,000 oka bor iránt, hogy mind az borokot s mind az lisztet az kglmedtől küldendő hajókra szállítván, úgy menjen s nem különben Pasarolczára. Deminthogy azon 20,000 oka bor két vagy három hordóban vagyon, az mint informáltatunk, az liszt is penig hambárokban: szükséges, hogy az borért üres hordók, az lisztért zsákok és hararok küldessenek az ottvaló tiszteinktől, és ha a nélkül indították volna is meg az hajókot, az hordókot és zsákokot utánok küldjék, mert az nélkül minden dolgok, fáradságok haszontalan lészen. Az hajókot penig jó készülettel, kötelekkel, elégséges szarahorokkal és comitivával küldje kglmed, és jobb, hogy Nissen valamely napokig múlassanak és az említett lisztből élődjenek, mintsem re infecta megtérjenek. Az míg kglmed ezen levelünket veszi: addig Oblanczki is Nissen leszen, mindaddig, míg ezen dolgot elvégezi és az hajókot megindíthatja. Az jeni-palánki szükségre rendeltetett fákot mennél hamarébb odaszállítani igyekezzék kglmetek, tudósítván addig is, míg Isten oda vinnebennünket, az jegek felfokadásával mennyire vette környül az víz most Jeni-Palánkot, és az Garas vize mennyire áradott, és ott az Palánknál messze, mindenütt? Mert az oly árvizek alkalmatosságával és az utak felfokadásával reménlhetni s ígírhetni nagyobb securitást Jeni-Palánknak is. Inczédi Mihály uram levelit vettük, kiben írja, hogy az tatárság Ilvóig penetrálván, nagy rablást tettek és számtalan rabokot vittenek Jászvásárra is. Ezen hírt és az más levelünkben írt híreket is kglmed közölje Budai által az lándorfejérvári szerdárral is, insinuálván, hogy az héten Isten segítségiből az császárral is szemben leszünk, és azután követjük kglmetekhez útunkot. Ha szintén az Horvát Ferencz hadai vagy egyéb hadaink az quártélyokból ki nem szorultak volna is az széna s abrakra nézve is: de minthogy itt az portai ministerek előtt még idejövetelünkig úgy repraesentáltatott, hogy januáriust is nehezen vihetik ki némely hadaink quártélyokban, az föld népe mind túl s mind innen az Dunán már is az hegyekben recipiálta magát, pusztán hagyván helyeit, és tegnap is olyanformán insinuáltuk az vezérnek, hogy kglmed írta mostani leveliben, hogy hadainknak nagy része nem subsistálhat az fűig, kifogyván

quártélyokból: Bánya és Vidin között való Timok-mellyékit, az hol is falukot és szénát hallunk lenni, kívánjuk az hadaink számára. Budaival azért más becsületes embert is elküldvén Lándor-Fejérvárra, kglmed mennél jobb formában az hadak szükségit exaggerálja, az mint az szükség miatt már is az hadaknak túl az Dunán Jeni-Palánkról szökésit s oszlását allegálja, és ott is az Timok-mellyékét quártélynak sollicitálja; hoszszú puskákot is kérjenek az gyalogság számára. Az mely lovas seregnek penig Palánkon széna s abrakbeli szükségit látja: azokot általhozassa, és az Dunán innen levő quártélyokban, akárkié legyen, pro ratione temporis, az hol élődhetik, allocálja. Ím Veteráninak is irattunk levelet s abban inclusive Hajszlernek s feleségemnek is; kegyelmed ezen leveleket jó securitással mennélhamarébb elküldeni igyekezzék. Csontos Jankót azért küldöttük kglmedhez, hogy, ha feleségem(-nek) bizonyos hírit hallja, hogy Hunyad vármegyébe érkezett, és ha valamely posta tanálna érkezni, az kinek alkalmatosságával securitást ígírhetne neki: küldje feleségemhez, szolgáljon addig ottan, míg Isten megegyeztet bennünket; ha penig securitást nem ígírhet, írjon kglmed feleségemnek: szerezzen egy passust neki Veteránitól. Megírhatja maga is feleségemnek: küldene azért is, hogy szolgálna ottan; de, hogy ide is járt velünk Drinápolyban: itt miképpen excipiáltak s accommodáltak bennünket, meg tudná mondani.

217.

1692. febr. 20.

Iratott Veteráni generálnak, Drinápolyból, 20. Februarii Anno 1692.

Dominus Generalis Hajszler significat in suis, Viennae 4. Januarii ad meum secretarium datis, atque notis marginalibus ad puncta tractatus appositis ad me missis, plenarie contractui satisfecisse et nihil amplius restare; ideoque sollicitat locum et tempus permutationis cum Illustritate Vestra quantocius determinandum. Verum, sicut nuper per Dominos obsides me Vestrae Illustritati expectoravi, permutatio illa adusque determinari non poterit, quousque decreta illa caesarea, quae in tractatu desiderabantur, mihi non innotescent, (quae ut mihi in veris paribus praemittat, modo scripsi ad meam Principissam;) venietque optata ad permutationis occasiones securitas: captivus etiam Szántai non dimittetur, licet enim ductor ille, qui pro ipso dimitti

debebat, per alios apud Dominum Petrőczium libertatem jam antea impertitus erat, ego tamen eliberatos illos ad captivitatem potius remittam, quam Szántaium relinquam; vel, si ita placuerit, captivum ductorem Joannem Hajdu pro ipso dimittam. Praeterea expectabo etiam administrationem justitiae ab Illustritate Vestra, sicut ordinem Augustae Aulae accepit in negotiis Rascianorum, Vullinii, Vaji et mercatoris. Quae omnia si hactenus quoque fuissent consummata, Dominus Petrőczi juxta acceptos a me ordines habuisset curam permutationis: sed illa determinari non poterit, antequam praescripta veniant, ac prius finiantur; ac nisi admaturentur, praefatus Dominus Generalis ad suam debebit redire captivitatem. Nullum equidem volo in ipso tractatu pati mancamentum. Quo in nogotio dum ad meam Principissam ac Dominum Generalem scribo, literarum mearum transmissionem Vestrae Illustritati et ipsam Deo commendo. Quandoquidem causa Domini Sándor Gáspár (qui his tantum diebus ex Gallia advenit et passum Aulae pro deducenda uxore tarde habere poterit) cum mea est conjuncta, scripsit pro alio passu procurando ad Dominum Generalem Hajszler: rogo Vestram Illustritatem, ne gravetur literarum etiam ipsius quam celeriorem transmissionem operari; permutatio enim non fiet, nisi cum contento etiam ipsius, juxta tractatum.

218.

1692. febr. 20.

Iratott Hajszler generálnak, Drinápolyból, 20. Februarii Anno 1692.

Innotuerunt mihi tam notae marginales ad puncta tractatus appositae, quam literae Magnificentiae, Viennae 4. Januarii ad meum secretarium scriptae, in quibus praetenso pleno complemento tractatus, sollicitat Magnificentia Vestra permutationis determinationem. Sicut tamen jam antea etiam ex informatione Dominorum obsidum edoceri potuit: permutatio illa adusque non determinabatur, quousque decreta illa caesarea in tractatu desiderata (pro quorum veris paribus praemittendis modo scripsi ad meam Principissam) mihi non innotescent; venietque optata ad occasiones permutationis securitas, captivus etiam Szántai non dimittetur, licet enim ductor ille, qui pro ipso dimitti debebat, jam antea apud Dominum Petrőczium per alios libertatem obtinuerat; verum quia negotium ejus unum duc-

torem Hungarorum importabat: potius illos per eundem ductorem liberatos ad pristinam captivitatem remittam, quam cum mancamento tractatus ipsum relinquam; vel, si ita placuerit, captivum ductorem caesareum Joannem Hajdu pro ipso dimittam. Praeterea expectabo prius etiam in negotiis Rascianorum et Vullinii, ita et Mihaëlis Vaji et mercatoris ab Illustrissimo Generale Comite a Veterani, sicut ab Augusta Aula ordines accepit justitiae administrationem; quae si et hactenus fuissent consummata: Dominus Petrőczi juxta acceptos a me ordines permutationem illam in mea etiam absentia determinasset; et nisi omnium complementa admaturentur, Vestra Magnificentia ad suam captivitatem redire cogetur. Negotium Domini Sándor Gáspár qualiter sit tractatui inclusum, probe constat Vestrae Magnificentiae; qui quoniam his tantum diebus advenit, tarde accepit passum Suae Majestatis, ita, ut ad praefixum terminum illo uti non potest. Cum vero necessarii isti passus neque in tractatu fuerunt determinati, rogo Vestram Magnificentiam: mittat alium pro ipsius uxore et servitoribus, quia permutatio sine ipsius contento fieri non poterit, siquidem causa ipsius cum mea est conjuncta; qua de re et ipsemet scripsit Vestrae Magnificentiae.

219.

1692. febr. 20.

Iratott az nissi passának, Drinápolyból, 20. Februarii Anno 1692.

Hatalmas császárunk ezen kglmednek megküldött két fermány mellett rendeltetett az mi hadaink szükségire 15,000 oka lisztet, és azon lisztért az mi embereink Pasarolczáról hajókon fognak feljőni; azért az mikor odaérkeznek az hajókkal, kegyelmedet kérjük: hatalmas császárunk élésiben az ki jobb és fejírebb liszt tanáltatik, abból méressen ki 15,000 oka lisztet. Kglmed barátságát, Isten éltetvén, megszolgáljuk; ha penig az császárunk parancsolatjában valami fogyatkozás volna, vagy hogy annyi liszti hatalmas császárunknak ottan nem tanáltatnék, vagy ha tanáltatik is, dohos és az liszt megveszett volna: kegyelmedet kérjük, egy órával elébb minket jóakaróját tudósítson, hogy az hatalmas vezérnek értésire adhassuk.

220.

1692. febr. 20.

Iratott az jancsár-agának, Drinápolyban, 20. Februarii Anno 1692.

Édes jóakaró uram! Nekem írt kglmed leveliből és kivált kit Musztafa-Passa-Palánkára küldött volt, és egyéb szavaiból is meg kellett ismernem kglmed hozzám való szívit és barátságát; az Isten kglmednek ezer annyi jót adjon, az mennyi jót énvelem cselekszik! Kglmed köntösit megfogtam és tanácsával kívánok élni; kérem, jóakaróját el ne felejtsen, és tudósítson. Minemű híreim jöttek Petrőczi-ogli kardasomtól, kglmednek megizentem; azok az hadak, az kiket eddig nehezen tartottam, és ezen kapuról, miólta Erdélyből kijöttem, olyan gondviselés nem lévén felőlek, mint azelőtt, mindenemet reájok költöttem: elbomlanak s eloszolnak, ha az vezér kegyelmességit nem mutatja.

221.

1692. febr. 20.

Iratott Selim Giraj tatár chámnak, Drinápolyból, 20. Februarii Anno 1692.

Ezen levelemet megadó embertől értvén Ngod életben, egészségben való létit, igen örültem rajta. Ngod kezit azért csókolom és Istentől minden kívánsága szerint való jókot megadatni kívánok. Ha penig engemet kérdez Ngod: hatalmas császárunk szolgálatjában én is itt vagyok; az végvárak felől penig ha Ngod tudakozik: ezen levelem vivő emberrel azokról az dolgokról eleget beszélettem. Én az Ngod áldását kívánván, kérem, szívéből ki ne vessen.

222.

1692. febr. 20.

Urunk ő Nga fővezérnek beadott punctumi az kívántató fermányokról. Drinápolyban, 20. Februarii Anno 1692.

1. Minthogy az ozi beglerbék és ugyan Haszan passa, az mint értettem, Vidiny és Vaskapu felé rendeltettek, hogy velem egyetértsenek és szükségnek idején, az midőn emberem vagy levelem által megtanálom, segítségünkre jőjjenek, kivált ha Jeni-Palánkra jőne az ellenség:

2. Az Duna kapitányára Ali passára fermány adattassék, hogy egynehány könnyű sajkát, ha csak ötöt-hatot is, küldjön előre Jeni-Palánkra, kiken az én vitézim csatacsi formában járhassanak az Dunán és Moraván, az míg Ali passa Palánkhoz érkeznék is.

3. Minthogy az ország mindenütt puszta, élést sohun nem kaphatni: négyezer emberemre rendeltessen az hatalmas vezér annyi élést, az mely élésből hadaink cselédjeinek is, az hol elmaradnak, szakaszthassunk, addig is, az míg az császár fermánya szerint az Dunától elmegyünk, élhessünk és táborban is vihessünk s azzal élhessünk az tábori szolgálatban; és azon élést parancsolja meg az vezér, hogy egy órával elébb szállítsák Jeni-Palánkra.

4. Az nissi pasára is egy fermánt, hogy az Nissen levő taraczkokban, az kiket arra visszamentemkor az palánkok szükségire alkalmatosoknak látnék, adjon ki egynehányat, az taraczkokhoz való szükséges requisitumokkal együtt; kikért is az Moraván én hajókot küldenék fel és hajón vitetném le az Moraván az Dunára. Élést is adasson az hatalmas vezér Nisről, hogy addig is élhessenek hadaink, az míg élések az Dunán feljöhet.

5. Az mely fermányokot az előbbi fővezérek adtanak: azok helyiben az hatalmas vezér méltóztassék másokot iratni; kirűl arzuált is írtam hatalmas vezérünknek.

6. Halmás vidéke minthogy elpártolt, és miólta Palánkot megszállottuk is, holdolni nem akart, sőt ellenséget hozván magok közé, azokot most is teleltetik: azok felől is fermánt kívánunk az hatalmas vezértől, hogy mint elpártolt embereket, szabad legyen felveretni és elraboltatni.

7. A hatalmas császárunknak holdoló parasztságban is, hadainknak mostani kislakjában az parasztság között sokaknak fegyvere tanáltatik; az hol azért afféle fegyver tanáltatik, kikeresvén, szabad legyen az mi vitézinknek elvenni. Az ki hatalmas császárunknak adófizető jobbágya akar lenni, nem kell annak fegyver.

8. Egynehány menzil-fermánt is kívánhatunk, és némelyiket két-két emberre és lóra is szólót, hogy az szükség úgy kívánván, magunk embereivel más országokról vagy Váradról jövő postát és olykor nyelvet is küldhessünk az magunk emberével.

9. Minthogy Szófiában, Philippiben és Üszküpön hadaink szükségire vásárlásink lesznek: az említett három város tiszteire is fermány kívántatik, hogy az olyan vásárlások alá béres lovakot rendeljenek, kiken Nissig az olyan vásárlásokat elhozathassuk.

10. Az moldovai és havasalföldi vajdákra szóló fermányokról, hogy embereink országokon által szabadoson járhassanak kísírők mellájek és postalovak alájok adattassanak; kiről az hatalmas vezérnek is arzuált írtunk.

223.

1692. febr. 20.

Iratott az váradi jancsár-agának, Drinápolyból, 20. Februarii Anno 1692.

Mikor ide Drinápolyban indultam, akkor kglmednek megírtam, hogy kglmed hozzám küldött emberit Memhet oda-basit ide magammal elhozom; kit is az hatalmas vezérrel szemben juttatván, hála Istennek, az hadaknak nemcsak fermánjok ment az készületről: de némely helyekről meg is indultak; engem is hatalmas vezér felkaftányozván, elrendeltettem hatalmas császárunk fermánjával kegyelmetek segítségire, ha Isten adja. Az hatalmas császárunkkal szemben lévén, azután én is sietek hadaim közé; az minthogy legjobban tudtam, az kapukon, kglmetek dolgát, miben legyen? megmondottam. Az Isten segítse kglmeteket, míg az hadakkal Váradhoz érkezünk, hatalmas császárunknak az várat megtarthassa kglmetek. Miképpen viselte magát kegyelmetek, megmondottam az kapukon; kglmed szolgálatja nemcsak az hatalmas vezérnek és jancsár-agának, de az hatalmas császárnak is szíviben vagyon, és ha az várat megtartja kglmetek, úgy értettem: mind kegyelmedhez, mind az ott levő török nemzetséghez nagy kegyelmességgel leszen. Az mely turnacsi-basi volt az jancsárság között Lándor-Fejérváratt, legyen kglmednek híre benne: az megmazúroltatott és más turnacsi-basi rendeltetett, az ki hatalmas császárunknak sok kincsit viszi, és azon kincsből rendeltetett az váradi kulnak s kglmednek is.

224.

1692. febr. 20.

Iratott az tömösvári Fundluk passának, Drinápolyból, 20. Februarii Anno 1692.

Hatalmas fővezér! Ez magunk leveleivel megyen Váradra váradi Memhet oda-basi; kglmed azért, minthogy hatalmas császárunk szolgálatja kívánja, egy órával elébb kísírtesse Jenőre. Ha peniglen az ittvaló dolgokot kérdezi

kglmed: mindazokot, valamelyeket látott, hallott, meg tudja mondani ezen levelünket vivő Memhet oda-basi. Ha Isten adja, mi is három-négy napok múlva hatalmas császárunkkal szemben leszünk, és annakutána kglmetek közé visszatérünk, az egész végházaknak jovára, kglmeteknek és az egész szegénységnek örömire való dolgokkal.

Iratott az jenei passának is, ebben az formában, hogy kísírtesse Várad felé.

225.

1692. márc. 2.

Iratott az tatár chámnak, 2. Martii Anno 1692. Drinápolyból.

Hatalmas császárunk kapuján tanáltatván én is mostan, kívántam innen is levelem által Ngodot megtanálnom és egészségiről tudakozódnom. Kívánom, Isten hatalmas császárunk és az egész török nemzet szolgálatjában adjon Ngodnak jó szerencsét. Ha penig Ngod énfelőlem, szolgájáról tudakozódik: Isten akaratjából itt Drinápolyban egynéhány naptól fogván beteges állapottal voltam; hiszem Istent, öthat nap alatt jobban lévén, megint az török nemzethez való igaz szolgálatomot megújíthatom; kívánságom csak az Istentől, hogy Ngoddal ebben az nyári táborozásban együtt tanáltatván, ellenségünket szégyeníthessük meg. Ngodot kérem, engemet is szolgáját el ne felejtsen és mint több hatalmas tatár chámok cselekedtenek, Ngod is szíviből ki ne vessen.

226.

1692. márc. 7.

Veteráni generálnak, 7. Martii 1692. Adrianopoli.

Illustrissime, etc. Literas Illustritatis Vestrae 2-da et 13. Februarii Cibinii datas, hesterno die Adrianopoli insimul accepi; debitas rependo grates, quod literas meae Principissae Illustritas Vestra procurare non difficultaverit. Meas 20. Februarii datas credo, quod hactenus Illustritas Vestra accipere potuerit et ex illis lucullenter cognoscere, quod permutatio illa adusque fieri non poterit, quousque prius decreta caesarea in tractatione desiderata (quae ut in veris paribus praemittat, jam scripsi ad meam Principissam) mihi non innotescent, venietque optata ad permutationis occasiones securitas. Captivus etiam Szántai dimittetur, (licet enim

ductor ille, qui pro ipso dimitti debebat, jam antea per alios apud Dominum Petrőczium, suam adeptus erat libertatem, ego tamen eliberatos illos ad pristinam captivitatem potius remittam, quam Szántaium cum mancamento tractatus in captivitate relinquam; vel, si ita placuerit, captivum ductorem Joannem Hajdu pro ipso dimittam. Fiet praeterea justitiae administratio in negotiis Vullinii, Vaji ac mercatoris; (quod enim Vullinius pro hic et nunc non sit sub commenda Vestrae Illustritatis, non mihi sufficit, certum enim est alibi esse in ditionibus Suae sacratissimae Majestatis, et negotium ipsius tractatum importare ipsumque Generalem Hajszler obstringere), etiamque pro Domino Sándor Gáspár (cujus causa est cum mea conjuncta) alius passus (siquidem priorem propter brevem terminum usurpare non potest) non mittetur. Cum permutationis terminus quinta vel ad summum finis Novembris erat: magis debebat aestimari mea tanti temporis elapsi patientia, et revera coram nemine potuissem culpari, si dudum parolae meae non stetissem, non defuissem, tamen imo Dominus quoque Petrőczius in mea absentia non defuisset. Si hactenus a parte praefati Domini Generalis Hajszleri punctualiter fuissent omnia completa, ac nisi plenarie ac sine omni mancamento compleantur, etiamsi mea Principissa Karánsebessinum ducatur, obsides non permutabuntur. Viderit Dominus Generalis Hajszler, qualiter provisionem meae Principissae juxta tractatum sit accommodaturus, in loco scilicet, quo permutationem expectare debebit. Quae omnia ut Illustritas Vestra etiam cum eodem Generale Hajszlero quantocius syncere communicare ne gravetur, studiotissime rogo et interea Vestram Illustritatem divinae recommendo protectioni.

227.

1692. márc. 7.

Iratott Petröczi István uramnak ő Ngának, 7. Martii Anno 1692. Drinápolyban.

Sub dato 24. Februarii kglmed tudósítását kegyelmesen vettük; mi is 21. Februarii küldvén el az váradi törökkel Csontos Jankó inasunkot kglmedhez, mindjárt másnap estve felé az rendkívül való nyilallás és egyéb fájdalmak miatt is, lévén az obstructió is rajtunk, Istennek oly látogatását szenvedtük, hogy az Csontos Jankó expeditiójától fogva usque ad 4-tam praesentis nemhogy az házból mehettünk

volna ki, de még az ágyban sem fordulhattunk, ha nem fordítottak; az francziai doctor orvosságival élvén azolta és mind két karunkon az mediát is megvágatván és vért bocsáttatván, 4-ta praesentis fordult meg annyira nyavalyánk, hogy az fővezér udvarában estve egynehány órákig való conferentiára vitethettük fel magunkot, és akkor is nem különben, hanem székben, impatiensek levén mind az portai és francziai ministerek, hogy betegségünk miatt conferentiájokot velünk nem continuálhatják, és innen való expeditiónk hogy ennyire haladott, magok is felette igen difficultálják. 26. Februarii volt az császártól adatott terminusunk az császárral leendő publica audientiára, másnap az vezérrel, ki is kezünkhez adván az császár fermánjait, elindított volna azután bennünket cum omni satisfactione. Ez volt az dispositió, de Istennek különben tetszvén, ezt is több látogatási között ő szent Felséginek, békességes türéssel szenvedtük. Már Istennek jóvoltából ágyunkból felkelvén és naponként erősödvén, ma s tegnap magunk erejivel is kezdtünk járni, és minthogy kedd napon szokott az hatalmas török császárral való audientiák napja lenni: Istennek kegyelmességiből reménljük arra az napra oly erőnket, hogy az császárral való audientiára felmehetünk és azután utunkot is követhetjük. Azért, hogy kglmetek késésünknek okát tudhassa, kívántuk értésire adni; egyébiránt nagy compassiójokot és kedvezéseket csak ezen betegségünkben is ezeknek az portai ministereknek experiálván, mit írhatunk ez iránt egyebet, hanem, hogy Isten az magyar és erdélyi hazáknak micsoda kiváltképpen való jovokra adta ide való jövetelünket: közönségesen mind ezen ügyben bujdosók, mind az két hazának több lakosai meg fogják tapasztalni gyümölcsit az jövő nyáron. Prima tették ki itten az boncsokokot minden vezérek, passák kapuján, valakiknek boncsokjok vagyon; az negyven nap eltelvén, az fővezér innen megindul. Mindenféle hadaknak itten három holnapra fizettenek ez napokban; az szilisztriai passa is az Fekete-tengerig az Duna mellékin tanáltatható hadakkal s szpáhiákkal hogy meginduljon és Pasarolczához menni siessen, kapucsi passa küldettetett, úgy Ali passa Duna kapitánya felköltésire is. Az tatár chám után penig maga a császár kapucsilár tihája expediáltatott, botot, kardot, nusztos kafftánt és bizonyosszámú tegez pénzt küldvén az tatároknak; az is oly véggel expediáltatott, hogy commissáriussa legyen az tatár chámnak és accerelálja s siettesse. Az vén tatár chám, az ki az Mahumet koporsójához ment volt, itt Constantinápoly és Drinápoly között fele útban levő maga sifflikjiben érkezett s itt vagyon; az

tavalyi tatár chám is Jambulban, maga udvarházában szállott, mindketten mint privata personák, úgy vagynak. Battir aga penig egy tenger szigetjiben erős fogságban tartatik. Hogy nagyobb solemnitással lehetett volna 26. praeteriti az császárral való audientiánk: ugyanakkor vitette volna fel az perzsák királya követjeit is, az minthogy ugyanazon az napon miképpen ment véghez audientiájok, leíratván, kglmednek elküldöttük; több császár szolgái s hívei között, az kik azon coeremoniákban és vendégségekben voltanak, azon szabadságok s confidentiájok lévén az mi embereinknek, jelen lehettenek mindenütt az czeremoniákban. Veteráni levelire mint rescribáltunk, kglmednek is in paribus elküldöttük; azért egy német postát Jankóval együtt kglmed expediálhatja feleségemhez és Veteránihoz, és megírhatja azt is. hogy dispositiója ment tőlünk, hogy az permutatiót kglmed véghez vihesse, csak az tractatusnak minden részeiben, mostani és elébbeni leveleink világosítási szerint tegyenek eleget, és egyeztessék meg mennélhamarébb az asszont ő kglmit, úgy Nemessányiné asszonyomot is, és Sándor Gáspár uramnak is jöhessen válasza az feleségitől; ugyan ő kglme fogja megvinni az permutatió modalitása iránt dispositiónkot. Azonban 200 gyalog és 200 katona felől is, kikkel küldhesse Madács uramot előnkben, ezen levelünk vétele után csakhamar veszi dispositiónkot: az említett hadak meddig s hova jőjjenek előnkben? Készítse legalább egy hétre való éléssel s abrakkal; megegyezvén velünk, mi provideálunk felőlek, ete.

228.

1692. márc. 8.

Iratott Petröczi István uramnak ő Ngának, 8. Martii Anno 1692. Drinápolyban.

Minthogy feleségemnek mostani időben én arra szabadságot nem adhattam, hogy idegen szolgákot és fejércselédeket fogadhasson, rendihez képest minden egyéb alkalmatossági megvagynak, de szolgából és fejércselédből igen nagy fogyatkozása vagyon, az mint nekem írja, kivált. hogy sem az asszony ő kglme, sem Nemessányiné asszonyom vele el nem jöhettenek; kiket eléggé is hítt magával, de kglmetek dispositióját nem vehetvén, az asszonyok el nem jöhettenek. Írjon azért kglmed mind Veteráninak s mind feleségemnek; írja meg azt is, hogy Veteránitól úti passust szerezvén feleségem és securitást, kglmed küld el szolgáinkban, az kiket és mennyit kívánni fog, addig, míg az per-

mutatió véghez menne; most pedig küldjön egy szakácsot kglmed, egy német postával, mert arra vagyon nagyobb szüksége. Íme, kglmednek az császár neve alatt újabban egy menzil-fermánt küldöttem, hogy, ha oly sietö tudósításra való dolog érkezik, küldhesse az által az tudósítást; de küldje oly formában az postát, hogy az lovat Resovánál vagy Nissnél tovább ne hozza; mert Fejérvári most is szintén eddig hozta az maga lovát, késedelmes is idejőni s visszamenni az oly lovon, az költség is annyi, hogy majd feléri az lónak az árát, az mennyit reákölt, drága lévén az útban mind széna s mind abrak. Horvát Ferenczet jobb is, hogy kglmed maga mellett tartsa, bíztatván azzal a tiszteket, hogy, ha Isten odaviszen bennünket, eligazítjuk dolgokot, bíztatván Török Mihált is kegyelmességünkről. Csáki *(András)* megvagdalásának penig az kik okai voltanak, azokot kglmed az rámi tömleczben tartassa megtérésünkig. Macskási uramot, Orlai uramot több becsületes híveinkkel köszöntjük kglmed által. Elhiszszük, Orlai uram semmit nem múlat el az Pasarolcza építtetése s erősítése iránt; szükséges is, mert az mi praesidiumunk fog az jövő nyáron maradni ottan az előttünk levő campaniának kimeneteliig, s talám az feleségem is ott fog subsistálni. Nem íra kglmed semmit is, az Jeni-Palánkra rendeltetett 6000 karót odaszállíttatta-e? és ott is mi munkában vagynak? azon fákot micsoda munkára fordították Palánkon? az hol is az árkot szélesíteni és mélyebben ásatni parancsolja kegyelmed. Értésire adhatja kglmed Katona béknek, hogy itt én valóban jó kapitihája voltam: tíz erszény pénzt parancsolt az vezér neki adatni maga szükségire, azon kívül az hadának is fizetésit s élésit megígírte, és azt is: mikor az vezér Lándor-Fejérvárhoz érkezik, mellénk fogja rendelni ebben az campaniában. Pajazet béknek recommendatiónkra megígírtetett az accomodatió.

229.

1692. márc. 8.

Iratott Ali passának, az Duna kapitányának, 8. Martii Anno 1692. Drinápolyban.

Kglmed levelit, mint kedves kardasom levelit, szeretettel olvastam; hogy felőlem el nem feledkezett kglmed, kedvesen vettem, annyival is inkább, hogy az hatalmas császártól együvé vagyunk rendeltetve, az fővezér ő Nga Lándor-Fejérvárra való érkezésiig egymást kell segítenünk. Kglmed dolgát ezen az nagy kapun magunk dolgának tart-

ván, az mint az kglmed csuhadárjával beszélgettünk, az vezérrel mai napon szemben lévén, szólunk mindenekről, hogy Sztambulból az minemű dolgok és mesteremberek kívántatnak, egy órával elébb Orosz-Csíkra vitessenek. Kglmedet, édes kardasom, kérem, én számomra is egy kisded sajkát szerezzen, kinek az Duna mellett én is hasznát vehessem. Isten kglmeddel szemben juttatván, az sajkának az árát kglmednek megadom; de nekem csak oly sajka kelletnék, az kivel 10, 12 lapátos is bírhatna. Azon is kérem kglmedet, hogy az mely ezerkétszáz kila árpám tavaly Rahovánál maradott, azt kegyelmed vetesse kezihez és hozza fel Jeni-Palánkhoz; kglmed jóakaratját és barátságát én is meg igyekezem szolgálni, etc.

230.

1692. márc. 8.

Iratott az nissi passának, Drinápolyban, 8. Martii Anno 1692.

Édes jóakaró uram! Kegyelmedet kérdezem: mint vagyon s hogy vagyon? Isten hogy kglmedet éltesse, kívánom. Azonban kglmed említette vala az nissi várnak dolgát, én is az vezérnek megjelentettem; az hatalmas vezér arra menvén, tészen rendelést ő Nga. Küldöttem volt hatalmas császárunknak két fermánját kglmednek 15 ezer oka liszt felől; kérem kglmedet: adassa ezen levelemet vivő emberem keziben, kiről az quietantiát is megküldöttem. Kglmed abban is mutathatja meg barátságát, hogy szép lisztet adasson, és ha csak felit is annak az 15 ezer okának, adasson magunk asztalára valót s szép lisztet. Azonban ezen emberünk valamely borokat is fog ottan vásárolni; ha az pénzzel fel nem érné, kglmedet kérem, legyen mellette; ha mivel az borért adóssá maradna ezen szolgánk, Isten minket is arra vivén, mi megfizetjük az embereknek, csak ne maradjon el az hajókról az bor. Kglmed jóakaratját én is megszolgálni igyekezem.

231.

1692. márc. 8.

Iratott az nissi jancsár-agának, 8. Martii 1692. Drinápolyban.

Kglmedet mint jóakarómot kérdezem: mint vagyon s hogy vagyon? Istentől kglmednek mindenkor jó egészséget s jó szerencsét kívánok. Ha penig engem kérdez kglmed: itt

megbetegedtem volt, azért késtem annyi ideig; de már nem múlatok, hatalmas császárunkkal is szemben lévén, én is sietek arra visszafelé. Kglmedet kérem, ha miben kglmedet ezen emberem megtanálja, legyen segítséggel neki, hadd vihesse véghez dolgát.

232.

Iratott az havasalföldi vajdának, 13. Martii Anno 1692. Drinápoly.

Bukurestini 18. Februarii datas Celsitudinis Vestrae literas cum honore accepimus; transmissionem literarum potentissimi Tartarorum principis summe aestimamus, atque nostram ad easdem resolutionem Celsitudini Vestrae recommendamus. In fulgidam hanc portam personaliter venientes, habuimus etiam cum Domino Jonachio, Celsitudinis Vestrae residente iteratam conversationem, hac igitur occasione per fidelem nostrum Generosum Dominum Valentinum Nemessányi transmittimus Vestrae Celsitudini mandata imperialia, eidemque nonnulla oraliter referenda commisimus. Vestram Celsitudinem rogamus, ne gravetur verbis ejus fidem adhibere. Adjunximus eidem Generosum etiam Dominum Michaëlem Baji certa ad Ali passam instructione, qui se consortem suam Bukurestini comperiit, erit secum adducturus, cui si Celsitudo Vestra desideratam suppeditabit itineris commoditatem ac securitatem, factura est rem nobis gratam ac debitis servitiis demerendam.

233.

1692. márc. 13.

Iratott az moldovai vajdának, Drinápolyban, 13. Martii Anno 1692.

Kglmed két rendbeli leveleit becsülettel vettük, rólunk való el nem feledkezésit s atyafiúságának megmutatását kegyelmesen recognoscáljuk; azon jóakaratját s atyafiúságát továbbra is fenntartván, mi is mindenekben kglmedhez atyafiúságos szeretetünket megmutatni el nem múlatjuk, kiről bizonyságot tehetnek kglmed ideküldött főrendi is, kikkel egynehányszor conversatiónk volt, kikre is magunkot relegáljuk. Azonban bizonyos dolgaink végett kelletvén kglmed birodalmában szolgáinkot expediálni: kegyelmedet szeretettel kérjük, mindazokban hozzájok assistentiával legyen és jóakaratját mutassa nekiek; kglmed jóakaratját s atyafiúságát kölcsönös jóakarattal meg igyekezzük szolgálni.

234.

1692. márc. 13.

Iratott Ali passa, Duna kapitányának. Drinápolyban, 13. Martii 1692.

Hatalmas császárunk kegyelmességiből magam és hadaim szükségire itten Drinápolyban az hatalmas vezérünk valamely költséget adván kezünkhez, küldöttük becsületes, főrenden levő kapitányunkot Orosz-Csíkra és Bukurestre hatalmas császárunk fermánjával, némely szükséges dolgaink végett; kglmednek azért, mint régi dosztumunknak, kardasunknak izentünk. Kglmedet azért kérjük, azokban az dolgokban, az kikben kglmedet megtanálják embereink, legyen jóakarattal és segítséggel nekiek. Ha Isten adja, mi is innen megindúlván ez napokban, egy órával elébb Pasarolczán és Jeni-Palánkon lenni igyekezünk és hatalmas császár szolgálatjában kglmeddel együtt lenni kívánunk.

235.

1692. márc. 13.

Iratott Topal Huszain passának. Drinápolyban, 13. Martii 1692.

Isten akaratjából itten Drinápolyban megbetegedvén, két hétig s tovább is az házból nem mehettünk ki az betegség miatt, és most is erőtlenek lévén, mivel magunk rosszabban járhatunk: küldöttük előre hadaink közé az tihánkot. Kívánjuk azért ezen alkalmatossággal levelünk által látogatni, és kérdezzük: hogy vagyon, mint vagyon? Kérjük kglmedet, miránk fiáról s jóakarójáról el ne feledkezzék; ha Isten adja, hiszem Istent, megint kglmednek köntösit csókolhatom, kívánom is: találhassam szerencsés órában és kívánta jó egészségben. Az tihámnak és Petrőczi-oglinak meghagytam, hogy kglmed kapuját ne hagyja, és az miben kglmedet megtanálják, kérem, legyen segítséggel hozzájok.

236.

1692. márc. 14.

Memoriale pro Spectabili ac Generoso Caspari Sándor. Adrianopoli, 14. Martii Anno 1692.

1. Petrőczi István uram és az praefectus, élésmester kezinél hagyott instructióban az mely dolgok még effectus-

ban nem vétettek volna, azoknak effectuálása és acceleráltatása.

2. Az pasarolczai szállásnak s házaknak az következendő szükséghez képest való reparálása; úgy ahhoz kívántatható veteményes kertet is.

3. Az viza-halásztatásnak szinte akkor lévén ideje, mikor ő kglme odamegyen: azon halászathoz specialis embere rendeltessék.

4. Az haltartónak jobban való reparálása, mint az mennyiben volt.

5. Az magunk asztalára való kenyérnek való búzát és szép lisztet, ha meg nem szerzették, abban mennyire industriálkodjanak.

6. Kornétánkhoz tartozó seregeinknek, úgy az udvar népinek és az erdélyieknek ruházása.

7. Tábori szekereinknek s ahhoz való marháinknak revideálása, és annak is elintézése: az tábori szükségre való vonó-marha honnan augeáltathatnék?

8. Az úrral Petrőczi István urammal együtt megintézni, indifferenter mindenféle rendeknek tábori szekerek miképpen telhetnek ki és az vitézlő rend között hány tizedre egy szekér? és quártélyából ki mint segítethetődnék ez iránt?

9. Az mi alábbvaló lovainkot fűre csapatni és jó vigyázás s őrizet alatt füveltetni, az abraknak továbbvaló szükségre való megtartásáért is.

10. Az philippi aba, rizskása kézhez vétele.

11. Glavicsot és némely itten conducált török szolgákot előrevinni.

12. Az mostani fermányban specificált és Nisről adandó 20,000 oka lisztnek elviteliről dispositiót tenni, és az lisztet megvizsgálni: veszett és keserű ne legyen.

13. Ha Dósa Mihály az általa küldött aranyakot borért még ki nem osztotta volna, zelotával megcserélni azon aranyakot, és az nissi passát is disponálni, hogy az lisztben jóféle, asztalunkra való lisztet is adasson valamely ezer okával.

14. Szófiában levő szolgáimról s lovaimról.

15. Minthogy Pasarolczán maradnak az impedimentumok és az cselédek ez nyáron: pasarolczai tisztnek bizonyos embert praeficiálni, az ki ottan minden kitelhető oeconomiához hozzá láttasson és az ki mindjárt vettessen is.

16. Az én előmben küldendő comitiváról, annak számáról, mennyi napra való éléssel expediáltassék, és azon comitivának ki praeficiáltassék.

17. Mamhut bék-oglinak iratott levelemről és Solariról.

18. Isztraël nevű bolgár kapitánynyal leendő tractáról, és az nála levő török rab-gyermeknek szabadításáról.

19. Halil aga leányának Szentéről való megszabadítása.

20. Halmágy vidékinek és ott az táján az palánkokban levő ellenségnek két-három rendbeli kémekkel megvizsgálása, és ahhoz képest való próbatétel Halmágy vidékire.

21. Ali passával való correspondentia, az már előre indított könnyű sajkák iránt is.

22. Guercselin manutentiója, az vezér előtt interveniált szókhoz képest.

23. Az guercselini, rámi és resovai szükségekre való munitió iránt, hogy Nisről kiadassék, az lándor-fejérvári szerdár requiráltassék.

24. Daróczi uram kezinél levő és az jeni-palánki quártélyokból felszedett pénzről.

25. Az föld népe fegyveriről.

26. Az zálagokkal mit kell iratni az permutatio dolgában.

27. Semsei Zsigmondról, Kos Mihályról és Sennyei Istvánról.

Notandum. Sárkő és Nis, úgy Rasna s Alexincza között levén az útak legfélelmesebbek: ottan legyen az nagyobb vigyázás.

237.

1692. márc. 13.

Nemessányi és Baji Mihály uramékot illető memoriale. Drinápolyban, 13. Martii Anno 1692.

1. Elsőbben is Ali passának repraesentálni: az vezér vele leendő correspondentiánkról mit parancsoljon, Sándor Gáspár uramot micsoda instructióval bocsátottuk hadaink közé, és correspondentia-tartás mennyiben és mi formában legyen közöttünk.

2. Az vezér fermánját praesentálni, és nevünkkel is kérni, hogy orosz-csíki, bukuresti vásárlásinkot, Vidinyben levő kétezer kila árpánkot, úgy az mely árpánkot is tavaly Rahón töttük volt le és Juszup aga dispositiója alatt van, minthogy azt is itt az tefterdár acceptálta: mint tavaly is maga jóakaratjából furkátákon és hidasokon vitesse fel Jeni-Palánkhoz.

3. Ha Bukurestről az erdélyiek eljőnek, az kiknek az az akadályok lenne, hogy hajón kívánnák hozzánk való jöveteleket: Ali passát requirálják arról is, hogy az oly

személyeknek adasson hajót, kin hozzánk jöhessenek, úgy az Halil aga cselédjinek is.

4. Az havasalföldi vajdát nevünkkel requirálni, hogy az Bukuresten leendő vásárlásink alá adjon vecturát az Dunáig, úgy az Brankovanjban maradt ládákot is szállíttassa oda, hogy több vásárlásinkkal felhozhassák azokot is.

5. Szabó András lovak vásárlásáért expediáltatván Molduvában, Havasalföldiben annak is securitásáról s alkalmatosságáról végezni az vajdával.

6. Kálnoki Sámuel személyiről; feleségem alkalmatosságára Havasalföldiből kitelhető szükséges élésekről. Az tatár chám útjáról, az ezután leendő correspondentiáról s confidentiáról; az erdélyi hírekről, az tatár chámnak írt válaszról. Pro discretione, etc. etc.

238.

1692. márc. 12.

Iratott Mamhut bék-oglinak, Drinápolyban, 13. Martii Anno 1692.

Akarám kglmednek értésire adni, hogy (Isten hatalmas császárunknak s fővezérünknek sok jót adjon!) minket hatalmas császárunk és fővezérünk itten Drinápolyban becsülettel látott és sok kegyelmességit mutatta hozzánk; de ennyi ideig való múlatásunknak az volt az oka, hogy Isten akaratjából megbetegedtünk volt, úgy, hogy húsz napokig az házból sem mehettünk ki. Már azért Isten akaratjából jobban lévén, már nem késünk, sietünk vissza hadaink közé; küldöttük előre Sándor Gáspár hívünket, holmi, hadaink szükségire s ruházatjára való dolgokkal, kire is minden dolgainkot, úgy az rabok szabadítását is reábíztuk; de nem tudjuk: mi lehetett az oka, hogy kglmed eddig Solarit, kit Memhet passa szabadulásáért akart adni, hogy Pasarolczára nem küldötte? Talám Solari meghalt, vagy már Memhet passáért Solarit nem akarja adni? Azért kglmed minket jóakaróját egy órával elébb tudósítson, tudjam magamot mihez tartani; mert már feleségem is Isten jóvoltából megszabadulván és Karánsebeshez érkezvén, most elhozzák. Memhet passa is együtt jöhetett volna feleségemmel, ha kglmed Solarit eddig elküldötte volna, és Veteráni német generálisnak megírtam volt kglmed írására nézve, hogy Solarit kglmed az én kezemben küldi s éntőlem várja Solarit. Nem tudom már, miben marad az dolog? Kglmed tudósítson bennünket.

239.

1692. márc. 13.

Iratott az nissi passának, Drinápolyban, 13. Martii Anno 1692.

Az tihámot küldöttem előre hadaim közé, hadaim szükségire s ruházatjára való dolgokkal; viszi fermánját hatalmas császárunknak valamely lisztről. Kegyelmedet azért kérem, azon fermányra adasson jó és szép lisztet. Magunk is utána indulunk az tihánknak, ha Isten adja, kegyelmeddel is szemben leszünk.

240.

1692. márc. 14.

Iratott az tatár chámnak, Drinápolyban, 14. Martii Anno 1692.

Ngod levelit az havasalföldi vajda kezemben küldötte; hogy Ngod én felőlem megemlékezett és szíviből ki nem vetett, Isten sok jót adjon Ngodnak érette. Az én tihám is megbeszéllette Ngod szép szavait, az mikor Ngoddal Drinápolyban szemben volt; azért az Ngod kegyelmességitől én és az énmellettem levő hadaim sok jót várnak. Mi is Ngod jóakaróinak jóakarói, ellenséginek ellenségi vagyunk. Ha Isten adja, ezen az nyáron Ngoddal megegyezvén, ellenségink ellen tehetségem szerint az török nemzetnek szolgálni igyekezem. és minthogy mindnyájunknak szeme Nagyságodon vagyon: azért Ngodot alázatoson kérem, hogy engemet szolgáját tudósítson: mikor kel fel bizonyoson, és mikor s merre várhassam Ngodot? Ha penig az híreket kérdezi Ngod: egyebet nem irhatok, hanem hogy az ellenség most is Várad alatt vagyon, és ez napokban többeknek is vagyon szándékjok, hogy Váradhoz jőjjenek. Karánsebes és Halmás táján is vagyon három s négyezerig való ellenség: azokhoz is többen igyekeznek, az mint értettük, az Dunán felmenő hatalmas császárunk éléses hajóinak akarnak ártani; de ha Isten adja, mi is azokra vigyázunk, és szándékjokot elbontani igyekezünk, etc.

241.

1692. márc. 17.

Iratott Petröczi István uramnak ő Ngának, Drinápolyban, 17. Martii Anno 1692.

Spectabilis et magnifice, fidelis nobis syncere dilecte! Salutem et gratiam nostram. Die 5. praesentis datált levelével kglmednek mai napon érkezvén meg az tatár posta, miben legyen állapotja feleségemnek? az annectált levelekből megértettük. Az permutatió dolgában azért mennyiben alkalmaztassa kglmed magát, noha innen ennekelőtte is megírtuk; de most is kglmed az inclusából megértvén akaratunkat, alkalmaztassa magát az iránt dispositiónkhoz. Tegnap expediálván Sándor Gáspár uramot is, hadaink szükségére való alkalmatosságokkal, ő kglme is viszi kglmednek némely szükséges dolgokban commissiónkat s dispositiónkat. Jagodináig az császár fermánja mellett fogják mindenütt kísírni; de minthogy feles terhes szekerekkel és öszvérekkel megyen: későbben fog talám oda penetrálhatni. Tudósítani fogja útból kglmedet: mikor vagy mely napra küldje Resováig vagy Jagodináig az comitivát eleiben, és mi előnkben meddig jőjjön comitiva? minthogy harmad, negyed-napokig az szófiai feredés kedvéért, ott is leszen múlatásunk. Sándor Gáspár uram újobban húszezer oka lisztről viszi az császár fermánját Nisre; azért arra az szükségre is Jeni-Palánkról az Moravára hajót hozasson kglmed és készíttesse el, hogy az mikor Sándor Gáspár uram arról való tudósítását veszi: azon hajók is készen tanáltassanak, ahhoz szükséges zsákokkal, harályokkal együtt. Jól cselekedte kglmed, hogy az panasznak távoztatásáért, az quártélyban megszűkült katonáknak dolgát orvoslotta. Már ezután az ló sem hal meg éhhel, ha ki csapják is az mezőre, az élés alkalmatossága is bővebben leszen, annálinkább, ha az hajók az Dunán békével felmehetnek. Isten Sándor Gáspár uramot odavivén, meg fog kglmetek vígasztalódni és Isten jóvoltából ezután az hadak alkalmatossága, gondviselése is jobban fog kitelhetni. Eidem in reliquo gratiose propensi manemus. Két menzil-fermánt küldöttünk kglmed kezihez, az harmadikat ezen tatár postának adtuk; kglmed vegye el tőle s adja Ugróczinak, hogy azzal eljöhessen. Az tudósításban kglmed másszor ne legyen olyan parcus, ne csak maga kglmed mindenekről tudósítson: sőt praefectusunknak, élésmesterünknek, lovászmesterünknek hírt adjon, hogy azok is magok instructiójához, kötelességihez képest, bennünket tudósíthasson *(így)* minden posták által, etc.

Inclusa. Bánjuk felette igen, hogy azon postával együtt kglmed Ugróczit is el nem küldötte; volt ottan ló s magának is Ugróczinak nyugodt lova, kin Szófiáig eljöhetett volna, ott nekünk lévén nyugodt lovaink, Kovács Gergely szolgánkkal onnét nyugodt lovon, az magáét Szófiában hagyván, követhette volna útját hozzánk sietve; és noha már minket itt nem ér: de eo non obstante, mihelt írásunkot veszi, sietve küldje előnkbe az feljebb írt modalitas szerint, menzil-fermánt is adván keziben, vagy egy tatárt is adván melléje. Úgy látjuk, minket még az németek nem ismernek: mennyiben tartassék az becsület és reputatió nálunk, annyival inkább, mikor össze van kötve az bosszúval! Feleségemnek Karánsebesig való expeditiójával és az permutatiónak accelerálásával fel akarnak velünk hagyatni minden punctumokon, kiket Hajszlernek az tractátus szerint kell vala feleségem permutatiójának idejeig complanálni. Jól juthat kglmed esziben, Pasaroviczáról való eljövetelünk előtt kglmed s több becsületes híveink jelenlétekben az zálagoknak mennyire declaráltuk volt magunkot, és azután is levelünkben mennyire confirmáltuk, hogy mindaddig az permutatió nem lehet, valamíg az contractus szerint való conditióknak eleget nem teszen Hajszler, és nevezet szerint prae coeteris feleségem és kglmed felesége jószágiról való decretumit az udvarnak kezünkben nem küldi. Egyébiránt, ha eleget nem teszen parolájának: visszajönni kívántuk Hajszlert elébbeni rabságára. Azért az tractátusnak az mely punctumit még nem complanálta Hajszler: Badensis herczeg parolájával s arra maga kezivel írt obligatiójával együtt lepariáltatván, kglmednek his annexis elküldöttük, úgy az Veteráninak küldött bécsi udvar decretumának is, (melyet nekünk in originali küldött volt meg Veteráni s magokkal az zálagokkal fordíttattuk meg), magyarázatjának is pariáját. Kglmed hívassa maga eleiben az említett zálagokot, velek együtt az Veteráni kapitányát Semsei Lászlót is, juttassa eszekben az mi mind írásban, mind szóval lött declarationkot, és hogy az generálisnak Hajszlernek eddig honestus homo volt az neve mindenütt, közöttünk is: de, hogy parolája s erős hiti ellen parolájának eleget nem tött, nemcsak abban, hogy pro 5-ta Novembris, vagy fine ejusdem mensis kell vala feleségemet kezünkhez szolgáltatni, holott az többi felett ezt tartottuk mi nagyobb punctumnak, hogy debito tempore küldjék le feleségemet; de, az mi bosszúságosabb egyéb punctumokot sem töltött be, és még kglmetek feleségei sem egyeztek meg feleségemmel; azért, úgy mint honestus homo és paroláját szerető cavalér zálagjait ezután

nem tartjuk, és eddig is nem ex reflexione ad parolam nostram, sed ex discretione rosszúl nem tractáltuk, mert még akkor kell vala ezt az keménységet elkövetnünk, az mikor feleségemet ad ultimum Novembris el nem küldötte, kinek is leküldésit negyedik holnapra, az mi nagyobb mortificatiónkra halasztotta, az hadakozásnak idejire; kglmednek azért tőlünk az az commissiója, hogy őket vasban veresse és ezután nem úgy mint vendégeket: hanem mint közönséges rabokat úgy tractálja; az száraz kenyér és Duna vize lészen praebendájok mindaddig, míg ezen declaratiónkra megjő az válaszok. Melyre is ha hamar való választ nem obtineálhatunk és Hajszler vagy rabságára vissza nem jő intra vigesimum quartum a dato ex Rám, vagy az tractatusnak minden punctumit nem complanálja: az halálnál is nagyobb s keservesebb rabságot gondoljanak; és az tractátust az császár decretumával és az Badensis herczeg parolájával kinyomtattatjuk és ez széles világon publicáltatjuk. Azért ezen declaratió után maga is kegyelmed elmenvén vélek, az Veteráni kapitányát Semsei Lászlót sem hagyván el, az mikor Rámban megyen: hálassa Rámban az tömleczben, és azon az napon, az mikor Pasarolczáról Rámban megyen vélek: száraz kenyérnél s víznél egyebet nekiek ne adasson; másnap az tömleczből felvitetvén, nemcsak Hajszlernek s Veteráninak: de Badensis herczegnek magának, az ministereknek, kik jóakarójok, velek írasson, és egy olyan német postától, az ki ezeknek nézője s látója legyen s az ki által izenhessenek is, expediálja az leveleket, mennél jobb és hamarébbvaló dispositióval. Declarálja azt is nevünkkel előttök, hogy Hajszler az mely ötezer aranyat adott feleségemnek holmi vásárlásokra, kezünkben jövén az vásárlások: készek leszünk Hajszlernek refundálni; és, ha feleségemet az császár szinte Hajszlerért adta is, de abban az formában az császárnak rabja nem volt, mint nekünk Hajszler: mert az császár hütire adta fel Munkácsot s ment maga is Bécsbe. Azért nem az feleségem később való le nem hozásáért, mint az egyéb punctumok be nem töltésiért szenvednek az említett zálagok és egyéb rabok, Semsei s Kilián pedig Sennyei, Kos Mihály és Semsei sanczok meg nem hozásáért is, kinek már terminusa elmúlt. Ha penig Hajszler az sokszor említett tractatus conditióit adimpleálja: az mi újabb dispotiónkon kívül is vagyon kegyelmednek ordinantiája, hogy az permutatiót vigye véghez; mert ugyanis nem kívánnánk csak egy óráig is ezután feleségünket Karánsebesben tartani. Ha penig az említett zálagok és rabok vasban veretések és egy éjszaka tömleczben való hálások s

egy napi száraz kenyérrel s vízzel való tractálások után magokot resolválják, hogy Veteráninak s Hajszlernak reménkednek és azt véghez viszik, hogy Veteráni feleségemet maga vecturájával, comitivájával Palánkra kísírteti, és ők tovább is az hátralevő punctumoknak s conditióknak complanálásáig zálagok kívánnak lenni: in tali casu az Veteráni válaszáig kglmed az vasból őket kívágatván, vitesse vissza Pasarolczára s az előbbi formán tractáltassa őket, assecurálván: továbbra is hasonló accommodatiójok leszen, míg az tractatusban való minden punctumok complanáltatnak; azért urgeálják ahhoz képest mind Hajszlert, mind Veteránit, mind az udvari ministereket, hogy admaturálják az dolgot. Ha penig különben nem lehet, ha arra lépnek, hogy Veteráni maga vecturájával, comitivájával Jeni-Palánkra küldje feleségemet: ne csak assecuratiót, parolát küldjön kglmed, sőt ha úgy kívántatik, zálagokot is küldjön, míg az comitiva, vectura visszamegyen, melyet is kglmed egy darabon el is kísírtessen. De kglmed az mi részünkről való zálagokot ne offerálja, ha Veteráni az kglmed parolájával contentus leszen az ő comitivája, vecturája iránt; ha penig offerálni kelletik, abban igen cautus legyen kegyelmed, hogy addig az mi részünkről való zálagokot oda ne küldje, míg kglmed jó formában nem assecuráltatik tőle, hogy mentést visszaküldi cum securitate, mihelt az ő comitivája, vecturája visszamegyen, etc.

Az zálag német urakot kegyelmed Rámban vivén, az rámi praesidiumot ahhoz képest szaporítsa, Pogány Zsigmondot is más egy becsületes szolgánkkal s egynehány palotással is odarendelvén, hogy az reájok való vigyázás alkalmatosabban lehessen. Azonban, ha az dolog úgy kévánja, hogy az zálagoknak és az Veteránnyi kapitányának Semseinek Rámban kelletik maradni: az feljebb megírt okokra nézve az száraz kenyérrel való s vízzel való tartatást követtesse el kegyelmed harmadnapig, azután mintegy magától kglmed ex sua propria discretione alkalmaztassa jobban tartatásokot étel s ital dolgából, és ha tömleczben nem lesznek is, de vasban legyenek. Ha pedig az postát elküldik Veteránihoz: azután is harmadnap múlva duplicáltassa, sőt azután triplicáltassa velek azon instantiájokot, melyeket az eddigvaló szokás szerint az jeni-palánki kapitány Karasiczáig elküldhet, azon túl falunként megvihetik Veteráninak. Amplificálja kglmed az zálagok előtt Kolonicsnál maradt, magát feleségemet és nem az árvákot illető jóknak ki nem adattatását, melyeket az tractátus szerint ki kellett volna adni. Magok pariálják az zálagok mind az herczeg s Hajsz-

ler parolájit, mind az tractátus nem adimpleált punctumit, mind az Veteráninak szóló decretumot; ezeket, kiket odaküldöttünk, kglmed conserválja, az írásokot küldjék el in convictionem.

Declarálni s világosítani kell kglmednek in convictionem az tractátus első punctumát: mint kell feleségemet tartani in loco ubi debet expectare permutationem, és hogy de modalitate permutationis, scilicet de loco et tempore conveniendum erat cum reciproca satisfactione; az mellett kívánhatjuk Veteránitól az securitást az mi comitivánknak. Az feleségemnek szóló levelet includálják az zálagok az karánsebesi commendánsnak szóló levelekben s recommendálják neki megadását.

Azonban legyen hírivel kglmednek, hogy Pasarolczát ez az porta dispositiónk alatt hagyta azalatt is, míg az campania durál, hogy cselédinket s impedimentumunkat ott hagyjuk. Értjük ugyan, hogy az belső töltésit is elvégezték az kerítésnek, mindazáltal, minthogy az Jeni-Palánkon levők cselédjeknek is ott kell maradni: kegyelmed tegyen oly dispositiót, mennél több földházakot építsenek az palánkon belől, melyekben azon híveink cselédjinek is jusson s lehessen alkalmatosságok. Az havasalföldi vajdának két ízben is jövén hozzánk insinuatiója az residense által (ki azelőtt hopmestere volt), melyre nézve Nemessányi uramot küldöttük hozzája, küldvén reá két császár fermánját is mind embereinknek az országon való szabad passusok, kísírtetések, mind penig az még ott levő erdélyiek kézhez adattatások s elkísírtetések iránt; az minthogy hopmester s Baji uraméknak is jövén hírek feleségek ottléte iránt: magok is ő kglmek oda fognak menni feleségekért.

Ment fermány az moldovai vajdára is, hogy embereinknek Lengyelországban való járásokot s azon által való correspondentiákot is ne impediálja, noha az a nélkül is jóakarónk lévén, abban akadályt nem tett volna, mint cselekedett az Inczédi Mihály dolgában is. Extraháltunk egyéb, kglmetek közönséges jovára való fermányokot is, melyeket kglmetek, Isten engedvén, meg fog tőlünk érteni; melyeknek némelyikéből egész vígasztalást veszen kglmetek. Már az porta minden dispositiónkot s az mi kegyelmességit mutatta, kezünkhez adatta, van hátra csak az császárral való audientiánk, melynek is tegnap kell vala lenni, de az mufti degradaltatása s új muftinak az vezér szarajjában harmadnapig lenni szokott vendégeltetése halasztotta el; reménljük, már holnap az is megleszen. Az vezér is az fűvet itt meg nem várja, siet az indulással.

242.

1692. márc. 22.

Iratott Petröczi István uramnak ő Ngának. Drinápolyban, 22. Martii Anno 1692.

Ezelőtt egynehány nappal datáltuk levelünket, mind azólta is el nem küldhettük levelünket az itten interveniált újabb változásokra nézve. Mert az muftit az vezér degradáltatván, kit máskint annyira becsült, hogy az garádicson le szokta volt kísírni az udvarra: míg más muftit hoztak Constantinápolyból és azt az szokás szerint az vezér harmadnapig vendéglette s az császárhoz felvitte, abban napok töltenek; interveniált azonban az jancsár-aga után való kull tihája béknek változtatása is, ki is ezen az portán nagy tekintetben volt. Az lándor-fejérvári szerdár agáját is megfogatván az vezér, nagy haragja volt az szerdárra ez napokban; nem tudjuk, annak is micsoda kimeneteli leszen. Kétszer is adtanak terminust az császárral való audientiára: de mindenkor elhalasztatták ezek az magok között interveniált dolgok. De máskint nekünk csak rosszúl szolgál az drinápolyi áër, mert az idők változásihoz képest ha egy nap jobban vagyunk, másnap rosszabbúl; de most is bizony oly erőtlenűl, hogy ha mással segíttetjük magunkot, úgy tehetünk csak valami lépést is, és nem tudjuk, mint vihessük véghez az holnapután, úgymint kedden, az császárral leendő audientiánkot, most újabban insinuáltatván az vezér, hogy készen legyünk, mert tovább el nem halad, és minthogy az császár szolgálatja azt kívánja, másnap az audientia után expediáltatunk. Levelünket vivő postánk hol tanálja Sándor uramot, meg tudja mondani; úgy hiszszük, írni is fog kglmeteknek. Ma egy hete expediáltatván innen Ugróczi Lászlót, kglmed siettesse előnkbe: adhassunk szóval informatiót neki; magunk is irattunk neki egynehány szóval, adja meg levelünket neki. Több, kezünkben assignált császár fermányi között Halmágy vidékinek elraboltatása s pusztítása iránt is adatott fermány; kik is az szokás szerint, elhiszszük, ha az dunai classis Hersváig penetrál: Ali passát az Duna kapitányát megint meg fogják keresni és magokot megint az török császár jobbágyinak ismertetni. Azért kglmed tartson ez iránt conferentiát az tisztekkel, és ha az köztök quártélyozó ellenségnek árthatna, az Halmágy vidékinek is az marháját elhajtathatná, s lehetséget lát az dologban: igyekezzék az mi oda való menetelünkig. Az mely hadat mielőnkbe kelletnék kirendelni, arra az próbára fordíttathat-

nék elsőben, s az mi előnkben való jövetelre is reáérkezhetnek, mivel mi lassan fogunk mehetni, hintóval járván; terhes lovak s öszvérek is lesznek velünk.

243.

1692. márc. 22.

Iratott Ugróczi Lászlónak, Drinápolyban, 22. Martii Anno 1692.

Tudósítását és Pasarolczára való érkezésit leveliből értettük. Csudálkozunk rajta, hogy nem kellett megemlékezni azokról az szókról s dolgokról, kiket elmenetelekor reábíztunk, és hogy még sem ismere bennünket: holott idegen országból jövő embereinktől mi az szóval való relatiót szoktuk megkívánni, annálinkább, olyan helyről jövén, azzal teszen vala nekünk contentumot, hogyha ezzel az postával együtt jött volna mihozzánk. Azért, az ki elmúlt, arról már szót tenni haszontalan, és mindaddig is, valamíg vele nem beszélhettünk, az permutatióról deliberálni nem kívánunk. Parancsoljuk azért: minden tekinteteket félretévén, és egy törökül tudó embert maga mellé vevén, siessen, és az mint lehet, jőjjön előnkben; az úr Petrőczi István uram Jagodináig, az által-úton kin Baji Lászlót küldöttük vissza, elkísírtetheti. Jagodinától is úgy igyekezzék jönni, hogy Alexinczáig csellel jöhessen; mert itt Alexincza és Ráma között most is felverének valamely törökök, az mint az híre vagyon. Mindaddig jőjjön, valamíg tanál bennünket; mi is innen ezen az héten minden okvetetlen megindulunk. Ha penig betegsége interveniált volna, ki miá semmiképpen nem jöhetne el: az annectált clavissal tudósítson conscientiose mind az feljebbemlített dolgokról, az német dispositióról, francziával való dolgáról, Erdélyen s Magyarországon általjövén, valamely jóakarónkkal lehetett-e szemben, vagy régi szolgáinkkal? mit látott s hallott? Miska megadta-e czédulánkot annak az embernek, kinek titkon küldöttük? Regéczi jószág ha nem restituáltatott is: de legalább az felőle való decretum nem adattatott-e az feleségem keziben? Sándor Gáspárné asszonyom felől, úgy Petrőcziné s Nemessányiné asszonyomék felől mi hír van? Az cardinálisnál (Kollonics) levő pénze feleségemnek, kiről leveliben emlékezik, micsoda pénz legyen, és ha maga adta-e feleségem keziben pro conservatione? Az bécsi 3000 forintban levő zálagját feleségem kiváltotta-e? úgy Marin Péternél levő clenodiumot is kiválthatta-e? kit Korodi vagy Korodiné oppignorált vala. Azon-

ban az is széles terminus az informatióban, hogy az bécsi vásárlásokban, az minek szerit tehette, rövid idő lévén, megvette; azért specifice megkívánjuk az informatiót: micsoda vásárlást vettek? mit és mi áron? és az ötezer aranyakban mi maradhatott meg az vásárlásoktól? Feleségemmel micsoda cseléd vagyon? Az hintó, hozzávaló lovakkal, kit Hajszlernek kell vala adni, és az brandeburgumi kocsi meg vagyon-e? és micsoda forma az hintó s az kocsi? És az vásárlásokon kívül micsoda alkalmatosságit s jovait hozhatta el magával feleségem? Ha maga eljöhet, ezekről nem kell az írásbeli informatió, ha penig valamely okokra nézve el nem jöhetne: mindezekre punctatim kívánjuk az replicát, pro discretione clavissal, az ki clavisra méltó. Arról is informáljon: Bécsben feleségem volt-e az ministerek közül valakivel szemben? úgy az útban is valamely urakkal, vagy papi rendekkel?

244.

1692. márc. 22.

Iratott Sándor Gáspár uramnak, Drinápolyban, 22. Martii Anno 1692.

Az mint kglmed ez levelekből érthette, 5-ta praesentis kellett Karánsebesben feleségemnek érkezni; supponálom azért: oda való érkezésivel újabb levelei fogtak érkezni Pasarolczára, s Petrőczi István uram is azon leveleket utánunk fogja expediálni. Azért az ily postára legyen vigyázása kegyelmednek, mellőle el ne jőjjön, és az ily posta által tudósíttasson útjáról. Elhiszszük, ha Philippiben dolgát végezhette, siet és követi útját az mennyire lehet, szükséges is. Azért ezen Pasarolczára menő postától tudósíthatja Petrőczi István uramot az szükséges comitiváról. Jut eszünkben, az mikor Jagodinához jöttünk és Jagodinától az kísérőköt visszaküldöttük, Resovát három s négy órányi földre hagyván, Czerquinácz nevű falura mentek egyenesen az kik visszamentek, az konyhakocsinkkal együtt, kit Jagodináig hoztunk vala. Jagodináról egyik nap Czerquináczra, másik nap bémentenek Pasarolczára; ugyan Czerquináczon teleltettük akkor egynehány béres-ökreinket. Kegyelmed is így egy nappal elébb mehet Pasarolczára, ha Jagodináig kívánja Petrőczi uramtól az comitivát és arra veszi egyenesen az útját. Ezelőtt ötödnappal levén az vezér tihájával, az rézeffendivel szemben, öt napot adtanak terminust expeditiónkra; tegnap megint az vezér azt izené: legyünk készen, mert az császárral szemben juttat, pompával excipiáltat és felkaftá-

nyoztat az császár, és hogy szükségesnek látja az vezér egy órával elébb való expeditiónkot. Már csak expectans felek vagyunk; ha ennyit múlatunk látása nélkül az pápának: nem kívánunk visszamenni Rómából. Az audientia dilatiójának okát adják az vezér sok distractiói; az minthogy az mufti és kul tihája ablegatiója után most is, úgy halljuk, harmadik ministeren az sor. Ha az philippi aba vagy riskása iránt valamely fogyatkozás esett volna: az idejövő posták által bennünket tudósítson, hogy orvosoltathassuk, és ha Ugróczit előltalálja is, siettesse.

245.

1692. jan. 17.

Anno 1692. Die 17. Januarii, Hajszler generál zálogi előtt való propositiói urunknak ő Ngának.

Hivatván maga méltóságos személye eleiben Hajszler generál kezeseit az mi kegyelmes urunk ő Nga, per longum et latum declarálta: mennyit szenvedett az generálnak török kezihez való nem adásáért, és azért minemű commoditásokot hagyott el, annyira, hogy ez ideig mintegy disgustusában volt ő Nga az miatt az portának; most kezdett ő Ngán régi kedve s gratiája az portának megújulni, az minthogy ő Nga most hivattatik az portára, hogy jelen legyen azon tanácsban, mely az porta s francziai király résziről leszen az jövő campánia iránt, kiadván az porta az választ az hollandiai követeknek az békesség sollicitálása iránt és magát hadra declarálván. El kelletvén azért menni ő Ngának, kiváltképpen való consideratióban van ő Nga előtt az asszonyunk ő Nga jövetele, és hogy Erdélyben való érkezése circa initium Februarii s ő Ngával való megegyezhetése penig circa medium ejusdem mensis gondoltathatik; (és) noha lehetnének ő Ngának sok okai, melyekre nézve azon tractátuson felhagyhatna, finis Novembris levén az legtovább való terminus, s méltán magát kívánhatná az generált visszajőni az rabságra, holott már Januáriusnak az közepe eltölt, s még sincsen valósága az dolgoknak; kezeseit is más formában s állapotban tractáltathatná. Mindazáltal maga méltóságát s discretióját tekintvén ő Nga, magát mindazokban meggyőzi s elvárja békességesen: miképpen leszen satisfactuma in toto az tractátusnak? Mert készebb elmúlni mellőle, mintsem legkisebben is az iránt maga becsületinek s méltóságának sérelmit látni; továbbvaló dolgainak consideratiójában is malle mori ut leonem, quam

vivere ut asinum et esse quintam rotam in aliquo curru. Noha penig reménli ő Nga s igyekezik is rajta, hogy asszonyunknak Hunyadvármegyében való érkezésiig (az lehetvén alkalmatosabb hely holott ő Nga subsistáljon, míg determinálódik az permutatió helye s ideje, kiben is az tractatus szerint ő Ngának méltóságához képest való provisiójának kelletik lenni,) az portáról megtérjen: mindazáltal hagyja oly dispositióval híveit, hogy tudósíttatván az ő Nga elérkezésiről, mitevők legyenek. Az bizonyos, az permutatió meg nem lehet addig, míg az kívánt decretumok ő Felsége subscriptiója s pecséti alatt az tractátus szerint meg nem lesznek: sok gondolkozási lehetvén ő Ngának, mint alkalmaztatott dolga asszonyunknak ő Ngának, midőn most res mobilisi s gyermeki iránt ő Felségit supplicálta is; melyekben semmi difficultásnak nem kellett volna lenni, csak az Munkácsnak feladásakor lött tractára s parolákra nézve is. Azonban, írja ugyan Hajszler uram, hogy leküldött írásinak margóin való notatiókban kilátszik, miket töltött be s miket még nem az tractátusban: de ő Nga azt az írást nem vevén, nem tudhatja dijudicálni.

Kívánja ő Nga, hogy az permutatió helyiig az szükséghez képest szekér eleiben való vonó-marhák iránt idejinkorán való dispositiók legyenek asszonyunk szükségire, és küldjenek parolát, hogy az mely comitivát ő Nga asszonyunk eleiben küld az permutatió helyiig, valamíg ő Nagyságához nem érkezik asszonyunk, akárhol tanálja ő Ngát: sem asszonyunknak, sem az ő Ngával jövőknek s jovainak s azon comitivának, sőt Új-Palánknak is semmi bántódások nem leszen az ő Nga *(Veteráni?)* résziről valóktól. Azonban, hogy Nemessányi uramnak ő Ngával az portára kelletvén menni, az mely passust ő kglme személyire udvartól küldöttek, hogy az asszonyt lehozza: használjon az ő kglme szolgájának, kit az asszonyért fog küldeni. Volt arról is szó: szégyen volt az ő Nga udvarának nem tudni az ő Nga dolgait s azzal vetni el magáról az dolgok iránt való tudósítást.

Nehezteli ő Nga, hogy Hajszler uram eddig, szabad állapotjában usuált titulusát ő Ngának meg nem adta; jobb lett volna nem is írni. Ha az leveleket Jeni-Palánkon fel nem szakasztották volna: ő Nga visszaküldte volna, az austriai házon kívül minden monarchák fejedelmi titulussal illetvén ő Ngát. Azért ő Nga is, mint párót úgy compellálja *(Heisslert.)*

246.

1692. márc. 28.

Iratott Sándor Gáspár uramnak, Drinápolyban, 28. Martii Anno 1692.

Jankó által kglmed levelit vöttük, múlatozásának okát megértettük. Mi újabb fermánt íratván, magyarázatjával együtt kegyelmednek elküldöttük, mely mellett ha az philippi tisztekkel az 14,000 sing abát kitöltetheti és azt még egy napig való múlatásával assequálhatja: nem ellenzzük, ha levelünk vétele után még egy napot ott tölt is el; de tovább ne múlasson, hanem mi maradna még hátra ad conplanationem, útjából is idejövő posták által kegyelmed felőle bennünket tudósítván, avagy hogy modo duplicato valamely bizonyos embernél Philippiben az informatióit hagyván, arra menetelünk alkalmatosságával kézhez vetethetjük, úgy is végezhet kegyelmed az ottvaló tisztekkel. Az mi audientiánknak terminusa az elmúlt vasárnap leszen vala: de azt elhalaszták az ittvaló nagy változások; mert az fővezér az muftit, jancsár-agát s több tiszteket maga mellé vevén, az császárnak felizentek, hogy az keszlár-aga az császárnak és ennek az imperiumnak micsoda káros embere; azért, ha őket közönségesen jobban respectálja az császár, az keszlár-agát maga mellett nem tartja. Az császár sem tudván mit tenni, non tam libenter, quam reverenter felhívatván az muftit és az vezért, az keszlár-agát megváltoztatta, és ugyan előttök mást kaftányoztatott fel; de másfelől azt az actust az császár igen resentiálta, vagy hogy mások resentiáltatták. Tovább sem nyughatván az fővezér, és már az kajmekám passán levén az sor, tegnap az császár magát az fővezért felhívatta, és kemény szókkal aggrediálván, tőle pecsétjit elvette s megfogatta, és magárúl levevén az maga mentéjit, az kajmekám passa nyakában adatta az pecséttel együtt, ugyan tegnap mentést az fővezér szarajában le is küldötte, ki is az letétetett vezér tiháját és fiát fogva az császár szarajában küldötte; ugyan tegnap mindjárt az réz-effendit és csauz passát tisztekben confirmálván, ezen két ministerek ugyan tegnap az fővezért az maga szarajában kísírték éjszakára. Az letétetett keszlár-agát is újabban előbbi tisztiben állíttatta az császár és az muftiért is Constantinápolyban elküldöttek, az az híre. Kglmed Philippiből megindúlván, az mennyire lehet, siessen; hosszú levén az nap, olykor nyolcz órányi földet, olykor hat órányit elmehet az terhes szekerekkel is, hogyha idejin, virradta előtt

megindíttatja az szekereket és az terhes lovakot. Ím, két menzil-fermánt is küldöttünk kglmed kezihez, hogy, ha az szükség kívánni fogja, élhessen velek, hogyha penig nem leszen szükség reájok, censerválja mind az kettőt oda való menetelünkre, mivel az úr Petrőczi István uram kezihez is küldöttünk az tatár posta által ezen fermányokban. *Inclusa.* Istennek hála, mi is már naponként erősödvén, lovakon kimentünk vala sétálni valamely kertben; az orator is mind megjárta volt az ministereket tegnapelőtt, mindenütt azt az válaszát vette tőlük: az császár solemnis pompával fog excipiáltatni és felkaftányoztatni. Az perzsákot is addig itt tartóztatják, az jancsárságnak is újabban fognak fizetni. Ugyan tegnap jött híre az anadoliai motusok lecsendesedésinek is, és hogy az francziai királynak is egy tartenáját az spaniolok elfogták. Tegnap jött meg Huszain Cselebi nevű kereskedő emberünk is Constantinápolyból, ki is hozta: az tengeri hajók és furkáták Constantinápolyból sok kereskedők hajójával megindúltak az Dunára, ő is azokon küldvén fel valamely vásárlásokot. Foly az az hír már is, hogy az császár is ki fogja boncsokját tétetni. Az orator nagy örömben vagyon az régi mufti patronusa redeálásáért; tegnap küldte vala fel hozzánk Bukvent, ismeretségit mondja az oratornak az új vezérrel is. A réz-effendi insinuáltatta és nagy szerencsémnek tartom, hogy az vezér változásával itt tanáltattam; úgy látjuk, az minemű hatalma volt Küprili vezér idejiben: azon leszen ennek idejiben is, és benne volt az kajmekám passa factiójában is az vezér és tihája ellen. Sat cito, si sat bene. Ilyen rendű s hitelű híveink levén, mint Petrőczi uram s kglmed: mi is csendesebb elmével lehetünk, ha későbben érkezhetünk is ki; ott kglmetek az dolgokot pro discretione sua moderálja. Kedves hírt viszen kglmed lándor-fejérvári szerdárnak is, kivált ha az vezér változásának híriben kglmed lehet első nála. Jól cselekedte kglmed, hogy némely aprólékos dolgokról tudósította előre tiszteinket. Az veteményes kert az élésmester szállása mellett, az virágos kert penig az feleségem szállása töviben lehetne, egy kis darabocskát befoglaltatván az ház mellett az praefectus, de úgy, hogy az ház prospectusának nem ártana. Minden leveleinket itten felhányattuk, de az Küprüli vezér levelit, kit az Bertóti halála és Havasalföldiben esett kárainknak refusiója felől írt volt, nem tanáltathatjuk; kglmed azért reflectálja magát: mikor elmenetelekor, indulása előtt két ízben is felmene az tihájához, oda adta-e az tihája kglmednek azon levelet? Mert inkább hiszszük, magánál hagyta; tudósítson kglmed felőle. Most

jöve újabban hírünk, hogy az kajmekám passa az vezérségre elégtelennek ismervén magát: csak addig viseli az vezérséget, az míg kajmekám Ali passa, kivel kglmed is szemben volt harmadéve, ideérkezik, az leszen az fővezér, az minthogy érette az császár postán el is küldötte. De az réz-effendi semper stat. Vidinből jött ide oly hír: kétszázig való pandur jött volna Halmágy vidékiről az hegyekben; vigilantibus subveniunt jura. Ma leszen audientiánk az kajmekám passánál; azt izente az réz-effendi: az fővezért velünk nem váratják; talám még beérhetjük kegyelmedet.

247.

1692. apr. 2.

Iratott az francziai király ministerinek. Drinápolyban, 2. Aprilis Anno 1692.

Post finitas literas intervenit mutatio magni vezerii, ob quam audientia mea apud imperatorem ad 2-dum Aprilis differri debuit, quae cum splendidissime peracta est vestibus imperialibus, pellibus sebellinis subductis et sceptro regali ab ipsomet imperatore honoratus sum, cum adstantibus mihi fidelibus: favente Deo hodie moveo me ad meam militiam (movebitur jam dietim et exercitus), ut antequam se mecum jungeret vezerius, aliquid possim operari. Quae omnia ab Excellentissimo Domino Oratore Vestra Excellentia uberius est cognitura.

248.

1692. apr. 3.

Lengyelországban levő francziai oratornak iratott Drinápolyban, 2. Aprilis Anno 1692.

Excellentissime Domine! Magno repletus sum gaudio, dum Excellentiam Vestram in Polonia Christianissimam Majestatem, Dominum Dominum meum clementissimum repraesentare cognoverim; ex debito igitur obligationibus per praesentes Vestrae Excellentiae honorem exhibere, officiosaque synceri mei erga ipsam affectus volui contestari argumenta. Reduce foeliciter Domino Sándor, meo ad Christianissimam Suam Majestatem ablegato: ad secretas et confidentes consultationes ad Portam hanc Ottomanicam invitatus eram, et celare nolui ab Excellentia Vestra, quod publicis honoribus ad normam Joannis olim regis Hungariae, emisso

mihi obviam csauz-passio, cum numerosissimis csauziis et equo phalerato honestissime exceptus; postque concessam bidualem refractionem, pari solemnitate ad publicam supremi vezerii audientiam sublatus, sebellina pelle subducta veste imperiali cum adstantibus meis fidelibus honoratus fuerim, et quales habuerim iteratas conferentias, ab Excellentissimo Domino Suae Majestatis oratore hic existente Vestra Excellentia est cognitura. Postea vero ob mutationem vezerii parvam debui pati moram. Jam vero quandoquidem hodie splendidissimam apud ipsummet quoque imperatorem audientiam habuerim. Vestibus ejus, sebellinis pellibus subductis ac sceptro, cum meis fidelibus honoratus fuerim: non amplius morabor ad meam militiam reverti, ut antequam se mecum jungeret vezerius, possim aliquid operari. Jam etenim exercitus quoque in dies movebitur. Quandoquidem strictissima principes Moldaviae et Valachiae acceperint hujus Portae mandata, ut meam in Poloniam correspondentiam promoverint: confidenter rogo Vestram Excellentiam, dignetur in confirmationem coeptae amicitiae suam mecum agere correspondentiam, et in majorem commoditatem secretos characteres mittere, quae mihi mediantibus praefatis principibus facile et secure continuari poterit; ex parte mea non deero et in reliquo Vestram Excellentiam Deo recommendo. Inclusarum transmissionem recommendo Vestrae Excellentiae.

249.

1692. apr. 2.

Iratott Jablanoszkinak, Drinápolyban, 2. Aprilis Anno 1692.

Excellentissime Domine, mihi colendissime! Antiquae confidentiae non ingratus recordator, in contestationem ulterioris obligationis occasione praesentium decens exhibere volui Vestrae Excellentiae honoris argumentum. Ab Excellentia Vestra, tanquam mihi singularissimo, abnegare nolui, quod ad confidentes et secretas quasdam colloquutiones ad Portam Ottomanicam invitatus, atque tam apud supremum vezerium, quam postea eo mutato, hodie apud ipsummet imperatorem, splendissime exceptus, vestibusque imperialibus, pellibus sebellinis subductis ac sceptro regali, similiter ut Joannes olim Hungariae rex honoratus fuerim; hodie moveo me ad meam militiam (quia exercitus quoque in dies movebitur), ut antequam ipsemet se mecum jungeret vezerius, favente Deo possem aliquid

operari. Acceperunt strictissima principes Moldaviae et Valachiae mandata super assistentia meae in Poloniam correspondentiae. Rogo confidenter Vestram Excellentiam, dignetur antiquam mecum colere confidentiam et correspondentiam, quae assistentia praefatorum principum facile et secure fieri poterit; hac vice inclusas meas Vestrae Excellentiae recommendo, et meum ad Vestram Excellentiam ablegatum impatienter expecto, et semper maneo Excellentiae Vestrae addictissimus.

250.

1692. apr. 3.

Iratott Dobroszki Jánosnak, 3. Aprilis Anno 1692. Drinápolyban.

De negotiis magnae cosiderationis scripsimus ad Excellentissimum Dominum Jablanovszki; dum itaque literas meas Vestrae Magnificentiae concredo, peramice rogamus, Suae Excellentiae quam securiori et celeriori occasione transmittere ne gravetur. Factura est rem nobis gratam et officiose demerendam. Quam in reliquo Divinae recommendamus protectioni.

251.

1692. apr. 3.

Iratott az moldovai vajdának, Drinápolyban, 3. Aprilis 1692.

Isten jóvoltából velünk tegnap hatalmas császárunk szemben lévén, nuszttal béllelt császári fényes kaftánynyal felkaftányoztatván, királyi botot is adott kezünkben; sietünk már visszamenni, magunk s hatalmas császárunk hadaival megegyezni. Becsületes szolgáinkot küldöttük oda bizonyos dolgaink végett, kérjük kglmedet: az miben kívántatik, mutassa jóakaratját s assistentiáját hozzájok. Küldöttünk egy császári fermánt Lengyelországban expediált követünk Inczédi Mihály uram szükségire is, hogy azzal hatalmas császárunk birodalmin által egy órával elébb siethessen Drinápolyban. Azonban Jablanoszki uramnak szóló levelünket is kglmednek concredáljuk. Kérjük kglmedet, küldje Campulongon levő ő kglme Dobrovszki nevű kapitánya keziben, és de recepisse bennünket tudósítani s Inczédi Mihály uramhoz s ezen szolgáinkhoz jóakaratját mutatni ne neheztelje.

252.

1692. apr. 3.

Iratott az havasalföldi vajdának. Drinápolyban, 3. Április. Anno 1692.

Isten jóvoltából tegnapi napon hatalmas császárunk velünk szemben lévén, császári, nuszttal béllelt kaftánnyal felkaftányoztatván, maga királyi botot is adott kezünkben; kihez képest sietünk hadaink közé, hogy velek s hatalmas császárunk hadaival mennélhamarébb megegyezvén. Isten segítsége által operatióhoz foghassunk. Becsületes, főrenden levő híveinket Baji Mihály s Kálnoki Farkas uramékot bocsátottuk házok népihez. Kglmedet kérjük, mutassa jóakaratját s assistentiáját, az miben kívántatik, hozzájok és ő kglmeket kegyelmed birodalmához valamely közelebb való hatalmas császárunk végházáig kísírtesse, hogy mind magok, cselédjek onnét békével jöhessenek el s utazhassanak. Kglmed jóakaratját kölcsönös jóakarattal megszolgáljuk.

253.

1692. apr. 4.

Iratott Petröczi István uramnak ő Ngának, Drinápolyban, 4. Aprilis Anno 1692.

Isten jóvoltából hatalmas császárunkkal tegnapelőtt szemben levén, nagy solemnitással excipiáltatott, császári, nusztos kaftánnyal maga előtt felkaftányoztatott, kezünkben királyi botot adott nagy oblatiókkal; mely audientiánknak haladni kellett ennyire az fővezérnek némely illetlen cselekedetiért való megváltoztatására nézve. Minthogy azért szintén indulunk Isten jóvoltából, és az mint lehet, sietünk kglmetekhez: kglmednek kegyelmesen parancsoljuk, hogy mihelt ezen levelünket veszi, jó száz lovast válogatván s közöttök olyan karabélyosokot is, kiknek két-három paripája vagyon, s jó másfél száz gyalogot két zászlóval, praeficiálván nekik Madács Péter uramot, egy órával elébb indítsa meg s siettesse előnkben, olyan dispositióval, hogy az lovasok Nissen subsistáljanak odaérkezésünkig, az gyalogok penig Sarkőig jőjjenek előnkben s ott várjanak; de az útban igen vigyázzanak, mivel olyan hírünk vagyon, mely mindenfelől continuálódik, hogy az Dunán egy Golop nevű rácz kapitány jött által egynehány század magával, útunknak vagy Nissen túl Jagodináig, vagy innen Dragumanyig való megállására.

254.

1692. apr. 4.

Iratott Sándor Gáspár uramnak, Drinápolyban, 4. Aprilis Anno 1692.

Az fenforgó hírekre nézve elhiszszük, kglmed mennél jobb vigyázással s okossággal utaz; ha azért ezen levelünk kglmedet Nisen innen éri: mintsem kglmed magát s az kglmeddel levő alkalmatosságokot periclitálja, (mert olyan hírünk vagyon, hogy egynehány százig való ellenség jött által az Dunán, hogy az szorosakon útunkot elállja Golop nevű rácz kapitánynyal, kik vagy Nistől fogva Jagodináig, vagy innen Dragumanyig fognak leselkedni), inkább kglmed Nissen várjon be bennünket, hogy onnét együtt nagyobb securitással utazhassunk. Ha penig kglmednek annyira való securitása leszen, hogy bátorkodhatik, ha útját continuálja sem bánjuk, csak kglmed igen caute s vigyázva menjen. Mi is már Isten jóvoltából szintén indulunk; tegnapelőtt velünk hatalmas császárunk szemben volt, tisztességesen excipiáltatott, maga előtt császári, nusztos kaftánynyal felkaftányoztatott, királyi botot is adott nagy oblatiókkal. Petrőczi uramnak írtunk valamely lovas és gyalog hadaknak elönkben való küldése felől, kglmed ezen postánkot egy órával elébb siettesse.

Szintén be akartuk pecsételtetni, hogy érkezék kglmed 1. Aprilis datált levele; confirmálván Petrőczi uram is leveliben azon tolvajoknak hírit: mi is feljebbírt dispositiónkot confirmáljuk. Ha azért kglmedet levelünk Szófiáig eléri, Szófiában várjon meg kglmed bennünket és ott ezt az katonát tartsa maga mellett, hadd nyugtassa meg ott az lovát; azonban az leveleket küldje el kglmed sietve Petrőczi uramnak Görög Miklóstól. Mi is, Isten engedvén, holnap jó reggel megindúlunk, valamely hadak is jőnek innen velünk.

255.

1692. apr. 4.

Iratott Petröczi István uramnak ö Ngának, Drinápolyban 4. Aprilis Anno 1692.

Szintén be akartuk levelünket pecsételtetni, hogy érkezék az posta kglmed 22. Martii datált levelivel, melyben való tudósításit kglmednek kegyelmesen agnoscáljuk. Minthogy azoknak az tolvajoknak hírek ennyire confirmálódik: kglmed mennél több számra szaporítsa az gyalogokot, az

praesidiált véghelyek fogyatkozások nélkűl, s úgy küldje előnkben az feljebb megírt mód szerint, jó dispositióval őket; Nissig hozhatnak élést magokkal s ott penig élések leszen. Értjük, hogy Solari is már odaérkezett; azért őtöt is mint rabot kglmed úgy tartassa ugyan: de se vasat az lábára, se az tömleczbe ne tegyék, hanem csak jó őrizet alatt tartassa, megmondván neki: sollicitálja ő is az tractatus punctuminak adimpleálását s leghamarébb feleségem Karánsebesből való elbocsáttatását, mert addig meg nem szabadúl, declarálván neki, hogy, ha feleségem odaérkezik Memhet passával: őtöt mindjárt elbocsáttatom s őtöt az tractatusnak egyéb, addig nem adimpleálandó punctuminak complanatiójáig nem tartóztatom. Ha kglmed valamely gyalogokot küldött Sándor Gáspár uram eleiben, azokot se revocálja, hanem csak hadd jőjjenek előnkbe Sárkő felé.

256.

1692. apr. 4.

Iratott Inczédi Mihály uramnak, 4-ta Aprilis, Drinápolyban, Anno 1692.

Hogy kglmed útja hamarébb való s alkalmatosabb légyen Drinápoly felé, ím két emberre s két lóra való császári fermányt küldtünk kglmed kezéhez, kivel Galacztól fogva élhet az egész török birodalomban; ahhoz képest nem szükség kglmed lovait idefárasztani, hanem hagyja az vajda dispositiója alatt Jászvásáron, nekünk emberink mennek oda, kiknek leszen instructiójok kglmetek lovainak is onnét való elhozások felől. Kire nézve álljon szabadságában, maga emberét is elhagyja-e lovaival, vagy magával hordozza?

257.

1692. apr. 4.

Iratott Nemessányi uramnak, Drinápolyban, 4. Aprilis Anno 1692.

Kglmed levelit az Ali passa embere által vettük, tudósítását kegyelmesen agnoscáljuk. Petrőczi uramtól is szintén most érkezvén posta, ő kglme is confirmálja azon tolvajoknak az Dunán által való költözéseket s útunk megállásában való igyekezeteket. Ahhoz képest mi is vigyázásban leszünk s Isten jóvoltából holnap reggel innen megindúlunk; lesznek mellénk rendelve itt is valamely hadak, magunk hadainkot

is Szófiáig hivatjuk, egy szóval: Isten jóvoltából leszen gondunk magunk securitására. Noha az vezér változtatása interveniált, mindazáltal az mi dolgainkban akadályt nem tett; tegnap volt audientiánk az császárnál, nagy tisztességgel excipiáltatott, nusztos kaftánynyal maga előtt felkaftányoztatott, királyi botot is adott, nagy oblatiókot tett; ma az chajmekám substitutus vezérrel is szemben voltunk és minden dolgaink effectumban mentenek. Kegyelmed instructiója szerint dolgainkot végezvén, menjen Vidinben, onnan bennünket tudósítson, mi provideálni fogunk kglmed securitasáról. Baji Mihály uram jelenti, hogy az ő kglme feleséginek ott semmi szekeres-lovai nem volnának, Erdélyben küldte be; azért, ha az ő kglme feleséginek szekeres-lova nincsen s el akar az urával jönni: mintsem az ló-nem-létel akadályoztassa meg, inkább kglmed az mi, az vásárlástól maradott pénzünkből adjon ő kglmének száz tallért, kiken vehessenek lovakot magoknak, de in casu, ha nem volna lovok, az kin eljöhetne.

Csudáljuk, hogy kglmed Oblaczkit sollicitálja, holott ittlétiben is megizentük kglmednek, hogy ki-ki jobb barátja magának; maga látta kegyelmed, mennyid magunkkal legyünk. Kglmed mellé is adtunk alkalmatos embert, kit azon szolgálatunkban adhibeálhat; s el is hiszszük, hogy kglmed mindazokban, az miket eleiben adtunk, fogyatkozást nem teszen.

Feleségem, hogy Karánsebesben vagyon több egy holnapjánál; már Solari is Pasarolczán vagyon. Az Baji uramnak adandó pénzben kglmed fogyatkozást ne tegyen, inkább az mi vásárlásinkban maradjon valami el.

258.

1692. apr. 4.

Kapitiák instructiója. Drinápolyban, 4. Aprilis Anno 1692.

1. Minden dolgokban s alkalmatosságokban az mi méltóságunkot s becsületünket igen előttök viseljék; mindenekben egyet értsenek.

2. Minden napon az kapukra való járást szorgalmatoson elkövessék, nevezetesen az vezér, tihája, réz-effendi, jancsáraga, kúl tihája kapuit frequentálják, és minden dolgokban igen szemesek s curiosusok legyenek.

3. Minden másodnapon az francziai oratorhoz is elmenjenek, hogy az mit az kapukon ki nem tanúlhatnak, attúl megtudhassák.

4. Minden dolgokban igen curiosusok legyenek, és az mindennapi dolgok folyásiról az eddig practikált szokás szerint diariumot írjanak, melyet nekünk is ottan-ottan küldjenek s magoknál is párban hagyjanak.

5. Minden ő kglmeknek írandó leveleinket megtartsák, azokra való válaszokot is pariálván kiben-kiben beletegyék, hogy az mikor változni fognak, leveleinket válaszokkal együtt előadhassák.

6. Mint az kajmekám előtt volt szó az athnáme és az constantinápolyi görög templom felől: ha az vezér elérkezik, az mint megparancsoltuk, sollicitálják.

7. Mint tartsanak correspondentiát az moldovai s oláh kapitihákkal.

259.

1692. apr. 4.

Iratott Dobrovszkinak, Drinápolyban, 4. Aprilis Anno 1692.

Dum emissarium nostrum ad Excellentissimum Dominum Jablonovszki mittimus, Vestram Magnificentiam per amice rogamus, ne gravetur ipsi assistere, ut quam celeriori et commodiori occasione ad Suam Excellentiam proficisci possit. Factura est rem nobis gratam et officiose demerendam.

260.

1692. apr. 2.

Az réz-effendinek irattatott, Drinápolyban, die 2. Aprilis Anno 1692.

Tudom, Ngodnak hírivel vagyon, hogy az hatalmas vezértől olyan parancsolatom jött, hogy készüljek: holnap ő Nga velem szemben lévén, pénteken reggel meg fog indítani; azért Ngodot kérem, mostani sok dolgai között el ne feledkezzék mostani hatalmas császárunk neve alatt kiadandó atnáhme dolgáról, és az mely két levelet is Ngodnak adtam az hadam fizetése és élése felől, azt is ne felejtse Ngod megíratni. Ennél Ngodtúl én hozzám nagyobb jóakarat nem lehet; Ngod ha énérettem nem cselekszi, cselekedje Istenért, mert Isten és az világ látja: micsoda igazsággal és szívvel, lélekkel kívánom szolgálni az hatalmas török nemzetet. Azokkal az levelekkel lehetek én azután is erősebb akár magam népe között, akár másutt, akár az hatalmas vezérek kapuin; a nélkül és hatalmas császárunk zászlója s kardja nélkül ne bocsásson Ngtok. Ezek meglévén,

én is hatalmas császáromnak úgy tudok többet szolgálni, és ezek meglévén, az országokra úgy írhatom meg mindenfelé az császárom kegyelmességit. Azon is kérem Ngodot, hogy nékem megbocsásson, hogy búsítom: mert kíntelen vagyok véle. Kérem Ngodot, adja értésire az hatalmas vezérnek, hogy az letett vezér tihája parancsolatjából innen az tihámot megindítván, az volt az szó, hogy az tefterdár résziről ha mi elmaradt is, az mikről az vezér parancsolt: az király mikor elmégyen, újabb kiracsi-lovakot adnak néki; azért, az mit itten magam és hadaim szükségire vásárlottam, még 12 kiracsi-ló kívántatik alája. Ngodat kérem, szóljon az hatalmas vezérnek: parancsolja meg az tefterdárnak az kiracsi-lovak felől, hogy az mit itten vásárlottunk és szerzettünk, magunkkal elvihessük. Ngodot kérem még is: megbocsásson az búsításról.

261.

1692. apr. 3.

Az tefterdárnak iratott, Drinápolyban, die 3. Aprilis Anno 1692.

Hála Istennek, hatalmas császárunkkal szemben lévén, az hatalmas császárom parancsolatjából már utamra indúlván, kívánságom az volna, hogy Ngodnak is kezét csókolhatnám és Ngoddal megismerkedhetném. Ngod énvelem ezután is kegyelmességit mutathatja: mert az Ngod kapuján kell ezután is sok dolgaimnak véghezmenni; azért Ngod tudósítását várom, mely órában s mikor lehetek szemben Nagyságoddal? Kérem azon is Ngodot, rendeltessen 12 kiracsilovakot, az kiken magam és hadaim számára szerzett vásárlásimat vihessem: mert, hogy az megmazuroltatott vezér tihája siettette az én tihámnak útját: akkor olyan választ adott az tihája, hogy az mily vásárlásim maradnak, magammal elvihetem; mikor magam megindulok, akkor adnak kiracsilovakot. Az kujlucsi törököt is felküldöttem Ngodhoz; ha az kujlucsiaknak fizetésekre valamely pénzt ad, magammal felvihetem. Az fermány Ngodé.

262.

1692. apr. 3.

Abdi agának, az császár lovászmesterének iratott Drinápolyban, 3. Aprilis Anno 1692.

Kívántam volna kglmeddel tegnap beszéllenem, régi dosztumom lévén, de az idő nem engedte, azért megbocsás-

son kegyelmed.Kglmedet kérem, az mely szívvel Abdi passa és Musztafa passa vezérek idejében hozzám jóakarójához volt: ezután is szívibűl ki ne vessen; látom, hatalmas császárunk mellett kglmednek szép becsületi vagyon, azért énrúlam is jóakarójárúl el ne feledkezzék kglmed. Az magyarok és erdélyiek részirűl kapitiháink maradnak itten; ha mi izeneti vagy paranosolatja lészen, azoknak meghagytam, hogy kglmedhez elmenjenek. Ha Isten adja, nem lészen hijában kglmed jóakaratja, Isten engemet is éltetvén.

263.

1692. apr. 3.

Az réz-effendinek iratott, Drinápolyban, 3. Aprilis Anno 1692.

Isten akaratjából és hatalmas császárunk fermánjából már én is utas lévén, kglmed eleitűl fogvást és itten is hozzám mutatott jóakaratjárúl háládatlan nem lészek; örömest keze csókolására és hogy áldását végyem minekelőtte megindúlunk, örömest felmennék kglmedhez; mikor és melyik órára és melyik szállásra? kglmed engem jóakaróját tudósítson. Isten kglmednek fizesse meg, ha én meg nem szolgálhatom is, az mit énvelem cselekedett, és mind magam, mind feleségem és minden nemzetségem, úgy az hadaim is, híveim is adósak vagyunk míg élünk, kglmed jóakaratjáért. Azonban ebben is kívánom kglmed tanácsát: ha az sék *(seik-ül-)* iszlamhoz felmehetek-e? mert ő Nga is ennek az birodalomnak egyik oszlopja lévén, örömest kívánnánk ő Ngával megesmerkedni. Azonban, egy erős fermánt is kívánok kglmed által az hatalmas vezértűl, hogy mindenütt az dervendeken általkísírjenek, és az hol postalovak lésznek, szolgáim lovai segítségire postalovakot adjanak; mert császárom szolgálatja azt kívánja: egy órával elébb hadaim közé mehessek, az erdők pedig megzöldűlvén, már az útak is félelmesek.

264.

1692. apr. 4.

Ali passa Duna-kapitányának iratott Drinápolyban, 4. Aprilis Anno 1692.

Kglmed csuhadárja még itten Drinápolyban ért bennünket, szintén azon az napon, az mely napon hatalmas császárunk eleiben vittenek bennünket. Hála Istennek, ha-

talmas császárunkkal beszélgetvén és ő hatalmasságával szót kötvén, fermányt magától értettük, az minthogy hatalmas császárunk áldásával meg is indúltunk, hadaink közé sietünk. Kglmed azért bennünköt az Vaskapu felől való hírekrül újabban tudósítson; ha Isten adja, mához egy hétre mi is Szophián akarunk lenni. Hadaink közé postát küldtünk ezelőtt egynehány nappal, hogy jőjjönek előnkhen egynehány zászlóval; kglmed ezen levelünkre való választ Nisre előnkben küldje, és Petrőczi-ogli kardasunkot ki mostan vekilünk az hadaink között, ezekrűl az hírekrűl tudósítsa. Ha Isten adja, mikor az hadaim közé megyek, hatalmas császárom szolgálatjában találtatni és kglmeddel egy órával előbb megegyezni kívánok. Kglmedet kérem, az mely pénzt vásárlásért küldtem Orosz-Csíkra, vásárlásimban meg ne fogyatkoztasson.

Légyen segítséggel, kárt ne valljak, és számomra egynehány ezer oka szép tiszta búzát, egynehány ezer oka bort is hozzon az hajókon; az bornak és búzának árát megadom kglmednek köszönettel. Ha kglmed nékem ebben az dologban szolgál, én is úgy szolgálhatok kglmednek.

265.

Ali passa szilisztriai passa és vidinyi passákra iratott Drinápolyban, 4. Aprilis Anno 1692.

Hatalmas császárunk fermánjával küldöttük Bukurestre házok népiért kapucsilár tihánkot és orta-magyarok részirűl levő dévány-effendinket. Kglmedet azért kérjük, az mi beesületünkért, ha miben kglmedet megtalálják, legyen segítséggel hozzájok minden dolgokban; ha Isten adja, úgy várhatja kglmed is az mi jóakaratunkot, és az mit kglmed ezekkel az emberekkel cselekszik, annyiban tartom, mint ha énvelem cselekedné.

266.

1692. apr. 8.

Az új fővezérnek iratott Paparlikon, 8. Aprilis Anno 1692.

Hála Istennek, hogy azt az időt érhettem, hogy Ngodot hatalmas császárom pecséttartó vezérjének láthattam; reménlem, az egész török nemzettel együtt Isten engemet is megvígasztal Ngod idejében. Édes nagyságos uram, Isten hatalmas császárunkot éltesse, engem ő hatalmassága fel-

kaftányozván és hadaim közé küldvén, magam is több mellettem hadakozó császárom szolgái s hívei képiben két kapitihámot és egy tolmácsot hagytam Drinápolyban, kik Ngod mellett legyenek éjjel-nappal. Én az én tehetségem szerint szívemmel-lelkemmel császárom szolgálatjában találtatni kívánván, dolgaim miben légyenek, magam embereitűl megértheti Ngod. Fermánja ezután mi lészen, egy órával elébb elvárom, Ngod fermányát fogadó becsülő szolgája vagyok. Ngodot kérem, szolgájárúl el ne feledkezzék. Édes nagyságos uram, az atnáhmé felől adtam egy suplicátiót az kajmekám passának, mást valami templom építése felől Constantinápolyban; mind az kettőre az volt az válaszom: Isten Ngodot elhozván, meglészen. Ngod mutassa kegyelmességit!

267.

1692. apr. 8.

Iratott az urumelli passának, Mamut bék-oglinak. Paparlikon 8. Aprilis 1692.

Édes jóakaró uram! Kglmednek Drinápolybúl két levelet is irtam, egyet Szopiábúl, mikor Drinápolyban mentem; kglmed engem jóakaróját elfelejtett. Azonban akarám kglmednek értésire adni, hogy Erdélybűl és más helyekrűl az ellenség gyűlekezik az Duna mellé és azon vagynak, hogy az furkátákot és egyéb terhes hajókot Belegrádra ne bocsássák; kit, elhittem, eddig másunnan is értett kglmed. Én is Isten segítségibűl Drinápolybúl megindúltam; voltam szemben hatalmas császárunkkal, sietek az hadaim közé, hogy hatalmas császáromnak az Duna mellé gyűlekező ellensége ellen szolgálatot tehessek. Kglmed is maga akaratjárúl: az hírekkel hol kerestessem? tudósítson és tégyen rendelést az menzil iránt is. Az én híremmel több ellenség is gyün az Vaskapuhoz, azért most az ideje, míg erősséget nem csinál: kegyelmed hadait küldje mellém egy órával elébb, hogy annak az ellenségnek jobban árthassunk.

Édes jóakaró uram! Értettem, kglmed szép hadakat gyűjtött; csak már is Isten adjon kglmednek jó szerencsét azokkal együtt. Kérem kglmedet, szerezzen az én szükségemre, ha csak százig való arnótot is: hadd az kglmed híre és nemzetinek becsületi az mi hadaink között is tanáltassék. Az mint kglmed más hadainak baksisokot, fizetéseket, triczájokot hasznáig kiadja: én is kiadom; kérem kglmedet, legyenek válogatott és jó fegyveres emberek s gyalogok.

268.

1692. apr. 8.

Bekir passának iratott Paparlikon, 8. Aprilis Anno 1692.

Kglmed levelét vettem, mi van benne, megértettem. Mikor Drinápolyban voltam, kglmed dolgát az fővezér is hozta elő előttem: de az hatalmas császár az fővezért némely dolgai miatt megmazurolván, az vezér megmazuroltatása után hatalmas császárunk engemet maga eleiben vitettetvén és ugyan maga előtt egy nusztos kaftánnyal felkaftányoztatván és egy királyi köves-botot adván kezemben, feles hadait is rendelvén mellém, az hadak közé megindúltam. Kglmed levele engem Filippinél tanált, az mostani jancsár-aga és kúl tihája kglmednek jóakarói lévén, kglmed dolgait énreám bízták, egy embereket is mellém rendelték, az kétezer aranyat is Posoroviczára viszik; kglmed ne búsuljon, ha Isten adja, kglmed szabadúlásának ideje elérkezik nem sokáig. Memhet passa és Ali passa dosztumimnak szolgálatomot ajánlom. Mikor Isten Posorovczára viszen bennünket, újobban kglmetek dolgában postát bocsájtok; Solari nevű német kapitány is, ki Memhet passát szabadítja, Posoroviczán vagyon. Ali passa sanczát még nem szerzették meg emberei.

269.

1692. apr. 8.

Az filippi mollának iratott Paparlikon, 8. Aprilis Anno 1692.

Hatalmas császárunk fermánjával az császár szolgálatjában megindúlván Drinápolybúl, Isten segítségibúl holnap idején Filippin szállok; azért küldtem előre ezen levelem megadó kapitányomot, hogy kegyelmednek légyen addig is híre. Az dolgokot s híreket azért kglmed megértvén, kglmedet kérem: egy óráig is ne tartóztassa postámot, az kit tegnap küldött kglmed előmben, azonban egy-két jó szállást is rendeltetvén, az kísérők felől is tégyen idején rendelést, hogy az derventen által mentül több hosszú puskások késérhessenek.

270.

1692. apr. 3.

Kajmekám Ali passának iratott, Drinápolyban. Die 3. Aprilis Anno 1692.

Hogy Ngod engemet kegyelmes szemmel látott, és minden szavaimot olyan csendesen s kegyelmesen meghallgatta: ha én meg nem szolgálhatom is, Isten légyen megfizetője; ugyanis hatalmas császárunknak Ngod kedves, meghitt vezérje lévén és vezérek nemzetibűl való méltóságos ember lévén, Ngod sokaknál jobban meg tudja gondolni: mit tégyen egy vezéri és királyi embernek ország és jószág nélkül ennyi esztendőkig bujdosni, egynéhány ezer embert tartani és annak gondját viselni! Ngod vezéri méltóságos ágyban született ember lévén, énrajtam is, az ki királyi nembűl való voltam és királyságot, országot is bírtam, mostani állapotomban rajtam jobban tud könyörűlni, és az hatalmas császárunk előtt ha egy-két szavát nem szánja érettem, Isten is megáldja; mert én ha török nemzetből való nem voltam is: de az török nemzetnek gyermekségemtűl fogvást mind szerencséjiben, mind szerencsétlenségiben igaz szolgája voltam, az világ tudja. Az előbbi letett vezér parancsolatjából itten Drinápolybúl hatalmas császárunk tefterdárja magam szükségire s tábori kíszületemre hat erszény pénzt s hadaim fizetésire pedig húsz erszény pénzt adott, azonkívül adott posztót is, egyéb ruházatjokra való egyetmást is. Nem tagadhatjuk, hatalmas császárunk kegyelmességire érdemetlenek voltunk; de az én szolgáim s vitézim nem enyimek, hanem hatalmas császárnak szolgái s vitézi lévén, már egynéhány esztendőktűl fogvást nem magok országában, hanem Törökország szerhátján, több szerhátliakkal együtt, hatalmas császárunk szerhátjainak oltalmazásában fáradoznak. Hat erszény pénzzel tábori készületemet mint érhessem bé? kapumot hogy állíthassam fel? és húsz erszény pénzből annyi embereknek s vitézeknek, kik az fejemen vagynak, mit oszthassak? Ngod bölcsen ítílje meg; holott az én hadaimban és kapumon lévő szolgáimban egynehány százan vagynak olyanok, kik országokban urak, zainok, iszpájják, országot tartó emberek voltak; az olyan embereket, mintegy közönséges vitézt, három-négy tallérral bé nem érhetem; ha közikben mégyek hadaimnak, nagy lévén az híre hatalmas császárunk nékem adott kincsinek: minden ember kicsintűl fogva nagyig tűlem várni fog, kivel táborban készülhessen. Császárom szolgálatjában tavaly kik-

nek jó lovok volt, egynéhány százan gyalog maradtak, csak azoknak meglovasításokra is kelletnék 20 erszény pénz; hatalmas császár szolgálatjában tavaly az török végházak között lakván, az míg az tatár hánnal Jenő s Várad felé jártunk: az ellenség Jeni-Palánkra kétszer reájövén, az hol agulikunkot hagytunk volt, tábori szekereinkben levő marháinkot elhajtotta és egyéb sok károkot is tett. Puszta országon telelvén ezen az elmúlt télen, mást nem szerezhettünk, de még csak húst is ritkán ehettek vitézeim, és búzakenyeret nem kaphatván, kukuricza-kenyérrel teleltek ki. Magok is azelőtt, mikor az vezérek bennünköt táborban indítottak: sátorokot, tevéket, öszvéreket is adtak és az mely országon teleltünk, onnan jobban készülhettünk; de most se tábori szekerünk, se lovunk, se öszvérünk vagy tevénk nem maradván, Isten az török tábort Lándor-Fejérvárhoz hozván, akkor mindjárt dolognak lészen ideje; az ország puszta lévén mindenfelé, tábori szekér, teve, öszvér, marha, sátor nélkül akármely felé had mehessen s szolgálhasson-e? Ngod bölcsen ítílje meg. Miólta magam országából kibujdostam is, hatalmas császár és az török nemzet adván az királyi nevet reám, Törökországban magamot vezéri módon tartottam, az török szokás szerint kengyelfutókot, csauzokot, mektereket tartottam, az nagy szükség miatt el kellett ez télen bocsájtanom; csak azoknak felállítására is sok költség kívántatik. Az én tehetségem szerint tavaly is az török nemzetnek szolgálni igyekeztem, de tavalyi esztendőben táborozásunkban hadaimnak Küprilli vezér sem fizetést, sem ruházatjokra valót nem adott, élést is szüken és ritkán, úgy, hogy többire pénzen kellett élnünk: ez az oka, hogy tavalyi esztendőben magunk költségin tartván hadainkot, minden költségünkből kifogyván, vagyunk ötven-hatvan erszény pénzzel adósok, hatalmas császárunk és Ngod kegyelmességire maradtunk. Az hadak fizetésire adott 20 erszény pénzből is már egynehány erszény pénzt tábori szükségemre elköltöttem. Szükségemről jobb most hírt adnom, mint akkor, az mikor Lándor-Fejérvárhoz jő az török tábor: mert akkor nem tábori készületnek, hanem szolgálatnak lészen ideje. Hogy pedig Ngodot az én írásommal búsítottam, kérem Ngodot, megbocsásson; tudja Ngod, hogy akármelyféle nemzetből álló légyen is az szolga s az had, de az ő igazát megkívánja, és úgy szolgáltathatja jobban az ember az szolgát és az hadat, ha igazat tészen néki. Az fermán Ngodé.

271.

1692. apr. 6.

Az fő jancsár-agának iratott Harmailiban. Die 6. Aprilis Anno 1692.

Mivel kglmeddel úgy kötöttem szót, hogy ha mi híreim lésznek, tudósítom: kívántam kglmednek értésire adni, hogy mai napon érkezett Petrőczi-ogli kardasomtúl levelem; írja, hogy Istennek hála, még békével vagynak, Posoroczát és Jeni-Palánkot jól megerősítették, de szükségben nagyban vagynak és az szegénység is nem adhatván már kukuricza-kenyeret és egyéb jószága sem lévén, helyeket pusztán kezdik hagyni. Gyula felől jött postája Petrőczi-oglinak, arra most igen nagy árvizek vagynak, mind az Körös, mind az Maros igen megáradott. Hála Istennek, még Várad várában török lakik, és az ott levő jancsárok felett való Ngod vekilje magát jól viseli most is; az mikor az megmazuroltatott tatár hánnal visszajöttünk Jenőtűl, akkor hirtelen visszajövén az tatár hán, maradtak volt el az én hadaimban is, kik élés-keresésért mentenek volt ki az táborrúl, hogy általjöttünk az Maroson, az ellenség az Marosnak útjait elfogván, strázsálván, az Maros vize is akkor tájban esős idők lévén, megáradván, Várad alatt is pedig ellenség lévén: kétszázig való vitézim az gyulai békhez folyamodtak, hogy az míg az Maros befagy s útat találnak, vonhassák meg magokat az gyulai bék oltalma alatt; de az gyulai bék nemhogy jó szót adott volna, de elűzte őket; amazok is nem tudtak hová lenni, Jenőt is elégetvén az ellenség, kénszeríttettek Szólnokban és Szegedben menni, az hol is az német császár kapitányi jó szívvel láttak őket. Most ugyanazon vitézimnek újobban postájok érkezett Petrőczi-oglihoz, hogy nem jóakaratjokbúl, hanem kíntelenségbűl esett ilyenformán dolgok és Petrőczi-ogli által éntűlem gratiát kérnek. Kglmed másoktúl is megértheti, hogy az gyulai bék micsoda ember, és minap is, hogy az várost felégette az ellenség, az ő vigyázatlansága miatt esett. Azonban Tömösvárról Kurt bék nékünk mit írjon, azt is kglmednek elküldöttük, az embere Drinápolyban ment, ha kglmed magával akar beszélleni, megtaláltathatja. Petrőczi-oglitúl jövő postám Bekir passa levelét is hozta, azt is kglmednek elküldöttem.

272.

1692. apr. 13.

Iratott Petrőczi István uram ő Nagának, Szécsényben, die 13. Aprilis Anno 1692.

Isten éltesse kglmedet! Már szintén expediálni kívánjuk vala kigyelmedhez postánkot, érkezék kigyelmed tudósítása Sándor uramhoz expediált kétszáz gyalogrúl és Solari dolgárúl s egyéb hírekrűl. Az fővezér változása ezen campániában sem kárt, sem dilatiót nem tevén, megismeri kigyemed, ha megérti, az dolgok miben voltak; sőt ha vezérségében megmaradt volna, az lett volna nagyobb gonoszunkra. Sándor uram eleiben jött gyalogoknak ordinantiát küldöttünk: jűjjenek Dragományig előnkben; az mellénk Drinápolybúl rendelt hadak is addig ideérkeznek, míg amazok Dragományig. Ha kigyelmed több hadat nem fáraszt is, ezzel is megérjük; de ha küldött, azoknak is eleiben küldöttünk Nissre: ott várjanak be bennünket, sietünk mi is az mint lehet. Ha kigyelmed leveleket küld Karánsebesben: irasson az zálogokkal feleségem rossz tartása és János Deáknak visszabocsátása felől és gyalog posták által folytassa a correspondentiát. Dósa, az mely lisztet viszen, ahhoz hozzá nyúljon, ha az szükség kénszeríti; egyébaránt parancsoltunk ezen alkalmatossággal tízezer oka kukuricza pénzen való szerzése felől, ha pénzen kaphatnak, abbúl adasson az vitézlő hadnak; oda való érkezésünk*(kel?)* mindenekben jobb rendtartás s gondviselés lehet. Solari dolgán nem győzök eleget csudálkozni: mint lett, hogy kigyelmed kezébűl kiadta, az mi arrúl való irásunk vagy Mamhut bék-ogli dispositióján kívül? Sem az letétetett vezér, sem az mostani substitutus nekünk arrúl nem szólott, sem egyéb ministerek is; hihető, iratam-fermán volt, s nekünk is nem kevéssé praeiudicál, az mennyiben Veteránynak is megírtuk, hogy Solarit addig kezünkből ki nem adjuk, míg feleségünket el nem küldik. Ebbűl több rossz consequentiák is lesznek; holnap expediáljuk mind portára s mind Mamhut bék-oglihoz ezen dologban embereinket, kigyelmed is küldjön embert Lándor-Fejérvárra, vegye visszáját: mit csinálnak vele és szabadítják-e általa Memhet passát? Ha lehet, magával is Solarival beszéljen kigyelmed embere. Minthogy Horkait mondják innen az Dunán, kigyelmed igyekezzék kitanulni állapotját, valamely hajdut szöktetvén el jó szó, muneratiók ígíret alatt, az ki hírt adván, kigyelmed talám felverhetné vagy gratiára reducálhatná.

273.

1692. apr. 13.

Iratott az réz-effendinek. Die 13. Aprilis Anno 1692. Jenihámrúl.

Édes jóakaró uram! Akarám kglmednek értésére adni: Szófiában érkezvén, egy postám jött Jeni-Palánkrúl, az palánkban levő muhafezet-hadaim hírét vevén, hogy az Tisza mellett levő palánkból mind lovasa s mind gyalogja, az ki telhetett, az ellenségnek öszvegyülekezett, hogy az többivel megegyezzenek az Duna mellett. Istennek hála, eleikben menvén, noha erős és sokáig tartó harcz után az ellenséget felverték, nagyobb részit levágván, negyvennyolcz rabot fogtak, zászlókat nyertek és béhozták az zászlókat az rabokkal együtt Palánkban; ezen dologrúl az kajmekán pasának is írtam, kigyelmed elsőbb, kigyelmednek kívántam hírt írni. Adjon Isten ezután is császárunk, etc.

274.

1692. apr. 13.

Iratott az urumeli kaszaskernek. Die 13. Aprilis Anno 1692. Jenihámrúl.

Köszöntésem után. Az jetimani mostani kadi Haszán effendi régi ismerőm lévén, kegyelmedet kérem, énérettem adja őtet poczorochai kadiának; kigyelmed jóakaratját, Isten éltetvén, megszolgálni igyekezem.

275.

1692. apr. 13.

Iratott az kajmekám passának. Die 13. Aprilis Anno 1692. Jenihámrúl.

Édes nagyságos uram! Akartam Ngodnak értésére adni, hogy az Tisza mellett lévő ellenség és palánkokbúl feles ellenség öszvegyűlvén, az Duna szélire az Vaskapu felé igyekezvén, ím palánki kapitányom az midőn hírit vette, az palánki muhafezetben kivihető hadaimmal kimenvén, azon ellenséggel erős harczok volt; Istennek hála, császárom szerencséjére felverték, nagyobb részit levágták.

276.

1692. apr. 13.

Iratott az kajmekám tihájának Jeni-Hánrúl. Die 13. Aprilis Anno 1692.

Édes jóakaró uram! Kívántam kglmednek értésire adni, hogy Istennek hála, Szófiában érkezvén, idejött Musdéval egy postám Jeni-Palánkrúl, hogy az hadaimnak Isten az ellenségen jó szerencsét adott, egynéhány százat levágván, 48 rabot is és zászlókot is hoztanak bé Palánkra; az szerhátliak közűl még senki sem jött, az kiracsi-lovakon levő terhet is, rosszak lévén az lovak, ide is alig hozhatták. Az tihámot is itt találtam. Kglmedet kérem, szívibűl ki ne vessen.

277.

1692. apr. 6.

Az reiz-effendinek iratott Hármanliban. Die 6. Aprilis Anno 1692.

Édes jóakaró uram! Akarám kglmednek értésire adni, hogy az hadaimtúl Posorovczárúl és Jeni-Palánkrúl érkezének leveleim, kiben írják, hogy már is az pandur az Duna, Morava mellett és az hegyekben is feltámadott és az föld népibűl is az kik ez elmúlt télen hatalmas császárunk jobbágyinak mondották magokot, helyeket elhagyván, az pandurok közé mennek. Az én hadaim már is az kukuricza-élésbűl is igen megfogyatkoztak, húsok is nincsen, nagy nyomorúsággal élnek. Várad felé az Maros és Körös vize igen megáradván, az erdélyi helyekbűl az hóvíztűl igen nagy árvizek vagynak. Írja azt is Petrőczi-ogli, hogy Resszován levő praesidiumnak sem puskaporok, sem taraczkjok nem lévén, az hely pedig hegyek között lévén, azzal a Resszovával nagy bajok vagyon, igen puszta is lévén az hely, minthogy én is mikor Posorovczára jöttem, pusztán tanáltam; azért kglmedet kérem, tégyen kérdést azon hely felől az vezértől; ha azt parancsolja az vezér, hogy őriztessem: küldjön taraczkokot, csebhánét és élést is beléje, és arrúl is parancsoljon ő Nga, hogy ha mi híja vagyon, csinálják meg; vagy hogy pedig rendeljen az vezér muhafezetet, hadd vihessem én ki az én embereimet Jeni-Palánkra; vagy, ha az a hely az török nemzetnek nem szükséges: jobb elrontani. Én az lándor-feírvári szerdár szavára tettem volt oda is muhafezetet, mikor Halil passa szerdár elment Lándor-Feírvártúl az

hadakkal. Azután tudja kglmed azt is, hogy az megmazuroltatott vezér adott nékem csak 20 ezer oka lisztet Nyisről, tudja kglmed azt is, hogy annyi ember, az mennyi fejemen vagyon, hány napig érheti be véle; kérem azért kglmedet, szerezzen újabb élésre való fermánt az vezértől. Vidinyben hatalmas császárunknak elég búzája s liszti vagyon. Érthette kglmed azt is, hogy Huszain aga egy csaúzzal reágyüve szállásomra mikor elindúltam Drinápolybúl, miképpen volt azzal is dolgom; most ezen útamban is sok költséggel vagyok. Tovább is hatalmas császárunk és vezérek kegyelmességibűl ez ilyen jóakaróim által mint kglmed várhatok jót; én is szolgálatimot, ha Isten éltet, meg kívánom mutatni, nem ajánlom magamot, de cselekeszem, az mikor miben módot találok az császár szolgálatjában.

Édes jóakaró uram! Kglmedet kérem, tudósítson: melyik Ali passa lészen az vezér és mikor várhatni Drinápolyban? Kara-Musztafa fővezérnek egy Ali aga nevű agája jött volt énhozzám Orta-Magyarországban és ugyanaz az Ali aga vitt volt engemet Eszékhez Kara-Musztafa fővezér eleiben, mikor az török tábor Bécs alá ment; némelyek azt mondják, hogy az az Ali aga idővel passaságra s vezérségre menvén, most Isten s hatalmas császárunk kegyelmességibűl vezérnek rendeltetett volna.

278.

1692. apr. 6.

Az kajmekám passa tihájának iratott Hármanliban. Die 6. Aprilis 1692.

Hála Istennek, kglmeddel megesmerkedvén és kglmedet mostani vezérünk mellett kapi-tihánknak tartván, kglmed embersége által sok jót várunk és kglmed jóakaratjárúl mi sem leszünk feledékenyek. Azonban hatalmas császárunk több palánkja között Resszova nevű palánkban is most az mi embereink lévén muhafezet: az a hely igen hegyek között is vagyon, sem élés, sem csebhané nincsen benne, én is pusztán találtam mikor az embereimet bészállítottam; ezen dologrúl az reiz-effendinek bővebben írtam, kglmedet is kérem: szóljon az vezérnek felőle, tégyen ő Nga rendelést azon hely felől, mert az rossz emberek s tolvajok már is igen feltámadtak azon az országon, az mint nékem írják.

279.

Az tefterdárnak, jancsár-agának, vezér tihájának irattatott Drinápolyban; az mikor Kegyelmes Urunk ő Nga Drinápolyból kiindult, akkor adta az kapi-tihák kezében, die 4. Aprilis Anno 1692.

Édes jóakaró uram! Szükségesképpen kellett kglmedet megtanálnunk ezen írásunk által. Kglmed hatalmas császárunknak tefterdárja is, három boncsokos vezérje is: egy vezéri kapunak felállítása és csak ezer embernek is tartása mennyi költséget kívánjon, sokaknál jobban tudja. Az vezér ő Nga rendeléséből hatalmas császárunk kegyelmességét vettük és arra is érdemetlenek voltunk, mert az török nemzetnek úgy, mint annakelőtte magunk országából, nem szolgálhatunk, mostan Ngtokra szorúlván, az vezéreknek, tefterdároknak búsítására s alkalmatlanságára vagyunk; de mit tehetünk róla? Isten akaratja. Az mely költséget hatalmas vezérünk adatott, annak egynehány erszényét Orosz-Csíkra küldvén, hogy ottan embereink tábori szükségünkre s konyhánkra való élést vegyenek, és az császár furkátáin felvigyék, egynehány erszényét pedig itt költöttük el, mivel Fejérvár táján szükségünkre való dolgokat pénzünkön sem kaphatunk. Tudja Isten, az mely 10 ezer tallért az hadak szükségére rendelt is az hatalmas vezér, annak is nagyobb részét elköltöttük; az én kapum mostan sok szolgákból, főemberekből, az két országbéli urakból, úrfiakból álló: mindazoknak ruházatjokra valót szerzenem kellett, kiknek is ruházatjok nem landisból, hanem jobb posztóból szokott állani. Az mint supplicatiómban is megírtam: az kinek tavaly lova volt, császár szolgálatjában elveszvén, most ló nélkül vagyon, magamnak is Pasaroviczán olyan egynehány lovam veszett el, kinek csak egyikét is 2 erszény pénzen nem adtam volna; mikor Küprili vezér Erdély felé indított, akkor 60 tevén és 40 öszvérrel indultam: most Isten akaratjából 3 öszvéremnél és 2 tevémnél több nem maradott. Mikor császár szolgálatjában Tömösvár felé jártunk: akkor az ellenség kétszer Jeni-Palánkra reájüvén, minden marhánkat elhajtotta, öszvér, teve nélkül maradtunk. Ennekelőtte az vezérek, mikor táborban indultunk, öszvéreket, sátorokat, tevéket is adtanak; csak egy-két katár teve vagy öszvér, vagy két szekérbéli marhát is min kellenék venni, kglmed maga tudhatja. Ezeket azért adjuk kglmednek értésére, hogy az török császár hadainak kglmed az gondviselője; ha Isten az vezért és az török tábort Lándor-Fejérvárhoz hozza, ezek-

ről újobban kell az vezért és kegyelmeteket búsítanunk. Tömösvár felé s Várad felé az ország puszta, úgy, hogy pénzen is semmit nem kaphatni; tudom pedig, Isten az vezért odahozvan, éntőlem dolgot és szolgálatot kíván; senki akkor az török nemzet közül se tevéjét, se öszvérjét, se lovát, se sátorát, se szekérben való marháját drága pénzen is el nem adja, mert nála nélkül el nem lehet; ha akkor újobban pénzt adna is az vezér az magunk és hadaink szükségére, semmi szükséges dolgoknak szerit nem tehetjük, ezek nélkül az szükséges dolgok nélkül pedig akármicsoda hadnak lehet-e puszta országon szolgálni? kglmed ítílje meg; élését az hátán nem viheti és esőnek idején fegyvere, ruhája, mindene megázik sátor nélkül. Ha pedig itten az vezér magunkhoz és hadainkhoz kegyelmességét akarja mutatni: itten sátorból és tevéből és öszvérből is mutathatja kegyelmességét, pénzen is kaphatni. Szófián innen és az Duna mellett lévő országokon marhát is eleget kaphatni. Ha az én hadaimat most az hatalmas vezérünk alkalmatossá teszi és jól elkészíti az táborozásra: ha Isten adja, én azokkal szégyent nem vallok; ha pedig ezekről akkor búsítanám ő Ngát, mikor Lándor-Fejérvárhoz jő az tábor: akkor ezeknek orvoslásának ideje nem lészen, akkor dolognak lészen ideje, és az ki mint készült, akkor kell indúlni; kglmedet azért kérem, ezekről emlékezzék az hatalmas vezérnek és szerezzen nekünk jó választ; mind magunk s mind hadaink Istent imádunk kglmedért.

280.

1692. apr. 13.

Az nissi passának Omer passának és jancsár-agának iratott Szófiában. Die 13. Aprilis Anno 1692.

Isten jóvoltából ide békével érkeztünk, az mint lehet, ide hadaink közé sietünk, mihent hatalmas császárunk mellénk rendeltetett hadai elérkeznek, megindulunk; addig is agerlikunkkal előreküldöttük kumbaracsi basinkat, és minthogy Posorovczáról is kelletik bizonyosszámú hadainknak előnkben gyünni: kérjük kglmedet, mind onnét idejövő, mind innét odamenő, mind ottmaradó hadainkhoz, az miben kívántatik, mutassa kglmed jóakaratját; azonban minthogy az előnkben jövő hadak annyi élést nem hozhatnak magokkal az kivel addig beérjék, és már az minapi fermány szerint való élést onnét egészlen elszállíttatni parancsoltuk s most is viszünk magunkkal újabb fermánt 20 ezer oka lisztről, kglmedet kérjük: erre az fermányra, melyet most

magunkkal viszünk, adasson mind az idejövő, mind az ott maradó hadainknak az szükséghez képest lisztet vagy peszmeget, ne légyen fogyatkozások. Isten odavivén, az húszezer oka lisztet annyi híjával viszszük el, az mennyit adat kglmed; kedvesen veszszük keglmed jóakaratját.

281.

1692. apr. 3.

Iratott az moldovai vajdának.

Celsissime Princeps!
Domine benevole, observandissime!

Isten jóvoltából tegnap velünk szemben lévén, nuszttal béllelt császári fényes, nusztos kaftánynyal felkaftányoztatván, királyi botot is adott kezünkben; sietünk már visszamenni, magunk s hatalmas császárunk hadaival megegyezni. Azonban Székely Zsigmond nevű becsületes bejárónkat küldöttük kglmedhez bizonyos dolgaink végett, kglmedet kérjük: nevünkkel mondandó szavainak hitelt adván, segítse dolgainkat s az miben kívántatik, legyen nekie jóakarattal, assistentiával. Küldöttünk egy császári fermánt Lengyelországban expediált követünk Inczédi Mihály uram számára, hogy azzal hatalmas császárunk birodalmin által egy órával elébb siethessen Drinápolyban, és minthogy az dolgok nagyok, sietők, Jablonovszki uramhoz siető postánkot is küldöttük. Kglmedet kérjük, menő útjában Dobrovszki nevű ő kglme campolongi kapitányához kísírtesse el, visszajövet is az míg kívántatik, s legyen jóakarattal hozzája. Kglmednek megszolgáljuk s Istennek oltalmában ajánljuk. Drinápoly, 3. Aprilis 1692.

Celsitudinis Vestrae benevolus ad serviendum paratus.

282.

1692. apr. 13.

Bohus Mártonnak iratott levélnek pariája. Die 13. Aprilis Szófiárúl.

Mit írjon Dósa Mihály az hajóknak s velek rendelt embereknek rendeletlen expeditiójokrúl, az úrnak Petrőczi István uramnak megküldöttük levelét, praefectus uram(-*mal*) s vele is parancsolatunk szerint közleni fogja; az ily kár s alkalmatlanság miatt kik tartoznak számadással, tegyenek ítíletet. Dósa az mi pénzünkön huszonötezer oka bort vett; az első lisztnek tizenötezer okának, az utolsó lisztnek penig

hászezer okának kell lenni; azért jobb dispositióval küldjék az másszor expediálandó hajókot és úgy, hogy az restáló és ezen első hajóktúl elmaradó bort és lisztet második úttal elhordhassák, és az borokra a meleg időben nagy gondviselés is legyen. Bár most is két vagy három értelmes s emberségtudó palotást rendelnek vala az borok mellé; nem experiáltuk eddig is az hajdú-kísírőnek az ily occasiókban való discretióját. Zsákokot ponyvákbúl csináltassanak, és ha onnan ki nem telik az hara: zsákok Nisen s körülötte való falukon vásárlására pénzt is küldjenek, és hordókot is, jó módon elkészítve; máskínt, mintsem kár vagy fogyatkozás essék, jobb az első hajókkal az ló terhit visszavárni. Bizonyos szükségre tízezer oka kukuriczára leszen szükségünk, azért arra az időre, a mikor odamegyünk, készen találjuk, parancsoljuk: pénzen vegyék meg és töltsék ki azt az számot; megvegyék az restantiákot is quártélyinkon, azzal is, szaporítsák; ha hitelben vesznek is valamely töröktűl, Isten odavivén, contentáljuk. Minap is megírattuk praefectus uramnak, hogy az mi borok vagyon Posoroviczán vagy Palánkon, felét korcsmároltassák ki s felét conserválják szükségünkre, és az Palánkon való ó-borokban is az ki megázatódott avagy megnyárasodott, azt is költsék el. Azonban, bár mi Isten jóvoltábúl Erdélyben készűlünk is telelni, de az vagyon és a kész mindenkor dícséretes: azért magot szerezzenek vetésre és valamit más, posoroviczai vagy más ott az tájt való lakosok vethetnek, vetés nélkűl minket se hagyjanak, vettessenek, szántsanak, valamely jó helyen való szőlőt is fogván, felmíveltessék, és az ilyen dologban az szegénységgel is segíthetik, feleségem e nyarat ott töltvén; Isten titkában vagynak jövendőre is minden dolgok. Egyéb belső oeconomiát is elkövetvén, mind az apró marhát s mind az fejős teheneket s juhokot szaporítani és azoknak bizonyos s alkalmatos helyt igyekezzenek szerezni s csináltatni. Szabó Andrást lovak vásárlására Dobrocsánba, Moldvában s Bucsakban expediáltuk, itt mentünkben is az hol lovakot kaphatunk, lovainkot szaporítjuk; azért Pécsi Gáborral együtt jó s közöl való fűvelő helyre kiváltképpen való gondjok légyen, magok is gyakran kitekintsenek és az oly fűvelő helyt őriztessék; az lovakban igen csak megválasztva hagyjanak benn abrakra, az többit csapják ki, és ha czövekes fű lészen, mind is kivigyék, erős quardiát tartván mellettek, kirűl is az úr *(Petrőczy)* requiráltassék.

P. S. Az étekfogók s Rácz György quártélyárúl is írtam Petrőczi István uramnak, azért ő kglmét requirálja; tudjuk, ha orvosolhatja, orvosolja ő kglme.

283.

1692. apr. 13.

Iratott Petröczi István uramnak Szófiából, 13. Aprilis Anno 1692.

Harmadik praesentis datált levelét kglmednek az jenihámi dervendeken vettük, tudósítását kegyelmesen agnoscáljuk. Approbáljuk az füveltetés iránt való kglmed dispositióját; tovább is disponálja úgy kglmed dolgokat azon hadakon, hogy a ki quártélyából az mi élést elvihet, most vigye ki, mert ezentúl az emberek hegyekre, erdőkre állván, semmi hasznokat nem vehetik.

Egynehány szóval írtunk feleségünknek, alkalmatosságot vevén kglmednek irott levelének azon részéből, ahol ír az tractátus punctumi complanátiójáról; kglmed sietséggel küldje meg. Az bizony dolog, hogy mi mindenkor meg szoktuk volt kívánni, hogy híveink, szolgáink parancsolatinkat effectuálják. Ilyen írását látván mindazáltal feleségemnek, egyébaránt is az Ugróczi írása után világosítván feleségem az tractátust illető némely dolgokat, hogy kglmed német zálog urakkal való keményen bánást differálta, nem improbáljuk; megmondja azért újolag kglmed nekik, hogy ugyan abban esnek, ha odamenetelünkig az dolgok in toto nem complanáltatnak, írjanak azért sietve újolag is (az melyet velek el kellett volna kglmednek követtetni, ha differálta az keménkedést is, mind Badensisnek, Hajszlernek, több az császár udvarabeli ministereknek, kik nekik jobbakarójok mint Veteráninak) az megírt helyekre, hogy az complementumokat admaturálják. Írjon Solari is: őtet mentest bocsáttatjuk, mihelt feleségem és Memhet passa Jeni-Palánkon lesznek, az többit pedig az tractátus több punctumi completatiójáig honeste tractáltatjuk; et in tali casu, az mint kglmednek instructiójában adtuk, az permutatiót vigye végben, kiben mindazáltal igen-igen cautus legyen kglmed. Ha ők zálogokat kívánnak az feleségemet késérő német tisztekért: Borbély Istvánt egy hadnagygyal, vagy Pogány Zsigmondot kglmed egy hadnagygyal küldje zálognak; vagy ha két kapitányt kívánnak: Borbély Istvánt s Pogány Zsigmondot küldje el kglmed, ők is elmenjenek, minthogy feleségem dolga; jól megkötvén elsőben csomóját az dolognak, hogy ne defraudáltassanak. Az vectura iránt pedig kglmed idején Orlai urammal együtt tegyen rendelést; oda nem az mi marháinkat kell küldeni, hanem akárki quártélyából és

Posoroviczáról proportionaliter vetvén fel s intézvén el, hogy csak egy hely ne terheltessék; a hol nyolcz vagy hat marha van, felét vetvén azon szükségre, hogy magoknál is maradjon az szegény embereknél marha. Leveleket íratván Solarival és az több zálogokkal, az Bécsben szólóknak megvitelére applicálhat kglmed Szegedig valamelyet az most elfogott ráczokban, az többi kezességén bocsátván el, recommendálván mind kglmed, mind az zálogok azon leveleket az szegedi kapitánynak és budai commendánsnak. Kedvesen értettük jeni-palánki hadainknak szerencséjeket; jól esett volna, ha kglmed az zászlókat valamely nyelvvel hozzánk küldte volna. Az vitézek pedig szintén annyi ráczot bár ne hagytak volna elevenen; nem kell mindazáltal vélek ingyen étetni az kukuriczát, hanem az szükségesebb helyeken mindennap dolgoztassák. Kiknek dolgában azt cselekedje kglmed, hogy Lándor-Fejérváratt tudakoztassa meg az magyar rabokat, mi is Szófiában, Nisen tudakozódunk, s az eddig practicált mód szerént magyar rabokon el kell cserélni az törököknek őket, az javát meghagyván magunk számára más szükségre, csak az aljasán váltván magyar rabokat ki. Az dolog ennyire haladván, ha kglmednek nincsen kedve most az asszony lehozatására: ha másszorra halasztja is kglmed, nem improbáljuk. Nekünk Dósa mit írjon, kglmednek odaküldettük; minthogy másszor is kell Nisre hajókat, gyalogokat élésért küldeni: nem árt ha kglmed maga is megtekinti mind az hajókat, mind az gyalogokat. Minthogy Rácz György seregestől szolgál többet az praefectus s élésmesterek mellett, az ő és étekfogóink quártélyok fogyatkozási orvoslását Orlai urammal együtt kegyelmednek recommendáljuk, kiről élésmesterünk írt nekünk, hogy kglmedet requirálja. Ha kglmed az asszonyért nem küld, nem árt kglmednek superabundans cautióval élni és magát Hajszlerrel, Veteránival bizonyossá tétetni, hogy finita campania dum et quando kglmed ő kglmeért küld, elhozását megengedik vigore tractatus. Azonban az zálogokkal köszöntesse kglmed egy tisztességes levéllel az karánsebesi commendánsnak feleségemhez való jó maga alkalmaztatását; kérjék, tovább is azt kövesse, hogy nekik is dolgok arra nézve nálunk jobban accomodáltassék, bátorságossá tévén, hogy azt néki Hajszler refundálja, hogy inkább tovább is cselekedje. Eidem in reliquo gratiose propensi manemus.

284.

1692. apr. 25.

Kapikiháknak 25. Aprilis Szófiából.

Sub dato 8. praesentis a kulicsi aga által küldött levelét s abban való tudósítását kedvesen vettük. Isten segítségéből mi is Szófiáig szerencsésen érkezvén, két-három napig itt kénszeríttetünk temporizálni, minthogy ekkoráig sem az szendergestiek, sem a végbeliek meg nem jelentenek előttünk, már pedig ezentúl az utak is félelmesebbek lévén, nagyobb vígyázással s jobb dispositióval kívánjuk utunkat követni; mihelt érkeznek azért az feljebbemlített hadak: mentest megindulunk s hatalmas császár szolgálatjában minden lehetséges dolgokot elkövetünk. Sándor Gáspár uramat is itt értük, kinek is útjában micsoda akadályi voltak, meghagytuk, maga írja meg kglmeteknek, azért is: ha az alkalmatosság kívánja s előhozódik, az kiknek illik, kglmetek repraesentálhassa. Elhittük, az orator javalása szerint eddig kglmetek az ministereknek beadta Baló Mátyás uram kezéhez assignált suplicatiókat; inkább elhiszszük azt is, az új vezér érkezésére relegálnak bennünket, azért akkor igenis, újobban azon instantiánkat resuscitálni szükséges: magok hadaiban megismerik, mit kívánjon a hadtartás kivált oly időben, mikor puszta a föld mindenütt, úgy, hogy akármely felé fordítjuk is a hadakat: Erdélyig, Debreczenig semmit nem találnak, azzal élhetnek a mit magokkal visznek, és élést is pedig szekér, ökör, teve, öszvér, szekszenásló viheti, etc. Tudjuk jól, az dolgok és ezután következő hírek meg fogják kívánni az mi szolgálatunkat, és ha az fővezérrel való megegyezésünkig küldenének fermányt reánk és Tömösvár s Várad felé kívánnák szolgálatunkat: az szolgálatban való készségünk mellett az suplicatióban feltett szükséges dolgokat s kívánságokat kglmetek urgeálja oportune, inoportune, mert szolgálatunknak szükséges voltát látván, akkor az nagyobb munificentiára is kglmetek repraesentátiójával jobban convincáltathatnak.

P. S. Az réz-effendinek, jancsár-agának mit írattunk, a szokás szerint annak értelmét megküldöttük, ha szóval többet nem mond is, abból elég lument vehet. A tömösvári Ismaël Cselebi adóssága felől pedig eléggé informatus Haszon aga is; úgy értettük, Csafer passa mint maga adósságát fogja rajtunk praetendálni, mihelt Posoroviczára való érkezésünket érti. Az jancsár-aga és réz-effendi levelének praesentálására megkeresse az időt és alkalmatosságot, mi-

kor magánoson és distractusok nem lésznek; ehhez azonban más, Lándor-Fejérvárra jövő emberek alkalmatosságával is az levél-küldözésben, kivált mikor katona bék, L.-Fejérváratt levő szerdár és Csáfer passa emberei jőnek, az Huszain passa díván-effendijének recommendálhatja leveleit, ki is nekünk jó emberünk és correspondensünk. Értjük az oly informátiókat, a kik a kapukon mindennap forognak és ezután Negropont, Kamenyicz, Bosna és Kandia felől a mely hírek jöhetnek; de az magunk dolgait concernáló meritalisabb dolgokat, leveleket, magunk postáin kívül senkinek ne concredálja. Ali passa Duna kapitányának micsoda exitusa leszen, arrúl is tudósítson, úgy a jancsár-aga mi választ obtineált a Huszain csauznak adott egy erszény pénz és az adóslevél felől. Az talakcsi agát újobban is köszöntse, ha kivált meg talál maradni tisztiben; nem leszünk feledékenyek felőle is, kirűl is tudósítsanak: a vezér érkezésénél ki leszen a talakcsi? Az oratorral is közölje kglmetek az réz-effendinek s jancsár-agának írt leveleinknek értelmét és az reájok leendő válaszokat, mi nevünkkel köszöntvén, recommendáljuk specialiter az orator favorának azon dolgokat, a kik az fővezér érkezésére differáltattak, nevezet szerint az atnámé confirmatióját az orator corrigáltathatja authoritása által az fővezérnél, hogy a mikor az conjunctió leszen: akkor az zászlót, kardot is, kit az kaftánnyal s bottal most Drinápolyban várunk vala a fővezértűl, elvehessük, az lóval együtt, ki is együtt szokott járni és most az tefterdár disgustusa miatt maradott el.

285.

1692. apr. 17.

Irattatott az oratornak Szófiából, Drinápolyban, 17. Aprilis Anno 1692.

In ultimo cum Excellentia Vestra colloquio habuimus sermonem de continuatione correspondentiae, quo meliori et securiori modo fieri possit tam ex parte Excellentiae Vestrae, quam ex parte chajmechami, quando supremus vezerius discedet Adrianopoli. Praestolabor itaque Vestrae Excellentiae informationem, cum a me semper confidentissimas informationes sperare possit, dignabitur etiam instruere Excellentia Vestra residentes meos: qualiter in tempore discessus supremi vezerii se gerere debeant et an chajmechami passae tihajae se insinuent rationem cum eodem fiendae ulterioris correspondentiae, cum resolutionem ulti-

mam Dominus Horvát Vestrae Excellentiae retulerit in eadem materia. Fecerat etiam Vestra Excellentia mentionem de comite Solari, quem ut ad adventum etiam meum Dominus Petrőczi pro respectu recommendationis Excellentiae Vestrae bene tractet, eidem misi ordines, ego ipse illi tradere volens epistolam Excellentiae Vestrae cum majori declaratione; verum significandum Excellentiae Vestrae duxi, quod nuntius Domini Petrőczi venerit cum novis, quod seraskierius Belgradiensis Huszain passa expressos miserit ordines cum fermano imperatoris de comite Solari, manibus Huszain passae tradendo. Dominus Petrőczi quando vidit ferman imperatoris et hoc a seraskerio illarum partium imperatoris declarato desiderari, sub cujus commenda ipso etiam fuit me ibi non praesente, non potuit recusare quin ipsum traderet, dum comitem Solari non meum proprium captivum, sed tantum ab Ulmeriensi Beglerbego vulgo Mamhut beg nominato, pro eliberatione cujusdam Memhet passae mihi recommendatum agnosceret. Nescio, an hoc fuerit factum in contumeliam et opprobrium ab Huszain passa Ulmeriensis passae. Habet enim ille cum Huszain passa magnam aemulationem et rixas, vel quod portae Ottomanicae ministri nolint absolute liberare Mehemet passam, et contra illum sunt disgustati, ut auditur. Ego tamen quando Posaroviczam pervenero, ipse etiam conveniam seraskerium Huszain passam, et curabo, ut possit hoc negotium comitis Solari iterum accomodari, cum praeterea in tractatu cum Generale Hajzler fuerit mentio etiam ipsius, et statim in adventu meo Posaroviczam permutatio ista executioni mandari debuisset, et Mehemet passa unacum mea consorte liberari et per comitem Solari permutari debuisset. Huszain passa praescriptus seraskier Belgradiensis est meus bonus amicus, verum frequentissime valde furibundus; antequam istius rei causam melius resciam, nolo eundem offendere et quaerelas de eodem apud portae ministros interponere, quia si hoc fecit ex depositi vezerii mandato et speciali imperatoris fermano, non ita culpandus est; si fecit ex aliqua furia et propria authoritate, credo, quando ipsum conveniam, me hoc negotium accomodaturum posse; tamen quando Excellentia Vestra comitis Solari negotium ita recommendavit, et a Turcis illum Belgradini male tractari audiam, intermittere haud potui, quin haec eidem notificarem. Si placeat Excellentiae Vestrae, per interpretem suum potest rescire a rezeffendio, csauz passa et aliis depositi vezerii ministris: an hoc Belgradensis seraskier fecerit ex ordine supremi vezerii, vel moderni chajmechami, et ex qua causa?

wel vero fecerit hoc ex propria authoritate? Poterit etiam interpres meus investigare, apud quos, Vestra Excellentia judicabit.

286.

1692. apr. 16.

Iratott az vidini és szilisztriai passáknak, Szófiából, 16. Aprilis.

Akarók mint jóakarónknak kglmednek értésére adni, hogy hatalmas császárunk fermánjával Drinápolyból megindúlván, ide Szófiában békével érkeztünk, innen is holnap után, úgymint Niss felé megyünk, ha Isten adja, a jövő hétfőn, úgymint 15. Nisen ügyekezünk lenni, holott is egy napi otturakunk lészen; onnan is megindulván, egyik konakunk Rásnyán leszen Isten engedelméből. Azért kglmedet kérjük, az Vaskapu felől való hírekről bizonyos embere által egy órával elébb Nissre tudósítson, minthogy hatalmas császárunk fermánjával is együtt vagyunk rendeltetve. Nekünk Jeni-Palánkrúl azt írják az mi kapitányink, hogy az mely nyelveket fogtak, azok azt mondják, hogy feles ellenségnek vagyon ügyekezeti a Duna mellé, hogy az Lándor-Fejérvárról felmenő hatalmas császárunk hajóinak útját akadályoztassák. Hála Istennek, az mi hadaink szerencsésen jártak, kglmed eddig érthette: mert feles ellenséget vertenek fel, zászlókat nyertek, és negyvennyolcz rabot is vittenek bé Jeni-Palánkra, noha az mi embereinkben is feles kár esett, de az ilyen dolog avval jár; éljen az hatalmas császár! Minden hírekkel és dolgokkal kglmed bizonyos emberét küldje, kivel magunk is Nissen vagy Rásnyán beszélgethessünk; minden akaratját izenje meg kglmed, és azt is: Vidinhez micsoda hadai gyűltek eddig hatalmas császárunknak? Isten Posoroviczára vivén bennünket, hadainkkal együtt az török nemzet ellensége ellen hatalmas császárunk szolgálatjában kívánunk tanáltatni, csak tudósítson kglmed bennünket az hírekről és maga akaratjáról. Azonban, édes jóakaró uram, hatalmas császár fermányival az vlak békhez küldöttük volt Bukurestre Drinápolyból egy kapitányunkat, kinek is megparancsoltuk volt, hogy Bukurestről Vidinyhez jőjjön, minthogy Vidinyben szóló fermánt is adtunk kezében; ha azért azon kapitányunk odaérkezett: kglmed egy órával elébb küldje hozzánk Nisre, maga emberivel együtt. Ha penig el nem érkezett: paraszt-posták által bennünket kglmed tudósítson oda való érkezéséről, s kapitányunknak is meg-

hagyja, hogy ő is írjon az maga dolgáról s oda való érkezéséről. Azon kapitányunknak egy levelet írtunk, kglmedet kérjük, az mikor elérkezik, adja kglmed kezében, etc.

287.

1692. apr. 18.

Az sárközi (így) kadiának. Dragománból, 18. Aprilis.

Adjuk kglmednek értésére, hogy Isten segítségéből eddig érkeztünk, holnap, ha Isten adja, Sárközben lészen konakunk; hatalmas császár fermánjával megyünk, Szófiából is hoztunk bizonyosszámú hosszú puskás embereket velünk, kiket az császár fermánjával az ottvaló mola jóakarónk rendeltetett mellénk; kglmednek is jóakarónknak legyen híre benne, azért adtuk előre értésére, hogy mennél felesebb fegyveres, hosszú puskás embereket készítsen és Musztafa-Passa-Palánkjára is, az mennyi ember tanáltatik, késéretünkre készen legyenek; legyen híre benne, hogy az szófiai késéről Sárkőiről visszabocsátjuk. Szállásunkról is tegyen rendelést; hatalmas császárunknak is négy szerdenyesti zászlója vagyon velünk. Ha valahol az hegyekben pandúrnak vagy tolvajnak hírét hallja, küldjön ki kglmed is, igaz hírit vegye. Ha Isten adja, Sárkőitől egy konakra Nissre akarok menni, etc.

288.

1692. apr. 24.

(Petröczy Istvánnak.)

Sok jókkal áldja meg Isten kegyelmedet!

Harmadnappal ezelőtt Isten jóvoltából ide Nisre békével érkeztünk, de az hajóknak ide való rendetlen küldések miatt kedvünk ellen is itt múlatnunk kellett; ha magunk nem experiáltuk volna, el nem hittük volna, annyira, hogy azután egy holnappal is azok az hajók innen megindulhattak volna, ha az rendkívül való fogyatkozásokat magunk ne reparáltattassuk, mely dologért tiszteink nem is maradnak számadás nélkűl. Így is mindazáltal, ha Isten engedi, holnap reggel innét megindulunk, és négy-öt napok alatt Posorolczára menni igyekezünk. Minthogy penig már az hadi operátiókhoz hozzá fogtanak, s utánunk is érkeztenek hatalmas császárnak újabb fermányi, melyekre nézve magunknak kevés üdőt reménlhetvén, akartuk kglmednek antecedenter intimálnunk: míg odaérkeznénk is, Daróczy András

uramat négyszázig való lovassal, gyaloggal, az négyszázat az otthon nyugodtakból válogatván ki s nyolcz zászlók alá intéztetvén, annyira való éléssel, melylyel Karánsebest megjárhatják, (de annak az élésnek magok s mások quártélyiból tegyék szerit, mert ehhez az éléshez ne bizzanak, minthogy még egy hétre sem érkezhetnek oda vele), tartsa oly készen, tanálhassuk Posoroviczán s expediálhassuk mentést ő kglmét, avagy ha odaérkezésünkig parancsoljuk is, ő kglme azon négyszázig való lovassal, gyaloggal megindulhasson. Ezen dolgot penig kglmed az német zálagoknak ne adja értésére, magunk akarjuk nekiek megmondani. Daróczi uram az feleségét is magával elvigye, hogy feleségemmel együtt járhasson. Pécsi Gábornak hagyja meg kglmed: készítsen egy konyha-kocsit, azonkívül két rendbeli szekereslovakat, kiket Daróczi uram magával együtt feleségem eleiben vihessen. Azonban Orlai urammal Posorolczáról s ott a körűl való falukról hatvanig való jármas ökröket deputáljon s készítsen, hogy akkor azokat is vihessék el, melyeken feleségem ökrös-szekereit hozathassák el. Mivel penig feleségemmel két német tisztek is jőnek el, kik pro securitate az útban kísérőűl lesznek: Daróczy uram vigyen olyan két emberséges hadnagyokat, kiket azokért, míg feleségemet késérik, zálagúl hagyhasson Karánsebesben, cum bona tamen cautione. Azonban még jó idején küldjön kímeket kglmed Karánsebes felé, kik Daróczy uramnak az útban érkezhessenek és az expediált dolgokat értésére adhassák. Minket penig kglmed, ha mi oly hírei lesznek, odaérkezésünkig is tudósítson, kegyelmesen veszszük kglmedtűl, et in reliquo gratiose eidem propensi manentes. Nissae, 24. Aprilis Anno 1692.

P. S. Feleségemnek vannak valamely német szekereslovai, kik mellett német kocsis s fellajtár vagyon, de tovább Karánsebesnél el nem jőnek az lovakkal. Azért a konyhakocsin három olyan embert küldjön kglmed, Pécsi Gáborral beszéljen felőlök, kik azon lovaknak az útban tudhassák gondjokat viselni; s küldjön egy szakácsot is kglmed azon konyha-kocsin, mert az mint Ugróczi mondja, az kglmednek szakácsa vissza fog onnét menni. Az mely hadak Jeni-Palánkról rendeltetnek ezen szükségre, ne fáradjanak Posoroczára, hanem csak Daróczy uram jőjjön által, hogy találjuk Posoroczán ő kegyelmét. Parancsoljon kglmed arról is, hogy a mennyi hajó Jeni-Palánkon tanáltatik, odaérkezésünkig hozzák fel a Dunán oda, ahol a Morava a Dunába szakad, kiket is készítsenek el jobban, mint ezeket. Mert ha több hajó volna is, az ittvaló alkalmatosságokkal meg-

rakodhatik. Parancsolja meg kegyelmed az tiszteknek azt is: tartsák készen az már megparancsolt tízezer oka kukuriczát, hogy az hajókon hozhassák ide, mikor az hajók megindulnak. Daróczy uram az hajókhoz jó köteleket küldjön.

289.

1692. apr. 27.

Szali passának, 27. Aprilis Anno 1692.

Akartuk kglmedet levelünkkel látogatnunk s értésére adnunk, hogy Isten jóvoltából ide békével érkeztünk; küldöttük kglmedhez ezen hajdúinkat, hogy az ottvaló dolgokrúl szemmel látott hírt hozzanak. Kérjük azért kglmedet, voltaképpen tudósítson minden dolgokrúl, mivel azon vagyunk: mihelt azon tudósítást veszszük, mi is hatalmas császár szolgálatjában tanáltassunk. Adjon hírt kglmed az vidini, szilisztriai passáknak is ezen dologrúl, és hogy ő kegyelmeknek mind Drinápolybúl, Szófiábúl, Nisről írtunk leveleket, tudósítsanak: vehették-e?

Ezen levelünk megírása után érkezvén Petrőczinek szóló Pajazet bék levele, kiben tőle innen segítséget kér, küldöttük azért egy meghitt értelmes kapitányunkat, Orlai Miklós uramat; kegyelmeteknek azért ő kegyelme által többet izentünk és azért küldöttük, hogy mindeneket ottan meglásson s kglmetektűl megkérdezzen, mi is ahhoz képest tudjuk innen jobb készülettel több hadainkat küldeni.

290.

Huszain passa díván-effendijének.

Akartuk levelünkkel látogatnunk s tudósítanunk, hogy ide békével érkeztünk, Isten hírével. Tolmácsunkat küldöttük kiváltképpen való dolgokkal az szerdár apánkhoz, ki által kglmednek szóval izentünk; kérjük, adjon hitelt szavainak és mutassa jóakaratját hozzája.

291.

Huszain passának.

Mikor Drinápolybúl kiindultunk, bíztuk volt kglmednek szóló leveleink megküldését (melyekbűl mind az mi ott forgott dolgainkat, mind az vezér dolgait kglmed voltaképpen megérthette) jóakarónk Csáfer passa ott levő kapithiájára, levén szintén akkor ott az Csáfer passa imánja

s egyéb szolgái is, kiknek akkor kellett Lándor-Fejérvárra indulni; nem tudjuk, vehette-e kglmed? Akartuk ezen alkalmatossággal kglmednek értésére adnunk, hogy, Istennek hála, ide békével érkeztünk, vannak nálunk hatalmas császárunknak is némely szükséges dolgokrúl való fermányi; és minthogy értettük, hogy kglmed Szali passát az Dunát álló ellenségre küldötte: mind arról, mind az fermányok iránt kglmeddel beszélnünk szükséges lévén, kglmedet kérjük, ne szánja Szendrőben való fáradságát, én is odamegyek; mert ilyen fáradtan szintén oly messze ilyen hírek között Lándor-Fejérvárra nem mehetek. Kegyelmeddel ott szót kötvén, azon leszek, hogy én is hatalmas császár szolgálatjában tanáltassam. Kglmed tudósítását elvárom, etc.

292.

Csáfer passának.

Akartuk mint egy jóakarónkat levelünkkel látogatnunk, egészségéről, mint s hogy vagyon? tudakozódnunk s egyszersmind tudósítanunk, hogy Istennek hála, ide békével érkeztünk. Azonban, miután hatalmas császárunk nálunk levő fermányi szükségesképpen kívánják, hogy Huszain passa apánkkal ő kglmével dívánkozzunk, megfáradva szintén Fejérvárra oly messze nem mehetünk, ilyen hírek között: írtunk ő kglmének, hogy Szendrőben jőjjön s mi is odamegyünk az dívánkozásra; kglmedet is kérjük, ő kegyelmétűl ne maradjon el, ne szánja fáradságát, hogy mind hatalmas császárunk dolgairól dívánkozhassunk, mind az régi barátságot s atyafiságot megújíthassuk.

293.

30. Aprilis, Veteráninak.

Illustrissime Domine Comes, etc. Quamvis difficultates quaedam habitae cum Domino Generale Heiszler tractatus necdum sint complanata, tamen ex discretione et commiseratione erga afflictos, adhaerens fundamento decreti caesarei pro eodem Domino Generale emanati, ejusdemque et pro ipso Serenissimi Principis de Baaden parolae mihi datae Dominos Comites obsides cum bona securitate remisi, ad fiendam cum mea Principissa permutationem, nihil dubitans, quin praefatus Dominus Generalis residua quoque puncta sine omni mora et defectu sit complanaturus, et e non complanandis emergendas futuras consequentias parolarum

prostituendarum evitaturus. Quae dum Illustritati Vestrae per praesentes significo, insimul ipsam benevalere desidero et maneo Illustritati Vestrae ad serviendum paratissimus.

Illustrissimo Domino Comiti Friderico Generali Veterani etc. mihi observandissimo.

294.

1692. apr. 30.

Hejszler uramnak ugyanakkor.

Magnifice Domine! Difficultates quaedam habitae cum Vestra Magnificentia tractatus quamvis necdum sint sopitae: tamen ex discretione et compassione erga afflictos, adhaerens fundamento decreti caesarei pro Vestra Magnificentia emanati, ejusdemque atque pro ipsa Serenissimi Principis de Baaden parolae mihi datae, Dominos Comites obsides cum bona securitate emisi ad fiendam cum mea Principissa permutationem. Nihil dubito, quin Vestra Magnificentia residuorum quoque punctorum complementa sine omni defectu sit acceleratura, et e non complendis emergendas futuras consequentias prostituendarum parolarum evitatura. Quam in reliquo benevalere desidero et maneo Magnificentiae Vestrae ad serviendum paratissimus.

Magnifico Domino Donato Generali Hejzler, Libero Baroni in Hejszlersheim, etc. mihi observandissimo, etc.

295.

1692. máj. 2.

Bekir passának, 2. Maji Anno 1692.

Kglmed levelét vöttük, szabadulása felől mit írjon, megértettük; kglmednek nem jól mondták: mert az én feleségemnek Hajszler ötezer aranynál többet keziben nem adott, és az kit keziben adott is, azzal fizette adósságát Bécsben, azzal indult az útra s abból vásárlott szükségire valót; úgy, hogy annyira elköltötte, hogy innen kellett élést is, költséget is küldeni Karánsebesbe, mert az mit többet kellett volna adniok, azt Doria halálával elvesztettük; azért, hogy kglmednek kívánsága szerint ebben a dologban nem kedveskedhettem, megbocsásson, máskínt kglmed szabadulásában kglmednek jó szívvel szolgálok; úgy is kötöttem szót a méltóságos jancsár-agával és kúl tihájával Drinápolyban, hogy kit *(sic!)* Drinápolyban és Lándor-Fejérváratt levő

jovaiból megszerezzék és kezemhez hozzák; mihelt elérkeznek vele, mindjárt hírt adok mind kglmednek mind Veteráni német generálnak; az mely leveleket penig másoknak írt, azokat is kezekben szolgáltatom. Isten kegyelmedet szabadítsa!

296.

1692. máj. 2.

Memhet passának 2. Maji.

Kglmed levelit vöttem, mostani állapotján szívesen szánakozom. Isten kglmedet szabadítsa! Én Solari nevű német kapitánt csak addig tartóztattam volna itten Petrőczi-oglinál, míg magam ideérkezem; most, ha itt Petrőczi-ogli kezinél tanáltam volna, most az Hejzlerért levő német zálog urakkal együtt elküldöttem volna Solarit is kegyelmedért; jóakarója lévén, egy órával elébb kívánnám szabadulását, de úgy tudja kglmed, hogy az megmazúroltatott fővezér kglmednek jót nem kívánt: császár fermánját küldötte Huszain passára és Huszain passa Petrőczi uramnak, hogy Solarit kezéhez vegye, úgymint császár rabját. Az letétetett vezér ezt a dolgot éntőlem is eltitkolta, és a mikor az fermány iratott Drinápolyban, akkor még Solari Petrőczi uram kezénél nem volt; ezen dolog felől való hír engem Szófiában, nem Drinápoljban tanált; kglmed barátságáért Szófiából emberemet, levelemet küldöttem mind Drinápolyban az új vezérhez, mind penig Mamhut bék-oglihoz, onnan kell várnunk a választ. Isten kglmedet szabadítsa!

297.

1692. máj. 2.

Ali passának, 2. Maji.

Kglmed levelit vettem, mi van benne, megértettem; kglmed postájával voltam szemben Drinápolyban, de pénzt nem szerezhetett, nemhogy kétezer aranyat, de ötszázat sem szerezhetett; most az világ dolgát kglmed maga tudja: senki az maga pénzit, az kinek van is, ilyen időben keziből ki nem adja. A mikor annyi sanczot ígért, kglmednek is meg kellett volna gondolni: ha van-é annyi jószága, hogy annyi pénzt adhasson? Az megmazúrolt vezér előtt eleget szólottam kglmed mellett, az ugyan adott volna egynehány erszény pénzt kegyelmedért, az mint előttem mondotta, de annak is mint történt dolga, kglmed értette. Isten kglmedet szabadítsa!

298.

Tömösvári, jenei, váradi, gyulai jancsár-agáknak, különkülön.

Akarám kglmednek, mint jóakarómnak értésére adni, hogy hatalmas császárunkkal magunk is szemben lévén, fényes kapujáról hadaink közé ide visszaérkeztünk, az végházak dolgait jó rendben hagytuk, hatalmas császárunk hadaiban velünk is jöttek és mindenfelől már megindultanak és velünk együtt már dologhoz is fogtanak. Tömösvárra, Jenőre és Váradra szóló levelek is lévén nálunk, ezen alkalmatossággal megküldöttük. Kglmedet azért mint jóakarónkat kérjük, bizonyos embere által mind az végház állapotjáról, mind penig egyéb állapotokról minket tudósítson, etc.

299.

1692. máj. 2.

Iratott Veterányinak, 2. Maji.

Illustrissime Domine Comes, mihi observandissime!

Ex responsoriis Illustritatis Vestrae intelligo, quod meas 9-na Aprilis Philippopoli datas perceperit, pergrateque me legisse fateor, quando ex iisdem apparet Illustritatem quoque Vestram recognoscere restare adhuc aliqua secundum tractatum cum Magnifico Domino Barone Hajszler initum complananda, quodve praedictus Dominus Baro non difficultabit et omnino intendet in iis quae adhuc restant, obligationi suae satisfacere. Magnas etiam refero gratias Illustritati Vestrae pro humanitate, quam imposterum in accommodatione Principissae meae exercere conatur, tamen, cum jam huc Posaroviczam pervenerim et taliter eandem Karánsebesini morari ex meo placito minus concedat mea erga illam obligatio et unius Generalis Cavaleriae parola, tanto magis Serenissimi Principis Badensis et decretum caesareum plus aestimanda sunt, quam duo officiales obsides: confidentia itaque ea ductus, quod ea quae restant complanabit Dominus Baro Hajzler, resolvi me crastina die obsides Hajzlerianos cum comitiva Principissae meae obviam ad Lugas expedire, et tali modo permutationem etiam exequi, non diffidens, quod Illustritas quoque Vestra secundum tenorem suae epistolae Principissam meam cum sufficienti comitiva, cum omni securitate, honore et consueta assecurationis comitiva, eandem ex Karánsebes moveri faciet, et

quando Vaji et Vullin ad manus Illustritatis Vestrae pervenient, illos etiam vel lytrum ad manus meus secure pervenire curabit; sic consulet futuris etiam consequentiis et captivis qui in manus meas vel protectorum meorum incidere poterunt. Quod autem concernit passas captivos: cum et illi mihi scripserint, respondeo ipsis, et tale responsum directioni etiam Vestrae Illustritatis serviet, si novus vezerius consentiat, ut Mehemet passa per Solarium eliberetur, (cum depositus impediverit), in respectum requisitionis Illustritatis Vestrae ego illi non ero impedimento, nec jam amplius Solarii eliberatio per Mehemet passam fienda a me impedietur, nec, sicut primo intentionem habui, in negotium permutationis meae Principissae involvo. Non gravabitur tamen Illustritas Vestra se declarare, quod si Portae Ottomanicae ministri eliberationem Mehemet passae per Comitem Solarium impedirent, quid deinceps de Solario eliberando statuat? ut me ratione illius dirigere possim. Bekir passae lytrum quamprimum secure per latrones ad istas partes et manum meam pervenire poterit, significabo statim Illustritati Vestrae, et mittam passum, quo non tantum a meis, sed et Turcis et Tartaris homines suos ad me secure mittere possit. De Ali passa autem ex litteris meis quas ipsi scribo, quid sperandum sit, cognoscere poterit. Recommendatae Domino Frangepán sonantes traditae sunt. Interim maneo Illustritatis Vestrae ad serviendum paratissimus.

300.

1692. máj. 2.

Komáromi uram neve alatt iratott Hajszlernek.

Excellentissime Domine, Domine mihi gratiosissime! Faventissimas Excellentiae Vestrae ad meas responsoriales, redux Adrianopoli, in via circa Philippopolim humillime accepi, cum inclusis. Submissas gratias ago, quod de certitudine vitae Dnae matris meae ac filioli facienda, Excellentissimo Domino Generali Veteráni recomendationem dare Vestra Excellentia non dedignata fuerit, ex cujus jam gratia spero certitudinem illam posse me habiturum. Cum contento intellexi, quod Sacratissima Sua Majestas Vestram Excellentiam Generalem Cavaleriae constituerit, etiamque ex corde voveo, ut Vestra Excellentia uberiora quoque possit demereri gratiae Suae Majestatis Sacratissimae exemplaria.

Coeterum ex mandato Celsissimi Principis mei volui Vestrae Excellentiae insinuare: quandoquidem occasione

eliberationis Vestrae Excellentiae Sua Celsitudo propterea erat tam facilis in dimissione aliquorum captivorum tam Germanorum, quam Rascianorum, ad singularem Excellentiae Vestrae requisitionem, ut Szántai etiam et Malatinszki tanto facilius dimitterentur pro uno ductore Hungaro caesareo. In quorum captivorum numero fuit unus etiam Furier, qui Domino defuncto Marchioni Doria inserviebat; sed quoniam Szántai necdum dimissus est: Sua Celsitudo statum ipsius quoque Furieri suspendi voluit, quamprimum Szántai dimittetur, Sua Celsitudo statim pro ipso dimittet captivum unum ductorem Hungarum caesareum Joannem Hajdú, juxta mentem tractatus, ipsum quoque Furierum statim dimitti curabit, neque cum certitudine status Malatinszkii adusque Sua Celsitudo erit contenta, quousque ex ipsomet Malatinszkio non experietur. Qui quidem Szántaius quoniam reliquis etiam captivis magno erit obstaculo: nihil dubito, quin Vestra Excellentia statum tam ejus, quam Malatinszkii cum contento Suae Celsitudinis sit accommodatura.

Ratione tentoriorum refero me ad Illustrissimos Dominos Vestrae Excellentiae officiales, et in reliquo maneo

Posaroviczae, 2. Maji 1692.

Excellentiae Vestrae

humillimus servus
Joannes Komáromi, m. p.

P. S. Quandoquidem post eliberationem suam in primo suo versus Viennam itinere promittebat quasi Vestra Excellentia Suae Celsitudini, ut rectam faceret Viennam versus viam et non ire sub Varadinum, quod Vestra Excellentia tunc plane cum Sua Celsitudine penes Jenő esset, sub Varadino Turcis cognita sit: non tenerum animis Turcicis fecit scrupulum; non tamen scrupuli Suae Celsitudinis revalere potuerunt, modo vero, quod Vestra Excellentia sub Varadino sit, (sicut fama fertur), vix credere potest, cum supersint adhuc puncta tractatus non complanata, quae Sua Celsitudo Vestrae Excellentiae ad notitiam dari voluit.

301.

1692. máj. 4.

Orlai uramnak 4. Maji Posorolczáról.

Emericus etc. Spectabilis et magnifice, etc. Az kulicsai aga által kglmed levelét vöttük, tudósítását kegyelmesen értettük. Akartuk volna, ha kglmetek azon operatióra elérkezhetett volna, mindazáltal így is rem obtentam habe-

mus; ennyiben lévén azért már az dolog, annyi hadat már kglmed hejában vissza ne fáraszszon, hanem minthogy most azon kőlyuknak megvételének alkalmatosságával ott az Dunamelléki, Halmágy-vidéki faluk kétség nélkűl igen megbódultak: beszélgetvén Cserepi urammal s az több tisztekkel, ha valami marhahajtásra való alkalmatosságot mutathatna kglmed nekik, akarnók in tali casu a hidast valami bátorságos helyre Galambvárán túl, vagy Galambváránál, a végre, hogy, ha túl a Dunán valami marhát vagy juhot kaphatnak, azon hidason osztán általszállíthassák, vagy valamely más alkalmatos helyen az Duna mellett elhagyhatnák; melyet is parasztemberek assistentiája által azután felhozathatnak. Ha penig abban semmi mód nem lehet: úgy is míg Nemessányi uram felől (minthogy értettük, hogy az strázsamestert ő kglméhez küldötte kglmed) kglmed valami bizonyost míg nem ért, tartóztassa ott őket; mert olyan dolog is lehet, hogy Nemessányi uram eljövén, az szárazra kell ő kglmének adni comitivát s ezen alkalmatossággal azon hidasról is az kitelhetvén, az hidasra is elégséges jutván, nem kelletik innen más comitivát azon szükségre fárasztani. Maga penig kglmed az apró hajókra valamennyi gyalogot rakhat, perlustrálván maga szemeivel minden alkalmatosságival azt a kőlyukat, minthogy az lándor-fejérvári szerdárnak írtunk, hogy mind abban s mind egyéb szükséges dunai szigetekben praesidiumot tégyen, lévén bizonyos hírünk, hogy Veteráni azon kőlyukat secundálni kívánta és e végre maga is Karánsebeshez ügyekezett, beszéljen kglmed a passákkal is: jó vigyázásban legyenek, hogy valami non putaremben ne incurráljanak; perlustrálván, vehessük kegyelmednek valóságos informatióját felőle. Azonban, éppen az hersovai szigethez is menjen le, az ottvaló szigetet, praesidiumát s alkalmatosságot is maga szemével lássa meg; perlustrálja az császár éléses hajóit is: mennyi és miféle éléssel rakottak? úgy azt is: kereskedőembernek leszen-e ott hajója, s micsoda éléssel rakott? nekünk is leszen-é azon hajókon valami alkalmatosságunk s micsodák? Ha Nemessányi uram felérkezik leszen olyan hajó ő kglmével, melyen az mi alkalmatosságunk leszen: azon hajót kglmed el ne hagyja magától, hanem kglmed mellett levő gyalogink alkalmatosságával secundálja. Nemessányi uram is kglmeddel eljöhet; ha az lovai az hajóban el nem férnének, talám leszen Ali passával olyan hidas, melyre elférkeztetheti. Ha penig az szárazon küldi lovait: az hidasokon való gyalogokból rendelhetni comitivát melléjek; vagy ha elhagyja, más alkalmatossággal provideálhatni felőlök. Ha penig sem egyik, sem másik szükségre

nézve nem ítéli szükségesnek azon hidason való gyalogoknak ottvaló várakozásokat: minthogy itt is az hadakra szükség vagyon, kglmed ott ne várakoztassa, hanem küldje fel őket, maga penig az apró hajókon leendő gyalogokkal kövesse feljebbvaló parancsolatunkat. Ali passának s Nemessányi uramnak írt leveleinket kglmednek recommendáljuk. Eidem, etc.

P. S. Mit írtunk Ali passának, kglmednek párban megküldöttük pro discretione; az Ali passának szóló levelet, hacsak a Vaskapunál leszen, kglmed maga adja meg, ha penig nem, más bizonyos embertől küldje meg.

302.

Nemessányi uramnak, ugyanakkor.

Mióltától fogva kglmed tőlünk Drinápolybúl elment, több levelét kglmednek nem láttuk, hanem csak azt, az melyet az Ali passa csuhadárjától küldött: mi penig kglmednek azután is, mind Szófiából, mind Nisből duplicate is küldöttük leveleinket; nem tudjuk, penetrálhattak-e kglmedhez? Már Isten jóvoltából az Dunát őrző ellenség az kőlyukból kivétetődvén, kétségkívül kglmed is az mi alkalmatosságinkat az Dunán feljövő császár hajóitól el nem hagyja; az minthogy ne is késsék kglmed tovább. Mi kglmed eleiben Orlai uramat egynéhány hajókon való gyalogokkal az hersvai szigetig leküldöttük, ő kglmének kglmed maga és lovai, úgy az mi alkalmatosságink securitása felől is parancsoltunk; ha peniglen volnának még olyan kiváltképpen való akadályi kglmednek, az melyek miatt semmiképpen ezen alkalmatossággal el nem jöhetne: úgy is kglmed minden kglmedre bizott dolgokról, experientiákról, az mint practicáltatni szokott módúnk szerént valóságos circumstantialis informatiót küldjön kglmed, tudván, minemű impatienter szoktuk ez ilyet várni. Nec secus, etc.

P. S. Ha vannak még olyan dolgok, hogy kglmed Vidintől el nem jöhet és még addig Bay Mihály és hoffmester uramék is oda nem érkeztek: tudósítson kegyelmed előre bennünket, mi comitivát küldünk oda kglmetek securitására; azért szükség in tali casu, hogy kglmetek egymást öszvevárja, hogy az comitivát ne kellessék kétszer fárasztani, járhasson együtt kglmetek.

303.

Huszain passának, 4. Maji.

Akarám kglmednek értésére adni: első dolgom az volt, hogy kglmedhez Lándor-Fejérvárra tolmácsomat küldjem

ide való érkezésemnek hírével, és ugyanakkor Jeni-Palánkról is hajókon egynehány száz gyalog vitézimet taraczkokkal küldöttem volt Szali passa segítségére. Ezen levelemet megadó kulicsi aga hol tanálta elől az én hadaimat? meg tudja mondani; az nagy szélvész miá másfél nap nem mehettek az Dunán. Hála Istennek, Szali passának és vele levő vitézeknek Isten szerencsét adott. Kglmeddel hatalmas császárunk ezután való szolgálatjáról igen kívántam volna szemben lenni s beszélleni; az minthogy kglmed az császárnak ezen a földön szerászkerje lévén, maga múlatságában is ha Szendrőre vagy Kulicsra eljöhetett volna: úgy én is kglmedet közelebb érhettem volna. Irhatom azt is kglmednek, hogy öt hajóm jött volna Nisről és azokkal valami török hajó is, kik ellen a Morava mellett ellenség gyülekezvén, útjokat elállotta, reájok ütvén, puskázván, embereimben elég kárt tött; kik is egy helyen magokat megerősítvén, ide segítségért küldöttek, de újobban megszaporodván másfelől az ellenség, megint reájok ütöttek és újobban megszorították; kinek ide híre jövén, megint újobban egynehány száz embereket küldöttem segítségekre, és az hajók felszabadítására; ma, holnap mire adja Isten dolgokat? elválik és kglmedet tudósítom. Kglmednek ha valami új hírei lesznek az hatalmas új vezér felől, minket is tudósítson.

304.

Ali passának, 4. Maji.

Ideérkezvén, értettem: kglmed az Vaskapunál volna; első dolgom az volt, elsőbben is az Duna útját álló ellenségre hadaimat küldjem; el is küldöttem volt, taraczkokkal együtt. Kglmednek mind Drinápolybúl, mind Szófiábúl és Nisrűl is leveleket küldtem, nem tudom, vötte-e? Kglmedet kérem, jóakaróját mindenekről tudósítsa és az Vidinhez érkezett embereimet s vásárlásimat adja az Dunán leküldött embereim kezében, mert nagy szükségünk vagyon reája.

305.

Lándor-fejérvári szerdár elébbi leveléhez való P. S.

Noha az kőlyukból az ellenséget kiűzte a török nemzet: de nekem tetszik az, hogy kglmed azon kőlyukban muhafezetet tenne és más oly helyre is, az hol az Dunán kívántatnék. Ezeket én megmondtam az megmazúrolt régi

fővezérnek is, hogy az ellenség szándéka az volt. Tegnap érkezett emberem Karánsebesből azzal a hírrel, hogy Veteráni német generált oda várták és az kőlyuk segítségére is hadak jőnek; azért ha szinte most az ellenséget onnan elűzték is: de az ellenség ezután is el nem múlatja az éléshajók feljövetelit akadályoztatni. Legyen abban is híre kglmednek, hogy feleségemért egynehány száz lovasimat elküldöltem; ha Isten adja, egy hét alatt várom, ideérkezik.

306.

Az lándor-fejérvári szerdár díván-effendijének.

Az Vaskaputól hírrel jövő kulicsi agától az szerdár apánknak minden dolgokrúl írtunk; azután érkeztenek az mi hadainknak is emberek az Tuktulitúl ugyanazon hírrel, hogy az ellenség, hálá Istennek, az kőlyukból kiűzetett. Az hadakkal az mely bas-kapitánt Orlai Miklós nevű urat küldtünk, újobban annak megparancsoltuk, hogy, ha az Vaskapunál levő kőlyuk pusztán maradott is: de mind oda, mind az hersvai szigethez is elmenjen, minden helyeket megjárjon s Ali passával is szemben legyen s adjon hírt a török nemzetnek, hogy az császár éléses hajóival s furkátájival jó tedarikkal jőjjenek, siessenek, az honnan az ellenség ezután is árthatna: strázsákot rendeljenek, mert Veteráni német generál felől az a hírünk, hogy Karánsebeshez kellett érkezni és tovább is az ellenség abban nem hagyja szándékját, ha szintén az az egynehány rossz ember abból az lyukból kiűzetett is. Azért jó volna, hogyha az szerdár apánk is fermánját küldené az Vaskapu felé és Ali passa eleibe. Az Guverdcselinben levő zászlóm hadnagya küldött ide szintén most valami pandúr-nyelvet; Halmágy vidékirűl jöttek volna által valamely pandúrok és az guverdcselini kadiságban embereket sanczoltattak, rajtok menvén az én hadnagyom, felverte őket és az embereket is kezéből megszabadította; erről is adjon hírt az szerdár apánknak. Az passa tiháját és több agákat köszöntse kglmed mi szónkkal.

307.

Az kapithiáknak, 5. Maji 1692. Posoriczáról.

Szófiából való eljövetelünk után Nisről írtunk vala kglmeteknek, az ottvaló passa vállalván magára, hogy az maga emberétűl fogja megküldeni, noha rész szerént azon

passa dolgában is irattatott az levél, és azért is reménljük, kezéhez penetrálhatott kglmeteknek. Kglmeteknek penig több levelét nem vöttük, hanem az kit küldött az kulicsi aga által. Azért az mely leveleinkre még válaszok nem jött, és az mely dolgoknak az új vezér megérkezésével folytatása s repraesentálása mind az franczia oratornak, mind kglmeteknek recommendáltatott: azon leveleknek recepissejéről és az említett dolgokról várnók kiváltképpen az tudósítást, kívánván mindenekfelett tudni: az oratortúl Bay András percipiálhatott-é valamit, és azon alkalmatossággal mennyire vötte munkában az reábízott vásárlásokat? és az fővezér tiszteket változtatott-é? és az jancsár-aga s kúl tihája az agaságban megmaradhatott-é? Adjuk értésére azonban kglmeteknek, az francziai oratornak és több portai ministereknek, hogy noha sokféle lármát csináló pandúrok s ellenség hírei között, minthogy feles lovas s gyalog hadat hozattunk volt Nisig, Sárkőig magunk eleiben, Istennek hála, ide békével érkeztünk: de az Nissen éléssel megrakatott hajóink, noha feles embereinket rendeltük volt azok mellé is, de mégsem kerülhették el a szerencsétlenséget; mert Jagodinán alól az Moraván útjokat elállván az ellenség, az vélek levő kereskedő török hajókat akarván kiváltképpen az többitűl elszakasztani, reájok ütött, sokakat is hajókon levő embereinkben sebekben ejtett, és egy helyen megszorítván, azok is magokat, hajójokat muniálván, magok közűl éjszakának idejében ide hírmondókat küldtek; segítségekre küldöttünk, kik is odaérkezvén s vélek megegyezvén, azon helyből, az hol megszorították, felszabadúltak, és megindulván erre felé, megint másfelől az elsőbben reájok ütött pandúrság, százakkal szaparodván valahonnét s magokat hajójokra is vervén, mind túl s mind az innenső partot elállván, újobban útjokat elfogta, reájok ütvén, és az puskázással bennek kárt tévén, megint egy helyen megszorította, ostromolja, az Moravának némely helyen csekély s kerengő volta miatt. Tegnap küldöttünk újobban ellenek segítségekre az mieinknek, valaki itten arravaló hosszú puskás tanáltatott; mire adja Isten, egy-két nap alatt elválik. Ide való érkezésünkkel azonban értvén azt is, hogy az Duna útját álló és az császár éléses hajóit impediáló ellenségre Szali passát küldte volt el az lándor-fejérvári szerdár, és hogy Szali passa, sem az Duna-kapitánya Ali passa, kevés emberek lévén, nekiek semmit nem tehet: küldöttük volt el mi is, mihelt ideérkeztünk, Orlai Miklós uramat válogatott egynéhány száz emberből álló hadainkkal s taraczkokkal; nem lévén az olyan szükségre való sajkáink, az palánki szükségre minden órán

kívántató hidásokban is elszakasztván, arra tétettük az taraczkokat, az gyalogságot, és el is mentek volt Tartariáig, kit a jancsár-aga és réz-effendi jól tudnak; az szinte akkor tájban az Dunán levő nagy szélvészek és habok miatt másfélnapig kénszeríttetvén az Dunán temporizálni, találták elő az hírmondókat, hogy az kőlyukban szorúlt ellenség hütre feladta volna magát. Még az magunk embere meg nem hozta circumstantialiter az dolgot: micsoda okozhatta, hogy fel kellett adni magokat? De az mint mi kitanultuk, megréműlt az kőlyukban való commendáns, értvén mind felűl-alól az Dunán feles hadaknak jövetelit, és hogy az mely hadak mellejek rendeltettek volt, azokban jeni-palánki hadaink jól levágtak, és Karánsebes felé is excursiót tévén, az Karánsebesből segítségekre menő hadakat, is distrahálták, magok után vonták az mi hadaink, Bokcsa alatt is próbálván, (kit az ellenség mind emberrel, mind másképpen jól megerősített), reménljük, hogy az feljebbírt dolgok fogták ezen confusióját az ellenségnek causálni, mert mind élésből, munitióból jó dispositióban voltanak; ut ut sit, hálá Istennek, hogy az Duna, onnét való elűzettetésekkel felszabadult. Orlai uramnak ordinantiát küldtünk: mind azon kőlyuk revideálására és az hersovai szigetekben elmenjen, az véle lévő hadakkal Halmás felé excursiót tétessen, ha Ali passa a Vaskapunál lészen, hozzá is elmenjen, és intimálja nevünkkel, hogy az kőlyukat occupálják, hersvai szigetet is praesidiummal muniálják, úgy az poricsai szigetet is; és ha az kőlyukban és a poricsai szigetben jó dispositióval, jó sánczokot csinálván, praesidiumot tart a török nemzet: így lehet az feljövő hajóknak securítása. Az két helyben penig praesidiumot nem tartván, azon kőlyukból való kitudásával az ellenségnek az hajóknak e nyáron securitást nem ígérhetnek. Ezeket mind az szerdárnak Lándor-Fejérvárra, mind Ali passának levelünkben is megírtuk, és hogy mi személyünkben, míg a Duna mellett leszünk, császárunk ezen szolgálatjában szivesen ügyekezünk, csak tudósítsanak akaratjokrúl. Így, ha hersvai, poricsai szigetekben: azon kőlyukban vagy ott a tájon, az hol alkalmatosabbnak ismertetik a Taktalinál praesidiarius hadak lesznek: az ellenség nem árthat az mi ítéletünkkel Galambvárától fogva Lándor-Fejérvárig, azonkívül elég hadak lévén. Galambvárban levő praesidiariusink is vertenek fel valamely pandúrokat, kikből és az Morava mellett felvertekből is hoztanak nekünk nyelveket; azoknak vallások az, hogy a földnépéből szaparodnak és egynéhány százan a Száván is jöttenek által, azok szorították meg az mi hajóinkat is. Ideérkezésünkkel császár

egyik szolgálatjának ismertük azt is, hogy Váradra, Gyulában, Jenőre, Tömösvárra bizonyos lovasink által az jancsár-aga s kúl tihája kezünkben adott leveleit magunk leveleivel expediáljuk, csak Isten adjon szerencsét elküldött embereinknek; ha mi válasz jő, az portára elküldjük. Karánsebeshez is feles hadakkal Daróczy uramat feleségünkért expediáltuk; 7-dik esztendeje már, hogy tőle elváltunk, reménljük egy hét alatt vele való megegyezésünket. Megmondhatja kglmetek az oratornak és az török uraknak is: feleségem levelét vöttük, kiben irta, Veteránit Karánsebeshez várták, már megindult volt Szebenből, kit Erdélyből jött emberünk is confirmál; Tömösvárt s az Duna-mellyékit emlegeti, és hogy Buda, Szeged felől fog valami regimentekkel megszaporodni. Badensis herczeg felől az a hírünk: megbetegedett, vagy csak beteggé tette magát, Hajszlert akarta maga helyett Várad alá küldeni, de annak a volt válasza: míg feleségem ide nem jő, zálogit is nem veheti, addig semmi szolgálatra magát nem adhatja. Nagy vizek áradási vannak mindenütt. Várad felől jött két emberünk, egyiket elfogták, a másik eljött, későn penetrálhatott a nagy vizek miatt hozzánk; még akkor egyéb ellenség Várad alatt nem volt annál, a ki alatta telelt, s még újabb operatióhoz nem is fogtak volt. Meg kell írnunk azt is, hogy Istennek hadainkon újabb ostora volt ez napokban: mert valamely bogarak (*kolumbácsi legyek*) támadván, sok lovat, marhát öltenek meg; Rásnya táján kezdtük mi is elsőbben érni azon bogarakot, magunknak is az útban hat lovunkat, szolgáinknak is ölte meg. Itt is csak magunknak is azólta 15 lovunkat vesztett el, az ki megmaradott is béres, marháinkban, harminczig valót ölt meg; annyira jutott lovas hadunk s szolgáink, hogy vagyon mostan hadainknak, szolgáinknak majd hasonfele gyalog, úgy, hogy alig tudnánk ezer lovast előállítani szükségnek idején. Azért, ha a porta specialiter az lovas hadakhoz valamely költségbeli kegyelmességét nem mutatja, az kiknek lovok volt, dolgok erre jutott, sem lovunk, sem marhánk nem maradván: ha Várad felé való szolgálatunkat kívánja a porta, tevék, öszvérek, szekerek és lovak alkalmatossági nélkül egy nyomást sem mehetünk; az kiladsilovakban is egynehányat megölt a bogár, költségből is az mellettek levő emberek megfogyatkozván, költséggel s praebendával is mi tartjuk. Azért kglmetek requirálta-é felőlek az chajmechán passát? maga tudja, tudósítson felőle: ha engedik is ide, ha nem is e nyári szolgálatra, tudhassuk iránt ok magunkat alkalmaztatni. Solari felől is mi választ adtak, tudósítson; Petrőczi István uram kezében van a csá-

szár fermányja, kire oda kellett adni az lándor-fejérvári szerdárnak; Lándor-Fejérváratt rosszúl tartják. Ebben nekünk is nem kicsiny praejudiciumunk vagyon; de az mint nekünk Veteráni írja: ezután a rab-passákat is másképpen tractálják, és hogyha ezt az vezér nem orvosolja, kezünkben nem bocsátja, mind az török és kurucz raboknak rosszúl leszen miatta dolgok, minthogy már végezés, hit is forgott felette, mint kezünknél levő s nekünk Mamhut béggoglitúl recommendáltatott rab dolgában securusok lévén. Hozta azt is Erdélybűl jött kémünk, hogy az Maruson hajókat terhelnek éléssel s Lippához hozzák; nyilván Tömösvárt akarja az ellenség megszállani, míg az vezér küljebb érkezik. Azért siessenek az hadak küldésével, hogy praeveniálhassuk az ellenség gonosz szándékát, s ha szintén megszállja is: mentest segíthessük, míg magát a vár alatt sánczokkal megerősíti s Lippátúl is az élést táborára hozathatja. Mert ha szintén megszállja is: ha az élését elfoghatjuk, confundáljuk Isten segítségébűl. Az chajmechán passának, tihájának, jancsár-agának, kúl thihájának és az réz-effendinek írt leveleink magyarázatját kglmeteknek megküldöttük. Megkeresse idejét, mikor viszik meg nekik leveleinket, hogy az levelek mellett ezen levélben letett dolgokról is relatiót tehessen és válaszokat is megírhassa. Bay András az mindenütt szorosakot álló, feltámadt pandúrokra nézve az jancsár-agával együtt járjon, akkor is igen caute: mert annyi pandúr-tolvaj ezekben az esztendőkben nem volt, és elhittük, hogy az jövő tábor impediculumiban is elég kárt fognak tenni. Az jancsár-aga agulikjával járjon, tudjuk: a mellett elég jancsár leszen. Ha valamint az régi jancsár-agát megváltoztatták volna: az új jancsár-agának adja meg kegyelmed levelünket. In reliquo eisdem gratiose propensi manemus, etc.

308.

Az kajmekám passának.

Köszöntés után. Ngodnak akartam értésére adni, hogy hála Istennek, ide békével érkeztem; hatalmas császár szolgálatját illető dolgokra, az mint Ngod előmben adta, igen nagy gondom vagyon. Mihelt ideérkeztem, az Vaskapu felé az Dunán taraczkokkal puskás hadakat küldtem, más rendbeli hadaimat az Morava mellett öszvegyűlt ellenségre küldtem, lovon egynehány emberemet Tömösvár s Várad felé is, azokban a végházakban, arra a végekre való török levelekkel és magam leveleivel együtt; mindenfelé szemem-fülem va-

gyon. Kímeket mind Bécs, mind penig Erdély s Orta-Magyarországban küldtem; ha Isten adja, az ellenségnek minden szándékárúl s dolgairúl igaz híreket kapván, Ngodat újobban tudósítom, az mely híreim penig most folynak az ellenség felől: azokat is kapithiáimnak megírtam, ha Ngod maga eleiben méltóztatik bocsátani, meg tudják mondani Ngodnak.

309.

Az kajmekám passa tihájának.

Édes jóakaró uram! Hála Istennek, ide békével érkeztem, de sok felé való ellenséggel vagyon dolgom, az mint az vezérnek ő Ngának megírtam; hadaimban az ellenség felé kétfelé is küldtem és Várad s arra felé való végházakra is embereimet bocsátottam, Karánsebes felé is feleségemért lovas hadaimot küldöttem; mindenfelé szemem-fülem vagyon az császár szolgálatjában. Most mi hírek s dolgok vannak itten, kapithiáimnak bőven írtam mindenekről, kglmed szemben lévén vélek, mindeneket tőlök meg fog érteni; kérem csak azon kglmedet, szívéből ki ne vessen. Szívvel-lélekkel azon vagyunk, hogy az Duna útját megtisztítsuk. Kglmed által köntösét csókoljuk az vezérnek ő Ngának, és kérjük azon: küldjön egy fermánt az Dunán levő tefterdár ő Ngának, vekiljire, élésünk felől parancsoljon; mert már is élés dolgából megfogyatkoztunk. Megérkezvén hadaink és elküldött kímjeink, megint az vezért ő Ngát minden dolgokrúl tudósítjuk.

310.

Jancsár-agának.

Kglmed bízta volt reánk Bekir passa szabadúlását; adjuk értésire, hogy küldöttük volt egy rab postánkat Veterányihoz, azt adta válaszul: hogyha Bekir passa sancza, az kétezer arany itt kezemnél leszen, küldjek hitlevelet neki, az ki mellett emberit küldhesse, és Veterányi Bekir passával együtt emberit küldi annak az pénznek felvételire. Bekir passa penig azt írja, hogy Lándor-Fejérváratt levő jovait pénzzé tegyük és abból az pénzből ötszáz tallért küldjünk neki, mert az sanczon kívül is ötszáz tallér adóssága vagyon. Azért erre kglmednek mi válasza leszen, minket jóakaróját tudósítson. Az mely leveleket kglmed kezünkben küldött, azokat az végházak felé bizonyos embereink által elküldöttük, mihelt ideérkeztünk; ha mi választ hoznak, me-

gint kglmednek elküldjük. Ha penig az hírek felől tudakozódik kegyelmed: kapithiáinknak minden híreket megírtunk, és hogy kglmednek megbeszéljék, megparancsoltuk; csak kérem azon kglmedet, hogy az mely dolgaimban kglmedet megtanálják, az új vezér előtt legyen dolgaimban mellettem.

Kul thiájának ez szerént iratott.

311.

Réz-effendinek.

Édes jóakaró uram! Mint jóakarómnak kglmednek akarám értésére adni: Istennek hála, ide hadaim közé Posoroviczára egészségben érkeztem, az mely dolgokban hatalmas császár és kajmekán passától parancsolatom volt, azokban szívvel-lélekkel ügyekezem, hogy mindenkor hatalmas császárunk szolgálatjában tanáltassam; mihelt ideérkeztem, hadaimban háromfelé bocsátottam: az Dunán hajókon egynehány száz hosszú puskás vitézimet és azokkal taraczkokat, és az Duna útját álló ellenségre lovas hadaimban egynéhány százat Lugas Karánsebes felé, hogy ezen úttal feleségemet is elhozhassák; harmadik rendbeli hadakat az Morava mellett öszvegyűlt ellenségre. Várad s Tömösvár felé is küldtem embereimet levelekkel, kímeket is bocsátottam három-négy felé; ha Isten adja, az ellenségnek minden dolgairúl, szándékáról bizonyos híreim lévén, újobban tudósítom. Azonban, édes jóakaró uram, az lándor-fejérvári szerdárnak és Ali passának a Duna kapitányának is értésire adtam, hogy poricsai szigetben és ott a tájon, az hol az ellenség most és tavaly az Dunának útját állotta, egy alkalmatos helyen, az Taktalihoz közel egy helyt nézessen s abban sánczot csináltassanak s muhafezetet tegyenek: mert az ellenség tovább abban nem hagyja szándékát, és ha szinte abból az kőlyukból az ellenség kiüzettetett is, ezután is a Dunán feljövő hajókat akadályoztatni, és károsítani ügyekezik. Ezen dolog végett jó volna mikor onnan is fermány gyünne Ali passára, a lándor-fejérvári szerdárra. Kapithiáimnak minden dolgokrúl írtam, ha kglmed szemben lészen vélek, meg fogja tőlök érteni. Ha Isten adja, szívvel-lélekkel azon vagyunk, hogy az Duna útját megtisztítsuk az ellenségtűl és az császár éléses hajói s furkátái egy órával elébb Lándor-Fejérvárhoz feljöhessenek. Kegyelmedet kérem ezután szívébűl ki ne vessen, etc.

312.

Lándor-Fejérvárra való expeditiójában, 6. Maji Sándor Gáspár uramnak adatott memoriale.

1. Szendrőn és Viszniczén, úgy Lándor-Fejérváratt is magyar rabokat in utroque sexu kerestetni, rácz rabokon szabadítani, és az kiknek török rabjok volna is az Tisza-Duna között vagy Varadinban és Eszékben, arrúl is értekezni, és a végbeli törököknek ezen dolgot recommendálni.

2. Csáfer passa írt Szappanosnál levő leányról, azon leányt praetendáló törököt elhozni, etc. etc.

3. Bekir passa sanczárúl, Lándor-Fejérváratt levő lovairúl, ugyan Bekir passa Lándor-Fejérvárra írt leveleiről; item Bekir passának én mi választ tettem.

4. Orlai uram micsoda instructióval küldetett; item az kőlyuk vagy más oly alkalmatos hely, úgy poricsai szigetnek is manutentiójárúl és az császár hajói accelerálásárúl, az én hadaim szükségére kívánatató sajkákrúl s hajókrúl és Veteráni Karánsebeshez való jövetelének hírérőL Item, az Marusra szállítandó sok élésről, Erdélyben és Lippában való ügyekezetjekről.

5. Az próba és Vaskapuig való helyek revideálása iránt való szándékomról; az hadaknak mellém való expeditiójárúl, egy részének pro praesidiis rendelésérűl, és ezen expeditióban az én hadaimnak az Ali passával levő császár élésébűl legyen élések míg oda lesznek és szolgálnak.

6. Solari felől az szerdárral tractálni és véle is szemben lenni.

7. Az fermánoknak pariáját ex confidentia kívántam közleni, hasonlót várván az szerdártúl, ha valamely új hírei vannak, vagy ha ezen tefterdár embere vitt volna valamely híreket, etc.

Notandum. Az díván-effenditűl értekezni elsőbben az hírekről és az szerdárral tractálandó dolgokat elsőbben véle közleni.

8. Ha Csáfer passa előhozza a tömösvári adósságot, és Huszain passa szerdárnak az francziai és lengyelországi hírekről mit kell mondani; minden híreket s dolgokat kell közleni Csáfer passával is.

9. Szemben lenni az ottvaló tefterdárral és jancsáragával is, köszönteni s értekezni az hírekről is.

10. Lándor-Fejérváratt mit s mi áron vehetni és az kukuricza min jár, s cserében lisztet szerezhetni-e rajta?

11. Petrőczy uram válaszárúl, levelérűl, az szerdár kasza passijárúl, és Tán bék felől az szerdárnak emlékezni.

12. Az szerdártúl hosszú puskában való port, ólmot, és taraczkokban valót is, úgy vasat is kéretni, és sátormestereit is elkérni valamely napra.

14. Karabélyokat kerestetni s megárulni.

14. Az ittvaló kadia s törökök értetlenségéről, az díván-effendi által tétetni intimatiót. Item, az posorolczai elébbeni kadiát illető leveleket is elvinni és díván-effendihez hivatni s nékie megadni.

313.

1692. máj. 6.

Az lándor-fejérvári szerdárnak, 6. Maji.

Köszöntés után. Huszain aga tolmácsom által küldött kglmed válaszát vöttem; igen akartam és szerettem volna, ha kegyelmeddel minden szükséges dolgokról magam beszélhettem volna, de valaminthogy kegyelmednek ottan sok dolga vagyon és sokra kell gondot viselni: hasonlóképpen van nékem is itten elég dolgom, háromfelé lévén most is hadaim és Várad s arra felé való végházakra is postáim, kiket azólta küldöttem el, miólta idejöttem. Azért, minthogy az császár szolgálatjának most van ideje, míg az ellenség is jobban dologhoz nem fog: magam képiben küldöttem kglmedhez az tihámat, minden szükséges dolgokrúl általa izentem, minden gondolatimat, szándékimat előtte megbeszélettem; kglmedet azért kírem, minden szavainak az mit fog mondani, hitelt adván, egy órával elébb hozzánk visszaküldje, akaratját adja értésemre, hogy én is tudhassam magamat alkalmaztatni. Némely, hatalmas császárunk kezemben levő fermányinak is igaz képit kegyelmednek megküldöttük és az Drinápolyból kegyelmedhez levelekkel menő tefterdár effendi ő kglme emberét is kglmedhez elküldöttük; minden dolgokban kglmedtűl választ várunk.

P. S. Édes jóakaró uram! Az földnépe között mind túl s mind innen az Dunán sok helyeken fegyver lévén, naponként az ilyen fegyveres földnépe két helyen az én seregeimet is felverte; illik-é, hogy az földnépe között fegyvert engedjen ember? kglmed ítélje meg; errűl az dologrúl kglmednek talám az fényes portárúl is fogtak írni. Azért ebben a dologban is kglmednek egy válaszát kívánom.

314.

1692. máj. 6.

Csáfer passának, ugyanakkor.

Igen szerettem s kívántam volna, mikor kglmeddel szemben lehettem volna; de minthogy nékünk is itten császárunk szolgálatjában sok dolgaink vannak: ha Isten adja, mikor hatalmas fővezér közeljebb jő, annak előtte egynéhány nappal Huszain passával és kegyelmeddel szemben kívánunk lenni. Én kglmedet mint apámat, szívemből szeretem; elhiszem, kglmed is nékem mint fiának, jót kíván. Némely, császárunk szolgálatját illető szükséges dolgokkal küldöttem a tihámat Beligrádra, meghagytam: kglmeddel is szemben légyen és semmit is kglmedtül el ne titkoljon. Kegyelmedet kérem, engemet szívéből ki ne vessen.

315.

Az díván-effendijének a lándor-fejérvári szerdárnak.

Kglmed levelit vöttem, mi van benne, megértettem; az előbbeni posorolczai kadia dolgárúl ír kglmed: ím annak kadiságárúl való levelit odaküldöttem. Kívántam volna kglmed passájával szemben lennem, de minthogy kglmed passájának ottan, mind nekem itten császár szolgálatjában sok dolgaink vagynak: magam képében minden szükséges dolgokkal küldtem a thiámat, azért is, hogy az francziai padisához is ő járt, mit látott? meg tudja mondani a passa apámnak, úgy Lengyelországbúl is mi híreim vagynak; kegyelmednek is némely dolgokrúl izentem általa: mind míhozzánk, mind az szerdár apánkhoz az illik, hogy míg az vezér küljebb érkezik, egymást szeressük, egymást értsük, addig is ellenségnek ártani ügyekezvén, császár szolgálatjában tanáltassunk, úgy lesz nékünk is, passa apánknak is az császár előtt nagyobb becsületünkre. Szándékunkrúl és az hirekről kglmeddel fog elsőbben mi tihánk beszélleni.

316.

Haszeki Musztafa agának.

Némely dolgok végett hatalmas császárunk Lándor-Fejérváratt levő szerdárjához Huszain passához küldvén thiánkat, ezen alkalmatossággal Bekir passa dolgában és szabadúlásában kglmednek is izentünk tihánktúl, és a mely

atyjafia Drinápolybúl Bekir passának velünk jött, azt is odaküldöttük. Azért akaratját kglmed is Bekir passa szabadulása felől izenje meg. Azonban ottan levő szamzucsi passa jóakarómnak és egyéb, Ocsakhoz tartozó tiszteknek ajánlom szolgálatomat.

317.

1692. máj. 6.

Petröczy uram neve alatt Huszain passának iratott, 6. Maji.

Ngod reám való haragját szomorú szívvel értettem. Az én uram után én is az hatalmas császárnak igaz és régi szolgája voltam s lenni is kívánok, míg Isten ez életben megtart. Ngodat tudván, hogy az én uramnak, királyomnak apja helyett való jóakarója: Ngodnak nem véteni, de szolgálni ügyekeztem. Ngodat kérem, minden rossz ember szavának ne higyjen és reám ne haragudjék, etc.

318.

1692. máj. 7.

Az közelebb kapithiáknak írott levelekhez való, 7. Maji.

Az annectált leveleket midőn szinte expediálni kívántuk volna, érkeznek az hírmondók, hogy ezen a földön levő pandurság az Moraván innen öszvegyült volt, és kétszer ugyan azok próbálták meg is hajóinkon való embereinket, megszaporodván, harmadszor is aperto marte reájok ütöttek, az Moravának túlsó partjárúl is kétszázig való puskázván az hajókra, látván, hogy két közben vétettek: a mieink ex desperatione fecerunt virtutem, egy-egy karddal rajtamenvén az ellenségen, noha két jó hadnagyink és egynehány jó emberink elveszésekkel, de Isten az győzedelmet a mieinknek adta, felvervén az ellenséget, a ki fejek volt, Pesti Milosa nevű, azt is elevenen elfogják, véle együtt zászlójokat is behozzák. Ezen próba után valamely órával superveniáltakbúl az Moraván Szendrő felől menvén azon háromszáz emberink is, kiket segítségekre küldtünk, volt harmadszor az hajóknak: azok is nyomokat felvévén az Moraván túl öszvegyült pandurságnak, kiknek is feje volt Kragujovczki Milivoj nevű harambasi, azokat is egynéhány mélyföldnyi földre menvén utánok, béérik és felverik szerencsésen, magát is elfogván azon Milivoj nevű pandúr-harambasit. Azon a harczon veszett el egyik régi,

meghitt hadnagyunk Mészáros Mihály nevű is; de az ilyen játék ezzel járván, vérek ontásával s életek fogyásával bizonyíthatják meg az kuruczok is török császárhoz való hűségeket. Az rabok azt vallják, hogy kevesenként a császár útjára és szinte a kapi dervendre is elég pandur ment fel, és hogy a földnépéből szaporodnak, de ilyen csoportos és feleses százakból álló nem járt, mint ezekkel, és jó fegyveres is volt, kivált a pesti hadnagygyal jó végbeli legények voltak. Az tavasztúl fogva jöttek fel Buda s Pest felől és hogy tavaly is az Küprili vezér harcza után ők állották a császár útját s sok nyereségek is volt. Sándor Gáspár uramat is ma expediáltuk Lándor-Fejérvárra s véle együtt a tefterdár emberit is, kit Lándor-Fejérvárra küldött. Az császár útja felé menni nem mervén, eddig resovai hajduinkkal késértettük és innét Sándor Gáspár urammal küldöttük el, noha minekünk nem hozta a tefterdár levelét, de tudván, hogy tefterdár embere s császár szolgálatjában jár; megmondhatja azért kglmetek, nevünkkel köszöntvén, a tefterdárnak is. Sándor Gáspár uram Lándor-Fejérvárra való expeditiójának penig kiváltképpen való oka az, hogy az szerdártúl hadakat kívánunk a Duna útjának jobban való megtisztítására, és hogy Halmás, Karánsebes felé is valamely nevezetes próbát tétessünk az ottan öszvegyülekezett fèles ellenségen, magunk sem szánván fáradságunkat császárunk ezen szolgálatjában, ha vagy maga a szerdár, vagy Csáfer passa inducáltatik az eljövetelre, feles had lévén már Lándor-Fejérváratt, ha az kétezer arnolt is elérkezik, kit ma vagy holnap várnak. Az puskaporunk, ólmunk is szinte elfogy, kiváltképpen töltésünk és hosszú puskában való porunk éppen elfogyott, kérettünk azt is a szerdártúl; de kglmetek ezen posta által egynéhány kantár felől való fermánját extrahálja a vezérnek: mert az ilyen occasiókban szaporán fogy és fegyverviselő embernek nemkülönben mint a mindennapi kenyér szükséges. Urgeálja kglmetek ezen alkalmatossággal a portának intimált, de még nem resolvált dolgokat, az munitióra való fermány mellett szerezzen fermánt lisztre, riskására s vajra is, hogy adasson Ali passa a hajókról; mert teli hassal szolgálhatja a kurucz is jobban a török császárt. Szintén most érkezék meg Nemessányi uram Ali passától; jelen volt ő kglme is az kőlyuk ellen való operatióban, reábizattatott dolgokban igen keveset vihetett végben, mert az zlotát még sem akarván elvenni az törökök, felét elvesztegette. Az mit jó pénzen egy talléron vehetett volna: két tallér érő zlotát kellett érette adni, úgy, hogy duplában áll hadaink számára való csizmavásárlás is; az

többit el nem költhetvén, három erszény zlota-pénzt most is Ali passa kezében hagyott. Gyulai Ferencz Erdélyben is nincsen, Bukuresten sem volt, Havasalföldében bujdosik valahol; de ez iránt a vajda ellen hogy panaszt tegyenek, nem szükséges. Eisdem in reliquo gratiose propensi manemus, etc.

319.

1692. máj. 9.

Tömösvári passának, 9. Maji.

Köszöntés után. Drinápolyból hatalmas császár kapujáról ide szerencsésen megérkezvén, érkezett Musztafa aga; levél nélkül nem akarván bocsátani: adjuk értésire, hogy miólta idejöttünk, kglmednek két ízben is írtunk, kívánván, hogy kglmed mind az végház állapotjáról s mind az hírek mivoltáról egy bizonyos ember által egy órával elébb minden dolgokról tudósítson. Írtunk volt arról is, hogy az több török végházakban szóló leveleinket is kegyelmed megküldje. Kglmed azért egy órával elébb minden dolgokról s kivált Váradnak állapotjáról bennünket tudósítson. Hatalmas császárunk nekünk maga szájával parancsolta, hogy a végházak felé vigyázásunk legyen és az onnan jövő hírekről ő hatalmasságát tudósítsam. Hálá Istennek, ez nyári táborozásnak kezdeti szerencsésen vagyon: mivel az én hadaim is két-három helyen is feles ellenséget vertek fel, és feles rabokat s zászlókat is hoztak; egy-két hétnek forgása alatt hatalmas császárunk fényes hadaiban egynéhány ezerek jőnek ide mellénk. Az hatalmas tatár chám is jő s útban van nagy erővel; hála Istennek, a Duna is felszabadult s az ellenségtől megtisztíttatott, jó reménségben lehet kglmetek. Igen akarnók, ha ezen levelünket Váradra is elküldhetné kglmed: az szegény váradiak is hadd érthetnének ezekről. Olyat értettünk, hogy Hajszler Várad alá jött; ha Isten adja, még egyszer megharczolunk véle és hiszszük Istent, az mit keres, feltanálja.

320

1692. máj. 9.

Kurt béknek, 9. Maji.

Köszöntés után. Musztafa aga megérkezvén Drinápolyból, kglmedhez elküldöttük; meg tudja mondani, kglmed mellett hatalmas császárunk kapuján szolgálni ügyekeztünk.

Azonban az idevaló híreket is meg tudja mondani. Kglmed is azért bennünket tudósítson minden hírekről, Tömösvárnak állapotjáról és kivált: Váradnak dolga miben legyen?

321.

1692. máj. 9.

Jenei vezér Szuli Memhet passának, 9. Maji.

Köszöntés után. Drinápolyból ide szerencsésen megérkezvén, kglmednek két rendbeli leveleket is küldöttem, nem tudom, megadták-é? Hálá Istennek, hatalmas császárunk fényes hadai mindenfelől gyülekeznek, kglmednek segítségére; az tatár chám is nagy erővel jő s útban vagyon. Azonban levelem megadó Musztafa agának az éh kérésemre hatalmas császárunk kapujáu az mely jahtuságot (?) adtak, kglmedet kérem, az miben megtanálja, legyen kegyelmed jóakarattal, etc. Posorolczáról.

322.

1692. máj. 12.

Az nisi passának, 12. Maji.

Köszöntés után. Értettük hatalmas császárunk fermánjával kglmednek Nisre való rendeltetését; jól jött kglmed. Isten hozta kglmedet, ha Isten adja, kegyelmeddel is megismerkedjünk. Azonban, minthogy a Morava kicsiny volta miatt most hajó nem járhat: valamely ottan maradt lisztem és boraim elhozására küldöttem egynéhány szekereket; kglmedet kérem, a mikor odaérkeznek, ha miben kglmedet embereim megtalálják, legyen segítséggel és jóakarattal.

323.

(Nisi) Jancsár-agának.

Akarám kglmednek, mint jóakarómnak értésére adni, hogy, hála Istennek, hatalmas császárunk kegyelmességéből már feleségem is a német császár rabságából Bécsből megszabadult és mai napon békével Palánkra béérkezett. Karánsebesig küldtem volt hadakat eleibe. Azonban, az ottmaradott élésemért szekereket küldtem, minthogy a Moravának kicsinysége miatt hajó fel nem mehet; kglmedet kérem, ha miben megtalálják embereim, a mint eddig, úgy ezután is jóakaratját hazzám mutatni ne neheztelje; ha Isten adja, én is a kglmed jóakaratjáról el nem feledkezem, etc.

324.

Lándor-fejérvári szerdárnak, 13. Maji.

Köszöntés után. Az thiám által küldött kglmed levelét vöttem, mi van benne, megértettem; az mit szóval izent is kglmed, mindeneket megmondott, és igen akarom, hogy kglmed az én thiámmal megismerkedett és kglmednek kedvébe vagyon. Az mely szókot kglmed izent, azokat úgy veszem, mint apámtól, és ha azólta, miólta én Drinápolyba járok, valamely rossz dolgok estenek volna is az hadak közt, megorvoslom; csak azon kérem kglmedet mint apámat, hogy ha valamely arzuálok vagynak kglmed kezénél az én embereim ellen: küldje ide, maga emberével együtt, hogy ahhoz képest magam embereimtől számot vehessek és a panaszló feleknek igazat tehessek. Az én tiszteim készek törvényt állani, és azt mondják, hogy ha úgy vagynak az dolgok, az mint kglmednek írták: fejekkel fizessenek. Azonban, az mint kglmeddel az thiám végezett, hadaimnak meghirdettem, hogy készen legyenek, és ha Isten adja, utas vagyok, és hatalmas császárom szolgálatjában mind most s mind ezután tanáltatni kívánok. Az én thiám mikor ide visszaindult kglmedtől, Szárcsiknál tanált elől valamely arnolt hadakat; azért kglmedet kérem: azokat a hadakat, és azonkívül is bár csak ezer emberre töltse és Szali passával s Katona békkel együtt küldje Pálánkhoz mellénk; mihelt azoknak hírek jő kglmedtől, hogy megindultak Lándor-Fejérvártól, mi is Palánkra megyünk és vélek együtt onnan megindulunk; már is mindenfelé kímeket küldöttem; ha kglmed elküldi az hadakat, ha Isten adja, hatalmas császárnak is szolgálatot teszünk, az hadaknak is fáradsága nem leszen hejában.

325.

Csáfer passának.

Kglmed levelét vöttem, mi van benne, megértettem. Írja kglmed, hogy tömösvári Iszmáil Cselebi adósságát eddig is meg kellett volna fizetnem; meg kell vallanom: kglmed akkor az én hadaimmal jól tett, és azt az adósságot eddig is meg kellett volna fizetni: de Isten akaratjából mékem is így levén dolgom, kezemben nem volt, magamat s hadaimat is hatalmas császár szolgálatjában nehezen tarthattam. Mikor Drinápolyban voltam, arról a tömösvári Iszmáil Cselebi fia adósságáról írtam, levelemet kglmed kapithiája kezében adtam. Kegyelmedet kérem, mint régi és apám

helyett való jóakarómat, abban a dologban ne nehezteljen; ha Isten adja, mikor a török tábor Lándor-Fejérvárhoz érkezik, magam is odamegyek, Iszmáil Cselebi fia is akkor tanáltassék ottan, reménlem, kglmed szava által akkor hatalmas császár és fővezér kegyelmességét vehetem, és azon vagyok, hogy azon dologban akkor véget szakaszszak, hogy kglmednek többé feje ne fájjon érette. Azonban, szándékomat kglmednek az thiámtól is megküldöttem vala izenet által; kímeket mindenfelé küldtem, ha Isten adja, utas vagyok. Kglmedet kérem, szóljon maga is Huszain passának: az mely arnolt hadak az én thiámnak onnan való eljövetele után érkeztek oda, még azok mellé többet is rendeljen, ha lehet, töltse hadak számát kétezer emberre; ha Isten adja, mennél többen leszünk, annál több dolgot tehetünk császárunk szolgálatjában. Mihelt az hadak Lándor-Fejérvártól való megindulásának híre jő hozzám: én is mindjárt Palánkra megyek, azokkal az hadakkal mindjárt megegyezem és hatalmas császárom szolgálatjában találtatni kívánom. Azonban, az mely jancsár leány-rabja felől kglmed ír, elküldtem érette és az kapitányért, az ki elvette volt, és mind rabját s mind portékáját kikeresni ügyekezem, az kapitányt is érette megfogattam.

Mind Huszain passának, mind Csáfer passának iratott P. S.

Akarám kglmednek ezt is értésire adni, hogy hálá Istennek, hatalmas császárunk szerencséjivel és kegyelmességéből feleségem is megszabadult és tegnap Palánkra Karánsebesből békével béérkezett. Az mely német s pandur hadak az kőlyuknak segítségire mentek volt: Karánsebeshez visszaszállottak, Veteráni is Szebenből kijött, Karánsebes felé jött és útjában, az erdélyi Vaskapuhoz közel lévén, ott értette meg ezen dolgot, és ezen hírhez képest megállapodott, Hajszler az Debreczenben telelt hadak közé érkezett; az ellenseg hol Váradot, hol Tömösvárát emlegeti, hogy megszállja.

326.

1692. máj. 13.

Az lándor-fejérvári szerdár díván-effendijének, 13. Maji.

Kglmed levelét vöttem. Az ón thiám kglmed felől minden jót mondott; ha Isten adja és engemet éltet, nem leszen kegyelmednek kárára az énvelem való barátsága. Kegyelmed mondja meg, kérem, a szerdár apámnak, hogy míg Drinápolyban mentem, azelőtt is az ő kglme kasza-

passijának szabados járása-kelése volt, az mi marhákat vehetett a passa számára, elkésértettük s megengedtük; ezután is úgy legyen, az mi rossz dolog volt is, jóvá csináljuk; ha Isten adja, passa apánknak kedvét keressük. Csám béknek is az juhokért, kecskékért megfizettünk; csak azon kérjük kglmed által passa apánkat, hogy ha valamely dologért erre küld: nékünk is küldje egy teskerét, hadd tudjuk; ha magunk innen előttünk levő útunkra elmegyünk is: császárunk szolgálatjában vekilünknek thiánkat itt hagyjuk s mindenekről nekie parancsolunk. Az mi penig az császár harácsa dolgát illeti: küldje ide a passa apánk a tefterdár emberét, hadd beszéljünk magunk véle, és azt is a harács-szedésben segítjük. Nem mienk, hanem a császáré az ország és mi is az császáré vagyunk. Kglmedet kérem, engem levele által tudósítson: mely nap jőnek oda a Bécsből jövő török követek? hogy akkorra én is embereimet küldhessem oda, etc. P. S. Az szerdár apám kezét csókolom kglmed által, köszönöm, hogy Vidinből az hadak szükségére élést parancsolt adni. Az mely törökök juhokat vöttek: szinte most hagytam meg, hogy Kulicsig elkísírjék őket mind az juhokkal együtt, etc.

327.

1692. máj. 13.

Az föjancsár-agának, 13. Maji.

Kglmed levelét vöttem; köszönöm kglmed jóakaratját, hogy Csáfer passának írt mellettem, mert nehezen esik, hogy azon tömösvári adósság miatt Csáfer passának reám neheztelését kell látnom, ha ugyan az új vezér kegyelmessége nem járúl hozzám; noha én abban az pénzben egy pénzt is magam szükségire nem fordítottam, hanem abban az zavaros időben, Jegen passa idejében, császár szolgálatjára hadaknak fordítottam. Tömösváratt mustrálván az hadakat: ott osztattam ki; ha mindenemet el kell is adnom, kéntelen vagyok vele, mintsem tovább a miatt Csáfer passával izetlenkedjem. Kglmedet azért még is kérem: szóljon a vezérnek felőle; azon adósságnak dolga miben legyen, Csáfer passa meg tudja ő Ngának mondani. Tömösvári jancsárok között levő kglmed vekiljitűl jött levelem, kit kglmednek elküldöttem, abból megismeri, hogy kglmed oda szóló leveleit elküldöttem volt s Váradról s több véghelyekből is mindennap várom az választ, etc.

328.

1692. máj. 14.

Az kajmekán passának, 14. Maji.

Köszöntés után. Ngod levelét alázatosan vöttem, mi van benne, megértettem; adja Isten, és azon is ügyekezem, hogy mindenkor hatalmas császáromnak szolgálatjában tanáltassam. Isten Ngodat áldja meg; én Ngodnak eddig semmivel kedvét nem kereshettem, Ngodtúl penig ilyen kicsiny idő alatt is, miólta Ngoddal megismerkedtem, sok jót láttam; ha én meg nem szolgálhatom is, Isten fizesse meg Ngodnak. Ide most az minemű híreink vannak, az mint hatalmas császárunk megparancsolta, mind az bécsi és németország is mind Lengyelország felől, úgy Orta-Magyarországbúl is, Erdélybűl is, írásban tévén le, kapithiáim kezében küldtem; Ngod hívassa őket maga eleiben, meg fogják mondani. Hála Istennek, hatalmas császárom és Ngod szerencséjével, győzhetetlen császárunk kegyelmességébűl már az feleségem is Bécsből az német császár kezéből megszabadúlván, ide Posorolczára hozzám érkezett, hatalmas császárunk és Ngod árvája, velem együtt; az császár és az török nemzet kegyelmességére dolgunk maradott.

329.

Inclusában iratott.

Édes ngos uram! Szinte most készülök az németektől megvett lyuknak megnézésére, és az hol a Duna, Vaskaputól fogva Jeni-Palánkig, az hol szükségesnek gondolom, magam népébűl is muhafezetet tegyek, és az Dunától lovas csatákat is az erdélyi Vaskapu felé. Minden hírekrűl újobban Ngodat tudósítom, etc. Hatalmas császárunknak szóljon Ngod, kérem Ngodat: az míg a hatalmas fővezér az török táborral ideérkezik is, küldjön erős fermánokat az passákra, hogy ha valamely hasznos szolgálatra, ellenség felé próbára hadakat kérek mellém, adjanak; mert a passáknak az a válaszok: fermánjok nincsen, fermán nélkűl hadat nem adhatnak. Feleségem is egy supplicatióját küldötte Ngodnak és hatalmas császárunknak; Ngod Istenért legyen az mi supplicatiónknak s dolgunknak jó segítője. Ha az hatalmas császár és fővezér előtt Ngod leszen kapithiánk: tudom, minden dolgunk helyén lészen. Meg kell vallanom, én ország nélkűl s manszup nélkűl lévő ember lévén, császárom szárnyai nélkűl nem repülhetek, és egy királynét nem tartha-

tok, az mint az ő rendi kívánná; császár szolgálatjában én táborban lévén: sem táborban szükséges alkalmatosságom s ahhoz való élésem nincsen, és feleségemet s több hadaim cselédjét is éléssel s költséggel nem hagyhatunk, kivel itten az nyáron éljenek, ha hatalmas császár kegyelmességgel nem leszen.

330.

Az kajmekán thiájának.

Köszöntés után. Édes jóakaró uram! Az kajmekán passa vezérnek ő Ngának írtam egynehány szóval, tudom, kglmednek hírével lészen, és ha az kapithiáimmal beszélleni fog, azoktól minden híreket is meg fog érteni. Feleségemet Isten bécsi rabságából meghozván, az ő jövetelivel mindenfelől mostan sok híreink vannak, kiket az vezér parancsolatja szerént ő Ngának értésére adni kívántam. Kglmed ígérte jóakaratját, hogy nékem kapithiám leszen az vezér ő Nga mellett: azért kegyelmedhez igen-igen bízom; most kell egyszer az jóakarónak jóakaratja és szolgálatja; tudja kglmed: magamnak császár hadaival táborban kell szolgálnom, feleségem itt marad, hadaim is igen cselédesek, magam is táborban való menetelre készületlen vagyok, feleségemet is mint hagyhassam? nem tudom, ha az vezér kegyelmessége és szavai által az császárunk kegyelmességét hozzám nem mutatja. Kglmed jóakaratját, ha Isten éltet, megszolgálni ügyekezem.

331.

Az réz-effendinek.

Kglmed levelét igen kedvesen vöttem, mi van benne, megértettem. Igen jól cselekedett kglmed, és az is illik az dosztluktsághoz, hogy ezután is, az mikor nékem szóló levelek oda a portára mennek, kglmed felnyissa, és megint bépecsételje; meghagytam az kapithiáimnak, hogy ezután is az olyan leveleket kglmed kezéhez vigyék. Azon levelek között lévén oly írások is, az kiket magamon kívül más nem olvashatott: azokban is a mi dolgok, hírek voltak, és az kik más helyekről is jöttenek, kglmednek elküldöttem. Adja Isten, mindenkor császárom szolgálatjában tanáltathassam. Hálá Istennek, már feleségem bécsi rabságából szerencsésen ideérkezett; mind én s mind ő az török császár árvái vagyunk, kglmed szava s embersége által azon a kapun minden jót várunk.

332.

Inclusában iratott ugyan a réz-effendinek.

Isten segítségiből szándékom az, hogy az hadaimban, kiket az palánkok muhafezetjéből, praesidiumjától elszakaszthatok, azokkal felkeljek, az ellenségtől megvett kőlyukban és némely szigetekben, az hol szükséges, magam hadaibúl is praesidiumot rendeljek és ezen fáradsággal Karánsebesig, Bogcsáig való földet is, Halmágy vidékit is béjártassam, nyargaltassam csatázó vitézim által, hogy ezzel a Dunán jövő császár hajóinak annál is nagyobb bátorságot szerezzek. Kérem azért kglmedet, szerezzen oly fermánt, hogy az mely helyeken hadaimat hagyom császár szolgálatjában, azoknak élések adattassék ki császár éléshajóiról. Váradot újabb hadak megszállván, tudom: hatalmas császár hadait rendeli Várad segítségére és talám nékem is abban az szolgálatjában császáromnak tanáltatnom kell. Az mint kglmed tudja, arra puszta lévén az ország, nagyobb része szolgáimnak s katonáimnak is gyaloggá maradván lovok elveszése miatt: ha az császár arra felé való szolgálatot parancsolja, szükséges és ahhoz az szolgálathoz kívántató dolgaimban, kérem, legyen segítséggel, úgy az feleségemmel Posorolczán s Palánkon maradókhoz is. Mind én s mind feleségem kglmedet apánk gyanánt tudjuk; dolgunkat kglmed tudván jobban másoknál: kglmed szava s embersége által várhatjuk az császárunk kegyelmességét. Adhatjuk azt is kglmednek értésére, hogy ha az passákra kezem között fermány nem lesz, hogy a mikor hadak felől megtanálom és szükségét látom, az hírekhez képest a császár szolgálatjának: az én írásomra az hadak dolgában meg ne fogyatkoztassanak; császáromnak, úgy, mint szeretném s kívánnám, nem szolgálhatok, mert csak az a válasz, — én ugyan most senkit nem vádolok, — hogy fermán nincsen, nem lehet; most penig hadi idő vagyon, késő fermánt küldeni, s elmúlik az császár szolgálatjára való alkalmatosság. Mikor Drinápolyban voltam, volt szó: leveleim között felkerestetvén magamra, feleségemre, gyermekimre szóló új, anadoliai, hatalmas császár athnáméját; én annak igaz képit kglmednek elküldöttem, minthogy Drinápolyban is szó volt felőle.

333.

Az új anadoliai kazaszkernek.

Köszöntés után. Kglmed előtt lévő kazaszkernek küldtem volt egy irásomot az iktimáni kadi mellett; minthogy ér-

telmes, okos ember és régen ismerem, kglmed énérettem tegye őtet ittvaló posorolczai kadinak, magam török császárnak szolgálatjában lévén táborban, hadd tanáltassék itten feleségem mellett az az becsületes ember, és az én ittmaradó vekilem is azzal az becsületes emberrel jobban tud megalkudni. Kglmed jóakaratját megszolgálom, etc.

334.

Az új muftinak. Köszöntés után, etc.

Mikor Drinápolyból megindultam, tudván, hogy a seislám az török nemzet hitinek és birodalmának egyik oszlopja: köntöse csókolására az seislamnak ő Ngának elmentem vala; az ő Nga áldásával indulván utamra, Isten az ő Nga áldását meghallgatván, utamat szerencséltette: két-három helyen ellenségünkön hadainknak győzedelmet adott, és feleségemet is Isten és császárunk kegyelmességéből az német császár rabságából Bécsből megszabadította és mellém hozta. Azért értvén, hogy Isten akaratjából megholt az előbbi seislam effendi és Isten Ngodat rendelte az török nemzet muftijának: Ngodnak ez levelem által köntösét csókolom, magamat és feleségemet Ngod kegyelmességében ajánlom, ez nyáron való hadakozásomban császárom szolgálatjában áldását kívánom Ngodnak, kérvén azon alázatoson: szívéből ki ne vessen és a kapithiáim szükséges dolgaimban ha Ngodat megtanálják, hatalmas császár kapuján mellettem szólani s dolgaimat segíteni méltóztassék. Mely Ngod kegyelmességét, adja Isten, én is szolgálhassam meg, etc.

335.

1692. máj. 16.

Veteráninak, 16. Maji Anno 1692.

Illustrissime Domine Comes! Ad meas sub dato Posorolczae 30. Aprilis, 2-da Maji Cibinii datam Illustritatis Vestrae resolutionem cum annexis honorifice accepi. Jam Principissa mea ad me foeliciter pervenit. Ideoque Dominum officialem, qui ipsam comitatus est, pacifice remisi. Officiali Domini Generalis Heisler qualia adhuc defacto puncta non sint completa, ex annexis patebunt, quorum transmissionem enixius Vestrae Illustritati recommendo et cum de honore tantarum parolarum agantur, nihil dubito, quin praefatus Dominus Generalis eadem quoque sine mora et defectu sit complanatura.

De statu Ali passae nec modo aliud quam antea resolvere possum, lytrum vero Bekir passae quamprimum ad me deferetur, illico Vestram Illustritatem certificare non intermittam. Interim maneo

Illustritatis Vestrae ad serviendum paratissimus.

336.

1692. máj. 16.

Posorolczae, 16. Maji Anno 1692. Asszonyunk neve alatt. Franczia oratornak.

Post longum eumque satis taediosum Viennensem meum incolatum, jam per Dei gratiam ad Celsissimum Principem Dnum maritum meum charissimum foeliciter perveni, magno repleta gaudio, quod eundem sub protectione potentissimae Christianissimae Imperatoriae Majestatis constitutum reperiverim. Volens igitur et ego tanti Imperatoris clementia humillime perfrui et sub protectione quiescere: honorifice peto Vestram Excellentiam, dignetur mihi quoque coram altenominata Sua Majestate patrocinari, ipsamet etiam Vestra Excellentia mihi fovere; gratiam Excellentiae Vestrae honestis omnibus occasionibus demereri non intermitam, in reliquo Divinae recommendans protectioni, etc.

337.

Asszonynak neve alatt az francziai királynak.

Potentissima, Christianissima Imperatoria Majestas, Domine, Domine mihi clementissime!

Post taediosum Viennensem incolatum, quod occasione eliberationis Domini Generalis Hajszleri ad Celsissimum Principem, Dominum et maritum meum charissimum foeliciter tandem pervenire potuerim, humillime volui Christianisimae Vestrae Majestati repraesentare, et cum sciam Majestatem Vestram Christianissimam praefati Principis, Domini mariti mei summum esse protectorem: propterea ego etiam ad thronum Christianissimae Majestatis Vestrae provoluta, sub benignissima Majestatis Vestrae Christianissimae tutela volo requiescere; humillime supplicans, dignetur me quoque innata sua eaque imperatoria gratia fovere; pro qua Deus ter optimus maximus cumulatissime Christianissimam Majestatem Vestram benedicet, quod submisso corde voveo. Potentissimae Christianissimae Imperatoriae Majestatis Vestrae humillima ancilla.

338.

Iratott Hajszlernek, Asszonyunk neve alatt.

Occasione redeuntis ad Vestram Excellentiam Domini officialis Vestrae Excellentiae honorem exhibere eidemque notificare volui, quod per Dei gratiam, ad Celsissimum Principem Dominum et maritum meum charissimum foeliciter pervenerim; coeterum, quoniam rerum aliquarum Vestrae Excellentiae impignoratarum terminus appropinquat, antecedenter Vestrae Excellentiae insinuandum duxi, quod praestaret mihi Excellentia Vestra magnam benevolentiam, si ex pecunia, qua mihi Eminentissimus Dominus Cardinalis Colonics de bonis Regéczianis tenetur, se contentaret et summam supermanentem mihi administraret, vel si ista pecunia ulteriori mora suspenderetur: ex pecunia qua Michael Vaji Celsissimo Principi Domino et marito meo charissimo tenetur, quae jam apud Excellentissimum Dominum Generalem Veterani numerari perhibetur, faceret sibi contentum, atque res illas per assistentiam praelaudati Domini Generalis ad me transmitteret; si autem ne utrum fieri poterit, dummodo mature mittat passum pro meo homine per expressum, pecuniam illam transmittam Vestrae Excellentiae, super quo responsum quantocius praestolabor, eandem in reliquo bene valere desiderans, etc.

339.

Veteráninak.

Excellentissime Domine Comes, etc. Quandoquidem per Dei gratiam ad Celsissimum Principem Dominum et maritum meum charissimum foeliciter jam pervenerim, dignum existimari compertam Excellentiae Vestrae benevolentiam et discretionem accomodatam, praeterea honestam itineris mei securitatem per praesentes recognoscere, ac debitas pro ea gratias agere, intendens, honestis omnibus occasionibus Excellentiae Vestrae reservire et regratificari. Ita etiam bonum erga me affectum ac merita Dominae Comitissae, cui mea servitia per Vestram Excellentiam recommendo. Quandoquidem apud Excellentissimum Dominum Generalem Hejzler habeam aliquas res impignoratas: scripsi Suae Excellentiae de modalitate redemptionis; quae si in manus Excellentiae Vestrae deferentur, rogo Excellentiam Vestram, dignetur secura occasione in manus meas transmittere.

340.

Puncta tractatus non completa.

In tertio. Errore sive accidentali sive substantiali scripta sit in decreto: Eva Thökölyi; debebat tamen et debet scribi: Helena Zrínyi. Circa vero tractatum Munkácsiensem et bonum Regécz qualitercunque referatur negotium ad Dominum Cardinalem Colonics: constat tamen, quod non plus nisi 4416 talleri tantum Principissae sunt soluti, juxta curiosiorem investigationem quae restent adhuc ad persolvendum, juxta justum interesse, dijudicari poterit, neque tamen huc ea computari conveniunt, quae ad Julianam Rakoczianam erogata sunt.

4-tum. Transmissus quidem est pro Domino Casparo Sándor passus indeterminatus: sed in illo quoque scriptus est: Alexander Gaspar, neque dum tamen sufficit nomen ipsius Sándor latine scripsisse Alexandrum, quia nomen ipsius Sándor est ipsi non proprium, sed appellativum vel cognomen, itaque jure debet scribi: Casparem Sándor; neque decretum pro Domino Petrőczy est in manus Principis allatum, desideratur igitur et illud decretum, juxta tractatum ac passus indeterminatus, ita etiam pro Domino Nemessányi.

In nono. Allati sunt tantum quinque equi Hispanici.

In decimoquarto. Pecunia Vaji mittatur in Bokcsa, super qua debet antecedenter certificatio fieri, ut pro illa pecunia homines mitti possint. Vullinii negotium non permittit cadere decretum Generalis Hoffkirker de ipsiusmet Domini Generalis Veteráni recognitio, quae in veris paribus transmittuntur; sacerdos non complanavit negotium.

A comitiva Domini Generalis Hejzler evaserunt in Transylvaniam: Német Jakab, Német Máttyás, Pusztai János, Oláh Hajdu, Lengyel Hani, Bugár Hain, Dragomel Sztanko, Udvari Ferencz, Brassai Jancsi, Szász Jancsi, Küs Geczi, Oláh Jancsi, Oláh Gyurka, Rácz Milus, etc.

Docet camerarius factas expensas, quarum persolutio praetenditur.

Quamprimum Szántai veniet, dimittetur pro ipso ductor Joannes Hajdu et Furier.

18-to. Patinas argenteas et 17 pocula argentea deaurata, sub praetextu, quod sint orphanorum Rakoczianorum, detinuit Dominus Cardinalis Viennae, quae in tractatu Munkácsiensi, per Dominum Generalem Comitem a Karafa erant apud Principissam relicta, quia earum materiae etiam erat coaquisitrix; quod non erant Rakoczyi, testis esse potest

Samuel Büdöskuti, in Hungaria, forte in Makovicza degens, qui illas patinas in Polonia Krakkoviae confici curavit, et ipsimet artifices de materia attestari poterunt; praetenduntur ergo et illa vigore tractatus, etc.

341.

1692. máj. 16.

Az lándor-fejérvári szerdárnak, 16. Maji.

Akarám kglmednek értésére adni, hogy hála Istennek, feleségem már ide Posorolczára is békével és egészségben megérkezett, egy német kapitány is késérte eddig, innen visszakésértetem Karánsebes felé, mert Karánsebesben hagyott zálogot feleségem érette. Az mikor Karánsebesből feleségem és eleiben küldött hadaim megindultak: annakelőtte egynéhány nappal érkezett volt német lovas hadakkal előljáróban egy Princz Comte nevű Veteráni vekilije, a Duna mellé ügyekezett az kőlyuk segítségére és Veteráni is az erdélyi Vaskapuhoz közel volt; hogy megértették, hogy az török nemzet elfoglalta az kőlyukat és az ottvaló muhafezet rabbá esett: csak nem bolondult meg Veteráni, mert az német császárnak rá felelt volt, hogy az császár hajóit Lándor-Fejérvárhoz nem bocsátja. Feleségem érkezésével az minemű híreim jöttenek Németországból, Magyarországból s Erdélyből, szükségesnek ítéltem, meghitt kapitányim által kglmednek értésére adjam. Drinápolyból is érkezvén egy postám, és azon posta hozta Lengyelországban levő kapitányom levelit is, kit az molduvai vajda küldött meg Drinápolyban; azokban a levelekben is az minemű hírek vannak, azokat is megizentem, kglmed adjon hitelt odaküldött kapitányim szavoknak, és kérem, kglmednek is az mi hírei lesznek, tudósítson.

Így iratott Csáfer passának is.

342.

Az Huszain passa thiájának.

Az passa apánkhoz, szükséges dolgok és hírek végett küldöttük kapitányinkat, kik által ez nehány szóval kegyelmedet is látogatni kívántuk, és kérdezzük: mint vagyon? Isten kglmedet éltesse! Az díván-effendinek és Fazli agának szolgálatunkat ajánljuk.

343.

1692. máj. 16.

Az kúl thiájának, 16. Maji. Köszöntés után.

Kglmed régi jóakaróm lévén, el nem múlathattam, hogy kglmedet ez levelem által meg ne látogatnám; kérdezem is: hogy vagyon, mint vagyon? Kérem, szívéből ki ne vessen, és a mint velem szót kötött, mindenkor jóakaróm legyen. Hiszem Istent, hatalmas császárunk szerencséjével nekem is jobb szerencsém leszen, ha Isten adja; én sem feledkezem el kglmed emberségéről.

344.

Csaúz passának.

Akarám kglmednek értésére adni, hogy Isten hatalmas császár kegyelmességéből feleségemet is Bécsből kiszabadítván, ide mellém jött, és úgy azólta miólta ideérkeztem, éjjel-nappal császárom szolgálatjában fáradoztam; szüntelen postáimat az török végházakban, csatadcsi vitézimet penig az ellenségre jártattam; magam is, ha Isten adja, két-három nap alatt utas vagyok császárom szolgálatjában, az ellenségnek ügyekezvén ártani; kglmedet is kérem, szívéből ki ne vessen. Ha kglmed az ide való híreket kérdezi: kapithiáimnak mindeneket megírtam, meg fogják mondani.

Ez szerént iratott az muzur agáknak is.

345.

1692. máj. 16.

Petröczy uram neve alatt Veteráninak iratott, 16. Maji.

Illustrissime Domine Comes! Ex mandato Celsissimi Principis Domini Domini mei clementissimi volui intimare Vestrae Illustritati, quod si qui e gregariis militibus kuruczonibus inciderint in manus caesareanorum: ne gravetur Vestra Illustritas talem usuare modum, ut sine ulteriori detentione dimittantur; Sua quoque Celsitudo totidem semper gregarios pro ipsis dimitti curabit, de quo per praesentes Vestram Illustritatem securam reddit: ne debeant ab utrinque longam pati captivitatem; et si qui de praesenti captivi essent, ad meam parolam velit dimitti curare Vestra Illustritas, et si modo tot captivos non habeamus: ex futu-

ris tamen supplebimus. Factura est Vestra Illustritas hoc in negotio rem homine christiano dignam; quam in reliquo bene valere desidero, etc.

346.

1692. máj. 16.

Iratott Maurocordatusnak, 16. Maji, és vele levő követeknek.

Illustrissimi Domini, nobis observandissimi! Laetum nobis advenit nuntium, dum intelleximus Illustritates Vestras post longas tandem expectationes dimissas esse, et jam per Dei gratiam versus has partes appropinquare; quas antequam praesentialiter etiam honoraremus: praemisimus Illustritatibus Vestris fideles nobis dilectos Generosos Valentinum Nemessányi et Franciscum Horváth; quicquid igitur ab ipsis Illustritates Vestrae in contestatione synceri nostri erga ipsas affectus cognoverint, ut dignam experiantur fidem, amanter contendimus. Easdemque Illustritates Vestras ad vota foeliciter diu valere desideramus. Illustritatum Vestrarum ad serviendum paratissimus.

347.

1692. máj. 16.

Anno 1692. 16. Maji Nemessányi Bálint és Horváth Ferencz uramék Lándor-Fejérvárra az szerdárhoz expediáltatván, adattanak instructiójokban ilyen punctumok, etc.

1. Minemű hírek mentenek bé az portára, referálják az szerdárnak.

2. Az szerdár írására való nézve, Zán bék az juhok s kecskék áráról contentáltatott.

3. Az harács-szedés az töröknek megengedtetett.

4. Az lándor-fejérvári szerdár embereinek az marhavásárlás megengedtetett, az minthogy marhákot s juhokat két ízben is engedtek elvinni.

5. Az mint egy jancsár mellett írt az szerdár, hogy Daróczy uram és Szappanos uram megkárosították, connettálása, és annak magokkal való vitele.

6. Az mostani indulásról, hogy tudniillik vasárnap vagy hétfőn megindulunk.

7. Csáfer passának írt jancsár-aga leveléről.

348.

1692. máj. 18.

Havasalföldi vajdánénak, 18. Maji Anno 1692. Asszonyunk neve alatt.

Celsissima Principissa, Domina observandissima!

Cognitio fraternitatis Celsissimi Domini Valachiae Principis erga Celsissimum Principem Dominum maritum meum charissimum, dedit mihi occasionem hanc me Vestrae Celsitudini insinuandi, atque notificandi, quod ex longo incolatu Viennensi absoluta, foeliciter tandem ad Suam Celsitudinem pervenire potuerim, nihil dubitans, quin Vestra Celsitudo insinuationem hanc meam, et declarata boni erga ipsam affectus complementa, aequo animo sit exceptura; quam in reliquo Divinae recommendo protectioni. Posorolczae.

349.

1692. máj. 18.

Ugyanakkor s asszonyunk ő Nga neve alatt az moldovai vajdánénak.

Celsissima Principissa, Domina observandissima!

Quandoquidem resciverim Celsissimum Dominum Moldaviae Principem, erga Celsissimum Principem Dominum maritum meum charissimum syncero affecti animo et singularem invicem colere confidentiam: ex eo respectu ego quoque Vestrae Celsitudini me insinuare volens, per praesentes insinuare volui, quod per Dei gratiam ex longo incolatu Viennensi jam foeliciter ad Suam Celsitudinem pervenirem. Rogo igitur Vestram Celsitudinem, synceram meam hanc insinuationem, eo quo mitto affectu amplecti ne gravetur et insimul sibi persuadere, quod in quibus potero, intendam Vestrae Celsitudini complacere et gratificari, Divinae in reliquo recommendans protectioni. Posorolczae.

350.

Bethune uramnak.[1])

Quod tandem Divina favente clementia e longo atque taedioso incolatu Viennensi dimissa ad Celsissimum Principem Dominum et maritum meum charissimum foeliciter pervenerim, ex puro erga Vestram Excellentiam affectu,

[1]) Franczia követ a lengyel udvarnál.

Vestrae Excellentiae, penes hanc dignam honoris exhibitionem ad notitiam dare volui, et cum resciverim, quod certus a praementionato Principe Domino marito meo charissimo in Poloniam expeditus fuerit ablegatus, cujus instructio partim me quoque concernebat: voluissem si hae meae literae Vestram Excellentiam in Polonia reperiissent, ut in meo isto negotio Vestra Excellentia mihi assistere potuisset, recommendo nihilominus tamen et ulterius Vestrae Excellentiae. Rogo honorifice, digneter suam erga me contestari benevolentiam, ut certitudinem et effectum in isto meo negotio asseqŭi possim; benevolentiam et assistentiam Vestrae Excellentiae honestis omnibus occasionibus demereri non intermittam, quam in reliquo Divinae recommendo protectioni, etc.

351.

Matcsinski uramnak. Asszonyunk neve alatt.

Illustrissime Domine! Quod ad Celsissimum Principem Dominum meum charissimum ex taedioso incolatu Viennensi foeliciter tandem per Dei gratiam pervenire potuerim, cum decenti honoris exhibitione volui per praesentes Vestrae Illustritati significare. Cum vero Domini praememorati Principis Domini et mariti mei charissimi in Poloniam ablegato meum quoque negotium insinuatum fuerat, quod Vestram Illustritatem praecise concernit: rogo cum omni honore Vestram Illustritatem, dignetur per eundem ablegatum isto in negotio mihi resolvere, ut certitudine rerum earum comperta, ne debeam damnificari; benevolentiam Illustritatis Vestrae honestis omnibus occasionibus demereri non intermittam. Divinae in reliquo Vestram Illustritatem recommendans protectioni, etc. Posorolczae.

352.

1692. máj. 20.

Moldovai vajdának, die 20. Maji.

Celsissime Princeps, Domine benevole nobis observandissime! Sub dato 9-na Aprilis az fényes portára kapithiánk kezéhez küldött kglmed levelét, az Lengyelországból jött levelekkel együtt kezünkhöz küldték nekünk is Drinápolyból; kedvesen olvastuk kglmed recognitióját az fényes portán lett dolgaiban való szíves fáradozásunkról, annál is kedvesebben levelében letött assecuratióját, kinek is az mint kglmed ezután is megfelelni igyekezik: úgy várhatja maga

s maradéki iránt az mi atyafiságos assistentiánkot is. Azon említett levelekre mi is választ tévén, kglmednek recommendáljuk bizonyos embere által való expeditióját; ha penig Inczédi Mihály hívünk megérkezett, és Jászról is az fényes porta felé követte volna útját s ezen levelünk már Lengyelországban nem érnék: ő kegyelmének azon Lengyelországban szóló leveleinket utána, az Jablonoczki uramnak szólókot penig Lengyelországban bizonyos postája által hogy megküldje, kglmedet kérjük atyafiságosan, és hogy kglmed mellett lévő szolgánknak is, Székely Zsigmondnak, szóló levelünköt is resignáltassa, kiről és ha mi hírei Lengyelországból, Erdélyből, Muszquából és az hatalmas tatár chám felől lesznek, ha azokról confidenter tudósít ezen odaküldött emberünk által: azt veszszük mi is kedvesebben kglmedtől. Írhatjuk kegyelmednek, miólta Drinápolyból hadaink közé érkeztünk, hadainknak egynéhány helyeken szerencsés próbajok volt. Az Duna is már az ellenség akadályoskodási ellen felszabadult, ezen dunai passusok revideálására hatalmas császárunk szolgálatjában mi is az Dunán lejövén, hadainknak peniglen nagyobb részét az Dunán által az ellenség földére bocsátván, ezen levelünk megadó emberünk hol hagyott bennünköt, meg tudja kglmednek mondani. Isten azonban feleségemet is Bécsből megszabadítván, békével mellénk hozta; ezt is kegyelmednek mint jóakarónknak értésére adni kívántuk. Adja Isten, találja kglmedet levelünk szerencsés órában. P. S. Az mely dologról kglmed inclusában ír: az fényes portán lévő kglmed residensével ott létünkben eleget beszéltünk; azon dolog köztünk és az portai ministerek között most is csak annyiban van, kiről, elhiszszük, ő kglme kglmedet tudósította s tovább is tudósítja. Kérjük kglmedet, ha ezután valamely nékünk szóló leveleket küld kapitihája kezéhez a fényes portára: küldje olyan instructióval, hogy minekelőtte az mü kapithiáinknak megadná azon leveleket, addig senkinek ott azon levelek dolgát ne jelentse, hanem elsőben conferáljon kapithiháinkkal felőlök; ne essék úgy azon dolog, mint most is esett azon levelek alkalmatosságával.

353.

Jordachinak.

Spectabilis ac Generose Domine, nobis honorande! Jassyis 10. Aprilis datas Vestrae Dominationis literas et oblatam synceram sui accommodationem gratanter accepimus,

neque minus contestatam suam in transmissione literarum assistentiam reagnoscimus, uberiorem nostram gratiam ulteriori sua accommodatione magis ac magis demeritura. In reliquo referimus nos ad literas Celsissimo Domino Principi Moldaviae scriptas, atque Dominationem Vestram Divinae recommendamus protectioni.

354.

Cserneczi kapitánynak.

Hatalmas császárunknak erős fermánja menvén az vajdára ő kglmére, hogy Havasalföldén alá s fel járó embereinknek útjokbéli securitásokról s commoditásokról provideáljon; kiről, elhiszszük, kglmednek is ő kglme parancsolatot adott. Azért ahhoz képest küldvén most az hatalmas tatár chámhoz ő Felségéhez embereinket: kglmed az vajda ő kglme méltóságát maga előtt viselvén, azon embereinket késértesse jó securitással Bukurestre az vajdához ő kglméhez, hasonlót követvén késéret dolgából visszajövet is, úgy egyéb afféle alkalmatosságokban is; másként akár menet, akár jövet ha mi kár, akadály vagy megbántódás esik embereinken, kglmed ad számot róla. Különben azért ne is cselekedjék, etc.

P. S. Másfelé is vagynak expediált embereink; azoknak is mutasson olyan securitást, hogy ha valami kár esik rajtok, kglmed ad számot róla.

355.

Iratott Jablunovszkynak.

Excellentissime Domine! Non dubito hactenus ad manus Excellentiae Vestrae penetrasse literas meas, quas Adrianopoli exaraveram, impatienterque ad eas et priores, resolutiones Excellentiae Vestrae me praestolari fateor; ex affectu tamen eo, quo erga Vestram Excellentiam semper ducor, non iterum differre potui, quin eidem, tanquam amico meo significarem foelicem ad locum subsistentiae meae reditum, necnon consortis etiam meae Vienna adventum, et quod ab edventu meo ad istas partes aliquot vicibus contra caesareanos parthiae meae equestres et pedestres victoriae aliquot signa cum pluribus captivis ad me reportaverint, passusque Danubii per Germanos impediti, in proprium damnum Germanorum conversi sunt, cum ultra trecenti Germani captivitatem, unacum officialibus, Turcarum pervene-

rint; ego quoque ad revidendum istum passum huc perveni, expressum hinc expediens hominem ad Tartarorum chanum, qui brevi venturus speratur. Recommendo Excellentiae Vestrae annexas, ut ex favore ejusdem, manibus eorum quibus sonant, assignari et responsum ad manus etiam meas devenire possit. In reliquo Vestrae Excellentiae omnem foelicitatem et votiva apprecor solatia. Excellentiae Vestrae servitor, etc.

356.

Székely Zsigmond uramnak.

Nem tudjuk mire vélni, hogy miólta Drinápolybúl expediáltuk, semmi tudósítását nem vettük. Parancsoljuk azért kglmesen és serio: mindenekről circumstantialiter tudósítson odaküldött emberünk által; míg penig Inczédi Mihály hívünk hozzánk nem érkezik, addig ott legyen, akkor fogja venni újabb parancsolatunkat: tovább mihez alkalmaztassa magát. Ezen levelünket, ha Inczédi uram még oda nem érkezett, (noha írtunk az vajdának ő kglmének is felőle, de maga is az szerént procurálja, ő kglme assistentiája által), hogy mind az Jablonoszki uramnak szóló levelekkel együtt az vajda ő kglme küldje bizonyos postája által Inczédi uram kezéhez, hogy az Jablonovszki uramnak szólókat is ő kglme adhassa meg. Ha penig már Jászvásárt meghaladta volna s az fényes porta felé vötte volna útját: legyen azon, hogy az ő kegyelmének szólókat az vajda ő kglme sietve küldje utána a portára, az Jablonoszki uramnak szólókat penig küldje Jablonoszki uram campulungi kapitánya kezéhez bizonyos embere által, kiről is tudósítson. Nec secus.

357.

Iratott Inczédi Mihály uramnak.

Emericus, etc. Ilyvóban való érkezése után datált levelét kglmednek kegyelmesen vöttük az annexákkal együtt, abbúl értjük okait kglmed múlatásának, és hogy az mely ember után várakozott, két-három hét alatt reménlhette érkezését; supponáljuk mindazáltal azt is, hogy már eddig utban van. Azért, hogy az insinuált dolgokban jobban confirmáltassunk, impatienter is várjuk jövetelit; az minthogy, ha útban van, siessen kegyelmesen intimáljuk, ha penig még ottan éri levelünk, jobb tovább is várakozni és egész informatióval jönni, úgy tehet nékünk is nagyobb contentumot. Írhatjuk azonban kglmednek, hogy miólta hadaink közé ér-

keztünk Drinápolyból: azólta három helyen is szerencsés próbája volt hadainknak az ellenségen, három ízben is vervén fel, rabokot is, zászlókot is hoztak; most is operatióban vagynak hadaink Halmás és Karánsebes felé, magunk penig Jeni-Palánkból hajón jöttünk le az Dunán a fényes porta némely dispositiói effectuálására, és a némettől elfoglalt Duna passusa, valamely kőlyukból álló erősség revideálására, kiben magunk praesidiumját is teszszük; az németnek négyszáz muskotélyosa és kétszáz pandúrja volt benne praesidiumúl, és tíz-tizenkét fontos öt álgyúja: a pandúrok elabáltak, az németek penig az commendánssal együtt rabbá tétettek, a kik el nem vesztek. Az váradiak is keményen viselték még eddig magokat; Hajzler van alatta négyezered magával. Már Isten feleségemet is Bécsből meghozta, ki is ezen alkalmatossággal levelet írt Betune s Matsinczki uraméknak, azon dolga végett, kit kglmednek is recommendáltunk vala; azon leveleket Jablunovczki uramnak szóló levelünkben includáltattuk és ha ezen levelünk kglmedet nem találná, megküldését a moldovai vajdának ő kglmének recommendáltuk.

P. S. Elhittem, van híre Lengyelországban is, hogy Bécsből a török követek kijöttek, kik is Eszékre érkezvén, minden órában várjuk, eleiben el is küldöttünk. Mikor Letenyei uramat Lengyelországban jártattuk, Jablonovczki uram ígírte volt jóakaratját, hogy valamely lengyel siposokra rászerez bennünköt; ha azért levelünk ott éri kglmedet, emlékeztesse rá ő kglmét, hogy szerezzen rá ő kglme egész számú olyan siposokra, kedvesen veszszük ő kegyelmétől.

358.

1692. máj. 22.

Az havasalföldi vajdának, 22. Maji.

Celsissime Princeps, Domine frater nobis observandissime! 11-ma Aprilis Bukuresti datas Celsitudini Vestrae literas tradidit nobis Generosus Dominus Valentinus Nemessányi, redux foeliciter a Celsitudine Vestra. Fraternalesque Celsitudinis Vestrae declarationes ac oblationes luculenter exposuit, quarum sicut exemplaria experiemur, ita Vestra quoque Celsitudo mutuam nostram comperiet accommodationem. Quoniam vero hacvice expressos nostros tam ad potentissimum Tartarorum chamum, quam Celsissimum Dominum Moldaviae Principem expedire debuerimus, recommendamus tam euntium quam redeuntium securitatem ac

itineris commoditatem Vestrae Celsitudini, fraternaliter rogans: cum melius sciat, ubi praetitulatus Tartarorum chanus reperiatur, si rectius ad ipsum potest ire, ne debeat versus Jassios devertere, sed directe ad eundem dirigere, alterum vero Jassios comitari curare ne gravetur. Insuper capitaneo suo Czernecziensi demandare, ut aliis etiam occasionibus susque-deque ambulantibus hominibus nostris suppeditent itinerum suorum commoditatem et securitatem; benevolentiam Celsitudinis Vestrae reciproce demereri non intermittemus. Coeterum a fraternitate Celsitudinis Vestrae celare noluimus, quod a nostro foelici Adrianopoli regressu, copiae nostrae iteratas cum prosperitate habuerunt contra hostem probas, et nunc major pars militiae nostrae trans Danubium contra hostem invehitur, nos vero in persona, per Danubium in servitio imperatorio insudamus et ubi nos praesentium exhibitor reliquerit, Celsitudini Vestrae ipsemet reportabit; significare hoc quoque voluimus Vestrae Celsitudini, quod jam Principissa mea Vienna liberata, foeliciter ad nos pervenerit, cujus ad Illustrissimam Dominam Celsitudinis Vestrae Principissam datas his inclusis transmittam. In reliquo nihil dubitamus, quin Celsitudo Vestra oblationum suarum per Dominum Nemessányium factarum sit recordatura. Quam in reliquo Divinae recommendamus protectioni.

359.

1692. máj. 19.

Az jagodinai hidat csináltató agának, 19. Maji.

Az kglmed levelét olykor vettük, mikor szintén költöztettük hadainkat az Dunán által, Moldova ellenében, valamely ellenségen akarván próbát tétetni; kiből értjük, hogy hatalmas császárunk parancsolatjából kglmed Ressovára valamely hadat akar küldeni. Ím azért Resován levő helytartónknak megparancsoltuk, hogy mihelt hatalmas császár vitézi odaérkeznek: a várat mindjárt bocsássa kezekhez, kiről hogy kglmed temeszukot adjon, kglmedtűl megkívánjuk. Értjük azt is, hogy a posorolczai kadinak kglmed írt valamely híd csinálására parasztemberek felől; legyen hírével kglmednek: arról is Posorolczára olyan hírt küldtünk, hogy az mi embereink ne ellenzzék azon parasztembereknek odaküldését, és ha az dologban fogyatkozás leszen, az kadia adjon számot róla. Azonban értjük azt is, hogy kglmed az, a ki Váradinnál az hidat csináltatta volt; jut eszünkben

kglmed személye, kedvesen veszszük hozzánk való jó indulatját, kívánjuk, Isten kglmedet tovább is éltesse, hatalmas császárunk szolgálatjára! Moldva ellenében.

360.

Madács uramnak.

Czerjék által az mely török levelet kglmed utánunk küldött, az a jagodinai hidat csináltató aga levele; azt írja, az a parancsolatja, hogy Ressovában praesidiumot küldjön. Mi Petrőczi uramnak azt parancsoltuk: mihelt az most expediáltatott gyalogság visszatér, (mely is két-három nap alatt, reménljük, meglészen), az Posorolczán leendő gyalogokat odaküldje; kik mihelt odaérkeznek, kglmed az ottmaradtakbeli, nyugodtan levő gyalogok közűl egy sereget küldjön Resovára, olyan formában intézvén s rendelvén az posorolczai s körülötte levő szegénység ökreivel tíz szekeret, mint feleségem eleiben voltak rendeltetve; küldje el azon tíz szekereket Ressovára, azon nyugodt egy sereg gyaloggal, kik az szekereken hozhassák el az Ressován levő élést s egyetmásokat. Petrőczy uram írt az ressovai kapitánynak, hogy mihelt az török praesidium odaérkezik: az várat bocsássa kezéhez; de kglmed meghagyja az odaküldendő hadnagynak: addig el ne jőjjön Ressováról, míg temeszukot nem veszen a praesidium agájától, hogy a várat kezéhez vötte. Úgy alkalmaztassa kglmed az Petrőczy uram levelének és az szekerekkel elmenő gyalogságnak elküldését, hogy akkor expediálja az jagodinai hidat csináltató agának szóló levelet is: lehessen értésükre mindkét részről egyszersmind az dolog, ne kellessék az üdőt hejában várakozással tölteni az gyalogságnak. Azomban írja azt is azon Jagodinánál levő aga, hogy az híd csináltatására parasztembereket küldjön, az posorolczai kadiának írt; kglmed azon dolgot is az kadinál ne ellenzze, hogy, ha az dologban fogyatkozás leszen, ne mi, hanem az kadia okoztassék, etc.

361.

1692. máj. 20.

20. Maji Moldova ellenében. Az Duna kapitányának Ali passának.

Köszöntés után. Akarám kglmednek értésére adni, hogy Posorolczától felkelvén, császárunk szolgálatját illető dolgokban jöttem az Dunára, és hajókra szállván, ha Isten

adja, mai konakom Poricsán felé lészen; holnap, ha Isten adja, idején az kőlyuknál szándékozom lenni, kglmeddel azért és az szilisztriai passával ő kglmével hatalmas császárunk dolgaiban dívánkozásunk lészen. Azért kglmed ez levelemet vevén, úgy cselekedjék, hogy holnap az kőlyuknál tanáltassék, és ha valahova ment volna is, jőjjön egy órával előbb oda. Szilisztriai passának szóló levelemet is küldje el sietve, mert nekünk egy s legfeljebb két napnál *(tovább)* az kőlyuknál múlatásunk nem lehet. Azért küldöttem ezen levelemet: ha valami fogyatkozások esnek az császár szolgálatjában, ezután kegyelmed ne okoztassék. Ezen levelemre penig válaszszal postáját küldje előmbe kglmed.

362.

Az szilisztriai passának. Köszöntés után.

Akarám kglmednek értésére adni, hogy Posorolczáról felkelvén, az Dunára, hajókra szállván, ha Isten adja, mai napon Poricsára megyek konakra, holnap idején az ellenségtől megvétetett kőlyukhoz megyek konakra; ezen útam császár szolgálatjában vagyon, kglmeddel és az Duna kapitányával Ali passával dívánkozásom leszen. Azért kglmed ezen levelemet vevén, sajkán jőjjön fel egy órával előbb az kőlyukhoz, engem holnap s holnapután is ott tanál, ha éjszakával jő kglmed: mert ott nekem tovább múlatásom nem lehet, az császár szolgálatja penig azt kívánja, lévén kglmednek szóló levél is nálam, hogy az kőlyuknál levő díványban kglmed is ott tanáltassék.

Az feljebb Ali passa leveléhez tartozó P. S. Az mely három erszény pénzt az én kapitányom kglmed kezinél hagyott és a mely pénzről s vajról kglmeddel végezett: kglmed azt is hozassa fel, hadd vehessem kezemben; az árát kglmednek megadom s meg is szolgálom. Már Isten felségemet is Posorolczára hozván, vajból és szép kenyér dolgából fogyatkozással vagyunk.

363.

Az vidini Juszup passának. Köszöntés után.

Az én kapitányom megadta az kglmed levelét; kedvesen vettük, hogy kglmed az hatalmas császárunk részről Vidinből rendeltetett kétezer kila árpa iránt és egyéb dolgainkban is jóakaratját mutatta, és tovább is jó szívét ígéri; mi is kglmednek, mint annakelőtte, mindenkor jóakarói va-

gyunk. Azon kétezer kila árpa felmérésére és elhozására, úgy a mely húszezer oka lisztet hadaink szükségére az szergár Huszain passa rendelt, annak is kézhez való vételére vekelhardsinkat és arpamenünket küldöttük; kezében adtuk az Huszain passa ő kglme az húszezer oka lisztről való bujurultiát, az kétezer kila árpa felől való fermánt penig feljebbemlített kapitányunk már azelőtt kglmed kezében adta; kglmedet azért kérjük: jó lisztet és jó árpát adasson, úgy lehet érette köszönet. Hadaink éjjel-nappal hatalmas császár szolgálatjában lévén, és már Isten feleségemet is bécsi rabságából meghozván, azon élésre nagy szükségünk vagyon. Egyéb dolgokban, az miben kglmedet az mi embereink megtanálják, vagy hajókhoz való kötelek, vagy szalahorok iránt, úgy egyebekben is mutassa jóakaratját. Ha penig az híreket tudakozza kglmed, azokról is kglmednek, mint jóakarónknak izentünk, meg tudja mondani az vekiliardcsunk.

364.

Quietantia ilyen iratott két rendbeli.

Vidinben muhafezetben levő Juszup passától ő kglmétől vöttenek embereink kezekhez császár árpájából kétezer sztamboldi kila árpát, melyért adtuk ezen írásunkat.

Item, Vidinben muhafezetben levő passától ő kglmétől vöttenek embereink kezekhez császár éléséből húszezer oka lisztet, melyről adtuk ezen írásunkat.

365.

1692. máj. 25.

Iratott Ali passának, 25. Maji Anno 1692. Köszöntés.

Kglmed levelét vöttem, az hatalmas fővezérnek Drinápolyban érkezését örömmel értettem; adjon Isten ő Nga idejében mindnyájunknak jó szerencsét. Istennek hála, én is szombaton estére Posorolczára érkeztem, az hegyeken jöttem mindenütt által. Innen most kglmednek egyéb hírt nem írhatok, hanem, hogy Zolfikár effendi és Scherlet-ogli Istennek hála, elérkeztek Lándor-Fejérvárra, embereim voltak szemben velek, az Dunán mennek le, kglmeddel szemben lesznek. Halmágy vidékét is megjárták hadaim, az jobb lovasokban Karánsebes felé is nyargaltak; vigyázások volt az ellenségnek, mert Isztrael és Golup nevű kapitányok csak hadaim előtt mentek ki Halmágyból Karánsebesre,

marháját is az földnépe elhajtotta volt az erdélyi havasok felé, negyvenig vagy ötvenig való marhát tanáltak azon az földön s azt is, felesen lévén az hadak, míg a Dunát érték, elköltötték. Az mint a rabok beszélik, az kiket hoztak, az erdélyi Vaskapuhoz közel füvön vagyon háromezerig való ellenség, az kik ott füvelnek. Értjük azt is, hogy Mamhut passának ő kegyelmének fermánja jött; azért abban a szóban van-é kglmetek, az mint egymással beszélgettünk? tudósítson, mert jó tedarikkal általmenvén az Dunán, az mint most az mi hadaink módját feltanálták, tanálunk ellenséget is, nyereséget is; kiről az kglmed és a Mamhut passa ő kglme tudósítását elvárjuk, tudhassuk magunkat alkalmaztatni, ha lehet is, ha nem is. Kérjük azon is kglmedet, hogy levelünket küldje meg Mamhut passának ő kglmének.

366.

Az tömösvári passának. Köszöntés után.

Akarám kglmednek tudtára adni, hogy hatalmas császár szolgálatjában az német praesidiumtúl visszanyeretett kőlyukban menvén és ottan az dolgokat jó dispositióban hagyván, azon alkalmatossággal küldöttem volt által az Dunán a moldovai réven hadaimat, lovast gyaloggal együtt mintegy kétezerig valót Halmágy vidékire és Karánsebes felé, némely falukat felvervén s felégetvén, rabokat is hoztak; az rabok beszélik, hogy Veteráni hadaiban Várad alá ment volna, a többi penig erdélyi Vaskapuhoz vigyáz. Kglmeteknek mind Erdély, mind Várad felől mi hírei vagynak, tudósítson, és arról is, ha Kurt bék Musztafa agája odament-é? mert írtunk volt általa. Legyen tudtára kegyelmednek, hogy az fővezér Diarbekirből szerencsésen Drinápolyban érkezett ma tizennyolczadik napja, és hatalmas tatár chám levelét is vettük útban való létirűl, régen jő; azért jó reménségben legyen kglmetek. Az ottvaló jancsár-agának és több ottvaló csorbacsiaknak és Kurt béknek ajánlom szolgálatomat, etc.

367.

1692. máj. 25.

Az Lándor-Fejérváratt levő Hasaki agának, 25. Maji.

Akarók kglmednek értésére adni, hogy Veteráni német generál az rab passák dolgában postát küldvén mind nekünk mind az ottvaló passának, miről supplicáljanak? kgl-

mednek elküldöttük. Kegyelmedet kérjük, vigye fel az passának maga, és a mi válaszok lészen, nekünk ezen parasztposta által küldje meg, szegény Bekir passa szabadulásában és egy órával elébb sancza kezünkhöz való küldésében fáradozzék, ha mit penig addig is míg megszabadúl Bekir passa költséget küld neki, küldje kegyelmed kezünkhöz, mi megküldjük néki.

368.

1692. máj. 26.

Az lándor-fejérvári szerdárnak, 26. Maji. Köszöntés után.

Akaránk kglmednek tudtára adni, hogy az ellenségtől visszanyerettetett kőlyukban magam elmentem vala; az odarendeltetett praesidium és sajkák az Dunának Törökország felől való partján tanáltatván, és csak nyolcz emberből álló strázsák tanáltatván, éjszakának idején az kőlyuk mellett levő útak felé a Duna kapitányával Ali passával és az szilisztriai passával Mamhut passával dívánt tartván, az kőlyukban a praesidiumot beszállítottuk, úgy, hogy ezután ne csak nappal, hanem éjszakának idején is ott legyenek, és hogy az sajkák is túl az Dunán az kőszikla felől legyenek, elvégeztetett. Hatalmas császárnak Mamhut passa mellé gyalog hada is érkezvén, azok is az jobb vigyázás kedvéért ezekhez rendeltettek. Az molduvai révtől fogva én Dunán mentem volt le éppen az kőlyukig, de vissza az hegyeken jöttem által, Poricsától fogvást az nagy hab miá Dunán nem jöhetvén. Mikor az moldovai puszta palánktól megindultam, Moldovától az hegyeken által küldöttem volt hadaimat Halmágy vidékire: azt a vármegyécskét hadaim mindenütt bejárták, az hol fegyveres embert tanáltak, levágták, az falukban egynehányat elégettek, az halmási bírót is elevenen idehozták. Isztráel és Golup nevű rácz kapitányok, a mikor az én hadaim odaértek, előttök nem sokkal szaladtanak Karánsebes felé, utánok lévén az én hadaim, bé nem érhették, hanem annyi hírrel tértek meg Karánsebes felől, hogy az erdélyi Vaskapun kívül, erre Karánsebes felé való útban valamely hadak füvelnek, három-négy ezerig való; marhájokat és egyéb jószágokat nem kaphatták az halmágyiaknak, mintegy negyvenig vagy ötvenig való marhát hajtottanak. Mert, az mint az halmágyi bíró mondja, hírt vettek, hogy magokra vigyázzanak, marhájokat, jószágokat az erdélyi havasok felé hajtották volt. Elhiszem, kglmed is érthette, hogy az hatalmas új vezér, Istennek hála, Drinápolyban elérkezett.

Az kőlyukban tanáltatott németek felől olyan fermány jött az új vezértől, hogy szabadon bocsáttassanak. Az szilisztriai passának is olyan fermánja jött, hogy az Dunalma mellett és az éléses hajók felszállításában Ali passa mellett találtassék; embereit várta az fényes portáról, és mostani úttal ő is maga mellől hadat nem szakaszthatott. Ha penig Ali passát és az éléses hajókat kérdezi kglmed: Poricsán hagytam Ali passát és három éléses hajó is érkezett volt oda, az Vaskapun is jött volt által tizenhat éléses gemya; kik elérkezvén Poricsához, azt az tizenhat éléses hajót egy órával elébb felküldi Beligrádhoz Ali passa, nekem azt mondta.

369.

Azon szerdár díván-effendijének. Köszöntés után.

Magamnak az kőlyukhoz és hadaimnak Halmás, Karánsebes vidékire való járásokról tudósítottuk a passa apánkat, mely is kglmednek hírével leszen. Ideérkezvén Posorolczára, tanáltuk itten kapitányinkat, kik Beligrádra jártak a passához; mit láttak, hallottak, mindeneket megbeszéllettek; némely szavain az passának igen csudálkoztunk. Hatalmas császárnak és az török nemzetnek én eleitől fogvást való szolgája lévén, számát nem tudom, mennyi vezéreket és szerdárokat ismertem, jót is, rosszat is eleget láttam. Az passához némely szók nem illettek s nem is hittem volna, és én az passa apámat eddig nem félelemből szerettem s bocsültem; ezt kglmednek mint jóakarómnak írtam. Értem, hogy Sulfikár effendi és Scherlet-ogli Bécsből szerencsésen megérkeztenek, hálá Istennek; kglmedet kérem, tudósítsa jóakaróját: az császár útjára lészen-e útjok, avagy a Dunán, és meddig leszen ott múlatások? Egyéb hírei is az mik lesznek, tudósítson bennünket, kedvesen veszszük.

370.

Csáfer passa vezérnek. Köszöntés után.

Megírtuk az szerdárnak, hogy magunk az ellenségtől visszanyert kőlyukhoz járván, Ali és Mamhut passával szemben lévén, ottan mi karban hagytuk az dolgokat, küldöttük volt Halmágy vidékire is hadainkat. Megírtuk azt is azon levelünkben: mi véggel jártanak hadaink is; tudom, mindazok kglmednek hírével lesznek. Beligrádról megtért kapitányink megbeszéllették kglmed szép szavait, fogadja Isten

kglmednek; és azt is, mi formában volt beszédjek Huszain passával is, megbeszélették. Kglmed is hatalmas császárunknak három boncsokos és öreg renden levő vezérje lévén, tegyen mindezekről ítéletet. Ha Beligrádról vagy az szilisztriai passa mellett levő hadakból bár csak ezerig való török tanáltatott volna mostani útamban, magamnak is az volt szándékom: általmenjek, és ezzel az úttal az császárnak nagy szolgálatot vihettem volna véghez. De nekem gyakrobban úgy volt dolgom hatalmas császár passájival, hogy ha szolgáltam: az irígység miatt még gonoszakaróim szaparodtak miatta, és a mit én építettem császárom szolgálatjában, azt mások bontották. Mely is igen nehezen esik szívemnek. Kglmedet kérem, jóakarójáról el ne feledkezzék és az Bécsből jött török követek híreiről bennünket jóakaróját tudósítson, etc.

371.

1692. máj. 26.

26. Maji urumeli passának, Mamhut bék-oglinak. Köszöntés után.

Kglmed énrólam jóakarójáról igen elfeledkezett; kglmednek mind szófiai muselmijétűl, mind azután leveleimet küldöttem, válaszát kglmednek nem vettem, mire vélni nem tudom. Akarám kegyelmednek értésére adni, hogy ez napokban az ellenségtől visszanyert kőlyukhoz járván, ottan a Duna mellett jó dispositiókat tettem; Ali passa Duna kapitányával is és Mamhut szilisztriai passával császár dolgában dívánkozván, ezen úttal kétezerig való hadaimat küldöttem által Halmás vidékire, egynehány falut felveretvén, el is raboltak bennek, eleget is vágtak, az kiknek kezeknél fegyver tanáltatott. Várad dolga egy formában van, több ellenség ment most alája. Az Veteráni kezében levő rab passákat nagyobb rabságban tartják, miólta Petrőczy-oglitól elvötték Solarit. Én küldöttem költséget szegényeknek; Memhet passa nekem írt levelét is kglmednek elküldöttem, etc.

372.

1692. máj. 26.

Az nisi jancsár-agának, 26. Maji.

Kglmed levelét vöttem, mi van benne, megértettem. Az mely ember fog jőni az szendrei kadiságban az császár adója szedésére, ha megtanál, jó szívvel segítem. Az idevaló híreket ha kglmed kérdezi: hála Istennek, már felesé-

gem is elérkezett; én is az császár szolgálatjában az ellenségtől visszanyert kőlyukhoz jártam, az hol is jó dispositiót tettem; hadaimat is Halmágy vidékire küldvén, az falukban felverettem, égettettem, raboltattam, rabokat is hoztak. Mamhut bék-oglinak szóló levelemet, kérem, kglmed küldje meg, etc.

(Féllap üres.)

373.

1692. apr. 16.

Iratott a jancsár-agának, 16. Aprilis 1692.

Hálá Istennek, miólta az hatalmas török császároknak szolgálok, nem magamé lévén az had, nem is magam országát oltalmazván, hanem az török nemzet szerhátjait ezekben az egynehány esztendőkben: volt annyi becsületem Törökországban, hogy hatalmas császárnak élésihez hozzá mertem nyúlni s az mikor császárunk élésit nem kaphattam, kereskedő emberektűl vettem fel kölcsön s úgy osztottam élést hadaimnak szolgálatnak idején. Kirűl az tefterdár passának hírt adván, temeszukomra megfizettek az olyan embereknek. Ha ez a dolog, mint kglmed jóakaróim által nem orvosolódik: dolgom nehéz lészen, mert hatalmas császárnak fermányával akármely felé fordíttassunk is, az ország puszta, az hatalmas császárnak sincs mindenkor az oly helyen élése, az hol az szolgálatnak helye vagyon: hadat tartó ember kíntelen élést pénzen is venni s keresni, az ki hadnak szolgálatjával akar élni s ellenségre akarja vinni; ihon, az tömösvári Iszmáel Cselebi adóssága végett is Csáfer passa vezértűl ő Ngátúl micsoda búsításom légyen, megérti kglmed Haszán aga tolmácsomtúl; ezen dolog végett is megkerestem kglmedet, mikor kglmeddel szemben voltam. Istenek, lelkek vagyon mind Csáfer passának, mind az Tömösváratt levő jancsárok haszeki agájának, mondják meg igaz hitük szerint: ha én reám költ-e el az a pénz? vagy az császár szolgálatjában kellett akkor az hadaknak kiosztanom? Ha ez iránt is hatalmas császárnak vezérjei s tisztei bennünket meg nem szánnak és attúl az adósságtúl bennünket meg nem szabadítnak: kíntelenek lészünk portékánkot és lovainkot is eladni és Csáfer passának megfizetni, mintsem Csáfer passa haragját tovább érette venni. Hatalmas császárnak én is három boncsokos vezérje lévén, kglmednek biztomban adom ezeket értésire, kglmedet kérem mint meghitt jóakarómot, írjon Csáfer passának egy levelet: avagy csak addig ne búsíttasson azon adósság végett, míg Isten

kglmeteket az török táborral együtt Lándor-Fejérvárhoz hozza; talám az új vezér ezt az dolgot mind magamtúl, mind Csáfer passátul jobban megértvén, megorvosolja, ilyen jóakaróim mint kglmed által.

(Egy lap üres.)

374.

1692. máj. 26.

Iratott Veteráninak 26. Maji.

Illustrissime Domine Comes! 8-va et 11-ma praesentis Cibinii datas Illustritatis Vestrae literas utrasque ad meas responsoriales cum honore accepi. Quod jam permutatio consumpta sit, ex dimissis Dominis Comitibus obsidibus Illustritas Vestra hactenus cognovit et quod puncta non complanata etiam ulterius ad decretum caesareum parolamque Serenissimi Principis Badensis ac Domini Generalis Hejsler retulerim. In negotiis captivorum passarum et nunc prioribus insisto, quamprimum vero Bekir passae lytrum (quod nec dum allatum est) ad me feretur, ad notitiam dabo Illustritati Vestrae. Quandoquidem vero per aliquibus rebus impignoratis scripsit mea Principissa ad Dominum Generalem Heisler, ut ad Vestram Illustritatem mittat, rogo Vestram Illustritatem, si res istae ad Vestram Illustritatem mittentur, ex lytro Vay tria millia florenorum pro Domino Heisler detineat, et si citius fieri non poterit, quando suos homines pro lytro Bekir passae mittet, res etiam istas mittat; vel si Dominus Heisler pecuniam istam non acceptaret: dabit mihi ad notitiam, ut mea Principissa pro istis rebus aliam pecuniam mittere possit. Si acceptaverit, de residuis duobus mille florenis poterit fieri inter nos concambium. Ratione captivorum mentem meam ex Domino officiale Heisleriano intelliget, si quos vero ex dimissione kuruczonum praetendit: dummodo doceantur (siquidem post dimissionem etiam Domini Heisler aliquos Germanos a Világosvár dimissi, pro quibus dimittendi kuruczones restant) postquam praetensio Illustritatis Vestrae dilucidabitur, faciam contentum, si non ex modernis, per Dei gratiam ex futuris. In reliquo Illustritatem Vestram benevalere desidero et maneo Illustritatis Vestrae ad serviendum paratissimus.

P. S. Resolvi captivis passis ad literas mihi datas, quas Illustritati Vestrae recommendo, et cum sciam, quod tales captivi defectum soleant aliquando pati: rogo, ex lytro Vay ne gravetur ipsis dari, Bekir passae centum, Ali passae cen-

tum, etiam Mehemet passae centum florenos hungaricales, tribus in summa trecentos, etc.

375.

Memhet passának, 26. Maji. Köszöntés után.

Kglmed levelét vöttük, írását megértettük. Mint azelőtt is kglmednek megirtuk, az letett vezér kglmednek jóakarója nem volt s talám mások is, ki miatt haladni kellett szabadúlásának; de már ma 18-ik napja, hogy az új vezér Drinápolyban bément, mind az vén Halil passa, mind Mamhut bék-ogli az urmeli passa, mind én munkálódjuk szabadulását s azon leszünk: Solarit kglmed szabadulásában odaengedjék. Kglmed azért legyen jó reménségben. Tudván rabságbeli kglmed szükségét, megírtuk Veteráninak, hogy valamely ellenség sanczaféléből adjon kglmednek száz forintot, kinek megadásáról kglmed tudósítását elvárjuk, etc.

376.

Bekir passának.

Kglmed levelét vöttük, írását megértettük. Lándor-Fejérváratt lévén kglmed Amurdán nevű atyjafia, kglmed levelét odaküldtük. Még kglmed sanczát kezünkben nem hozták, mihelt elhozzák, kglmedet tudósítjuk. Tudván rabságabéli szükségit, megírtuk Veteráninak, hogy valamely ellenség sanczából kglmednek száz forintot adjon, kinek megadásáról kegyelmed tudósítását elvárjuk.

377.

Ali passának.

Kglmed levelit vöttük, az miről ír, megértettük. Kglmed dolga még is csak annyiban vagyon, mint azelőtt megírtuk; ma 18-ik napja, hogy az új vezér Drinápolyban bément; szabadulásában örömest munkálódunk. Tudván kglmed rabságabeli szükségét, megírtuk Veteráninak: kglmednek adjon valamely ellenség sanczából száz forintot, kinek megadásáról kegyelmed tudósítását elvárjuk.

378.

Iratott az tömösvári, jenei passáknak és gyulai béknek egy formában. Die 27. Maji Anno 1692.

Köszöntés után. Akarám kglmednek értésére adni, hogy az mely kőlyukban az német generális Veteráni maga

praesidiumát tötte vala, Isten segítségébűl azon kőlyuk visszafoglaltatván, azután hadaimat hatalmas császár szolgálatjában az holdolni nem akaró Halmágy vidékire küldöttem vala; Istennek hála, szerencsésen jártak hadaink, az jobb lovasokból álló csatacsink szinte Karánsebesig elment vala. Az mely két kapitány őrzötte azt az Halmágy vidékit, azok is Karánsebes felé szaladtanak; az falukban egynehányat felégettettünk, az kit hol fegyveres embert találtanak köztök, levágták, az halmágyi bírót is, az ki annak az földnek parancsolt, elevenen béhozták, cselédjekben is elraboltanak. Az odajárt kapitányok fogtak egy nyelvet, az ki azt beszéllette, hogy az Tömösvár felé való útaknak elfogására bizonyos hadak rendeltettek, Veteráni Erdélyben levő hadaiból penig Várad alá mennek az Várad alatt levő németek segítségire. Ezeket kegyelmednek értésire kívántam adni, kérvén: tudósítson kglmetek is az odavaló hírekről és magok állapotjáról. Hála Istennek, Lándor-Fejérvárhoz és az szilisztriai passához mindennap hatalmas császár hadai szaporodnak, az éléshajók is mindennap; kglmednek nemsokára Isten kegyelméből segítséget viszünk.

379.

1692. máj. 27.

Az váradi passának, jancsár-agának és közönségesen az várban szorult népnek, 27. Maji.

Halmágy vidéke felverésére és Karánsebes felé küldvén hadainkat, kik Istennek hálá, szerencsésen jártak, felvervén, égetvén ott az falukat, és az halmágyi bírót is több rabokkal együtt előnkbe hozván, fogtanak valamely nyelveket, az kik azt vallották, hogy az váradiak vitézűl viselik magokat, eddig még az ellenség semmit nem tehetett, és arra nézve több ellenség rendeltetett volna az Várad alatt levő németeket segítségére. Igen örültem, hogy Isten még kglmeteket az hatalmas török nemzet és császárunk szolgálatjára megmarasztotta, és hallván kglmeteknek obsidióban való létét és több ellenségnek oda való szándékát: ezen hírekkel az hatalmas császár kapujára és tatár chám eleiben bizonyos postámot küldöttem ezen hírekkel, és noha mind az lándor-fejérvári szerdárhoz mindennap az hadak gyűlnek, kivált Arnoltországból, hasonlóképpen az szilisztriai passa mellé is, hálá Istennek, az éléses hajók is mindennap jőnek. miólta az kőlyuk, mely az német ellenség kezében volt, visszavétetett. Hatalmas tatár chám is már Havasalföldében

érkezett, az fővezér is, ki annakelőtte diarbekíri passa és Kara Musztafa fővezérnek is kapucslillár thiája vala, Istennek hála, Drinápolyból nagy erővel erre felé megindult; az segítség, ha Isten adja, nem késik. De illendő dolog és szükséges az is kglmetektűl, hogy hatalmas császárja hűsége és hiti mellett emberkedjék, vitézkedjék, magát erősen tartsa az segítségnek odaérkezéséig, mely kglmeteknek segítségire menendő hadaknak magam is köztök leszek. Azért küldöttem ezen levelemmel postáimat kglmetekhez, hogy minket egy órával elébb tudósítson: mi karban légyen dolga? mennyi ellenség, micsoda formában és micsoda sánczokban vagyon az vár alatt? Isten odavivén bennünket, az ellenségnek honnan s mi formában lehetne jobban ártani? Kglmeteknek válasza bennünket Tömösvárnál tanál, hogy tudhassuk magunkat alkalmaztatni. Kglmetek penig necsak egy levelet küldjön, hanem kettőt-hármat is, egy formában; hogy, ha egyiket nem, másikat vagy harmadikat hadd vehessük, etc.

380.

Iratott Veteráninak, 28. Maji.

Illustrissime Domine Comes! Quis sit passarum captivorum status? ex annexis literis Turcicis Illustritas Vestra cognoscere potest. Sicut mihi scribitur, lytrum Bekir passae jam in via est. Igitur non gravabitur Illustritas Vestra statum ejus ita accommodare, ut ultra non relegandus, eliberationem suam Cibinii assequi possit. Interim, ut tam ipsi, quam aliis duobus passis ex lytro Vay Vestra Illustritas centenos florenos, id est tribus centenos, numerari curet et in praesentibus rogo, quod quietantias, cum resolutione Illustritatis Vestrae expectato, et maneo Illustritatis Vestrae ad inserviendum paratissimus.

381.

Ugyanakkor Bekir passának.

Tudósítását vévén, levelét Lándor-Fejérvárra megküldöttük volt, honnét micsoda válasza jött, az nekünk irott levelekkel együtt odaküldöttük. Mihelt kglmed sanczát idehozzák, egy órával elébb kegyelmedet tudósítjuk; addig is penig, hogy Veteráni generál kglmednek valamely ellenség sanczából száz forintot adjon, most is megírtuk, kiről kglmed tudósítását elvárjuk.

382.

Memhet passának.

Lándor-Fejérvárra szóló levelét megküldvén, válaszát az nekünk szóló levelekkel együtt odaküldöttük. Mi az kglmed szabadulását jó szívvel munkálódjuk, míg penig az megleszen, írtunk Veteráni generálnak, hogy kglmednek valamely ellenség sanczából száz forintot adjon, kinek elvételéről tudósítását várjuk, etc.

383.

1692. máj. 29.

Az szilisztriai Memhet passának, 29. Maji.

Köszöntés után. Kglmed levelét vöttük, mi van benne, megértettük. Hogy kglmed maga fermánjának pariáját küldötte, igen kedvesen vettem. Halmágy felé az mely hadaink jártak, azok megtértenek, az halmási bírót egynehányad magával azok idehozták; ugyan közülök postát küldtünk Halmágy vidékire, azt kívánjuk tőlök, hogy Poricsánál mind marhájokkal, cselédjekkel vagy szigetekben, vagy innen az Dunán, hatalmas császárunk földére jőjjenek. Az kiknek fegyverek van penig, fegyvert fogjanak, mi is zászlóinkat küldjük közökben. Ha ezeket megcselekszik, mi is ígértük kegyelmességünket; az halmási bíró is ígérte erre magát, megválik, mi leszen ezután; ha megholdolnak ilyenformán, ezután mi is hadainkat reájok nem jártatjuk. Karánsebesből is emberünk érkezvén, hozta hirűl, hogy Karánsebesre újabb muhafezetje jött az német császárnak, kétszázig való gyalog német és nyolczvan lovas. Az erdélyi Vaskapuhoz is közel füvelnek valamely ellenséges hadak, kik a bogazokra vigyáznak; Erdélyben nagy a híre az ellenség között az tatár indulásának, adja Isten, úgy legyen! Hogy kglmed megküldötte az nekünk szóló leveleket, kedvesen vöttük; kglmedet kérjük, vetiszlani szigetben levő ember által küldje meg Vidinben ezen levelünket kapitányinknak, ha penig útban tanálná a Dunán, hagyja meg az postának: adja meg nekik, etc.

384.

1692. máj. 30.

30. Maji. Az lándor-fejérvári szerdárnak.

Kglmed levelét vöttem, mit írjon az posorolczaiak dolgában, megértettem. Már egynehány esztendeje, hogy ha-

talmas császárunk országában lakom: de még eddig igazat tettem minden rendeknek, alattamvalóit meg tudtam zabolázni és az rosszban embereimnek pártját soha nem fogtam. Az mely dolgokról kegyelmed ír, semmi hirem nincsen; az Dunáninnen, ezen az földön juhot sem tanálhatna ember, nemhogy hajtottanak volna valahonnan. Hogy minden haszontalan hazugságokkal fussanak minden ok nélkül kglmedre, nekem is az nehéz. Kglmedet jóakarómnak és apám helyében tartom, annakelőtte is kértem, most is kérem: egy agáját küldje ide, az ki mindeneket szemével lásson és világosságra jőjjenek mind az ilyen hazugságok és az ittvaló embereknek hamisságok, mert az ilyen dolgoknak vége soha nem leszen. Én is hatalmas császárunknak becsületit és igazságot szerető szolgája lévén: az ki panaszt teszen, meg szoktam orvoslani; de, hogy itten senki engem ne keressen s másuvá hazudozzon, az sem illendő dolog, etc.

385.

1692. jun. 13.

Iratott az lándor-fejérvári szerdár dévány-effendijének, 13. Junii 1692.

Akarám kglmed által a szerdár apámnak ő kglmének értésére adni, hogy némely szükséges dolgaim végett, ha Isten adja, az jövő hétfőn, úgymint die Turcico, a fővezérhez ő Ngához fogom küldeni az tihámot; azért, ha mit ő kglme parancsol, tudósítson, és ha mi hírei ő kglmének vagynak vagy az fővezér részéről, vagy Várad és Eszék felől, jóakaróját tudósítsa: mivel itten olyan hír vagyon, hogy Eszékhez valami hadak jöttenek volna, vagy, ha nem jöttek is, közel vagynak Eszékhez, mivel Budától megindultak Eszék felé. Azonban Várad felől van olyan szó itten, hogy az váradiak az sánczokra kiütvén, sok németet vágtanak volna le; mindezekről, kérem, engem tudósítson. A szerdár apám tihájának ajánlom szolgálatomat; kérem, én képemben Csáfer passa vezérnek ő kglmének kezét csókolja meg; ha mit ír ő kglme Drinápolyban, küldje kezemhez, elküldöm.

386.

1692. jun. 13.

Lándor-Fejérváratt levő Haszeki agának, eodem die.

Akarám kglmednek értésére adni, hogy tegnap emberem érkezvén Drinápolyból, hozta hírét: az jancsár-agát meg-

mazurolván, helyette tötték Szmail passát, ki most sztambuli kajmekám vala. Az Bekir passa sancza dolga abban marad, ide penig szegény Bekir passának gyakran jőnek levelei; Veteráni talám eddig is máshuva viteti, egy válaszomot kívánja: szabadítják-e hamar, nem-e? Esküszik leveleiben: Rómában küldi s vasban vereti. Erre mi választ tegyek neki? nem tudom; kglmed tudósítson: mit írjak neki? és ha mit ír kglmetek, megküldöm.

387.

1692. jún. 13.

Eodem die iratott rab Memhet passának.

Akarám kglmednek értésére adni, hogy embereim érkezvén az fővezér ő Nga kapujáról, kglmed dolgában egyebet nem hoztak, hanem, hogy addig kegyelmed várakozásban legyen, míg Isten az vezért Lándor-Fejérvárhoz hozza, minthogy akkor akart mezőre, sátorok alá kiszállani, mikor onnan az én embereim elindultak. Az új vezérrel már minden dolgát kglmednek elvégeztem vala, és már az fermány felől is az vezér parancsolt volt, hogy az lándor-fejérvári szerdár Solarit kglmed szabadítására kezében adja: de találkozván újobban kglmed gonoszakarói, a portán elbontották, és utoljára csak az volt az válasz: míg az vezór Lándor-Fejérvárhoz nem jő és Solarival maga nem beszél, addig kglmed sem szabadulhat. Isten az vezért elhozván, kglmed dolgában azután is jó szívvel fáradozom, de szükség, kglmed is írjon maga jóakaróinak is, bennünket is továbbvaló akaratjáról tudósítson. Kglmednek híre legyen benne: az vén Halil passa, kinek rabja volt Solari, egribori szerdárnak tétetett.

388.

1692. jún. 13.

Eodem die, rab Bekir passának.

Kglmednek akartam értésére adni, hogy kglmed dolgában szívesen fáradoztam eddig is; mind Lándor-Fejérváratt s mind Drinápolyban lévő jóakaróinak írtam s sanczát siettettem, hogy egy órával elébb kglmedet is szabadíthassam; úgy is írták volt nékem kglmed atyjafiai, hogy kegyelmed sancza útban van, és az mely portékái s jovai Lándor-Fejérvárott vagynak is, pénzzé tették; de most érkezvén emberem Drinápolyból, hozta hírét, hogy az új fővezér az jancsár-agát és tefterdár passát megmazúroltatta,

jancsár-agának tette Rab Szmail passát, ki most constantinápoli kajmekám volt, és azelőtt, mikor Bécs alá ment volt a török tábor, kúl tihája volt, kglmed dolga és szabadulása hátrábbvetődött. Az én kezemben még eddig kglmednek semmi sanczát nem hozták. Azért, hogy tudja maga dolgait folytatni, adtam ezen dolgokot kglmednek értésére.

389.

1692. jun. 18.

Iratott Veteráninak, 13. Junii 1692.

Illustrissime! 27-ma Maji Cibinii datas Illustritatis Vestrae ad meas responsoriales optime accepi, oblatam ulteriorem in negotiis punctorum non complanatorum Domini Generalis Hajzler habendis benevolentiam magni aestimo, etiamque reciprocari intendam. Si lytrum Bekir passae (sicut me consangvinei ejus informarunt) ad me pervenisset, hactenus Vestrae Illustritati ad notitiam dedissem, in quo tamen tam ejus, quam Mehemet passae consistat status, ita Comitis etiam Solari, ex inclusis literis Turcicis, praefatis passis sonantibus (quas Illustritati Vestrae recommendo) patebit. Rogo Vestram Illustritatem, si pecuniam Vay Dominus Generalis Hajzler in redemptionem rerum, quas Principissa mea dum Vienna liberaretur, necessitate ducta eidem ad certum tempus impignorare debuit, non acceptaret: ne gravetur cum securitate ad me dirigere; si vero acceptavit, res illas impignoratas, cum residua parte pecuniae. Faciet Illustritas Vestra tam mihi, quam Principissae meae officium reciproce demerendum. Ad sacerdotem Illustritatis Vestrae quantum spectet ex debito mercatorio, ex annexis calculari potest; captivi Kiliani resolutionem in negotio libertatis suae Illustritas Vestra hactenus ex ipsomet cognoscere potuit. In reliquo maneo, etc.

390.

1692. jún. 18.

Iratott Veteráninak, Asszonyunk ő Nga neve alatt, eodem die.

Excellentissime Domine Comes! Humanissimas Excellentiae Vestrae ad meas responsoriales Cibinii 27. datas honorifice accepi, promotionem literarum mearum ad Dominum Generalem Hajzler datarum grato recognosco animo, etiamque rogo: si resolutio Suae Excellentiae ad Vestram Excellentiam pervenerit, siquidem spectat praetensionem

meam non complanatam et Suae Excellentiae parolam, vicissim mihi sine mora transmittere ne gravetur. Scripsi hac occassione Excellentissimo Domino Comiti Kynszki, quarum transmissionem oblatae Excellentiae Vestrae benevolentiae recommendo. Excellentissimam Dominam Comitissam cum optimo affectu saluto eandemque cum Excellentia Vestra Divinae recommendo protectioni. Posarolczae.

391.

1692. jún. 12.

Ali passának, 12. Junii 1692.

Kglmetek levelét vettem, mi van benne, megértettem. Hogy kglmetek szükséges dolgaimban embereimhez segítséggel s jóakarattal volt, fogadja Isten kegyelmednek. Szükséges dolgok végett sietve küldvén az tihámat Sándor Gáspár uramat az fővezérhez: kglmedet kérem, egy jó s bizonyos sajkán küldje le Orosz-csíkhoz; ha penig az Duna mellett valamely tolvajoktúl kellene tartani: fegyveres emberekkel és más sajkával is kísírtetné, hogy, császárunk szolgálatjában s dolgában járván, az tihámat valami szerencsétlenség ne érje. Az mostani idevaló dolgokrúl s hírekrűl penig kegyelmednek az tihám által szóval izentem. Kglmedet kérem, jóakaróját tudósítsa: mikor indul meg onnan és mikor érkezik Jeni-Palánkhoz? és ha mi hírei vagy az tatár hadak vagy az vezér kapujáról lesznek, engem jóakaróját tudósítson, én is hasonlót cselekszem. Posorolcza.

392.

1692. jún. 12.

Az szilisztriai passának, eodem die.

Szükséges dolgok végett küldvén le az tihámat az vezérhez, meghagytam, hogy kglmeddel szemben legyen és maga adja meg levelemet; az idevaló dolgokrúl s hírekrűl is kglmednek izentem általa; kglmedet azért kérem: ha miben kglmedet megtalálja, legyen segítséggel hozzá énérettem, kglmednek jóakaratját kedvesen veszem. Posorolcza.

393.

Az moldovai vajda kapitihájának, eodem die.

Kglmed levelét vettem, mi van benne, megértettem. Az mely dolgok felől kglmetek ír, azon dolgok felől kül-

döttem le a hatalmas vezérhez az tihámat Sándor Gáspár uramot, ki az franczia oratorral is szemben leszen; eddig is elküldöttem volna: de az fővezérnek Drinápolyban való érkezéséről nekünk elébb hírünk nem volt, hanem csak akkor, mikor kglmetek levelét vöttük; kglmednek azért az tihánk által szóval többet izentünk. Posorolcza.

394.

1692. jún. 2.

Az jenei passának, 2. Junii 1692.

Miólta Drinápolyból megjöttem, három-négy rendbeli levelemet is küldtem kglmednek, kikben minden dolgokat megírtam, az egy rendbeli levelemet az tömösvári passa vette kezéhez és visszaküldte; kiknek szintén Jenőig, Váradig kellett volna menni az én parancsolatom szerint; az több leveleimmel magam postái mentenek. Kglmed sok szenvedése és az török nemzethez való igaz szolgálatja hatalmas császárunknál nyilván vagyon, és hatalmas császárunktól manszup is rendeltetett, az ki után nyughatik kglmed. Ha penig az idevaló híreket kérdezi kglmetek: az tatár hám Havasalföldében érkezett, az török hadak is mindennap jőnek, mi is minden órában készűlvén, indulatban vagyunk, ha Isten adja, hatalmas császárunk szerencséjire ezen az nyáron is az ellenséget megszégyenítjük, hiszszük Istent. Akarom azt is kglmednek tudtára adni: kglmed embere érkezett volt ezen az télen, ki is adót akart szedni az Moldovához tartozó falukon, de az az ország most más állapotban lévén, nem úgy mint azelőtt, az palánki muhafezetben levő hadaink az mit az szegénységen vehettenek, azt császár szolgálatjában költöttük el, az pandúr, német is mindennap pusztítja. Erről az fővezérnek is hírt adtam volt, onnat olyan válaszom lévén, hogy Jenőben császár kincse rendeltetik elég, és magát oltalmazhatja az szegénség; azért kegyelmed így tudván a dolgot, egyébre ne gondolja. Posorolcza.

395.

1692. jún. 2.

Az lándor-fejérvári szerdárnak, 2. Junii 1692.

Az ittvaló kadia kegyelmednek újabb levelét küldte kezemhez; helyben hagyom, az mint kglmednek panaszolnak: kegyelmed is az szerint írhat, de az is igaz, hogy az vezéreknek két fülöknek kell lenni, hogy mind az két felet

meghallgassák, és az is az rendi, hogy az ilyen állapotokban sem egy, sem más félnek nem kell hinni, hanem magok emberivel láttassák meg az dolgot, és az hazugságért az illik, megbüntessék az embereket; mert az ilyen hazudozásoknak, az kivel az kglmed fejét bántják, végtére is veszekedés szokott az vége lenni, ha penig itt agáját tartja, megismeri: itt az dolgokat nem törvényesen folytatjuk-é? és a mindennapi élésen kívül valakinek valamijét hatalmasúl elvöttük-é? Én az én dolgaimrúl, rendtartásomrúl mind Isten előtt, mind az fényes porta előtt számot tudok adni; az császárt igazán s tehetségünk szerint szívünkből szolgáljuk, e világ látja s tudja; miólta Erdélyből kijöttünk, az császár részérűl ennek az népnek az császárnak több hadaihoz képest mennyi pénzt, élést adtanak az tefterdárok, mikor kglmed megtudja elsőben: azután tegyen ítéletet dolgunkrúl, mint lehetett eddig ennyi embert az császár szolgálatjában éléssel, ruházattal, fegyverrel, lóval tartanom! Ha az kegyelmetek bujrultija mellett Vidinből az lisztet kiadják és ide elérkeznek véle, azután az szegénységet kenyéradásra nem kénszerítjük; de azt is meg kell gondolni, édes apám uram, hogy az kenyér mellé, az ki jól akar hadat tartani és az ellenségre szolgálatjával akar élni s zabolában is akarja tartani: az kenyér mellé, egyebet is szoktak adni. Kglmed fején volt s van mindenkor elég had, ahhoz képest ítéljen énfelőlem is; ahhoz kell nyúlnunk, az ki kezünkben van, élnünk kell, mert emberek vagyunk. Írja kglmed, hogy katonáim Halmásrúl hajtott marháknak szine alatt az Dunán innen levő némely falukból juhokat hajtottak volna el; én eleget vizsgáltattam: de sohol nyomában nem igazodhatom, sőt, a mint kglmed maga is bizonyosan végére mehet, azoknak az faluknak juhok sincs; hanem kglmed küldje ide azon embereket, a kik azt mondották, kiknek is jelenlétekkel ezen dolgot eligazíthatjuk. Posorolcza.

396.

1692. jún. 11.

Az havasalföldi vajdának, 11. Junii 1692.

Celsissime Princeps! Responsorias Celsitudinis Vestrae fideliter transmisit mihi capitaneus Celsitudinis Vestrae Dominus Todor, praestitum affectum in expeditis meis hominibus ex iisdem cognovi gratesque refero; tali modo correspondentia inter nos bene continuari potest: nominatus enim capitaneus per expressos homines potest transmittere

ad proprias meas manus. Gratanter etiam percepi nova ex iisdem, eaque signa futurae majoris amititiae suppono, et pro reciprocatione notifico, quod proxime ablegati Otthomanici Vienna reduces cum certis pacis conditionibus, hac versus Nissum transierunt. Rex Galliae 15. Februarii in persona sua versus Flandriam moverit, et factiones Galliae in Polonia et Svecia de praesenti in maximo gradu vigeantur. Quarum fructum brevi experiemur et sentiet Austria. Potentissimo Tartarorum Hano sonantes amice recommendo. Interim maneo, etc. Posorolczae.

P. S. Rogo Celsitudinem Vestram, non gravetur iterum de Veteranio et novis Transylvanicis, Tartarisque venientibus informare, etc. Aliquos homines nostros expediveramus Adrianopolim, in Butsak, Dobradsan et Moldaviam, de quibus quoniam hactenus nihil habuerimus, rogamus Vestram Celsitudinem, si aliquid de ipsis habet, ne gravetur nobis perscribere; quorum etiam in reditu securitatem Vestrae Celsitudinis recommendamus. Posorolczae.

397.

1692. jún. 11.

Cserneczi Tódor kapitánynak. 11. Junii 1692.

Kglmed levelét vettük, együtt az öcsém az havasalföldi vajda ő kglme levelével; az levélre mi is választ adtunk, kglmed azért sietve küldje el. Emlékezünk reá, hogy kglmedet mind Nicápolynál s mind tavaly az Vaskapunál láttuk, és kegyelmed ellen szónk sem lehet; azért jövendőben is kglmed úgy várhatja az mi kegyelmességünket, ha az mi dolgainkban nekünk szolgál mostani üdőben. Kglmed urával is újobban atyafiasok lévén, elhiszszük, ő kglme is, az mint nekünk írja, kegyelmednek parancsolt, hogy az mi dolgainkban miképpen cselekedjék; azért kglmedtűl kedvesen veszszük, hogyha azon dolgokban is, kikrűl kglmednek udvari kapitányunk Sándor Gáspár uram írt, segítséggel leszen. Posorolczae.

P. S. Kglmed levén cserneczi kapitány, az Vulkánon által Erdélyben Haczok vidékin embereit jártassa; megismeri ottan, ki nekünk hívünk? Naláczihoz, Csermenyi Zsigmondhoz, Kendefiekhez mi nevünkkel értekezzék az Veteráni dolgairúl, és Szászváras, Fejérvár táján, Haczok vidékin micsoda hadak vagynak? Ezzel kglmed mielőttünk nagy becsületet szerez magának. Tavaly, mikor Vidin ellenében laktunk, jártak azon az úton magunknak is embereink, most is postánkot akarnánk küldeni jó embereinkhez, ha kglmed

biztat, hogy bekísírteti és bátorságosan jöhetnek, mehetnek az kglmetek országában; erre az dologra kegyelmedtűl választ várunk. Posorolczae.

398.

1692. jún. 16.

Janakinak, 16. Junii 1692.

Magnifice Domine! Dedimus in mandatis nostro ad fulgidam portam ablegato, Magnifico Domino Casparo Sándor, consiliario nostro intimo et aulae supremo capitaneo, ut ex respectu coeptae Adrianopoli cum Vestra ipsa Dominatione notitiae, Vestram quoque Magnificentiam conveniat. A quo dum bonum erga se affectum, cum cognitione rerum uberius metietur, nihil dubitamus, quin se Vestra Magnificentia ita sit accomodatura, ut ex accommodatione sua palpabilia amicitiae symbola experiamur. In reliquo eundem benevalere desidero. Posarolczae.

399.

1692. jún. 16.

Az francziai secretariusnak az portán, eodem die.

Illustrissime Domine! Dum Magnificus Dominus Caspar Sándor, supremus aulae meae capitaneus, Excellentissimum Dominum oratorem ex mandato nostro certis negotiis agreditur, debitum existimavimus Illustritatem quoque Vestram, eo quo tam fidum Christianissimae Imperatoriae Majestatis penes suam Excellentiam ministrum decet, honore revereri nostraque singularia optimi erga ipsam affectus, mediante ipso contestari argumenta. Referens nos in reliquis ad dexteritatem ipsius ac fidelem relationem, Dominum Excellentem medicum Buvar officiose salutamus, qui modernam constitutionem nostram, ex praelaudato Domino Sándor metiri poterit. In reliquo Illustritatem Vestram benevalere desideramus. Posarolczae.

400.

1692. jún. 13.

Vidini Juszup passának, 13. Junii 1692.

Az tihánkat Sándor Gáspár uramat küldvén némely szükséges dolgok végett az vezérhez ő Ngához, minthogy arra Vidin felé esett útja, meghagytuk: kglmeddel legyen szemben és ezen alkalmatossággal kívántuk levelünk által kglmedet mint jóakarónkat meglátogatnunk. Minthogy penig

az Duna mellett és ott Vidinben is bíztuk valamely dolgainkat az tihánkra, kiket véghez kelletik vinni, kglmedet kérjük, hogy ha kglmedet valamely dolgainkban megtalálja, legyen segítséggel és jóakarattal, kglmedtűl igen kedvesen veszszük. Posarolcza.

401.

1692. jún. 13.

Az Duka vajda fiának, eodem die.

Elhiszszük, kglmednek és édes anyjának is hírével lehet, miképpen tavalyi esztendőben is kapitihánk által mind az fényes portán, mind az felséges francziai király emberei előtt kglmetek mellett szolgálni kívántunk; minthogy penig most újabb mód és alkalmatosság adatott az kglmednek való szolgálatra: reménlvén, hogy ezen dologrúl kegyelmed sem feledkezik el jövendőben, leginkább kglmednek kedvéért és dolgainak az fényes portán való segítéséért küldöttük el tihánkat az hatalmas vezérhez és több portán levő urakhoz; kglmednek azért ő kglme által is szóval is izentünk némely dolgokrúl, és kívánjuk, hogy szónkkal mondandó szavainknak adjon hitelt, a miket mi nevünkkel fog mondani: mi szavunknak, mi akaratunknak tudja kglmed. Posarolcza.

402.

Sulficár effendinek, eodem die.

Az hatalmas vezérhez ő Ngához küldvén az tihámat, kglmedet is ezen alkalmatossággal látogatni kívántuk: mint vagyon, hogy vagyon, és az hosszú utazásban, öreg emberségéhez képest miképpen és egészségben mehetett-é kglmed Drinápolyban? Isten mindenkor az hatalmas császár szolgálatjában adjon kglmednek jó egészséget! Azonban, ha az én húgaim és atyámfiai felől kglmed valami hírt tud, kik azon a földön vagynak, ahonnan kglmed jött, ha kglmed valami bizonyost tud, kérem, nekünk jóakarójának izenje meg, kglmedtűl igen kedvesen veszem. Posarolcza.

403.

1692. jún. 13.

Az csauz passának és muzur agának és kapudsilár tihóknak, eodem die.

Az hatalmas vezér Drinápolyban való érkezését megértvén, némely szükséges dolgok végett küldöttük az tihán-

kat ő Ngához; ezen levelünk által kívántuk kglmedet is köszönteni, kérdezvén: mint vagyon s hogy vagyon? Azonban, ha kglmedet tihánk vagy azután is kapitiháink megtalálják, kérem, legyen segítséggel a mi dolgainkban; ha Isten éltet, mi sem leszünk feledékeny az kglmed jóakaratjáról. Posarolcza.

404.

1692. jún. 13.

Az császár lovászmesterének Abdi agának, eodem die.

Nem múlathattuk el, régi jóakarónknak, ismerőnknek tudván kglmedet, hogy levelünk által meg ne látogassuk, és ne tudakozzunk egészsége s állapatja felől. Édes jóakarónk, kglmed emlékezzék meg az régi üdőkről és minket szívéből ki ne vessen; talám lehet még oly üdő, hogy mi is kglmednek szolgálhatunk s kedveskedhetünk, kiről többet izentünk az portán levő tolmácsunk Haszán aga által. Posarolcza.

405.

1692. jún. 13.

Az urmeli kazaskernek, eodem die.

Az hatalmas vezérhez küldvén le tihánkat némely szükséges dolgokkal, hogy ezen alkalmatossággal kegyelmed kapujára is felmenjen az mi tihánk és kezét megcsókolja mi képünkben, meghagytuk nekie. Azonban az ittvaló kadia és ugyan az jetimani kadia felől is kglmednek egynéhány szóval izentünk feljebbemlített tihánk által; kérjük azért, nevünkkel a mit fog mondani, adjon hitelt, és bocsássa jó válaszszal, kglmed jóakaratját nagy kedvesen veszszük. Posarolcza.

406.

1692. jún. 13.

Veteráninak iratott, 13. Junii 1692.

Epistolam Illustritatis Vestrae Cibinii datam 5-a Junii heri accepi. Magnas refero grates, quod si Dominus Generalis Hajzler pecuniam Vajianam in redemtionem rerum illarum non acceptaret in contentum meae Principissae, ex proprio praestare promittat, ita ex dispositione mea assignationem trecentorum florenorum tribus passis fiendam; quam Illustritatis Vestrae facilitatem mutuis officiis reciprocari

intendam. In negotio Bekir passae me ad hesternas meas refero, neque et antea aliud pro ipso scribere potui, quam quod ab ipsius consangvineis accepi. Cum jam praefectus Janizerorum qui ipsi patrocinabatur, mutatus sit: modus etiam eliberationis ejus aliorum patrocinio debet sublevari, quod mihi quamprimum innotescet, Illustritatem Vestram informabo. Igitur et ratione pecuniae Vaji me ad easdem hesternas refero, etiamque in negotio Szántai habito cum Domino Generale Hajzler tractatui inhaereo; quamprimum advenerit, ductorem caesareum captivum Joannem Hajdu et furierem pro ipso dimittam. Per officiales caesareos seu gregarios non alios, nisi qui capitulationem Domini Generalis Hajzler spectarent, intellexi; alii sunt pro quibus dimittendi kuruczones restant, siquidem post capitulationem a Világosvár dimissi sunt, sicut et Kilian post capitulationem illam est captus ad Marusium. Reliquum est, quod Illustritatem Vestram benevalere desidero et maneo. Posarolczae.

407.

1692. jún. 16.

Iratott a constantinápolyi kajmekám vezér Huszain passának, 16. Junii 1692.

Köszöntés után. Drinápolyból emberem hozzám érkezvén, többi között hozta hírül, hogy Isten hatalmas császárunk kegyelmességéből Ngodat a constantinápolyi méltóságos kajmekámságnak tisztiben rendelte és állította; mely híren igen örültem, és abban a méltóságos vezíri állapotban Ngodnak jó egészséget kívánok. Ngod engemet jól ismervén és azt is jól tudván, hogy ennek az török hitnek igazán szolgálok, Ngodtól is minden jót várok; kérem csak azon, engem szívéből ki ne vessen, és levele által egészségéről s állapotjáról tudósítson.

408.

Az jancsár-aga kul tihájának.

Köszöntés után. Az hatalmas fővezérhez küldvén a tihámot bizonyos dolgok végett, ezen levelem által kglmednek is kezit csókolom, és kérdezem: mint vagyon, hogy vagyon? kívánván Istentől jó egészséget kglmednek. Azonban szóval is izentem kglmednek az tihám által, kérem, adjon hitelt nevünkkel mondandó szavainak.

409.

Iratott két levél titulus nélkül teskerecsieknek, vagy valamely vezér belső embereinek.

Köszöntés után. Értem az hatalmas fővezér urunknak Drinápolyban való szerencsés érkezését, küldöttem az thiámot az ő Nga köntöse csókolására némely dolgok végett; meghagytam, hogy kglmeddel is szemben legyen és némely szókról való izenetemet megmondja. Mikor azért kglmeddel szemben leszen: kérem, nevemmel mondandó szavainak adjon hitelt; kglmed hozzánk való jó indulatját megtapasztalván, Isten bennünköt életben megtartván, mi sem leszünk kglmedről feledékenyek, etc.

410.

A molduvai vajdának.

Celsissime, etc. Mind a Lengyelországból jött levelek, melyeket kglmed jóakaratjából kézhez vehettünk, mind penig kglmednek a fényes portán lévő kapithihája némely dolgokról való insinuatiója adott alkalmatosságot reá, hogy böcsületes meghitt tanácsúr hívünket, udvari főkapitányunkot, tek. nemzetes Sándor Gáspár uramot a fényes portára küldenők; kinek minthogy specialis parancsolatja van tőlünk, hogy bizonyos dolgokat expeditióban vegyen: kglmedet atyafiságoson kérjük, a mikről kegyelmednek a fényes portáról fog írni, mindazoknak hitelt adván, a miben kívántatik, mutassa jóakaratját, assistentiáját, és bennünket tudósítani, ha mi hírei lesznek, ne nehezteljen; kglmednek kölcsönös jóakarattal megszolgáljuk.

411.

1692. jún. 16.

Iratott a kapitiháknak, 16. Junii.

Emericus, etc. Leveleket vöttük, mind az kglmetek írta, mind egyéb superveniált derék dolgokra nézve böcsületes úr hívünköt, udvari főkapitányunkot, tekintetes nemzetes Sándor Gáspár uramat ő kglmét küldöttük bé a fényes portára, ő kglme által minden parancsolatunkot megértik, melyhez hogy magokot mindenekben alkalmaztassák, kglmesen és serio parancsoljuk.

412.

1692. jún. 16.

Az réz-effendinek, Asszonyunk neve alatt, eodem die.

Mikor az édes uramhoz érkeztem Posaroviczára, tudakozván: kik legyenek az török urak közűl hatalmas császárunk kapuján jóakarói, és az én Bécsből való szabadulásomban is kik igyekeztenek? örömmel értettem, hogy kegyelmed mind nekem, mind az édes uramnak, miólta Isten kglmedet az réz-effendi méltóságban helyheztette, apánk helyett való jóakarónk volt; azért az jóakaratért nemcsak mi, az édes urammal együtt, de még gyermekink is adósok leszünk. Azért ezen levelem által kglmednek kezét csókolom és azt az nagy jóakaratját köszönöm, a kit énvelem s az édes urammal cselekedett ebben az réz-effendiségben; és minthogy az Úr-Isten minket mostan az török nemzet kenyerére szorítván, ország és manszup nélkül való emberek vagyunk, kire is az török nemzethez való igazságunkért és hűségünkért jutottunk: azért Istenért, jó szerencséjéért kérjük kglmedet, fogja tovább is pártunkat, és legyen jóakarónk; ha mi meg nem szolgálhatjuk is, Isten megfizeti kglmednek. Azonban, az én mostani boldogtalan állapotomhoz képest egy kis ajándékocskát is küldöttem, és vegye jó néven, és hitesse el magával, hogy Isten bennünket éltetvén s boldog állapatra juttatván, nem leszünk háládatlanok kglmed emberségéért; csak legyen tovább is hozzánk azon szívvel, a mint eddig volt.

413.

1692. jún. 16.

Egy bujurulti iratott Sándor Gáspár uram expeditiójára, eodem die.

Az tihánkat Sándor Gáspár uramat kelletett küldenünk az portára némely, hatalmas császárunk szolgálatját illető dolgokkal; azért mind magának s mind az mellette levőknek postalovat adjanak és az hol kívántatni fog, kísérőket is, mert ha valami fogyatkozás esik hatalmas császárunk szolgálatjában, nem tudom, mint adnak választ, etc.

414.

1692. jún. 16.

Asszonyunk neve alatt az francziai doctornak, eodem die.

Excellentissime Domine! Intellexi, quod Vestra Excellentia, dum Celsissimus Princeps, Dominus maritus meus charissimus, Adrianopoli aegrotavit, in curanda Sua Celsitudini operam adhibuit, pro qua promptitudione Vestrae Excellentia egratias ago. Dum itaque Sua Celsitudo Magnificum Dominum Casparum Sándor, aulae suae supremum capitaneum ad Excellentissimum Dominum Oratorem emittit, ego quoque Vestrae Excellentiae honorem exhibere, ipsiusque consilio uti volens: rogo Vestram Excellentiam, ne gravetur praefati Domini Sándor relationibus fidem adhibere, mihique per eundem resolvere; benevolentiam Excellentiae Vestrae gratis officiis demereri intendam. Excellentiae Vestrae, etc. Posoroviczae.

415.

1692. jún. 16.

Veteráninak, 16. Junii 1692.

Illustrissime Domine Comes! Dum iteratis vicibus Illustritatem Vestram ex fundamento tractatus cum Domino Generale Hajzler, ratione praetensionis Vullinii et Rascianorum requisivissem, resolvit mihi: dummodo sciret ipsum ubi esset, cum manifestum sciat esse latronem, deprehendi curaret et graviter in ipsum animadverteret; jam innotescit, quod sit commendans in Tétel, et quod se arroganter Suae Majestatis colonellum titulet, ex inclusis ad me scriptis patet. Rogo igitur Illustritatem Vestram, cum jam verificatam accepit per officialem Hajzlerianum illam praetensionem meam: velit mihi quantocius satisfacere, decreto caesareo, parolisque Serenissimi Principis Badensis et Domini Generalis Hajzler, hoc Illustritati Vestrae persuadentibus, alioquin eorum onus illud Vullinianum ad aliquem Germanum rejicere necessitabor. Modo allatae sunt hae literae Belgradino, quas in facilitatem negotii Bekir passae Illustritati Vestrae transmitto. Interim maneo, etc. Posoroviczae.

416.

1692. jún. 17.

Rhámi török vámosnak adott pecsét, 17. Junii 1692.

Hatalmas császár conferálván az Dunán levő vámosságot valamely töröknek, kiről levelet is adott neki, mely török ezen pecsétünket mutató emberét rendelvén Rhámba, hogy az Dunán az vámot illető alkalmatosságokra vigyázzon; melyre nézve minden rendbeli híveinknek, lovas, gyalog vitézinknek, nevezetesen rhámi s jeni-palánki tiszteinknek, vitézlő rendemnek kegyelmesen és serio parancsoljuk: azon embert reá bizatott dolgaiban való szabados folytatásában meg ne akadályoztassák, vagy károsítsák. A ki ellenkezőt cselekszik ezen parancsolatunkkal, kemény büntetése leszen. Datum Posarocza, etc.

417.

1692. jún. 17.

Az lándor-fejérvári szerdár díván-effendiének, 17. Junii 1692.

Levelemre tött válaszát kglmednek vettem. Én az tihámat, minthogy az passa apámnak is tetszett, elküldöttem postán a vezérhez; az hatalmas császár és az török nemzet javára, a mint legjobban tudtam, mindeneket az vezérnek értésére adtam. Kglmedet kérem, tudósítson: mikor várja magához az inglis követet az szerdár apám és ha azon inglis követtel német követ van-e? Csak valami híreket várok, ismét emberemet fogom az passa apámhoz küldeni; igen szeretem az onnan jött emberem szavait; adja Isten, az passa apámmal mindenkor egymást szerethessük és egymás barátságában lehessünk. Várad felől itt most rossz hírek folynak; adja Isten, úgy ne legyen; kérem, ha mi híre van, tudósítson. Valami rabjaink szabadultanak Becsébűl, Szintárúl, azt mondják: oda most az hadak sok nyereséggel jöttek. Posaroviczae.

418.

1692. jún. 18.

Ali passának, 18. Junii 1692.

Valamely dolgok érkezvén, kikről sietve kellett tudósítanom az tihámat, hogy az fényes portán is azokban hírt

adhasson; kglmedet azért kérem, ha ezen levelem kglmednél nem érné az tihámat: sietve küldje utána, hogy az levél Nicápolyig beérhesse; ebben nemcsak nekem, hanem az fényes portának szolgál kglmed. Az hírekről egyebet nem írhatok, hanem hogy az ellenségnek donanmája Budához érkezvén, Budától is leindult, kiknek vizsgálására kímjeimet küldöttem. Az ellenség ahol kislakban volt, mindenünnon kiindult, Tételhez is egynehány százig való ellenség érkezett, újobban megszállották, Vullin nevű kapitány az fejek, a kit Vidinnél vertem volt fel, etc. Posaroviczae.

419.

Az tömösvári kurt béknek, 18. Junii 1692.

Akarám kglmednek értésére adni, hogy Haszán Zain nevű váradi török megérkezvén Drinápolybúl, és ugyan az Haszán Zainnal kijött egy jancsár mellettünk lakván azólta, kívánnánk Váradra levelekkel küldeni; most itt Várad felől rossz hírek folynak, adja Isten, ne úgy legyen! Kglmedet kérem, tudósítson: miben legyen Várad dolga? az mely passa Jenőben rendeltetett is, általmehetett-é az Maroson? Valami három embereimet is küldtük volt Váradra az elmult napokban, azok is voltak-é ottan s mi hír van felőlök? Minden odavaló hírekről azért kglmedet mint barátunkat kérjük, tudósítson igazán, kegyelmedtől kedvesen veszszük; mert addig az mellettünk levő váradi jancsárt el nem bocsátjuk, míg kglmed tudósítását nem veszszük, etc. Posaroviczae.

420.

1692. jún. 19.

Hajzler generálisnak, 19. Junii 1692.

Magnifice Domine! In permutationem pro ductore Szántai, Magnificentiae Vestrae ductorem Johannem Hajdu et furierem germanum remitto; eandem in similibus expertam Magnifica Dominatio Vestra semper discretionem et compassionem christianam ex parte mea expertura. Cum autem Kállóviae, uti mihi refertur, porro octodecim et duo Tokajini captivi kuruczones reperiantur: non difficultabit Magnificentia Vestra eorum nomina et tempus incaptivationis, necnon sub cujus compania extiterunt, me certiorare, ita et qualiter eos libertati restituere velit. Interim maneo, etc. Posaroviczae.

421.

Veteráninak iratott, 19. Junii 1692.

Illustrissime Domine Comes! Epistolam Illustritatis Vestrae sub dato 9. praesentis, captivus redux ab Illustritate Vestra, ductor unius companiae Andreas Szántai recte mihi tradidit; pro quo, juxta parolam Magnifico Domino Baroni Hajzler datam, ductorem itidem Johannem Hajdu cum furiero germano remitto; eandem realitatem ex mea parte Generales caesarei in negotio et permutatione captivorum semper comperturi, modo ad contraria, ex parte illa causa mihi minime praebeatur. Christiani enim sumus, et christiane cum captivis agere justum est. Quod autem Illustritas Vestra taliter salutare captivorum opus permutationis admaturare voluerit et eandem facilitatem porro promittat, gratias eidem refero et ad reciprocationem me etiam offero, nomenque discreti Generalis merito et inter nos merebitur. Quod denique spectat nova de Varadino, bene etiam intellexi. Cum bellum praesens non in unius arcis occupatione vel recuperatione consistat, finiaturque: nihil ex hoc moveri debebimus et ad commune proverbium Illustritatem Vestram relegendam censeo, quod si hodie fortuna vobis, cras nobis arridere poterit; quod et Varadienses obligationi suae debitae satisfecerint et nova ista nobis causam praebuerint, ut de campo omnino certandum sit, ita et Varadinum possidere, econtra et ex possessis amittere facile possunt: nomine Illustritatis Vestrae ductor Szántai mihi retulit, quod in vicinitatem meam veniat et ad pugnam etiam in ista vicinitate paratus sit; istius tamen denunciationis, cum non ab eadem promanatum supponam, confirmationem praestolor. Credat Illustritas Vestra, quod pugnae occasionem et honorem nec ego nunquam detractavi et famosi etiam Generales cum requisitis necessariis et bonis militibus, resolutionem pugnandi sumere facile valent. Credat, quod occupato Varadino nondum imperii istius vires contritae sunt, et ad resolutionem etiam me facile brevi disponent, si eam ex parte Illustritatis Vestrae cathegoricam agnoscam. Interim maneo. Posaroviczae.

P. S. Cum eliberatio adhuc Domini Rhitmaistri Kilian restet, non gravabitur Illustritas Vestra captivos duos Tokaini, octodecim Kállóviae existentes, unum itidem in Fogaras Stephanum Danco, alterum in Karánsebes Joh. Vékony nominatos ad manus suas deduci curare et me de tempore incaptivationis eorum et nomine et sub cujus compania extiterint, informare.

422.

1692. jún. 29.

Az karánsebesi commendánsnak, Petröczi uram ő Nga neve alatt, 29. Junii 1692.

Magnifice Domine, mihi observandissime! Celsissimus Princeps, Dominus meus clementissimus, habens conclusionem in negotio ductoris Szántai in tractatu cum Domino Generali Hajzler, super quo quandoquidem, tam apud Dominum Generalem Veterani, quam Hajzler suam habeat parolam: quod, si Szántai dimittetur, statim Sua quoque Celsitudo ductorem caesareum captivum Joannem Hajdu et unum Germanum furierum, qui Domino Marchioni Doria in sua captivitate inserviebat, dimitti curabit; quia jam Szántai adest: Sua quoque Celsitudo suae parolae satisfacere volens, eundem ductorem Johannem Hajdu et furierum hac occasione dimitti curavit, et mihi in mandatis dedit, ut eosdem cum bona securitate Karánsebesinum usque per certos milites committari curarem. Quod dum non illibenter facio, tanto magis ad usuandum et a parte caesarea inposterum exemplum Vestram Magnificentiam rogo, istam comitivam praefatae Suae Celsitudinis, quae nominatos Joannem Hajdu et furierum illuc comitabitur, simili securitate Palankam usque recomitari curet, factura in hoc negotio rebus talibus deinceps futuris bonum exemplum et salutare; quam in reliquo benevalere desidero et maneo, etc. Posaroviczae.

423.

1692. jún. 10.

Ali passának, 20. Junii 1692.

Egy Szántai nevű kapitányom szabadulván Veteráni német generális rabságából, az ki is másfél esztendeig raboskodott, mi hírekkel jött: azokkal a hírekkel küldöttük újobban sietve postánkot az tihánk Sándor Gáspár uram után, császár menzil-fermánja is lévén nála; kglmedet kérjük azért: egy órával elébb küldje, úgy, hogy az tihánkot azokkal az hírekkel mentűl hamarébb béérhesse. Minthogy penig kglmednek is errefelé kell jőni, tudósítson maga ideérkezéséről, mikor érkezik? mivel ezekről az hírekről magunk akarunk kegyelmeddel beszélni. Ha penig gondolná kglmed, Rahován túl az pandúrok miatt az postánknak félelmes útja lenne: kérem, arra küldje, az merre bátorságosabbnak jovallja, etc. Posaroviczae.

424.

1692. jún. 24.

Az nisi passának, 24. Junii 1692.

Kglmed minapi nekünk írt levelét vöttük, melyben hatalmas császárunk szolgálatjában Karánsebes, Bokcsa és Halmágy vidékire járt hadainknak szerencsés visszajöveteliről való örömét és onnan hozott valami szép rab-asszony vagy gyermek iránt való kívánságát kglmednek megértettük. Igaz dolog, egynehány *(rabot)* Halmágy vidékirül hadaink hoztanak volt, de hatalmas császárunknak fejet hajtó s hódoló jobbágyi akarván azok is ezután lenni: hozzánk haton érettek ez napokban béjöttek vala, és nem akarván őket idegeníteni, vélek úgy végeztünk, hogy mindenik személyért tíz-tíz tallért hozzanak, mely pénzt is azon rabokat hozó török, tatár vitézeknek adtunk. Így lévén azért az dolog, ez iránt kglmednek kedvét nem tölthetjük, melyről kglmedet követjük. Egyébiránt azon kérjük, mint az eddigvaló több ottlevő passák, úgy kglmed is bennünket jóakarójának tartson, és aminthogy útban s közelebb is vagyon: az hatalmas vezér és hadak jöveteléről, úgy egyéb dolgokrúl is, ha mi hírei vagynak, bennünket tudósítson; az kglmed jóakaratját kedvesen veszszük s ezután az ittvaló hirekrűl s dolgokrúl mi is kglmedet hasonlóképpen tudósítjuk, etc. Posaroviczae.

425.

1692. jún. 21.

Az nisi jancsár-agának, 21. Junii 1692.

Kglmed minap nekünk irott levelét vöttük, melybűl kglmed lelki kívánságát megértettük. Drinápolyból Dobrodsanban, Budcsakban és Bogdánban azon dolog végett küldetett szolgáink még el nem érkeztek; minthogy csak magunk lovaiban is ötvenig, hatvanig való elveszett: ha azok megszaporodnak, és ha Isten adja, hogy szerencsésen azok megérkeznek, kglmedrűl el nem feledkezünk. Kglmednek mint ennekelőtte, úgy most is s ezután is jóakarói vagyunk s leszünk; kérjük kglmedet is, minket szívébűl ki ne vessen, mint ennekelőtte, úgy ezután is jóakarójának tartson, és minthogy ott kglmed császár útjában lakván, az hírek kglmedet hamarébb érik; az hatalmas vezér és az hadak jöveteléről, úgy egyéb dolgokrúl is, ha mi új hírei vagynak, bennünket mindenekrűl tudósítani ne nehezteljen,

mi is az ittvaló és erre felé levő hírekről s dolgokról ezután kglmedet hasonlóképpen tudósítani el nem múlatjuk, etc. Posaroviczae.

426.

1692. jún. 23.

Szali passának, Katona béknek, 23. Junii 1692.

Horváth Ferencz kapitiha kapitányunk megérkezvén, értjük, hogy kglmednek, együtt az hadakkal Pancsovánál kell lenni és holnap is meg kell indulniok; azért, hogy az mi hadainkban is az császár szolgálatjában fogyatkozás ne legyen: ha Isten adja, magunk is Palánkra megyünk és holnap mi is mindjárt reggel az hadakat költöztetjük. Küldöttük ezen levelünket megadó két katonánkot sietve kglmedhez, hogy nekünk is bizonyosan a hírit kglmetek Pancsovátul való megindulásának meghozza Palánkhoz. Kglmedet azért mint jóakarónkat kérjük: mikor indul meg s menynyid magával indul? sietve bennünket tudósítson. Az postakatonák mellé egynehány hajdut is rendeltünk Szendrőig, az kik ott várják a válaszszal őket, hogy éjszakával is hozhassák utánunk a hírt. Hogy penig ez az kglmetek útja szerencsésen menjen véghez: szükségesnek látjuk, hogy egy jó csata hajóval menjen fel Szlankamen és Tétel felé, kglmetek útjának bátorságára nézve. Posaroviczae.

427.

Az tömösvári kajmekánnak, 26. Junii 1692. Jeni-Palánkárúl.

Kglmed levelét vöttük, írását megértettük. Hogy kglmedet az tömösvári vitézek kajmekánnak tötték, azon igen örülünk. Isten kglmedet éltesse s új tisztében boldogítsa; hadainkat küldvén mi is oda Tömösvárra, ezen alkalmatossággal akartuk meglátogatni, kérdezvén: mint vagyon, hogy vagyon kglmed? Ezután ottan járó-kelő embereink kegyelmedhez szállanak, kglmedet megkeresik és mint jóakarónktúl, dosztumunktól, kglmedtűl várjuk az igaz híreket. Kglmedet kérjük, minden hírekről, ha mi bizonyost ért, minket tudósítson. Azonban az hatalmas fővezért ő Ngát Isten nemsokára elhozza: akkor az kglmed dolgárúl el nem feledkezünk, ő Nga előtt véghez viszszük; mindazáltal jobb volna, ha kglmed vagy maga, vagy bizonyos embere lenne akkor mellettünk, etc.

428.

1692. jún. 25.

Az tömösvári Kurt béknek, 25. Junii 1692. Jeni-Palánkrúl.

Akartuk kglmedet ezen alkalmatossággal levelünk által meglátogatni, kívánjuk, kglmedet találja jó egészségben; kérdezzük is egyszersmind kegyelmedet: mint vagyon s hogy vagyon kegyelmed? Isten kglmedet hatalmas császárunk szolgálatjára éltesse! Kglmedet azon kérjük, rólunk el ne feledkezzék, levele által maga egészségéről s állapatjáról, úgy az hírekről is, mikor módja leszen, bennünket tudósítani el ne múlassa, etc.

429.

1692. jún. 25.

Az tömösvári passának, 25. Junii 1692. Jeni-Palánkrúl.

Az hatalmas fővezértűl ő Ngától érkezvén levelünk, az ő Nga parancsolatjához képest küldöttük Tömösvárra lovas hadainkot kglmednek javára, szükséges dolgokkal; hatalmas császárunk szolgálatjában lévén kglmednek mostan súlyos szenyvedése: hiszszük Istent, az ő hatalmas kegyelmessége által Isten jóvoltából szenyvedésének nem sok üdő mulva kívánt jutalmaztatását látja, kiben ne is kételkedjék. Az tömösvári jancsár-agának és több ottan levő agáknak ajánlom szolgálatomat, etc.

430.

Az lándor-fejérvári szerdárnak, 25. Junii 1692. Jeni-Palánk.

Az mely kapitányom Lándor-Fejérvárra járt, megérkezvén Posarolczára, mindjárt azon éjjel, az mely estve érkezett, negyven katonámat nyelvfogásra csataképpen kiküldvén, egynehány pandurt, a kit előltaláltak, levágván, hoztak egy német kaprált is, kglmed ideküldött sajkás kapitánya jelenlétében; azon német kaprál volt Karaticza nevű kőlyuknál lakó embereknek jaszakcsijájok, mely Karaticza nevű, pandurrá s ellenséggé lött várast még az őszszel égettettem vala fel. Azt az német nyelvet örömest elküldöttük volna kglmednek ezen levelünk megadó sajka-kapitánya által: de igen megbetegedvén, el nem mehetett; nyelve vallása az, hogy az ellenség Tömösvár alá igyekezik, és Vára-

dot is megvötték volna. Az mely esők estenek az napokban, azok az Mlava vizét és az Jeni-Palánknál az Dunában folyó Garas vizét megárasztván, nagy bajunk, alkalmatlanságunk volt az hadak költöztetésében: mert az Mlava vizén usztatva kellett általhoznom ide Palánkra, — itt is penig messze a vártúl hidasokat kellett az Garas vizén felhuzatnom s úgy kellett az Tömösvár felé ment hadat költöztetnem. Azért jöttem magam ide, hogy ezen császár szolgálatjában az én részemrűl fogyatkozás ne legyen. Hála Istennek, mai napon, úgymint 25. Junii az Garas vizén is általköltöztetvén, az ötszáz kila búzával együtt az hadakat, Tömösvár felé expediáltuk. Ugyanezen egy úttal másfél száz lovast és ötszáz gyalogot Bokcsa és Karánsebes felé, az hegyes, erdős országra expediáltuk, hogy Bokcsa táján az gyalog megállapodván, az lovas csata penig tovább is elmenvén, az mint az ellenségnek árthatnak, ártsanak. Isten mindkét felé küldött hadainkat császárunk szolgálatjában segítse! Ha penig minket kérdez kglmed: míg ezen két felé küldött hadaink megtérnek, mi is több hadainkkal addig itt ebben az jeni-palánki végházban leszünk, jó vigyázásban. Az Tömösvár felé küldött hadaink kapitányának is meghagytuk, hogy az Pancsovától jövő török hadakra vigyázzanak, hogy egymással Denténél vagy az Tömösnél megegyezhessenek.

Mikor szinte ezen levelünket írnánk, érkezett kezünkhez az gyulai béktől egy levél, kit is kglmednek azért küldöttünk el, hogy abból megláthassa, hogy a mely embereinket Váradra küldtünk volt levelekkel: azoknak ketteje, hála Istennek, Gyulára beérkezett volt, talám Váradra is bémehettenek; ha azok az levelek bémehettek, tudom, szívet adnak az szegény váradiaknak. Ezen levelünket megadó s kglmedtűl ideküldött sajka-kapitányát azért nem bocsátottuk el, hogy szemével lássa: miképpen és hogy költöztettük által az Garason az hadakat; ki is meghozta azt az pénzt, a kit az élésvivő katonáknak küldött kglmed; az német nyelvet is, a kit hoztak, látta, etc.

431.

1692. jún. 25.

Csáfer passa vezérnek, 25. Junii 1692. Jeni-Palánk.

Az szerdár Huszain passa apámnak mit írtam, tudom meg fogja mondani kglm ednek; a mely császár szolgálatjárú ő kglme írt, abban szívemmel-lelkemmel igyekezem. Hogy

penig kglmed énfelőlem jó emlékezettel volt, megbeszéllette az én Lándor-Fejérvárra járt kapitányom; hogy hozzám jó szívvel vagyon, Isten áldja meg kglmedet. Ha Isten adja, míg ebben az rossz világban élek, hogy az török nemzet szolgálatjában az régi Thökölyi Imreh vagyok: adja Isten, csak azt érhessem, hogy az német császárnak maga nemzetéből álló örökös országit égethessük s rabolhassuk az török császár hadaival, etc.

432.

1692. jún. 25.

Az lándor-fejérvári szerdárnak, 25. Junii 1692. Jeni-Palánk.

Édes kedves apám uram! Isten s ez világ tudja, micsoda szívvel és készséggel kívánjuk hatalmas császárunkat szolgálni; de én magamban csak egy ember vagyok, mit tegyek, manszup nélkűl, ország nélkűl levő ember lévén? az vezéreket penig gyakran búsítani szégyenlem. Ihon, most is az mely liszt felől kglmed Vidinből fermánt adott, azon liszt helyében 570 kila búzát adtanak ottan, és valamely árpát is az császár fermánjára, ahhoz is szerencsém nem volt: némely része az Dunába merűlt, az kit idehoztak is, minthogy nem fedeles hajóban hozták, hanem hidasban, nagyobb része, az sok eső miatt is, az víz is a mint becsapott, úgy elveszett, hogy azt sem ló, sem ember nem eheti, a mint szememmel látom. Azért kegyelmedet kérem: fiárúl el ne feledkezzék, a hol illik és az mi kezében nincsen, szóljon s írjon az fia mellett. Az én hadam szolgálatja többször is megkívántatik, ha Isten adja, szolgálnak is, etc.

433.

Ali passának, 25. Junii 1692. Jeni-Palánk.

Akarám kglmednek tudtára adni, hogy hatalmas vezér urunknak levelét vevén, hogy Tömösvárra, hatalmas császár szolgálatjában valamely száz lovasimat küldeném és azokkal élést is az tömösváriak szükségére; hatalmas császár szolgálatjában találtatni kívánván, magam is idejöttem, és azon hadakat s élést innen elküldöttem, legyen híre benne kglmednek; küldöttem Krassicza felé, Karánsebes felé öt-hatszáz embert próbára csataképpen, valamely hírekre nézve, minthogy Veteránynak tegnap Krassiczán levő salagvárdáját, egy német kaprált hoztak be nyelvnek

vitézink. Míg ezen két rendbeli hadak megtérnének, négy-öt napig itt Jeni-Palánkban leszek; akarnám, míg itt lenne mulatásom, kglmed is ideérkeznék, hogy itt egymással beszélgethetnénk; kglmedet azért kérem, tudósítson: mikor indúl meg onnan és mikor várjuk ide kglmedet? Azon is kérem kglmedet: minthogy az tihám az vezértűl Vidin felé fog jőni, tartson egy sajkát Vidinnél, a kin feljöhessen utánam az vezér parancsolatival. Írhatom azt is kglmednek, hogy mai napon érkezék hozzám az gyulai bék levele, a kiben írja, hogy az németek az váradiakkal tizenöt napig való frigyet csináltak volt, sokáig álgyulövést nem is hallottak volt, újobban az frigyet felbontván, erős harczhoz fogtanak, és ezen dolog után kétszer az német megostromolván őket, hála Istennek, mind az kétszer elvesztette. Ezen levelét az gyulai béknek az lándor-fejérvári szerdárnak küldöttük meg, de kegyelmednek is, mint jóakarónknak, atyánkfiának értésére kívántuk adni; kglmedet is kérjük, ha mi híre van az vezér vagy az tatár hám felől, adja értésünkre, etc.

434.

1692. jún. 21.

Posoriczáról iratott volt az lándor-fejérvári szerdárnak, 21. Junii 1692.

Kglmed levelit hatalmas fővezérünk levelével mai napon, úgymint ennek az holnapnak negyedik napján, délesti 3 óra tájban vettem; azután egy órával érkeztek az szerhátoktúl is tizennyolcz lóval, kiket mindjárt kglmedhez akartam küldeni, de lovok elfáradván, reggelre maradt indulások; ha Isten adja, azokkal együtt nekem is holnap kapitányom megyen kglmedhez. Az említett szerhátliaktúl kglmed is az híreket jobban megértvén, az vezér parancsolatjában az hírekhez képest tehet jobb rendelést; én is az én elmémet és tetszésemet meg fogom izenni: az vezérünk ő Nga parancsolatja szerint való hadaknak elküldése az hírekhez képest mint esnék jobban? Most annyit írhatok, hogy az hadaimat készítem, kglmed is készítse, de az hadaknak hová való küldésinek híre igen titokban legyen, mert az ellenség most nagy vigyázásban vagyon, etc.

435.

Edicta militaria, 26. Junii 1692.

1. Valaki az Istennek szent nevét káromolja, adtával teremtettével káromkodik: minden irgalmasság nélkűl, vala-

mennyiszer rajta érik, kétszáz pálczával megverettetik; ha penig csak vakmerőképpen gyakorolja az káromkodást: megköveztetik; kit ha valaki hall, az feljebbvaló tiszteinek az feljebb megírt büntetés alatt tartozik bémondani, kit ha az tiszt elmúlatna megbüntetni: azon büntetéssel az tiszt büntettetik; ha penig az tiszt káromkodik, akárki hallja meg, akár maga katonája vagy hajdúja legyen, tartozik feljebbvaló tisztinek bemondani; ha holott penig alattvalóját az káromkodásért meg nem bünteti: maga az tiszt büntettetik azzal az büntetéssel, a mit alattavalója érdemlene.

2-dum. Mivel penig az jó rendtartás minden dolgoknak lelke, kinek is az engedelmeskedés s egymást megbecsülés két főbb gyámola: valamely katona azért, vagy hajdú tizedesét, tizedes strázsamesterét, strázsamester zászlótartóját, zászlótartó vice-hadnagyát, vice-hadnagy főhadnagyát, főhadnagy vice-kapitányát, vice-kapitány főkapitányát és ki-ki magánál feljebbvalókat szóval megmocskolja, szidalmazza, véle szemben ugrik: halálra veretik; ha ellene támad, vagy kezét felemeli, annyivalinkább vagy megüti, vagy megvéresíti: meghal érette. Az ki penig seregben vagy zászló alatt fegyvert vonszon más ellen, ha meg nem sebesíti is: keze vágattatik el érette, ha megsebesíti penig csak valamennyire is, meghal érette, hasonlóképpen az, ki az táboron kívül is fegyverkezik, etc.

3-tium. Senki zászlója alól tiszti híre nélkül, elől, oldalt, hátúl ne járjon s ne maradozzon; a ki hová rendeltetik, akár szekér eleire, akár közepire, akár utoljára: azon rendben járjon, valamint elrendeltetik; mert ha ott nem találtatik, vagy annyi számban, a mint főtiszteink elrendelik: az hadára, seregére való vigyázatlanságért és az rendben való nem hordozásért maga az tiszt büntettetik meg, az olyan zászlóján kívül járók is megölettetnek. Senki tábormesterünk előtt ne járjon, mert külömben keményen megpálczáztatik.

4-tum. Az ki főtiszteink híre nélkűl az táboron kívül hál, kétszáz pálczával megpálczáztatik; valaki próbára indulván, az próbára menőktűl elmarad, oldalt csap, vagy előremegyen, akár jövet, akár menet, meghal érette. Avagy ha Isten ő szent Felsége ingyenvaló kegyelméből nyereség adatván, valakire rab bizattatik, tartozik felvállalni, ha penig elszalasztja, akár akartva, akár gondviseletlensége miatt: meghal érette. Ha kit az elszökésekor az elszökő megkárosítana, az elszalasztó javaiból contentáltatik az káros; ha penig az nyert javakból, akármi névvel nevezendők legyenek, minekelőtte az kótyavetyére hitezés alatt előadja is,

de ha addig lovat bénít, ront: becsű szerint tartozik az árát megadni, úgy ha másféle portékát is elád vagy elcserél, vagy gondviseletlensége miatt elveszt, hasonlóképpen tartozik az árát megadni, az csereberélésért penig megcsapatik. Két pénzen felűl egymást ajándékozni nem szabad tiszti híre nélkűl, valakin penig elérik: mind a vevő s mind az adó megpálczáztatik, az ajándék visszavétetődik; két pénzen felűl sem eladni, sem ajándékozni, annyival is inkább kótyavetyére való pénzből meginnya s elkölteni nem szabad háromszáz pálczának büntetése alatt; valaki penig kótyavetyére való jószágot az hitezés alatt eltagadja, meghal érette.

5-tum. Valakit strázsamesterünk strázsára rendel s ki nem megyen, vagy kimenvén, annak rendi szerint abban el nem jár, elaluszik vagy serényen nem vigyáz, vagy időnek előtte az strázsárúl elmegyen, meghal érette.

6-tum. Senki táboron kívül ne járjon, ne praedáljon, ne sanczoltasson, parochiákra, ecclesiákra, scholákra, malmokra, szőlőhegyekre, megholdolt nemes-ember házára, salvagvárdiás helyekre szállani s menni ne merészeljen, salvagvárdiánkra támadni, hasonlóképpen táborunkra jövőket, kereskedő rendeket megkárosítani s háborgatni nem merészelje; úgy valakinél magunk vagy felsőbb tiszteink protectionalis levelünk leszen, azt meg nem becsüli, annak nem engedelmeskedik: meghal érette, ideértvén azt is, ha valaki más ember quártélyát háborgatja, vagy sarczoltatja.

7-timum. Valaki táboron lopásban találtatik: minden kegyelem nélkűl megölettetik, és valakinek táborunkon lova, vagy ökre, vagy akármi névvel nevezendő marhája elvesz, vagy elejt valamit, két pénznél többet érőt s azt, a ki megtalálja, akár katona, akár hajdú, tartozik kapitányának hírré adni, úgy az kornyéta alatt valók is udvari főtiszteinknek; máskínt, ha híradás előtt akár lovat, akár marhát, akár portékát elad, cserél: az árát megfizeti, azonfelűl háromszáz pálczával megbüntettetik. Az mely tiszt megtudja penig, hogy maga alattavalóinál olyan elveszett marha van s ki nem doboltatja, az tiszt büntettetik meg érette.

8-vum. Valaki erőszaktételben tapasztaltatik: meghal érette, és ha valaki szántszándékkal olyan rosszéletü személyt tart, érdeme szerint megbüntettetik.

9-num. Valaki vagy az táboron, vagy táboron kívül akár koczkával, akár dióhajjal, akár szíjjal koczkázik: megpálczáztatik, és ha hópénzit, lovát, fegyverét elkoczkázza: háromszáz pálczával büntettetik.

10-mum. Valaki szántszándékkal való gyilkosságban leledzik, akár táborhoz tartozó, akár ártatlan lakos em-

bernek, ki nem ellenségeskedik, halálában leledzik: meghal érette.

11-mum. Valamint szekérmesterinknek instructiójában az szekerek el vagynak rendelve, úgy járjanak; máskint a ki a rendet elbontja, vagy szekérmestereinkkel ellenkezik: keményen megpálczáztatik érette.

12-mum. Senki jelkiadás után táborunkon ne lőjjön, mert meghal érette; valaki penig kiáltoz, megpálczáztatik.

13-mum. Valaki hadainkhoz tartozók közűl elszökik s azután kézben akad, meghal érette.

14-tum. Az nyereségben, akár magyar, akár török, egyik az másiktúl rabot és akármi portékát erővel ha elveszen, meghal érette, és ha a magyar az törököt szidalmazza, annyivalinkább ha hitit szidja, hasonlóképpen; ha az török a magyart gyaurozza: megpálczáztatik érette. Ide való, hogy az magyar az törökkel, az török az magyarral ne veszekedjék; mert a veszekedésnek kezdője, vagy az ki a veszekedésre okot ád, úgy a ki az másikát megüti, annyivalinkább ha megsebesíti, keményen megpálczáztatik.

15-tum. Senki más zászlója alól katonát vagy hajdút maga zászlója alá ne hitegessen, se bé ne fogadja, mert az olyan tiszt is megbüntettetik; az kapitánya híre nélkül más zászlója alá menő katona vagy hajdú is meg háromszázpálczáztatik. Ideértetvén az szolgák is, kik urok hírek s akaratjok nélkül máshoz mennek szolgálni, vagy zászló alá iratják magokat.

436.

1692. jún. 28.

Az lándor-fejérvári szerdárnak, 28. Junii 1692.

Akarám kglmednek értésére adni, hogy Szali passa levelit vévén, kiben azt írja, hogy Ali-Bunárhoz küldjem hadaimat eleiben, noha kivált az én gyalog hadaimnak nehezen esett azon az pusztán egynehány mélyföldnyire való kerülés, mert azzal az erővel és fáradsággal Dentéhez mehettek volna a kivel Ali Bunarához mentenek; de, hogy azután is az szó az török tisztektűl ne legyen. A mely napra irták, mi is ugyanazon a napon Ali Bunarához küldöttük; az mely lovas hadakat kívánt kglmed, még azok mellé másfél száz lovas hadainkat küldöttük, az császár ötszáz kila búzáját is szekérre rakattuk, hogy az pusztákon ha valami ellenségre akadnak, az szekerek az gyalogságnak erősségekre és sáncz gyanánt legyen. Ezenkívül is küldöttem az tömösvári jancsárság szükségére kétezer oka kukuriczát magam

emberségébűl és egynehány oka kávét is az ottvaló tiszteknek. Ugyanakkor, mikor ezen hadak elmentek, az hegyek felé, Karassicza és karánsebesi utakra küldöttem ötszáz gyalogot és száz lovast csataképpen, hogy arra felé is lármát csináljanak, magam penig az többi hadaimmal itt Jeni-Palánkon oturalálok *(így)* mindaddig, míg mindakét felé küldött hadaim megtérnek. Akarám kglmednek azt is értésére adni, hogy úgymint mai napon érkezett emberem Erdélyből, a ki az erdélyi Vaskapunál feles hadakat látott, Veteránit magát ma ötödnapja Szászváros nevű helynél hagyta: de ő is az erdélyi Vaskapu felé indult akkor s az volt az szó köztök, hogy Karánsebeshez jőnek, etc. Jeni-Palánk.

437.

1692. jún. 28.

Rhámi török vámosnak adott pecsét, 28. Junii 1692.

Hatalmas császárunk parancsolatjából rendeltetvén vámos az Dunára, kinek is azon alkalmatosságoknak véghezvitelére rendeltetett embere Rhámhoz; parancsoljuk azért kegyelmesen és igen serio Galambvártúl fogva Kulicsig levő szigetekben levő salagvárdiáinknak: senki élete, feje vesztése alatt megháborítani az vámnak exigálásának alkalmatosságában ne merészelje, sem alá s fel járásban meg ne károsítsa, különben az kemény büntetést el nem kerülik. Secus non facturi. Datum Jeni-Palánk, 28. Junii 1692. etc. Jeni-Palánk.

438.

Ali passának, 28. Junii 1692.

Kglmed levelét vettem, kiből értem, hogy kglmed valamely ötszáz pandur ellen bocsátotta volna ki vitézit az donanmákrúl; adjon Isten jó szerencsét nekiek! En is írhatom kglmednek, hogy az mely csatazit az hegyek felé küldöttem volt, nyelvet kapván, az nyelv azt beszéli: az török császár donanmájának nagy híre lévén, mihelyt kglmed ide Palánkhoz érkezik, elsőben is itten, és azután mindenütt kímek s rabok által fogják kímleni kglmedet; azért illendő: mikor erre küljebb érkezik kglmed, a mint legjobban tudja, mennél szebb renddel igyekezzék jönni. Veteráni Szászvárosnál volt ma ötödnapja, hadának egy része az erdélyi Vaskapunál van, de maga is odajő. Karánsebeshez jött valamely ellenség, úgy van híremmel, etc. Jeni-Palánk.

439.

1692. jún. 29.

Ali passának, Duna kapitányának, 29. Junii 1692.

Kglmed levelét vettem, hogy közel érkezett, megértettem, én magam örültem rajta, Isten hozta kglmedet. En egynehány naptúl fogvást kglmedet nézem, hogy mind az császár donanmáját megláthassam, mind penig kglmeddel barátságoson minden dolgokrúl s hírekrűl beszélgethessek; tudván azt is, hogy kglmed lábaira rosszúl vagyon: itt az Dunapartra Palánk mellett vonattam volna szejvánt kglmed kedvéért s ott kívántam volna szemben lenni, egy kávéra s egy darab pecsenyére jó szívvel láttam volna, és azután úgy mentem volna által az donanmáknak meglátására s kglmed látogatására; ha ide nem jöhet is, úgy is jó lévén, talám még ma valamennyire csendesül az Duna szele, én általmegyek Rhámhoz kegyelmedhez; kívánom, kglmedet láthassam szerencsés órában, etc. Jeni-Palánk.

440.

1692. jún. 30.

Veteráninak, 30. Junii 1692.

Illustrissime Domine Comes! 24-ta Junii Szászvárasini datas Illustritatis Vestrae literas accepi. Quod Illustritas Vestra captivis tribus passis ad meam parolam non tantum trecentos florenos Hungaricales dederit, imo si plurium exolutionem petivissem, numerare parata fuerit, summas refero grates, etiam similibus occasionibus reciprocare conabor. Pro Szántaio dimissus ductor caesareus Johannes Hajdu et furier credo, quod hactenus ad Illustritatem Vestram pervenire potuerint. In negotio Vullinii ulterius etiam adhaereo prioribus Illustritati Vestrae promissis et decreto Domini Generalis Hoffkirker, quae si Illustritas Vestra et Dominus Generalis Hajzler suam in hac materia obligationem Serenissimo Principi Badens iremonstraverint, nihil dubito, quin Sua Serenitas honori magis tantorum Generalium, quam vilissimo isti homini sit inductura, propter futuras etiam consequentias. Quod attinet Rhitmaiszterum Kilian, quandoquidem pro ipso tam discreti Generalis parolam respectare volo, (dummodo meo desiderio juxta conventum cum ipso modum ac terminum, quem ipse Illustritati Vestrae uberius referet, mihi satisfaciat) ad parolam Vestrae Illustritatis

dimisi. Neque Semseium ulterius detineo, quamprimum restantia ipsius et Baronis Sennyei, pro quo fidejussionem agit, aderit cum camerario Principissae meae. Bonum volens futuris captivis praebere exemplum, dimisi etiam nuper captivum hunc Germanum corporalem; credo, quod Illustritas quoque Vestra juxta factum jam abutrinque conventum, ex kuruczonibus pro ipso dimitti curabit, hoc etiam deinceps continuaturus, neque in Illustritate Vestra contraria sperans. Interim maneo, etc. Jeni-Palánk.

441.

1692. jún. 30.

Hajzlernek, Asszonyunk neve alatt, 30. Junii 1692.

Excellentissime Domine! Ex extractu, quem circa suam causam Vestra Excellentia in manus Excellentissimi Domini Generalis Veterani direxit, cognovi promptitudinem Excellentiae Vestrae res meas Vestrae Excellentiae impignoratas extradandi. Quo fine misi camerarium meum, Generosum Ladislaum Ugróczi ad praefatum Dominum Generalem Veterani, ut postquam Vestra Excellentia res illas in manus Suae Excellentiae transmiserit, et sua Excellentia meo camerario tradiderit, recognitionales Excellentiae Vestrae Domino Generali Veterani restituat. Rogo igitur Excellentiam Vestram, ne gravetur quantocius transmittere et allaborare, ut cum bona securitate ad me possint perferri. Benevolentiam Excellentiae Vestrae officiosis demerebor meritis; et maneo, etc. Jeni-Palánk.

442.

1692. jún. 30.

Veteráninak, Asszonyunk neve alatt, 30. Junii 1692.

Excellentissime Domine Comes! Ex extractu Excellentissimi Domini Generalis Hajzler circa suam causam Excellentiae Vestrae scripto ac Celsissimi Principi, Domino marito meo charissimo transmisso, cognovi promptitudinem Excellentiae Suae res meas Suae Excellentiae impignoratas extradandi. Quare misi ad Vestram Excellentiam camerarium meum Generosum Ladislaum Ugróczy, honorifice rogans: dignetur literas meas eo fine ad praefatum Dominum Hajzler scriptas quantocius transmittere, et ad tempus quo res illas Sua Excellentia ad Vestram Excellentiam mittet,

camerarium meum penes se pati, res postea transmissas ipsi tradere et cum secura comitiva huc comitari curare; quamprimum res illas accipiet, tradit recognitionales Domini Generalis Hajzler Vestrae Excellentiae camerarius. Hoc fateri debeo, cum res illas impignoravi: alias me circa illud negotium considerationes reflexionemque ratione proventuum et bonorum Regétzianorum per gratiam Sacratissime Suae Majestatis ex capitulatione etiam Munkácsiensi mihi cessorum, occasioneque Domini Generalis Hajzler confirmatorum habuisse, alioquin pecuniam illam non expedivissem; quae tamen et ulterius, ita etiam praetensiones meas apud Eminentissimum Dominum Cardinalem Colonics argenterias recommendo Excellentiae Vestrae et per Vestram Excellentiam Excellentissimo Domino Comiti Kinzkio, rogo: dignetur mihi assistere, et juxta oblatam mihi benevolentiam, literas meas meo filio ac in coenobium monialium domicellae Herbelliane Viennam scriptas et ad eas resolutiones mihi transmittere; officiosis Vestrae Excellentiae demerebor meritis. Excellentissimam Dominam Comitissam honorifice saluto, et maneo, etc. Jeni-Palánk.

443.

1692. jún. 28.

Vaji Mihály quantuma iránt való quietantia.

Nos Emericus Thökölyi, etc. Damus pro memoria per praesentes, quod Generosus Michael Vaji debitum sex mille florenorum Hungaricalium (quo scilicet nobis tenebatur) plenarie persolvit. Igitur nos quoque eundem a sua, super illo debito obligatione absolutum pronunciamus, harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante. In Jeni-Palánk, 28. Junii 1692. Jeni-Palánk.

444.

1692. júl. 1.

Literae salvi passus pro capitaneo Germanico Kiliano Kirvitz, 1. Julii 1692.

Emericus Thökölyi, Dei gratia Princeps Transylvaniae, partium regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes. Universis et singulis cujuscunque status, honoris, ordinis et officii, praeminentiaeque ac functionis hominibus, praesentium notitiam habituris, salutem et quibus competit, officio-

rum promptitudinem. Quandoquidem praesentium exhibitorem Generosum Dominum Kirvitz Kilian, regiminis Veterani capitaneum, anno adhuc praeterito prope Lippam captum, ad parolam Illustrissimi Domini Generalis caesarei Comitis a Veterani, certis sub conditionibus (ut scilicet ad libertatem suam necessaria ad praefixum ipsi terminum procurare possit) dimiserimus; igitur de tali ipsius statu attestari voluimus, sicut hoc fidelibus etiam nostris, militiaeque tam equestris quam pedestris ordinis ac copiis Ottomanicis in hac campania sub nostro commando existentibus, ad securitatem ipsius intimatur, harum nostrarum literarum mediante. Dabatur in Jeni-Palánk, die prima mensis Julii Anno Domini millesimo sexcentesimo nonagesimo 2-do, etc.

445.

1692. júl. 1.

Az új tefterdárnak, 1. Julii 1692.

Örömmel értettem, hogy kglmed hatalmas császárunk főtefterdárságát elérte; adjon Isten kglmednek abban az méltóságban jó szerencsét! Én nem tudom, mit vétettem az megmazurolt tefterdárnak: de nekem, úgy veszem eszemben, jóakaróm nem volt, holott Isten s ez világ látja: micsoda szívvel-lélekkel szolgálom az hatalmas török császárt és az török nemzetet. Kglmednek kezét csókolom, ezen levelem által kérem, szívéből ki ne vessen; ha Isten adja, én sem leszek feledékeny kglmed jóakaratjáért, etc. Jeni-Palánk.

446.

Az bujuk teszkeredsinek, 1. Julii 1692.

Igen örültem rajta, mikor értettem, hogy kglmed az új vezér mellett újobban teszkeredsi; minthogy kglmeddel Lándor-Fejérvárnál megesmerkedtünk volt, ezen levelem által kglmed kezét csókolom, és kérdezem: mint vagyon, hogy vagyon? Kegyelmedet kérem, szívéből ki ne vessen, és a mint Beligrádnál ígérte, legyen jóakaróm. Isten éltetvén, én sem leszek kglmed jóakaratjárúl feledékeny, etc. Jeni-Palánk.

447.

1692. júl. 1.

Az vidini passának, 1. Julii 1692.

Hatalmas császárunk fényes kapujárúl jöttenek valamely fermányok az mi kezünkben, melyek közt kglmednek

szólók is vagynak; az kglmedéinek megadására kglmedhez küldöttük egyik élésmesterünket. Minthogy azért mind magunk, mind penig hadaink mindenkor császár szolgálatjában vagynak: élés és munitiók nélkül az szolgálatot véghez nem vihetik; kihez képest kglmed az fermán szerint való szükséges dolgokat szolgáltassa az fermánt megadó élésmesterünk kezéhez, és az fermány szerint ottan hajót szerezvén, hajón küldje fel kezünkhöz. Azonban ezen alkalmatossággal küldöttük egyszersmind egy postánkat is hatalmas fővezér keresésére valamely levelekkel, kit is kglmed hajóra tétetvén, küldje alá az Dunán, hogy az nála levő menzil-fermány szerint útját követhesse. Az kglmed jóakaratját kedvesen veszem kglmedtül, etc. Jeni-Palánk.

448.

Olaczki János élésmesterünkre ilyen dolgok bizattattak.

1. Ali passa az Vaskapunál levő tihájának írt, hogy Musztafa nevű fetiszláni sajka-kapitány az mi szolgálatunkra rendeltetett és ideküldje; azért az tihájával Ali passának és magával is úgy végezzen, hogy véle együtt menjen le Vidinben és az mely szükséges dolgainkat reábiztuk, azokban segítse s véle együtt járjon Vidintől fogva vissza.

2. Ugyan Fetiszlánnál lévén az szilisztriai passa, adja meg levelünket neki az császár fermánjával együtt, és mi választ ad az császár fermánjára az ideküldendő hadak felől, az Drinápolyban menő posta által írja meg törökül az mi kapitiháinknak. Hogyha hadakat nem akarna adni az szilisztriai passa, szóval is megmondja, hogy az a parancsolatja: ezen vele menő posta által hírt adjon az vezérnek, ha ád is, ha nem is, mert itt az császár szolgálatja az feles hadakat mindennap megkívánja.

3. Ha várakozni kellenék is Vidinben az Constantinápolyból jövő búzás bárkák után: mind az tízezer oka liszt helyében, kinek most viszi fermánját, mind az mely négyszázharmincz kila búza maradott el minap, kit ezer kilára kellett volna tölteni az vidini passának, jó búzát és jó árpát kérjen s hozzon; ha valami fogyatkozást teszen az dologban az vidini passa, ezen véle menő posta által adja értésére a kapitiháknak, és bennünket is tudósítson. Az fermánok szerint penig a minemű dolgokat kell hozni Oblaczkinak, ezek azok, úgymint:

1. Az előbbi fermánra odamaradott négyszázharmincz kila búza.

2. Mostani fermánra tízezer oka liszt és ezer kila árpa.

3. Mostani fermánra 15 mázsa álgyuban való por, 10 mázsa ón és ugyan 15 mázsa apró puskában való jó por. Az jó port azért megválogassa és a ki legapróbb s legjobb por leszen, azt kérje az passától.

4. Háromszáz oka vasat hozni Vidinből, az lándor-fejérvári szerdár bujurultija mellett.

5. Mind Ali passa tiháját, mind Eup tiháját kérje, hogy az Poricsánál csinált gemiánkat szállítsák fel ide, és azon gemia dolgárúl bennünket tudósítson.

6. Bort vegyen, ha kaphat, és viza-ikrát, vagy sós s száraz vizát, etc.

449.

1692. júl. 1.

Az lándor-fejérvári szerdárnak, 1. Julii 1692.

Akarám kglmednek tudtára adni, hogy Ali passa ő kglme, hatalmas császárunk donanmájával ideérkezvén, Galambvára felől hírünk jött, hogy az donanmának ott Galambvárnál való eljövetelek után Majden és Galambvára között ötszáz pandúr mutatta magát, az hátralevő hajók felverésére s lövésére igyekezvén; tegnap öt furkátát küldött vissza Ali passa ő kglme és mi is azokon magunk vitéziben küldöttünk az hátralevő hajóknak segítségére és vigyázására; azonban egy kapitánynyal ötszázig való embert is küldöttem, a kik tegnap Majden felé indultak az hegyek felé az nyomokra; valamely Sztojka nevű rácz kapitány van vélek, úgy van értésünkre. Más rendbeli hírmondónk s hírünk is érkezett Karánsebes felől, hogy másfélezerig való pandúr Karánsebestűl Mihádia és Halmás felé vette utját, Az mely hadainkat Karassicza és Karánsebes felé küldöttük vala, azok is megérkezvén, hozták hírit, hogy Karánsebeshez sok élés érkezett, Veteráni ez napokban Szászvárosnál volt táborban, az Erdélyben telelt német hadaknak penig egyik része az erdélyi Vaskapunál vigyáz. Az Tömösvárra küldött lovasink nagyobb része az Tömös vizétűl visszajött, Horváth Ferencz penig egy sereg lovasommal és az vele levő gyalogimmal s éléssel bement Tömösvárra, még vissza nem jött. Az mely peszmeget kglmed küldött volt, nagyobb része igen penészes lévén, a vitézek nagyobb részét meg nem ehetik; hogy az Tömöstűl visszajöttek: azt adták okúl, hogy az kenyerek elfogyott, de így is kike-

ressük az okait s megbüntetjük, hogy az több hadakat meg nem várták, míg Tömösvártúl visszajöttek. Kglmedet mint jóakaró apámat kérem, ha mi hírei vagynak hatalmas vezérünk, úgy az Eszék felé való ellenség felől, tudósítani ne nehezteljen, etc. Jeni-Palánk.

450.

1692. júl. 1.

Az díván-effendinek, 1. Julii 1692.

Az kglmed passájának írtam egynehány szóval; tudom, mindazok kglmednek hirével lesznek. Kérem kglmedet, jóakaróját az Eszék felől való hírekről, és az anglus követ dolgában is van-e valami, vagy semmi nincsen? Tétel felé is, a mint az szó volt, küldte-é az passa apám csatáit hajókon? úgy a vezér felől is mi híre van? kérem, jóakaróját, tudósítson. Azonban írhatjuk azt is kglmednek, hogy valami rossz emberek a vezér kapuján hirdették, hogy Thököly király, úgymond, Huszain passával öszveveszett, roszszúl alkusznak, hadakat kért maga segítségére Huszain passátúl s nem adott; az én kapitiháimtúl ottan kérdést töttek: mikor az kőlyukhoz jártam és embereimet Halmás felé is küldtem, miért Huszain passátúl hadakat nem kértem? hogy ezen úttal Bokcsát és Karánsebest is visszavehettem volna. Kire az én kapitihám olyan választ adott: Igaz dolog, az én uram hadat kért Huszain passátúl, de nem adhatott: mert Tétel felé küldte volt akkor az Lándor-Fejérvárnál akkor találtatott hadakat. Azután az kapitihám kezében egy fermánt adtak az szilisztriai passára, hogy az mely hadak mellette találtatnak, mellém jőjjenek; mely fermánt tegnap az szilisztriai Mamhut passának el is küldöttem, és ha elérkeznek azon hadakkal, ha Isten adja, én is egy próbát teszek. Ezeket mint jóakarómnak azért adtam értésére, hogy, ha másképpen volna is az szó, így tudja kglmed az passának megmondani, etc. Jeni-Palánk.

451.

1692. júl. 1.

Veteráninak iratott, Asszonyunk neve alatt, 1. Julii 1692.

Excellentissime Domine Comes! Finitis prioribus jam literis, dum Celsissimus Princeps, Dominus meus et maritus charissimus, capitaneum Excellentiae Vestrae ad parolam

ejusdem Excellentiae Vestrae dimittere vellet: supervenerunt aliae literae cum inclusis, ratione quarum dum me ad camerarium meum, Generosum Ladislaum Ugróczi relego, insimul Vestram Excellentiam honorifice rogo: ne gravetur ipsi fidem adhibere. Quam in reliquo Divinae recommendo protectioni. Jeni-Palánk, etc.

Excellentissimo Domino Friderico Comiti a Veterani, Sacratissimae Caesareae Regiae Majestatis camerario, cavalleriae Generali, unius regiminis cataphractorum colonello et per Transylvaniam Generali Commendanti, etc. mihi observandissimo.

452.

1692. júl. 4.

Iratott az lándor-fejérvári szerdárnak, 4. Julii 1692.

Köszöntés után. Kegyelmed levelit vöttem, kibűl értem, hogy hatalmas vezér Gömli agája érkezett kglmedhez, és hogy mihozzánk is el fog jűni. Igen kedvesen vettük és kglmed atyai szeretetinek tartjuk, hogy előre értésünkre adta. Kglmed írására nézve azért bizonyos embereinket küldöttük az ellenség dolgainak kímlelésére. Azonban, az mi kevés hadaink vannak, Petrőczy-ogli kardasunkat készítjük, hogy a mikor a szilisztriai passa érkezik, azok is Petrőczy-ogli kardasunkkal készen tanáltassanak. De azt kglmednek meg kell vallanunk, hogy lovas hadunk igen kevés vagyon; mert a ki lovas katonáink voltak, felinek nincsen lova; a dög esett-é lovaiban, vagy penig a téli kukuriczától vagyon? de az kiknek lovuk van is, igen betegeskednek, és ebben a kicsiny tömösvári útban is az kik odajártak, veszett el ötvenig való lovok; hatalmas császárunk s vezérünk kegyelmességére maradtunk. Akarám kglmednek értésére adni, hogy a szilisztriai passa útjára mind a Duna, mind az Morava felől feles pandúrság gyülekezik. Kire nézve Ali passa Duna kapitánya furkátákat küldött le, én is három sereg gyalogimat egy kapitányommal együtt rendeltem és poricsai szigethez leküldöttem és az szilisztriai passának értésére adtam.

453.

1692. júl. 4.

Az szilisztriai passának ugyanakkor.

Kglmed levelét vöttem, hogy a tihámhoz emberségét mutatta, igen kedvesen veszem. Hálá Istennek, miólta ide-

szállottam, itt is hatalmas császár ellenségét fogyattam el és a török nemzetségnek segítségire és oltalmára voltam, nem kárára; az ki különbet mondott kglmednek az én vitézim felől, hazudott. Hálá Istennek, eddig én az én alattamvalóinak tudtam parancsolni, és a ki rosszat cselekedött, meg is tudtam büntetni. Elhittem azonban, hogy kglmed vette hatalmas császár fermányit, micsoda szolgálatra rendeltetett; lévén olyan hírem, hogy kglmed útjára feles pandúrság gyülekezett: azért méltó, kglmed jó gondviselésel jőjjön és jó vigyázással, és útjáról s ide való érkezése felől engemet, jóakaróját tudósítson; én is egy kapitányommal három sereg gyalogimat poricsai szigetben küldöttem kglmed eleiben, kinek úgy hagytuk, hogy kglmed parancsolatját várják mindenekben. P. S. Kegyelmed mellé rendeltetett szultánról is tudósítson, kérem, etc.

454.

1692. júl. 5.

Iratott az lándor-fejérvári szerdárnak, 5. Julii Anno 1692.

Köszöntés után. Az fővezér ő Nga agájával együtt kglmed Recseb agája is ideérkezvén, mind az levelekből, mind az szóval való beszélgetésekből mindeneket megértettem; az mennyi arra a szolgálatra alkalmatos lovas tanáltatik, Petrőczy-ogli kardasommal elkészítem és az hová s a mely napra kegyelmed kívánni fogja, odaküldöm. Ha Isten adja, mikor az hadakat kglmed Beligrádtúl megindítja, magam is akkor kglmed keze csókolására elmegyek, és ezen hatalmas császár szolgálatjában, az mint legjobb leszen, úgy cselekedjünk.

455.

Az díván-effendinek.

Köszöntés után. Kglmed levelét vöttem. Régtől fogvást ismervén kglmedet, mindenkor kglmed személye szívemben vagyon. Az passának írt válaszból megérti kglmed császárom szolgálatjában való készségemet. Recseb agával is eleget beszélgettem s meg tudja beszédemet mondani. Kglmed által kérem az passa apámat, élés dolgából bennünket ne felejtsen, mert nagy szükségben vagyunk, etc.

456.

Cserepi János gyalog kapitánynak, Jeni-Palánkról, 5. Julii.

Emericus Thökölyi, etc. Egregie, fidelis, etc. Hatalmas császárunk kapucsi passája érkezvén mai napon hozzánk, ki is olyan reménséggel jött, hogy már az szilisztriai passát és hatalmas tatár chám fiát itt tanálja, hatalmas császárunk és fővezérünk úgy tudják. Melyhez képest írtunk ő kglmének egy levelet, kit hűséged egy hiteles embertől küldjön meg sietve. Azonban Ali passának a Duna kapitányának írtanak odaalá való emberei olyan hírt, hogy azon passára vigyázó ellenség, feles pandurság gyülekeznék mind Dobra ellenében az hegyekre, mind pedig Halmás- vagy Mihádiához. Úgy is akart Ali passa, hogy még azon hűségeddel levő három zászlóalja gyalogságon kívül újabb hadakat küldjünk mind mi s mind penig ő a maga részéről: de addig szükségtelennek ítéltük az hadak fárasztását, míg hűségedtől azon hírekről tudósítást nem veszünk. Az penig úgy lehet meg, ha hűséged nyelveket fogatna; úgy várhatják nagyobb kegyelmességünket, minthogy mi is az szerént tudjuk itten az dolgokat folytatni. Azért tovább is azt veszszük kegyelmesen, ha pandur-nyelveket ügyekezik fogatni, az kiken mi is tudhassunk építeni, és kémeket is jártasson, az dolgokat azok által is vizsgáltassa, s bennünket tudósítson, hogy ahhoz képest intézhessük mi is magunk dolgait, ha had kell, küldhessünk többet is az ellenség elszélesztésére. Azonban az szilisztriai passának postája jött hozzánk az urmeli passától, az ki is minthogy a mi levelünket is viszi az urának: ha azon szilisztriai passa az Duna mellett tanáltatik valahol, késértesse hozzája; ha penig az hegyeknek indult volna is, úgy is az levelet küldje az passa után, az tatárt penig hozzánk késértesse vissza. Továbbá, minthogy az hadak indulása közelget, küldjön Oblaczki után is és adjon hírt neki, hogy az rábizott egyetmásokkal siessen megjőni, ne múlasson. Secus nec facturus. Datum Jeni-Palánk, etc.

457.

1692. júl. 5.

Az szilisztriai passának, 5. Julii.

Kglmedhez levelekkel menő ember érkezvén hozzám, kglmedhez való barátságunkat tudván, kglmedhez küldeni kívántuk. Azonban tudtára kívántuk azt is adni, hogy mai napon hatalmas fővezérünk agája érkezett hozzánk, ki ha-

talmas császárunk fermányát is hozta, kiből megértettük, hogy hatalmas császárunk bizonyosszámú hadainak egy bizonyos szolgálatban kglmed tétettetett basbúgjává. Azért mi is az mi hadainkat készítjük és készen tartjuk kglmed érkezésére; hozza Isten kglmedet és adjon jó szerencsét az császár szolgálatjában, kívánjuk. Azonban, édes jóakarónk, kglmedet kérjük: tudósítson, ha mi újabb hírei lesznek, útja mely felé leszen és mikor várjuk? hogy tudjuk kglmedet merre kerestetni embereinkkel, ha valami oly dolgok lesznek.

458.

1692. júl. 5.

Az tömösvári passának, 5. Julii.

Akarám kglmednek értésére adni, hogy ennek a Serál holnapnak 20. napján érkezék a császár részéről az végházakat illető fermánjával egy Musztafa aga nevű aga; mely hatalmas császárunk fermánja hogy véghez menjen, mind én, mind Huszain passa apám ügyekezünk: de az Tömösvárra küldött hadaknak dolga miben legyen, úgy az szegény váradiaknak is dolgok miben maradt? nem tudván: míg ezekről kglmedtűl hírünk nem jő, magunkat alkalmaztatni nem tudjuk, mert itten feles ellenség gyűlekezésinek is híre van, hogy a Tömösvár felé ment hadaknak útjának vigyázására gyülekeztek. Vagyok olyan gondolattal is: hogy itten mindennap sok esők esnek, Haraticza és a Mlava vize is igen megáradtak, hasonlót gondolunk a Tömös és Maros vizei felől is, hogy ebben az időben igen megáradtak. Kglmedet azért kérem, mind az vizek állapotjáról és az hírek dolgáról egy órával elébb bennünket tudósítson. Az feljebbemlített Musztafa aga, vezértől az szerhátokra szóló leveleket is hozta kezünkhöz: azokat sem mertük sem paraszt, sem katona postáktúl most elküldeni, mivel féltjük az leveleket, ellenség kezében ne essenek, mivel ez napokban is levelekkel Tömösvárra menő katonáinkat fogtak el a pusztán, Dentéhez nem messze. Ha penig az híreket tudakozza kglmed: az mely hadaink a Tömöstűl visszafordultak, azok békével visszaérkeztek; magunk is azólta itt Jeni-Palánkon vagyunk, miólta Horváth Ferencz kapitányunkat az éléssel odaküldtük. Ma érkezék Mamhut bég-ogli levele is, hogy az elmúlt holnapnak 25. napján indult meg az hadakkal s jő erre felé. Az tatár chám fia is az előrejövő hadakkal Csernecznél volt az napokban. Ali passa Duna kapitánya is hatalmas császárunk donalmájával itt van mellettünk.

Ha Isten adja, a vezér is nemsokára elérkezik, ma hatodik napja, hogy megindult Drinápolyból, etc.

459.

1692. júl. 6.

Tömösvári Tunduk passa, urunknak írott levelének értelme 6. Julii.

Az mely élést Ngtok ittvaló szegénységnek küldött, megméretvén, négyszáznegyvenhetedfél sztamboli kilára tölt, melyet kezünkhöz vettünk és az császár hambárjába töltettük. Az hadakat fogadja Isten Ngodnak, hogy idefárasztotta, az szegénységnek véle igen nagy kedvességet tett; kik immár, hála Istennek, visszamentenek. Ennek utána Ngodat azon kérjük, hogy az odavaló jó hírekről az ittvaló szegénységet tudósítsa.

460.

Más levél, ugyan Tunduk passa neve alatt.

Köszönet után. Horváth Ferencz kapitány által küldetett négyszáznegyvenhetedfél sztamboli kila búzát és négy oka kávét kedvesen vöttem; de annál is kedvesebben vettem volna, ha az kávé helyett is búzát küldött volna, mivel Isten tudja, mely nagy szükségben legyek búza s költség dolgából. Az híreket Horváth Ferencztől meg fogja Nagyságod érteni. Az váradiak dolga abban vagyon most is, az kiben azelőtt volt, az mint mostan érkezett jenei emberektől értettük. Isten legyen segítséggel szegényeknek!

461.

Tömösvári jancsár-aga levele.

Köszönet után. Az mely kukuriczát és kávét Ngod küldött, igen kedvesen vettük. Isten fizesse Ngodnak, és adja, hogy Ngoddal s hatalmas császár hadaival rövidnap alatt megegyezhessünk. Megbocsásson Ngod, hogy semmi Ngodnak való ajándék kezünknél nincsen; mindazáltal egy inget, lábravalót kötővel együtt és egy kezkenőt is küldöttünk, vegye Ngod jó néven és viselje jó egészséggel. Azonban rólunk el ne feledkezzék, mindenkor az jó hírekről tudósítson. Az mely gabonát Horváth Ferencztől küldött, négyszáznegyvenhetedfél kilának tanáltatott.

462.

Az tömösvári kajmekám-aga levele.

Köszönet után. Ngod levelét vöttük, hogy rólam is el nem feledkezett, hanem megbecsüllött és kávét is küldett, igen nagy örömemre s dicsekedésemre volt más jóakaróim előtt. Ha az ittvaló híreket tudakozza Ngod: sohol itt mostan közel táboros ellenség nincsen. Az mint penig Ngod jól tudja, most itt sok embereknek üres az feje, éjjel-nappal újítják az sok hazug híreket. Várad felől ha igaz hírt kíván: kémek és jó embereink által úgy tanultuk ki bizonyosan, hogy török nemzet kezében van, jóllehet sokszor olyan hír forgott, hogy már ellenség kezében esett, az törököket penig Belényes felé késértette, — de ne higyje Ngod. Igaz dolog, szegények igen nagy inségben vannak: de az alatta való ellenség is nagy félelemben van; hogyha a Maruson valamely hadak mennének által, mindjárt az ellenség a vár alól elmenne. Ngodtúl az ellenség itt igen fél, és most volna az segítségnek ideje, ha Ngod erre jőne nyomban: Váradnak igen nagy segítségire volna; hogy az hadak most is az éléssel idejöttek, az ellenség húszig való lovast küldött ide a vár alá, hogy nyelvet fogjanak, de nem foghattanak. Omer passa most is Tömösváratt van, elkészítettük volt, mind hajókkal együtt, hogy az vizen általküldjük, — de a rossz emberek mindenkor rosszat költenek. P. S. Ngodat azon kérem: sok embert tött eddig csirakjának, rólam se feledkezzék; az én jószágom gondjaviselőjéről is Ahmet agáról szemét el ne vegye; én is, a mikor ideje leszen s Ngod parancsol, Ngoddal szembe leszek.

463.

1692. júl. 7.

Iratott Veteráninak, 7. Julii.

Illustrissime Domine Comes! Non dubito Illustritatem Vestram notitiam jam per Valachiae Principem obtinuisse, qualiter captivo apud eandem existente Bekir passa pro eliberatione et permutatione ipsius, officialis quidam Germanus in carcere Constantinopolitano potentissimi Turcarum Imperatoris existens, eidem ab eodem Imperatore potentissimo concessus et condonatus fuerit, quem forte Illustritas quoque Vestra acceptavit, uti mihi inde perscriptum est. Sic utrique parti dum satisfiat, non amplius taediosa mentione mihi quoque utendum est. Fecerat etiam mentio-

nem Illustritas Vestra in suis literis exaratis, quasi captivitatem Comitis Solari et dilationem eliberationis Mehemet passae mihi imputaret; quod in negotio ejusdem non me immiscere voluerim, quodve aliae intervenere difficultates, quae permutationem istam protraxerunt. Interim maneo, etc.

464.

Az lándor-fejérvári szerdárnak ugyanakkor.

Akarám kglmednek tudtára adni, hogy Horváth Ferencz kapitányom a mely lovas és gyalog hadaimmal Tömösvárra békésérte hatalmas császár élését: Istennek hála, az én hadaimmal békével béérkezett; egynehány török is jött vele, az kik is Verczán túl tőle elszakadván, eddig kglmedhez bémehettek, kik az arra felé való állapotokról is kglmednek hírt vihettek: azért is Tömösvárrúl az pasától és jancsár-agától a mely leveleket nekem hoztak, nem láttam szükségesnek, hogy odaküldjem kglmednek. Magam is Posorolczához jöttem, hogy hadaimban, magam előtt, az kik alkalmatosak lésznek arra az útra, kiről császárunk fermánja jött, megválogassam, készítsem, és ezután, valamikor kglmed levelét veszem, készen tartom, hogy elküldhessem; most is vannak oda csatacsi vitézim az tömösvári Ordi-Kupri felé. Szinte most érkezett egy postám Drinápolybúl: ma nyolczad napja hatalmas vezérünk is útban van és tegnap érkezett Philippihez ő hatalmassága. Az thiám eleiben szintén most küldék Nisig hadaimban; ha Isten adja, harmad-negyed nap alatt az is elérkezik, az mi hírekkel jő, kglmednek értésére adom. Ali passa Duna kapitánya visszament az furkátákkal a Vaskapuhoz, az csektereket s hidasokat Rámnál hagyta, kit maga csauzza által is kglmednek értésére adott, etc.

465.

Az divány-effendijének, etc.

Mit írtam az szerdár apámnak, kglmed megláthatja. Én már csak a passa apám tudósítását várom, és minthogy a vezér is útban van: magam is készületben vagyok, hogy hadaimat az török hadakkal megegyeztetvén és császár szolgálatjában elküldvén, magam is a vezér eleiben mehessek, a mikor közelebb jő; de elsőbben az passa apám keze csókolására kívánok mennem, csak onnan a hadak megindításárúl a hírt várom. Kglmedet kérem, mondja meg Haszeki agának és a Bekir passa ottlevő agájának, hogy az Jedikulában levő német kapitányt hatalmas császár Bekir

passájának ajándékozta, ki magára vállalta, hogy megszabadítja; kit Bekir passának is értésire adtam. Mint jóakarómnak kívántam azonban megírni, hogy az posorolczai kadiájával sok bajunk van, sok rossz dolgokat cselekszik; míg Jeni-Palánkon voltam, a kuruczokkal a törököket öszveveszteste, az kuruczok is fegyvert fogtak, csaknem emberhalál volt mindkét részről, két emberemet csak meg nem ölték, az én Posorolczán levő vechilem nehezen tudta megcsendesíteni az két félt. Kérem azért az szerdár apámat: az ő szavával rendeltessék más kadia, mert soha ezután is jó vége nem leszen. Az másik kadia emberséges ember volt; legyen olyan kadia, a kivel a mi embereink megalkhassanak, etc.

466.

1692. júl. 8.

Sándor Gáspár uramnak, 1692. júl. 8.

Isten sok jókkal áldja meg kglmedet! Kglmed levelét kedvesen vettük, vígasztalásunkkal értettük tudósításit. Isten kglmedet meghozván, tanál itt is maga consolatiójára valókat, melyekre nézve reménljük Isten jóvoltából, hogy bujdosásunknak már ez az esztendő véget szakasztott. Kglmed útja securitására bizonyosszámú lovasokkal Rácz András nevű becsületes hadnagyunkat praemittáltuk; kívánjuk, hozza Isten kegyelmedet mentőlhamarébb szerencsésen!

467.

1692. júl. 10.

Az nisi passának.

Becsületes úr hívünket, thiánkat küldöttük volt az fényes portára, ki is, az mint írja, már útban lévén, küldöttük eleiben egy hadnagyunkat bizonyosszámú lovasinkkal; akartuk azért kglmednek értésére adni: mi járatbeli emberek, hogy tudhassa; megparancsoltuk nekik, ha két-három napig kell is ott várakozniok: ott várják meg tihánkat. Az jancsár-agának, az agáknak s hatalmas császárunk ottlevő több becsületes tiszteinek szolgálatunkat ajánljuk, etc.

468.

(Pecsét az osztrovai salvagvárdákra.)

Ezen pecsétünket praesentáló Halil aga nevű osztrovai és brodarczai zaim emberei mennek ugyan Osztrovára, és Brodarczra, búza, árpa és egyéb mindenféle gabonáknak

megdézsmálására. Parancsoljuk azért kegyelmesen és igen serio ottlevő salvagvárdiáinknak: látván ezen pecsétünket, az dézsmaszedésben meg ne akadályoztassák. Secus nec facturi. Posorolcza, 10. Julii Anno 1692.

469.

1692. júl. 10.

Az szilisztriai passának, 10. Julii.

Köszönet után. Kglmed levelét vettem, mi van benne, megértettem. Igen akartam, hogy Isten kglmedet hozzám közel hozta; kglmeddel minden, hatalmas császárunk szolgálatját illető dolgokról barátságosan s örömest beszélgetni kívánunk. Hozza Isten kglmedet! Ha penig az Moraván való költözést kérdezi kglmed: most az Moravának nagy árja vagyon, mindenütt kiöntött az víz, messze szokott az hajó járni, az hol szárazra kelhetni. Azonkívül is penig Szendrőnél oly víz vagyon, az kin hajókon kell költözni, melyről az kglmed idejött agája másokkal is bőven beszéllett. Az kglmed számára való szükséges hidasokért is Rhámhoz mindjárt elküldöttem, hogy egy órával elébb felhozzák, etc.

470.

1692. júl. 10.

Az lándor-fejérvári szerdár díván-effendijének, 10. Julii.

Köszönet után. Édes jóakaró uram! Kglmed által az passa apámnak kezét csókolom és tudtára adom, hogy ennek az török holnapnak 25-dik napján az ozi beglerbég ide Posorolczához érkezett. Az mely egynehány száz pandur az passa útját őrzötte, vigyázta: úgy van híremmel, hogy egy része az ressovai hegyekben, más része penig az Morava vize felé vették útjokat; jó tihadarikkal és szép hadakkal jövén az passa, nem merték magokat kimutatni, félreállottak. Az tatár chám fia felől is jött hirem, az én postáim Bukuresthez nem messze hagyták. Ha mi hírei vannak kglmednek is, kérem, minket is jóakaróját tudósítson.

471.

1692. júl. 12.

Az havasalföldi vajdának, 12. Julii.

Bukurestini 3-tia Julii datas Celsitudinis Vestrae literas tradidit nobis expressus noster a celeberrimo Tartaro-

rum chamo redux, cui quod Vestra Celsitudo tam eunti, quam redeunti securitatem itineris suppeditavit, fecit in contestationem fraterni erga nos amoris et argumenti. Cum itaque alterum ad eundem cum certis documentis emittere debemus expressum, Celsitudinem Vestram enixe rogamus: ne gravetur commoditatem et securitatem quam celerius eundi ipsi suppeditare. Reciprocare volentes fraternalem Celsitudinis Vestrae affectum, confidenter cum Celsitudine Vestra communicare voluimus, quod certas nostras copias proximis diebus Ottomannicis adjungentes, Tömösvarinum annonam immiserimus, quae jam inde foeliciter redierunt. Passae Szilistriae modo plane ad Belgradum proficiscenti, aliisque passis alteras iterum his diebus copias adjungemus, quae, favente Deo, aliquid contra hostem probabunt. Specialem Christianissimi Imperatoris hominem, immediate ad nos expeditum, ita etiam reducem ex Polonia nostrum ablegatum quovis die expectamus. Scribit nobis passa Albanorum, quod cum viginti millibus se cum Excelso Supremo Vezerio penes Nissam est conjuncturus. In reliquo momentatim expectamus a Supremo Vezerio nostrum etiam supremum aulae capitaneum, Dominum Sándor cum ordinantia ultetiori; quamprimum advenerit, nos quoque auxiliante Deo in arenam Martis progrediemur. Quod superest, Celsitudinem Vestram benevalere desidaeramus.

P. S. Quandoquidem nos in campum progressuri, Principissam hic Posaroviczae relinquere debemus, qui locus ab omnibus plurimum caret ad vitam necessariis: confisi in fraternam Celsitudinis Vestrae benevolentiam, dabimus in mandatis nostro, quem hic relinquemus, provisori, ut de rebus necessariis capitaneum Celsitudinis Vestrae Csernecziensem certificet, ut si quae prope Csernecz praecipue vina bona et aceta non invenirentur, tempestive procuret etiam e locis remotioribus. Rogamus Vestram Celsitudinem, dignetur ipsi de omni super his assistentia mandata dare, qui quamprimum super his praefatum nostrum provisorem certificabit, cum pecunia vel pretio rerum omnium, navem per Danubium demittet et adferri curabit. Benevolentiam Celsitudinis Vestrae grato aestimabimus animo. Coeterum, venit ad nos fama, quod Generosus Petrus Daniel et consors nostri aulae praefecti, ex annuentia, ne vel inpositione Celsitudinis Vestrae Transylvaniam intraverint; qualiter hoc negotium sit factum? a Vestra Celsitudine edoceri cupimus.

472.

1691. jul. 12.

Az cserneczi kapitánynak, 12. Julii.

Kglmed levelét vettük. Havasalföldi vajda atyánkfia ő kegyelme és hatalmas tatár chám ő Nga levelére is újobban választ tévén, magunk postájától küldöttük meg. Azért kglmed ezen leveleinkkel menő postánk alá postalovat és melléje késéröt adatván, éjjel-nappal sietve küldje Bukurestre. Az uni thiánk, Sándor Gáspár uram, valamely konyhára való élés felől írt volt kglmednek, kinek is válasza kglmedtől az, hogy nem kaphatni. De azt nem lehet hinni: mert ha kglmetek akarja, egy országban élést tanálni. Mi ingyen nem is kívántuk, magatok tudjátok. Ha azért kglmed afféle aprólékos, konyháravaló élést és valami jó bort szereztet számunkra, és hírt ad ide: innen bizonyos emberünk megyen kglmedhez hajóval, két vagy háromszáz tallérig való pénzzel együtt, csak tudósítson az élésnek menynyiségéről és az áráról. Annyiban is tartjuk, mintha kglmed ajándékon küldené, etc.

473.

1692. júl. 12.

Az szilisztriai passának, 12. Julii.

Köszönet után. Mihelyt kglmed levelét vöttem és értettem, hogy az hidasokban fogyatkozás vagyon, mindjárt embereimben sietve az falukra kiküldöttem, hogy valahol embert tanálnak, hajtsák Rámhoz és onnét az hajókat megindítván, vigyék oda, az hol kglmed költözni fog. Meghagytam, hogy éjjel is vigyék, és ha valami múlatás esik az dologban, egyébnek ne tulajdonítsa, hanem hogy nappal nem tanálták az szegénységet, minthogy a nyári dolognak estek.

474.

1692. júl. 12.

Muradin szultánnak, 12. Julii.

Értettük, hogy az felséges tatár chámmal legyen, és hogy ő Felsége nemzetségéből való egyik szultán legyen. Akarunk azért ez levelünk által felőle tudakozni, mint s hogy legyen? kívánván mentőlhamarébb kezét csókolni s hatalmas császár szolgálatjában véle együtt találtatni, etc.

475.

1692. júl. 12.

Ali passának, 12. Julii.

Köszöntés után. Hatalmas császárunk rendelvén valamely élést s munitiót hadaink szükségére Vidinből, melyért Oblaczki nevű szolgánkat küldvén le Vidinben, mit írt nekünk, levelét kglmednek odaküldtük, és az dolog, úgy látjuk, kglmedre maradott; kérjük kglmedet, mutassa jóakaratját, szállíthassa fel emberünk; lám, a Duna szigeteiben Vidin és Hersova között elég szalahorok vannak, parancsoljon felőlök; mi is küldtünk negyvenig való szalahorokat bizonyos emberünkkel, kiknek eledelére azon élést szállító szolgánk gondot visel. Az hajók adása áll kglmed dispositiójában; lám, minap is elég üres hajók mentenek alá Vidinyhez, kiknek azonkívül is fel kelletik jőni: akár azokból suppleálja kegyelmed azon hajókbeli szükséget, hatalmas császár szolgálatjában ne legyen akadály azon élésnek, munitiónak felhozathatások iránt, minthogy az üdő igen rövid. Kglmed jóakaratját kedvesen veszszük s megszolgáljuk, etc.

476.

1692. júl. 13.

Az lándor-fejérvári szerdárnak, 13. Julii.

Kglmed levelét vöttük. Az szilisztriai passa, hatalmas császárunk ozi beglerbégje, ezen már mind hadastúl Lándor-Fejérvárhoz ment; mi is hadainkat Petrőczi-ogli atyánkfiával készen tartjuk, várjuk csak a thiánkat a fővezértől, ki is már hogy útban van, felőle hírünk vagyon s vagyon hatod-napja elküldtünk eleiben Jagodina s Nis felé; mihelt elérkezik, mentest magunk megyünk kglmedhez, kglmed keze csókolására. Rab Bekir s Memhet passáktól érkeztenek hozzánk valamely Lándor-Fejérvárra szóló levelek, melyeket ezen alkalmatossággal megküldvén, ha választ írnak reájok s kezünkhez küldik, mi elküldjük nekiek, etc.

477.

1692. júl. 13.

Mamhut bégh-oglinak, ugyanakkor.

Köszönet után. Kglmed levelét vöttük. Az mely tatár posta kglmed szilisztriai passának szóló levelét hozta

azon posta alá kglmed tekintetiért hajót rendeltetvén, elküldtük az szilisztriai passa után. Szánakozván szegény Memhet passa állapotján, ötven tallért küldtünk volt szegénynek, kivel azoltától fogva tartotta magát; mit írt kegyelmednek, ez alkalmatossággal megküldöttük, és ha választ ír neki s kezünkhöz küldi: minthogy eddig is miáltalunk folytatta szabadulását illető levelebeli dolgait, mi néki megküldjük. Verje meg Isten, ki oka meg nem szabadulhatásának; minthogy azon rabot, kin szabadulni kellett volna szegénynek, kglmed vette meg pénzen: Isten áldását vészi kglmed, ha mi jót teszen véle szabadításában. Mikor érkezik kglmed Nishez, kérjük kglmedet, tudósítson, etc.

478.

1692. júl. 15.

Iratott az lándor-fejérvári szerdárnak, 15. Julii Anno 1692.

Köszönet után. Akarám kglmednek tudtára adni: holnap úgymint török holnapnak harmadik napján én is sajkára ülvén, sietek kglmedhez, Petrőczy uramat is magammal viszem, hogy kglmed is az ottlevő vezér agája Musztafa aga jelenlétében az szilisztriai passával megegyeztetvén és az híreket öszvetévén, Isten segítségéből úgy inditsuk útra Petrőczy uram mellé rendelt kapitányokat s egyéb hadakat; hogy Palánkhoz az Dunán általköltözzenek, megparancsoltam; honnan is, az mint kglmed jobbnak látja, akár Pancsovánál, akár Ali-Bunárnál, akár Denténél megegyezni könnyű leszen, csak tudja: Pancsovátúl mikor indulnak meg a török hadak? etc.

479.

1692. júl. 17.

Iratott lándor-fejérvári szerdár Huszain passának, 17. Julii.

Az mint kglmednek előre is megírtam vala: kglmed keze csókolására Posorolczáról felkelvén, némely díványos agáimmal együtt Szendrőn felül a malomhoz jöttem vala, hogy innen is ma bémenjek Fejérvárra. Azonban Isten akaratjából az éjszaka megbetegedvén, az nyilallás és hideglelés miatt vissza kellett fordulnom; küldöttem azért magam képiben Petrőczi uramat és más egy-két értelmes kapitányomot, kik által a végvárak felé rendelt hadak dolgában én is a magam elméjét a hírekkel együtt megizentem. Kgl-

med jobban tudja, ha Várad ellenség keziben való esésinek hírét a mikor a hatalmas vezérünk vötte: azután kglmedet hatalmas vezérünktől újabb fermány érte-e a végvárak felé küldendő hadak dolgában? Mert magát a török végvárak felé feles ellenség mutatván és nagy vigyázásban lévén, csak annyi hadnak menetelit nem jovalhatom; mert, ha az ellenség felveri: az több hadaknak véle szívét elveszszük. Már, Istennek hálá, hatalmas vezérünk is közel lévén, nekem jobbnak tetszenék ő Ngától több hadat kérni, és oly erővel a végvárak felé elküldeni, a kik annak a Vaskapunál lévő és Várad s Jenő felé magát mutató ellenségnek is szemtől szembe megfelelelhetnének. Ez az én gondolatom, kglmeteké mindazáltal a fermány, a mit ott elvégez, én annak elbontója nem kívánok lenni, és a kik erre a szolgálatra lovasim alkalmatosok találtatnak, én azokot oda küldöm, az hová kglmed kívánja; csak azon kérem kglmedet, hogy hadaim szükségére küldjön lisztet, mert élés nélkül a Dunától fel nem költhetem. Az mely élés felől a tihám által kglmed bujurultit küldött volt is, az is még oda van; azután a vezértől is tízezer oka lisztre hozták volt a vezér fermánját: arra sem adtak semmit is, legyen hírével kglmednek, ki miatt hadaink nagy szükségben vagynak.

Inclusa. Édes jóakaró apám! Kglmedet kérem, ha mi nehézsége volt a Petrőczi-ogli kardasomra, minthogy neki is ezután császár szolgálatjában kell tanáltatni, hogy kedve jó legyen, kérem, legyen hozzá jó szívvel, idegenséget hozzá ne mutasson. E világnál inkább szerettem volna, ha kglmeddel szemben lehettem volna, mert sok barátságos beszédink löttek volna egymással. Kglmedet kérem, tovább is engem szívéből ki ne vessen és legyen azon: a mely felé való szolgálatra engem a hatalmas vezér fordít, lehessünk együtt, minthogy már egymást megismértük és egymás tedarikját tudjuk. Egy kis hírem van a vezér kapuján levő jóakaróimtól: hogy, ha Isten adja, vagy Jagodinánál, vagy Nisnél a vezérrel szemben leszek; ezt a tihám adta értésemre, kit minden órán várok, mert már közel van, Petrőczi-ogli kardasommal küldöttem kapitihaságban levő Horváth Ferencz kapitányomot, hogy onnét a kapucsi passával a vezérhez menjen; azért, ha kglmed néki mit parancsol, meghagytam néki, hogy kglmed parancsolatja szerint cselekedjék, és ha az én dolgom felől, úgy, mint apa fia mellett szokott írni, úgy cselekszik kglmed: az Isten is megáldja érette, én is, ha Isten adja, megszolgálom.

480.

Eodem, a szerdár díván-effendijének.

Nem tudom megírni, mely szívesen kívántam volna beszélni a passa apámmal ő kglmével, löttek is volna sok beszédim kglmetekkel: de Isten akaratja ellen nem tehetek, hirtelen megbetegedvén, a szendrei malmoktól vissza kellett mennem. Levelem megadó emberemtől azért kegyelmednek szóval izentem, kérem, adjon hitelt szómmal mondandó szavainak.

481.

Eodem Csáfer passának.

Vezér Huszain passa ő kglme keze csókolására és hogy a végvárak felé rendeltetett hadaknak útjokról s dolgokról együtt dívánkozzunk s az híreket együvé tegyük, magam indultam vala Fejérvárra kglmetekhez és az szendrei malmokig kijöttem volt: de Isten akaratjából hirtelen megbetegedvén, vissza kellett mennem. Levelem megadó kardasomtól Petrőczi uramtól kglmednek szóval izentem, kérem, adjon hitelt szavainak, és minthogy Isten kglmednek több értelmet adott másoknál: azért, hogy kglmeddel minden dolgokról bővebben beszéljen Petrőczi-ogli, megparancsoltam.

482.

1692. júl. 21.

Iratott Bekir passának, 21. Julii Anno 1692.

Köszönet után. Nem héjában tartotta kglmed jóakarójának az fő jancsár-agát Iszmail passát, mert, hála Istennek, nem volt haszontalan hatalmas császár előtt kglmed mellett való szava: mert kglmed szabadítására az Jediculából Capris nevű német grófot kiadatta; kinek megszabadítása mireánk bizattatván, akartuk kglmednek értésére adnunk, hogy azon német grófért szintén most küldöttük egy kapitányunkat, hogy idehozza. Irtunk, sőt hütlevelet küldtünk Veteráni generálnak is, hogy kglmedet ideküldje, kívánván szívesen kegyelmed mennélhamarébb való szabadulását, etc.

483.

Iratott az lándor-fejérvári szerdárnak, 22. Julii.

Kglmed levelét vettem; megérkezvén kglmedtűl embereim, mit írt kegyelmed megértettem. Díványkozván kapi-

tányimmal s agáimmal, az hadi tedarik s okosság szerént nem jovallották, hogy addig hadaimat én elküldjem, míg az mai napon csatára küldött két rendbeli vitézim az ellenség felől megtérnek és az mostani hirekhez képest bizonyosabbat hoznak az ellenség állapotjáról. Az fővezérhez ő Ngához is postámat küldöttem, minthogy Nishez érkezett; várom újabb parancsolatját ő Ngának. Kglmed lássa, mit cselekszik, én magamról számot adok; egyébiránt hatalmas császárunk szolgálatjában mindenkoron igazságban találtatni kívánván: hadaimat a Dunán általküldtem; várván újabb parancsolatját postám által fővezér urunknak ő Ngának, magamat ahhoz alkalmaztatom. Megérkezvén thiám ő Ngától, kglmed kezei csókolására odaküldtem, ki által kegyelmednek szóval izentem; kérem, adjon hitelt szavainak, etc.

484.

1692. júl. 22.

Csáfer passának, ugyanakkor.

Szomorú szívvel s megháborodott elmével értettem, megérkezvén Petrőczy-ogli kardasom s véle levő becsületes agáim, szerdár apámnak némely, ellenem való becstelen szavait. Tudva vannak hatalmas császárunk birodalmában értelmes, okos nagy rendek is, értetlenek is; kglmednek, mint hatalmas császárunk okos, értelmes vezérjének, hozzám eleitől fogva való szíves jóakaratjához bízván, küldöttem oda most az fővezértől ő Ngától érkezett thiámat, ki által kglmednek szóval izentem; kérem, adjon hitelt szavainak, s adja oly jelét hozzám, kiből én is érthessem meg, hogy kglmed az az jóakaróm, az ki azelőtt volt, thiám által. Ha Isten éltet, kglmed jóakaratját megszolgálni igyekezem, etc.

485.

1692. júl. 22.

Díván-effendinek, uyyanakkor.

Kglmed levelét vöttük. Az mint megígértük volt, hogy Isten az fővezértől meghozván thiánkat, az odavaló hírekről tudósítjuk; Isten az alatt míg Petrőczy uram megtért, meghozván: az odavaló hireket értésére adjuk, odaküldöttük; ki által kglmednek szóval izenvén, kérjük, adjon hitelt szavainak.

Inclusa. Édes jóakaróm! Nem hittem volna, hogy az passa apámnak olyan szavait halljam, az miket az császár agái s kapucsi passái előtt szólott; kiért a magam emberei előtt is orczám nem maradott. Melyek az igaz apasághoz és igaz dosztlukcsághoz nem illettek volna. Nékem Törökországban laktomban az vezérek, passák közűl jóakaróim is, ellenségim is voltak: de Isten azok ellen is eddig, kik ellenségim voltak, eddig gondomat viselte. Azért küldtem thiámat leginkább oda, tudja meg: az passa jóakaróm-e, vagy ellenségem? tudhassam dolgaihoz ahhoz képest magamat alkalmaztatnom. Kglmedtűl is mint jóakarómtól mindenben igaz hírt várok ebben a dologban; kglmednek is ma a kapuja, holnap más lehet; tudom, meggondol mindent az ily dologban, etc.

486.

1692. júl. 22.

Sajin Memhet passának, ugyanakkor.

Örömmel értettük, hogy sok nyomorúságos szenyvedésiből Isten kegyelmedet megszabadította, az hatalmas császárunk szolgálatjára Lándor-Fejérvárra békével hozta; kívánjuk, Isten kglmedet hatalmas császárunk szolgálatjára sokáig jó egészségben éltesse, szerencséjét nevelje! Az fővezértől ő Ngától most érkezvén meg a thiánk, akartuk általa kglmedet látogatnunk és mint s hogy legyen? kglmed felől tudakozódnunk, ki által kglmednek szóval is izenvén, megparancsoltuk, hogy ha mikről kglmed tudakozódik is, kglmednek referálja. Petrőczy-ogli kardasunk által azért nem írtunk volt kglmednek, hogy nem tudtuk kegyelmed oda való érkezését, etc. . . .

487.

1692. júl. 22.

Szilisztriai Mamhut passának, etc. ugyanakkor.

Az mint kglmeddel itt nálam létében szót kötöttem, hogy az hírekről s az idevaló dolgokról tudósítom: minthogy az thiám is az hatalmas vezértől megérkezett és az fővezér is Nishez jött, azért küldöttem sietve kglmedhez az thiámat, hogy minden dolgokról kglmeddel beszéljen s végezzen és nekem igaz választ hozzon. Kglmed azért bízvást meghigyjen és úgy beszéljen véle, mintha ugyan magammal beszélene.

488.

1692. júl. 23.

Ali passának, 23. Julii.

Kglmed levelét vöttük, írását megértettük, melyhez képest mind az kadiának izentünk, hogy meghirdesse a városon, hogy virradtig innen az városból minden furkátákhoz tartozó török kimenjen: mert valakit itten tanáltatunk reggel közűlök, ötszáz pálczát veretünk rajta, mind penig tellár által ez szerint kiáltattuk meg, kglmednek is az dolgot értésére kívánván adni. Ajánljuk Isten oltalmában.

489.

1692. júl. 23.

Az lándor-fejérvári tefterdárnak, 23. Julii.

Köszönet után. Kglmed levelét vettük, mit írjon, megértettük. Olyat kezdtünk tapasztalni: miólta kglmed Beligrádra jött, kglmed is hozzánk idegenebb, mint annakelőtte volt. Minthogy penig most kegyelmed levelet írt, kglmedtűl kedvesen veszszük. Az vekilhárcz bár elébb jött volna az liszttel; ma az thiánk odamenvén kegyelmedhez, minden dolgokról általa a passának izentünk, és hadaink között az kik jobb lovasok tanáltattak, tegnap csatacsit is kétfelé expediáltunk, kiket egy-két napok alatt várunk.

490.

1692. júl. 28.

Az lándor-fejérvári szerdárnak, 28. Julii.

Köszönet után. Megérkezvén az thiám kglmedtűl, általa és kglmed levelébűl is értem, hogy hozzám jó szívvel s atyai indulattal vagyon, kiért Isten ezer annyi jót adjon kglmednek és engemet is éltetvén, én sem feledkezem el kglmed jóakaratjáról. Azonban akarám kglmednek értésére adni, hogy én is az hatalmas fővezér keze csókolására akarván menni szalt-formában: szintén most vettem az ő Nga levelét, melyben írja, hogy velem is Lándor-Fejérváron kíván szemben lenni ő Nga; én is azért az ő Nga köntöse csókolására odamenvén, azon alkalmatossággal kglmed kezit is csókolhatom és a régi apaságot, fiuságot s barátságot egymás között megujíthatjuk, etc.

Inclusa. Édes jóakaró apám uram, kglmedet kérem, én felőlem fiáról, az mint a thiám által izente, az vezér előtt el ne feledkezzék. Én ilyenformán az mint eddig tartottam, embere ezen hadak tartásának tovább nem lehetek; magamat eladósítottam, és gyalázatomra — látja Isten — feleségem holmi portékájához nyultam s azt adogatom pénzen; szégyenleném mások előtt mondanom, de kglmed előtt mint apám előtt meg kell vallanom. Ha az hatalmas vezér azt fogja mondani, hogy ennyi embert ne tartsak: az mennyi számot az császár szolgálatjára kíván velem tartatni ő Nga, annyit tartok és az többit elbocsátom. Most csak Erdélyországából való urak, begzadék s iszpahiák is vannak annyin mellettem, kiket az erdélyi király nevéért tartanom s ruháznom kell, hogy csak azokra is eddig 15,120 erszény pénzt költöttem, kiről temeszukjok is vagyon. Csak az kuruczok cselédji is van öt-hatszáz asszony fejemen. Csak az egy Isten tudja, ezeknek tartása mint lehetett ilyen időben s ilyen puszta országban!

491.

Az dévány-effendinek.

Kglmed czéduláját vöttem, mit írjon, megértettem; ha Isten adja, nem leszen héjában kglmed hozzám való barátsága. Küldöttem kglmedhez egyik icsoglánomat, Filekit, ki által is némely dolgokról kglmed válaszát s tudósítását elvárom, s kérem is, tudósítson kegyelmed általa. Mikor az vezér Lándor-Fejérvárhoz érkezik, ha Isten adja, én is odamegyek, akkor kglmeddel is szembe leszek, etc.

492.

Csáfer passának.

Az thiám által küldött kglmed levelét vöttem. Hogy hozzám jó szívvel vagyon, Isten áldja meg kglmedet; tovább is kglmedet kérem, szívébűl ki ne vessen. Isten után kglmedhez mint apám helyett való jóakarómhoz bízom, mivelhogy miólta Váradinnál megesmerkedtünk egymással, azólta mindenkor kglmedtűl jót láttam. Akarám azonban kglmednek értésére adni, hogy az vezér eleibe küldtem volt egyik kapitányomat; kívántam volna magam is ő Nga eleiben menni Jagodináig, de az volt válaszom, hogy Lándor-Fejérvárhoz menjek ő Ngához. Azért úgy kell cselekednem, a mint onnan a parancsolat volt. Ha Isten adja, Lándor-Fe-

jérvárhoz érkezvén a fővezér a török táborral, én is a vezér odavaló érkezése után második vagy harmadik napon odamegyek, s akkor kívánom kglmednek is kezit csókolni, etc.

493.

1692. aug. 1.

Iratott Jablanovszki uramnak, 1. Augusti 1692. Posarolczán.

Redux feliciter meus ab Excellentia Vestra ablegatus repraesentavit mihi literas Excellentiae Vestrae, syncerasque amicissimi sui erga me affectus argumenta luculenter declaravit, quae, sicuti summopere revereor, ita me debitis semper officiis et gratitudine reciprocaturum polliceor. Quis sit rerum modernarum status, ex eodem fidele meo Vestra Excellentia uberius est cognitura. Spero me intra triduum cum magno vezirio Belgradino conventurum, tandemque expressum meum ad Vestram Excellentiam expediturum. Interim tamen Vestra Excellentia de constanti mea et syncera erga ipsam amicitia debet esse secura. Sum enim et maneo, etc.

494.

1692. aug. 1.

Iratott az moldovai vajdának. Die eodem.

Kglmed levelit becsülettel vettük, becsületes követünk alkalmatosságával hozzánk való szíves affectióját, dolgainkban mutatott jóakaratját s szolgánk által lett paripabeli kedveskedésit kglmednek megszolgáljuk. Sőt Isten bennünket kglmed szomszédságában vivén, megkölcsönözni kívánjuk. Harmadnap alatt Lándor-Fejérváron az fővezérrel ő Ngával szemben lévén, ott is kglmedet el nem felejtjük s az továbbvaló dolgokrúl specialis emberünk által kglmedet tudósítjuk, az mostaniak iránt penig kglmedet ez inclusára relegáljuk. Ezen postánkat pedig kglmednek recommendáljuk singularissime, kérvén: jó securitással Jablanovszki uram közelebb való tisztihez kísírtesse el, és azon tisztnek recognitióját, hogy kglmed odakísírtette, küldje meg nekünk. Ajánlván tovább is kglmed jóakaratjában kglmednél levő residensünket, maradunk, etc.

495.

Jablanovszkinak iratott postscriptában.

Legatus qui ad me venit Gallicus, fictum nomen de Lora, sed est Feriol. Has inclusas Gallici oratoris recom-

mendo Vestrae Excellentiae, quas Dominus Nemessányi debebat deportare, sed usque ad conferentiam vezerii expeditio illa est dilata, tunc vel ille vel alter expedietur ut residens ad Vestram Excellentiam.

496.

Iratott Veteráninak, 10. Augusti. Lándor-Fejérvárról.

27. Julii Szentgyörgyii datas Illustritatis Vestrae literas repraesentavit mihi tubicen Illustritatis Vestrae, cum Bekir passa ad me missus, quem quod Vestra Illustritas ad meam parolam ad me mittere non difficultavit, ad paria humanitatis et discretionis officia aequo affectu et promptitudine reciprocanda me sibi non parve obligavit; et quamvis in negotio Domini Comitis a Capris graves subortae fuerint (sicut ex ipsamet Vestra Illustritas recognoscet) difficultates: syncere tamen me interposui et libertatem ejus procurando, liberum eundem cum tubicine bona securitate ad Illustritatem Vestram comitari curavi. Status Comitis Solari magnis difficultatibus est involutus, cum tamen passa Albanorum, qui ipsum redemeret, jam hodie huc pervenit, credo, quod statum ejus magis sublevare potero, de quo Vestram Illustritatem intra brève tempus certificabo. Rogo Illustritatem Vestram, ne properet Mehemet passam ea ratione illinc dimovere. Faciet Illustritas Vestra cavallerio, christiano satis dignum, si captivo quoque commissario Ceslero succurrent. Inclusas Illustritati Vestrae recommendo, et maneo Illustritatis Vestrae ad serviendum paratissimus.

497.

1692. aug. 12.

Iratott Daróczy uramnak, 12. Augusti.

Praemissis praemittendis. Commissiónk megadó Numán olaj-bék azért való instantiájára megengedtük, hogy az Dunán túl levő faluinak, úgymint Jeszenovának, Nádasnak, Janónak, Szoboticzának, Dsodanoczának, Szlatinának, Szuszkának, Kizesklisznek dézmáit, mint annakelőtte, megvehesse. Melyhez képest kglmednek kegyelmesen és igen serio parancsoljuk: az megírt faluk dézmáinak megvételiben azon megírt béket ne akadályoztassa. Secus nec facturus. Lándor-Fejérváratt.

498.

1692. aug. 13.

Iratott Lándor-Fejérváratt Veteráni generálnak, 13. Augusti, etc.

Illustrissime Domine Comes! etc., Binas ab Illustritate Vestra per camerarium Principissae meae accepi literas. Dum in negotio Domini Kilian tam facilis fui: similem Illustritatis Vestrae in admaturandis promissis ejus facilitatem speravi. Ego nolens in mea parola mancamentum pati, Dominum Comitem a Capris pro Bekir passa dimisi. Capitulatio cum Domino Kiliano quandoquidem non fuit super captivis futuris, sed praesentibus, et ipse firmam mihi in casu, si contentum facere non posset, quod ad suam revertetur captivitatem, dederit fidem: justum est, ut eundem Illustritas Vestra remittat, juxta ipsius obligationem. Sum contentus cum literali resolutione Domini Generalis Hejzler, dummodo res illas impignoratas extradet et ad Vestram Illustritatem quantocius mittat. Jam pecunia cum interesse est prae manibus Vestrae Illustritatis, et cur perderet pro rebus tanti momenti suum honorem? Et contentato igitur ex mea pecunia Domino Generale Heisler, rogo: ex ipsius iterum, sicut ipsemet specificat pecunia, vel ex propria sua, juxta suum compromissum, lytrum Semseianum quantocius ad me mittere ne gravetur. Illustritatis Vestrae benevolentiam officiose recompensare non intermittam, etc.

Inclusa. Juxta insinuationem Illustritatis Vestrae, camerarius Principissae meae remittitur. Si jam res illas impignoratas Illustritas Vestra a Domino Generale Heisler ad manus accepit, non gravabitur camerario tradere Illustritas Vestra. Sic minus amplius ibi camerarium non detineat, sed pecunia Vaiana, quae facit summam quinque millium florenorum hungaricalium, et Semseiana, quae facit summam duorum mille trecentorum florenorum hungaricalium, ex his trecentos pro pecunia tribus passis data detinendo, in summa septem mille florenis hungaricalibus ipsi camerario traditis, cum Domino Kilian bona securitate ad me comitari curet. Quandoquidem audiverim Dominum Generalem Heisler propius ad majorem armadam venturum, ipsimet scribam super isto negotio: pecuniam et apud me inveniet paratam. Interim gratias ago, quod Illustritas Vestra allaboraverit, etc.

499.

1692. aug. 15.

Iratott az vidini Juszup passának, 15. Augusti.

Akarám kglmednek tudtára adni, hogy Zelhize holnapjának első napján jöttem el az fővezértől ő Ngától Fejérvárról; ő Nga reám több dolgok között bízta azt is, hogy magam embereivel megnézessem: ha az inliknél kglmed azt az dolgot, kit ő Nga kglmedre bizott, véghez vitte-é? Azért úgy tudja kglmed, hogy a Vaskapuig való palánkok vigyázását az inlikkel együtt az hatalmas vezér reám bízta s arról fermányját kezemben is adta. Ha Isten adja, mindenütt az palánkokban és inlikben is magam muhafezetjét is teszem és ezen levelem írása után harmadik napra oda zászlós hadaimat, egy értelmes kapitányomat is küldöm; kglmed is küldje oda az tiháját: mert annak az inliknek dolgát az hatalmas vezér igen-igen reám bízta, és megparancsolta, ha kglmedre bizott ő Nga dolgát kglmed véghez nem vitte, ő Ngát felőle tudósítsam. Ha kegyelmed eddig oda nem küldte az munkás embereket, kőműveseket: egy órával elébb küldje kglmed, etc.

500.

1692. aug. 18.

Iratott az moldovai vajdának Posorolczáról, 18. Augusti 1692.

Celsissime Princeps, Domine benevole, observandissime! Dum in negotiis summae considerationis in Poloniam scribimus, insimul literas nostras quam celeriori et securiori occasione transmittendas, benevolentiae Celsitudinis Vestrae concredimus, neque dubitamus, quin Vestrae Celsitudo syncerum suum erga nos affectum et complacendi promptitudinem studiosissime sit contestatura. Multis Celsitudinem Vestram molestare nolentes, nosmet ad inclusas referimus, eandemque Divinae recommendamus protectioni.

501.

1692. aug. 18.

Az havasalföldi vajdának, eodem die.

Celsissime Princeps, etc. Traditae sunt nobis literae Celsitudinis Vestrae ex castris 25-ta Julii datae, quod expresso nostro ad celeberrimum Tartarorum chamum expeditum, Celsitudo Vestra securitatem suppeditavit, etiamque

redeunti promittat, suamque praeterea offerat benevolentiam in dandis ad Dominum Capitaneum Czernecziensem mandatis, ut assistat nostro qui hic manebit provisori, in quibus requisiverit, rebus scilicet ad vitam necessariis pro mea Principissa procurandis, Celsitudini Vestrae debitis servitiis reciprocare non intermittemus. Et tali fiducia hominem nostrum ad eundem Capitaneum Czernecziensem nunc expedimus, data in manus ejus ad res necessarias procurandas pecunia, in ulteriori quoque Celsitudinis Vestrae juxta rerum exigentiam benevolentia ac assistentia non dubitantes. Coeterum per egregium fidelem nostrum Franciscum Székely, mandatum imperiale ad Celsitudinem Vestram directum transmisimus, quae cum suppeditamentum aliquorum jumentorum et ovium contineant tributo regni implicandorum: Celsitudinem Vestram amanter requirimus, super administratione eorum quam celeriores et meliores dispositiones facere ne gravetur, possimus nos quoque discretionem Celsitudinis Vestrae aestimare, ac ubi necessum fuerit, recommendare; eodem Francisco Székely aliqua etiam necessaria pecunia procuranda commisimus, igitur ipsius quoque itineris commoditati et securitati ut Celsitudo Vestra providere dignetur, fraternaliter rogamus. In reliquo eundem Divinae recommendantes protectioni, etc.

(Egy lap üres.)

502.

1692. aug. 19.

Iratott Veteráninak Jeni-Palánkról, 19. Augusti 1692.

Illustrissime Domine Comes! Ex christiano erga captivos eliberando zelo transmitto has inclusas mihi recommendatas Vestrae Illustritati, et insimul significo, quod a passa Albanorum modo acceperim certificationem, quod ipse pro Domino Comite Solari per Mehemet passam eliberando, magno vezirio institerit bonamque sperans resolutionem, si obtinuerit, eundem Comitem Solari ad me mittet, cui et ego sedulam adhibere operam non intermittam; si tamen ad me perferetur, eundem adusque a me non dimittam, antequam camerarius cum satisfactione mei, et Dominus Kilian ad me revertantur. Coeterum Illustritati Vestrae significandum duxi, quod Illustritas Vestra profligationem classium navalium Gallicarum per camerarium mihi denunciaverit, modo tamen ab ipso rege Galliae huc appulit expressus, qui certe retulit, quod Generalis Gallicus Dominus Trouville cum

octoginta sex navibus se movens, contrario vento in mari jactatus, cum quadraginta quinque navibus in classes plane Anglicas et Hollandicas casu pervenit, cum quibus a meridie usque ad vesperam gravem debuit habere pugnam; postquam vero se ad noctem sub quendam montem recepisset, naves quae supermanserunt saucitatas, salvatis prius earum hominibus ac tormentis, succendi curavit, luce suborta naves connumerando, invenit suam classem cum defectu tredecim navium; post tridum se vento disjectis navibus jungendo et corpus ex septuaginta tribus navibus conficiendo, Anglos et Hollandos securos tanquam victores aggressus, praelio cruento profligavit, quadraginta eorum naves aliquas diripiendo, aliquas dissipando, et sic victor ac dominus maris factus, ex ordinibus regis Christianissimi Jacobum regem hactenus in Angliam introducere debuit. Quoniam vero Illustritas Vestra prius auditae Anglorum et Hollandorum victoriae tormentis applausam cognoverim, me quoque posteriori Gallorum victoriae in confiniis Danubianis pari tormentorum boatu tripudiantem Illustritati Vestrae per praesentis repraesentare volui. Eandem, etc.

503.

Iratott Sándor Gáspár uramnak. Jeni-Palánkról.

Adjon Isten sok jókat kglmednek. Jeni-Palánk ellenében az Dunapartra érkezvén, midőn szinte jeni-palánki hadainkat mustráltuk volna, superveniált az szarahorok hajtására rendeltetett csauz az posoroviczai és osztrovai szarahorokkal; noha nekünk fermánunk arra nem volt, mindazáltal az fővezérnek ez iránt is complaceálni akarván, az Dunán túl való falukra is hadainkat küldöttük, hogy szarahorokat hajtsanak az falukból, hogy annyival is inkább hatalmas császárnak szolgálatja segítődjék. Daróczy uramnak is specialiter megparancsoltuk, hogy legyen gondja azon szarahorokra; magunk is két-három óra múlva, ha Isten engedi, megindulunk, s ahol az Duna lementében embereket találunk, azon dolgot magunk is segíttetjük. Az rámi törököket hivattuk volt magunkhoz, látjuk, némelyik alkalmatlan, nem arravaló, hogy ott lakjék; ahhoz képest ha minekünk kelletik Rhámban is gyalogokat hagynunk, azon legyen kglmed: az odavaló fermán úgy extrahálódjék, hogy az kiket mi nem arravalóknak ítélünk, onnan menjen ki, ne fogja híjában a helyet; a kiket penig benne hagyunk, azoknak függések legyen a mi emberinktől s a kastély kolcsa is azoknál álljon.

Úgy értettük, hogy a mely hét sajkák s furkáták, kiknek hárma Dobránál, kettei Poricsánál s kettei az kőlyuknál vagyon, melyek az Duna passusára és az hajók securitására hagyattak ott, az vezér Lándor-Fejérvárhoz akarná felvitetni; mely ha úgy vagyon, nem kevés fogyatkozására leszen az dolognak, mert ámbár a passusokat a mi hadaink őrizzék: de azok nélkűl el nem lehetnek; ahhoz képest, ha szintén olyan parancsolat ment volna is ki, legyen azon kglmed, hogy változtassák meg, mert azoknak ottléte felette igen szükséges. Az mely ellenség Moldova és Galambvár felé lármát csinált volt, az kereskedő éléses hajókban egyet felvervén, az hajót is elégették, mintegy háromszázig való az Dunán bennek általjövén, Jagodina felé fogtanak; kiknek is persecutiójárúl dispositiót töttünk, Daróczi uramnak is instructiójában adtuk, hogy az reájok való vigyázást s persecutiót elkövesse, magunk is lemenvén az Dunán, azon leszünk: az Duna-mellyékét tőlök mennél jobban megtisztíttassuk és az passusoknak s feljövő hajóknak securitást csináljunk. Kglmed ez szerint declarálhatja ezeket a minister eknek, etc. Ha mi oly dolog interveniál: az tudósítást kglmed Daróczi uram kezében küldje, ő kglmének megparancsoltuk, hogy sietve utánunk küldje.

Az rhámi praesidiumot kihivatván, 14-nél többet nem találtunk, kiknek lajstromát kglmednek megküldöttük; ők váltig mondják, hogy az többi a vezér csauzi kísérésére vagyon: de előttünk többen nem compareáltak, ezek is négy jó embert nem tennének; nem császár fizetésén vagynak, hanem azt mondják, valamely falunak vagynak rendelve, a kik tartják; azt mondják, hogy, ha tovább is meghagyjuk őket, 45 számra magokat kitöltik. Megítélheti a vezér: miben legyen ennek a helynek dolga, és mely szükséges legyen az felőle való jó dispositiótétel!

504.

Rhámban levő törökök conscriptiója.

1. Hadsi Memhet. 2. Ratroi Memhet. 3. Rhámi Abdulla. 4. Vacsai Abdulla. 5. Gyulai Haszán. 6. Székes-Fejérvári Ahmet. 7. Alaczatli Sahin. 8. Rhámi Seli. 9. Alaszai Szali Memhet. 10. Rhámi Abdi. 11. Posegali Juszup. 12. Kapuloni Memhet. 13. Oroszcsíki Hajvász. 14. Rhámi Ahmet.

505.

1692. aug. 18.

Iratott a tömösvári Funduk passának, Posorolczáról, 18. Augusti.

Adjuk kglmednek értésére: hatalmas fővezérünk mellett egynehány napokig múlatván, az tömösvári Muszli olaibék is ottan tanáltatván, kglmetek állapotjáról eleget beszélgetvén, minden jót végeztünk. Hatalmas fővezérünk olyan véggel bocsátott ide vissza bennünket, hogy hadainknak megfizetvén, az Duna mellett levő palánkokban tederikot tegyünk, azután hatalmas császárunk szolgálatjához fogjunk, hadainkkal együtt táborban induljunk s innen felkeljünk. Ha Isten adja, kglmeteknek jovára és hasznára leszen az mi hatalmas fővezérünk mellett való lételünk; úgy hiszszük, hatalmas császárunk fővezérje is kglmednek értésére adta az harmadik boncsok iránt is hatalmas császárunk kegyelmességét. Csak kglmed ezután is hatalmas császár szolgálatjában fejével-lelkével ügyekezzék, engemet jóakaróját szívébűl ki ne vessen; jó kapithiája voltam eddig is kglmednek: ezután is leszek hatalmas fővezérünk mellett. Ha kglmednek tetszik, ezen levelünk pariáját az szegény jeneieknek és gyulaiaknak is küldje meg, hogy azok is jó reménségben és jó kedvvel legyenek; kglmed engemet az odavaló állapotokról tudósítson, etc.

506.

Az vidini Juszup passának, 21. Augusti.

Ennekelőtte is kegyelmednek értésére adtuk volt, mostan is, hogy hatalmas fővezér parancsolatjábúl ide az inlikhoz érkeztünk; igen szerettük volna, ha kglmeddel beszélhettünk volna. Minthogy kglmed az hersovai béket és maga egy agáját vetyilljének ideküldötte: ő kglmekkel mindenekről eleget beszélgetvén, magunk is azon dolgot akartuk látni, melyet hatalmas fővezér parancsolt kglmednek; innét sietve visszamegyünk hatalmas császár táborára és mindenekről választ viszek hatalmas fővezérnek. Azonban akarók ezt is kglmednek értésére adnunk, hatalmas fővezér tábora mindennap szaporodván, az éléses hajók igen lassan mennek, itt az Taktalián és Vaskapun levő szalahorok kevesek, sok elszökött bennek; kglmedet kérem, egy órával elébb az szigetekbűl mennél több lehet szarahorokat hajtasson, míg az Oláhországbúl érkeznek, hogy bár csak kétszer vonhassa-

nak fel éléses hajókat Dobráig. Hatalmas fővezér ezen éléses hajók siettetését igen parancsolta; az én hadaim és azoknak cselédjek számára hatalmas császár 40,000 oka lisztről fermánt adott, eddig is mindenütt vigyáztunk lisztes hajót, de még eddig nem akadtunk reá; kglmedet az régi barátságért kérem, tudakoztassa meg: Vidinen alól vagyon-e lisztes hajó? vagy eddig is nem jött-e fel valamely lisztes hajó? és engemet jóakaróját szívéből ki ne vessen, mindenekről tudósítson, etc.

507.

1692. aug. 22.

Jablanovszki uramnak, 22. Augusti.

Excellentissime Domine! Mihi confidentissime! Dum nuper literas hominum regis Galliae cum resolutione portae Vestrae Excellentiae transmisi, promiseram me expressum quoque meum post fiendam cum magno vezirio conferentiam ad Vestram Excellentiam expediturum, sed expeditio illa nunc quoque differri debuit. Siquidem Anglicus orator, qui altero die apud magnum vezirium audientiam habiturus erat, mortuus est, et sic ex negotiatione ejus nullum potuit fieri conclusum; jam nescitur, an certificatus super ipsius morte princeps Badensis legationem illam resuscitet? Appropinquat tamen princeps quoque Tartarorum, qui scribit me, expressos ex Polonia cum literis regis Poloniae et Excellentiae Vestrae ad se venisse, ad cujus adventum negotia magnus vezirius suspendit, et ex harum rerum conjunctura commodiorem ad Vestram Excellentiam instituam expeditionem. Interim pontes tam per Danubium, quam per Szavam conficiuntur, et quamprimum Tartari aderunt, manum vezerius operi admovebit. In reliquis refero me ad inclusas et maneo integro et syncere affectu Excellentiae Vestrae servitor addictissimus, etc.

508.

Veteráni uramnak, 25. Augusti.

Significandum Vostrae Excellentiae duxi, quod jam praetensiones suas quas habuerunt, ministri Ottomanicae portae super Dominum Comitem Solari ad multas meas et passae Albanorum, qui scilicet ipsum per pecuniam Mehemet passae antea redemerat, instantias relaxarunt, quem

passa Albanorum intra tempus, quo ex mandato imperiali in Turca Danubii porta mihi commissa peregi sub dispositionem suam accepit, quod ex ipso hactenus uberius Illustritas Vestra intellexit; nihil igitur restat, nisi indubitata ejus libertas, quam ulterius quoque syncere promovere conabor, neque aliorum christianorum captivorum eliberationi (modo praetensiones meae complanentur) volo facere obicem, sicut nuper etiam minus ita de modo ulterius literas Illustritati Vestrae recommendo. Interim responsorias Illustrisatis Vestrae ad anteriores meas expecto, et maneo Illustritatis Vestrae ad inserviendum paratissimus, etc.

509.

1692. aug. 26.

Domino de Lora, 26. Augusti Anno 1692.

Illustrissime Domine! Dum Belgradino redire volui, qualia a supremo vezirio acceperim mandata, cum Illustritate Vestra communicavi; in quibus dum in decursu Danubii insudarem, supervenit fama de pecunia imperatoria in via per praedones direpta, quare praefato supremo vezirio isto quoque in negotio complacere volens: statim Dominum Sándor tunc plane in Danubio mihi obviam venientem, cum aliquot meorum peditum vexillis ad invigilandos passus versus Timok et Bánya existentes expedivi, reliquos autem pedites ad passus Moravae ordinando, ipse in persona dispositis undiquaque vigiliis, in locis intra Guverdselin, Ram et Posorovicza sub tentoriis rerum eventum (si forte foelix eveniret) expecto, quamvis eos, qui eam depraedati sunt, curam quoque scire habere considerabile sit. Quia vero cum magno sentiam cordolio temporis praetiosi tam inanem decursum, finem quoque campaniae nullo adhuc facto labore approximaturum, considerando coeterum paribus vel proxime per defunctum Küprilyium qualiter ad expeditionem bellicam munitus fuerim, dum ipse prius 35 et post cognitis operationibus meis 30 bursas pecuniae mihi praeter omnes alias res bello necessarias, quas mihi accommodavit, suppeditaverit, et modo qualiter sum accommodatus? jam vero in ea quoque spe me frustratum video, qua me supremus vezerius ad illam pecuniam (quae periit) imperatoriam relegaverat, ex obligatione mea erga fulgidam portam Otthomanicam ac consideratione privati etiam mei interesse, de suborituris ex temporis perditione emergentiis scripsi hacvice nonnulla ad supremum vezirium, cum insinuatione praesentialis quo-

que mei accessus, ut oraliter praevisas ad portae utilitatem commoditates et econtra difficultates tanto efficacius ipsi ac reliquis ministris persvadere possim. Quod Vestrae Illustritati antecedenter ex singulari erga ipsam confidentia ad notitiam dare volui, amicissime rogans: si Vestra Illustritas post meum discessum audientiam habuerit, prior eorum resolutio fuitne et qualiter ulterius confirmata? et in quo subsisterit statu? ne gravetur me quantocius reddere certiorem. Cujus synceritati et confidentiae me deinceps etiam recommendo, et maneo Illustritatis Vestrae addictissimus, etc.

510.

1692. aug. 23.

Bujirulti az Duna mellett levő helyekben, palánkokban levő muhafezetek agáinak és a furkáták, sajkák kapitányinak. 23. Augusti.

Adjuk tudtára s legyen hírekkel, hogy a Duna mellett levő helyeknek jobb rendben s dispositióban való vételire, a hatalmas fővezér engemet arra a Vaskapu felé küldött, minden dolgokat reám bízván. Azért ezen bujirultimat vevén: az palánkokban, szigetekben és az inliknél levő muhafezetet s török nemzetet lajstromban vegyétek, az ki másutt volna is, zászlója alá hozzátok és bennünket készen várjatok. Ha Isten adja, holnap megindulván, az inlikhoz megyek; ezen bujirultimat látván, az hersovai bék is az jövő csütörtökön az inliknél tanáltassék, ezen hirt maga bizonyos embere által Vidinben muhafezetben levő Juszup passának ő kglmének egy órával elébb értésére adni tartozzék, hogy az inliknél az mely dolgot az hatalmas vezér ő kglmére bizott, azon dologban tanáltassék és vagy maga, vagy embere az inliknél tanáltassék, arról is lévén az hatalmas vezértűl parancsolatunk. Legyen az is hírekkel, hogy arra felé való menetelem feles hadakkal leszen; azért, ha valahol pandurnak, vagy egyéb ellenségnek hírét hallják, az arról való hírt a Dunán előmben küldjék egy órával elébb, az Dobrához, inlikhoz, Poricsához rendelt furkáták, sajkák is helyben tanáltassanak, etc.

511.

1692. aug. 23.

Az nisancsi passának, csauz passa ipájának, 23. Augusti.

Kglmed kért volt engem, hogy az kglmed fia felkeresésében munkálkodnám, kit jó szívvel cselekedtem kegyel-

medért, bizonyos postámat küldöttem el Szente felé, olyan formában, hogy ha hírt kaphat ottan a posta, szinte addig is elmenjen, valahonnét bizonyos hírt hozhat felőle; az posta magára is vállalta: ha életben van az gyermek, felkeresi; ha Isten adja, mikor az posta megérkezik, kegyelmednek értésére adom. etc. Azonban értettem, hogy kglmednek az mely puskákat az minap küldtem vala, azokat nem szerette; tudósítson azért: minemű puskákat szeret? s olyakat kerestetek kegyelmed szükségére, etc.

512.

1692. aug. 23.

Mamhut bégh-oglinak, 23. Augusti.

Igen akartam volna, ha kglmedet Güverdcselinben találhattam volna; az Duna Taktaliáján levő rossz helyek miatt előbb ide nem érkezhettem, ennek a török holnapnak 10. napján azért délelőtt Güverdselinhez érkezvén, akarám kglmednek tudtára adni, hogy tegnap Ali passával ő kglmével beszélgetvén, négy-öt sereg gyalogot én is Poricsától Csernerika és Krajna felé való hegyekre egy jó kapitánynyal rendeltem, az tihámat is, hogy jobb tedarikkal küldje el őket és ma Poricsától fel is költse, elküldöttem Ali passával együtt; magam is, míg kglmed felől egy bizonyos hírt hallok, ezen panduroknak, tolvajoknak dolgok miben maradt? itt a Pek vize mellett leszek vigyázásban, egy részét hadaimnak az Morava bogazira küldöttem és sajkáimat is odarendeltem, az hol a Morava a Dunába szakad; tihámnak meghagytam, hogy mindenekben az én hadaim kglmed parancsolatjától függjenek; kglmed azért minket jóakaróját kérem, tudósítson, mert császárom szolgálatjában én is szívemmel-lelkemmel ügyekezem.

Ha kglmed az falukban levő kenízekben, papokban, az kiknek határán vagy faluján általmentek azok a tolvajok, meg nem fogat és azokban meg nem kínoztat: nehezen mehet ez a dolog véghez, mert mindenütt sok az orgazda az parasztok között. Adjon Isten kglmednek szerencsét ezen császár szolgálatjában!

513.

1692. aug. 23.

Ali passának, 23. Augusti.

Kglmed teskerjét vettem, mi van benne, megértettem; mindjárt emberemet küldöttem mind Posorolczára, mind

Palánkra és a mennyi szarahort szerezhettek, jó szívvel ez iránt is császár szolgálatjában tanáltatni kívánok. Galambvárán is parancsoltam, hogy onnan is a mi telhetik, küldjenek. Ha ma híre leszen kegyelmednek Mamhut bék és pandurok dolgáról, bennünket jóakaróját tudósítson, etc.

514.

Az güverdselini béknek, 23. Augusti.

Ali passa Duna kapitánya ő kglme szarahorok felől ír nekem, az minthogy Posorolczára és Palánkára mindjárt el is küldöttem. Azért kglmedhez is illik, hogy valamennyi szarahort ottan kaphat az szegénységből, kglmed is küldjön a császár éléses hajói eleiben; ezen levelünket is küldje el a Dunán. Íme húsz hajdunkat küldöttük oda egy zászlóviselőnkkel.

515.

1692. aug. 26.

Az lándor-fejérvári szerdár díván-effendijének, 26. Augusti.

Régen nem vettem sem levelét, sem izenetét kglmednek, azért küldöttem kglmedhez Haszán aga tolmácsomat; kérem, szómmal mondandó szavainak adjon hitelt és a miről kérdést teszen, nekem mint jóakaróm adjon választ.

516.

1692. aug. 26.

Csáfer passának, 26. Augusti.

Kglmed kezét csókolom, és kérdezem: mint vagyon? Értettem kglmed neheztelését az tömösvári Iszmáil cselebi adóssága dolgában; kglmed ne haragudjék, mert ne adja az Isten, hogy kegyelmednek többé a miatt az adósság miatt feje fájjon! Tudja kglmed, az vezér tőlem szolgálatot kíván, az penig egy ember által véghez nem mehet, akár király, akár vezér legyen, hadak által mehet véghez; a mit a vezér adott: hütömre, lelkemre, avval be nem érhettem hadaimat; tudja kglmed, Küprilyi vezér egy nyári táborozásban nekem egy erszény pénzt adott, azonkívül egyéb hadi szükségre való minden alkalmatosságot kiszolgáltatott. Hatalmas vezérünk kglmességét várom, abból fizetek. Ha penig ő Nagysága semmit sem adna is: tudom, az adós fizetni tartozik. Szóval többet izentem kglmednek, levelem megadó kapitányom által, etc.

517.

1692. aug. 28.

Vidini Juszup passának, etc. 28. Augusti.

Hatalmas fővezér és tihája levelét küldöttem kglmednek, kiben mit írjanak, kglmed megértheti; énnekem is hatalmas vezér ezen dologról parancsolt: azért Cserepi János kapitányomnak én is megparancsoltam, hogy ha kívántatik, az szigetekből is hajtson szarahorokat, és kglmed embereit segítsék, ezen dologban szivesen ügyekezzék. Kglmedet kérem, engemet jóakaróját szivéből ki ne vessen, tudósítson ezen dologról egy órával elébb, etc.

518.

1692. aug. 28.

Iratott Ali passának a Mlava mellől, 28. Augusti.

Édes jóakaró kardasom! Ezen levelemet megadó kapitányomat küldöttem le, hatalmas vezérünk parancsolatját vévén, küldtem kglmedhez is, és Juszup passához; kglmed azért jóakaróját tudósítsa egy órával elébb mind az császár kincsit elnyert tolvajok dolgáról, mind penig az császár éléses hajóiról. Az poricsai szigetben és kőlyukhoz rendeltetett hadaimnak, engedje meg, ötven-hatvan juhot vagy egynehány vágót adjanak az poricsai szigetben lakozó szegénység és a kik Poricsához nem messze laknak az Halmágy-vidékiekben: hadd ne éhezzenek és a szolgálatban ne zúgolódjanak. Erről a hatalmas vezér tihája előtt is volt szó, úgy tudja kglmed.

Bujirulti. Az hajók eleiben küldött zászlós seregemnek, hogy az éléses hajói eleiben küldöttem; ismertessenek igaz járatbeli embereknek.

519.

Inczédi István memoriáléja.

1. Az kőlyuknál és Poricsánál maradó négy sereg tiszteiben az kik Palánkon vagy a hajdukban is vagynak, vigye le magával.

2. Ali passa visszajövén, a négy sereg szükségére az poricsai szigetbeliektől és a nekünk is hódoló s ott Poricsához közel levő Halmágy-vidékiektűl, kiknél levelünk is vagyon, élődésekre vágót s juhot kívánhatnak, a felől illendőképpen egy holnapra bíztatván: azzal többé nem búsítják, etc.

3. Ottan a vizát jól besózatván, egy vagy két vizának a husát küldjék el számunkra.

4. Mikor Oblaczkival való hajónk vagy az Havasalföldiből várandó juhok s vágók erre való hajtása szüksége fogja kívánni, annálinkább az kőlyuknál való épités és mind a két kőlyuknak erősen való becsinálása mind a Duna s mind Halmágy vidéke felől kívánván feles műszerest: a Hersova, Vetiszlan és Vidiny felé való szigetekből szarahort hajtsanak és az ily munkákat siettessék és a mikor a munka elvégződik, arról nekünk bizonyos ember hírt hozzon.

5. Valamely szép gyümölcsöket, nevezet szerént körtvélyeket is szerzeni és levél küldése alkalmatosságával küldeni ügyekezzenek.

6. Az poricsai szigetben egy jó erős sánczot, kétszáz embernek valót csináltatni s annak csinálására az Halmágyvidékieket s poricsaiakat is reáhajtani.

7. Az kőlyuktúl egyik zászló Poricsáig, a Poricsán lévőknek penig fele Galambváráig késérje az oly csoportos, egymást bévárni szokott hajókat.

8. Füredinen innen levő szigettől fogvást mindenütt az szigeteket megjárni a mi fermánunk mellett, az kőlyukhoz és poricsai palánkhoz munkást, az hadak s ottmaradó zászlók szükségére vágót, juhot, sertíst, szalonnát, magunk számára penig minden szigettűl vizát kérni és alkuvás szerént vélek végezni és konyhánkra valamely apró marhát is, kiket is Oblaczkival feljövő hambáros hajón felhozhatnának.

9. Az vidini passának szóló vezér és tihája levelét megadja, és a kőlyuk épitésének siettetése, a szükséges szarahoroknak az szigetekből való kitöltése, a kőlyuknál levő sereginknek a Duna szigetjéből való élődéseknek segíttetése felől izenetünket mondja meg, jól végére menvén: Vidinen felül és alól mennyi hajói vagynak a császárnak? és azt is feljegyzeni, a mennyit mostani útjában lát, tanál, jegyzésbe vegye.

10. Ali passának szóló leveleinket adja meg, megjelentvén neki is: mi dologgal küldetett; s kérje: ne impediálja a poricsai szigetbeliek és Halmágy-vidékiek ha valamely húst adnak szükségekre.

11. Az osztrovai szigetből a Lándor-Fejérvárra szóló leveleket expediálja, maga penig menjen le a Dunán, siessen penig, hogy holnap Poricsán lehessen, etc.

520.

1692. szept. 1.

Iratott Veteráninak, 1. Septembris. A Mlava mellől.

Illustrissime Domine Comes! Ex Pestina 24. praesentis datas Illustritatis Vestrae literas cum honore accepi; gratulor, quod Dominus Comes Capris cum tubicine ad Illustritatem Vestram secure penetrare potuerit. Est in procinctu eliberatio quoque Domini Comitis Solari, quam etiam candide promovebo quamprimum Albanorum passa ad castra revertetur, qui his diebus ad aliquod servitium imperiale emissus erat, sed in horas expectatur, neque minus eliberationem Domini comissarii Kesler operabor, sicuti jam scripsi in negotio ipsius meis residentibus. Quod attinet Dominum Kilian, si pro ducentis aureis equos septem bonos conformes, meo currui aptos quantocius procurabit, ac in numero decem et quinque Kuruczonum loco aulici mei signiferi Nagy Imre, ductorem meum paedestrem Martinum Almási his diebus sub Jeni-Palánk captum, unum item ibi captum Hajdonem, utrumque vel Karánsebesinum vel Szegedinum ductum, tertium gregarium militem Joannem Pipa penes fluvium Pek per Rascianos captum, praeterea Stephanum Dancs, in captivitate Gyulafiana existentem Illustritas Vestra dimitti curabit, etsi nunc de facto plures captivi non reperiantur, pro residuis undecim futuris firmam suam parolam et talem ad quam successores quoque, si qui forent, Illustritatis Vestrae sint obligati, mittet instrumenta etiam cum tubis et fidibus, ita et equum per camerarium revisum, in cujus ac reliquorum equorum omniumque instrumentorum eliberationem Domini Kilian spectantium adductionem praesentem hominem meum emitto, administrabit: eundem Dominum Kilian liberum pronunciabo. Respondit Principissa mea Domino Generali Heisler, scripsi et ego iuxta nuperrimam Illustritatis Vestrae insinuationem super punctis non complanatis Suae Illustritati, rogo transmittere, et si res impignoratas ad Illustritatem Vestram mittet, cum rebus pro quibus praesentem hominem meum emisi, vel saltem in Bokcsam cum sufficienti securitate comitari curare et me superinde antecedenter certificare, ut meos homines ad recipiendum obviam expedire possim, ne gravetur. Faciet Illustritas Vestra rem mihi gratam et reciprocis servitiis demerendam; quam in reliquo benevalere desidero et maneo Illustritatis Vestrae ad inserviendum paratissimus, etc.

521.

1692. szept. 1.

Iratott Hajzlernek, Urunk neve alatt, ugyan 1. Septembris.

Illustrissime Domine! Dedit mihi occasionem Illustrissimus Dominus Generalis Comes a Veterani, quandoquidem Illustritas Vestra propius ad majorem armadam venerit, ut ipsammet Illustritatem Vestram super punctis non complanatis requirere deberem. Siquidem Vullinius in confiniis sub commando Illustritatis Vestrae existens esse prohibetur, cum igitur tam illud, quam etiam negotium mercatorum, pro quo sacerdos Domini Generalis Veterani fidem dedit, cum certa summa pecuniae Vaianae restet, Illustritatem Vestram requirendam duxi: sicut reliqua ea quoque puncta, cum illis quae Principissa mea ipsam spectantia insinuat, complanare, et si qui ex mea militia praeteritis diebus ad loca sub commando Illustritatis Vestrae existentia in captivitatem ducti essent, mihi specificare ne gravetur. Factura est Illustritas Vestra rem honori suo dignam et mihi reciprocis officiis demerendam. Quam in reliquo benevalere desidero et maneo Illustritatis Vestrae ad inserviendum paratissimus.

522.

1692. aug. 29.

Ugyan Hajzlernek, Asszonyunk neve alatt. Posorolczae, 29. Augusti.

Excellentissime Domine! Transmisit mihi Excellentissimus Dominus Generalis Comes a Veterani literas Excellentiae Vestrae 31. Julii ex castris ad Erdőd juxta Danubium positis datas, ex quibus oblationem Excellentiae Vestrae res meas impignoratas ad praelaudatum Dominum Generalem Veterani transmittendi, ut inde ad me secure promoveantur, intellexi; neque dubito, quin illae hactenus ad Suam Excellentiam sint delatae. Quare rogo honorifice Vestram Excellenciam, ut illa quoque puncta, quae me in tractatu Excellentiae Vestrae cum Celsissimo Principe Domino et marito meo charissimo habito spectant, proventum scilicet bonorum Regéczianorum, et aliquarum rerum argenteriarum, vigore quoque tractatus Munkácsiensis apud me relictarum, mihi per Eminentissimum Dominum Cardinalem Kolonics cedendarum, suppeditationem procurare ne gravetur. Factura est Excellentia Vestra his in negotiis

rem constanti generoso ac magnanimo (sicut est) cavallero dignam, et mihi grata sui recordatione semper demerendam, quam in reliquo divinae recommendo protectioni, etc.

523.

1692. szept. 2.

Az arnolt passának Mamhut bék-oglinak, 2. Septembris.

Örömmel értettük az pandurok ellen lött szerencséjét, tovább is éltesse Isten hatalmas császárunk szerencséjére szerencsésen! Azonban adjuk értésére: másnap, hogy Galambvárától elment, mi is odaérkeztünk s mentest levelet köldtünk utána, kiben tudósítottuk, hogy Ali passával mi is a Dunán tihánkot leküldtük és egynehány zászlóalja gyaloginkat kétszáz bosznai gyalogokkal az Timok tájára Bánya felé küldtük, kiknek eddig semmi híreket nem hallottuk; mi is azólta a Morava torkát is vigyáztattuk, magunk is a Mlava vize mellett sátorok alatt vagyunk s vigyázunk. Rab Mehemet passától érkezett kglmednek szóló levél, melyet kglmednek odaküldtünk, minthogy Solari érte megigértetett, kérjük mi is kglmedet: ha lehetséges, legyen azon, nyavalyás Mehemet passa mennélhamarébb szabadulhasson általa, etc.

524.

1692. szept. 4.

Az kőlyukaknál levő agáknak, 4. Septembris.

Akartuk értésekre adni, hogy az fővezér ő Nga nekünk parancsolt dolgok felől, hogy véghezmenvén a kőlyuknál a dolog, mihez tartsák tovább magokat; küldjék azért embereket hozzánk minden szükséges dolgokkal sietve, kik által adhassuk értésekre a fővezér ő Nga parancsolatját, mert véghezmenvén a dolog, nem lesz szükséges tovább ottlétek.

525.

1692. szept. 4.

Az galambvári béknek, 4. Septembris.

Akartuk értésére adni, hogy dolgát el nem felejtettük, hanem a fővezér ő Nga előtt munkálódjuk. Mi holnap vagy holnapután a Duna mellé szállunk, kegyelmed küldje egy

emberét hozzánk egy oraniczával, ki által tudósíthassuk indulásunkról, hogy mikor az vezérhez ő Ngához megyünk, kglmed is ottan tanáltassék, etc.

526.

1692. szept. 11.

Iratott Cserepi uramnak, 11. Septembris.

Emericus Thökölyi, etc. Egregie, etc. Inczédi István becsületes hívünk megérkezett, ki által lött tudósításokat és ő maga experiálta dolgokat megértettük. Nem kétljük, hogy szenyvedéssel nem lett volna ottvaló szolgálatjok; de mind azoknak meggyőzésével s az alkalmatossághoz képest békességes türéssel tehetik magokat érdemesekké jövendőbeli kegyelmességünkre. Ím, az törököknek sok embertelenkedése után az hajókról valamely élésnek szerit tevén, Ádám Deák nevű egyik strázsamesterünkkel leküldöttük és azon strázsamesterünkkel küldöttük le ezen bejárónkat is egyik török tolmácsunkkal, kinek írásban adtuk: minemű panaszt bocsátottanak ellenek a fővezér eleiben; kire nézve hütökre s hozzánk való kötelességekre s becsületekre parancsoljuk, hogy azon panaszokat odaküldött bejárónkkal együtt voltaképpen czirkálják ki és bennünket azon dologról hitek szerént s igen sietve tudósítsanak. Azonban azon dolgokat orvosolják, hogy affélékért való búsításokkal tovább ne terheltessünk. Ha meglehet, hogy kglmed a kőlyuknál való nemléte nélkül securitással jöhetnek fel az éléses hajók: kglmed Cserepi uram azt a hajót, az mely ott van, jól reparáltatván, bejárónkkal együtt menjen ki a Feketeváros elleniben, hova gemiánkkal együtt egyik élésmesterünköt küldöttük, és ott mind az élésmester procurálta egyetmásokat, mind penig az Havasalföldéből várandó háromszáz vágót és ezer juhot bevárván, azon vágókat és juhokat mennélhamarébb a Dunán általtétetvén, az hegyeken által hajtassa Poricsához, és mind arról mikor onnan megindítják, mind penig mikor Poricsához érkeznek, bennünket sietve tudósítsanak, hogy, ha kívántatik, több hadakat is küldhessünk securitásokra; hasonlóképpen provideáljon kglmed élésmesterünkkel lévő éléses hajónk securitására is, úgy a császár éléses hajóira is, hogy kglmednek oda való léte alkalmatosságokkal meg ne károsíttassanak, a marhákra is úgy vigyáztatván, kivált az szorosakon mikor hajtják, kár ne legyen bennek, mert arról számadással fognak tartozni. Ha penig az szükség úgy kívánja, hogy kglmed maga le nem

mehet bejárónkkal Feketevároshoz: bejárónk mellé becsületes tiszteket rendelvén, küldje le mindezekben való jó instructióval, hogy az kívánt alkalmatosságokat kézhez vehessék s procurálhassák, etc. Nec secus facturus. Ad fluvium Mlavam.

527.

Poricsára, a kőlyukhoz és Feketevároshoz menendő bejáró instructiója.

1. Cserepi János kapitányunkkal levő hadaink szükségére való élést levivén és a kapitány kezéhez assignálván, ha azzal meg nem érnék medio tempore a míg Palánkig vagy Posorolczáig penetrálnak: az nála levő költségből költsön az vitézlő rendekre illendőképpen, szóval vett instructiója szerént. Az mikor penig az Havasalföldéből szereztetett ezer juhot és háromszáz vágót kezéhez veheti: egy hétbe kétszer azokból húst is adasson az hajduságnak, egy juhot tudniillik számlálván húsz hajdura, az tiszteknek penig tíz személyre computálván egy juhot.

2. Az mikor az feljebbemlített hadak számára az onnan jött strázsamester Ádám Deák kezéhez vészi: maga is legyen jelen, hogy se a hajóban az ki leviszi, se az élés számában a determinált quantumban fogyatkozás ne legyen, se itt az perceptióban, sem ott az kiadásában.

3. Az marha hajtásában kiváltképpen való vigyázást kövessenek el kapitányunkkal együtt, hogy kárt ne valljunk, és a mely hadnagy, vagy sereg gondviselése alatt vész el azon marhákban, vagy juhokban: erős számadásra leszen köteles. Az mikor megszállanak minden estve, és minden reggel a mikor megindulnak, a marhát megszámláltassák s strázsáltassák, etc.

4. Ha szükségesnek fogják látni, hogy Poricsáig vagy tovább is küldjünk késérőket azon marha eleiben: írják meg számát, annyi fegyverviselő embert küldünk újobban is eleiben, minthogy a lement két fenyőhajót, kinek egyikét most viszi le az éléssel, másika penig az kőlyuknál maradott, úgy az Oblaczkival leküldött hambáros gemiánkat is hajdunak kell késérni.

5. Egyforma három quietantiát irattunk, egyiket deákúl, másikat oláhul, harmadikat magyarúl, hogy a mikor az marhákot és juhokat kezekhez veszik, ne legyen abban is fogyatkozás vagy hátramaradás, úgy kívánván az havasalföldi vajda is, etc.

6. Az hajókat jól megpadoltassák s igazíttassák, hogy

mind az marháknak általköltöztetésére s mind a Vaskapun s Taktalián vehessék hasznát s el ne romoljanak, jó köteleket is szerezvén reájok, etc.

7. Az Taktaliánál és Vaskapunál levő Ali passa tiszteinek leveleinket praesentálja, és a köteleket is Jeni-Palánkról ha le nem küldte volna Daróczy uram, kiket a kőlyuktól hoztunk volt fel magunkkal, ezen alkalmatossággal vigye le magával.

8. Havasalföldi vajdának szóló levelünket, mikor dolgok véghez megyen, küldjék meg.

9. Két vagy három szép vizának, jó formában bésózatván, tegye szerit, ha mind pénz útján is élvén az iránt a discretióval és informatiót is vevén Inczédi István uramtól az törökök neveinek, az kik viza és apró majorságbeli kedveskedésire ajánlották magokat.

10. Az seregek között hitek szerént vallattasson az kapitánynyal együtt azokról a dolgokról, a kikről a vezér eleiben vádok mentek, exaggerálván az törökök előtt is, hogy hazugságok még jövendőben is szemekre tér, ha azok a dolgok, kikkel a vezér előtt vádaskodtak, úgy nem comperiáltathatnak; mely dolgokat pro juvanda memoria magának extractusban vegyen Sándor uram levelébűl.

11. Teljes tehetségekkel praecaveálni ügyekezzenek kapitányunkkal együtt, hogy panasz ne jőjjön a hadakra és minket is ez iránt búsulástúl megmenteni ügyekezzenek.

12. Az kereskedő rendeknek és egyéb mindenféle hajókkal jövőknek menőben publicálják izenetünket: szakadozva ne járjanak, egymást bevárják, úgy ne járjanak, mint ez napokban is jártak némelyek; késérő nélkűl ne járjanak, és a késérő felől ezután micsoda rendelést tettünk, azt is publicálhatják, etc.

528.

1692. szept. 11.

Iratott az havasalföldi vajdának, 11. Septembris.

Praemissis praemittendis. Literae responsoriae Celsitudinis Vestrae medio fidelis nostri egregii Francisci Székel ad nos transmissae debito respectu acceptae sunt. Pergrateque intellexi promptitudinem Celsitudinis Vestrae in exequendo mandato imperatoris ratione trecentorum pecorum et mille ovium pro intertentione militiae nostrae deputatuum. Secundum intimationem itaque Celsitudinis Vestrae expedio expressum meum aulae familiarem Michaëlem Dósa cum quietantia praenominatorum pecorum et ovium. Si

autem de novis istarum partium velit habere Celsitudo Vestra, nulla alia habeo, quam quod Dei favente etiam ego cum parva mea militia heri cum excelso vezerio sum conjuncturus et operationem bellicum aggressurus, secundum mandatum imperatorium. Fortuna cui parti faverit, stat in arbitrio Divino. Hodie advenit fama capti magni fortalisque Namur a Christianissimo rege Galliarum, praesente rege Gvilhelmo, uno tantum milliari ab isto fortalitio. Aliud iterum fortalitium in Flandria obsessum est. Armada confoederatorum retiradat, perditis septem navibus. Rex Galliae victor etiam in mare evasit. Serenissimi reges Daniae et Svetiae in colligationem Christianissimae Majestatis pervenerunt; serenissimus etiam elector Saxoniae se substrahit ex armada imperiali propter incaptivationem Generalis sui Senich Pragae factam, qui rebellionis Bohemicae promotor putabatur. Interea Celsitudinem Vestram diu et foeliciter valere desidero et maneo ejusdem Celsitudinis Vestrae frater ad serviendum paratissimus. Ad fluvium Mlavam, etc.

529.

1692. szept. 11.

Az Ali passa tihájának, 11. Septembris.

Egy ics-agámat küldöttem némely szükséges dolgaim végett arra a Vaskapu felé és Havasalföldében is, kegyelmednek általa izentem; kérem, adjon hitelt szavainak és a miben megtanálja nevemmel kglmedet, segítse reábizott dolgokban; kglmed jóakaratját igen kedvesen veszem.

530.

Törökül, deákúl és oláhúl iratott quietantia.

Az méltóságos havasalföldi vajda kapitányától vettenek embereim kezekhez hatalmas császár parancsolatja szerént hadaim tartására háromszáz vágót és ezer juhot, melyről adtam ezen pecsétes levelemet jövendőbeli bizonyságúl, etc.

531.

1692. szept. 14.

Iratott a galambvári béknek, 14. Septembris.

Köszönet után. Akarám kglmednek értésére adni, hogy hatalmas vezérünk parancsolatja érkezvén, Isten kegyelmes-

ségéből mai napon indulunk és holnap hatalmas császár táborával meg akarunk egyezni; melyhez képest kglmed tudja, velünk mint kötött szót és azután micsoda fermánja jöhetett. Mi akartuk kglmednek értésére adni elmeneteliünket, hogy tudhassa magát alkalmaztatni.

532.

1692. szept. 14.

Az szendrei vajvodának ugyanakkor.

Akartuk kglmednek értésére adni, hogy hatalmas vezérünk parancsolatjából mai napon indulunk és egy konakunk kglmeteknél lészen; ha Lándor-Fejérvárról hidasok érkeztenek volna oda, kglmed siettesse ideküldeni az Morava révibe, mivel nincsen hadainkat min költöztetnünk, és ha mi hírei lesznek, bennünket tudósítson, etc.

533.

1692. szept. 14.

Veteráninak ugyanakkor.

Illustrissime Domine Comes! Ex Pestina 24. Augusti datas Illustritatis Vestrae literas cum honore accepi, gratulor, quod Dominus Comes Capris cum tubicine ad Illustritatem Vestram secure penetrare potuerit. De statu Domini Comitis Solari cum passa Albanorum conferam etiamque promovere intendam. Quod attinet Dominum Kilian, si pro 200 aureis equos 7 bonos conformes, meo currui aptos quantocius procurabit ac in numero 15. Kuruczonum loco aulici mei signiferi Nagy Imre, ductorem meum pedestrem Martinum Almási, his diebus sub Jeni-Palánk captum, unum item ibi captum Hajdonem utrumque vel Karánsebesinum vel Szegedinum ductum, Stephanum praeterea Dancs in captivitate Gyulafiana existentem (quarto, quem in anteriosibus literis specificavi, Joanne Pipa vocato jam non indigeo, riquidem occasione profligationis aliquorum pandurorum liberatus est) Illustritas Vestra dimitti curabit, et si modo plures captivi non reperiantur, pro residuis duodecim futuris firmam suam et talem parolam mittet, ad quam successores quoque, si qui fuerint Vestrae Illustritatis, sint obligati, instrumenta etiam cum tubis et fidibus ita et equum per camerarium revisum administrabit: eundem Dominum Kilian liberum pronunciabo. Quare cum data securitate

Illustritatis Vestrae emisi ad Vestram Illustritatem fideles meos Samuelem Jenei et Andream Szántai, ut equos illos revideant, quibus si placebunt, rogo Vestram Illustritatem, per aliquem suum officialem (cujus securitate per praesentes parolam do) ne gravetur equos et reliqua pro Domino Kilian requisita, ita et clenodia hactenus a Domino Generale Heisler ex impignoratione redempta plane Jeni-Palánkam mittere; praefati enim homines mei illa ad manus non accipient, sed postquam revidebunt, comitabuntur officialem Illustritatis Vestrae (cui scilicet Illustritas Vestrae concedet), quem ego iterum secure recomitari curabo, etc. Respondit Principissa mea Domino Generali Heisler, scripsi et ego juxta nuperrimam Illustritatis Vestrae insinuationem super punctis non complanatis Suae Illustritati, rogo, transmittere ne gravetur; faciet Illustritas Vestra rem summopere gratam et reciprocis officiis demerendam. Negotium Domini Kesler ex literis Domini Sándor uberius est intellectura, etc.

534.

Az tefterdárnak, 14. Septembris.

Édes jóakaró uram! Nékem nem lévén eddig szerencsém, hogy kglmeddel ismerkedjem, kívántam ezen levelem által kezét csókolnom és értésére adnom, hogy a vezér ő Nga parancsolatját vévén, ide a Morava hulicsi révéhez érkeztem és hadaimat költöztetem egy órával elébb, kívánván én is az török táboron tanáltatnom. Édes jóakaróm, kglmed előtt való tefterdárok is jóakaróink voltak: kegyelmedet is kérem, legyen nekem apám és hadaimnak is jó urok; tudja kglmed, hatalmas császárunkat és az török nemzetséget tizenhárom esztendős gyermek koromtól fogvást igazán szolgálom és míg Isten életemet tartja, tovább is az török nemzet szolgálatjában fáradságomat s életemet is nem szánom; kglmedtűl is minden jót várván, kérem, szívébűl ki ne vessen, etc.

535.

1692. szept. 20.

Borbély Istvánnak, 20. Septembris.

Praemissis praemittendis. Minden éjszakára az marhákat palánkban béhajtassa és egy nap is addig, kivált a mi innen való távozásunk után az sánczból ki ne bocsássák, mígnem elsőben az leshelyeket megjáratja. Az míg ott-

való praesidiumot megszaporítjuk, addig mindennap 20 hajdut egy tiszttel küldjön ki az marhákkal a mezőre; minekutána pedig augeáljuk az praesidiumot, mindenkoron 30 hajdut küldjön ki egy tiszttel, kiknek securitásával az marhák bátorságosabban legeltethessenek. Arra penig szorgalmatos vigyázása legyen, hogy az marhák szakadozva ne legyenek, hanem egy csoportban, és az mikor fűért vagy fáért mennek is, minden szekér egymást bevárja elsőbben s úgy induljanak, együtt járjanak, azokat is csak egyszer is kglmed fegyveres ember nélkül ki ne bocsássa. Az ilyen szolgálatban szükséges, hogy az törököket is és az ott lakos személyeket is, minthogy azoknak is hasznokban s marhájok securitásában jár az dolog, applicálja és úgy cselekedjék mind az marhák legeltetése mind az fűért-fáért járó szekereknek kijártatása iránt, hogy ha valamely ember- vagy marhabeli kár esik, kglmed fog kemény számadással tartozni érette. Ilyen dispositióval az marhákat távulykábban is hajthatják legeltetni az Duna felé. Nec secus facturus. Sőt ezen parancsolatunkat tartsa specialiter arról való instructiójának.

536.

1692. szept. 21.

Iratott az tefterdárnak, 21. Septembris.

Kglmed levelét vettem, mi van benne, megértettem. Ez világnál inkább akartam, mikor kglmed levelit láttam. Isten kglmednek ezer annyi jót adjon, az mennyit énvelem cselekszik mostani állapotomban; most kglmed keziben vagyon hatalmas vezérünk után minden dolgunk, nekünk használhat is, árthat is; ha Isten adja, reménlem, én is hatalmas császár és az török nemzet kegyelmességéből jobb állapotot érhetek, nem leszek feledékeny kglmed jóakaratjáért. Azonban, édes jóakaróm, az mely 2000 kila lisztről hatalmas vezérünk fermánt adott, valamikor az török táboron voltam: abban még egynéhány száz kila oda vagyon, itt mindennap mellettünk hatalmas császárunk éléses hajói mennek fel, kglmedet kérem, az felmenő hajókból az mi még hátra vagyon, adassa meg, és ha lehet, az száz kila helyében peszmeget adasson; gyakran szoktuk csatáinkat az ellenség földére küldeni, azoknak kívántatnék; az fermány kglmedé, etc.

537.

1692. szept. 22.

Jablanovszki uramnak, 22. Septembris.

Excellentissime Domine, mihi confidentissime! Leopoli 11-ma Julii datas Excellentiae Vestrae literas magno cum honore accepi, contestationem synceri erga me affectus et bonae amicitiae continuationem sicut magni aestimo, ita debitis servitiis reciprocare non intermittam, et omni occasione intendam, ut Excellentia Vestra nihil aliud in me experiatur, nisi integrum semper et constantem animum ac synceram inserviendi et complacendi promptitudinem; sicut sum et maneo Excellentiae Vestrae servitor addictissimus.

538.

1692. szept. 22.

Moldovai vajdának, 22. Septembris.

Kglmed levelét becsülettel vöttük; hogy az Lengyelországból jött levelet megküldötte, kglmednek megszolgáljuk, melyek iránt való kglmed industriája az fővezér és ministerek előtt is nyilván lévén, azon informatiókhoz képest igen kedves volt. Választ tévén azért azon levelekre, singulariter kglmednek recommendáljuk, kérjük is kglmedet, mennélhamarébb bizonyos emberétül küldje meg. Az idevaló dolgok iránt kglmedet inclusára relegáljuk. Eandem Celsitudinem Vestram diu valere desiderantes, Celsitudinis Vestrae benevolus ad inserviendum paratissimus, etc.

539.

1692. szept. 22.

Iratott Veteráninak, 22. Septembris.

18. Septembris ex castris ad Szuha positis datas Illustritatis Vestrae literas gratanter accepi; contestatam et ulterius oblatam Illustritatis Vestrae discretionem pari discretione reciprocare intendam. Etsi enim sit aliquis inimicus causae: potest tamen esse insimul amicus personae; unde neque dubito, quin Illustritas Vestra ex ea quam cognovi discretione, illa quoque, quae in negotio Domini Kilian praestanda restant, facile sit admaturatura, etiam ea, quae a Domino Generale Hejzler redimi debent, quamprimum adferentur, bona cum securitate ad me transmissura. Dimis-

sus Karánsebesino captivus adhuc quidem non advenit, expecto tamen quam eum, ita etiam reliquos dimittendos, praeter quos in aliis literis meis specificavi, Dancs et Almási, dimitto et ego unum Germanum anno adhuc praeterito captum. Siquidem passa Albanorum est in aliqua expeditione, loqui adhuc super negotio Domini Comitis Solari cum ipso non potui; quamprimum aderit, loquar et ejus eliberationem syncere promovere intendam. Interim Illustritatem Vestram benevalere desidero et maneo Illustritatis Vestrae ad inserviendum paratissimus.

540.

1692. szept. 23.

Iratott Madács uramnak, 23. Septembris.

Úgy veszszük eszünkbe, hogy az császár kapucslillár tihája az fővezérnél dolgait végezvén, ma visszatérjen és ezen menjen le a Dunán, lementében penig az helyeket mindenütt megnézze valahol török és kurucz vagyon, hogy felőle bizonyos hírt tudjon vinni az császárnak. Kihez képest így értvén kglmed az dolgot, az Vaskapunál levő helyeket instructiója szerént vegye jó rendben és vigyázzon reája, az mi embereinkkel is minden tisztességet tétetvén neki, valamit tudhat; azonban valamely friss hal, kecsege, tok, vagy valami szép eleven viza és konyhára való aprólék, négy-öt tyúkbeli kedveskedéssel is legyen nekie, ha szintén pénzen véteti is; és az gyakor tudósításokat instructiója szerént el ne múlassa. Isten kglmeddel!

541.

1692. szept. 23.

Daróczy uramnak, ugyanakkor.

Mit írtunk Madács uramnak, kglmed megláthatja; minthogy penig ő kglmét levelünk, úgy hiszszük, az hersovai szigetben fogja találni: kglmed az azon innen levő helyekben, Rám, Galambvár és a poricsai szigetben, az hol embereink lesznek, az levél leküldése alkalmatosságával tegyen oly dispositiót, hogy legyenek vigyázásban és vigyázzanak a mi méltóságunkra. Az Madács uram levelét ragaszsza le s úgy küldje utána. Az innen odament csolnakon küldheti el kglmed, ha más nem leszen. Az ottvaló csolnakokat írja meg, hány tanáltatik ottan, úgy a hajókat is; Kőrösi Pált is küldje ide kglmed.

542.

1692. szept. 26.

Az tefterdárnak, 26. Septembris.

Köszöntés után. Hatalmas vezér ő Nga parancsolatjára ideérkezvén, noha tudom kglmednek mind éjjel-nappal való sok dolgait hatalmas császárunk dolgaiban: mindazáltal, mint hatalmas császár tefterdárjával, én is kívánok kglmeddel ismerkednem és egy alkalmatos helyen keze csókolására mennem; ezen kis írásom által azért láttatom, mint vagyon? Istentűl jó egészséget s minden dolgaiban jó szerencsét kívánván.

543.

1692. szept. 27.

Huszain passának, 27. Septembris.

Hatalmas vezér parancsolatjából idejöttünk, ő Ngával ma voltunk szemben; hogy kglmed látogatására s keze csókolására el nem mehettünk eddig, arról kglmedet követjük, Isten engedvén, azt is el nem múlatjuk, addig is penig levelünkkel látogatni akartuk: mint s hogy legyen? kívánván, hogy Isten hatalmas császárunk szolgálatjára sokáig jó egészségben éltesse!

544.

Az díván-effendijének.

Régi jóakarónk lévén, akartuk levelünkkel látogatni, minthogy igen elfelejtett bennünket. Mi elsőbben hatalmas vezér parancsolatjából úgy indultunk, hogy az Száván általmenjünk, azután Szendrőnél állapodtunk meg, és onnét idejöttünk; ma hatalmas vezérrel szemben voltunk, el nem múlatjuk, Isten engedvén, az apánkat is meglátogatni. Kérjük kglmedet, bennünket szívéből ki ne vessen; mi kglmed jóakarói vagyunk, etc.

545.

1692. szept. 28.

Ali pássának, 28. Septembris.

Kívántam volna, ha itt tanálhattam volna kglmedet. Legyen tudtára: az vezér ő Nga ide hivatott, itt az táboron vagyok, kglmedet látni küldöttem ezen szolgámat, egészségét kérdezem, mint vagyon? Hála Istennek, kglmed ennek

az török nemzetnek eleget szolgált ebben az esztendőben is, Isten segítse kglmedet tovább is az török császár szolgálatjára! Azonban kglmednek némely szókot barátságomból izentem, kérem, adjon nevemmel mondandó szavainak hitelt, és vegye úgy, mint igaz barátságból, jóakaratból való szókot, etc.

546.

1692. oct. 4.

Iratott Veteráninak, 4. Octobris.

A quo tempore quietantia Bekir passae super quinquaginta aureis Vestrae Illustritati data ad me delata est, intendi, ut istius occasione Domino Comiti Solari aliquid prodesse possem; sed Bekir passa modo hic non invenitur, tamen ex christiana mea erga eundem Dominum Comitem Solari compassione et respectu Illustritatis Vestrae, iteratis vicibus illi favorem meum impertitus sum, eliberationem quoque ejus etiam hactenus libenter promovissem: sed passa Albanorum ab expeditione sua necdum reversus est. Notitiam a meis benevolis habeo, quod ultra finem hujus campagniae non detinebitur. Interea quietantiam Bekir passae Vestrae Illustritati remitto, et maneo, etc.

547.

1692. oct. 6.

Iratott Bosztancsi Mehemet passának, 6. Octobris.

Köszönet után. Kegyelmeddel sok sót és kenyeret evén, el nem múlathattuk, hogy kglmedet ez levelünk által meg ne látogassuk; kérdezzük azért: mint vagyon, hogy vagyon? Ha mifelőlünk tudakozódik kglmed: itt hatalmas vezérünk mellett vagyunk; az elmúlt napokban igen roszszúl voltam, már hála Istennek, jobbacskán vagyunk. Ha mi hírei vagynak kglmednek, kérem, tudósítson, kedvesen veszszük. Azonban ezen levelünk megadó aknekcsi-passánkat küldöttük oda, ha miben kegyelmedet megtanálja, mutassa hozzá jóakaratját.

548.

1692. oct. 11.

Iratott Cserepi uramnak és véle levő gyalog hadnagyoknak, 11. Octobris.

Praemissis praemittendis. Minthogy Posorolcza s Jeni-Palánk az mi dispositiónkban vagyon: ahhoz képest a mi

intimatiónkra nézve az fővezér más dispositiónkig Galambvárában is a mi hadainkat akarja tétetni; melyre nézve dívány-csauzzát küldötte oda, a végre, hogy ott a várban az mi hadainknak helyt mutasson, ki mellé mi is ezen levelünket megadó bejárónkat küldöttük, kivel együtt lássák meg: mennyi embernek lehet ott helye az várban? Parancsoljuk azért kglmesen és igen serio, hogy lássák meg jól az alkalmatosságot: mennyi embernek lehet ott helye oly formában, hogy, ha ott kívántatnék telelniek, ne legyen alkalmatlansággal; és a mennyi embernek helyt intéznek: akár egy sereg, akár kettő kívántassék, tisztestől, zászlóstól hagyjon annyi embert ott, a mennyi kívántatik, tudósítván előre sietve bennünket: mennyi embert rendel oda? hogy azoknak fizetésekről, élésekről az fővezér tehessen dispositiót, az mint megígérte; meghagyván, hogy mindenekben egyetértsenek az galambvári békkel. Az mely tisztek vagy tiszt penig ott maradnak, vigyázzanak a mi méltóságunkra s az magok becsületire, és az ott közel levő ellenségnek ártani ügyekezzenek, az császár feljövő hajóit Rámig késértessék, az Galambvár körül való faluknak penig menjenek végére s minket tudósítsanak, hogy quártélyokról azokból provideálhassunk. Nec secus facturus. Belgrád 11. Obtobris. P. S. Szóval is izentünk Bay András bejárónktól, tartsák ahhoz magokat, etc.

549.

Instructio pro Domino Andrea Bay.

1. Sándor Gáspár uram tudhatván jobban, micsoda híre van Cserepi János kapitányunkkal levő hadaink felől? és ha Posorolczán is maradtanak-e valamely lovasok, kikből pro comitiva hármat vagy négyet magával elvihessen? azért az iránt az ő kglme informatiójához képest cselekedjék. Ha Pasarolczáról ki nem telnék: az véle levő hadakból, az erdélyi zászlók alól kívánjon vagy három lovast maga mellé, kik Galambváráig és onnan is vissza véle együtt utazhassanak. Cserepi eleiben penig mind Posorolczáról s mind Galambvárából postákot bocsásson, hogy az véle levő gyalogságból, kik mind vizen, mind szárazon fognak jőni, Galambváránál annyi tized gyalog maradjon, ha egy vagy két zászló alól telik is ki, a mennyi gyalognak a dívány-csauz helyt mutathat; mely helynek megvizsgálásában magának is legyen szeme, hogy az mi részünkről ottan telelő gyalogságnak alkalmatos szállása s telelő helye lehessen.

2. Ha szinte Cserepi az hadaknak nagyobb részével

az hegyeken tanálna is általjőni az marhákkal és juhokkal: de az Dunán jövő hajókkal fog jőni annyi vitézlő rend az mi hajdúinkból, az kik is az mostan ottlevőkkel együtt talám elégségesek lesznek; azért in tali casu az hajók is inkább ott subsistáljanak, az míg az szálló-helyekről leendő informatiójokhoz képest bizonyos és állandó praesidiumot deputálhassunk oda, kiknek a míg bizonyos élések s provisiójok mehetne oda: kiselovai szigetből és ott Galambvár körűl levő falukból is ha mi élésnek szerit tehetik, az Galambvárat̨t maradó vitézek ügyekezzenek benne.

3. Írjon Palánkba is Daróczi uramnak, azonban Cserepi János uramnak is mondja meg: értsenek egyet úgy egymással, hogy az mi időre az marhákat s juhokat posorolczai tiszteinknek kezekhez adatják, készüljenek úgy reá az jeni-palánki, galambvári praesidiariusok és az Cserepi Jánossal levő hadak, hogy az Radimlánál levő labanczságot felverhessék, vagy legalább onnan elűzhessék, az lévén az fővezér kívánsága is; ezzel penig ne is késsenek, hogy ezen próbán általesvén, az mennyit azon Cserepivel levő gyalogságból Daróczy uram a palánki szükségre szükségesnek itél, hagyja ottan és Posorolczán is egy sereget zászlóstúl, az többivel penig Cserepi János kapitányunk jőjjön utánunk.

4. Az vele levő díván-csauz accommodálásában pro discretione cselekedjék, kivált ha valahol pénzen akarna élést venni; az szállások dolgában penig keménykedjék, de ebben is tőlünk vött szóval való instructiója szerént pro discretione cselekedjék, az galambvári szállások alkalmatosságával nem kívánván magunkat kötelezni az ottan való bővebb praesidium-tartásra.

5. Útját Rám felé kövesse, hogy Daróczy urammal is lehessen szemben; Rámból is penig nagyobb securitas kedvéért éjszaka járjanak s menjenek Galambvárba.

6. Ha Galambvárban vagy körülötte levő helyekben bor tanáltatnék, török facsort csináljon és Poricsára is embert küldjön s az ottvaló emberekkel is végezni ügyekezzék; tízezer okáig vétetnénk bort, ha kaphatnánk, kiről is bennünket tudósítván, bizonyos emberrel pénzt küldünk az borok vásárlására; kirűl, úgy egyéb, utazását s instructiójat concernáló dolgokról is, vegye Posorolczán Madács uram opinióját is, etc.

550.

Iratott az tefterdárnak, die 13. Octobris.

Hatalmas vezérünk kapujáról jött hírünk, hogy kglmednek parancsolt hadaink élésének kiadatása felől; mi

kglmedet tartjuk ő Nga után mind apánknak, anyánknak: ha szintén nem parancsolt volna is, máshoz kglmeden kívül nem folyamodhatnánk; kérjük kglmedet, hadainknak éléseket adassa ki, mert mi ennyi népet csak félnapig sem tarthatunk, még penig egynéhány százig valót várunk magunk után. Gondolja meg kglmed, hogy az a nép ennyi esztendőktől fogva hatalmas császárnak hűségében az török hitért hadakozik, s tegyen jól vélek, Isten is megáldja érette! Az mely hadak ideérkeztek, azoknak teftereket, mind lovoknak, magoknak, megküldöttem; kérem kglmedet: árpájokat, húsokat, kenyereket, mint több császár hadainak, adassa ki. Azonban énfelőlem s több mellettem levő orta-magyarországi s erdélyi urak, főrendek felől se feledkezzék el; ha Isten éltet, nem leszünk feledékenyek kglmed jóakaratjáért. Valamely egynéhány kater és szekér felől is tett ígéretet a vezér, abban is mutassa jóakaratját, etc.

551.

1692. oct. 14.

Iratott Jablunovszkinak, 14. Octobris.

Quam sedulo procuraverim bonum publicum Poloniae, non a nato patriota major industria poterat adhiberi, quod jam saepe Vestrae Excellentiae detexi; metuo, ne irritus fiat omnis labor meus, et quidem cum damno Poloniae, creditum etiam meum obscurari in porta sentio, quod realitas inde non experiatur. Si ergo non penitus vult portae amicitiam contemni, traderem per Dominum Dunoad negotia admaturari; non longa dilatione totum negotium perdatur, quia credat: legatus Anglicus magnis donis et majoribus promissis ministros attrahere vult ad sui partem, qui jam etiam promiserunt se ipsos coram Imperatore allaboraturos.

Magnus vezirius a secundo Augusti sub Belgrado se continet arcem in optima forma fortificari curari, Tömösvárinum, Jenovam et Gyulam annona ac praesidio munivit, habitis iteratis contra hostem partiis. Princeps de Baden cum peditatu ad Petro-Varadinum substitit, equitatum cum impedimentis Transdanubium ad pabulandum expedivit, novem maximis navibus defendit pontem et suam classem navalem, sicuti captivi referunt, non parvam, herit ex rebellione Bohemica et progressu Gallico confusionem. Turcae his diebus infandam, cum ternis explosionibus bombardarum habuerunt laetitiam, similem habuit Adrianopoli etiam Imperator, eo quod classem Venetorum sub Chanea,

non procul a Candia, foelicissime profligaverint; unde majorem spiritum sumentes, 10. Octobris vezirium Topal Huszain passam in serascherium crearunt et cum viginti millibus, totidemque tormentis Transdanubium expediverunt.

11. Octobris advenit novus Angliae legatus: Ernestus Hemskereki, 12-ma publicum apud vezirium magnum habuit audientiam, cum septimo se accepit vestes imperiales; magnam coram vezirio declaravit Dei providentiam, quod amborum Imperatorum exercitus a tanto tempore ita vicini se a conflictu continuerint, hocque signum esse Divinae bonitatis negotia ad pacem dirigentis, quare primo actu ad faciendam pacem expeditum se professus est.

Excellentissime Domine, pervenerunt ad me literae Excellentiae Vestrae 26. Augusti datae, continuationem integerrimi erga me affectus summe revereor et debitas pro ea gratias ago, semper desideraturus: habere posse occasiones obligationem meam constanti ac syncero animo Excellentiae Vestrae contestandi, etc.

Dum praesentes expediri curarem, sum vocatus a magno vezirio, qui statim ut comparui apud ipsum, interrogavit: quid novi de Polonico exercitu haberem? Respondi: Ad ostentationem magis, quam hostilitatem demonstrandam vel faciendam Tartaris distractionem, circa Camenecum se exercitus ostendisse ac in segetibus aliquid damni fecisse, indeque reversos esse. Post haec dixit: Ecce, jam legatus Anglicus iterum adest et urgentissime petit pacem; ego vero absque Imperatore tractare nolo. Svasit ergo, ut Vestrae Excellentiae insinuarem: modo velint Domini Poloni syncere agere et mittere homines, ac agant serius, quam hactenus Germanos adhuc anticipare poterunt. Rogo ergo Vestram Excellentiam, hanc insinuationem dignetur cordi sumere et patriae securitati consulere. Me in omnibus paratum inveniet, etc.

552.

1692, oct. 18.

Kos Mihály és Benke Farkas uraméknak adatott pátens egyformában, 18. Octobris.

Universis et singulis praesentium notitiam habituris salutem et favorem. Római császár ő Felsége ennekelőtte szent-jóbi (korponai) kapitánya, nemzetes vitézlő Kos Mihály uram (Benke Farkas uram) hűségünkre állván, ő kglmét kegyelmességünkbe vévén, egyik mezei kapitányunknak declaráltuk, szabadságot adván ő kglmének, hogy számunkra ha-

dat fogadjon, mely hadakat is ő kglme kapitánysága alatt akarván tartanunk: assecuráljuk ezen levelünk által mindenféle vitézlő rendet, valakik hozzája jőnek s kapitánysága alatt akarnak lenni, zászlókat adatunk nekiek s mint több vitézinknek, érdemek szerént becsületek, accommodatiójok leszen, csalhatatlanúl reménlvén az nagy Isten jóvoltából ennekutánna dolgainknak jobb folyamatját és minden igaz magyarnak nemzete szabadságiért való sok szenyvedésinek, boldogtalanságinak megjutalmaztatását. Praesentibus perlectis, exhibenti restitutis, etc.

553.

Magyarországra is négy, Erdélyre is négy pátensek, ilyen formában.

Édes hazánkhoz, nemzetünkhöz való kötelességünket és annak jovára eleitől fogva teljes tehetségünkkel elkövetett sok munkánkat nem szükség azok előtt világosítanunk, kik lelki-testi szabadságok sérelmét ennyi időtől fogva sóhajtva érzik és az alól való felszabadulásokat óránként Istentől várják. Minthogy most is hatalmas török császár fényes vezérje Lándor-Fejérvárnál maradott táborából lovas s gyalog hadakból álló szép erejét, feles lövőszerszámokkal küldötte túl az Dunán, három boncsokú vezér szerdárral tekintetes ngos Topal Huszain passával: adtuk mi is melléje előljáróúl rendelt bizonyosszámú hadainkat, becsületes, meghitt belső tanácsúr hívünk s generálisunk, tekintetes nagyságos Petrőczy István uram ő kglme directiója alatt, hogy azalatt is, míg mi az nagyobb erővel megmozdulnánk, kövessen nemzetünk jovára minden jót; plenipotentiát adván ő kglmének, hogy az kik hatalmas török császár fegyverének magokat nem opponálják, hanem fényes portájának miáltalunk fejet hajtanak s hűségünkre állanak, kit-kit meggratiázhasson, protegálhasson, melyet mind az fővezér, mind az szerdár s mind mi hogy megállunk, sőt confirmálni fogunk, akartuk minden rendbeli lakosit Magyar-(Erdély) országának, hogy előre tudhassák, ezen pátensünk által praemoneálnunk, sőt felőle assecurálnunk. Ha kik azért magokat alkalmaztatják, protegáltatnak s gratiájok leszen, az kik penig az ellenségben tovább is bízván, magokat opponálják: magok lesznek okai magok s szerelmesek veszedelmének. In castris magni vezirii ad Belgradum positis, etc.

554.

Plenipotentia.

Damus pro memoria per praesentes: Hogy édes hazánk, nemzetünk szabadságinak restitutióját, nagy oppressiója alól való felszabadulását tehetségünk szerént munkálódni még sem szüntünk meg; minthogy hatalmas török császár fényes vezérje maga Lándor-Fejérvárnál maradott, előre lovas s gyalog hadakból álló szép erejét feles lövőszerszámokkal praemittálta három boncsokos vezér szerdárt tekintetes nagyságos Topal Huszain passát, ki mellé mi is rendeltük bizonyosszámú hadainkkal meghitt, becsületes belső tanácsúr hívünket, generálisunkat, tekintetes nagyságos Petrőczy István uramat ő kglmét, adván ő kglmének authoritást és plenipotentiát, hogy akár Magyar-, akár Erdélyországban a kik miáltalunk hatalmas török császár portájának fejet hajtanak, hűségünkre állanak, meggratiázhassa, protegálja és érdeméhez képest accomodálja. Mely ő kglme protectiója, gratiázása, hogy mind az fővezér és szerdár részéről, mind az mi részünkről observáltatni s confirmáltatni fog: mindeneket felőle bizonyossá akarunk tenni harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediantium. Praesentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in castris magni vezirii, etc.

555.

1692. oct. 19.

Iratott Veteráninak, 19. Octobris.

Illustrissime Domine! Nescio, quo respectu aut consideratione distulit ad tantum tempus Illustritas Vestra eorum, super quibus iterato mihi parolam dedit, complementa? Ea quae Dominum Generalem Hajszler spectant, Illustritati Vestrae imputare non possum, sed doleo, quod nullam experiri possum tantarum discretionum mearum ab Illustritate Vestra reciprocationem. Ex captivis pro Domino Kilian debitis Martinus Almási et Dancs, quos in binis quoque literis compromisit, necdum sunt dimissi, neque desiderata pro reliquis parola transmissa, neque vilia illa instrumenta cum tubis allata, neque pro sacerdote contentatio, et si Dominus Generalis Hajzler res illas impignoratas extradare noluit, pecuniam pro illarum redemptione apud Illustritatem Vestram relictam, ita et restantiam baronis Sennyei, pro qua Dominus Semsei caverat, ad

me hactenus transmittere debebat; quid erat haec ad finem forte campagniae differre? Me illa nec divitem, nec miserum facient etiamsi non administrabuntur, cautior tamen imposterum ero in discretionibus, et certe, quamprimum prior affulgebit occasio, reciprocare intendam. Fatendum est, quod Domini quoque Comitis Solari eliberatio modo in procinctu fuerat, ita ut Belgrado erat eductus; committo tamen alto Illustritatis Vestrae judicio: sic in praemissis frustratus, quali erga eundem et similes captivos discretione uti debeam, qui in contraria sic provocor. Hoc etiam significandum Illustritati Vestrae duxi, quod nuper non procul a Palánka ductor aliquis meus pedestris Michaël Mezei vocatus, cum aliquot hajdonibus in captivitatem Rascianorum incidit; Rasciani duodecim talleros pro quovis capite expetunt, quamvis jam antea Rasciani cum meis officialibus in decem talleris pro quovis capite abutrinque capitulaverint, tam tunc in captivitate existentibus, quam futuris; paratus ero et nunc quemvis gregrarium etiam pecunia redimere, si Illustritas Vestra in numero eorum, quos Dominus Kilian eliberare tenetur, eos dimitti non curabit; spero tamen non defuturam Vestram Illustritatem in hoc negotio etiamque, quod cum illis, si qui numerum debitum superarent, dimitti curabit, pro quibus in his Illustritati Vestrae parolam do, quod tot gregarios, quot illi erunt, ex futuris meis captivis dimittam, ita et pro ductore illo Mezeio officialem, atque discretionem Illustritatis Vestrae pari humanitate reciprocare intendam. Interim maneo.

Inclusa. A quo quietantia Bekir passae ad manus meas pervenit, intendi, si quid Domino Comiti Solari istius occasione prodesse potuissem, sed modo Bekir passa hic non invenitur, ideoque illam quietantiam Illustritati Vestrae remisi; ego ex respectu Illustritatis Vestrae et christiano affectu eidem Domino Solari ex proprio meo interim iteratis vicibus gratificatus fueram.

556.

1692. oct. 20.

Iratott Petröczy uramnak, 20. Octobris.

Az mint az szó volt, hogy Gyulára huszad magával küldjük egy emberünket: ím az fővezértől fermánt szerezvén, kglmed kezéhez küldtük, az fermány az gyulai békre s agákra szól, hogy azon embereink accommodáltassanak; kegyelmed azért, az mikor azon dolognak ideje leszen, az

mint eleiben adtuk kglmednek, kövesse el. Tegnap érkezett ide az francziai király levelivel expressus ember, kit az oratorhoz küldvén elsőbben is, és ott a császár előtt a dolgot publicálván, idejött, hogy az fővezérnek s nekünk is declarálja, olyan hírrel, hogy az franczia király Namur alatt levő armadáját conjungálván mareschallus Luxemburggal és abból a nagy armadából húszezer embert kiválasztván, marechallus de Lors mellé (ki azelőtt negyvenezered magával volt az Rhenus mellett) küldötte, mely armada az imperiumot pusztítja, holdoltatja. Az mely armada Luxemburggal volt, véletlen az gyalogsággal, mely is ötven-hatvanezer emberből álló volt, az bavarus reáakadván, megharczoltak; öt egész óránál az harcz tovább tartván, Luxemburgnak végre hátat adott, lövőszerszámit az bavarusnak elnyerte s éppen az ellenség fortalitiumiig persequálván, nagy vérontás volt: de sokkal több esett el a bavarus hadában; rabot majd háromezerig valót fogtanak, zászlót is többet nyertek el száznál, egy szóval: az victoria az franczióké lött; mely dolgot pro consolatione kglmeteknek akartunk értésekre adni. Éltesse Isten kglmedet! Pro directione az gyulai békre szóló fermány magyarázatját is kglmednek megküldöttük. Az francziáknak tegnap volt az fővezérnél audientiájok, bíztatta őket az tatárok jövetelivel, és hogy mindazoknak, mind az Duna-mellyéki véghelyeknek minket fog praeficiálni; voltak egyéb ajánlási is, — eventus docebit, etc.

557.

1692. nov. 2.

Iratott Mamhut bék-oglinak, 2. Novembris 1692.

Édes-kedves, meghitt régi jóakaró uram s kardasom! Kglmed érkezését értettük, Isten hozta kglmedet! Kérdezzük: mint vagyon, s hogy vagyon? Azonban kglmeddel igen nagy beszédink vagynak, itt az franczia bekzáde is a mü sátorunkban szemben kéván lenni kglmeddel; egy kávéra jó szívvel látjuk, azonkívül is itt a mü sátorinknál esik kegyelmednek általköltözése. Küldöttük azért ezen emberünköt kglmedhez, hogy tudhassuk mikorra várni, hogy akkorra az franczia begzádét is idehivathassuk, az mikor kglmed idejő, találhassa itten; kglmed azért akaratját münékünk adja értésünkre.

558.

1692. nov. 3.

Iratott az pancsovai kadiának, 3. Novembris.

Kglmed levelét vöttem, mit írjon, megértettem; nincsen híremmel, hogy az jeni-palánki kapitány pancsovai embereknek hajóját vötte volna el. Írtam ezen dolog végett palánki kapitányomnak, s kglmed is azonban az káros embereket küldje előmben s eligazítom.

559.

1692. nov. 4.

Iratott az vezér tihájának, 4. Novembris.

Az hatalmas vezérnek látván hatalmas császárunk sziliktárjával való sok dolgait, nem mertem ő Ngát búsítani ez napokban; már azért sziliktárja is elmenvén, kglmed által ő Ngát kérem alázatoson: méltóztassék engemet maga eleiben bocsátani és velem szemben lenni, és engem az ő Nga válaszáról tudósítson kglmed.

560.

1692. nov. 4.

Iratott az új tatár hámnak, 4. Novembris.

Az mikor értettem, hogy Ngod hatalmas, győzhetetlen császárunk kívánságára az krími tatár hámság méltóságát megint magára vállalta és arra az hatalmas török császártól fel is kaftányoztatott: úgy tetszett, mintha újonnan születtem volna. Isten Ngodnak életét, szerencséjét sok esztendőkre terjeszsze! Ngodtól sok jót láttam, Ngod kegyelmességéből reménlem, hogy országomban lakhatom, és Istent Ngodért dícsérhetem.

Reménlem azt is, hogy Ngod szava és hatalmas császárunk előtt való böcsületi által nékem és az én hadaimnak ezután jobban lészen állapotunk; kérem Ngodat, mint nekem régi jó uramot: egynéhány szavát érettem ne szánja a császár előtt, és szívéből ki ne vessen, kiért én is kívánok lenni Ngodnak holtomig igaz híve és szolgája, minden hozzámtartozókkal együtt.

561.

1692. oct. 24.

Iratott az posorolczai kadiának, 24. Octobris.

Kglmed levelét vettük; ha szintén kglmed nem írt volna is: volt gondunk azon szegénység dolgára, a minthogy már előre mind az vezérrel ő Ngával, mind az ministerekkel elhitettük, hogy lehetetlen Posorolczán quártélyost tartani; kihez képest ígéretet is tettek, hogy nékünk mind quártélyt adnak s mind élést, csakhogy az Tömösvár felé küldött hadaknak megfordulásáig quártély dolgához nem akarnak szólani, s nincs is addig ideje, akkor leszen gondunk nemcsak arra, hogy quártélylyal ne tartozzanak, sőt ha lehet, adójok is elengedtessék. Kglmed azért bíztassa meg őket; mi az thiánknak is megparancsoltuk, hogy erős büntetés alatt tiltsa meg, hogy senki az mezőbeli dolgost ne bántsa, sőt palotásink közűl is egynéhányat rendeljen az olyanoknak oltalmazására.

562.

1692. oct. 27.

Iratott az réz-effendinek, 27. Octobris.

Édes, régi, meghitt, jóakaró uram! Kglmed vígasztalásánál és szép szavainál többet nem kívánhattam, kiket nékem Haszán aga megmondott. Az Isten ezer annyi jót cselekedjen kglmeddel, az mi jót énvelem cselekszik! Török hitit szolgáltam gyermekségemtől fogvást, igazán szolgálom is, míg a lélek bennem leszen; azért, hogy Istenért s a maga hitiért nekem jót kíván, az Isten is érette kglmedet megáldja. Azonban, a világ tudja, hogy az erdélyi királyságban és a Küprilyi vezér idejétűl fogva kglmed fogta pártomat s kglmed csirákjának tarthatom magamat; kglmed becsületi is az: tovább is ne hagyjon, és pártomat fogja. Tudom, az háláadatlan embert az föld is nehezen hordozza, énfelőlem ne úgy gondolkozzék: mert ha Isten éltet és kglmed embersége által módot mutat, tudnám én kglmednek kedvét keresni!

563.

1692. oct. 27.

Szerdár Huszain passának, 27. Octobris.

Miólta kglmed elment, mindennap négy szemmel néztem kglmed felől való hír érkezésit; de, hogy eddig nem

jött, igen búsulok rajta. Isten kglmed dolgait segítse, az török nemzet szolgálatjára és adjon erőt kglmednek minden nehéz dolgoknak elviselésére, szívemből kívánom. Kglmedet kérem, minket jóakaróját ne felejtsen el; hanem, minthogy ezen levelem megadó emberemet kglmed felől való hírtudás s hozás kedvéért küldöttem: kérem, általa mind maga egészsége s mind az dolgok felől tudósítson.

564.

1692. oct. 29.

Topal Huszain passának, 29. Octobris.

Oszmán aga által küldött kglmed levelét kedvesen vettem; hálá Istennek, hogy kglmed békével érkezett Tömösvárhoz. Isten hozza kglmedet közünkben jó egészségben! Az fővezér ő Nga az hadaknak visszajövetelekről parancsolt, én is írtam Petrőczy-oglinak: az merre kglmednek útja vissza lészen, el ne maradjon kglmedtűl; kglmedet kérem, engemet is szívéből ki ne vessen, mert én is mindenkor Istent imádok kglmedért és apám helyett való jóakarómnak tartom. Az dívány-effendi jóakarómnak ajánlom szolgálatomat.

565.

1692. nov. 16.

Iratott az izarcsiki porkolábnak. 16. Novembris.

Valamely dolgoink végett küldöttük embereinket kglmedhez; kglmed azért, ha miben megtanálják kegyelmedet, legyen segítséggel nekik, úgy várhatja más dolgokban jóakaratunkat.

566.

1692. nov. 7.

Bay Mihály uram instructiója, die 7. Novembris.

1. Minden dolgokban s alkalmatosságokban az mi méltóságunkat s maga becsületit igen előtte viselje.

2. Mindennapon az kapukra való járást szorgalmatosan elkövesse, nevezetesen a vezér tihája, réz-effendi, jancsár-aga és, ha megmarad tisztiben, a most az császár mellett levő kajmekám kapuját frequentálja: azért rendelvén ő kglme mellé mind tolmácsot, mind penig egy udvari szolgánkat, hogy magát azokkal segíttesse, és minden dolgokban igen szemes és curiosus legyen.

3. Minden másodnapon az franczia oratorhoz is elmenjen, hogy a mit az kapukon ki nem tanulhat, attúl megtudhassa. Fábri urammal is correspondentiát tartson és confidentiát.

4. Minden dolgokban igen curiosus legyen és az mindennapi dolgok folyásiról az eddig practicált szokás szerént diariumot írjon, melyet nekünk is ottan-ottan megküldjön és magánál is párban hagyjon.

5. Minden ő kglmének irandó leveleinket megtartsa, azokra való válaszokat is pariálván, kiben-kiben beletegye, hogy amikor változni fog, leveleinket válaszokkal együtt előadhassa.

6. Moldovai vajdánál levő residensünkkel és Lengyelországban küldendő emberünkkel correspondentiát tartson, clavist tartván vélek s minden alkalmatossággal az ottvaló dolgokról informálja clavis által őket, melyet hogy jobb móddal követhessen: tartson jó correspondentiát a moldovai vajda kapithiájával is.

Sic facturo gratiose propensi manemus. Belgrad, Anno et die ut supra.

567.

1692. nov. 9.

Iratott az tatár hámnak, 9. Novembris 1692. Fejérvár.

Ngodnak, mint uramnak írtam volt ez napokban Cserkesz bék által, midőn nagy örömmel hallottam, hogy Ngod újobban az krími tatár hámságot magára vállalta és arra hatalmas török császártól fel is kaftányoztatott. Az Úr-Isten Ngodnak minden kívánságát teljesítse! Értettem Ngodnak Drinápolyban való létét: meghagytam azért az hatalmas vezérrel béküldött kapithihámnak, hogy Ngodat megkeresse ezen levelemmel. Ngod nékem, Isten áldja meg érette, apám helyett való jó uram volt: azért tovább is Ngod kegyelmességéhez, köntöséhez folyamodom; méltóztassék, kérem alázatoson, kapithihámmal szemben lenni, és dolgaim miben legyenek, megérteni és orvosolni. Hatalmas császár előtt, hálá Istennek, Ngodnak nagy becsűleti vagyon: egy szavával többet használ nékem ezer suplicatiómnál; ha Isten engemet is éltet, Ngod jóakaratjáért és kegyelmességiért Ngodnak kedvét kereső szolgája akarok lenni.

568.

1692. nov. 10.

Iratott bujurdelmi béknek. Fejérváratt, 10. Novembris.

Küldöttem meghitt embereimet Décsei Andrást és Halil agát kglmedhez egynéhányad magokkal, némely szükséges dolgaim végett; kglmedet azért mint jóakarómot kérem, szómmal mondandó szavoknak hitelt adván, ha miben kglmedet megtalálják, legyen segítséggel. Kglmed is más szükséges dolgokban úgy várhatja az mi barátságos jóakaratunkot.

569.

1692. nov. 13.

Eodem, az bosznyai Memhet passának.

Édes jóakaró atyámfia, passa uram! Régen kglmednek sem levelit, sem emberit nem látván, úgy veszszük eszünkben: elfelejtkezett az mü régi barátságunkról; nem múlathattuk el az régi barátságra s jóakaratra nézve, hogy levelünk által ne kérdezzük, mint vagyon s hogy vagyon? ez nyáron dolgai mint folytak? telelése micsoda helyen és Beligradtól hány konaknyi földre leszen? Kérem, mindezekről kglmed jóakaróját tudósítson. Én ez nyáron mind az vezér mellett laktam, ez télen penig Posorolczán lészen telelésem. Azonban volnék olyan szándékban is, hogy Boszna-Szarajban küldeném embereimet vásárlások végett; kglmedet kérem, tudósítson arról is: ottan az posztóknak, abáknak, csizmáknak, kalapoknak és egyéb hadak szükségére való állapotoknak mi ára vagyon, mit min vehetni? és ha az utak bátorságosak-é? kglmed az oly embereimet meddig kísírtethetné? Kglmed válaszát mindenekre elvárom.

570.

1692. nov. 12.

Zulfikar effendinek. Fejérváratt, 12. Novembris.

Édes jóakaró uram! Kglmed böcsületes hírit hallván, szívesen kívántam volna kglmeddel megesmérkedni. Mi kglmednek eddig nem szolgálhattunk, kedvét nem kereshettük, megbocsásson; dolgunkat, mostan miben legyen, tudja: de ha Isten éltet bennünköt, nem felejtkezünk el kglmed jóakaratjáról hogy az vezér Csáfer passával ő Ngával való

dolgunkban jóakarattal és segítséggel kévánt lenni; kglmedet tovább is kérjük, vegye jó rendben ezen dolgunkot, hogy az hatalmas császárunk szolgálatjában, mint ezelőtt, lehessen jóakaróm és barátom. Kglmed látogatására és Csáfer passa látogatására is elmentünk volna: de Isten akaratjából ágyban fekszünk, rosszúl vagyunk. Mindezekről szóval többet izentünk kglmednek kapitihánk által.

571.

1692. nov. 10.

Iratott Lengyelországban Zamoczki uramnak, 10. Novembris Fejérvártt, Inczédi Mihály uram neve alatt.

Illustrissime Domine! Praecedenti literarum Celsissimi Principis transmissione significatum erat Vestrae Illustritati expeditio Topal Huszain passae cum selectiori Turcica et Celsissimi Principis militia, contra Dominum Generalem Veterani, ac etiam adventus oratoris Anglici, Domini Ernesti Enskereki. Sed intentio Serascheri tempestive Domini Generali innotuit, et viribus suis diffisus, in insulam Marusii, ubi antea intra altos aggeres civitas Arad erat, se recipere coactus; cum in talem locum fluvio non vadabili et opere munitum intrasset: non erat fas, ut aliquid contra ipsum tentent, sed acceptis magni vezirii ordinibus, memoratus passa commendam Tömösvariensem accepit, ac exercitus re infecta redierunt. De adventu et propositionibus vero legati Anglici magnus vezirius informaverat Imperatorem, qui re agnita, suum silictarum (armigerum) huc ad vezirium misit iis ordinibus: cum legatus iste pacem inter ambos Imperatores intendat resuscitare, dignum censetur, quod ad ipsum admittatur; ideoque legatum unacum silictaro et interprete Alexandro Maurocordato ad Imperatorem expedivit. Vezirius, pro sui securitate nullum tractatum cum ipso instituit, sed vel velint, vel nolint pacem, ad ipsam portam prudenti consilio omne negotium rejecit. Hic tamen morante legato, primarii ejus ministri in ripa Danubii deambulantes, iteratis vicibus ad nostram stationem fecerunt diversionem, libenter nostrum Principem videre et alloqui volentes: sed hoc ab ipsis denegare ratio etiam status dictabat. Interim ego — cum secretario et concionatore — ejus confidenter institui discursum, et quid sperarent? pacem facere ipsos posse credant? cum porta universalem pacem concludere nullatenus velit, interrogavi; et responderunt: Domine, coelum et terram movebimus, si aliter fieri non

potest, et particularem pacem faciemus et Gallos refraenabimus. Poloni et Veneti se ipsos poterunt defendere, rebus sic stantibus. Si aliqualis pax inter Imperatores fiat, vereri potest, ne omnis Turcici belli moles ad vastandam Poloniam se convertat. Non est forte inconsultum cum Tartarorum chamo (qui olim etiam erat et magnam cum Polonia amititiam colebat) pristinam confidentiam resuscitare; licet magna ingenia in celebri ista patria non deesse Celsissimus meus sciat: tamen haec per me Vestrae Illustritati genuine insinuare jussit, quam festinanter velit, caesar hanc pacem etiam indeliquet. Novus etiam legatus Anglicus, Milo Passet *(Mylord Paget)* majori pompa et authoritate quam alter veniat, qui jam intra aliquot dies huc intrabit, cum securitas est; comitiva ipsi jam obviam missa sit.

Jam post tres dies et vezerius hinc recedet, modo fiunt dispositiones quartiriorum.

572.

1692. nov. 17.

Az lándor-fejérvári passának. Posarolczae, 17. Novembris.

Ngod szép szavait és az élés dolgában mutatott jóakaratját az én embereim, kik Ngodhoz voltak, nékem megbeszéllették, kit ez világnál inkább akartam; minthogy azelőtt Ngod nekem apám helyett jóakaróm volt: hiszem Istent, ezután is Ngod szívéből ki nem vet. Azonban akarám Ngodnak tudtára adni, hogy ide az révhez, osztrovai szigethez érkezett egynéhány éléses hajója hatalmas császárnak: ha Ngod jóakaratja leszen, inkább ezen hajókból veszünk ki annyi élést, a mennyit Ngod rendelt Beligrádból, mert a mü részünkről is azon élésnek elhozása ide könnyebb leszen, lándor-fejérvári tiszteknek is könnyebb leszen, minthogy már hambárokban van betéve az császár élése. Ngod jó válaszát várom.

573.

1692. nov. 19.

Iratott a kapithihának, 19. Novembris 1692.

Isten áldja meg kegyelmedet! Mit írt L.-Fejérvárról Márton Deák, Sándor Gáspár uramnak, és mi az vezér tihájának mit irattunk: pro majori rerum directione kglmednek megküldöttük. Minthogy Csáfer passa iteratis vicibus Nemessányi uram által magát hozzánk jól declarálta,

és az vezér fermánja szerint a mely búzát, árpát Vidinből k llett volna administrálni, mind búzának, árpának felét Le-Fejérvárról megadatni ígérte; élvén ebbéli confidentiájáva.l s ígírt jóakaratjával, most jövén fel az Dunán az császár hajói valamely éléssel, minthogy nékünk azon élésért való küldésben az rettenetes szélvész miatt elveszvén hajóink, commoditásunk nincsen, egyébiránt is felettébbvaló munka, fáradság lött volna odafárasztani embereinket, itt kiméretni, meg ideszállítani, a Duna penig, a hol az élést találtattuk, ide egy órányi föld; arra nézve az Dunára küldtünk és az fermány szerint való háromezer kila búzának és kétezer kila árpának felit az Lándor-Fejérvárra élést szállító hajókról kivétettük, melyet azonkívül is Csáfer passa Lándor-Fejérvárról megadatni ígírt, nem szenyvedhetvén az üdőnek máskínt is haladását, hadainknak élésbeli megfogyatkozását; kit kglmednek ilyen declaratiókkal azért írunk meg, hogy ha Csáfer passa a fővezér előtt reánk panaszt tenne felőle: tudhassa kglmed ez szerint mind a fővezért, mind az ministereket informálni. Erre azért vöttük inkább magunkot, hogy már Csáfer passa a fővezér fermánjait kezéhez vette még azelőtt, és ott meg is mutatta Márton Deáknak a hambárokot a honnan felét az élésnek megadatni ígírte, felit penig hogy Vidinből adják meg, arra maga fermánját ígírte. — Most hozták hírit, hogy az ellenség Bokcsa alatt nagy sánczokot csináltat, hol is ezerekből álló hadat akar teleltetni, hogy Palánkot inkább megszoríthassa, hol is mü az praesidiumot most augeáljuk, ha ott subsistentiájok lehet. Ha penig ezen dologból Csáfer passa panaszt nem teszen: kglmed tartsa magánál a tihájának szóló levelet, ne adja meg, tartsa készen az informatiókot akkor, a mikor kívántatik.

574.

1692. nov. 19.

Iratott a fővezér tihájának, 19. Novembris.

Édes jóakaróm! Hatalmas császárunk l.-fejérvári vezérét, Csáfer passát ő kglmét találtuk volt meg: ha lehetséges, adjon valamely élést Fejérvárról abban a számban, a mely 3000 kila búzáról és 2000 kila árpáról nékünk az vezér az vidini passára fermányt adott, Isten ő kglmét megáldja, látván nagy szükségünköt. Az Vidinyre szóló fermányt kezéhez vévén, adott olyan választ, hogy azon formában letett élésnek felét L.-Fejérvárról kiadatja, feléről penig Vidinre adja meg a fermányát; az mely fermánját penig nekünk az

hatalmas vezér adta: azt magánál tartotta ő kglme. Szinte akkor, mikor ez a dolog lett, az posarolczai révhez érkeztek a hatalmas császár éléses hajói, kik L.-Fejérvárra mentek; azért mind minékünk könnyebb lévén az hajókból az élést idehozatni egy-két órányi földre, mint 10, 12 órányi földre L.-Fejérvárról, hajónk sem lévén, az kin L.-Fejérvárról elhozathassuk, mind l.-fejérvári tiszteknek könnyebb volt, mint ha onnét a hambárból adták volna: a hatalmas vezér nekünk adott fermánjában a mint le volt téve, úgymint 1500 kila búzát, 1000 kila árpát ide béhozattunk, az többi még odavan; azért, ha valaki máskínt a hatalmas vezért informálná, kglmed és ő Nga így tudja az dolgot.

575.

1692. nov. 19.

Eodem, Csáfer passának.

Isten áldja meg kglmedet! Látván szükségünköt, kglmed ígírte volt, hogy az Vidinre élésről szóló fermánra kegyelmed fog 1500 kila búzát és 1000 kila árpát nékünk adatni, a fermányt is kglmed kezéhez vévén, abban is ígírte jóakaratját, hogy az hátralévő élésről a vidinyi tisztekre maga fermánját küldi; mi látván azt a kglmed válaszát és a nagy szükséget is, tudván azt, hogy ezek az éléses hajói a császárnak kik most felmennek, azok is a l.-fejérvári hambárba rendeltettek, és a mely élésnek L.-Fejérvárról kell kitelni: nem lévén módunk elhozatásában, a császár részirŏl penig mindakettő egyet teszen, a császár tiszteinek is könnyebb, hogy a császár ottlevő hambárokban való ílíse helyben maradjon és a mü részünkről is könnyebb volt ehhez nyúlni; ez annyit teszen, mint ha egyik hambárból másikban tette volna kegyelmed, azért ha mi neheztelése lehetne kglmednek ez iránt: kglmedet kérem, így értvén az dolgot, ne neheztelje.

576.

1692. nov. 2.

Iratott ugyan Csáfer passának, 21. Novembris 1692.

Hatalmas vezér parancsolatjából Galambvárban 64 emberből álló muhafezetet küldtem, ugyan az ő Nga agájának jelenlétében, kiknek tefterjét is az aga, ő hatalmassága eleiben vitte, ilyen tedarikot csinálván, hogy az minemű mecset benn az várban vagyon: az odavaló bék aztat béfedesse

és az romlott oldalát megcsináltassa; de azoltától fogvást az odavaló bék semmit rajta nem épített. Ezen rendkívül való hideg üdőben csak tizenöt hajdúnak lévén szállása, az többi az Dunaparton mezőn vagyon, fát is magok hátán hordanak, ily nyomorultúl vagynak hatalmas császárunk szolgálatjában. Azonban, az odavaló bék hozzám jüvén, jelentette, hogy ő már ötven gyalogot vitt bé, melyet maga sanczoltságából tart: azért az én muhafezetem ott nem szükséges, szállások sem lehetvén; de én, mivel hatalmas vezér parancsolatjából tettem oda muhafezetet, onnan elhoznom kglmed híre nélkül nem akartam; ha kglmed írását s tetszésit veszem, elhozatom. Ha penig ott kell tovább is maradniok, kglmedet kérem: a galambvári békre küldjön egy parancsolatot, szállást a hajdúknak rendeljen és fát az rácokkal, tűzrevalót hordasson.

577.

1692. nov. 20.

Iratott Ali passának és szilisztriai passának egyformában, 20. Novembris.

Édes jóakaró kardasom! Akarám kglmedet ez levelemmel látogatnom, és kérdezem is: mint van, s hogy van? Istentől kglmednek mindenkor jó egészséget kívánok. Minthogy penig ezen levelem mutató böcsületes emberek Havasalföldibe, Bukurestre mennek holmi vásárlások végett: kglmedet kérem, mint jóakarómot, minthogy arra esik menetelek, ha miben kglmedet megtalálják, legyen jóakarattal és segítséggel nekiek. Kglmed jóakaratját én is meg igyekezem szolgálni.

578.

1692. nov. 21.

Csáfer passának. Posorolczae, 21. Novembris.

Az hatalmas vezér eleiben mentek volt az én hadaim tisztei, suplicatiójokkal együtt, Rosnyánál voltanak szemben ő Ngával, a vezértől micsoda levelet hoztanak kglmednek és nekem is az vezér tihájától: ím azokot ezen levelem megadó kapitányomtól kegyelmednek elküldtem. Minthogy azért az hadak gondviselését, quártélyok dolgát kglmedre bízta a hatalmas vezér, mint ennek az földnek gondviselőjére, kegyelmedre maradván minden dolgunk: mint apánktól, ebben a dologban várunk kegyelmedtől minden jót, kiről levelünk

megadó kapitányunktól szóval többet izentünk; hogy kglmeddel mind az hadak állapotáról, mind egyéb szükséges dolgokot jobban megérthessen, magát küldöttük az tihánkot sietve kglmedhez, kérem, bocsássa jó válaszszal. Ha Isten bennünköt hatalmas császár szolgálatjára megmaraszt, adósok leszünk mindnyájan kglmednek, míg élünk is, kglmed emberségiért, etc.

579.

1692. nov. 21.

A Poricsán levő Ejup tihájának, eodem.

Némely szükséges szolgálatinkban embereink menvén arra felé, kik közűl egy vagy kettő rendeltetett tőlünk Poricsára és Cserneczre is, kik az reájok bízattatott dolgokban meg fogják kglmedet keresni; kérjük, legyen segítséggel nekiek azon dolgokban. Az mely emberséggel kglmed őhozzájok leszen, azon emberséget várja kglmed tőlünk a szomszédságból.

580.

1692. nov. 21.

Eodem a hersovai Numan béknek.

Arra Vidin, Szilisztria és Havasalfölde felé mennek szükséges szolgálatban valami embereink, azért kegyelmedet is meg fogják találni valami dolgaink végett; kglmedet kérjük, legyen azon dologban emberséggel nekiek, úgy várhatja kglmed is az mi emberségünköt a szomszédságból.

581.

1692. nov. 25.

Iratott Asszonyunk ő Nga neve alatt Hajzlernek, 25. Novembris.

Excellentissime Domine! Promiserat mihi Excellentia Vestra in literis suis ex castris caesareis ad Erdőd juxta Danubium positis 31-ma Julii datis, quod res meas Vestrae Excellentiae impignoratas Excellentissimo Generali Comiti a Veterani (apud quem scilicet jam antea pecunia tempore praefixo illas ad redimendum expectabat) sit transmissura: neque tamen ad praesens habere potui. Restant etiam aliqua puncta vigore tractatus Excellentiae Vestrae cum Celsissimo Principe Domino marito meo charissimo conclusi me spe-

ctantia. Decretum scilicet caesareum in meliori forma, in quo pro Eva Thökölyi deberet scribi nomen meum: Helena Zrynyi. Proventus praeterea bonorum Regéczianorum, quadraginta octo patinae argentae cum poculis decem et septem, in tractatu quoque Munkácsiensi apud me relictis, verum per Eminentissimum Dominum Cardinalem Colonicsium detentis. In quibus omnibus satisfactionem mihi facere cum Vestrae Excellentia per suum praefatum tractatum sit obstricta: rogo Vestram Excellentiam honorifice, dignetur talem meam satisfactionem admaturare, ne debeam in Augusta Aula cum praejudicio forsan (quod libentius evitarem) Excellentiae Vestrae molesta esse. Factura est Vestra Excellentia rem generoso cavalero dignam et mihi officiosa gratitudine ac recordatione demerendam. Posoroviczae, etc.

582.

1692. nov. 21.

Eodem, iratott urunk ö Nga neve alatt, Hajzler uramnak.

Illustrissime Domine! In litteris quoque meis 1. Septembris ad Vestram Illustritatem datis (ad quas neque vel saltem de recepisse responsorias habere potui) in memoriam revocaveram Illustritati Vestrae puncta tractatus non complanata; in quibus ea quae Principissam meam spectant, dum ipsamet Illustritati Vestrae et hacvice insinuat: rogo Vestram Illustritatem, dignetur tam ea, quam reliqua, praetensione scilicet meas tam Vullinianas quam sacerdotis Veteraniani, difficultatemque decem et quinque peditum occasione Illustritatis Vestrae in Transylvaniam a me regressus discedentium complanare; et si res Principissae meae Excellentiae Vestrae impignoratas per exhibitorem praesentium Generosum Andream Szabó stabuli vicepraefectum fidelem meum modo (ea ratione, si forte penes se non haberet) pro pecunia mea jamdudum apud Dominum Generalem Comitem a Veterani existente transmittere non posset, me assecurare, ut dum et quandocunque pecuniam pro illis ego vel Principissa mea transmiserimus, res illas sine omni difficultate extradabit. Faciet Illustritas Vestra rem honori suo dignam et mihi reciproce demerendam, etc.

583.

1692. nov. 25.

Hajzler generál eleiben való memoriáléja Szabó András lovászmesternek, 25. Novembris.

1. Végezvén Veteráni generálnál reájok bizott dolgainkat, ha Hajzler generál Váradon vagy Debreczenben tanál lenni, passust kérvén magának Veterányi generáltúl, menjen el ő kglméhez; de ha Bécsben ment, múlassa el, jőjjön vissza Jeneivel, Hajzlernek írt levelünket Veterányinak recommendálván.

2. Ha elmegyen Hajzler uramhoz, magunk s feleségem nevével köszöntse, az leveleket megadja, és noha az levelekben mindenek specificáltattak, mindazáltal szóval is urgeálja ezeket: hogy felesígem nevit, az mint az ő Felsíge decretumát íratták, az munkácsi tractatus szerint az regéczi jószágnak proventussinak és res mobilissinek kezénél való hagyás s azzal szabados élhetés iránt, azon decretumot úgy írták, hogy Eva Thökölyi, az hol azt kellett volna írni, hogy Helena Zrínyi; hogy azért jobb formában az szerint expediáltassa és megküldje, szorgalmatosan kérje ő kegyelmit. Az munkácsi tractatuskor is Carafa kezinél hagyott volt felesígemnek valamely 48 ezüsttálakat és 17 ezüstpoharokat, melyeket cardinál Kolonics uram Bécsből való kijövetelikor tűle eltartott, praetendálván az Rákóczi-árvák ezüstiből valóknak lenni; hogy énvelem együtt való keresése volt azon ezüst: bizonyságot tehet felőle talám most Makoviczán lakó Büdöskuti Sámuel nevű akkori szolgánk, ki Lengyelországba, Krakkóba azokat csináltatta; az mesteremberek is recognoscálhatnák materiáját.

3. Minekünk az Vulin dolgában nem tett satisfactiót ő kglme; az a mint értjük, tételi kapitány most, ő kglme dispositiójában vagyon. Látjuk, bajos dolog egy oly rossz embernek dolga ő kglmek előtt; arra nézve mi arra is reálípünk, (minthogy a rácz tisztekkel ezelőtt olyan alkuvásunk volt: ha közűlök közönséges rab esik, mi is, űk is tíz-tíz tallérért elbocsáttatjuk, azt mi practicáltuk is, többet bocsáttatván el eddig egyszer-másszor hatvan rab rácznál), hogy az Vulin adósságában, az Kilián szabadságában elbocsátandó 15 kuruczok közűl hátramaradó rab-kuruczokban bocsáttasson el ő kglme Bokcsárúl annyi kurucz közönséges rabot, az mennyi feléri tíz-tíz tallérral azon adósságot; kirűl ő kglmének előre is bizonyos válaszát elvárjuk.

4. Hátra vagyon az Veterányi uram papjának is az kalmárért való adóssága.

5. Szerencsétlenek voltunk az ő kglme küldte spanyor lovakhoz: csak ötöt hozhattak ide, s annyit teszen, mintha nem volnának; de ezt csak magától hozza elő, nem mi nevünkkel.

6. Mikor ő kglmét Erdélyben bébocsátottuk, parolát adott volt: ha kik kísírőiben elszöknek, akár Erdélyben, akár Magyarországban legyenek, nem patiálja, visszaküldi. Gyalogink közűl szöktek el ezek: Német Jakab, Német Mátyás, Pusztai János, Oláh Hajdú. Lengyel Háim, Bugar Hain, Drugonel Sztankó, Udvari Ferencz, Brassai Jancsi, Oláh Gyurka, Rácz Mikos.

7. Világosvártúl az mely rab, ő kglme regimentjebeli nímeteket elbocsáttattunk, azokért elbocsátandó kurucz rabok is restálnak; azon németeknek egyike capral volt. Miltán praetendálunk azokért is kurucz rabokat, úgy az ő kglme kísírísekor Erdélyben elszökött gyalogok helyett is annyi kurucz rabokat, ha ő kglme nem sistálhatja.[1])

584.

Eodem, Szabó András vice-lovászmester és Jenei Sámuel egyik hadnagyunk Veteráni generál eleiben való memoriáléjok.

1. Köszöntsék szónkkal böcsülettel Veteráni uramot s levelünköt adják meg, és noha mü az levélben is specificáltattuk az dolgokot, urgeálják: 1. Kilián kapitány szabadulása 15 kurucz rabért lött; elsőben Nagy Imre volt azok közt Dancscsal együtt specificálva, de megtudván, hogy Nagy Imre hűségünkről félreállott: helyében Almási Márton nevű hadnagyunkot (ki, az mint értjük, Szegeden raboskodik) kívántuk. Almásit s Dancsot két leveleiben is megígírte a generál: de még oda vagynak; az többit, igaz dolog, Palánkra küldték volt, de Sándor Gáspár uram alkalmatlanoknak ismervén (minthogy az alkalom bévehetős kurucz rabok felett volt) nem acceptálta, és osztán Daróczi uram specificálta: kiket szabadítsanak; ha valamint Almásit nem kaphatnák, küldjék Mezei nevű hadnagyunkot, ki Bokcsán raboskodik, helyében; ha penig Almásit küldik el, legyenek azon: az mü parolánkra bocsáttassa el ő kglme Mezeit is, Isten rabot adván, más oly rabot bocsáttatunk el érette, hogy ő kegyelmének panasza nem leszen, experiálhatván már ő kglme affélében való discretiónkot. Azonban, valamely

[1]) *A lap szélén:* »Ezen punctumokhoz annectált két punctumok az következendő 3-ik foliumon kerestessenek.« *(Itt 378-ik lap).*

muzsikához való instrumentumot: 4 hegedűköt, 4 trombitákot is fogadott küdeni Kilián uram, — azokot is az rabokkal együtt sollicitálják, magoktól el ne hagyják.

2. Ha generál Hajzler feleségem nála zálogban hagyott clenodiumit ő kglméhez küldte, azt is vegyék kezekhez a regestrum szerént; ha penig el nem küldte: az mely Vay Mihály uram pénzefélét azoknak kiváltására már régtől fogva ő kglménél tartunk, mely mindöszve ötezer magyar forint, azon pénzt hozzák el. Igaz dolog, az kiváltásra csak 4200 magyar forint megyen, marad fel flor. 800, de az clenodiumokkal azt is hozzák el, ha penig a clenodiumokot ő kglménél nem találnák, az ötezer forintot egészlen.

3. Úgy vagyon: Vullin dolga, ki most tételi rácz kapitány, Hajzler uramat illeti inkább, de ha ő kglme is jóakaratját mutatja, hogy az Kilian uram szabadulásától elmaradó szegény kurucz rabok a Vullin adósságáért szabadúlhatnának, egy-egy rab 10 talléron, az mint az ráczok velünk megalkudtak s azon dolgot többnek hatvannál elbocsátásában practicáltuk: nekünk ő kglme kedves dolgot cselekednék s hasonló discretióra provocálna bennünköt.[1])

4. Az ő kglme papjának a kalmárért való kezessége is restantiában vagyon.

5. Tudakozódjanak a rabok felől, kik együtt is, másutt is találtatnak s hűségünkben megmaradtak, s neveket hozzák meg.

6. Magok dolgait penig úgy alkalmaztassák: ha Hajzler generál Váradon vagy Debreczenben leszen, Szabó András lovászmesterünk passust kérvén magának Veteráni generáltúl, menjen el, végezvén Veteráni urammal, az külön instructiójában adott dolgokkal Hajzler generálhoz, Jenei jőjjön vissza hozzánk az feljűl megírt dolgokkal, maga mellé Jeni-Palánkig elégséges késérőt kérvén; ha penig Hajzler uram Bécsben ment: Szabó András is Jeneivel jőjjön vissza, az Hajzler uramnak szóló leveleket Veteráni generálnak recommendálván.

7. Az elmúlt esztendőben Szlankamennél lött harcznak alkalmatosságával esett rabságra egy Fejzulla nevű 17 esztendős gyermek, Ali effendi töröknek a fia; a jobb füle alatt jobb felől fekete jel volt; mikor elfogták, beteg volt, elsőben Sentére vitték. Mindketten mindenütt tudakozódjanak felőle; ki akarnók váltani.

---

[1]) *A lap szélén:* »Kilian elbocsátásakor egy Taff regimentjebeli caprart, Christián Jolcsepszki nevűt bocsátottunk el: azért Veteráni uram két rabbal tartozik.«

584.

1692. nov. 26.

Iratott az palánki tiszteknek, 29. Novembris.

Emericus, etc. Generosi, egregii, fideles nobis dilecti, salutem et gratiam nostram. Becsületes tanácsúr hívünköt, udvarunknak főkapitányát, tekintetes nemzetes Sándor Gáspár uramat küldöttük kglmetekhez bizonyos dispositiónkkal s parancsolatinkkal, annak az végháznak s benne maradó praesidiumunknak rendbe való vétele s továbbvaló alkalmaztatása végett, lévén tőlünk adatott instructiója; levelünköt azért vévén, kglmesen parancsoljuk: feljebbemlített becsületes úr hívünknek szónkkal mondandó szavainak hitelt adván, alkalmaztassa szónkkal mondandó parancsolatinkhoz mindenekben magát. Nec secus facturi.

586.

1692. nov. 26.

Eodem, az Új-Palánkon folytatandó dolgokról való memoriálé.

1. Palánknak erősséginek, munitióinak, lakóhelyeinek revisiója.

2. Az revisióhoz képest továbbvaló erősítésiről és a benne való praesidium számához képest a szállóhelyek dolgáról dispositiót tenni.

NB. Az Garaj vizit másfelé fordíthatni-e az palánk erősítésére?

Item, az külső huszárvárról.

3. Az palánkra rendelendő lovas honnan és mennyi deputáltassék, kiknek is lovok szénából honnan és mint éljen.

4. Az ottvaló praesidium két karban légyen, kiknek is száma az quártélyok alkalmatosságához képest és a vitézlő rendnek abból leendő élődéséhez képest alkalmaztassék.

5. Az porkoláb és a pattantyúsok dolga mennyiben accommodáltassék.

6. Halmágy vidékire és egyéb hódolatlan helyekre küldendő patensekről.

7. Az német rabságában lévő kurucz rabokról.

8. Szabó András és több véle rendeltettek expeditiójáról.

9. Az puskaport revideáltatni, corrigáltatni, és egy részit Rhámban is tartatni.

10. Az rhámi és galambvári praesidium számáról, és azoknak dolgok tovább mint alkalmaztassék.

11. Az palánki praesidiumnak sóból, fából való szükséginek kitöltésiről.

12. Az palánki praesidium szükségére rendeltetett abáról, és a strázsák ködmöniről.

13. Horvát Ferencz uram megérkezvén és az hadaknak is egy része quártélyban menvén, még ez télen a palánki praesidium fizetést is várjon, az kik ottan continuusok lesznek; pro interim tamen az dolmányok csinyáltatásáról micsoda dispositió tétetett.

14. Az gyalogságnak újabb rendben való vételéről, az mint actu találtatnak.

15. Az bennmaradó tisztek szükséginek s állapotjának kitanulásához képest leszen ezután dispositiónk.

16. Elintézni azokot is, az kik quártélyban fognak menni az fővezértől megérkezendő emberink alkalmatosságával.

17. Az quártélyokot elosztani és azokból az mü szükségünkre is egynéhány ezer oka kukoriczáról dispositiót tenni.

18. Az gyalogság között tanálható haszontalan emberekről.

19. Az palánki hadaknak ezeres-strázsamestere accommodatiójáról.

20. Az hóldolatlan helyeken lehetne-e egy próbájok az hadaknak? innen is az oly occasióra általmenvén az hadak.

21. Szappanos ezerinek azok a quártélyok odarendeltethetnek, és hasznokot vehetik-e?

22. Az hajókot revideálni és telelésekről dispositiót tenni.

23. Rámon is az dolgokot revideálni az magunk emberei szállási és az portékának való bólt iránt.

24. Szabó András és Jenei megtérésire mennyiben legyen vigyázása a palánki tiszteknek.

587.

Iratott Veteráni generálnak, 25. Novembris.

Illustrissime Domine! Iterato Illustritati Vestrae insinuo ea, quae eliberationem Domini Kilian spectant; complanationem siquidem enim etiamsi Illustritas Vestra ad finem campagniae suspendit: spero, quod jam finita campagnia, ultra non differet. Uti etiam rogo Illustritatem Ve-

stram, captivos Dancs et Almási, vel si Almási non reperietur, alterum ductorem Mezei vocatum in Bokcsa existentem, cum illis gregariis, quos post factam aliquorum per Dominum Sándor Gáspár rejectionem, jam commendans meus Palánkiensis nominavit, dimitti curare, instrumenta etiam cum tubis et fidibus, rebus praeterea apud Dominum Generalem Hajzler impignoratis, hactenus forte Illustritati Vestrae transmissis, cum resultante pecunia Vayana, vel si necdum essent transmissae pecuniae illius Vayanae, quinquies mille florenorum hungaricalium summam, ita etiam satisfactionem Domini sacerdotis manibus fidelium nostrorum Generosorum Andreae Szabó stabuli vice-praefecti et Samuelis Jenei ductoris assignare, eosdemque bona cum securitate et sufficienti comitiva Jeni-Palánkam usque (cui comitivae securitati per praesentes parolam do) comitari curare ne dedignetur. Si Dominus Generalis Hajzler Varadini vel Debreczini reperiri poterit: dedi in mandatis nominato Andreae Szabó, ut literas tam meas, quam Principissae meae ad suam Illustritatem ipsemet deferat; in tali casu ne gravetur Illustritas Vestra literas salvi passus tam eunti, quam redeunti cum ipsi adjunctis impertiri; sic Samuel Jenei cum captivis et supra recensitis necessariis cum bona securitate ab Illustritate Vestra reverti debebit; si autem Domiuus Generalis Hajzler ad aulam profectus est: literarum eidem scriptarum transmissionem recommendo Vestrae Illustritati. Coeterum vólui Illustritati Vestrae significare: qui captivi supermanebunt Kuruczones a debito Kiliano, non erit mihi praejudiciosum, si implicati fuerint negotio Vulliniano, ita ut pro singulis capitibus decem talleri (sicut contractum feci et usum roboravi cum Rascianis, et plus quam sexaginta talimodo ex ipsis dimisi) in debito ejus mihi defalcentur; qui quidem Vulinius est capitaneus Rascianorum, et facile per authoritatem Illustritatis Vestrae ad rem hanc accommodandam cogi poterit, super quo resolutionem Illustritatis Vestrae expecto et maneo, etc.

Inclusa. Hae literae Domini Comitis Solari antea erant scriptae, sed in transmissione propter insidiantes Rascianos non fuit securitas; erit igitur facilitati talium negotiorum, si Vestra Illustritas officiali suo Bokcsensi ordines dare dignabitur, ut dum a meo commendante Jeni-Palánkiensi requiretur, ad meam hanc parolam semper in tali materia stabilem praemittat comitivam ad Jeni-Palánk. Status vero praefati Domini Comitis Solari in eo est, quod dum a Belgrado reversus fuisset vezirius: insecutus est me quoque reversum a Belgrado penes Iszarcsik, locum duobus a Bel-

grado miliaribus distantem, passa Albanorum, qui retulit difficultatem in eliberatione Solarii eam fuisse subortam, quod Mehemet passa apud supremum vezirium valde accusatus fuisset, ideoque per eundem hactenus permutationem illam fieri non potuisse. Solarium tamen in manibus ejus relictum esse et sperare libertatem a vezirio obtenturum, per eundem etiam si non Mehemet passam, sed passam Herczegoviensem, qui est in captivitate Venetorum, permutandum. Postea eidem Solario ad meam sollicitationem licentiam dedit, ut mecum privatim colloqui possit; qui ad ripam Danubii ad me veniens, declaravit se animadvertisse eundem passam Albanorum nec per Mehemet passam, nec per Herczegoviensem passam permutare velle: sed ab ipso certam pecunia lytrum sperare, et quoniam infoelix ejus status sic adhuc non est determinatus, mecum lachrymis rogavit, per Deum obtestatus, ut rogarem nomine ipsius Illustritatem Vestram: antequam status eliberationis ejus non determinabitur, ne dimoveat a se Illustritas Vestra Mehemet passam; poterit enim adhuc vel pecunia mediante, vel alio modo capitulationi ejus applicari, et si in dispositione Illustritatis Vestrae non invenietur, erit ipsius eliberationi impedimento.

588.

1692. nov. 25.

Iratott lándor-fejérvári Csáfer passának, 25. Novembris.

Az én tihám megérkezvén, levelét kglmednek megadta és szép szavait is megbeszéllette, kit kglmedtől mint apámtól igen jó néven veszek és ha Isten éltet, mint apámnak kglmednek meg is szolgálni igyekezem. Az hatalmas vezér után magam levelével és kglmed levelével együtt menzil-fermány mellett postámot küldtem, ezen alkalmatossággal az ittvaló begzádé is írt az királyának és az franczia király török császár mellett lévő banuzának; az franczia begzádé kglmednek köszöntésit jó néven vötte, kglmednek is ajánlja szolgálatját. Az mint kglmeddel az én tihám szót kötött, ihon az élés végett magát az fő vekilarcsunkot küldtük; kglmedet kérem, ígíreti szerint adasson jó búzát s árpát kezéhez, hajót is, az kin az posaroczai révhez hozhassa; az hajókot kiüresítvén, ismét visszaküldjük Lándor-Fejérvárra, ha kglmed úgy parancsolja. Kglmedet kérem, minket jóakaróját tudósítson: mikor várja oda az inglis követet, és ha Dunán leszen-e útja az vezér után, vagy az császár útján?

589.

NB. *Szabó András uramnak adott memoriáléhoz adott két punctum.*[1])

8. Elválván is Jeneitől, tudakozódjék mindenütt azon Szlankamennél tavaly az harczkor elfogott Fejzulla nevű török gyermek felől, Ali effendi fiáról, melyet kettőjöknek iratott instructiójokban bővebben megirattunk, hogy kiszabadíthassuk.

9. Mikor feleségem Munkácsból kiment, az mely hat Pálfi-fakó lovakon (melyek többre ezer tallérnál böcsültetnek) Bécsben ment, Regéczben visszaküldte, onnét Klobusóczki Ferencz elvitette: azoknak is restitutióját kívánjuk az tractatusok erejével. Azon útjában hagyott az ledniczei tiszttartó kezénél tizenkét ökröt: azokot visszaadatni kívánjuk, úgy az hat hordó ó-bornak, két hordó méhsernek, 1890 kősónak, négy egész szalonnának refusióját, kiket Rozmán János Záborszkitól incipiált; kiről való recognitiót párban kezéhez adattuk.

590.

Capitulatio Munkácsiensis facta 17. Januarii 1688. cum Anno currenti 1692. teszen öt esztendőt, öt esztendőre negyvenezer tallérnak az interesse sex per centum, minden esztendőre computálván per floren. Rhen. 3600, teszen flor. Rh. nro 18,000. Percipiált Kglmes Asszonyunk diversis vicibus maga szükségére fl. Rh. 4000. Asztaltartására maga személyére esett negyedfél esztendeig fl. Rh. 2625. In toto az regéczi jószág jövedelméből percipiált flor. Rh. 6625. Restat még ad complanationem florenorum Rhen. suprascriptorum 18,000, melyeket a nemes kamarától kévánunk, flor. Rh. 11,375. *Más kézzel:* NB. 14,975.

Az Vullin adósságának restantiája teszen tall. 8783.

591.

Recognitio.

Super vasibus vini antiqui sex, mulsi vasibus duo, lapidum salis mille octingenti et nonaginta, laridi integri quatuor. Haec omnia me a Generoso Domino Joanne Zaborszki a parte Celsissimae Principissae perceptis. Datum in arce Munkács, 3. Februarii Anno 1688. L. S. Joannes Rozman. N.B. N.B.[2])

[1]) Lásd 372. lap.

[2]) E N.B-ék a közvetlenül következő jegyzékre vonatkoznak.

592.

1692. nov. 26.

Szabó András uramnak, 26. Novembris 1692. Posarolczae.

1. Munkácsi tractatus negyedik punctumát, mely nézi az jus dotalét. *(T. i. I. Rákóczi Ferencztől, hitvesének.)*
2. A császár arról való decretumát, ubi corrigi debet pro Eva Thökölyi, Helena Zrynyi.
3. Veteráninak szóló császár decretumát.
4. Clenodiumok specificatióját.
5. Asszonyunk quietantiája párját, kiből kitetszik, hogy Carafa generál Kegyelmes Urunk köntösét gombostól adta Kglmes Asszonyunknak, és Colonics cardinál lefejtette a gombokot.
6. Asszonyunk regéczi jószágának inscriptiójának interessét öt esztendeig; cum anno currenti mennyire megyen s mennyi restál.
7. Vullin adóssága restantiáját, mely teszen tall. 8783.
8. Veteráni uram papja kezesség-adósságát in specificatione.
9. Kilencz punctumokból álló memoriálét.
10. Hajzler uramnak szóló Urunk s Asszonyunk leveleit.

Ezeken kívül praetendálja Asszonyunk ő Nga minden, első urával való együtt keresett mobile és immobile bonumoknak medietását.

Item, minden házi öltözeteknek, supellexeknek és mindenféle mobiléknek törvény szerint való részit, mint egy fejedelemasszonny.

593.

1692. dec. 1.

Poricsai Ejup tihájának, 1. Decembris.

Értettük, hogy arra Poricsa felé valamely hajduink mentenek volna és onnan az havasalföldi vajda szolgálatjára igyekeztenek; azért ebben kglmed mit tud, levele által bennünköt tudósítson: hányan voltanak azok a hajdúk s mikor s merre mentenek azok a hajdúk? És azután, akár lovasok, akár gyalogok tanálnának erre menni az mü vitézinkből és levelünk nem lészen nálok, tudtára légyen kglmeteknek az a kívánságunk: az olyanokra reátámadjon, megfogja, és még münekünk hirt ád s mü érettek küldünk, addig fogva tartsa. Az ott lévő agáknak kglmed ál-

tal szolgálatunkot ajánljuk; tudósítson arról is bennünköt: az arra sajkával és más egy hajóval ment emberink békével mehettek-e által az Vaskapun?

594.

1692. dec. 2.

Veteráninak, 2. Decembris. Posorolczae.

Pervenerunt ad me responsoriales Illustritatis Vestrae in Rápolt 20. Novembris datae. In meis illis literis non erant tales termini, quibus Illustritas Vestra tantopere commoveri debuisset; dum super justis meis praetensionibus Vestram Illustritatem requisivi et parolam ipsius in memoriam revocavi, forte non peccavi, alium non potui requirere, siquidem ipsam concernebant, tanto magis, quod negotiis illis Illustritati Vestrae magis quam aliis gratificatus fuerim. Vix tamen convenisset tanto cavallero iracundia superare velle ea, quae facilius complanari potuissent, et facere scrupulum ex apprehensionibus negotiis aggravandis, ita, ut homines quoque mei a conspectu Illustritatis Vestrae recludantur. Debeo fateri, nisi commissiones aulae in quibusdam negotiis meis ad Illustritatem Vestram directas cognovissem, tanta forte confidentia usus non fuissem, et speravi ab Illustritate Vestra meliora etiam in illis, in quibus mihi satisfacere non tenebatur. Quomodo ego steterim parolis meis? attestari poterunt caesarei a tot annis, qui adhuc supersunt tam Generales, quam minoris ordinis officiales. Certe neque Illustritas Vestra habet causam, ut parolam meam ita laedat, quia non recordor me ad debitum illud Bekir passae obligasse; si obligavi, dummodo transmittat mihi illam parolam, seu copiam obligationis, paratus ero ex debito urgere. Illustritas Vestra, sicut ex copiis literarum ipsiusmet inclusive transmissis constat, pro Bekir passa Comitem Capris, caput pro capite desideravit, constituens sibi in aliis praetensionibus fidejussorem Mehemet passam. Ego satisfeci parolae meae, dum eundem Dominum Comitem Capris, tot difficultatibus pressum, eliberatum, honeste tractatum, ad Illustritatem Vestram cum suis comitari curavi, sicut talem parolae meae eclypsim ab ipsomet Illustritas Vestra uberius experiri potuit. Illustrissime Domine, habui ego rem et cum aliis Generalibus, et parolas eorum sufficienter sum expertus; nolo literis certare, frustraneam videns etiam iracundiam, ubi locum non habet. Verum, quia justas praetensiones apud qualescunque hostes prosequi licet: ante-

quam duras illas Illustritatis Vestrae responsorieles accepissem, jam expediveram ad Illustritatem Vestram meos expressos pro certis praetensionibus meis, Illustritatem Vestram et Dominum Generalem Hajzler spectantibus, quibus in commissione dedi, relationem status etiam Domini Comitis Solari cum literis ejus Illustritati Vestrae repraesentandis, quamvis ab Illustritate Vestra pro ipso ab omni exutus pronuncier christianitate. Ideoque, ne juxta ordinantiam Illustritatis Vestrae Karánsebesini detineantur: praesentibus Illustritatem Vestram requirendam volui, meis hominibus ad Illustritatem Vestram et ab ipso ad Dominum Generalem Hajzler expeditis, dignetur salvum passum impertiri. Scit enim bene Illustritas Vestra, qualiter tam mea, quam Principissae meae jura periclitentur, et Illustritas Vestra sit obstricta decreto caesareo ad illam justitiae administrationem. Neque enim pecunia Vayana debebat ante allationem clenodiorum extradari, nec Dominus Kilian habuit causam, cur ad stipem erogandam Viennam iret, cum status ejus bene mihi sit cognitus. Instrumenta Karánsebesino facile huc afferri, fides vero et tubae in Hungaria vel Viennae reperiri poterant. Ductor Almási pro certo est captivus Szegedini, et Dancs apud Baronem Gyulafium in Transylvania. Mezei cum reliquis Bokcsae, pro quo commendans meus Jeni-Palánkensis liberandos Kuruczones nunc iterato specificavit. Si hae et reliquae praetensiones meae nullam Illustritati Vestrae importabant difficultatem, nullam ad iracundiam animique commotionem et parolae meae ventilationem materiam: supererat tantum facilitas et voluntas bona, cujus in omnibus licitis et ulteriorem continuationem spero. Quae Domino Comiti Solari expendi, non indigent refusione, feci enim ex misericordia, sicut et cum aliis neque Bekir passam ideo molestabo, tanto magis, quod respectus Illustritatis Vestrae isti negotio sit implicatus, ideoque quietantiam Bekir passae remitto, etc.

595.

Antoniusnak, eodem.

Magnifice Domine! Certis in negotiis emittere debuimus expressos nostros ad Illustrissimum Dominum Generalem Comitem a Veterani, et inde ad Illustrissimum Dominum Generalem Hajzler, pro quorum securitate et salvo passu scripsimus ad Suam Illustritatem; rogamus Vestram Magnificentiam, per postam praemittere ne gravetur, ut Ka-

ránsebesini homines nostri ne cogantur morari. Eliberationem captivorum Kuruczonum, quibus Dominus Kilian tenetur, hominibus nostris concredimus. Faciet Vestra Magnificentia rem viro christiano dignam, si suam facilitatem et assistentiam erit impensura, ut quantocius possint miseri eliberari, etc.

596.

1692. dec. 3.

Lándor-fejérvári szerdár Csafer passának, 3. Decembris.

Akarám kglmednek értésére adni: mai napon érkezék egy hadnagyunk Gyulárúl, az minemű leveleket hozott, kglmednek elküldöttem. Az mely kémekről emlékezik az vezér Huszain passa ő kglme, azok még el nem érkeztek, mindennap várom az hadnagygyal; az német császár pártjáról is jöttenek 18-ig való vitézek, hires, derék emberek, ha az kímek elérkeznek, azoknak hírét is kglmednek elküldöm. Azonban Jeni-Palánkban küldtem volt a tihámot, azon végháznak és praesidiumnak jobb tedarikja kedviért; hozta hírűl, hogy Palánk vidékin levő Csiklova és Iladia nevű falukban, mely faluk igen erős helyen vagynak, sok lovas és gyalog ellenség szállott, azért, hogy az jeni-palánki vitézek az falukra ki ne járhassanak, az falukot is az Palánkban való hódolástól tiltsa és el is fogta az ellenség. Nehéz dolgom van, mert Palánkon is az hatalmas császár szolgálatjában egynéhány száz embert kell tartanom, az kik éléseket s fizetéseket, ruházatjokat tőlem kérnek s várják, kiknek az mostani üdőben, túl lévén az Dunán Palánka, kedveznem szükséges. Ha penig kglmed Veteránit kérdezi: az erdélyi Vaskapuhoz közel volt e napokban, de Szebenben ügyekezett kislakra.

597.

1692. dec. 3.

Eodem, a galambvári béknek.

Hatalmas vezér fermánjából Galambvárában muhafezetnek szállítottam bé hatvannégy vitézimet, kiknek is az várban szállásokot rendelni kiküldött, díván-csauzza által. Most újobban lándor-fejérvári szerdár apánk tetszéséből húsz gyaloginkot hagytuk muhafezetnek Galambvárában, többit elhozattuk hatalmas császárunk más szolgálatjára; kglmed azért feljebbírt húsz gyaloginkot, kiket is muhafe-

zetnek ott hagytunk, úgy intézze, hogy az várban legyen alkalmatos szállások, és tűzrevaló fárúl is tegyen rendelést. Vagynak Galambvárán túl való faluk is alkalmatosok ezen hatalmas császár szolgálatjának végbenvitelére, kiben kétségem sincsen: ebben vitézimnek fogyatkozást szenvedni engedjen, és lándor-fejérvári szerdár apánk sem fogja engedni.

598.

Iratott Horvát Ferencz uramnak, 8. Decembris.

Kglmed elmenetele után Zólyomiék is előkerülvén, követték útjokat az Vaskapu felé, Oblaczki után. Serdült hadnagyunk is megérkezék Gyulárúl, ki is mind Szeged s Csongrád felé s mind penig Tokaj között próbálván s Szerencsen is járván, jó sereg labancz katonákkal, ónodiakkal szaporodott; de, hogy Gyulán az ílísnek s abraknak nemlíte miatt nem subsistálhatott: még egyníhány lovast Gyulán hagyván, az többivel kínszeríttetett idejűni az jó quártílyban, mely is az több lovas hadak részirőll is annyira vagyon: az nagy havak esísivel, majd térdig való hó esvín ezen a földön, egy óráig való színájok, kit ítethessenek, nem lívén, az erdélyiekkel együtt nincs más medium: vagy az gyalázatos eloszlásra és az német császár hűsígire való visszamenetelre, vagy az portának az jó quártély iránt még is jó resolutióját nem vehetvén is, resolutio nélkűl is quártélt keresni kínszeríttetnek. Inter duo mala quod sit eligendum, nescitur. Jeni-Palánkra is commissariusinkat expediálván, látván azon végháznak közelítő veszedelmit, ezerekbűl álló lovas s gyalog hadak szállván Jeni-Palánk vidékire és nevezet szerint Cziklova és Ilyadia nevű falukban: azon végházat nígy gyalog sereggel megszaporítani és az tiszteknek kedveskedni, s mind penig, az mint lehetett, az alattokvalókat is accomodálni kínszeríttettünk; az fizetís iránt kglmed írkezísire relegálván, az tisztek olyat mondottak, az hajduk kglmedtűl olyat értettek: Eljű, úgymond, addig az kakukk, míg kglmed megírkezik; melyet míltán puszta szónak gondolhatnak. Azért, ha kglmed véget írhet és az fermány mellett való tíz erszény pínzt percipiálhatja: siessen Vidinhez jűni; avagy, ha az Csáffer passa emberei kezeket teszik azon pínzre az praetendált adóssághoz kípest: abban is igen ne ellenkezzík, hanem menjen Drinápolyban és ott repraesentálván minden rendeknek szükségit, ha mit kezihez adnak, hozza el Nisig, elküldjük az comitivát kglmed eleiben; de addig is, valamire menendőnek látja dolgát, azt veszszük jó

néven, ha bennünket tudósít, vidinyi passának recommendálván az oly nekünk szóló levelet, kiről ezen Orosz-Csíkra lemenő üres gemiák alkalmatosságával írtunk az vidinyi passának. Ha mi hírek vagynak ottan az tatár hám és az portai dolgokról, azokról is kglmed tudósítson. Az nagy havak leesvén, tartós telet várhatunk, az mint az idő magát mutatja. Ha azért kglmed dolgát végezheti cum concluso, még is jobb, hogy kglmed az császár útjára forduljon, mert nyom sem lévén Vidiny felé az hegyeken által, ha ez a hó durál, avagy nagyobb esik, az comitivának lehetetlen elmenni.

599.

Clavissal iratott ugyan ő kglmének.

Itt már is olyan hír foly, hogy a tefterdárt és jancsáragát megfogták Sophiában, némelyek az fővezér felől is mondják, némelyek azt, hogy Drinápolyban bemenvén, ott líszen megmazuroltatása, e végre a tatár hám is ott várakozván; ha azért a vezérnek dolga úgy esnék: kglmed okot s útat keressen az Drinápolyban való menetelre, és ott mind az oratornál s mind egyéb portai ministereknél segítse dolgainkat, míg Sándor Gáspár uram be fog oda menni; in tali casu, ha reménlhetné is azt az kevés pínzt: jobb volna az Csáffer passa adósságától megmenekedni, és őtet vádolván s az vezért is, micsoda confusióban hagytak bennünket, exaggerálván, az hadak fizetésirűl újabb pénzt sollicitálni, minthogy az mely tíz erszény pénzt rendeltenek is, az adósok elfoglalták azt is. Ha penig a vezér megmarad tisztiben: akkor sem kegyelmednek, sem Sándor uramnak odamenni nem szüksíges. Itt nagy szolgálatban lívín az hadak, ha vezértűl két hét alatt nem jű resolutió: non expectata ulterius ejusdem resolutione, Beligrácsik és az Timok felé kínyszeríttetünk az hadakat expediálni, mely quártély iránt megegyezvín Csáffer passa is Sándor urammal, az vezérnek is levele által recommendálta, etc.

600.

1692. dec. 10.

Sándor Gáspár uram memoriáléja, 10. Decembris.

1. Az Dunántúl lívő török végházakbúl szökő törökök iránt mennyiben kívánjuk magunkat accommodálni a szerdár kívánságához, az Lándor-Fejérvárrúl szökők iránt penig mennyiben legyen opiniónk.

2. Az portára írt leveleinket recommendálni, és az bentvaló dolgokat is a szerdárral közleni.

3. Kicsodák Fejírváratt az tisztek? micsoda és mennyi had? az tavalyi Haszeki aga ott van-é? kitanulni, úgy az portai és bosznai híreket: mennyiben legyenek? és az anglus követ iránt is tudakozni ezeket az insinuált személyektűl.

4. Az szerdár kapucsilár-tihájának és Katona béknek mit kell mondani.

5. Az zsidóval és egyéb kereskedő rendekkel mennyiben kell vígezni az kafftányok és az abák s csizmák iránt, és az ígettbornak és nyers bornak mennyiben lenne ott kelése az tavalyi visniczei példához kípest?

6. Az vizek béállván, hol s mi formában lehetne próbálni L.-Fejérvárnál?

7. Az vezér elmenetelikor mit izent a Tömösvár és Gyula felé való expeditiórúl, és az oly szolgálatban forgó hadaknak micsoda provisióval lehetne az szerdár, és hogyha azon expeditióra készülni kell, mennyiben és hol kívánják addig is az oly hadaknak accomodatióját? Máskínt arra az szolgálatra alkalmatlanok lesznek, kiben mü ezután ne okoztassunk.

8. Az szerdárral végezendő dolgokhoz kípest mennyiben kell írni Bai Mihály uramnak, minthogy magunk leveliben mi is ő kglmére relegálunk; mennyiben írjon az oratornak is, és miért vigyen magával postát?

9. Az Erdélyből s Magyarországból jött posták relatióit mennyiben kell repraesentálni.

10. Az galambvári, poricsai és hersovai békekre minemű fermánt kell kívánni, és az onnan jött levelekre minemű válasz ment.

11. Az teffterdárnak kezéhez adni az búzárúl s árpárúl való quietantiát.

12. Vidinre az minemű fermánt adtak munitiórúl, azt elvinni és Lándor-Fejérvárrúl kérni, úgy kanóczot s egyebet is, az mit a fermányban fel nem töttek.

13. Az szendreiek panaszát mennyiben kell praeveniálni, mások is eljárván az kuruczok nevezete alatt.

14. Repraesentálni: az búzát és árpát mennyi defectussal percipiálták.

15. Az interteneálandó residensrúl való gondolkodásomrúl.

601.

1692. dec. 6.

Lándor-fejérvári szerdárnak, 6. Decembris, Posorolczae.

Akartuk értésére adni, hogy a Moraván túl való földnek hasznára vigyázván, megkínáltuk volt az szendreieket salagvárdakkal, lovas szebanyiakkal, el is küldöttük volt, hogy az falukra oszszák jaszakcsiáknak, hogy azt a földet oltalmazzák, — de visszaküldték őköt; mert a mü hadaink felesszámú lévén, zsákban nem szorithatjuk őköt, quártély nélkül lévén, óhatatlan: alá s fel ne járjanak, noha mü eddig is az tolvajkodást, praedálást erős tilalomban tartottuk, annyira, hogy az hatalmaskodásért csak közelebb, ezelőtt negyednappal is egy kapitányunkot lövöldöztettük meg; de azt sem tagadhatni, hogy afféle szegény törökök, kivált az végbeliek közűl, kurucz képiben járnak, tolvajkodnak, mint az nemcsak most, hanem azelőtt való esztendőkben is megesett. Kérjük azért kglmedet, parancsolja meg az szendreieknek: az salagvárdákot az falukkal vétessék bé, mü az salagvárdáknak olyan parancsolatot fogunk adni, hogy valaki hadaink közűl túl az Moraván találtatik, megfogják, s tellával is megkiáltatjuk hadaink között; annálinkább, ha az szegénységen valami húzást-vonást teszen: mentest a falut az olyan praedáló tolvajok ellen felköltsék, megfogják, és az mü kapunkra hozzák büntetésre. Az ilyen rendtartás által szokott mindenütt oltalmaztatni a szegénység a világon, valahol had van: mert lehetetlen máskínt, holmi alkalmatlanság ne történjék, melyet azért bánnánk inkább, hogy miatta kglmed búsíttatnék. Ha penig valakinek mi kereseti van, csak bizonyoskodjék meg: készek vagyunk megbüntetni és hatalmas császárunk törvényi s kadia eleiben bocsátani. Éltesse Isten kglmedet hatalmas császárunk szolgálatjára szerencsésen!

602.

Eodem, Ali passának, Duna-kapitányának.

Valamely gemiák menvén le Orosz-Csíkra, mint régi jóakarónkot, kívántuk kglmedet levelünk által meglátogatni, és kérdezzük is: mint van s hogy van? Istentől kglmednek hatalmas császárunk szolgálatjában mindenkor jó egészséget s jó szerencsét kívánván.

Azonban, kglmed lévén közelebb a drinápolyi és az tatár hírekhez, kglmedet kérjük: mikor alkalmatossága ada-

tik, minket jóakaróját el ne felejtsen, — mi is kegyelmedet az idevaló hírekről tudósítjuk. Most egyéb hírt nem írhatunk, hanem hogy az lovas hadaink most is egy erdőben nyomorogván, eddig is csak az avarral élt lovok, most penig az hó is leesvén, annál nagyobb nyomorúságban vadnak, és az lovok is mind elvész, ha az hatalmas vezér dolgunkot meg nem orvosolja, kiről is emberünk ment ő Nga után. Jeni-Palánkban a muhafezetet megszaporítottuk, azért, hogy feles ellenség szállott Palánkhoz közel két faluban, kiknek is Horvát Mátyás az főkapitányok; kik is azért szállottak oda, hogy az palánki faluk ne holdolhassanak, és az praesidium ki ne járhasson. Horvát Ferencz, elhiszszük, eddig kglmeddel szemben volt; kérem, kglmed is legyen segítséggel neki, hogy az császár fermánja mellett azt az egynéhány erszény pénzt megvehesse. Ihon, egy levelet küldtem Horvát Ferencznek, kglmedet kérem: küldje meg utána, hogyha már Oroszcsíkról elment volna.

603.

Az szendrei béknek és az ottvaló agáknak in genere.

Kglmetek levelét vöttük, mit írjon benne, megértettük. Mi az tolvajoknak, hatalmaskodóknak pártját soha nem fogtuk, az minthogy ezelőtt negyednappal is az hatalmasságért egy híres, tisztet viselő emberünköt miképpen lövöldöztettük meg, lehet hírivel az szomszédságban kglmeteknek. Hadaink generálisának és az: tihámnak megparancsoltuk, hogy hadaink között keressék kglmetek kárait, és azoknak és több kapitányoknak válaszok az: kglmetek küldje embereit és az károsokat is, és bizonyságot tegyenek, — megbizonyosodván az panasz: megfogják az oly tolvajt, megbüntetik, és az panaszló félnek igazat tésznek; mert akár magyar, akár török törvény azokot büntetheti meg, a kikre megbizonyosodik ez a rossz dolog. Azonban a mennyi falu Szendrő körül tanáltatik és Szendrőnek az ráczvárosára is kglmetek jaszakcsiakot kívánván, adatunk, kiknek megparancsoljuk: az egy ételen kívül semmit az lakosoktól ne kívánjanak szolgálatjokért; így az ilyen dolgok megorvosoltathatnak. Tudja kglmetek, ez a kurucz had nem száz, kétszáz emberből, hanem ezer emberekből állanak, és akárhol lakjanak a hadak, jaszakcsiákkal szokták az szegénységet oltalmazni. Kglmetek tudja, ha az hatalmas vezért ő Ngát búsítja is: ő Ngának is mü tudunk választ tenni. Ezeknek a dolgoknak kikről kglmetek panaszol, nagyobb része még akkor esett, mikor a vezér ő Nga L.-Fejérvárnál volt; jobb az

szomszédságban barátságoson élnünk; miért, hogy az mikor ilyen dolgok estek ezelőtt is, L.-Fejérvárnál kglmetek meg nem talált bennünköt? Lám, mü a hatalmas vezér mellett laktunk, tudtuk volna orvosolni, és most is azon igyekezünk, hogy kglmeteknek kára a mü vitéziuktől ne légyen; de az is igaz, hogy keszecsi is elég volt, vagyon is ma is Törökországban, kik azelőtt is és most is az kuruczok képiben cselekedhetnek rossz dolgokot.

604.

1692. dec. 8.

Iratott az hersovai Numan béknek, 8. Decembris.

Kglmed levelit vöttük, mit írjon, értjük. Az olyan szökő s levelünk nélkül járó kuruczokkal mit kellessék cselekedni. ennekelőtte is megírtuk volt Ejup tihájának; úgy tudjuk, hogy kglmednek is hírt adott. Most is annál egyebet nem írhatunk, hogy az kik mü levelünk nélkül járván, rossz dolgokot cselekesznek: az olyakot kglmed megfogassa, kedvesen veszszük és a mikor kglmed felőle hírt ad, érettek küldvén, mások példájára keményen megbüntetjük. Kglmedet kérjük: az mely francziánk kglmed kezinél van, Oblaczki nevű élésmesterünk Havasalföldiből megérkezvén, küldje meg általa.

605.

1692. dec. 8.

A poricsai Ejup tihájának, 8. Decembris.

Kglmed levelét vettük, mit írjon, megértettük. Ennekelőtte is kglmednek megírattuk, hogy ha az kuruczokban arrafelé tanálnak menni, és annyivalinkább tolvajlásban tanáltatnak, és az mi levelünköt nem mutathatják: az olyanokra kglmetek reátámadjon, mint ellenségre, ha fegyvert fognak is: a mit keresnek, megtanálják. Az kik a mü dolgunkban vagy a mü levelünk mellett járnak is, hogy roszszat cselekedjenek, arra mütőlünk szabadság nem adatik; azért az ki kuruczok közűl rosszat cselekeszik, annyivalinkább tolvajlásban találtatik: kglmetek bízvást megfogja, és nekünk hírt adván felőle, mü érettek küldünk, és meglátja kglmetek, mint fogjuk megbüntetni azokot, a ki roszszúl cselekeszik, mások példájára. Azonban kegyelmedet kérjük, ha Oblaczki nevű vekilharcsunk megérkezik Havasalföldéből, kglmed bennünket egy órával elébb tudósítson, hogy embereinket küldhessük eleiben.

606.

1692. dec. 8.

Eodem, az vidinyi passának.

Édes jóakaró uram! Az mely törökül tudó kapitányunkot hatalmas császárunk fermánjával Szilisztriában küldtük valamely pénzek felvételire, elhiszszük, kglmeddel is szemben volt; kglmedet mint jóakarónkot kérjük: ha vagy maga visszaérkeznék Vidinben, vagy levele jönne kglmed kezéhez, adjon hírt kglmed, hogy küldhessünk eleiben; levelit is egy ottvaló parasztembertől küldje által az hegyeken. Kglmed jóakaratját igen kedvesen veszszük.

607.

Instructio, Generoso Stephano Borbély, praesidii nostri Posoroczensis supremo capitaneo data, 1692. 9. Decembris, Posorolczae.

1. Minden éjszakákon az strázsákot mindenütt az sánczban maga megjárja, determinált óráján.

2. Keze alatt lesznek a sánczban Kglmes Urunk strázsáján levő palotás és gyalog seregek, melyekre úgy vigyázzon, hogy mindenkoron azon strázsán levő seregeknek fő s vice tisztei is mindenkor a statiókon háljanak, nappal is ott legyenek.

3. Keze alatt lesznek a sánczban lakó erdélyi németek, úgy az zöld németek és francziák is.

4. Keze alatt leszen az porkoláb is és az ezeres-strázsamester: de ő kglmétől a vice-strázsamesternek immediata dependentiája leszen s annak parancsoljon.

5. Az palánkban és kinn az városban a mi szolgálatok, occurrentiák lesznek, úgy tűzre s holmi excessusokra való vigyázások, ő kglmét fogják illetni, azért azokra szorgalmatos gondja, legyen.

6. A rabokra, munitiókra s czejtházra is szorgalmatos gondja, vigyázása legyen.

608.

1692. dec. 9.

Az lándor-fejérvári szerdárnak, 9. Decembris.

Levelemre tött kglmed válaszát, és az egyéb dolgokról is az mit írt, megértettem; fogadja Isten kglmednek, én kegyelmedtől rosszat nem láttam, és ezután is kglmedtől

minden jót várván, én is magamot kglmed akaratja s kedve szerint kívánok cselekedni. Hatalmas császár dolga az én dolgom, az török nemzettől sok jót láttam, mindenekfelett emlékezem hatalmas császár kegyelmességéről: az midőn tavaly engem Drinápolyban hivatván s maga eleiben vitetvén, miket mondott ő hatalmassága; azért a szolgálattal tartozom és azt szívvel, lélekkel s jó kedvvel is cselekeszem, jól tudván azt, hogy az török nemzet is engem úgy nem hágy; azért, míg Isten éltet, jóakaróinak jóakarója, ellenséginek ellensége kívánok lenni; kglmedet is kérem: mint apa fiát, engem úgy tartson, s én is úgy kívánom kglmedet szeretnem s böcsülnöm, mint fiú az apját. Megérkezvén azért Magyarországból s Erdélyből embereim az kiket vártam, azok micsoda dolgokkal s hírekkel érkeztek, azokkal küldtem kglmedhez az tihámot, egyéb dolgok is lévén, az kikről kglmednek általa izentem. Kglmedet kérem, adjon hitelt szómmal mondandó tihám szavainak, és bocsássa jó válaszszal; ha Isten adja, én is kglmednek kedve-kereső fia és szolgája kívánok lenni.

609.

1692. dec. 1.

Eodem, az szerdár kapucsilár-tihájának.

Akartuk kglmedet mint régi jóakarónkot ezen levelünk által meglátogatni, és kérdezzük is: mint vagyon, hogy vagyon? Minthogy penig bizonyos dolgaink végett az magunk tiháját hatalmas császár képit viselő szerdárjához küldöttük: kglmednek is általa izentünk, kérvén azon: az régi barátsághoz képest, szónkkal mondandó szavainak adjon hitelt, és legyen jóakarattal; mely kglmed jóakaratja, Isten éltetvén, nem leszen elfelejtve.

610.

1692. dec. 9.

Katona béknek, eodem.

Bizonyos dolgaink végett küldvén az tihánkot az hatalmas szerdárhoz ő kglméhez, általa némely dolgokról kglmednek izentünk; kglmedet azért kérjük, szónkkal mondandó minden szavainak adjon hitelt, olyan bízvást beszéljen véle, mint ha magunkkal beszéllene. Kglmed barátságáról, ha Isten éltet, mü is nem felejtkezünk el.

611.

1692. dec. 9.

Eodem, az tefterdárnak.

Kglmed levelét ez napokban vöttük vala; íme azért mostan az tihánkot küldvén L.-Fejérvárra az szerdárhoz ő kglméhez: az élésről való quietantiát kglmednek megküldettük, szóval peniglen általa kglmednek izentünk, meg fogja kglmed tőle érteni.

612.

1692. dec. 11.

Iratott Csáfer passának, 11. Decembris.

Kglmed levelét későn vehettem, mivelhogy az Morava miatt senki nem járhatott; az minthogy, mihent kglmed levele érkezett és az Moraván által az tihámnak útja lehetett, mindjárt elküldöttem, és mindazokról, az kikről kglmed ír, választ töttem s kglmednek izentem. Elhittem, kglmed mint okos vezér-ember, mindent meggondol és értésére adja az hatalmas fővezérnek; mert minden tőlem lehetséges szolgálatokban igyekezem szívvel-lélekkel, fejemmel is hatalmas csaszárnak és az török nemzetnek szolgálnom.

613.

1692. dec. 18.

A tömösvári passának, 18. Decembris.

Kglmed levelét ez elmúlt napokban, kit Gyula felől jött vitézink s hadnagyunk által küldött vala, vöttük; azután penig megérkeztenek Debreczen felől is embereink, kikről kglmed is írt vala; mely híreket az hatalmas fővezérnek is értésére adtunk. Kglmedet kérjük, az mint eddig, úgy ezután is hozzánkvaló jóakaratját, mint apa fiához mutassa meg, mü is kglmednek mint fiú apjának kedvit keresni igyekezünk. Ha penig az idevaló hireket kérdezi kglmed: egyebet nem írhatunk, hanem hogy az hatalmas vezér és török tábor eleiben az hatalmas császár feles kincscsel Tatár-Pazarcsíkhoz küldötte bosztancsiát, mely kincscsel Philippinél fizetett az hadaknak ő Nga, egynéhány napig ott lévén oturakja; oda is újobban a császár talekcsiája érkezett az vezérhez ő Ngához ajándékokkal. Istennek hálá, most semmi ártalmas hírek arra felé nincsenek.

Az Bécsből jövő követ is, kinek jövetelinek híre volt, Dunán lejött és Lándor-Fejérvárra érkezett; úgy vagyon értésemre, hogy az első követnél nagyobb dolgokkal jött, Lándor-Fejérvárról szárazon fogják expediálni hatalmas vezér után császárunk kapujára.

614.

1692. dec. 18.

Eodem, az lándor-fejérvári szerdárnak.

Kglmed levelét igen kedvesen vöttem, hogy tudósított az inglis követ érkezéséről; ezután is ha mi hírei lesznek, kérem, tudósítson. Innen most kglmednek egyéb hírt nem írhatok, hanem, hogy az palánki kapitány levele érkezék, hogy Bokcsa vidékire újobb feles ellenség szállott, az ember, az ki az hírt hozta, másfélezernek mondja. Érkezett emberem az vezértől, ki az kglmed levelit vitte volt, melyet az hadaink quártélya felől írt: de az kapitihánk az mint írja, Drinápolyból várhatni az választ, mert az vezért Philippinél hagyván az ember, Drinápoly felé indult. Én penig az hadaim miatt nagy búsulásban vagyok, kit megírni is kglmednek szégyenlek; azoknak egy napi várakozás is sok, költségek sem lévén. Isten tudja, mint élnek, mivel én is az kenyérnek való élésnél egyebet nékiek nem adhatok, azt is penig őröltetni már nem lehet. Írja az kapitihám Philippiből, hogy az bosztancsi passa érkezett a vezérhez, hatalmas császártól kincset hozván; az hadaknak fizetett Philippinél az vezér.

615.

1692. dec. 23.

Moldovai vajdának, 23. Decembris 1692.

Celsissime Princeps, Domine benevole, observandissime! Pervenerunt ad nos literae Celsitudinis Vestrae Jassiis 1. Novembris datae; in quibus contestatam observantiam et factam rerum per Dominum Inczédi communicationem grato excepimus animo et reciprocis officiis remeriri conabimur, confidenter rogans: his inclusas nostro apud Vestram Celsitudinem residenti assignari curare ne gravetur, et in iis assistere, quibus scilicet ab ipso requisita fuerit. Factura est Celsitudo Vestra rem nobis gratam ac cum servitiis demerendam. Celsitudinis Vestrae benevolus ad serviendum paratissimus.

616.

1692. dec. 26.

Székely Zsigmondnak írott levél, 26. Decembris 1692. Komáromi uram neve alatt.

1. Novembris Jászvásáron írott kglmed leveleit becsűlettel vettem az clavissal írott dolgokkal együtt, Kegyelmes Urunk ő Nga is olvasta s kglmesen recognoscálta. Tovább is szükséges kglmednek mindeneket elkövetni instructiója szerint, ő Ngához való hűségéhez s kötelességéhez képest, melylyel kglmednek ő Nga előtt nemcsak becsűleti nevekedik, sőt kglmességit is ő Ngának magaviseléséhez képest demereálni fogja. Költség dolgából kglmednek panasza nem lehet, mert több egy holnapjánál, hogy Sándor Gáspár uram ő kglme írt Jordáki Ruszet uramnak, hogy kglmednek száz tallért adjon ő Nga: az vajda ő Nga residensének a portán refundáltatja; abból megadhatja kglmed az gazdájától kölcsön kért 25 tallért is s a többit továbbvaló szükségére fordíthatja. Ő Nga megadatta volt a vajda ő Nga residensének azt az 15 aranyat, a melyet Inczédi uram kért volt kglmed szükségére kölcsön. Nem lehet kglmednek panasza az innenvaló tudósítások iránt is: mert úgy tudom, csak az Duna szorosában való kőlyukról két ízben, azután L.-Fejérvártól 14. Octobris és 8. Novembris s meg ugyan 20. Novembris az 8. Novembris írt dolgokról duplicate mentek kglmedhez tudósítások, és mindenkor a kglmedhez szóló levélhez annectálva s includálva voltak a már kglmed tudja helyekre szóló fasciculusok, és mindenkor a kglmedgek szóló levelek a vajdának ő Ngának voltak recommendálva; melyeket mikor, mi formában s ki által vötte el kglmed, szükséges kglmednek ő Ngát curiose informálni és azon levelekről számot adni, úgy ezen levelemhez annectált levélről is. Melynek mennélhamarébb való bátorságos elküldése iránt éljen kglmed a vajda ő Nga assistentiájával, kiről írt Urunk ő Nga, ő Ngának. Mint ezelőtti levelemben is kglmednek megírtam: ha az posták odaérkeznek, pro majori securitate ne Havasalföldén által, hanem innen a Dunán dirigálja kglmed Posarolczára, levelei küldözésében pedig éljen azon alkalmatossággal, mikor a vajdától ő Ngától posta megyen Drinápolyban; már ott Baló, Szalontai uramék helyében Baji Mihály uram leszen kapitiha Gyárfás urammal, kiknél a kglmeddel való correspondentiára az előbbi clavis hagyattatott, és megparancsoltatott, hogy kglmeddel correspondeáljanak; kglmed is azért hasonlót kö-

vessen. Kglmednek egyéb új hírt nem írhatok, hanem a békesség tractáló második angliai követ, Milo Passet nevű ma indul le a Dunán L.-Fejérvárról; derék, nagy ember, vagyon nyolczvanad magával; mindenütt reménlik a megleendő békességet. Azt pedig már tudja kglmed: Kglmes Urunknak ő Ngának azzal találja kedvét, ha ő Ngát minden ottvaló occurrentiákról gyakran tudósítja. Isten éltesse kglmedet, etc.

617.

Ez clavissal iratott.

Szükséges kglmednek a vajdát aggrediálni Veszternik uram által, mintegy collateraliter tévén ő kglmének panaszt: mi okon kell az leveleket felszaggatni, ott tartóztatni? és ha azok, kikről irtam kglmednek, hozzá penetráltak: hova tötte? rólok számot kérni, mert azok a fényes portát illető dolgokról irattak. Mondja meg kglmed: az olyan dolgok sértik az confidentiát, egyébiránt is Kglmes Urunk hozzávaló jó affectiója, a portán érte lött maga hasznos interpositiója nem affélét érdemelne; és mit felel kglmednek? ő Ngát általam tudósítsa. Az inclusákot Zamosczki uram kezéhez küldje kglmed, egyébiránt is mikor alkalmatossága adatik, véle correspondeáljon, az Urunk postáit tőle tudakozza, urgeálja. Míg már azon posták meg nem jőnek, addig Kglmes Urunk expressus emberét oda nem küldi, várván az onnan való informátióktól és a békesség tractájának a portán való kimenetelitől, attól függ kegyelmed iránt leendő dispositiója is ő Ngának. Az erdélyi dolgok kitanulásában legyen curiosus kglmed. A kglmednek küldött fasciculusokban mindenkor voltak az Lengyelországban levő franczia oratornak szóló levelek is: azok felől is tudósítson kglmed, hová löttek?

618.

Az moldovai vajdának, Inczédi Mihály uram neve alatt.

Celsissime Princeps, Domine mihi gratiosissime! 1. Novembris datas Celsitudinis Vestrae literas humillime accepi, hostilitates Polonorum, vi Tartarica et militia Vestrae Celsitudinis ad Szucsavam superatas laetus intellexi, quod Celsissimus etiam meus hilari vult cognovit et credat Vestra Celsitudo: acta ista manebunt altamente reposta, et ea fecisse Dominos Polonos aliquando poenitere. Nec credant Tartaros ulterius sub ea manere controversia, quae per duos annos a succursu Turcarum eos detinuit, quia per

restitutionem depositi senioris [1]) Chami ad mandata portae exequenda Tartariam tota mfecit alacriorem; sed essent et majora ipsis consideranda, quae inter limites proprios ipsos detinerent. Quod attinet negotia publica Vestrae Celsitudinis: brevi speciales ad portam Celsissimus meus Princeps mittet homines, quibus injungetur a Sua Celsitudine, ut habita cum Domino Kupar-ogli confidentia, desiderato sub effectu Vestrae Celsitudinis negotia procurentur.

Dignetur ergo Sua Celsitudo suo residenti dare de his ordines, ut et Domino Oratori Gallico mittere credentionales, ut quae per meum Principem negotia Vestrae Celsitudinis procurabuntur: dignetur ea et Sua Excellentia pro gloria Christianissimae et invictissimae Galliarum Imperatoriae Majestatis adjuvari; quas intentiones etiam juvabit, si Vestrae Celsitudini pari stylo Illustrissimo Domino Marchioni de Lora, ejusdem Majestatis penes Celsissimum meum Principem residenti scribere placuerit. Quorum unita consilia certe multum facient pro parte Celsitudinis Vestrae, uti et singulos ad promovenda ejus interesse paratos esse sciat. Ego vero minimus nihil in his ex parte mea relinquere volo, in quocunque officio meam Vestrae Celsitudini obligationem contestari possum. Magnus legatus Angliae Dominus Milot Pagget 12. praesentis Belgradum venit, et hodie secundo Danubio movit, splendidissima domesticorum turba stipatus; hic subsisterat Eszéki sex septimanas, expectabat enim resolutionem aulae Viennensis ad eas difficultates, sine quibus praedecessor ejus Dominus Enskerek pacem fieri negabat, ad quas obtenta resolutione, publicat pacem per ipsum fiendam, publiceque fatetur, et pergit festinanter. Hoc pro corollario oppono, meum Principem ad omnia vera amititiae ac charitatis officia Vestrae Celsitudini devinctum sciat, dummodo parem candorem et ab ipsa experiatur. Ego vero maneo Celsitudinis Vestrae servus humillimus — M. Inczédi.

619.

Mamhut bék-ogli Sophiában lévő kajmekámjának, 23. Decembris.

Tudhatja kglmed, én köztem és a kglmed passája közt minemű barátság légyen; azért L.-Fejérvárnál úgy végeztünk egymás közt, hogy levelek által egymást tudósítsuk, és az jóakaratot egymás közt megtartsuk. Azért az urmeli passa

[1]) Rövidítve *Senis* áll.

atyánkfiának leveleket írván, kglmed kezihez küldöttük; kglmedet kérjük, ez leveleket bizonyos embere által küldje az ő kglme kezéhez, hogy el ne tévedjenek, hanem egy órával előbb az ő kglme kezéhez jussanak. Ha penig ezen dologban fogyatkozás lészen, kglmed ád ezután is róla választ.

620.

1692. dec. 23.

Eodem, Mamhut passának.

Az mint kglmeddel szót kötött az mellettem lakó franczia begzádé, kglmednek müáltalunk szolgálatját ajánlván, küldötte kglmed kezihez ezen leveleket, hogy abban az városban küldje, az mint véle végezett; ennekelőtte is egynéhány nappal más rendbéli leveleket is küldtünk kglmed kezihez, azokot is kglmed Sophiában lévő muszaletje kezéhez küldöttük; azért kglmedet kérjük, mint kedves kardasunkat, bennünköt tudósítson: ha vötte-é mind az két rendbeli leveleket és elküldte-é, az hová kellett? etc.

621.

1692. dec. 23.

Iratott Zamoczkinak, 23. Decembris.

Illustrissime Domine!

Publicum regni Poloniae negotium quam sedulo meus clementissimus Princeps procuraverit, multae ad Vestram Illustritatem transmissae meae informationes verissimi fuerunt interpretes. Non tamen absque dolore sentio, plurimarum mearum literarum nec de recepisse aliquarum obtinuarim certitudinem. Quid alias repeto? 8. et 20. Novembris sub uno stylo de duplici legatione Anglica feci informationem, et circa has legationes eam portae esse mentem ad mei Principis negotiationes, ut prius cum Polonia reconcilietur amicitia Turcarum, postmodum decidatur: an cum Germanis accordare velint? ad quod et porta descenderat; sed dum nulla a parte Poloniae potest experiri realitas, nec cessat hostilitas, inde porta concludit eum Poloniae esse animum, ut bellum mutare cum paee nolit; quod certe his non displicet, haesitat jam, et Princeps meus quid ulterius faciat, quia dum majorem propensionem ad acceptandam pacem ex Polonia agnovisset, hocque negotium quo serius promovere voluisset: semper cum magno propriae existimationis detrimento frustratus est.

..... parva ex parte ..... ea fixa Turcarum opinio, qua per Polonicas ..... Tartaros a bimestri etiam anno ..... quod juxta informationem .....[1]) Illustritatis et magno vezerio insinuatam, nulla ex Polonia veniet hostilitas, sed palancae Zvancsae aliqua restauratio contrarium dictavit. Cur et aulae postae in tantum detinentur, non possum considerari, cum hactenus Dominus orator Gallicus in aulam penetrare potuerit. Hae magni momenti considerationes meum Principem ab expeditione sui expressi detinuerint, accedente et hoc: D. Milor Paget legatus Anglicus diu expectatus 12. praesentis Belgradum venerit, quia antequam ad difficultates per D. Enskerek minorem legatum Angliae, qui eum praecesserat, decisionem Vienna obtinuisset, Eszékini substiterat; jam vero desideriorum suorum compos factus, hodie secundo Danubio Belgrado movit et pergit festinanter, magna et splendida domesticorum caterva stipatus, qui non dubitat publice fateri pacem brevi per eum esse conficiendam. Et si haec pax conficietur: credat non absque magna Poloniae ruina fieri, quod Deus omnipotens avertat. Facit meus Princeps quicquid potuit; si renuatur ab iis, quos materia magis feriebat, coram Deo et hominibus insons erit.

De nova Sveciae et Daniae cum Gallia colligatione, ut et Brandeburgici et Saxonis contra Caesarem declaratis intentionibus, informationem Vestrae Illustritatis confirmari desiderabamus.

De informationibus gloriosae Christianissimae Majestatis victoriae de hostibus reportatae, expressus ab ipsa aula venit nuncius ad ejusdem Majestatis penes nostrum Principem residentem, D. Marchionem de Lora: quam potenter hostes propulsarit, vicerit, et artilleriam eorum acceperit; tamen rogo, quomodo ibi haec victoria repraesentatus, dignetur mecum communicare.

Jam certo constare potest Vestrae Illustritati, Principissa Sveciae Serenissimo Josepho nupserit; rogo enixe, faciat, ut et hoc sciamus.

622.

1692. dec. 24.

Fileki instructiója, 24. Decembris.

1. Az szerdárt és az kapucsilár-tiháját köszöntvén s az leveleket megadván, miért küldetett oda? megjelentvén,

[1]) Többszörösen összekuszált és összefolyt, olvashatlan sorok.

szállást oly helyen kérjen, hogy gyakrabban a szerdár kapuján lehessen és mindenekre vigyázhasson.

2. Az passának világosítsa: az tíz napra való quártélykérés mire való légyen, az elküldendő ötszáz lovasoknak kívánván csak, és mint legyen az limitatiója tartásoknak.

3. Komariknak (?) és kapucsilár-tihájának, úgy Katona béknek mit mondjon.

4. Az Drinápolyból, Tömösvárról, Eszék felől, Boszsnából jövő mindenféle emberekre, hírekre, hozandó árukra vigyázzon, és mellette lakó postáktúl minden dolgokról gyakran tudósítson.

5. Ha ottan praemendája és tüzifája nem lészen, azután teszünk felőle más rendelést.

6. Az váradiak elérkezvén, ha kik becsös jószágokot adogatnak, vagy szolgálni kívánnak, arra mennyiben vigyázzon.

7. Görögh Péter által vásárlandó posztók s liszt megvételében maga is jelen legyen, kivált az kantor számára keresvén.

8. Az kukuriczának volna-e ott keleti? és mind annak s mind egyébnek micsoda ára legyen? tudósítson.

9. Az Lándor-Fejérvár, ellenében való falusiakkal és in specie az ovcsaiakkal mennyiben tartson correspondentiát.

10. Az megígírt munitió kézhezvételiben segítse Német Pált.

11. Rasanczi jaszakcsiára szerezzen egy bujurultit: Szabó János ottan halásztathasson, és assistentiával legyenek. Noha magam is ki fogok oda fordulni. Próbálja, kérje nékem quártélyúl.

623.

1692. dec. 28.

Az hersovai béknek, die 28. Decembris.

Olyat értettünk, mintha kglmed kezében kuruczokból álló rabok volnának, az kik ha szintén innen szöktenek, vagy valami rossz dolgot cselekedtenek is: azoknak hatalmas császár urunk bírájoknak nem kglmedet rendelte, hanem engemet, és itt is meg szokták büntetni, az ki rosszat cselekeszik. Kglmed azért ezen levelemet vévén, küldje kezemhez őket. Azonban, tudósítson az Duna állapotjáról: béfagyott-e ott az bogazokban hajók útja? lehet-e eleiben küldeni az inglis követnek? hogy meg ne induljon, míg kgl-

medtől igaz hírem nem lészen. Az én embereim is, kiket valami marhák vásárlására Havasalföldében küldtem volt, nem tudom, hova lettenek? talám valami kár vagy szerencsétlenség érte őköt? kglmednek lehet híre benne, kérem, tudósítson sietve felőlök is; ha kglmedhez közel vagynak, úgymint Cserneczen vagy az vetiszlani szigetben: késértesse el hozzájok ezen postámot; ha penig az Dunától tovább, az Sil és Olt vize felé mentenek azon marhák keresésére: az leveleket küldje kglmed utánok parasztembertől, ezen postámot penig küldje maga levelivel vissza hozzánk.

Vége.

MAGYAR TÖRTÉNELMI EMLÉKEK.

(Monumenta Hungariae Historica.)

Első osztály. *Okmánytárak.* (Diplomataria.) Nagy 8-adrét. I—XXV. kötet. 1857—1887. Ára az I—XXV. kötetnek, kötetenként 2.—, a XXVI. kötetnek 1.50. — Tartalom: *A két Rákóczi György fejedelem családi levelezése.* 1632—1660. Szerkesztő Szilágyi Sándor. Egy kötet, két fényvéseti hasonmással. (Monum. Diplom. 24. kötet.) XII és 644 l. 1875. — *Alvinczi Péter okmánytára.* (Dipl. Alvinczianum.) Erdély visszacsatolása felett a magyar királylyal és megbízottjaival folytatott alkudozások történetéhez 1685—1689. Közzétette Szilágyi Sándor 3 kötetben. (Monum. Diplom. 14—16. és 27. kötet.) VI, 421; 338, LVIII és 236 l. 1887. — *Anjoukori okmánytár Név- és tárgymutatóval.* (Codex diplom. Hungaricus Andegavensis.) Szerkesztette Nagy Imre. I—VI. kötet. 1879—1891. — *Árpádkori új okmánytár.* (Codex Diplom. Arpadianus cont.) Fejér Gy. Codex Diplomaticusának folytatása. Közzéteszi Wenzel Gusztáv. I—XII. kötet. (Monum. Diplom. 6—13., 17., 18., 20., 22. kötet.) 692 iv. 1860—1874. — *Magyar történelmi okmánytár, a brüsseli országos levéltárból és a burgundi könyvtárból.* (1441—1652.) Összeszedte s lemásolta Hatvani (Horváth) Mihály. I—IV. kötet. (Monum. Diplom. 1—4. kötet.) 89½ iv. 1857—1859. — *Magyar történelmi okmánytár, londoni könyv- és levéltárakból* 1521—1717. Összeszedte s lemásolta Simonyi Ernő. Egy kötetben. (Monum. Diplom. 5. kötet.) 318 l. 1859. — *Okiratlár Strassburg Pál 1631—1633-iki követsége és I. Rákóczy György első diplomacziai összeköttetései történetéhez.* (Monum. Diplom. 26. kötet.) XXVIII és 152 l. 1882. — *Okmánytár I. Rákóczi György svéd és franczia szövetkezéseinek történetéhez. 1632—1648.* Szerkesztő és jegyzetekkel ellátta Szilágyi Sándor. Egy kötet. (Monum. Diplom. 21. kötet.) X és 491 l. 1875. — *Okmánytár II. Rákóczi György diplomácziai összeköttetéseihez.* 1648—1660. Szerkesztő Szilágyi Sándor. Egy kötet. (Monum. Diplom. 23. kötet.) VII és 740 l. 1874. — *Oláh Miklós II. Lajos és Mária királyné titkára, utóbb magyarországi cancellár, esztergomi érsek primás és kir. helytartó levelezése.* Közli Ipolyi Arnold. Egy kötet. (Monum. Diplom. 25. kötet.) XV és 680 l. 1876. — *III. Pál pápa és Farnese Sándor bibornok Magyarországra vonatkozó diplomácziai levelezései. (1535—1549.)* A nápolyi állami levéltárban létező Farnese-osztályban tett saját kutatásai nyomán közli Óvary Lipót. Egy kötet. (Monum. Diplom. 16. kötet.) XXXVI és 214 l. 1879. — *Pázmány Péter levelezése.* (Codex Epistol. Petri Pázmány Card.) Közzéteszi Fraknói Vilmos. I. kötet. 1605—1625. (Monum. Diplom. 19. kötet.) XXV és 481 l. 1873.

Második osztály. *Írók.* (Scriptores.) I—XXIII. 1. 2. fele. XXIV—XXXIII. kötet. Egy a VIII. kötethez és három a XXX. kötethez tartozó pótfüzettel 1857—1894. Ára egy-egy kötetnek 2.—, a pótfüzetek 1.— Forintjával. — *Altorjai B. Apor Péter munkái.* Közli Kazinczy Gábor. Egy kötetben. (Monum. Script. 11. kötet.) X és 484 l. 1868. — *Baronyai Decsi János magyar históriája 1592—1598.* A szerző életével. Közli Toldy Ferencz. Egy kötet. (Monum. Script. 17. kötet.) LXXX és 328 l. 1880. — *Brutus János Mihály, m. kir. történetíró, magyar históriája. 1490—1552.* A m. kir. egyetemi könyvtár eredeti kéziratából a szerző életével közli Toldy Ferencz és Nagy Iván. Három kötetben. (Monum. Script. 12., 13. és 14. kötet.) LIX, 416; IX, 495; VIII és 474 l. 1863—1877. — *Gyalmesi Forgách Ferencz nagyváradi püspök magyar históriája 1540—1572.* Forgách Simon és Ivánfi Miklós jegyzéseikkel együtt. A herczeg Esterházy-féle kéziratból közli Majer Fidél. Bevezette Toldy Ferencz. Egy kötet. (Monum. Script. 10. kötet.) LXXXVIII és 553 l. 1866. — *Gr. Illésházy Istvánn nádor följegyzései 1593—1603. és Hidvégi Miké Ferencz históriája 1594—1613.* Bíró Sámuel folytatásával. Közli Kazinczy Gábor. Egy kötet. (Monum. Script. 7. kötet.) IX és 231 l. 1862. —

Késmárki Tököly Imre naplója 1676—1678. évekről. Közli Tormá Károly. Egy kötet. (Monum. Script. 18. kötet.) XII és [illegible] l. 1866. — *Késmárki Tököly Imre naplója 1693—1694. évekből.* Az erede[illegible] [illegible]ratból közli Nagy István. Egy kötet. (Monum. Script. 15. kötet.) VIII és 701 l. 1863. — *Késmárki Tököly Imre naplói, level[illegible]könyvei és egyéb emlékezetes írásai* két kötetben. Közli Thaly Kálmán [illegible]. kötet. 2 részben: K. Tököly I. és némely főbb hívelnek (Dobai Zs., Sándor [illegible], Bay M., Almády J.-nak) naplói és emlékezetes írásai. 1686—1705. II. kötet: Levelek könyvei és egyéb emlékezetes írásai. (Monum. Script. 23. kötet k[illegible] részben. 24. kötet.) XXXII és 784; XVI és 707 l. 1868—1873. — *Kritob[illegible]az II. Mehemet élete.* A Magyar Tudományos Akadémia Történelmi Bizottsága által kiadott görög szöveget, ugyanannak megbízásából fordította Szabó Károly. Egy kötet. (Monum. Script. 22. kötet.) X és 273. l. 1873. — *Magyar történelmi évkönyvek és naplók a XVI—XVIII. századokból.* Gyulaly Lestár följegyzés[illegible] Közli Szabó Károly. — Mártonfalvai Imre deák emlékirata. — A Palóczi Horvát család naplója. Közli Szopori Nagy Imre. (Monum. Script. 31. kötet.) 313 l. 1881. — Ugyanaz II. kötet: Gyulai Lestár följegyzései. Közli Szilágyi Sándor. — Keczer Ambrus naplója. Közli Tasnádi Nagy Gyula. — Krmann Dániel superintendens 1708—1709-iki or[illegible]szági útjának leírása. Közlik Menesik Ferdinánd és Kluch János. — (Monum. Script. 33. kötet.) 639 l. 1894. — *Rozsnyay Dávid, az utolsó török deák történeti maradványai.* Összeszedte s jegyzetekkel és oklevéltárral kísérve kiadta Szilágyi Sándor. Egy kötetben s egy pótfüzettel. (Monum. Script. 8. kötet.) 544 l. 1867. — *Szamoskőzy István történeti maradványai 1566—1603.* Az erdélyi fejedelmek birtokában volt eredeti példányról kiadta Szilágyi Sándor. Négy kötet és pótfüzet. (Monum. Script. 21., 28., 29. és 30. kötet és három pótfüzet a XXX. kötethez.) XXXI és 247, XIV és 383, 378 és XXI és 430 l. 1876—1880. — *Szerémy György, II. Lajos és János királyok házi káplánja emlékirata Magyarország romlásáról.* 1484—1543. Közli Wenzel Gusztáv. Egy kötet. (Monum. Script. 1 köt.) XXXIV és 410 l. 1857. — *Történelmi naplók 1663—1719.* Ottlyk György önéletleírása. — Bártfai követek naplója az önodi gyűlésről. — Gróf Teleki Mihály és Pápai János nándorfejérvári követségének diariuma. — Ifj. Tsétsi János havi krónikája. — Bivolinyi István töredék-naplója. — Ritter György soproni emlékirata. Egy kötet. (Monum. Script. 27. kötet.) XXXII és 607 l. 1875. — *Veranczics Antal m. k. Helytartó Esztergomi Érsek összes munkái.* Közli Szalay László. (1—7) és Wenzel Gusztáv (8—12) 12 kötet. Név- és tárgymutatóval. (Monum. Script. 2—6., 9., 10., 19., 20., 25., 26., 32. köt.) 294 ív. 1857—75.

Harmadik osztály. *Országgyülési emlékek.* (Monumenta Comitialia Regni Hungariae és Monumenta Comitialia Regni Transylvaniae.) Történeti bevezetésekkel. Szerkeszti Fraknói Vilmos és Szilágyi Sándor. Nagy 8-adrét. *a)* **Magyar Országgyülési emlékek.** Szerkeszti dr. Fraknói Vilmos. I—X. kötet. (1526—1604.) XXXII és 650, 668, 617, 670, 600, 549, 534, 563, 619, és VI, 665 l. 1874—1890. Egy-egy kötet ára **3.—**; *b)* **Erdélyi Országgyülési emlékek.** Szerkeszti Szilágyi Sándor. I—XVIII. köt. (1540—1686.) XVI és 596, VI és 578, 509, 589 és VIII, 598, 560, 561, 544, 603, 534, 48[illegible], 546, 587, 488, 580, 699, 491 és 607 lap. 1876—1895. Egy-egy kötet ára **3.—**

Negyedik osztály. *Diplomatiai Emlékek.* (Acta Extera.) 1874—1878. Nagy 8-adrét. *A)* **Diplomatiai Emlékek az Anjou-korból.** Szerkeszti Wenzel Gusztáv. I. kötet 1268—1341. XXX és 428 l. **3.15**; — II. kötet. 1341—1370. XXVIII és 987 l. **5.—**; — III. kötet. 1370—1426. CXXVIII és 671 l. **4.—**. *B)* **Diplomatiai Emlékek Mátyás király korából.** 1458—1490. Szerkesztek Nagy Iván és B. Nyáry Albert I. köt. XXIII és 390 l. **2.—**; — II. kötet. XXI és 448 l. **2.—**; — III. kötet. XXVII és 447 l. **2.—**; — IV. kötet. XXVI és 434 l. **2.—**.

Budapest, 1898. Az Athenaeum r. társulat könyvnyomdája.

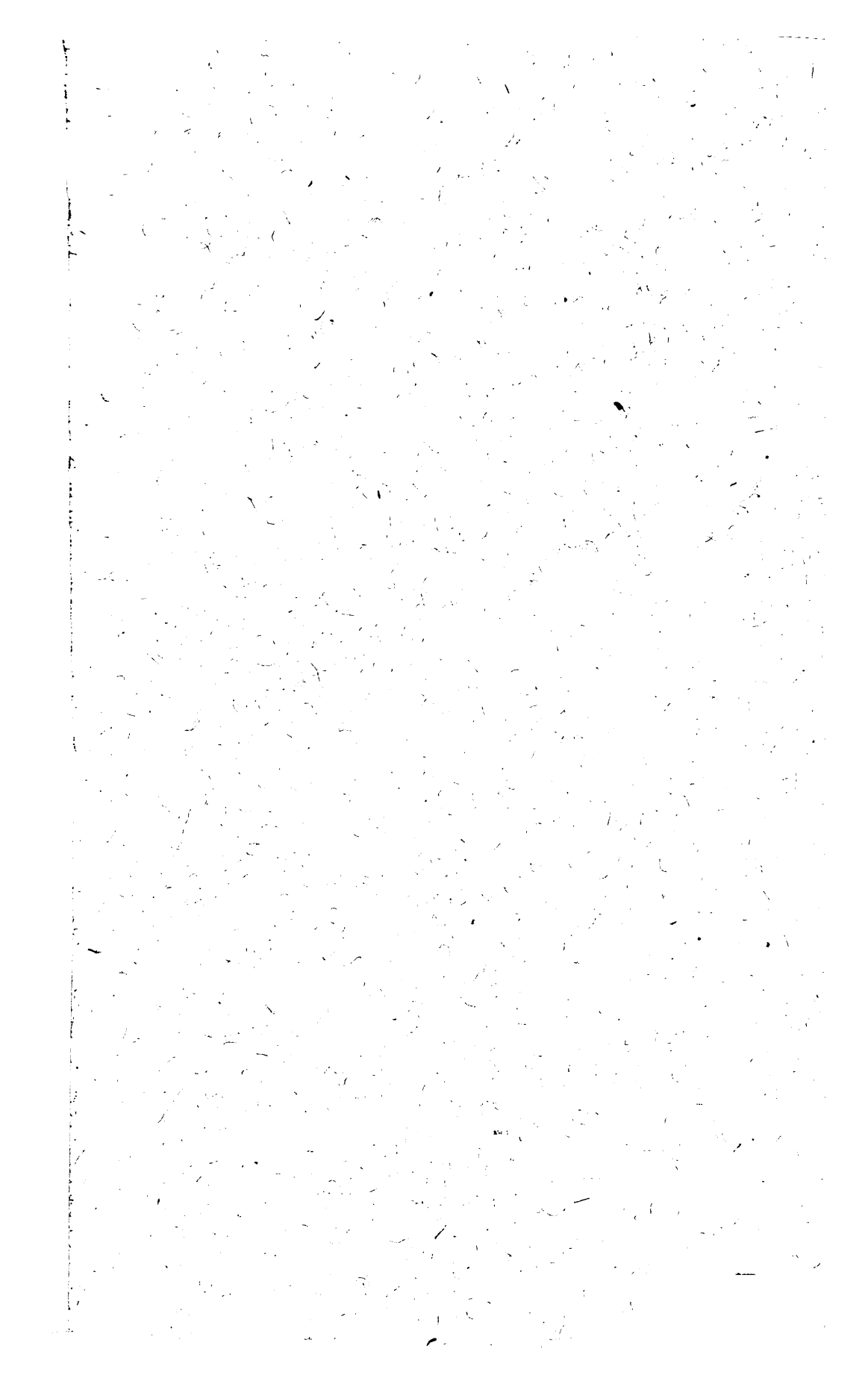

JUN 2 0 1928